

ימים יצוה ה' חסדו

מאמר

מי האיש החפץ חיים

ליקוטי מוהר"ן קמא
תורה ל"ג
עם ליקוטים וכיאורים

כולל חצות
MOLLE HAZOT
- אץ תראל -

י"ל ע"י "כולל חצות ארץ ישראל"
לרגל שמחת נישואי בת ראש הכולל
הרה"ח ר' יהושע מאיר דויטש שליט"א
עב"ג התתן יעקב משה פלדמן הי"ו

- מהדורה מיוחדת לזיכוי הרבים לכבוד השמחה -

מאמר

מִי הָאֵישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים

תורה ל"ג

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון
עם כל המפרשים והליקוטים

יו"ל ע"י

חבורת ההולכים בתורת ה'

כסליו תשפ"ג

יו"ל על ידי

כולל חצות ארץ ישראל

לרגל שמחת נישואי בת ראש הכולל

הרה"ח ר' יהושע מאיר דויטש שליט"א

עב"ג החתן יעקב משה פלדמן הי"ו

י"ח כסליו תשפ"ג

מהדורה מיוחדת לזיכוי הרבים – לכבוד השמחה

קובץ זה ושאר קובצי התורה הזמנית

ניתן להשיג בארה"ק בכולל חצות ביתר עילית:

025803545

כמו"כ ניתן להשיג בארה"ב אצל:

הפצת ספרי ברסלב בארה"ב

18454185532

קובץ מפרשים וליקוטים על תורה ל"ג "מני האיש החפץ חיים"

מספר הק' ליקוטי מוהר"ן חלק א'

❧ תוכן הענינים ❧

א.....	מבוא.....
ב.....	ליקוטי מוהר"ן.....
ג.....	ליקוטי תפילות.....
ד.....	קיצור ליקוטי מוהר"ן.....
ה.....	עלים לתרופה.....
ו.....	שיחות על התורה.....
ז.....	פרפראות לחכמה.....
ח.....	יקרא דשבתא.....
ט.....	זמרת הארץ.....
י.....	ליקוטי הלכות.....
יא.....	יום טוב ב'.....
יב.....	חנוכה ג'.....
יג.....	פורים ד'.....
יד.....	הלואה ה'.....

ונוסף על זה:

ליקוטי מוהר"ן המבואר – פירוש נעימות נצח

פאר הליקוטים – חברותא לליקוטי מוהר"ן

ליקוטי מוהר"ן – עם פירוש וביאור עוטה אור

מבוא והקדמה

יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, כמה שיר והלל עלינו לשבח לאדון הכל, על כל המתנות הטובות והנפלאות שזכינו לקבל בחודשים שעל"ט בלימוד תורה ס"ה כאחד יחד בחבורה ובשבת אחים העומדים בבית ה' בלילות גם יחד, בימי ההכנה לראש השנה הקדוש, ובימי הקיבוץ עצמו ואחריה, וכל אחד יעיד שזכינו לטעום טעם אחר לגמרי בבואנו אל בעל השדה, באור התורה הזאת.

יהי רצון שנוכה בזכות זה להתעורר מחדש בהתקרבותינו לבעל השדה, אשר בוודאי יתקנונו בזה ובבא, וכאשר אמר והבטיח קודם פטירתו כצאתי את העיר אפרוש את כפי, בהצביעו אל הגן והשדה אשר שם איוה למושב לו להיטמן ולעסוק בתיקוני הדורות לנצח.

והנה היה קשה מאוד להיפרד מהתורה הנפלאה הזאת, וכאשר אכן המשכנו יחד עם כלל אנ"ש בתורה זו חודש ימים, אבל צריך לילך ולהמשיך ללקט עוד סגולות יקרות וחמודות, וכלשון רבינו הק' בשיחותיו הק' 'שרצונו חזק מאד שנלך עם התורות שגילה. דהינו לילך תחילה איזה זמן עם תורה פלונית בערך ב' או ג' חדשים, דהיינו שיהיו כל עבודתו והילוכו בראת ה' על פי הנאמר באותה התורה, וכל תפילתו ושיחתו יהיה לזכות להגיע למה שנאמר באותה התורה, וכן יתנהג איזה זמן. ואחר כך ילך איזה זמן עם תורה אחרת, וכן אחר כך, עד שיגמור לילך עם כל התורות.

ועל כן לכו ונלכה באור ה' ע"פ תורה ל"ג לעורר מחדש את אהבת השי"ת אלינו ואהבתנו אליו, ולטעום טעם אור האהבה שבדעת, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, כמבואר בתוך התורה הקדושה הזאת, ואשר חכמינו ז"ל דרשו פסוק זה על מעלת הלומד תורה בלילה שמושכין עליו חוט של חסד דאזיל עם כולהו יומין, וגם יהיה זה הכנה דרבה לימי החנוכה הקדושים הממשמשים ובאים, כאשר מאריך מוהרנ"ת לדרוש ולרמוז באופן נפלא ונעים כל עניני ועבודות ימי חנוכה, ע"פ תורה זו בהלכות חנוכה הלכה ג', כאשר עיניכם תחזינה בפנים.

חיבה יתירה נודעת לנו, בהיותנו עוסקים בתורה זו, בבוא עת שמחה וששון, שהחיינו וקיימנו והגיענו, חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי לשמוח בשמחת נישואי בתי הכלה תחי' עב"ג החתן המופלג בתוי"ש שיחי', אשר הרבה יש לקשר ענין שמחת נישואין, לכל הנאמר ומתבאר בתורה זו, וכמובן היטב כמ"פ בליקוטי הלכות כמו בהל' פריה ורביה הלכה ג', שכל מעלת וגדולת שמחת

הנישואין הוא כי לית אתר פנוי מיניה ומלא כל הארץ כבודו המבואר היטב בתורה זו, ואשר עי"ז זוכין לטעום אור האהבה שבדעת בתוך הימים והמידות.

גם כי לענין זה הביא רבינו בהמשך התורה את הפסוק כי שפתי כהן ישמרו דעת שהצדיק מלקט אותיות התורה אפילו מדברים גשמיים, ואשר כתב ע"ז בתורה פ"ט תנינא וז"ל: וזה אותיות שידוך ראשי תיבות כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וכו', ועל כן צריך לשמוע תורה דוקא מפיו, אף שגם בדבורים פשוטים של הבר דעת יש בהם גם כן דעת, אף על פי כן צריך לשמע תורה דוקא. כי התורה נקראת כלה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה אל תקרי מורשה, אלא מאורסה וכו'. וכשהצדיק אומר תורה, הוא בחינת משדך שדוכין, כי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר, וצריך לחבר דברי תורה ממקום למקום, כי מחברים דברי תורה ממקומות מפזרים, שהם רחוקים זה מזה, ומחברים אותם יחד, ועל ידי זה נעשה החידוש שמחדשים. נמצא כשהצדיק הבר דעת אומר תורה, הוא משדך שידוכים. על כן צריכין לשמוע מפיו תורה דוקא, ועל ידי זה יכולין למצוא זיווגו.

יה"ר שנזכה לשמחה אמיתית כאחד יחד עם כלל החברים היקרים, ויופיעו עלינו כל השבעה בעטליר'ס לשמח בשמחתינו, ולהשפיע לחתן והכלה ולכל השושבינים והמשתתפים מתנה גמורה חיים ארוכים וטובים וכל המתנות היקרות, ומשפע שמחה זו יתמשך עלינו להיות לנו חיים של שמחה דקדושה עדי נזכה לשמח בשמחת עולם.

ויהי ה' עמנו כאשר זכינו לילך בתורות רבינו עד עתה, כן יזכנו להמשיך ללכת בתורה נפלאה זו בחודשי החורף היקרים מפזו ובלילות הזהב אשר עמהם, ובקרוב נזכה לראות את הבנין הקדוש להשראת השכינה עומד על תילו, עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול התורה והתפילה אשר לא יפסק ביום ובלילה, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, ועיננו תראינה בביאת משיח צדקנו בב"א.

הכ"ד

זעירא דמן חבריא

יהושע מאיר דויטש

כולל חצות – ארץ ישראל

תורה ל"ג

מי האיש החפץ חייו, אהב

ימים לראות טוב (תהלים ל"ד):

א הכלל הוא, שצריך לבקש שלום. ושיהיה שלום בין ישראל, ושיהיה שלום לכל אדם במדותיו. הינו שלא יהיה מחלק במדותיו ובמאורעותיו, שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין בעקו תמיד ומצא בו השם יתברך. הינו (שם נ"ו): "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר": ועלידי מה ימצא השם יתברך בין בטיבו בין בעקו, עלידי התורה הנקראת שלום, כמה דאתא אמר (משלי ג): "וכל נתיבותיה שלום". ועלידי צדיקים שנקראו גם בן ברית שלום. ומחמת זה יכול לאהב את השלום בכל מקום הן בטיבו וכו', ויכול להיות שלום בין ישראל, ולאהב זה את זה:

ב וצריך לדעת, ש"מלא כל הארץ כבודו". ולית אתר פנוי מנה. ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואפלו מי שעוסק במשא ומתן בעכו"ם, לא יכול להתנצל ולומר, אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיות שנופל תמיד עליו, מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם. כי כבר גלו לנו חכמינו, זכרונם לברכה, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העכו"ם, יכול למצא בהם אלקות. כי בלא

אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל, כמו שכתוב (נחמיה ט'): "ואתה מחיה את כלם". לבוד שהחיות ואלקות הנה שם בצמצום גדול ובמעוט, רק כדי חינונו להחיותו ולא יותר. כי תקדוש-ברוך הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המחשבה עד נקודת המרכז של עולם הגשמי, ששם מדור הקלפות:

ובכל מה שמשתלשל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר. וזה שגלו חכמינו, זכרונם לברכה, ופתחו לנו פתח, שהמשפיל ידע ויבין שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מנחות ל"ד): 'טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים', להודיע שבכל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו המחיה אותה:

וזה שמביא בירושלמי (תענית פ"א): 'אם יאמר לך אדם היכן אלקיך, תאמר לו: בכרך גדול שברומי, שנאמר: "אלי קרא משעיר"'. נמצא שזה האדם ששאל היכן אלקיך, בודאי הוא משקע במדור הקלפות. כי הוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעקר, שאמר: היכן אלקיך, ונדמה לו שבמקומו אין שם אלקים. בכן תאמר לו: אפלו במקומך שאתה משקע במדור הקלפות, גם בן שם תוכל למצא אלקותו. כי הוא מחיה את הכל, כמו

שְׁפָתוֹב: "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֶם". וּמִשָּׁם
אֵתָה יְכוּל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמְךָ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וְלָשׁוּב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי לֹא
רְחוּקָה הִיא מִמֶּךָ. אֲלֵא שֶׁבְּמִקְוֵיךָ שָׁם
רַבּוֹ הַלְּבוּשִׁים:

וְכָל מַה שֶּׁאָדָם הוֹלֵךְ מִמְּדֻרְגָה לְמְדֻרְגָה,
הוּא מֵתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ,
וְיְכוּל לִידַע אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּהִבְנָה
יִתְרָה. כִּי כָּל מַה שֶׁהַמְּדֻרְגָה יוֹתֵר
עַלְיוֹנָה, נִתְמַעְטָמו הַלְּבוּשִׁים, וְנִתְמַעְטָ
הַצְּמֻצוֹם, וְאִזּו הוּא מְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ, וְיְכוּל לְאַהֲב אֶת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ בְּאַהֲבָה יִתְרָה:

ג וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי יָמִים, יָמִי טוֹב
וְיָמִי רָע. כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קִהְלֵת ז'): "כִּיּוֹם
טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וְכִיּוֹם רָעָה רָאָה".
הֵינּוּ שְׁצָרִיךְ לְאָדָם לְהִסְתַּבֵּל שָׁם הַיָּטִב
הַיָּטִב, בְּוַדָּאֵי יִמְצָא שָׁם יָמִי טוֹב, הֵינּוּ
תוֹרָה; וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מִדּוֹת, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים ל"ט): "וּמִדַּת יָמִי".
וְהַמִּדּוֹת הֵם הַתוֹרָה, כִּי אֲוִרִיתָא כְּלָהּ
הֵם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
הַתוֹרָה מְדַבֵּרֶת מְאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשִׂאָר
הַמִּדּוֹת. וְכֵּן בְּרָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
עַלְמִין, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ח'): "וְאַחֲתִיהָ
אֲצִלּוֹ אֲמוּן". אֵל תִּקְרִי אֲמוּן אֲלֵא אֲמוּן
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה א' זֵהר שְׁמִינִי ל"ה).

וְאוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה הֵם הַמְּחַיִּין אֶת כָּל
דָּבָר וְדָבָר, אֲלֵא כָּל מַה שֶׁהַמְּדֻרְגָה הִיא
לְמַטָּה, שָׁם הֵם אוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה

בְּצִמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ בְּמְדֻרְגָה
יוֹתֵר עַלְיוֹנָה, וְאִינָם מְאִירִים כָּל כָּךְ כְּמוֹ
לְמַעַלָּה בְּמְדֻרְגָה עַלְיוֹנָה, כְּדִי שְׁלֹא
לְהִשְׁפִּיעַ אוֹר וְחַיּוּתָהּ יוֹתֵר מִהֶרְאוּי:
נִמְצָא אֲפִלּוֹ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בִּימֵי
רַע, שֶׁהֵם מִדּוֹת רְעוּת וּלְשׁוֹנוֹת עִבּוּ"ם,
[גַּם] שָׁם יְכוּלִין לְמִצָּא אוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה.
אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְּבוּשִׁים וְגִדּוּל
הַצְּמֻצוֹם, אִינָם נִתְרָאִים אוֹתִיּוֹת
הַתוֹרָה, הֵינּוּ יָמִי טוֹב, עַל־יְדֵי יָמִי רַע
וְהַחֲשׂוֹךְ הַשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם. אֲבָל מִי שֶׁכּוֹפֵה
אֶת יָצְרוֹ הָרַע, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, הֵינּוּ
הַמִּדּוֹת רְעוּת, אֲזִי הָרַע נִתְבַּלְבַּל לְגַמְרֵי
נִגְדַּד יָמִי הַטוֹב שֶׁבָּהֶם, אֲזִי אוֹתִיּוֹת
בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיוֹתֵר. כִּי
מִתְחַלָּה לֹא הָיוּ מְאִירִין כָּל כָּךְ, כִּי לֹא
קִבְּלוּ אוֹר מִלְּמַעַלָּה, כְּדִי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ
הַיָּמִי רַע יוֹתֵר מִכְּדֵי חַיּוּנוֹ. וְעַכְשָׁו
שֶׁנִּתְבַּטַּל הָרַע, וְנִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת
הַתוֹרָה לְבַד, אֲזִי מְקַבְּלִין אוֹר רַב
מִלְּמַעַלָּה:

נִמְצָא, זֶה שֶׁכּוֹפֵה אֶת יָצְרוֹ, הֵינּוּ
שֶׁכּוֹפֵה אֶת יָמִי רַע. כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם
הָעִבּוּ"ם אוֹ שְׂרוּאָה מִדּוֹתֵיהֶם, אֲזִי תִּכְפֵּן
הָרַע שֶׁשׁוֹכֵן עַל הַטוֹב הֵינּוּ אוֹתִיּוֹת
הַתוֹרָה, נִתְבַּטַּל וְנוֹפֵל, וְאוֹתִיּוֹת הַתוֹרָה
בּוֹלְטִין, אֲזִי הוּא יוֹדֵעַ הַתוֹרָה שֶׁבְּאוֹתוֹ
הַדָּבָר:

וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (לְדִילָךְ דָּף צ"א):
"בְּרַכּוֹ ה' מִלְּאָכְיוֹ גְּבִרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ"

אלין אנון דמתגברין על יצריהון, אנון דמין למלאכין מפוש. "עשי דברו" דעבדין להאי דבר, "לשמע בקול דברו" אנון זכין למשמע קלין מלעלא. כי התורה נקראת דבר, כמו שכתוב (תהלים ק"ה): "דבר צוה לאלף דור".

וכל מה שאותיות התורה נתצמצם ונתלבשים בצמצומים ובלבושים יתרים, התורה הוא בהעלם ובאתכפויא יותר. ומי שמפשיט את האותיות התורה מהלבושים, הוא דומה כמי שבונה את התורה. למשל אותיות התורה שהיו מפזרין ומפרדין בלשונות העכו"ם, ולא היה שום אדם יודע מהם, מחמת הימי רע שהחשיך עליהם והלביש אותם. וכשבא זה האדם, שהוא דומה למלאך ה' צבאות, עלידי שפופה את יצרו, הינו הימי רע. אזי הרע הינו לשונות העכו"ם נכפפין ונתבטלין כנגדו, ואז נשארין אותיות התורה בולטין. וכשנפשטין מהלבושים הגשמיים, הינו מלשונות העכו"ם הינו מבודות רעות, הינו מימי רע, אזי מקבלין אלו אותיות התורה אור רב יותר ממה שהיו מקבלין מתחלה. כי מתחלה לא היו מקבלין אלא בדי חיות הראוי לאותו מקום, בדי שלא להשפיע יותר מהראוי להם. כמו שכתוב בכתבי האר"י עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, הינו שימשיך שפע

להקלפות בדי הינו ולא יותר. (עין ב"פרי"עין-חיים" בכונות פורים פרק ו', מבאר שם שצריכין להמשיך חיות להקדשה הנעלמת בתוך הקלפות. אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שזהו סוד כונות השכרות של פורים עין שם). אבל כשנפשטין האותיות מהקלפות, אזי מקבלין אור רב מלעלא. וזהו: "עשי דברו לשמע בקול דברו", כשעושין ובנין להתורה שהיה מתחלה מפזרין ומפרדין בלשונות העכו"ם ובמדות רעות ובימי רע, אזי "לשמע בקול דברו", וזכין למשמע קלין מלעלא. הינו שהדבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלמעלה, וזה שמיעת התורה:

וזה בחינת נעשה ונשמע, שמתחלה עושין ובנין לאותיות התורה, שיהא אותיות בולטות ומצטרפות (יומא עג) ואחר-כך נשמע, זכין למשמע קלין מלעלא. הינו שאותיות התורה מקבלין חיות ואור רב יותר ממה שקבלו מתחלה, כשהיו מלפשיין בלשונות הגוים ובימי רע:

ד וזה ידוע, שהתורה הינו המדות, הינו הימים, שורה בהם אהבתו יתברך שמו. כמו שכתוב בזהר הקדוש (פלק קצ"א: בראשית מ"ו). "יומם יצוה ה' חסדו", שהחסד הינו האהבה, כמו שכתוב (ירמיה ל"א): "אהבת עולם אהבתיך" ועל

"וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם":

והתורה, יש בה שני בחינות. בחינות נגלה, ובחינות נסתר. והנסתר הזה, הוא אוריתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא. ואז כשיתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימאה, אזי יהיה השלום נפלא בעולם. כמו שכתוב (ישעיה י"א): "וְגַר זֶאֱבָב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֹמֵר עִם גְּדֵי זָכוֹ, לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרָקְדָשִׁי, כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה'", כִּי אֲזִי יתגלה האהבה שבדעתו:

ה כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי אֲהָבוֹת, אַחַת שְׁחִיא אֲהָבָה שְׁבִימִים, כְּמוֹ שְׁמוּבָא לְעִיל "יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסִדוֹ" – יוֹמָא דְאָזֵל עִם כְּלָחוּ יוֹמִין. שְׁבָכֵל יוֹם, הֵינּוּ שְׁבָכֵל מִדָּה וּמִדָּה, יֵשׁ שֵׁם אֲהָבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁבַפְעַל. וְיֵשׁ אֲהָבָה שְׁחִיא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֲהָבָה שְׁחִיא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהִם שְׁבַשְׁמִים קִדְּם הַבְּרִיאָה, שְׁחִיּוֹ יִשְׂרָאֵל עֲדִין בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחוּ.

לְמַשָּׁל, יֵשׁ אֲהָבָה שְׁחִיא אֲהָבָה אֶת בְּנוֹ, שְׁכָל אָדָם יָכוֹל לְהַשְׁיֵג זֹאת הָאֲהָבָה. וְהַתְּקָשְׁרוֹת וְהָאֲהָבָה שֵׁישׁ בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאָב כְּשֶׁעֲדִין הַבֵּן בְּמַח הָאָב קִדְּם תְּהוֹלָדָה, זֶה תְּהַתְּקָשְׁרוֹת וְהָאֲהָבָה אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לְהַשְׁיֵג עֲכָשׁוּ. כִּי אֵין מְשִׁיגִין עֲכָשׁוּ כִּי אִם בְּזִמְן וּבְמַדוֹת, וְאֲהָבָה שְׁבַדַּעְתּוֹ וּבְמַחוּ הִיא לְמַעַלָּה מֵהַזִּמְן

בֵּן מְשַׁכְּתִיךְ חֲסִדוֹ וְכוּ', הוּא יוֹמָא דְאָזֵל עִם כְּלָחוּ יוֹמִין, הֵינּוּ הַמַּדוֹת. כִּי הַמַּדוֹת הֵם צְמֻצוּמִים לְאֵלְקוּתוֹ, כְּדֵי שְׁנוּכֵל לְהַשְׁיֵג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי מַדוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (פְּרָשַׁת בֵּא מ"ב): 'בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לֵה', כִּי בְּלֹא מַדוֹתָיו אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיֵג אוֹתוֹ. וּמַחְמַת הָאֲהָבָה שְׁאֵהָב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שִׁידְבְּקוּ בּוֹ וְיֵאֲהָבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגָּשְׁמִי, הַלְּבִישׁ אֶת אֵלְקוּתוֹ בְּמַדוֹת הַתּוֹרָה.

וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ שְׁעַל יְדֵי הַמְּצוּוֹה הַזֹּאת נוֹכֵל לְהַשְׁיֵג אוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה צְמֻצָם אֶת אֵלְקוּתוֹ דְּוָקָא בְּאֵלוֹ הַתְּרִי"ג מְצוּוֹת. לְמַשָּׁל שְׁשֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ מְצוּוֹת תְּפִלִּין, שְׁהַמְּצוּוֹה הַזֹּאת צְרִיךְ לְהִיּוֹת כֶּה, הֵינּוּ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים וְרַצוּעוֹת שֶׁל עוֹר. כִּי כֶּה שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ, שְׁעַל יְדֵי הַצְּמֻצוּם הַזֶּה נוֹכֵל לְהַשְׁיֵג אוֹתוֹ וּלְעַבְדּוֹ, וְלִכֵּן לֹא צְוָה שִׁיְהִיָּה אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, כִּי בֵּן שֶׁעַר וּמַדָּד עַל יְדֵי אֲהָבָתוֹ. נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי אֲהָבָתוֹ שְׁאֵהָב אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְּבִישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמַדוֹת הַתּוֹרָה. נִמְצָא שְׁבָכֵל מִדָּה וּמִדָּה יֵשׁ שֵׁם אֲהָבָה, שְׁהַקְּדוּשׁ שֶׁכְּרוּדִיּוֹת הוּא אֲהָבָה אֶת עֲצָמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל: נִמְצָא מִי שְׁמַפְשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מְלַבְּוִשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל יְדֵי כְּפִית הַיִּצָּר, אֲזִי הוּא מְקָרֵב אֶל הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב:

והמדות, ואינו מלבש בשום לבוש. ולעתיד לבוא שיתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה, ואז יתקיים מאמר חכמינו, זכרונם לברכה (תענית ל"א): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: "זה ה' קוינו לו". כי אז יפלט הקדוש-ברוך-הוא את לבושיו, וימלא הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים. ויתגלה האהבה שהיא בדעת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות. כי עכשו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה. וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזי יתרבה השלום. כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה", שיתגלה האהבה שבדעת:

ו ואפלו במדות עצמן, כל אחד לפי בחינתו, הוא בחינת דעת, לבחינה שתחתיה. כמו שאמרו חז"ל 'מה שעשתה חכמה עמרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא' (מדרש רבה שיר השירים ה'בא בתוספות יבמות ק"ג: דבור המתחיל המסלים). נמצא שהמדרגה הפחותה של עולם היצירה הוא בחינת דעת לעולם העשיה שתחתיו. נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינת אהבה שבדעת שלמעלה מהזמן, להאדם שהוא במדרגה פחותה ממונו:

וזה שאמרו רז"ל (מועד קטן י"ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שכופה את יצרו, אזי הוא דומה

והמדות, ואינו מלבש בשום לבוש. ולעתיד לבוא שיתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה, ואז יתקיים מאמר חכמינו, זכרונם לברכה (תענית ל"א): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: "זה ה' קוינו לו". כי אז יפלט הקדוש-ברוך-הוא את לבושיו, וימלא הארץ דעה את ה' פמים לים מכסים. ויתגלה האהבה שהיא בדעת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות. כי עכשו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה. וכשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אזי יתרבה השלום. כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה", שיתגלה האהבה שבדעת:

וזהו (זכריה י"ד): "והיה יום אחד יודע לה", שיתגלה האהבה הנקרא יום, כמו שכתוב: "יומם יצוה ה' חסדו". הינו התורה הפנימיות שהיתה צפונה, כמו שכתוב (בראשית א): "וירא אלקים את האור כי טוב", ואמרו רז"ל (תניינא י"ב): "כי טוב לגנו", כי אור התורה הזאת אין העולם כדאי להשתמש בה. והתורה נקרא טוב, שנאמר (משלי ד'): "כי לקח טוב נתתי לכם" (עבודה זרה י"ט): ונקרא אור, כמו שכתוב (משלי ו): "ותורה אור":

ויש גם כן צדיקים שהם צפונים

לְמִלְאָהּ ה' צְבָאוֹת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בְּזֹהַר: "בָּרְכוּ ה' מִלְאָכָיו גְּבוּרֵי כַח" – אֲלֵיִן אֲנֹנִן דְּמִתְגַּבְּרִין עַל יִצְרֵיהוֹן וְכוּ'. כִּי עַל־יְדֵי־זֶה שְׁכּוֹפָה אֶת יִצְרוֹ, אֲזִי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין וּמְצַטְרָפִין. אֲזִי הוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, כִּי עוֹשֶׂה וּבּוֹנֵה אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְזוֹכֵה לְמִשְׁמַע קוֹל הַתּוֹרָה מְלַעֲלֵא. בְּוִדְאֵי מִזֶּה הָרַב, "תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ". כִּי בְּוִדְאֵי יוֹדֵעַ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, אֲפִלּוּ מִדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶה כִּי שִׁפְתַי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת, כִּהֵן הוּא בְּחִינַת חֶסֶד. יִשְׁמְרוּ דַעַת, הֵינּוּ שִׁיתְגַּלְגַּל עַל־יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֲהַבָּה שְׁבִדְעַת, שֶׁהוּא לְפִי מִדְּרַגְתָּךְ אֲהַבָּה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִתְזַמֵּן, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לֵה' וְכוּ'.

ז ויכול כל אדם למעם טעם אור האהבה שבדעת, כל אחד לפי בחינתו, אפלו עכשו בתוך הימים, הינו פשיקשר את לבו לדעתו. כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל, אבל הרשעים הם ברשות לבן (בראשית רבה נח פרשה ל"ד). והמדות והימים הם נכללין בלב, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (וזה תרומה קס"ב: ועין פנהדרין ק"ו): אֲרַחֲמָנָא לְבָא בְּעִי, וּבְלִבְד שִׁיכּוֹן אֶת לְבוֹ לְשָׁמַיִם (ברכות ה'), כִּי עֶקֶרן שֶׁל הַמְּדוֹת הוּא הַלֵּב. נִמְצָא כְּשֶׁמִּשְׁקֵשֶׁר אֶת לְבוֹ לְדַעַתוֹ, שִׁיּוֹדֵעַ שִׁישׁ אֱלֹהִים (יוֹדֵעַ) בְּכֻלּוֹ, שְׁמִלְא

כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְיוֹדֵעַ בִּידְעוֹת הַתּוֹרָה. וּכְשׁוֹפָה אֶת לְבוֹ לְדַעַתוֹ הַזֶּה, הֵינּוּ שְׁלֵבוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, אֲזִי נִכְלָלִין גַּם בֵּין הַמְּדוֹת שְׁבִלְבוֹ לְדַעַתוֹ. וְאֲזִי מְקַבְּלִין הַמְּדוֹת אוֹר הָאֲהַבָּה שְׁבִדְעַת, וְרוֹאֶה וּמְשִׁיג אוֹר הַגְּנוּז לְפִי בְּחִינַתוֹ. הֵינּוּ שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתּוֹרָה שֶׁהִיא גְּנוּז וְצָפוּן עַד עַתָּה מִמֶּנּוּ, כְּשׁוֹפֵף אֶת לְבוֹ לְהַדְעַת, אֲזִי מְקַבֵּל הַלֵּב שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ לְכָל הַמְּדוֹת, וּמְקַבֵּל אוֹר הָאֲהַבָּה שְׁבִדְעַת, הוּא הָאֲהַבָּה שֶׁהִיא בְּכַח בֵּין הַקְּדוֹשֵׁי־בְרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל קִדְּם הַבְּרִיאָה:

וזה מי האיש החפץ חיים, חפץ, הוא בחינת לב, שהחפץ הוא בלב. חיים, הוא בחינת דעת, כמו שכתוב (משלי ט"ו): "מקור חיים שכל בעליו". הינו כשמשקשר את הלב לדעת, שלבו ברשותו, שפופף את יצרו. אזי לפי בחינתו, אהב ימים, הוא ממשוך את האהבה מדעת, לתוך הימים ולתוך המדות. לראות טוב, ורואה ומשיג את האור כי טוב ונגונו. שפשיג האור, הינו התורה הגנוזה, והצדיקים הגנוזים:

וְשִׁמְעַתִּי בְשֵׁמוֹ, שְׁאָמַר שְׁבַח־תּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַפְּנוֹת שֶׁל לוֹלֵב. וְלֹא זְכִיתִי לְשַׁמַּע בְּאוֹר הָעֵנָן, אֲךָ עֵינַיִתִי וּמְצָאתִי קֶצֶת. כִּי עֶקֶר הַפְּנוֹת שֶׁל לוֹלֵב הוּא, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲסָדִים עַד הַחֲזוֹה, לְהַאֲרִים אֶל הַפְּלִכּוֹת. וְיִצְרִיכִין לְנַעֲנַע

חֲסָדִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲהָבָה כַּנִּלְוֹ: וְכָל
זֶה כְּדֵי לְהַאֲיר אֶל הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא
הַאֲתָרוּג. הֵינּוּ כְּדֵי לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל
בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצְאֵ אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל
לְשׁוֹנוֹת הָעֶבְרִי, וּבְכָל הַדְּבָרִים
גְּשָׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת כַּנִּלְוֹ,
שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת: "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל
מְשָׁלָה".

וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁכּוֹפֵה
יִצְרוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוֹלֵב, שֶׁהוּא
בְּחִינַת צַדִּיק כַּיְדוּעַ, בְּחִינַת: "צַדִּיק
כַּתְּמֹר יִפְרָח". כִּי בְּסִפּוֹת אָנוּ עוֹסְקִין
לְגַלּוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְאַפְלוּ
לְכָל הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹנוֹת הָעֶבְרִי שֶׁזֶהוּ
סוּד הַשְּׁבָעִים פָּרִים שֶׁמְקַרְיָבִין בְּשִׁבְלֵם
בְּסִפּוֹת. וְזֶהוּ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים אַחַר נְטִילַת
לוֹלֵב וְהַקְּפוֹתָיו: "לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי
הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד". וְכָל
זֶה מְבַאֵר בְּהַתְּוֵרָה הַזֹּאת כַּמְבַּאֵר לְעֵיל
בְּאֲרִיכוֹת: וְעַדִּין צְרִיכִין עֵינָנָא רַבָּא,
לְבַאֵר כָּל הַפְּנוֹת שֶׁל לוֹלֵב עַל־פִּי
הַתְּוֵרָה הַנִּלְוֹ בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְה' יֵאִיר
עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכָּה לְהַבִּין דְּבָרָיו
וְרַמְיֹזוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְהַנְּפְלָאִים]:

הַנְּעֻנּוּעִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אוֹר מְשֻׁרֵשׁ
הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּעַת, אֶל הַחֲסָדִים
הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּגוּף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹר
גָּדוֹל מִשְׁרָשָׁם שְׂבֻדָּעַת וְכוּ'. עֵינֵי שָׁם
בְּ"פְרִי־עֵץ־חַיִּים" בְּשַׁעַר הַלּוֹלֵב. וְגַם
מְבַאֵר שָׁם שֶׁהַפְּנוּהַ בְּעֵינֵי הַתְּוֵב:
"יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסִדוֹ", וְלֹא אָמַר יוֹם
אֶלָּא יוֹמָם, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם כָּל עֵינֵי
שָׁם. וְכָל זֶה מְבַאֵר בְּהַתְּוֵרָה הַנִּלְוֹ, עַל־
פִּי דְרָכּוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנּוּ, וְזָכְרוֹנוּ
לְבִרְכָה. כִּי מְבַאֵר שָׁם שֶׁעַל־יְדֵי כְּפִית
הַיִּצָּר, זוֹכֶה לְגַלּוֹת הַאֲהָבָה, שֶׁהוּא
הַחֲסֵד, שֶׁהוּא יוֹמָא דְאֶזֶל עִם כְּפִהוּ
יוֹמִין. דְּהֵינּוּ שֶׁהַאֲהָבָה שֶׁהוּא הַחֲסֵד
מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמּוֹדוֹת וְכוּ'. וּמְבַאֵר שָׁם
שֶׁיֵּשׁ אֲהָבָה שְׂבֻדָּעַת, שֶׁהִיא לְמַעְלָה
מִהֶזְמֵן וְהַמּוֹדוֹת. וְעַל־יְדֵי שֶׁמְקַשֵּׁר לְבוֹ
לְדַעַתוֹ, שֶׁלְבוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ', אֵזִי מְקַבְּלִין
הַמּוֹדוֹת אוֹר הַאֲהָבָה שְׂבֻדָּעַת וְכוּ' כַּנִּלְוֹ.

וְכָל זֶה הוּא סוּד פְּנוֹת לוֹלֵב הַנִּלְוֹ,
שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הָאֲרָה מְשֻׁרֵשׁ הַחֲסָדִים
שְׂבֻדָּעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲהָבָה שְׂבֻדָּעַת,
לְתוֹךְ הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּעַת, שֶׁהֵם בְּחִינַת
כְּלָלוֹת הַמּוֹדוֹת, שֶׁבְּכָלֶם מְלַבְּשִׁים

ליקוטי תפילות

ח"א תפילה ל"ג

רבון עֲלָמִין, אַנְתָּ הוּא חַד וְלֹא בְחֻשְׁבֹן, אַנְתָּ הוּא עֹלָא עַל כָּל עֲלָאִין, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, לִית מַחְשְׁבַה תְּפִיסָה בְּךָ כְּלָל. אַנְתָּ הוּא מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוּבֵב כָּל עֲלָמִין וְלִית אַתְר פְּנוּי מִנְךָ כְּלָל, כִּי מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ, וּמְלֻכוֹתְךָ בְּכָל מְשָׁלָה. וְאַתָּה מַחֲיֶה אֶת כָּלֵם, כָּל צְבָא מְעֵלָה וְכָל צְבָא מִטָּה, כָּל הַהִיכָלִין וְהַמְדַרְגוֹת הַקְדוּשׁוֹת, וְכָל הַמְדַרְגוֹת וְהַהִיכָלִין שֶׁל הַטְּמֵאָה וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא, וְאַפְלוּ בְעֵשֶׁר כְּתָרִין דְּמִסְאָבוּתָא מְלַבֵּשׁ חַיּוֹתְךָ יִתְבַרְךָ לְעַד וּלְנֵצַח נְצַחִים, וְאִין שׁוּם סְטֵרָא אַחֲרָא וְקִלְפָה וְטְמֵאָה בְּעוֹלָם שְׁלֵא יִהְיֶה מְלַבֵּשׁ בְּהֵם חַיּוֹתְךָ יִתְבַרְךָ, כִּי אַתָּה מַחֲיֶה אֶת כָּלֵם וּמְבַלְעֵדֶיךָ אִין לְהֵם שׁוּם חַיּוֹת וְקִיּוּם כְּלָל. וְאַפְלוּ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וּבְכָל הַמְדוֹת רְעוֹת וּבְכָל הַתְּאוּוֹת רְעוֹת, וְאַפְלוּ בְּכָל הָעֵבְרוֹת וְהָאֶסְוָרִים שְׁבַתוֹרָה, מְלַבֵּשׁ וּמְסַתֵּר חַיּוֹתְךָ יִתְבַרְךָ, כִּי מְלֻכוֹתְךָ בְּכָל מְשָׁלָה:

עַל כֵּן בָּאתִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי אֲדוֹן כָּל לַחְלוֹת וּלְחַנּוּן פְּנִיךָ וְלִשְׁטַח כְּפִי לְרַחֲמֶיךָ וְחַנּוּנוֹתֶיךָ שֶׁתַּחַנְנֵנִי בְּחֶסֶדֶיךָ הַגְּדוֹלִים וְתִשְׁפִיעַ עָלַי שְׂכָל וְדַעַת דְּקַדְשָׁה וְכַח וּגְבוּרָה מֵאַתָּה שְׁאֵזְכָּה לְהִתְגַּבֵּר עַל יְצִרֵי הָרַע וּלְכוּפּוֹ לְהִשְׁתַּעֲבֵד לָךְ בְּאַמֶּת וְאֵזְכָּה לְהַפִּיר אוֹתְךָ וּלְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ בְּכָל מְקוֹם, בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקוֹ חֶסֶד וְשְׁלוֹם, תְּמִיד אֶתְקַרֵּב אֵלֶיךָ וְאֵזְכָּה לְקַיֵּם מִקְרָא שְׁפָתוֹב: "בֵּי אֶהְלֵל דְּבַר בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבַר", וּלְהִתְדַבֵּק בְּךָ תְּמִיד וְתִזְכְּנֵנִי וְתַעֲזָרְנִי לְהַפִּיר אוֹתְךָ וּלְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ בְּאַמֶּת וּלְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ מִמְּקוֹם שְׁאֲנִי שָׁם עִכְשׁוּ בְּעַת הַזֹּאת וְאִם בְּעוֹנוֹתַי הִרְבִּים נִפְלְתִי לְמְקוֹם שְׁנַפְלְתִי וְיִרְדְּתִי לְמְקוֹם שְׁיִרְדְּתִי, אַף עַל פִּי כֵּן אֲנִי מֵאַמִּין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה שְׁגָם בְּמְקוּמֵי שְׁאֲנִי שָׁם עִכְשׁוּ בְּעַת הַזֹּאת גַּם שָׁם אַתָּה נִמְצָא כִּי לִית אַתְר פְּנוּי מִנְךָ וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת מִמְּשַׁלְתְּךָ:

על פן חוס וחמל עלי, ואל תסתר פניך ממני, אפלו במקומות הללו המגנים מאד, גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך. מלא רחמים, מעשי ידך אל תרף, אחז בי והוציאני מהרה מכל אלו המקומות השפלים והמגנים ותעזרני לבקש אותך תמיד בכל המקומות שאני שם ואזכה לקיים מקרא שכתוב: "ובקשתם משם את יי אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" ותהיה נמצא עמי תמיד בכל עת, ותקרבי אליך ברחמיך אף על פי שאיני זוכה לדרש ולבקש אותך פראוי ותקיים מקרא שכתוב: "נדרשתי ללוא שאלו, נמצאתי ללא בקשני, אמרתי הנני הנני אל גוי לא קרא בשמי. שטחתי אליך כפי, פרשתי ידי כל היום, נפשי פארץ עיפה לך סלה. אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים, חננו יי חננו כי רב שבענו בוז. כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו. דבקה לעפר נפשי חניי כדבריהך. קומה עזרתה לנו, ופדנו למען חסדך. חושה לעזרתי אדני תשועתי" ומהר לחלצני ולהוציאני מכל אלו המקומות המגנים והמטנפים והנמוכים והמגשמים מאד "אל תבלעני מצולה ואל תאטר עלי באר פיה" ומהר לגאלני ברחמיך ולהוציאני ולהעלותני ולטהרני מכל הפגמים שפגמתי לפניך על ידי כל החטאים והעונות והפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך מנעורי עד היום הנה בשוגג ובמזיד באנס וברצון:

חוס וחמל עלי ותשפיע עלי פח וגבורה דקדשה מן הפח והגבורה של הצדיקים האמתיים אשר זכו לכף את יצרם, אשר הם דומים למלאך יי צבאות ממש ועמדו בנסיונות רבות אין מספר, וכבשו את תאותם, וכפו את יצרם תחתם, עד אשר שברו ובטלו את יצרם לגמרי וזכו להתדבק בך באמת בתכלית המעלה והשלמות שאין שלמות אחריו ובזכותם וכחם הגדול נשענת, שתחוס ותחמל עלי בזכותם, ותשפיע עלי מכחם וגבורתם, ותעזרני שאזכה גם פן לכף ולהכניע ולשפר ולבטל את יצרי הרע, שאזכה לשפר ולבטל כל התאוות רעות ומדות רעות לגמרי, ולא ישאר בי שום רע כלל ואזכה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת ובלב שלם ותעזרני שהרע שנאחז בי יפל ויתבטל לגמרי והטוב והתורה הקדושה הנעלם ונסתר בי ובמדותי, הכל יתברר ויתגלה ויתוסף עליו אור רב מלעלא, עד שאזכה לגלות ולהאיר כל הטוב שבי ותזכני לעלות מדרגא לדרגא בקדשה גדולה, עד שאזכה להתקרב אליך ולהתדבק בך ובהתורה הקדושה באמת ובתמימות ותפתח לי אור הדעת שאזכה להכיר

אוֹתָךְ וְלִהְתְּדַבֵּק בְּךָ תָּמִיד בְּאַהֲבָה יְתֵרָה, בְּאַהֲבָה רַבָּה וְאַהֲבַת עוֹלָם בְּאַמֶּת וּבְאַמוּנָה
בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה וּתְמַעֲט הַצְּמֻצוּמִים וְהַלְבוּשִׁים וְהַמְסַסִּים הַמְבַדִּילִים, וּתְזַכְּנֵי לִידַע
וְלִהְפִיר אוֹתָךְ בְּלִי צְמֻצוּמִים וְלְבוּשִׁים רַבִּים, וּתְקַרְבֵנִי אֵלֶיךָ בְּהַתְקַרְבוֹת גְּדוֹל
וּבְהַתְגַּלוֹת הַדַּעַת דְּקִדְשָׁה, מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

אָנָּה יי רַחֲמָן מְלֵא רַחֲמִים, פּוֹדֶה וּמְצִיל, גּוֹאֵל חֲזָק, חוֹשֵׁב מַחְשְׁבוֹת לְבַל יִדַח מִמֶּךָ
נְדַח, עֲמַד עַל יְמִינִי וְסִמְכֵנִי וְעֲזֹרֵנִי וְהוֹשִׁיעֵנִי שְׂאוּזָפָה לְכֹף אֶת יְצָרִי לְהַשְׁתַּעֲבֵד לְךָ
וְאוּזָפָה לְשִׁפְרָה וּלְבַטֵּל כָּל הַתְּאוּוֹת וְכָל הַמַּדּוֹת רְעוֹת שְׁנַתְּאֲחִזּוּ בִּי וּתְזַכְּנֵי מַעֲתָה לִימִי
טוֹב, וְאוּזָפָה לְהַגְבִּיר הַיְמִי טוֹב עַל הַיְמִי רַע, לְהַכְנִיעַ וְלַהֲשִׁפִּיל וּלְשִׁפְרָה וּלְבַטֵּל כָּל
הַיְמִי רַע תַּחַת הַיְמִי טוֹב וְאוּזָפָה לְהַבִּין וְלִרְאוֹת וּלְמַצֵּא וּלְגַלוֹת הַטוֹב הַמְלַבֵּשׁ בִּימִי
רַע, וּלְבַרֵּר הַטוֹב מִן הָרַע. וְתַחֲוֹס וְתַחְמַל עָלַי מַעֲתָה, וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ תָּמִיד מִימִי
רַע שְׁלֵא יִהְיֶה לָהֶם שׁוּם כַּחַח לְהַתְּגַבֵּר עָלַי חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי בַעֲוֹנוֹתַי כָּבֵד עָבְרוּ עָלַי
יְמֵי רַע הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדֵּי, עַד אֲשֶׁר כָּשַׁל כַּחַח הַסֶּבֶל, חוֹס וְחַמַּל עָלַי מַעֲתָה וְהַצִּילֵנִי
וּמְלִטֵנִי וּפְדָה נַפְשִׁי מִן הַיְמִי רַע וְעֲזֹרֵנִי וּזְכֵנִי לְשִׁפְרָה וּלְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כָּל הַיְמִי רַע
תַּחַת הַיְמִי טוֹב וְהַצִּילֵנִי מִכָּל רַע, מִכָּל מַכְשׁוֹל עֶזְוֹן, וּמִכָּל הַתְּאוּוֹת וּמַדּוֹת רְעוֹת וְאוּזָפָה
לְקַדֵּשׁ עֲצָמִי בַמֶּתֶר לִי בְּקִדְשָׁה גְּדוֹלָה וְאוּזָפָה מַעֲתָה שְׁיֵהִיו כָּל יְמֵי טוֹבִים, וְאַבְלָה יְמֵי
בְּטוֹב הָאֲמֵתִי, וּשְׁנוֹתַי בְּנַעֲם הַעֲלִיּוֹן, שְׂאוּזָפָה לְעַסֵּק כָּל יְמֵי בַעֲבוּדְתָךְ וּבְתוֹרַתְךָ
בְּאַמֶּת, וְלִהְתְּדַבֵּק וְלִהְפַלֵּל בְּךָ בִּירְאָה וְאַהֲבָה גְּדוֹלָה בְּאַמֶּת וּבְאַמוּנָה בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וְאוּזָפָה לְקַיֵּם מִקְרָא שְׁפָתוֹב: "סוֹר מִרַע וַעֲשֵׂה טוֹב בְּקִשׁ שְׁלוֹם
וְרַדְפָּהוּ" וְאוּזָפָה לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם תָּמִיד, שְׁיֵהִיה לִי שְׁלוֹם בְּמַדּוֹתַי וּבְמַאֲרְעוֹתַי, שְׁתָּמִיד
אֲמַצֵּא הַשֵּׁם יִתְבַרַךְ בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן וּבְכָל אָדָם וּתְזַכְּנֵי תָּמִיד שְׂאוּזָפָה רוֹדֵף שְׁלוֹם,
לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, בֵּין אָדָם לְחֵבְרוּ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בְּקִדְשָׁה וּבְטַהֲרָה
גְּדוֹלָה וְתַעֲזֹרֵנִי שְׂאוּזָפָה בְּכָל הָעוֹשִׂים שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבִּיהֶם שְׁבַשְׂמִים:

וּתְזַכְּנֵי לְעַסֵּק בְּתוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה תָּמִיד וְעַל יְדֵי זֶה תְּקַרְבֵנִי בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר אֶל הַשְּׁלוֹם
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "דְּרַכִּיָּה דְרַכִּי נַעֲם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם", וְתַעֲזֹרֵנִי לְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי
תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה וְאוּזָפָה לְקַיֵּם כָּל הַתְּרִי"ג מְצוּוֹת דְּאוּרִייתָא וְכָל הַמְצוּוֹת דְּרַבְּנָן, עִם
כָּל עֲנִיפֵיהֶם הַיּוֹצֵאִים מֵהֶם וְעִם כָּל פְּרִטֵיהֶם וְדְקִדְוִקֵיהֶם, וְאַפְלוּ הַמְצוּוֹת שְׂאוּזָפָה
לְכָל אָדָם לְקַיֵּם עֲכָשׁוּ, תְּזַכְּנֵי לְלַמֵּד וְלַהֲגוֹת בָּהֶם, וְלְקַיֵּם בְּרוּחָנִיּוֹת עַל יְדֵי עֵסֶק

התורה, ועל ידי כלליות של עמך ישראל על ידי עצם האהבה והשלום שיהיה בין כל ישראל עמך ואהיה נכלל בתוכם בכלליות גדול עד שנהיה אנחנו כלנו בני ישראל עמך הקדוש נחשבים כאיש אחד:

ותעלה אותי מעלה מעלה חיש קל מהרה, עד שאזכה להיות כלו טוב באמת, עד שאזכה ברחמיך ובכחך הגדול ובכח הצדיקים האמתיים לגלות ולהאיר ולמצא הטוב הכבוש ונסתר בין כל הרשעים ואפלו בין העפוזים, עד שאפלו כשאדבר עם העפוזים והרשעים, או כשאראה מדותיהם הרעות או כשאהיה מוכרח לעסק באיזה עסק או משא ומתן עם העפוזים והרשעים, אזכה תמיד למצא ולגלות חיות אלהות השוכן ונסתר בקרבם, בכל לשונות הגוים ובכל מדותיהם הרעות. ותעזרני שתכף כשאדבר או אהיה עוסק עמם, יפל הרע לפני, והטוב והקדשה השוכן שם יתגלה ויאיר באור גדול ויהיו נתגלין אותיות התורה המלבשין שם שהם מחיין כל הדברים שבעולם והאותיות יהיו בולטות ומצטרפות ויתוסף עליהם אור רב מעלעל, עד שנוזכה ללקט ולברר אותיות התורה הקדושה מפל לשונות העפוזים ומפל מדותיהם הרעות, ולבנות מהם בנינים שלמים דקדשה, ויקים מקרא שפתוב: "ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו, לשמע בקול דברו. ברכו יי כל צבאיו משרתיו עושי רצונו. ברכו יי כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו. ברכי נפשי את יי":

רבנו של עולם, אתה ידעת כי לא היה עולה על דעתי לבקש כל אלה מלפניך, כי אף על פי שאיני יודע כל התרחקותי ממך, אבל אפלו לפי מעט ידיעתי מהתרחקותי ממך, גם כן לא היה עולה על דעתי לבקש על מעט מאלה. אך אתה יי ידעת את לבבי, כי כל דברי תחנותי ובקשותי וכל תקותי ומבטחי עדין הוא רק על זכות וכח הצדיקים האמתיים אשר אנו חוסים בצל פנפיהם, על כן עליהם אני נשען לבקש ממך כל אלה, כי כחם הגדול מספיק אפלו עלי, אפלו בהתרחקותי העצום מאד בלי שעור וערה, אף על פי כן בכחם הגדול אני בטוח ונשען ונסמך ונאחז, שעדין יש לי תקוה לזכות לכל מה שבקשתי מלפניך, ויותר ויותר מזה כי רחמיך לא כלים וזכות וכח וגבורת כל הצדיקים האמתיים אינו נפסק לעולם ואין שום סטרא דמסאבא שתוכל לעמוד נגד קדשתם ומעלתם וגבהם ותקפם וחזקם וכחם וגבורתם וזכותם, וכחם הגדול יעזר ויגן ויושיע לנו ולכל החוסים בהם, כי גדולים צדיקים במיתתם

יותר מבחיייהם, והם נקראים חיים תמיד. ותזכני להיות רגיל ביותר לבוא על ציון קבריהם הקדושים ולהשתטח שם, ולפרש שיחתי לפנייהם באמת, כאלו היו בחיים חיותם, ויותר ויותר ואזכה לעורר רחמי לבם עלי ויהמו ויכמרו רחמיהם עלי, אשר אני פלוא וסגור כל כך שנים במקומות כאלו הרחוקים ממך, כאשר הם יודעים בברור כל עניינינו ומהותנו בזה העולם העובר מתחלה ועד סוף, והם יודעים עצם הרחמנות שיש על האדם העובר בעולם הזה "פאורח נטה ללון", ואינו חושב על אחריתו מה יעשה בעולם העומד והקים לעד ולנצח נצחים. מרא דעלמא כללא, הגוף שלך והנשמה שלך חוסה על עמלק ועשה למען שמך, ועזרני והושיעני ישועה שלמה ואמתיית:

וזכני להתדבק בך תמיד באמת, ולהפיר אהבתך הגדולה שאתה אוהב את עמך ישראל הקדוש, אשר בחרת בנו מכל העמים ורוממתנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך, אשר בהם מלבש אהבתך הגדולה, אשר אתה אוהב את עמך ישראל, אהבה אמתיית אהבה וחמלה שאין לה קץ ותכלית, אשר מאהבתך הגדולה ומחמלתך האמתיית על עמך ישראל הקדוש, צמצמת אלהותך כפיכול והלבשת אהבתך בהתורה ומצות הקדושים אשר נתת לנו באהבה על ידי משה נביאך נאמן ביתך, אשר כל מצוה ומצוה היא שעור וצמצום הקדוש, כדי שנוזפה על ידי זה להפיר אותך ולהשיג אותך ולעבדך באמת ביראה ואהבה. חוס וחנני וזכני לקיים כל מצותיך באהבה גדולה, ותעזרני ברחמיך הרבים שאזכה להשיג ולהבין אור האהבה שבדעת, שהוא סתרי תורה שהיא אורייתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא, שהיא האהבה הגדולה שהיה בינה ובין ישראל עמך קדם שבראת העולם, אשר האהבה הזאת היא למעלה מהזמן והמדות והימים, אשר אי אפשר להשיג אור האהבה הזאת כי אם על ידי צדיקים אמתיים הפופים את יצרם, ומבטלים כל התאות והמדות רעות בתכלית הבטול ולבם ברשותם:

אבינו מלכנו, עזרני ברחמיך להתקרב ולהתדבק ולהפיל בהצדיק האמת הזה אשר יש לו הכח הזה להכניס ולהאיר גם בנו אור האהבה הזאת שבדעת, ותחנני ברחמיך הרבים ותעזרני שאזכה גם כן בזכותו וכחו לכף ולהכניע ולשבר ולבטל את יצרי הרע, ולסלק ולבטל ממני כל התאות וכל המדות רעות, ויהיה לבי ברשותי תמיד,

וְאֶקְשֶׁר כָּל הַמִּדּוֹת וְהַיָּמִים שְׁבֻלָב אֶל הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ. וְכִמוּ שֶׁבְּהַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ הַמְּשֻׁרָשׁ בְּנוֹ, אָנוּ יוֹדְעִים שְׁמֵלָא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ, עַד אֲשֶׁר כָּפִי מְעֵט הַתְּנוּצָצוֹת הַדַּעַת שְׁמַתְנוּצֵץ בְּנוֹ מְגַדְלָתְךָ וְרוֹמְמוֹתְךָ וְיַחְוֶדְךָ וְאַחַדוֹתְךָ וּמְמַשְׁלָתְךָ הָיוּ מִתְבַּטְּלִים לְגַמְרֵי כָּל הַתְּאוֹת וְכָל הַמִּדּוֹת רְעוֹת כָּלָם, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָנוּ לְהָרִים אֶת יַדְנוּ וְאֶת רַגְלֵנוּ בְּלַעְדֶּיךָ, כֵּן תַּעֲזָרְנוּ שְׁנוּכָה לְקֶשֶׁר אֶת הַלֵּב וּמִדּוֹתָיו אֶל הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְיִהְיֶה לְבִי בְּרִשׁוֹתֶי, עַד שְׁאוּכַח בְּרַחֲמֶיךָ לְשַׁבֵּר וּלְסַלֵּק וּלְבַטֵּל מִמֶּנִּי כָּל הַתְּאוֹת וְכָל הַמִּדּוֹת רְעוֹת, וְיִהְיֶה נִכְלָל הַלֵּב וּמִדּוֹתָיו הַטּוֹבִים בְּהַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ, וְיִקְבַּל לְבִי וּמִדּוֹתֵי מְאוֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדַּעַת, עַד שְׁאוּכַח גַּם בְּזִמְן וּבַיָּמִים וּבַמִּדּוֹת לְהַשִּׁיג וּלְהַבִּין וּלְטַעַם טַעַם אֹר הַגָּנוּז שֶׁהוּא אֹר הָאֱהָבָה שְׁבַדַּעַת, וְאוּכַח לְהַבִּין וּלְהַשִּׁיג סִתְרֵי תוֹרָה אֱמִתִּיִּים, וְתוֹכְנֵי וְתַעֲזָרֵי לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ וְאֶל תּוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה וְאֶל הַשְּׁלוֹם בְּהִתְקַרְבוֹת גָּדוֹל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאוּכַח תָּמִיד לְהַשִּׁיג סִתְרֵי תוֹרָה הַגְּבוּהִים יוֹתֵר:

וְזַכְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, שִׁיתְגַּלֶּה לָנוּ הַתּוֹרָה הַגָּנוּזָה וְהַצְּדִיקִים הַגָּנוּזִים. וְאִם אָמַנְם אֵין הָעוֹלָם כְּדֹאֵי עֲכָשׁוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹר הַגָּנוּז הַזֶּה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה הַגָּנוּזָה וְהַצְּדִיקִים הַגָּנוּזִים, אֵף עַל פִּי כֵן תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, וְתַעֲזָרֵר רַחֲמֶיךָ וְחַסְדֶּיךָ הָאֱמִתִּיִּים עָלֵינוּ, וְתַעֲזָרְנוּ בְּטוֹבוֹתֶיךָ וְחַנּוּנוֹתֶיךָ הַגְּדוֹלִים, שְׁנוּכָה שִׁיתְגַּלּוּ לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים הַצְּדִיקִים הַגָּנוּזִים וְהַתּוֹרָה הַגָּנוּזָה, כִּי אַתָּה יַדְעֵת יי אֱלֹהֵינוּ שְׂאִין לָנוּ עֲכָשׁוּ שׁוֹם סְמִיכָה וְתִקְוָה כִּי אִם עַל יְדֵי הַצְּדִיקִים הַגָּנוּזִים וְהַתּוֹרָה הַגָּנוּזָה, כִּי הֵם לְבָדָם מְגַנְּמִים עָלֵינוּ עֲכָשׁוּ בְּעַמְקַת הַגְּלוּת הַמֵּר הַזֶּה, בְּעוֹקְבָא דְמַשִּׁיחָא. חוּסָה עָלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ, יִהְיוּ מֵעֵידָ עָלֵינוּ, וְעֲזָרְנוּ לְכַבֵּשׁ אֶת יִצְרָנוּ, לְסוּר מִרַע לְגַמְרֵי כְּרֻצוֹנְךָ הַטּוֹב, וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ תָּמִיד עַד שְׁנוּכָה לְהַנּוֹת וּלְטַעַם גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה מְאוֹר הַגָּנוּז וְצִפּוֹן וְזִרְעוּע לְצְדִיקִים, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "אוֹר זֶרַע לְצְדִיק וְלִישְׂרֵי לֵב שְׁמַחָה", וְכַתִּיב: "אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ". וְתַמְשִׁיךְ שְׁלוֹם עַל עַמְךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם, וְתַבְטֵל כָּל מִינֵי מַחֲלָקַת מִן הָעוֹלָם, עַד אֲשֶׁר עַל יְדֵי רַבּוֹי הַשְּׁלוֹם יִמְשָׁכוּ וְיִתְקַרְבוּ כָּל הַרְחוּקִים לְעַבּוֹדָתְךָ וְלִירְאָתְךָ בְּאֱמֶת, אֶפְלוּ הַרְחוּקִים מִן הַקְּדוּשָׁה מְאֹד מְאֹד בְּתַכְלִית הַרְחוּק, אֶפְלוּ הַמְּשַׁקְעִים וְהַמְּלַכְלָכִים בְּכָל מִינֵי תוֹעֵבוֹת וְטַנוּפִים וְלַכְלוּכִים, כָּלָם יִתַּעֲזָרוּ בְּאֱמֶת וְיִשׁוּבוּ אֵלֶיךָ מִמְּקוֹם שֶׁהֵם, עַל יְדֵי כַח הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים הָעוֹסְקִים תָּמִיד לְגְלוּת אֱלֹהוֹתְךָ וּלְפָרְסָם אֲדוֹנוֹתְךָ עַל כָּל בְּאֵי עוֹלָם וְלַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל

לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים, וְתַמְשִׁיךְ גַּם עֵתָה בְּעוֹלָם הַזֶּה הַשְּׁלוֹם הַנִּפְלֵא שְׁאַתָּה עֲתִיד לְגַלוֹת
 לְעֲתִיד לְבוֹא, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדֵי יִרְבֵּץ, וְעֵגֶל וּכְפִיר וּמְרִיא
 יִחָדְדוּ וְנִעַר קָטָן נִהַג בָּם. לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַקְדָּשִׁי, כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה
 אֶת יְיָ כַּמִּים לַיָּם מְכֹסִים". וְתִקְיָם מִקְרָא שְׁפָתוֹב: "בּוֹרָא גֵיב שְׁפָתִים, שְׁלוֹם שְׁלוֹם
 לְרַחֵק וּלְקָרוֹב אָמַר יְיָ וּרְפָאתָיו. שְׁלוֹם רַב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאִין לָמוּ מְכֹשׁוֹל. יְיָ עֲזֹ
 לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם", אָמֵן נִצַּח סְלָה וְעַד:

קיצור ליקוטי מוהר"ן

מי האיש החפץ חיים – לג

א. צריך לבקש שלום כמו שכתוב (תהלים ל"ד טו): "בקש שלום", ושיהיה שלום בין ישראל, ושיהיה שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מחלק במדותיו ובמארעותיו, שלא יהא לו חלוק, בין בטיבו בין בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך, הינו: "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר" (שם נ"ו יא).

ב. וזה זוכין על-ידי התורה ועל-ידי הצדיקים שנקראים שניהם שלום. ועל-ידי-זה יזכה לאהב אותו יתברך בכל מקום בין בטיבו בין בעקו ולאהב את חבריו. ויכול להיות שלום בין כל ישראל ולאהב זה את זה. כי לא יתבהל ולא יתבלבל משום דבר שבעולם רק ידע ויאמין כי כל מה שעובר עליו בכל יום הן טובות הן יסורין וצרות ודאגות והרפתקאות חס ושלום – הכל למזבתו הנצחית. ודיקא על-ידי-זה יוכל להתקרב להשם יתברך אם ירצה באמת. וכן יסבל מחברו (עין בהשקטות) אף אם יש לו איזה יסורין ממנו וישתדל לדוננו לכף זכות ולמצא בו טוב ולהפך הדבר למזבה לומר בדעתו שלא פון חברו לרעה כל-כך כמו שהוא סובר וכיוצא בזה הרבה, ישתדל לחפש ולבקש אהבה ושלום עם חבריו וכל ישראל. ועל-ידי-זה יזכה לאהב את השלום בכל מקום הן בטיבו הן בעקו ויהיה לו שלום עם הכל:

ג. וצריך לדעת שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מנה ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואפלו מי שעוסק במשאומתן בגויים לא יוכל להתנצל ולומר אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות ונשמיית שנופל תמיד עליו מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם. כי בכל הדברים הנשמיים ובכל לשונות הגויים יכול למצא בהם אלקות. כי בלא אלקותו יתברך אין להם שום חיות וקיום כלל, כמו שכתוב: "ואתה מחיה את כלם" (נחמיה ט' ו). לבר שהחיות ואלקות הנה שם בעצמו גדול ובמעוט רק כדי

חינונו להחיותו ולא יותר. וכל מה שהמדרגה יותר תחתונה אזי אלקותו שם בצמצום גדול יותר ומלבש במלבושים רבים יותר:

ד. וגלל בן צריך שתדע שאפלו אם אתה משקע במדור הקלפות ואתה במדרגה תחתונה מאד, עד שנדמה לך שאי אפשר לך עוד להתקרב אליו יתברך מחמת שנתרחקת ממנו מאד ואפלו שנפלת בכפירה בעקר חס ושלוש. אף על פי כן תדע שאפלו במקומך גם כן תוכל למצא אלקותו כי הוא יתברך מחיה את הכל כמו שכתוב: "ואתה מחיה את כלם". ומשם אתה יכול להתדבק בו יתברך ולשוב אליו בתשובה שלמה כי לא רחוקה היא ממך אלא שבמקומך שם רבו הלבושים:

ה. וכל מה שהאדם הולך ממדרגה למדרגה מתקרב יותר אל השם יתברך ויכול לידע את השם יתברך בהבנה יתרה. כי כל מה שהמדרגה יותר עליונה נתמעטין הלבושים והצמצום ואז הוא מקרב יותר להשם יתברך ויכול לאהב את עצמו עם השם יתברך באהבה יתרה:

ו. ויש ימי טוב וימי רע. והימים נקראים מדות כמו שכתוב (תהלים ל"ט ה): "ומדת ימי", והמדות הם התורה כי כל התורה היא מדות הקדוש-ברוך הוא כי היא מדברת מאהבה ויראה ושאר המדות ובה נבראו עלמין ואותיותיה הם מחיין את כל דבר ודבר אלא שהם בצמצום יותר כל מה שהמדרגה היא למטה יותר. נמצא ימי טוב הינו תורה ואותיותיה יכולין למצא אפלו בימי רע שהם לשונות הגויים ומדותיהם הרעות. וזהו מה שכתוב: "ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה" (קהלת ז' יד) שישתכל כל אדם היטב היטב ומצא בודאי ימי טוב בימי רע על ידי שכופה את יצרו הרע הינו הימי רע ומתגבר עליו. ואז הוא דומה למלאך ה' צבאות (זהר הקדוש ח"א צ). ואז יכול ללקט אותיות התורה אפלו מדברים גשמיים. ואפלו כשהוא מדבר עם הגויים או שרואה מדותיהם הוא יודע את החיות אלקות הינו אותיות התורה שמלבש שם. כי אז נתבטל ונופל הרע השוכן על הטוב הינו האותיות והם בולטין ונראים ומאירים ביותר:

ז. וזה בחינת נעשה ונשמע בבחינת "עשי דברו לשמע בקול דברו" (תהלים ק"ג ב), שמתחלה עושין ובונים לאותיות התורה שיהיו בולטות ומצטרפות

(יומא ע"א) ואחר-כך נשמע זכין למשמע קלין מלעלא. הינו שמקבלין אותיות התורה חיות ואור רב יותר ממה שקבלו תחלה אשר אז בשהיו מלבשיין בלשונות הנזיים וימי רע לא קבלו כי אם פדי חיות הראוי לאותו מקום בצמצום גדול (כמובא ב"פרי-עין-חיים" בכונות פורים פ"ק ו):

ה. וידוע שהתורה הינו המדות והימים שורה בהם אהבתו יתברך שמו כמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"א מ"ו). "יומם יצוה ה' חסדו" (תהלים מ"ב ט), שהחסד הינו האהבה הוא יומא דאזיל עם בלהו יומין הינו המדות שהם צמצומים לאלקותו להשיגו כמו שכתוב בזהר הקדוש (חלק ב מ"ב): בגין דישתמודעין לה. והשם יתברך הלביש אלקותו במדות התורה מאהבתו לעמו ישראל. וזה בחינות של תרי"ג מצוות כי השם יתברך שער בדעתו שעל-ידי המצוה הזאת וצמצום הזה נוכל להשיגו ולעבדו. נמצא שבכל מדה ומדה ממדות התורה יש שם אהבת השם יתברך שאוהב את עצמו עם ישראל. ונמצא מי שמפשיט את התורה מלבושי הקלפות על-ידי כפית יצרו אז הוא מקרב אל השלום כמו שכתוב: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם" (משלי ג' יז) שהיא התורה:

ט. ויש בתורה שתי בחינות. בחינת נגלה וביחינת נסתר, הינו אוריתא דעתיקא סתימאה שתתגלה לעתיד לבוא. כי יש שני מיני אהבות, אחת היא אהבה שבפנים הנ"ל שהיא בפעל והשנית היא אהבה שהיא בכח שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קדם הבריאה, שהיו ישראל עדין בדעתו ובמחו שהיא למעלה מהזמן והמדות שהיא פנימיות התורה. ולעתיד לבוא יפשיט הקדוש-ברוך-הוא את לבושו המכסין על אלקותו הינו על פנימיות התורה שתתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימאה. ואז יתרבה השלום כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה'" (ישעיה י"א ט) שתתגלה האהבה שבדעת. כי עכשו נגזו אור התורה הזאת כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה: "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א' ד) 'כי טוב לגזו' (חגיגה י"ב). ויש גם בן צדיקים הנקראים טוב כמו שכתוב: "אמרו צדיק כי טוב" (ישעיה ג' י) ונקראין אור כמו שכתוב: "אור זרע לצדיק" (תהלים

צ"ז יא), שהם גם בן צפונים ומסתרים שאין העולם כדאי עתה להשתמש בהם. וכשתתגלה לעתיד לבוא האהבה שבדעת הנקרא "יום אחד יודע לה" (זכריה י"ד ז), כי אהבה נקרא יום בנ"ל יומם יצוה וגו' אשר הוא לא יום ולא לילה הינו שהאהבה הזאת היא למעלה מהזמן והמדות. אז יתגלו הצדיקים הצפונים והתורה הצפונה ואז יתגלה שלום רב בעולם שיתחברו כל ההפכים יחד כמו שכתוב: "וגר זאב עם כבש" וגו' (ישעיה י"א ו):

י. ואפלו במדות עצמן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת דעת לבחינה שתחתיה. כי המדרגה הפחותה של עולם היצירה היא בחינת דעת לעולם העשייה שתחתיה. וכן יש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן הוא בחינת אהבה שבדעת שלמעלה מהזמן להאדם שהוא במדרגה פחותה ממנו:

יא. וכל אדם יכול לטעם אור האהבה שבדעת אפלו עכשו בתוך הימים כל אחד לפי בחינתו. הינו כשיקשר את לבו לדעתו. כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל וכפי הדעת הזה בודאי היה ראוי שיתבטלו כל תאוותיו ומדותיו הרעים. אבל הרשעים הם ברשות לבם (בראשית רבה נח פ'רשת ל"ד) וכל המדות והתאוות הם בלב. על בן צריך כל אחד לראות לקשר לבו לדעתו שיהיה לבו ברשותו, שיהיה כופה את לבו ותאוותיו אל הדעת הזה שיודע מהשם יתברך בכלל שמלא כל הארץ כבודו, עד שישבר ויבטל כל התאוות על-ידי הידיעה הזאת וידיעת התורה. ואזי נכללין גם בן המדות שבלבו לדעתו ואזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת. ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו הינו התורה והצדיקים הגנוזים:

יב. על-ידי מצות נטילת לולב ומיניו זוכה לגלות הדעת הקדוש לכל באי העולם, לידע שמלא כל הארץ כבודו ולגלות אלקותו יתברך בכל מקום ואפלו בכל לשונות הגוים, ולהכירו יתברך ולהתקרב אליו אפלו בכל המדרגות התחתונות. ולקשר הדעת הקדוש לתוך הלב שיהיה לבו ברשותו ולאהב את עצמו עם השם יתברך באהבה. ולבוא לאור האהבה שבדעת שהוא אור הגנוז ויתגלו הצדיקים והתורה הגנוזה ועל-ידי זה יתרבה שלום רב בעולם:

עלים לתרופה

ברוך השם יתברך, יום ב', וירא, תקצ"ג, ברס"לב.

נפלאתי מאד על שלא היה לי שום פרישת שלום מידידי רבי אפרים, גרו יאיר, ואף על-פי שעשה שלא פהגן, אשיב לו פהגן, ואני פורס בשלומי באהבה רבה, ובשלום חותנו, ידידי הרבני, מורנו הרב שמואל, גרו יאיר, עם כל יוצאי חלציהם, שיחיו.

אהובי רבי אפרים, זכר את בוראך גם בתוך החנות, ואפלו בתוך הלאווקי בלשון רוסיא, ואל יהיו בעיניך פישנים דברי אדוננו מורנו ורבנו זכרנו לברכה שאמר, שבכל לשונות הגויים יש אותיות התורה וכו', כי ט"ט בכתפי שמים וכו', ומשם אתה יכול לדבק את עצמך בו יתברך, כי בודאי לא באת למדה זו, שתשב בחנות כל היום, כי אם כדי שתזכר זאת היטב בכל יום, כי איש גם, שאינו יודע מזה כלום, בודאי אינו חושב זאת, ויושבי אהל בית-המדרש כל היום אינם עריכים לזה כל-כך בזה האפן, ומאחר שאתה, ברוך-השם, מיושבי בית-המדרש של אדוננו מורנו ורבנו זכרנו לברכה, ואתה מכרח לצאת לחוץ בכל יום, על-כל-פנים תקיים: שמח זבולן בצאתך, ולרקד בכל יום במחשבה או במעשה על-ידי שתזכר בדברים הנ"ל כאלה וכאלה וכו' וכו', ואז טוב לך לנצח.

דברי אהבה באמת, נתן הנ"ל.

ושלום לכל אנשי-שלומנו באהבה רבה, ורחימתן עזיזא, ובפרט לזרע קדש של אדוננו מורנו ורבנו זכר צדיק לברכה, לכל אחד ואחד ביחוד, שיחיו; השם יתברך יאיר עיניהם, שיזכו לידע מי הוא זקנם הקדוש, זכר צדיק לברכה.

(עד)

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יוֹם א', מִחֶרֶת יוֹם־הַכְּפוּרִים שֶׁם ה', תִּקְצִי לִפְ"ק,
נְעֻמְרוֹב.

לְאַהֲבֵי, בְּנֵי חֲבִיבֵי הָרַבְנִי, מוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק, גֵּרוּ יְאִיר, עִם שְׁלוֹם זִוְגָתוֹ,
עִם כָּל יוֹצְאֵי חֻלְצֵי שְׂיַחֲיוֹ, שְׁלוֹם וְכָל טוֹב.

בְּיוֹם ה' קָדָם יוֹם־הַכְּפוּרִים נִסְעָתִי מִבְּרֶסֶלֶב לְפָה, וְשֵׁם הַנְּחֻתִי אֲגַרְת אֲלִיךְ
אֶצֶל בְּנֵי רַבִּי שְׁכֵנָא, שְׂיַחֲיָה, כָּעֵת אֵין לְחֻדֶּשׁ דְּבָר, וְתַהֲלָה לָאֵל, הֵייתִי פַּה
בְּיוֹם־הַכְּפוּרִים, עִם אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, רַבִּי אִיצְיָלִי מֵהֵיִסִין וְרַבִּי נַחְמָן
מְטוֹלְטְשִׁין, וְתַהֲלָה לָאֵל, הַכָּל שְׁלוֹם, וְהַתְּפַלְלָנוּ כְּרַצוֹנְנוּ, וְאֵין פּוֹצֵה פַּה
וּמְצַפְצַף. יַחְמַל ה' מֵעַתָּה, שְׂיַהֲיָה שְׁלוֹם וְאַמַּת בְּעוֹלָם. כָּעֵת אֲנִי שׁוֹלַח אַחֲרֵי
זִוְגָתִי, שְׁתְּבוּא לְפָה עִם בְּנֵי הַקְּטָנִים, שְׂיַחֲיוֹ.

וּמֵאֲלִיךְ תְּבִין, שְׂאִין לִי דִירָה כְּרַאוּי, אַךְ הַהֶכְרַח לְשַׁלַּח אַחֲרֵיהֶם, כִּי אֵין לִי
פַּה מְקוֹם לְאָכַל בְּסַפּוֹת, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לִי לְאָכַל אֶצֶל אַחֵי בְּסַפָּה, כִּי הוּא
יוֹשֵׁב בְּשְׁכֵנּוֹת, וְאֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכָּל. וּבְעֵת הַזֹּאת בְּוֹדָאֵי צְרִיכִין לְהַחֲיוֹת
עַצְמוֹ רַק עִם הַהֶרְחָבוֹת שְׁבַתוֹךְ הַצְּרוֹת, כִּי הֵם נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים, וּבְכַמָּה
אַפְגִּים הֵם חֲדוּשִׁים וְחֻסְדִּים וְנִפְלְאוֹת גְּדוּלוֹת יוֹתֵר מִהַהֶרְחָבָה עַצְמוֹה, שְׂאֵנוּ
מְקוּיִם לְצֵאת מִהַצְּרוֹת לְגַמְרֵי וְלְשׁוֹב לְבֵיתִי לְשְׁלוֹם מֵהֶרָה.

לְעֵת עֵתָה אֵין לִי שׁוֹם מְנִיעָה לְהַתְּפַלֵּל וְלִלְמַד וְכוּ', רַק מִהַטְּרָדוֹת
וְהַבְּלוּלִים שְׁמִבְלָבְלִים, וּמִלְחָמָה זֹאת צְרִיכִים לְלַחֵם תְּמִיד - לְגַרֵּשׁ
הַבְּלוּלִים, כִּי גַם עֵתָה כָּל הַבְּלוּלִים וְהַפְּחָדִים הַמְּבַלְבְּלִים הֵם בְּחֻנָּם, בְּפֶרֶט
בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שְׁבוּדָאֵי אֵין מוֹעִילִים כָּלֵל מֵהַ שְׁחוּשְׁבִים בָּהֶם, חַס וְשְׁלוֹם,
שְׁלֵא בְּזַמְנָם, וּבְעַנְיָן זֶה צְרִיךְ כָּל אֶחָד לְלַחֵם תְּמִיד לְיִשֵּׁב דְּעֵתוֹ לְגַרֵּשׁ
מִמַּחְשַׁבְתּוֹ כָּל הַבְּלוּלִים וְהַטְּרָדוֹת, וְהַעֲקָר - בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, שְׂאֵז בָּאִים
כָּל הַבְּלוּלִים וּמִשְׁמִיעִין עַצְמוֹן אֵז דִּיקָא.

וְכַתְּבֵתִי לָךְ זֹאת, שְׁתְּבִין רְמִזִּים מְזֵה לְפִי עֲרֶכָה, כִּי אַף־עַל־פִּי שְׂאֵתָה יֵשׁ לָךְ
טְרָדוֹת וְעַסְקִים וְעִשְׂיֹת בְּעַנְיָן פְּרִנְסָתָה, הַמְּבַלְבְּלִים אוֹתָהּ, אַף־עַל־פִּי־כֵן
יִדְעֵתִי, כִּי יֵשׁ כַּמָּה עַנְיָנִים, שְׁמִבְלָבְלִים אוֹתָהּ הַבְּלוּלִים וְהַטְּרָדוֹת וְהַפְּחָדִים

בַּחֲנָם, בַּיְדוּעַ לָהּ, וּכְבֹר דְּבַרְנוּ בְּזֶה הַרְבֵּה, אֲבָל עֲדוּן עֲרִיכִים לַחֲזֹר כָּל
דְּבַרְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים בְּכָל יוֹם.

וְגַם בְּשִׁעַת הָעֶסֶק בְּעֵצְמוֹ עֲרִיכִין לְזִכֹּר בַּה' וּבַתּוֹרָתוֹ, אֲפֹלוּ בְּבֵית הַפְּאֶסֶט,
וּבַהֲלִיכָה וּבַחֲזָרָה וּכְיוֹצֵא בְּזֶה, כִּי אִם יֹאמֶר לָךְ אָדָם: הֵיכֵן אֶלְקִיךָ, תֹּאמֶר
לוֹ: בְּכִרְךָ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי, כַּמְּבֹאֵר הַיֵּטֵב בַּהֲתוֹרָה: "מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים"
(בְּלִקוּטֵי חֶלֶק א' סִימָן ל"ג), וּבְשִׁאֲרֵי מְקוֹמוֹת, אֲשֶׁרֵינוּ, שְׂזַכֵּינוּ לְשִׁמְעַ
דְּבָרִים קְדוּשִׁים וְנוֹרָאִים כְּאֵלֶּה וְכוּ', מִי הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים יֵאָחֵז בָּהֶם, הַפֶּה
בָּהֶם וְהַפֶּה בָּהֶם וְכוּ', שֵׁאִין לָךְ מִדָּה טוֹבָה מֵהֶם.

יֵתֵר מִזֶּה אִין פְּנְאֵי לְהֶאֱרִיךָ, וְתַהֲלֶה לְאֵל, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֲזָרְתָנוּ לְשִׁמּוֹחַ בְּכָל
פְּעַם, וּבְשֵׁם קְדֻשׁוֹ בְּטַחְנוּ לְשִׁמּוֹחַ וְלִגִּיל בִּישׁוּעָתוֹ בְּזֶה וּבְבֹא לְנִצָּחַת, אִין טַאקִי
פְּאָרְט הָאֶפֶּ.

נָתַן בֶּן מוֹרְנוּ הָרַב נִפְתָּלִי הִירֶץ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, מִבְּרֶסֶלֶב.

(רג)

שיחות על התורה

וְדַע שְׁשִׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שְׁחֹשֵׁב בְּמֶה וּבְמֶה תוֹרוֹת. וְאָמַר: שְׁכַלֵּם הֵם סוּד פְּנוֹת תְּפִלִּין, דְּהֵינּוּ הַתּוֹרָה "בְּחֻצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפֵר", וְ"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ", וְ"קִרְא אֶת יְהוָה" וְכוּ', וְהַתּוֹרָה "מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים", וְ"אַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלַכֶת בְּהַנִּים", "אֲשֶׁרִי הָעַם זֶרְקָא", וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת "מִרְכַּבַת פְּרָעָה" וְכוּ'. וְעוֹד בְּמֶה וּבְמֶה תוֹרוֹת גְּדוּלוֹת שְׂאִינִי זוֹכֵר עֲתָה לְפָרְטִים. וְאָמַר שְׁכַלֵּם הֵם סוּד פְּנוֹת תְּפִלִּין. אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לְהַשְׁיֵגֵם):

(ליקוטי מוהר"ן סוף תורה לח)

הַתּוֹרוֹת וְהַמְּאָמְרִים שֶׁבְּסִפְרֵי הַקְּדוֹשִׁים הֵם כְּלָלִיּוֹת, וְכָל מֶה שְׂאֵתָה מִמִּשְׁמֵשׁ בָּהֶם אֵתָה מוֹצֵא בָּהֶם טַעַם נִפְלָא וְחֻדָּשׁ וּמִתּוֹק לַחֵד וּמֵאִיר עֵינַיִם מְאֹד, וַיֵּשׁ בָּהֶם עֲמֻקּוֹת גְּדוּל בְּדֶרֶךְ פִּשְׁט וּבְדֶרֶךְ סוּד וְנִסְתָּר. כִּי כָּל הַתּוֹרוֹת יֵשׁ בָּהֶם סוּדוֹת נִסְתָּרִים וְנִפְלְאִים וְנוֹרָאִים מְאֹד מְאֹד. וְאִי אֶפְשָׁר לְבַאֵר זֹאת:

גַּם בְּכָל מְאָמֵר יֵשׁ פְּנוֹת שֶׁל מִצְוֹת, שְׁכָל מְאָמֵר שֶׁיֵּךְ לְאִיזָה פְּנוֹת הַמְּבֹאָרִים בְּכַתְּבִים בְּ"עֵץ חַיִּים" וּפְרִי עֵץ חַיִּים. כְּגוֹן הַתּוֹרָה שֶׁל מִי הָאִישׁ הַחֲפִיץ חַיִּים (בְּלִקוּטֵי א' סִימָן ל"ג) יֵשׁ בּוֹ סוּד פְּנוֹת לְיֹלָב אֵף עַל פִּי שְׁלֵא נִזְכָּר בּוֹ דְּבַר מִמִּצְוֹת לְיֹלָב, וְכֵן בְּקֶרֶב עָלֵי מְרַעִים" כְּמִדְּמָה לִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ פְּנוֹת קְדוּשׁ (עֵין לְקַמֵּן סִימָן שפז), וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה שְׂאִרֵי הַמְּאָמְרִים. וְשִׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שְׂאֵמֵר, שְׂרַצָּה לְעֲשׂוֹת פְּרוּשׁ עַל הָעֵץ חַיִּים, אֵךְ פְּרוּשׁ פְּשׁוּט אֵינּוּ נֶעְרָךְ, רַק צְרִיכִין לֹאמֵר תּוֹרָה שֶׁיְהִי פְרוּשׁ, וְכִבֵּר אִמְרָתִי בְּמֶה תוֹרוֹת הַשִּׁיכִים לְעֵץ חַיִּים. גַּם שְׁמַעֲתִי בְּשִׁמוֹ שְׂאֵמֵר, שְׂזֶה סִמּוֹךְ גָּמֵר הָעֵץ חַיִּים וְרָאָה שֶׁהוּא כְּלוֹ מוֹסֵר. וְכֵן בְּמֶה תוֹרוֹת יֵשׁ בְּהַסְפֵּר, כְּגוֹן "מִרְכַּבַת פְּרָעָה" (בְּלִקוּטֵי א', סִימָן ד), "אֲשֶׁרִי הָעַם זֶרְקָא" (שָׁם, סִימָן לה) וְעוֹד בְּמֶה תוֹרוֹת שְׂאֵמֵר בְּאוֹתָן הָעֲתִים, וְכָלֵם הֵם סוּד פְּנוֹת תְּפִלִּין. וּבְפָרְט הַתּוֹרוֹת שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁהּ בְּעֲצָמוֹ אָמַר שֶׁיִּכְוֹלִים לְדַקְדֵּק בָּהֶם

בְּמוֹ בְּמִקְרָא, כִּי יֵשׁ שָׁם כְּפוֹנוֹת הַרְבֵּה כִּי לְפַעְמִים הוּא חוֹזֵר וְכוּפֵל הַדְּבָרִים שְׁנֵדֻמָּה
 שֶׁהוּא לְלֹא צִרְף, וּבִאֲמַת יֵשׁ שָׁם לְדַקְדָּק בְּזֶה כִּי יֵשׁ שָׁם כְּפוֹנָה גְדוּלָה. גַּם אָמַר
 שֶׁהַתּוֹרוֹת שֶׁנִּכְתְּבוּ בְּלִשׁוֹנוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּעֶצְמוֹ מְסֻגָּל כִּי הוּא כָּלִילִיּוֹת. וְעַקֵּר הוּא
 הַמוֹסֵר וְהַהֲנָהגוֹת טוֹבוֹת וְעֲצוֹת טוֹבוֹת הַיּוֹצֵא מֵהֶם מִכָּל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר, מְלַבֵּד
 הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם וְכוּ' וְכוּ' כִּנ"ל וְאֵי אֲפֹשֶׁר לְבַאֵר יוֹתֵר בְּכֹתֵב כִּי אִם כָּל חֵד
 כְּפוּם מָה דְמִשְׁעֵר בְּלִבָּה:

(חיי מוהר"ן שסב)

וְזֶהוּ בְּחִינַת מְעַבְרָתָא שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁשָּׁם עוֹבְרִים הַרְצוּעוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְעַבֵּר
 יב"ק, כְּמוֹבֵא בְּכּוֹנוֹת, כִּי הַרְצוּעוֹת הֵם בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת הַמַּחִין שֶׁל הַתְּפִלִּין שֶׁהוּא
 בְּחִינַת אוֹר הַפְּנִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת י"ג תְּקוּנֵי דִיקְנָא, בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים הַנ"ל. וְעַל
 בֶּן רְצוּעָה בְּגִימַטְרִיא ש"ע, בְּחִינַת ש"ע נְהוּרִין שֶׁל אוֹר הַפְּנִים, כְּמוֹבֵא, הֵינּוּ כִּי
 הַרְצוּעוֹת הֵם אַרְיֵכוֹת זֶה בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים, שֶׁמִּמְשִׁיכִין עַל עֶצְמָן בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת
 הַרוּחַ. שֶׁהוּא בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים שֶׁהוּא אוֹר הַפְּנִים שֶׁמִּמְשִׁיכִין עַל יְדֵי הַרְצוּעוֹת
 וְעַל יְדֵי זֶה נִמְתָּק וְנִתְבַטַּל בְּחִינַת רְצוּעָה בִּישָׂא שֶׁהוּא רְצוּעָה לְאַלְקָאָה חַיִּיבֵיא
 שֶׁמֶשׁ כָּל הַיְסוּרִים וְהַדִּינִים ח"ו, וְעַל יְדֵי בְּחִינַת אֶרֶץ אֲפִים שֶׁמִּמְשִׁיכִין עַל יְדֵי
 אַרְיֵכוֹת הַרְצוּעוֹת הַנִּמְשָׁכִין מֵאוֹר הַפְּנִים שֶׁהֵם הַתְּפִלִּין מַחִין, עַל יְדֵי זֶה עוֹבְרִים
 עַל כָּל הַיְסוּרִים וּמִמְתִּיקִין אוֹתָם. וְאֵין לָהֶם כַּח לְבַטַּל וּלְמַנוּעַ מְעַבֹּדֶת הַבוּרָא
 יִתְבָּרַךְ, כִּי זוֹכִין לְבְּחִינַת אַרְיֵכוֹת אֲפִים הַנ"ל, דְּהֵינּוּ לְהַאֲרִיךְ רוּחוֹ עַל כָּל דְּבָר
 וְלֹא תִקְצֵר רוּחוֹ מִשׁוּם יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם כָּלֵל, רַק הוּא עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ
 וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְעוֹבֵדָה וְכוּ' כִּנ"ל. עַד שְׁזוֹכָה לְעַבֵּר עֲלֵיהֶם וּלְבַטַּלֵם, כִּי עַל יְדֵי
 בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת אֲפִים שֶׁאֵינוֹ מְסַתְּבֵל עֲלֵיהֶם כָּלֵל, עַל יְדֵי זֶה נִתְבַטַּלִים מִמִּילָא,
 כִּי כָּל הַיְסוּרִים וְהַמְנִיעוֹת אֵינָם בָּאִים כִּי אִם בְּשִׁבִיל נִסְיוֹן וּכְשֶׁהוּא חֲזָק בְּדַעְתּוֹ
 וּמֵאֲרִיךְ רוּחוֹ וְאֵינוֹ מְסַתְּבֵל עֲלֵיהֶם כָּלֵל, עַל יְדֵי זֶה נִתְבַטַּלִים מִמִּילָא לְפָנָיו. וְעַל
 בֶּן אַרְיֵכוֹת הַרְצוּעָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת אוֹר הַפְּנִים, בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת אֲפִים
 הַנ"ל, עַל יְדֵי זֶה נִתְבַטַּל בְּחִינַת רְצוּעָה בִּישָׂא שֶׁמֶשׁ כָּל הַיְסוּרִים, כִּי הֵכֵל נִמְתָּק
 וְנִתְבַטַּל עַל יְדֵי בְּחִינַת אַרְיֵכוֹת אֲפִים הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּתַקֵּת הַדִּינִים,

בחינת כבישת כעס ודין כנ"ל.

וזה בחינת מעברתא של תפלין ששם עוברים הרצועות, שהוא בחינת מעבר יב"ק, כנ"ל כי יב"ק הוא בגימטריא הוי' אלקים, כמובא. זה בחינת בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר שהוא בבחינה הנ"ל שצריכין להפיר אותו יתברך ולהתקרב אליו תמיד בין בטיבו בין בעקו ח"ו, בין בעליה בין בירידה, שזה בחינת בה' אהלל וכו', באלהים אהלל וכו' כמובא בהתורה "מי האיש החפץ חיים וכו'" (בסימן ל"ג).

וזהו בעצמו בחינת בק"י בהלכה המובא בהתורה "קרא את יהושע" (בסימן ו'), עין שם, שפתב שם שכל מי שרוצה לעשות תשובה צריך להיות בקי בהלכה, בקי ברצוא, בקי בשוב, בקי בעייל, בקי בנפיק, בחינת אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך וכו', עין שם, הינו שצריכים לראות להתקרב להשם יתברך תמיד בכל מקום שהוא, בין בעליה בין בירידה. ואפלו אם הוא בשאול תחתיות גם משם יכול להתקרב אליו יתברך בבחינת ואציעה שאול הנך. וכל זה הוא בחינת אריכת אפים הנ"ל, להאריך רוחו תמיד כל ימי חייו יהיה איך שיהיה לא יפל משום דבר שבעולם ויתחיל תמיד להתקרב אליו כנ"ל וכן לא יערף ולא יגע לעולם. אפלו אם זכה לעליה גדולה למדרגה גבה, אף על פי כן ידע שגם בשמים נמצא השם יתברך בבחינת אם אסק שמים שם אתה, שאף על פי שנדמה לו שעלה לשמים, עדין הוא צריך לבקש את השם יתברך ולהתחיל מחדש, כי גם בשמים נמצא השם יתברך כמו שאמר רבנו בהתורה "כי תצא למלחמה" (בליקוטי תניינא סימן פ"ב) וכו', שכל זה הוא בחינת אריכת אפים הנ"ל שזוכין על ידי מצות תפלין כנ"ל. וזהו בחינת מעברתא, בחינת מעבר עיי' שם יב"ק, כי יב"ק הוא אותיות בק"י, בחינת בקי ברצוא בקי בשוב וכו'. כמו שאמר שם רבנו ז"ל בעצמו שבחינת בקי הנ"ל. הוא בחינת יב"ק, עין שם בסוף. וגם יבק בגימטריא הוי' אלהים, בחינת בה' אהלל באלהים אהלל וכו' כנ"ל, הינו בין במדת הרחמים ובין במדת הדין, בין בטיבו בין בעקו, בין בעליה בין בירידה, תמיד צריכין לעבד את השם יתברך ולהאריך רוחו לבל יפל ולא יגע ולא יתבטל מתשוקתו להשם יתברך משום דבר שבעולם וכל זה זוכין על ידי

התפליין שהוא בחינת אריכת אפים הנ"ל שמאריך רוחו על הכל וכו' כנ"ל. שזהו בחינת הרצועות ארכות העוברים במעברתא שעל ידי זה עוברים על הכל, על כל היסורים והמניעות והבלבולים הנמשכין מרצועה בישא כנ"ל ונתבטל הכל כנגדו על ידי בחינת אריכת אפים הנ"ל. וזהו בחינת (שמות ל"ד) ויעבר ה' על פניו, שזהו בחינת מעברתא, כי אז כשעבר ה' על פניו, אז גלה לו השם יתברך י"ג מדות של רחמים שהם תליסר דיקנא. ושם נאמר, "וימהר משה וכו'". שראה ארך אפים, שזהו בחינת תפליין כנ"ל, שעל ידי זה עוברין על הכל וזוכין להתקרב אליו יתברך. וזהו בחינת מעברתא, בחינת ויעבר כנ"ל, כי אז כשעבר ה' על פניו וגלה לו י"ג מדות של רחמים שהם תליסר ת"ד, אז גלה לו בחינת אור התפליין, כמו שכתוב שם בפרשה זאת, "אני אעביר כל טובי וכו' וראית את אחורי". ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ז'), זה קשר של תפליין, כי עקר התפליין נמשכין משם מבחינת תקוני דיקנא, שהם י"ג מדות הנ"ל, שהוא בחינת ארך אפים הנ"ל כנ"ל:

(ליקוטי הלכות תפליין ה' יא)

כי זה כלל, שכל מה שהמדרגה נמוכה ביותר, שם אלקותו יתברך בצמצום ובהעלם ובכסוי יותר, כי באמת ה' יתברך בכל מקום, כמו שנאמר, "ואתה מתיה את כלם". רק כל מה שהמדרגה נמוכה יותר, שם אלקותו נתעלם ונתפסה יותר. (כמו שמבאר בהתורה מי האיש החפץ חיים, בסימן לג, ליקוטי חלק א). וכל עבודת האדם הוא להעלות ולהוציא מהעלם אל הגלוי לגלות אלקותו ומלכותו יתברך בעולם עד שיתקיים, "וידע כל פעול כי אתה פועלתו וכו'". אך צריכין לזה יגיעה גדולה ועבודות הרבה לגלות ההעלמה, כי זה כל עבודת האדם בזה העולם. ומגדל ועצם ההעלמה לאו כל אדם זוכה לזה, לגלות ההעלמה כי אם גדולי הצדיקים החכמים האמתיים שבחכמתם העמקה מאד מאד, הם ממשיכים שכליים נפלאים מאד, שעל ידם הם מגלים ההעלמה ומודיעים אלקותו יתברך בעולם, ומגליין האמת שכל העולם הבלים, צל עובר, הכל נדף. ונותנים עצות ודרכים ישרים לכל אחד ואחד לפי מדרגתו

באפן שיוכל להציל נפשו מטעות העולם, שבא על ידי גדל ההעלמה שבעולם. ושישתדל כל ימיו על האחרית והסוף שינצל משאול תחתיות, ויזכה לחיים נצחיים להביר אותו יתברך, שזהו עקר התכלית. ואף על פי שהכל יודעין זאת שהעולם הזה הבל וריק, אף על פי כן ההעלמה גדולה כל כך, שרצין הכל אחר העולם הזה ואין משגיחין על התכלית, כמו שנאמר, "זה דרכם כסל למו ואחריהם בפיהם ירצו סלה", כמו שפרשו רבותינו זכרונם לברכה, ואפלו אם זוכרין לפעמים ואומרים מה יעשו בסוף, אינם יודעים שום עצה מה לעשות להציל נפשם. על כן העקר הוא אמונת חכמים אמתיים, כי רק הם יודעים בחכמתם הגדולה איך לגלות ההעלמה הזאת ולתן עצות נפלאות לכל אחד לפי ערכו ומדרגתו.

(ליקוטי הלכות שחיטה ה' ה')

עקר כל המדות בלב (כמו שמבאר בהתורה מי האיש החפץ חיים בסימן ל"ג) והעקר להמשיך שרש החכמה שבמח להחיות ולהשקות את הלב, שזה עקר חיותו וקיומו בגשמיות ורוחניות. כי עצם החכמה שבמח רחוק מאד מכל התאוות והמדות רעות, ועקר המלחמה לקשר החכמה שבמח עם הלב בבחינת וידעת היום והשבות אל לבבך שלא יהיה ברשות לבו, רק יהיה לבו ברשותו. והצדיק האמת נגד העולם הוא בחינת ראש והעולם נגדו הם בחינת גוף ועקר התקון כשזוכין להיות מקרב ומקשר להצדיק כמו הגוף עם הראש.

(ליקוטי הלכות מצרנות ד' ט')

פרפראות לחכמה

סימן ל"ג – מי האיש החפץ חיים

(ב) שם אות ו', וזהו שאמרו רבותינו ז"ל כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו' רוצה לומר כי מי שזוכה שכפה את יצרו וביטל הימי רע שלו לגמרי אז הימי טוב שלו לבד היינו האהבה שיש לו עם השם יתברך בזמן ובמדות, הוא בחינת אהבה שבדעת לפי מדריגתך, וגם כי על ידי זה הימי טוב שלו מקבלין מאור האהבה שבדעת כנ"ל, ועל ידי זה שתקבל ממנו הארת אהבה שבדעת על ידי זה ממילא יתבטלו ויפלו המדות רעות שלך, ויעלו מהם הימי טוב המלוכשים בהם, ויקבלו גם כן התנוצצות מאור האהבה הזו שהוא בחינת אהבה שבדעת לפי מדריגתך, שזה בחינת כי שפתי כהן ישמרו דעת, היינו מה שהוא יכול להוציא מכח אל הפועל ולהביאו לבחינת דיבור הוא לפי מדריגתך בחינת דעת שהוא למעלה מהזמן והמדות וגם כי מאחר שכפה את יצרו ועל ידי זה מקבלין הימי טוב שלו מאור האהבה שבדעת, אשר שם גם חשך לא יחשיך ממך כנ"ל ועל כן בכל מקום שמסתכל שם נופל הרע משם, ועל ידי זה יודע את התורה אפילו מדברים גשמיים, בוודאי מרב כזה תורה יבקשו מפיחו:

(ג) שם אות ז', כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל וכו' היינו כנ"ל כי הדעת הוא למעלה מהמדות ועל כן אין שם אחיזה

(א) שם אות ג', עושי דברו לשמוע בקול דברו היינו שהדבר היינו אותיות התורה מקבלין אור רב מלמעלה וכו'.

נראה לעניות דעתי דרוצה לומר, על פי מה שמבואר לקמן באות ד' ה' שבכל המדות שורה בהם אהבתו יתברך, ויש עוד אהבה למעלה מזו שהוא בחינת אהבה שבדעת והנה בהמדות שהם בחינת ימים יש כנגדם בחינת ימי רע שהם מדות רעות (שזה בחינת יום ולילה אור וחשך שיש בכל יום), אבל הדעת הוא למעלה מהמדות ושם אין שום אחיזה להרע כלל, בחינת (ישעיה י"א) לא ירעו ואל ישחיתו כי מלאה הארץ דעה, כי שם (תהלים קל"ט) גם חשך לא יחשיך ממך, כי הוא בחינת (זכריה י"ד) יום אחד וכו' אשר הוא לא יום ולא לילה המבואר לקמן בפנים, אך כל זמן שהימי טוב מלוכשין בימי רע, אזי אי אפשר להם לקבל אור מלמעלה היינו מבחינת אור האהבה שבדעת בכדי שלא יקבלו הימי רע על ידי זה יותר מכדי חיונו, אבל כשמלקטין ומבררין האותיות התורה שהיו מלוכשין בהימי רע ומעלין אותם משם, אז נמשך עליהם אור רב מלמעלה, היינו שיכולין לקבל איזה הארה והתנוצצות מאור האהבה שבדעת, שזה בחינת זכייך למשמע קלין מלעילא:

להרע כל כך ועל כן יודע שיש אלקים, וגם יודע שמלא כל הארץ כבודו היינו שאפילו בתוך הימי רע בעצמן יש שם גם כן אלקותו יתברך ואותיות התורה שהם בחינת ימי טוב אך הרשעים הם ברשות לבם, היינו שהימי רע שהם המדות רעות שבלב מתגברין כל כך, עד שאין הלב יכול לקבל אור הדעת הזה ואינו מרגיש אותו כראוי, ועל כן כשמקשר

את לבו לדעתו וכופה את לבו להדעת הזה שהוא בעצמו יודע ולבו ברשותו, אזי מקבלין המדות שבלבו בחינת אור האהבה שבדעת, ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו וכו' ועיינן נפלאות על פי מאמר זה הנ"ל בהל' סוכה הל"ג פורים הל"ד, ובהל' הלואה הל"ה:

יקרא דשבתא

סימן לג - מי האיש החפץ חיים

זה הרע נתבלבל לגמרי נגד הימי טוב שבהם, ואזי האותיות בולטות ומצטרפין ומאירין ביותר כמבואר כל זה בפנים. ועל כן גם הארת הצדיק האמת שכופה את יצרו עד שדומה למלאך ה' צבאות כמבואר בפנים, ועל ידי זה הוא תמיד בבחינת קדושת שבת כמבואר בזוהר הקדוש, אף על פי כן בשבת גדלה הארתו ביותר ומחוייבים אז לקבל פניו כמבואר בזוהר הקדוש. כי גם אהבה שלו שבמדות שזה בחינת אהבתו להשם יתברך בכל ימי החול הוא גם כן נגדינו בחינת אהבה שבדעת שהוא למעלה מהימים והמדות שזה בחינת קדושת שבת בחינת 'וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים'. אך אף על פי כן בוודאי בקדושת שבת בעצמו נתוסף הארתו ביותר, כי אז הוא זמן בחינת התגלות התורה הצפונה והגנוזה ואור הצדיקים הצפונים והגנוזים שזה בחינת אור הגנוז לעתיד לבוא, שמאיר בכל שבת כמו שאמרו רז"ל. כי שבת הוא מעין עולם הבא שאז יתגלה אהבה שבדעת.

וזה בחינת מה שאמרו רז"ל 'ששבת ניתן בצינעא ומתן שכרה לא עבידא לאגלויי, כי הוא בחינת אור הגנוז כנ"ל. ועל כן אמרו רז"ל 'השומר שבת וכו' אפילו עבד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו'. כי כשמקשרין

שבת הוא בחינת שלום כמבואר בזוהר הקדוש (קרח קעו:): גם שבת הוא בחינת אהבה, בחינת 'מנוחת אהבה ונדבה', וכמו שכתוב 'ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו'. גם שבת הוא בחינת דעת, כמו שכתוב "לדעת כי אני ה' מקדשכם".

ועל ידי קדושת שבת זוכין לידע בידיעה שלימה כי מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מניה כלל. כי באמת בכל ששת ימי המעשה נאמר בהם "כי טוב" ונאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", ודרשו רז"ל 'מאד זה מלאך המות' וכו'. כי אפילו בסטרא דמותא שהם בחינת ימי רע ממש, יש בהם גם כן ניצוצות הקדושה מבחינת אותיות התורה שהם בחינת טוב, שזה בחינת טט בכתפי שתיים פת באפריקא שתיים כמבואר בפנים, וכמו שכתוב (נחמיה ט) "ואתה מחיה את כולם", רק ששם רבו הלבושים והאותיות מכוסים ומצומצמים מאד, ואינם יכולים לקבל אור מלמעלה, על כן צריכין להמשיך עליהם הארת קדושת שבת בבחינת 'זכריהו מאחד בשבת'. כי שבת הוא בחינת שבירת וביטול הרע לגמרי, ואז נכנע כח היצר הרע כמבואר בזוהר הקדוש וכנ"ל כמה פעמים. ועל ידי שכופה את יצרו היינו הימי רע והמדות רעות, על ידי

התנוצצות הארת אור הגנוז שמתנוצץ בשבת לכל אחד מישראל, שזה בחינת מעין עולם הבא כנ"ל.

וזה בחינת "מזמור שיר ליום השבת" שאמר אדם הראשון לאחר החטא וכשנודע לו כח התשובה ובא שבת והגין עליו כמו שאמרו רז"ל אז פתח ואמר "מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה" ודרשו רז"ל מלשון וידי דברים, כי בוודאי צריכין להתוודות מאד בחרטה גדולה ובלב נשבר מאד בכדי לכפות את יצרו ולבטל בחינת הימי רע השורין ומחפיין על הימי טוב שבהם, וזה "ולזמר לשמך עליון", היינו בחינת 'זכיין למשמע קלין מלעילא' המבואר בפנים. כי אז הימי טוב מקבלין אור רב מלמעלה, היינו שמאיר עליהם איזה התנוצצות מבחינת אור האהבה שבדעת, שזה בחינת "ולזמר לשמך עליון", כי יש בחינות ומדריגות עליונות שהם למעלה מבחינת הימים והמדות, ששם אין להרע שום שליטה כלל, ושם נאמר "לא יגורך רע וגם חשך לא יחשיך ממך", שמזה נמשך גם למטה שהאדם איך שהוא ומדותיו אינן בשלימות, אף על פי כן אין מגיע הפגם להדעת כל כך, ועל כן יודע בדעתו מאלקותו יתברך ושמלא כל הארץ כבודו. ויודע בידיעת התורה.

רק שהעיקר שיהיה לבו ברשותו, שיקשר כל המדות שבלבו לידיעה הזאת ולדעת הזה, וכמבואר מזה הרבה בליקוטי הלכות. וזה "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", כי אפילו בלילה וחשכות צריכין להאמין מאד שיש שם גם כן חיות אלקותו יתברך,

את עצמו באמת לקדושת שבת, על ידי זה יכולין לעלות מכל הימי רע שהם בחינת כל המדות רעות, ולדבק את עצמו בהשם יתברך גם משם, ולשוב בתשובה שלימה כמוכן בפנים. ועל כן עיקר זמן קריאת התורה בשלימות הוא בשבת, כי אז אותיות התורה בולטות ומצטרפות ומקבלין אור רב מלמעלה, ועל כן אז עיקר הזמן שצריכין להקהיל קהילות ולדרוש בדברי תורה, כמו שאמרו רז"ל וכן"ל כמה פעמים, כי שבת קדש הוא בחינת הרב האמת שדומה למלאך ה' צבאות (היינו שכופה את יצרו וכו' כמבואר בפנים), שעליו נאמר (מלאכי ב) "ותורה יבקשו מפיהו", ועל כן אז עיקר הזמן המסוגל לקבל תורה מפי הרב האמת, ועל כן אמרו רז"ל על ר' יהודה בר אילעי שהיה רוחץ בחמין ערב שבת וכו' ודומה למלאך ה' צבאות.

ואז עיקר הזמן לחדש חידושי תורה אמתיים (וכמבואר בזוהר הקדוש), מחמת כי אז הוא בחינת התגלות התורה הצפונה והגנוזה והתגלות הצדיקים הגנוזים כנ"ל.

ועל ידי קדושת שבת זוכין לקשר את לבו לדעתו, שיהיה לבו ברשותו, עד שעל ידי זה מקבלין גם המדות שבלב אור האהבה שבדעת, וזה בחינת 'וטהר לבינו לעבדך באמת והנחילינו ה' אלקינו באהבה וברצון שבת קדשך' וכו' ועל ידי זה כל אחד מישראל רואה ומשיג את האור הגנוז לפי בחינתו וכמבואר בפנים. וזה בחינת ההארה הקדושה שמגיע בשבת לכל אחד מישראל כפי בחינתו, והארה הזאת הוא מבחינת

רע הנ"ל, "להשמדם עדי עד ואתה מרום לעולם ה' כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו כל פועלי און" בחינת ביטול הרע, "ותרם כראם קרני" בחינת אותיות בולטות ומצטרפות ומקבלין אור רב מלמעלה, וכך כל המזמור סובב על דרך זה, וזה שמבואר בכתבים "מזמור שיר ליום ה'שבת" ראשי תיבות למש"ה, כי משה ושאר צדיקים גדולים יורדים בכל ערב שבת בכניסת שבת להעלות נשמות הנפולות מעמקי הקליפות רחמנא ליצלן היינו כנ"ל. כי משה הוא בחינת אמת, גם קדושת שבת בחינת 'שמח משה במתנת חלקו' והוא בחינת הצדיק הגנוז שנאמר בו "וירא את האור כי טוב" - 'ליגנוז' שזה בחינת "ותרא אותו כי טוב הוא" ודרשו רז"ל שנתמלא כל הבית אורה "ותצפנהו" וכו'. והוא בחינת אור האהבה שבדעת, כי משה רבינו עליו השלום הוא בחינת הדעת כידוע, ועל ידי האור הזה שמתנוצץ בשבת על ידי זה דייקא יכולין להעלות כל הנשמות הנפולות כנ"ל. ועל כן "מזמור שיר ליום השבת" ראשי תיבות גם כן שלמ"ה שהוא בחינת 'מלך שהשלום שלו' כי על ידי זה זוכין לבחינת שלום רב שיתחברו כל הפכים יחד כמבואר בפנים.

וזה "אם תשיב משבת רגליך", כי בחול אז יש שליטה להימי רע לינק מהימי טוב שהם בחינת אותיות התורה בבחינת "רגליה יורדות מות". אבל בשבת עולין הרגלין דקדושה מהם בבחינת אותיות בולטות כנ"ל.

ואותיות התורה הקדושה שמלובש בהם אהבתו וחסדו יתברך, שזה בחינת "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר". וזה "כי שמחתני ה' בפעלך במעשה ידך ארנן", היינו גם כן כנ"ל לקבל הכל בשמחה ובאהבה, ולא יהיה מחולק במדותיו, שזה בחינת "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" שזה בחינת "כי שמחתני וכו' ארנן", וכמבואר בזוהר הקדוש 'שמחה בצפרא ורננה ברמשא' היינו כנ"ל. וזה "מה גדלו מעשיך ה'" היינו בחינת המדות שבפועל שמלובש בהם אהבתו יתברך, שבכלל הם בחינת הששת ימים כידוע, אבל "מאד עמקו מחשבותיך" היינו בחינת אהבה שבדעת שהוא למעלה מהימים והמדות שזה בחינת קדושת שבת שהוא בחינת עולם המחשבה.

ומחמת ששם אין שום שליטה ונגיעה לבחינת הימי רע כלל, על כן דייקא על ידי התנוצצות אור אהבה שבדעת נתבטלין הימי רע לגמרי, ויכולין לדבק גם משם להשם יתברך ולחזור בתשובה כנ"ל. וזה "מאד עמקו מחשבותיך", 'מאד' הוא בחינת סטרא דמותא כנ"ל, כי דייקא על ידי בחינת עומק המחשבה שהוא בחינת אהבה שבדעת, יכולין לעלות אפילו מתוך סטרא דמותא ממש רחמנא ליצלן, ולשוב להשם יתברך ולדבק את עצמו בהדעת והשכל דקדושה שהוא בחינת "מקור חיים שכל בעליו" בחינת 'טועמיה חיים זכו' הנאמר בשבת.

וזה "איש בער לא ידע וכו' בפרוח רשעים כמו עשב" וכו' היינו בחינת התגברות הימי

כבודו". וזה "ממצוא חפצין ודבר דבר", היינו שלא ידבר שום דיבור מחפצי עצמו, רק מחפצי שמים, שעל ידי זה בונה את אותיות התורה ומצרפם לטוב, שזה בחינת (תהלים קג) "עושי דברו לשמוע בקול דברו" דעבדין להאי דבר' וכמבואר בפנים. וזה בחינת "ויקהל משה" וכו', ואז ציום על הזהרת שבת והתחיל "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות" וכו'. היינו בחינת עושי דברו הנ"ל (ויש בזה לבאר עוד ומובן ממילא). וזה בחינת "ממצוא חפצין ודבר דבר", שגם מכל ענייני חפציו יהיו נבנין ונעשין דברי תורה על ידי שאותיות בולטין ומצטרפין על ידי הארת קדושת שבת, רק שבשבת צריכין למנוע גם מזה, שלא לדבר שום דיבור רק מחפצי שמים ממש, ואפילו בקשת צרכיו אסור כמו שדרשו רז"ל.

וזהו "אז תתענג על ה'" דרשו בזוהר הקדוש 'דא עתיקא'. כי זוכה לבחינת התגלות התורה שבנסתר שהוא בחינת אורייתא דעתיקא, שהוא בחינת התגלות אור אהבה שבדעת, שזה בחינת 'ועתיקא קדישא גלי רצון דיליה' היינו בחינת אהבה ורצון, וזה שדרשו רז"ל 'המענג את השבת נותנין לו כל משאלות לבו שנאמר והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך' כי מאחר שזוכה לקבל אור אהבה שבדעת אז גם כל המדות שבלבו טהורים וקדושים, ואין להרע שום אחיזה בהם, על כן נותנין לו משאלות לבו. וזה גם כן בחינת "והתענגו על רוב שלום", כי על ידי זה נתגלה שלום רב בעולם כמבואר בפנים. וזה "והרכבתיך על במותי ארץ"

"עשות חפצין ביום קדש" כי עיקר החפץ הוא בלב ששם מקור כל המדות והימים שבהם יש אחיזה להימי רע, אבל בשבת ימנע מעשות חפציו ויעסוק רק בחפצי שמים, שיקשר לבו להדעת הקדוש המתנוצץ בשבת בבחינת "מי האיש החפץ חיים" המבואר בפנים, "וקראת לשבת ענג" כי כשאין לבו ברשותו ואינו מקשר הלב להדעת שאז הוא כסיל, בחינת "לא יחפון כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו", אז הוא רחוק מענג וכבוד דקדושה כמו שכתוב (משלי יט): "לא נאווה לכסיל תענוג". ושם (כו): "לא נאווה לכסיל כבוד".

אבל בקדושת שבת אז הוא זמן הענג והכבוד בבחינת "ולקדוש ה' מכובד" בחינת "כבוד חכמים ינחלו" ורז"ל דרשו 'כבדהו בכסות נקיה', כי מחמת שאז נתבטלין הימי רע שהם בחינת לבושין חשוכין ושחורין דמחפיינ על הימי טוב, והימי טוב הם בחינת לבושין דנהירין, לבושין קדושים שמלוּבש בהם אהבתו ואלקותו יתברך כמבואר בפנים. על כן בשבת צריכין לשנות המלבושים. וזה "וכבדתו מעשות דרכיך" היינו שלא ילך בדרכי עצמו ואחר שרירות לבו ח"ו בבחינת "והלך בדרכי לבך" (קהלת יא), שזה בחינת "אולת אדם תסלף דרכו", רק יקיים "בכל דרכיך דעהו" שיקשר לבו לדעתו, שעל ידי זה יוכל למצוא את השם יתברך בכל מקום, אפילו בדברים גשמיים ולדבק את עצמו גם משם אליו יתברך, באופן שיהיו כל מעשיו לשם שמים וכמו שאמרו רז"ל, וזהו עיקר כבודו יתברך בבחינת "מלא כל הארץ"

נחלה בלי מצרים, כי היא למעלה מהזמן והמדות ואינה מלוכנת בשום לבוש כלל, היינו שזוכה לבחינה גדולה כל כך, עד שבחינת האהבה שבמדות שלו שהוא בחינת זעיר אנפין יהיה בחינת אהבה שבדעת, בחינת למעלה מהזמן, בחינת נחלה בלי מצרים נגד שאר המדריגות וכמבואר בפנים.

וזה "כי פי ה' דיבר" היינו בחינת שלימות הדיבור דקדושה שנמשך בשבת, בבחינת "עושי דברו" דעבדין להאי דבר' "לשמוע בקול דברו" זכייין למשמע קלין מלעילא' כמבואר בפנים וכו"ל. גם כי זה בחינת "כי שפתי כהן ישמרו דעת" שעל ידי הרב האמת נתגלה בחינת אהבה שבדעת וכו', ומכל שכן שעל ידי בחינת דיבורי השם יתברך בעצמו בחינת "כי פי ה' דיבר" שזה בחינת קדושת שבת כנ"ל בשם הזוהר הקדוש, בוודאי נתגלה אור אהבה שבדעת בבחינת "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה":

ודרשו בזוהר הקדוש דא חקל תפוחין קדישין שמרמוז על עליית המלכות בבחינת נה"י חג"ת חב"ד. היינו כי הלב הוא בחינת מלכות גם כן כידוע, וצריכין לעלות מדרגא לדרגא עד שיקשר הלב להדעת. וזה שדרשו רז"ל על זה שניצול משעבוד מלכיות, היינו שניצול מאחיזת הימי רע המדות רעות שהם בחינת המלכיות דסטרא אחרא, בחינת היצר הרע שנקרא "מלך זקן וכסיל" בחינת "לא יחפוץ כסיל בתבונה" כנ"ל.

"והאכלתיך נחלת יעקב אביך" דא זעירא דאנפין' שהוא כלול מוא"ו קצוות, שהם כלל בחינת הימי טוב, שהם המדות טובות שהם כלל התורה, שהיא בחינת זעיר אנפין כידוע, ורז"ל דרשו שזוכה לנחלה בלי מצרים, כי כשהימי רע חופין על הימי טוב אז אי אפשר גם להימי טוב לקבל אור מלמעלה, אבל כשזוכין להתגלות הימי טוב, אז מקבלין הימי טוב אור רב מלמעלה, היינו שנמשך עליהם אור האהבה שבדעת שהוא בחינת

זמרת הארץ

סימן ל"ג - מי האיש

שבדעת. וזה בחי' ואם ירחיב ד' אלקיך את גבולך וכו' ונתן לך את כל הארץ וכו' ופירש רש"י ארץ קיני וקניזי וקדמוני. וידוע שהם לעומת הג' ראשונות כמבואר בליקוטי תורה פרשת לך לך. ושם שורש התורה שבנסתר בחי' אור אהבה שבדעת. וזה כי תשמור וכו'. לאהבה את ד' אלקיך כי עכשיו לא זכו עדיין לקבל בשלימות אור השלש ראשונות. ע"כ לא יכלו לכבש את השלש עממין הנ"ל רק הז' עממין שהם כנגד הז' מדות כנ"ל. אבל לעתיד יתגלה אהבה שבדעת ויכבשו גם הג' אומות הנ"ל. ואז יתגלה התורה הצפונה והצדיקים הצפונים ואז תתגלה קדושת א"י בשלימות.

ומחמת שגם במדות עצמן יש ג"כ בחינת אהבה שבמדות שהיא בחינת אהבה שבדעת נגד המדריגה שתחתיה שזה בחינת כי שפתי כהן ישמר דעת. על כן גם עכשיו יש בא"י עשר קדושות. ז' כנגד הז' מדות וג' כנגד בחינת הג' ראשונות בחינת אהבה שבדעת. שזה בחינת עזרת הכהנים וההיכל וקודש הקדשים. או בין האולם וההיכל וק"ק. (עי' פרק א' דכלים משנה ט' ברע"ב).

עיקר בקשת השלום הוא ע"י בחי' קדושת א"י כי שם מקום השלום כמו שכתוב ונתתי שלום בארץ וכתוב השם גבולך שלום וכמוהו רבים. כי שם מקור התורה כנ"ל ומקום הצדיקים כמו שכתוב צדיקים יירשו ארץ.

גם א"י הוא בחי' לבא דעלמא כנ"ל. והלב שם מקור של כל השבעה מדות. וזה בחי' הז' מינים שנשתבחה בהן א"י. ומחמת שזה לעומת זה וכו'. וכנגד הז' מדות טובות שהם בחי' ימי טוב יש ג"כ ימי רע. על כן היתה תחלה א"י ביד שבעה עממין. וכשזכו ישראל להכניע הז' עממין וכבשו את הארץ מידם על ידי ששברו הימי רע. ע"ז אותיות התורה בולטות ומצטרפות ומקבלין אור רב מלמעלה.

וע"כ אין תורה כתורת א"י. והנה בהתורה שהם הימי טוב שורה בהם אהבתו ית' וזה בחי' אהבת ציון וכו'. וכתוב את הר ציון אשר אהב. וכן אוהב ד' שערי ציון. והתורה יש בה נגלה ונסתר. וע"כ עיקר התגלות הסודות שהם התורה שבנסתר הוא בא"י כמובא בזוהר הק'. ולעתיד לבא שיתגלה הנסתר שבתורה בחי' אורייתא דעתיקא סתימאה אז יתגלה אור אהבה

ושם בא"י עיקר קדושת התקשרות הלב אל הדעת (שזה בחי' וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וכו'. שזה בחינת הדעת המבואר בפנים שהוא בחינת שלום במדותיו שבין בטיבו בין בעאקו תמיד ימצא את השי"ת. שזה ג"כ בחינת וביום רעה ראה. שגם בתוך הימי רע ימצא ג"כ ימי טוב) וסמוך ליה כי ד' אלקיך מביאך אל ארץ טובה וכו' כמו שדרשו רז"ל

בברכות. וזה שסיים ארץ חטה ושעורה וכו' בחינת השבעה מינים שהם כנגד הז' מדות שבלב כנ"ל.

וזה ג"כ בחינת החפץ חיים המבואר בפנים. כי א"י הוא בחי' ארץ חפץ כמו שכתוב וינחם אל מחוז חפצם וכתוב וכל גבולך לאבני חפץ. וכתוב כי לך יקרא חפצי בה וכו' ונקראת ג"כ ארץ החיים:

מאמרי

לקוטי הלכות

המיוסדים על תורה ל"ג
מספה"ק לקוטי מוהר"ן חלק א'

המהדורה החדשה והמפוארת
שע"י מכון 'תורת הנצח' באדיבותם וברשותם

יו"ל ע"י

חבורת החולכים בתורת ה'

כסליו תשפ"ג

לקוטי הלכות

הלכות יום טוב הלכה ב'

כל זה היטב.

[ב] והנה בימי החל יש שליטה לימי הרע, ועל-כן צריכין אָז לעשות כל המלאכות שהם בחינת (בראשית ג, יט): "בזעת אפיק תאכל לחם", וכל העבודות והמלאכות שישראל עושין בימי החל שאָז שולטין הימי רע, כלם הם בחינת תקונים וברורים, כדי ללבן ולברר ולהוציא הטוב והקדשה המלבש שם, כי גם בתוף הימי רע מלבש טוב וקדשה כנ"ל, רק שהוא נסתר שם בכמה לבושים כנ"ל, על-כן צריכין כמה יגיעות ועבודות ומלאכות קדם שמוציאין ומבררין ומגלין הטוב שבהם, שזהו בחינת כל המלאכות שבני ישראל עושין בימי החל, שבהם שולטין הימי רע. כי זה ידוע, שכל המלאכות שישראל עושין בימי החל – כלם הם ברורים ותקונים לברר ולהוציא הטוב מן הרע, וכנ"ל.

ועל-כן בשבת ויום-טוב, שהם בחינת ימי טוב ואין לימי רע שום שליטה בהם, על-כן אָז אסור לעשות שום מלאכה, כי אָז נתגלה הטוב בעצמו, ואין צריכין לברר, וכשעושין מלאכה – כאלו נותנין שליטה עכשיו, חס ושלום, לימי רע ששם צריכין ברור, כי עכשיו נתגלה הטוב בעצמו שאין שם ברור כלל, אבל אף-על-פי-כן עדין יש הפרש בין שבת ויום-טוב, כי בשבת אין צריכין שום עשיה ועבודה כלל. על-כן כל המלאכות אסורים בשבת.

ביום-טוב אסורין כל המלאכות חוץ אכל-נפש, ואין בין יום-טוב לשבת רק אכל-נפש בלבד (ביצה לו:), כמו שכתוב (שמות יב, טז): "אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם". על-פי המאמר "מי האיש החפץ חיים" בסימן לג, עין שם היטב כל המאמר.

[א] והנה יש שני מיני ימים, ימי טוב וימי רע, כמו שכתוב (קהלת ז, יד): "ביום-טובה היה בטוב וביום רעה ראה" וכו', הינו שצריך להסתכל היטב היטב בתוף הימי-רע, ואז ימצא שם גם-כן את השם-יתברך, כי "מלא כל הארץ כבודו" ולית אתר פנוי מיניה. ואפלו בכל לשונות הגוים ובכל המדרגות התחתונות יכולין למצא אלקותו יתברך שם, כי כלם מקבלין חיות ממנו יתברך, כמו שכתוב (נחמיה ט, ו): "ואתה מחיה את כלם". רק שהחיות הוא בצמצום גדול כדי חינו לבד, והצדיק שכוּפה את יצרו הוא יכול למצא אלקותו יתברך אפלו בלשונות הגוים וכו', ועין שם היטב. ועל-ידי-זה זוכה לאור אהבה שבדעת, כי יש שני מיני אהבות, אחת אהבה שהיא בימים, ויש אהבה שהוא למעלה מהזמן והמדות, הינו אהבה שבדעת שהוא האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים בעת שהיו עדין בכח בדעתו בכיכול, שאי אפשר לנו להשיג אור האהבה שבדעת וכו', עין שם. וכל אדם יכול לטעם אור האהבה הזאת אפלו עכשיו בזמן ובמדות כשקשר לבו לדעתו וכו'; עין שם

כי שבת היא בבחינת למעלה מהזמן, למעלה מהימים והמדות, בבחינת (ערבית לליל שבת) וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים – ששבת הוא מברך ומקדש ומרומם מכל הימים והזמנים, כי שבת הוא למעלה מהזמן, בבחינת עולם-הבא שהוא פלו שבת, שהוא למעלה מהזמן. ואזי בשבת נתגלה אור האהבה שבדעת שהוא 'אורייתא דעתיקא סתימאה' שהוא בבחינת ענג שבת, בחינת (ישעיה נח, יד): "אז תתענג על ה'" – 'על ה' דיקא (עין זהר יתרו פח.), כמו שכתב רבנו, גרו יאיר, במקום אחר (סימן מט). ועל-כן בשבת אסורים כל המלאכות, כי שם הוא שביתה לגמרי מכל וכל.

אבל יום-טוב – הוא יום-טוב ממש, בחינת ימי טוב הנ"ל, ועל-כן אף-על-פי שאין לימי רע שליטה אז כי הם ימי טוב, ועל-כן אסורים המלאכות ביום-טוב, כי אין ברור אז כנ"ל, אף-על-פי-כן עדין צריכין איזה עשיות ועבודות ביום-טוב, דהינו שצריכין לקשר הימים והמדות לבחינת אור האהבה שבדעת שהוא למעלה מהזמן, כי ביום-טוב אין נתגלה רק בחינת ימי טוב, אבל עדין צריכין עבודות ועשיות כדי לקשר הימים והמדות לאור האהבה שבדעת, כדי לטעם טעם אור האהבה שבדעת בתוך הימים והמדות, כנ"ל. ועל-כן יש מלאכות שצריכים לעשות ביום-טוב והם מלאכת אכל-נפש שהתירה תורה ביום-טוב.

כי "צדיק אכל לשבע נפשו" (משלי יג, כה). ואכילת הצדיק היא יקרה מאד מאד, ואכילתו שהוא אוכל לשבע נפשו היא בבחינת (ישעיה נח, יא): "והשביע בצחצחות נפשך", כמו שכתב רבנו, גרו יאיר, במקום אחר (סימן ה, תנינא). נמצא, שהצדיק מתענג באכילתו

מאור האהבה שבדעת, שהיא בחינת אורות הצחצחות, שהם למעלה מהימים והמדות, כידוע (עין שער ההקדמות, שער א', הקדמה ו). כי על הצדיק נאמר (תהלים לו, ד): "והתענג על ה'" – שהוא זוכה לבחינת ענג שבת הנ"ל, כי הצדיק הוא מגלה ומוציא אלקותו יתברך בכל הדברים גשמיים ואפלו בלשונות הגויים וכו' כנ"ל, ועל-ידי-זה זוכה לאור האהבה שבדעת כנ"ל, [וכמבאר שם במאמר הנ"ל, עין שם].

והנה הטעם והתענוג של האכילה – שרשו מהאהבה שבקדשה, בבחינת (שיר השירים ז, ז): "אהבה בתענוגים", שבכל התענוגים יש שם בחינת אהבה שהיא שרשם, והצדיק האוכל לשבע נפשו דקדשה – הוא מקשר עצמו לשרש התענוג שהוא אהבה שבקדשה. ולא זו אף זו, כי גם הוא עולה ומקשר לשרש האהבה, דהינו לאור האהבה שבדעת, שזהו בחינת "והשביע בצחצחות נפשך", כנ"ל. וזהו בחינת אכילת שבת שהוא ענג שבת, שעל זה נאמר "אז תתענג על ה'", הינו שעל-ידי אכילת שבת מתענגין על ה', כפיכחול, שעולין ומתענגין מאור האהבה שבדעת.

ובשבת נעשה זה מחמת קדשת שבת בעצמו, כי שבת הוא למעלה מהזמן וכו', כנ"ל, אבל ביום-טוב שהוא בזמן, בחינת ימי טוב, על-כן צריכין אז לעשות עבודות כדי להתקשר לאור האהבה שבדעת לבחינת ענג שבת. ועל-כן צריכין לעשות ביום-טוב מלאכת אכל-נפש, כדי לתקן המאכל, שיהיה בבחינת אכל-נפש, 'אכל-נפש' דיקא, בחינת "צדיק אכל לשבע נפשו", בחינת "והשביע בצחצחות נפשך", הינו שיהיה המאכל בבחינת ענג שבת

שָׁזָהוּ בַחֲנִינָת עֲנָג שַׁבָּת, וְזֶה הֵתֵר בְּיוֹם-טוֹב לַעֲשׂוֹת כְּדֵי שִׁיחִיָּה נַעֲשֶׂה אֲכָל-נֶפֶשׁ – לְקַשְׂרוֹ וּלְהַעֲלוֹתוֹ לְבַחֲנִינָת עֲנָג שַׁבָּת וְכוּ', כַּנ"ל.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל עַל פְּסוּק זֶה (שְׁמוֹת יב, טז): "אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (בִּיצָה כא): 'לָכֶם' וְלֹא לְכָלֵבִים, 'לָכֶם' וְלֹא לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, הֵינּוּ לְמַעַט הַהֶפֶךְ מֵאֲכָל-נֶפֶשׁ שֶׁהוּא בַחֲנִינָת (יִשְׁעִיָּה נו, יא): "וְהַכְּלָבִים עֲזִי נֶפֶשׁ לֹא יִדְעוּ שֶׁבָעָה", הֶפֶךְ "צְדִיק אֵכֵל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ". וְכֵן אֲכִילַת עֶכּוֹ"ם הוּא גַם-כֵּן מִמֶּשׁ בַּחֲנִינָת "וְהַכְּלָבִים עֲזִי נֶפֶשׁ", כִּי אִף הוּא כְּכָלֵב, כִּי הֵם מְשַׁקְעִים בְּכָל הַתְּאוּוֹת וְאֲכִילָתָם בְּטִמְאָה, וְלֹא הֵתֵר בְּיוֹם-טוֹב, רַק אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל, כִּי אֲכִילַת יִשְׂרָאֵל, בְּפֶרֶט בְּשַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב, הוּא קָדֵשׁ, כִּי יֵשׁ לָהֶם כַּמָּה קִדְשׁוֹת וּמִצְוֹת וּבִרְכוֹת בְּאֲכִילָתָם, כִּי כָל יִשְׂרָאֵל הֵם בַּחֲנִינָת צְדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה ס, כא): "וְעַמֵּךְ יִשְׂרָאֵל כָּלָם צְדִיקִים", וְאֲכִילָתָם הוּא בְּקִדְשָׁהּ, בַּחֲנִינָת "צְדִיק אֵכֵל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ" וְכוּ', כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן לָהֶם לְבַדּוֹ הֵתֵר מְלֹאכֶת אֲכָל-נֶפֶשׁ בְּיוֹם-טוֹב, כְּדֵי לְתַקְּנוֹ וּלְקַשְׂרוֹ לְשִׁרְשׁוֹ לְזִכּוֹת לְאוֹר הָאֱהָבָה שֶׁבַדְעַת וְכוּ', כַּנ"ל.

[ג] וְזֶה בַחֲנִינָת עָרוֹב תְּבַשְׁלִין, כִּי צָרְכֵי שַׁבָּת נַעֲשִׂים בְּיוֹם-טוֹב מִדְּאוּרֵיתָא, אִף הָעָרוֹב תְּבַשְׁלִין הוּא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אֶת הַשַּׁבָּת וַיִּבְרַר מִנָּה יָפָה לְשַׁבָּת (בִּיצָה טו:), כִּי צָרְכֵי שַׁבָּת רְאוּיִים שִׁיחִיּוֹ נַעֲשִׂים בְּיוֹם-טוֹב, כִּי כָל מְלֹאכֶת אֲכָל-נֶפֶשׁ הֵתֵר בְּיוֹם-טוֹב, כְּדֵי לְהַעֲלוֹתוֹ לְבַחֲנִינָת עֲנָג שַׁבָּת הַנ"ל, וְעַל-כֵּן בּוֹדְאֵי מִתֵּר צָרְכֵי שַׁבָּת בְּיוֹם-טוֹב, כִּי הֵם עֲנָג שַׁבָּת – שֶׁמְלֹאכָה כְּזוֹ מִתֵּר בְּיוֹם-טוֹב, כַּנ"ל.

– לְזִכּוֹת עַל יָדוֹ לְאוֹר הָאֱהָבָה שֶׁבַדְעַת, כְּמוֹ עַל-יָדֵי עֲנָג שַׁבָּת שֶׁהוּא אֲכִילַת שַׁבָּת, וְכְמוֹ שְׂבִימֵי הַחַל צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלֹאכֶת כְּדֵי לְבָרֵר וּלְהוֹצִיא הַטוֹב מִן הָרַע, כְּמוֹ כֵּן בְּיוֹם-טוֹב, אִף-עַל-פִּי שְׁנַתְּגֵלָה הַטוֹב, וְאִין צָרִיךְ לְבָרֵר, וְעַל-כֵּן אֲסוּרִין הַמְּלֹאכֶת, אִף-עַל-פִּי כֵּן עֲדִין צָרִיכִין לַעֲשׂוֹת מְלֹאכֶת אֲכָל-נֶפֶשׁ – כְּדֵי לְתַקְּנוֹ וּלְקַשְׂרוֹ לְאוֹר הָאֱהָבָה שֶׁבַדְעַת, שֶׁהוּא בַחֲנִינָת עֲנָג שַׁבָּת שֶׁהוּא לְמַעֲלָה מִהַזְּמוֹן, לְמַעֲלָה מִהֵימִים, כַּנ"ל.

וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ בְּמְלֹאכֶת אֲכָל-נֶפֶשׁ אִין מִתְרִים כָּל הַמְּלֹאכֶת, כִּי קִצְרָה וְטַחֲנִינָה וְסַחֲיטָה וְכוּ' – אֲסוּרִים אִף-עַל-פִּי שֶׁהֵם מְלֹאכֶת אֲכָל-נֶפֶשׁ (אֶרְחָ-חַיִּים, סִימָן תְּצַה, סַעִיף ב). כִּי בּוֹדְאֵי שְׂאָר מְלֹאכֶת שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת בְּרוּרִים מִמֶּשׁ, כְּגוֹן קִצְרָה וְטַחֲנִינָה אֲסוּרִים אֶפְלוּ בְּאֲכָל-נֶפֶשׁ, כִּי בְּרוּרִים, דְּהֵינּוּ לְבָרֵר הַטוֹב מִהָרַע, זֶה אֲסוּר בְּיוֹם-טוֹב, כַּנ"ל, וְאִין הֵתֵר רַק אֶפִּיָּה וּבִשׁוּל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה שֶׁהֵם בָּאִים רַק לְתַקְּן הָאֲכָל וּלְגַלּוֹת טַעְמוֹ, כִּי כְּבָר נִגְמַר וְנִתְבָּרַר הַמְּאָכֵל לְגַמְרֵי, רַק שְׁצָרִיכִין אֶפִּיָּה וּבִשׁוּל לְתַקְּנוֹ וּלְגַלּוֹת טַעְמוֹ הַטוֹב שֶׁאִינוּ נִרְגָּשׁ קִדְם הַבִּשׁוּל. וְהַטַּעַם הוּא הַתַּעֲנוּג שֶׁהוּא בָּא מִבַּחֲנִינָת "אֱהָבָה בְּתַעֲנוּגִים", כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן עוֹשִׂין זֹאת בְּיוֹם-טוֹב שְׂאוּפִין וּמְבַשְׁלִין לְתַקְּן הַמְּאָכֵל וּלְגַלּוֹת טַעְמוֹ הַטוֹב, כְּדֵי לְקַשְׂרוֹ וּלְהַעֲלוֹתוֹ לְשִׁרְשׁוֹ, דְּהֵינּוּ לְשִׁרְשׁ הָאֱהָבָה שֶׁהוּא בַחֲנִינָת אוֹר הָאֱהָבָה שֶׁבַדְעַת, כַּנ"ל. וְזֶה שְׁקוּרָאוֹ הַכְּתוּב אֲכָל-נֶפֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יב, טז): "אֶךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ", וְלֹא כָּתוּב סִתֵּם "אֲשֶׁר יֵאָכֵל", וְדִקְדַּק הַכְּתוּב "לְכָל נֶפֶשׁ" דִּיקָא, בַּחֲנִינָת אֲכִילַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא בַחֲנִינָת "צְדִיק אֵכֵל לְשִׁבְעַ נֶפֶשׁוֹ", בַּחֲנִינָת "וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצַחוֹת נֶפֶשׁוֹ",

אך חֲכָמֵינוּ ז"ל תִּקְנוּ עֲרוֹב תַּבְּשִׁילִין, כְּדֵי
 שְׁלֹא יִשְׁכַּח אֶת הַשַּׁבָּת, כִּי מַחֲמַת שְׁטָרוֹד
 בְּצָרְכֵי יוֹם־טוֹב – יוּכַל לְשַׁכַּח אֶת הַשַּׁבָּת,
 הֵינּוּ מַחֲמַת שְׁטָרוֹד בְּמִלְאֶכֶת אֲכָל־נֶפֶשׁ שֶׁל
 יוֹם־טוֹב, שֶׁהוּא כְּדֵי לְהַעֲלוֹתוֹ לְבַחֲיַנַּת אֱהָבָה
 שְׁבַדְעַת, עַל־כֵּן יוּכַל לְשַׁכַּח אֶת הַשַּׁבָּת מֵאַחַר

שְׁזוּכָה גַם עִתָּה בְּיוֹם־טוֹב לְעֵנֵג שַׁבָּת כַּנ"ל,
 עַל־כֵּן תִּקְנוּ עֲרוֹב תַּבְּשִׁילִין כְּדֵי שְׁיִזְכֹּר וְיִבְרַר
 מְנַה יָפָה לְשַׁבָּת, כִּי בְּאַמְתָּ, אֶף־עַל־פִּי־כֵן שַׁבָּת
 חָשׁוּב בְּנִדְאֵי יוֹתֵר מִיוֹם־טוֹב, כִּי אִזּוּ הוּא
 שְׁבִיתָה לְגִמְרֵי, כִּי אִזּוּ נִתְגַּלָּה מֵעֲצָמוֹ אוֹר
 הָאֱהָבָה שְׁבַדְעַת, כַּנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות חנוכה הלכה ג'

על-פי המאמר 'מי האיש החפץ חיים', בליקוטי הראשון בסיומן ל"ג, עין שם כל המאמר בלו.

והכלל, שהשם-יתברך בכל מקום, פי "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו, ג), ואיהו ממלא כל עולמין וכו', על-כן אין שום יאוש בעולם כלל, פי בכל מקום יכולין למצא השם-יתברך והתורה ולהתקרב אליו, והעקר על-ידי הצדיק הדור האמתי שכפה את יצרו, והוא דומה למלאך ה' צבאות ממש, ועל-ידי-זה, בכל מקום שהוא מסתכל ורואה מדות רעות ותאוות רעות וכיצא, תכף נופל ונתבטל הרע ששוכן על הטוב, פי הרע החופה על הטוב נתבלבל ונופל לגבי הצדיק האמת שכפה את יצרו הרע וכו', (עין שם כל זה היטב), פי יש ימי-טוב וימי רע וכו', (עין שם כל זה היטב).

נמצא, שהצדיק יכול לבנות אותיות התורה מכל דבר שבעולם, פי אפלו התורה שהיתה שרויה ומתכסה בין העפונים והרשעים שאין אדם יודע ממנה, הוא יכול להוציא אותה ולבנותה מחדש על-ידי שהימירע נכנעין ונופלין נגדו, ונתגלה בחינת הימי-טוב, שהוא בחינת התורה שנתגלה מתוך הלבוישין והצמצומים, ואזי נתוסף בהטוב הזה אור רב מלעלא, פי מתחלה כשהיה הטוב מכסה בין הקלפות – לא היה נמשך עליו אור רב פי אם כדי חינונו בצמצום, כדי שלא ינקו הקלפות יותר מדאי, אבל עכשיו כשנתבטל הרע והקלפות

ונתגלה הטוב בעצמו, אזי נתוסף ונמשך עליו אור רב מלעלא וכו', ועל-ידי-זה שנתגלה התורה, הוא זוכה לשלום וכו', בחינת (תהלים נו, יא): "בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר", הינו בין בטיבו בין בעקו – ימצא בו השם-יתברך וכו'.

ובהתורה יש נגלה ונסתר, והנסתר הוא בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה, בחינת אהבה שבדעת וכו', פי יש אהבה שבמימים שהוא בזמן ובמדות וכו', ויש אהבה שהוא בדעת, שהוא בחינת סתרי תורה, פנימיות התורה וכו', וכל אדם יכול לטעם טעם אור האהבה הזאת אפלו בזמן ובמדות, על-ידי שמקשר לבו לדעתו, שיהיה לבו ברשותו וכו', וכל אחד לפי מדרגתו יש לו בחינת אהבה שבזמן ואהבה שבדעת וכו', פי אהבה שבדעת שבמדרגה התחתונה הוא בחינת אהבה שבזמן במדרגה העליונה וכו' וכו'. (עין שם כל זה היטב היטב):

[א] וזה בחינת חנכה שמצותה בשמן להדליק נר חנכה. פי בימי מתתיהו גברה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל – להשפיתם תורתך ולהעבירם על חקי רצונך, ורצו לבטל את ישראל מכל התורה, והנס היה על-ידי הכהן הגדול, פי כשמלכות הרשעה, שהוא הסטרא-אחרא, מתגברין על ישראל בכלל או בפרט, ואין מניחין את ישראל לילך בדרךי ה' באמת, לעסק בתורה ומצוות, ורוצים להשפית ולהעלים התורה לגמרי, חס ושלום, ולפעמים

הימירע על-ידי כפית היצר וכו', ואזי נתוסף בהטוב אור רב מלעלא, פי מתחלה לא היה מאיר כל כך וכו' כנ"ל.

וזה בחינת גר חנכה שאנו זוכין עכשיו להמשיך ולגלות אור התורה גם למטה מעשרה טפחים, ששם יש אחיזת החיצונים, פידוע (פרי-עץ-חיים, חנכה, פרק ד). ועכשיו, על-ידי הכח של הצדיקים גברי כח עשי דברו, שהם מתתיהו ובניו, על-ידי-זה נכנע ונופל הרע, הינו הימירע, הינו אחיזת החיצונים, ונתגלה הטוב, הינו הימירע גם למטה, עד שאנו יכולין לבנות את התורה ולגלות אור בכל מקום. ועל-כן מצות גר חנכה הוא בחוץ – ברשות הרבים, מדינא (ארח חיים סימן תרעא סעיף ה), פי רשות הרבים הוא מקום אחיזת הסטרא-אחרא, שהוא בחינת רשות הרבים, פידוע (זהר פנתס רמד.), אבל עכשיו גם שם נתגלה אור התורה, פי הרע, הינו הימירע, נופל על-ידי כח הצדיקים גברי כח כנ"ל, ונתגלה הטוב, דהינו התורה, בכל מקום, ואזי נתוסף בו אור רב מלעלא.

וזה בחינת אור הנרות של חנכה. פי המדליק צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, פי כשמיגלין אור התורה למטה, ובנין ועושין את התורה שהיתה מלבשת ומסתרת במדור הקלפות, אזי נתוסף בה אור רב מלעלא כנ"ל. וזה בחינת גר חנכה מוסיף והולך, פי מעלין בקדש – פי בכל פעם שמתגלה התורה יותר, נתוסף אור יותר מלעלא, בבחינת "לשמע בקול דברו", כנ"ל.

ועל-כן היה עקר הגס על-ידי הכהן-גדול, פי הרב, שהוא הצדיק, נקרא בשם כהן, כמו שכתוב (מלאכי ב, ז): "פי שפתי כהן ישמרו

מתגברים, חס ושלום, מאד מאד, עד שהטוב שיש בישראל בכל אחד ואחד נתעלם לגמרי, עד שאין יודעים כלל איך להתעורר עצמו לשוב להשם-יתברך באמת, אזי עקר התקון הוא רק על-ידי הצדיק הדור האמת, פי על-ידי שזוכין להתקרב להצדיק האמת, אזי כשהצדיק האמת עוסק עמו ומדבר עמו ורואה מעשיו ומדותיו, אזי הרע נתבטל ונתבלבל לגמרי כנגד הצדיק האמת שכפה את יצרו והכניע הימירע, ואזי הרע נופל והטוב נתגלה אפלו מעמקי עמקי הקלפות (כמבאר היטב במאמר הנ"ל), פי הצדיק יכול לבנות התורה ולגלות הטוב מכל אדם שבעולם, אפלו אם הוא במקום שהוא.

וזה היה תקף הגס של חנכה, שמלכות הרשעה חשבה שעל-ידי שהתגברו על ישראל לבטלם מתורה ומצוות, על-ידי-זה אין להם תקומה, חס ושלום, מאחר שעקר חיותנו וכחנו הוא רק מהתורה והמצוות, אבל השם-יתברך הפליא חסדו עמנו ושלח לנו אז את מתתיהו כהן-גדול, וחבריו הכהנים שהיו גבורי כח, וגבורתם היה מן הקדושה, על-ידי שזכו להתגבר על יצרם, שעל-ידי-זה זכו לגבורתם הגדולה, פי היו צדיקים גדולים מאד, ועל-ידי שהיו גבורי כח, בחינת (תהלים קג, כ): "גברי כח עשי דברו", הנאמר במאמר הנ"ל, על-ידי-זה זכו להכניע ולהשפיל ולבטל מלכות יון הרשעה, פי הרע נפל נגדם והיו יכולין לגלות הטוב, דהינו התורה, אף בזמן שישראל בטלים מן התורה והמצוות, על-ידי התגברות מלכות הרשעה, פי הצדיקים גברי כח יכולים לבנות התורה מכל דבר כנ"ל, פי הוא מפשיט את הימירע מן הלבושים והצמצומים של הימירע על-ידי שכפה את

בחינת אהבה שבנימים, לבחינת אהבה שבדעת, כי לבו ברשותו, כנ"ל. על-כן אין להרע שום שליטה נגדו, על-כן נופל ונתבטל הרע נגדו, כי אין להימיררע שום שליטה ואחיזה כלל בבחינת אהבה שבדעת, ואפלו בבחינת האהבה שבנימים - אין להם שום שליטה כשהיא מקשרת ונכללת עם האהבה שבדעת.

ועל-כן תכף כשהצדיק האמת מכניע אצל הרשעים הימיררע בכחו הגדול, ומגלה בחינת הימירטוב, נתוסף בהם מיד אור רב מלעלא, כנ"ל, וזהו בעצמו בחינת אור האהבה שבדעת שנתגלה על-ידי הצדיק האמת שהוא אור רב מלעלא, כי משם עקר האור, כי תכף כשהצדיק מכניע הימיררע ומגלה הימירטוב, אזי נתקשר תכף הטוב, שהיא בחינת האהבה שבנימים, עם שרשו, שהוא האהבה שבדעת, שעל-ידי-זה נתבטלה אחיזת החיצונים לגמרי, כנ"ל, וזה בעצמו בחינת אור רב מלעלא כנ"ל [והבן הדברים היטב].

[ב] ועל-כן זה הצדיק שיש לו זה הכח, כי זכה לאהבה שבדעת, הוא בחינת כהן-גדול, שהוא בחינת אהבה העליונה שבדעת, שהוא בחינת אהבה גדולה, בחינת כהן-גדול, ועל-כן על ידו דיקא היה עקר הנס של חנכה. כי היונים - שהם מלכות הרשעה, טמאו כל השמנים - שהוא בחינת הדעת, הינו בחינת הדעת והתורה המלבש למטה, ששם יש ימירטוב וימיררע, וגם שם הוא בחינת דעת שהוא תורה, כי הדעת מתפשט בכל הימים והמדות, ומחמת שיש שם ימירטוב וימיררע, על-כן בעת התגברותם טמאו כל השמנים - שהוא בחינת הדעת והתורה של הימירטוב, על-ידי אחיזת הימיררע כנ"ל. וכשגברו מלכות בית

דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, ודרשו רבותינו ו"ל (מועד קטן יז): 'אם הרב דומה למלאך ה' צבאות' וכו' (כמובא זה במאמר הנ"ל). כי כהן הוא בחינת חסד, בחינת אהבה, שהוא בחינת התורה שהרב מגלה, שהוא בחינת אהבה, כי בכל התורה כלה מלבש אהבתו יתברך (כמבאר במאמר הנ"ל), אבל העקר התגלות התורה והכנעת הימיררע הוא על-ידי הצדיק והרב האמת שבדור, שזכה לבחינת אהבה שבדעת, כמבאר במאמר הנ"ל.

כי הכל אחד, כי על-ידי שהצדיק הוא גבור כח שכפה את יצרו, ועל-ידי-זה היה לבו ברשותו וקשר לבו לדעתו, ועל-ידי-זה זכה שקבלו המדות שבלב אור האהבה שבדעת, ועל-ידי-זה זכה לאהבה שבדעת (כמבאר שם בסוף המאמר הנ"ל) - ומחמת זה דיקא הוא יכול להכניע ולכפות את הימיררע, שבכל מקום שהוא רואה ומסתכל - נופל הרע ונתגלה הטוב, כי הרע נתבטל נגדו. כי עקר אחיזת הרע הוא רק למטה, בזמן ובמדות, ושם יש ימירטוב וימיררע, ועל-כן יש להם אחיזה שם, אבל למעלה, בבחינת אהבה שבדעת, בחינת סתרי תורה - שם אין להם שום אחיזה כלל, ועקר אחיזתם למטה, חס ושלום, הוא רק מחמת שאין זוכין שתתקשר האהבה שבנימים עם האהבה שבדעת ותקבל אור משם, על-ידי שאין מתגבר שיהיה לבו ברשותו ואינו מקשר לבו לדעתו, אזי הוא חס ושלום, בחינת (משלי טז, כח): "גרנן מפריד אלוף", ונפרד, חס ושלום, האהבה שבנימים, בחינת הימירטוב, מהאהבה שבדעת, ואזי, חס ושלום, מתגברין הימיררע ויונקים מהם ומכסים עליהם כנ"ל, אבל הצדיק שכפה את יצרו וזכה שיתקשרו ויכללו הימירטוב,

חֲשׂוֹנוֹאֵי וְנִצְחוֹם, נַעֲשֶׂה נֶס וּמִצְאוֹ צְלוּחִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁהִיָּה חֲתוּם בְּחֹתְמוֹ שֶׁל כֶּהֱנָה גָדוֹל – זֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת ל, כה): "שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ", הֵינּוּ הַדַּעַת הָעֲלִיּוֹן שֶׁשֶׁם הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת סִתְרֵי תוֹרָה, שֶׁהוּא בְּחֹתְמוֹ שֶׁל כֶּהֱנָה גָדוֹל, כִּי אֵין מִי שִׁיזְכֶּה לָזֶה כִּי אִם בְּחִינַת הַכֶּהֱן הַגָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֵהָבָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁבַדְעַת.

וְעַל־יְדֵי הַשֶּׁמֶן הַחֲתוּם הַזֶּה שֶׁל הַכֶּהֱן גָדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת סִתְרֵי תוֹרָה, בְּחִינַת אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, עַל־יְדֵי־זֶה נַעֲשֶׂה נֶס, כִּי לֹא הָיָה בּוֹ לְהַדְלִיק כִּי אִם יוֹם אֶחָד – כִּי אֹר הַדַּעַת הַזֶּה לֹא יִתְגַּלֶּה כִּי אִם לְעֵתִיד לְבֹא, שֶׁהוּא בְּחִינַת (זְכַרְיָה יד, ז): "יוֹם אֶחָד הוּא יִדְעֶה לֵה" וְכוּ', [כַּמְבָּאָר בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל]. וְנַעֲשֶׂה נֶס וְדַלֵּק שֶׁמֶן הַזֶּה יָמִים – כִּי עַל־יְדֵי כַח הַצְדִּיקִים גְּבוּרֵי כַח הַמִּתְגַּבְּרִין עַל יִצְרָהוֹן, עַל־יְדֵי־זֶה הֵם מִמְשִׁיכִין אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, עַד שִׁיאִיר אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת בְּאֵהָבָה שְׁבִימִים וּבְמַדוּת, כִּי לָבֶם בְּרִשׁוֹתָם, וּמְקַשְׂרִים הַיָּמִים וְהַמַּדוּת שֶׁבִלְבַב לְאֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, וּמְקַבְּלִין הַיָּמִים וְהַמַּדוּת אֹר מִשָּׁם, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין לְטַעַם אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת גַּם בְּזִמְן וּבְמַדוּת. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַנֶּס הַנ"ל שֶׁל חֲנֻכָּה, שֶׁהַשֶּׁמֶן שֶׁל כֶּהֱנָה גָדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, כַּנ"ל, שֶׁעַקֵּר הָאֲרָתוֹ הוּא רַק לְעֵתִיד לְבֹא, בְּחִינַת "יוֹם אֶחָד הוּא יִדְעֶה לֵה" וְכוּ', כַּנ"ל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת שְׁלֵא הָיָה בּוֹ לְהַדְלִיק כִּי אִם יוֹם אֶחָד כַּנ"ל, וְנַעֲשֶׂה נֶס וְדַלֵּק שֶׁמֶן הַזֶּה יָמִים. כִּי אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת יוֹם אֶחָד, הָאִיר בְּאֵהָבָה שְׁבִימִים, שֶׁהֵם שְׁבַעַת יָמֵי בְּרִאשִׁית, שֶׁזֶהוּ הַדְּלִקַת גְּרוֹת חֲנֻכָּה שֶׁמוֹנָה יָמִים, כְּדֵי שִׁתְּאִיר אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת בְּתוֹךְ הַשְּׁבַעַת יָמִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבַע

מַדוּת, בְּחִינַת "מַדוּת יָמִי", כַּנ"ל. [ג] וְזֶה בְּחִינַת הַהֲזָאוֹת שֶׁל הַכֶּהֱנָה גָדוֹל בְּיוֹם־הַכַּפּוּרִים לְפָנָי וּלְפָנָיִם וּבְהִיכָל, שֶׁהִיוּ אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה (יוֹמָא פָּרָק ה, מִשְׁנָה ג), כְּדֵי שִׁיאִיר אֹר הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אַחַת לְמַעְלָה, בְּשֶׁבַע שְׁלֵמֻטָּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבַע מַדוּת שְׁבַעַת יָמִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵהָבָה שֶׁבַדְעַת וְזִמְן, כִּי שְׁמַעְתִּי שֶׁשְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה הֵם כַּנְּגַד שֶׁמוֹנָה הַזָּאוֹת שֶׁל הַכֶּהֱנָה גָדוֹל בְּיוֹם־הַכַּפּוּרִים, הֵינּוּ כַּנ"ל, וְעַל־כֵּן הָיָה מוֹנֶה הַהֲזָאָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁלְמַעְלָה עִם כָּל הַשְּׁבַע שְׁלֵמֻטָּה, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים: אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וְשֵׁתִים וְכוּ', כְּדֵי שִׁיאִיר אֹר דְלַעֲלָא, בְּחִינַת הָאֵהָבָה שֶׁבַדְעַת, בְּחִינַת אַחַת לְמַעְלָה, בְּשֶׁבַע שְׁלֵמֻטָּה, בְּבְחִינַת שְׁבַעַת יָמִים וּמַדוּת, כַּנ"ל.

[ד] כִּי הַכֶּהֱנָה גָדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֵהָבָה גָדוֹלָה הָעֲלִיּוֹנָה, הָיָה נִכְנָס בְּיוֹם־הַכַּפּוּרִים לְפָנָי וּלְפָנָיִם אֶל מְקוֹם הָאָרוֹן וְהַלּוּחֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַדַּעַת עֲלִיּוֹן, כִּי הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּכֻלּוֹ הוּא בְּחִינַת דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַבְּנּוּ ז"ל, כְּמָה פְעָמִים (סִימָנִים ו, פא), כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרִכּוֹת ל.ג.): 'כָּל מִי שִׁישׁ בּוֹ דַּעַת כְּאִלוֹ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו'. אַךְ גַּם בְּבְחִינַת דַּעַת יֵשׁ כְּמָה וְכְמָה מְדַרְגּוֹת, [כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַבְּנּוּ ז"ל בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל], כִּי בְּחִינַת אֵהָבָה שֶׁבַדְעַת שֶׁבַדְעַת הַתַּחְתּוֹנָה, הוּא בְּחִינַת אֵהָבָה שְׁבִימִים, בַּמְדַּרְגָּה הָעֲלִיּוֹנָה, וְעַל־כֵּן הָיָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עֲצָמוֹ כְּמָה וְכְמָה קִדְשׁוֹת, בְּחִינַת כְּמָה מְדַרְגּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (כִּלִּים א, ו-ט): 'עֲזֹרַת יִשְׂרָאֵל מְקֻדְשֵׁת מִמְּנוֹ וְכוּ', מְקוֹם דְרִיסַת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים מְקֻדֶשׁ מִמְּנוֹ וְכוּ', בֵּין הָאוֹלָם וְלִמְזַבְּחַת וְכוּ', הַהִיכָל וְכוּ', עַד לְפָנָי וּלְפָנָיִם מְקֻדֶשׁ מִמְּנוֹ – שְׁאֵין נִכְנָס לְשֵׁם אֶלָּא

איש חסד, שהוא בחינת גבור כח, בחינת הצדיק שזכה לכפות את יצרו וכו' כנ"ל, ועל-כן היתה עקר הכפרה בבית המקדש, כי שם הוא בחינת דעת, בחינת אהבה שבדעת, שעל-דייזה עקר הכח של הצדיק להכניע הרע ולבטלו מישראל, על-ידי שזכה לבחינת אהבה שבדעת וכו', כנ"ל.

וְכַל מַה שְּׁצָרִיכִין כְּפָרָה גְדוּלָה בְּיוֹתֵר צָרִיכִין שְׂתֵיעֶסֶק בּו צְדִיק גְדוּל בְּיוֹתֵר, כְּדֵי שְׂיוּכַל לְהַמְשִׁיךְ אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת הָעֲלִיּוֹן יוֹתֵר, וְעַל-כֵּן, בְּיוֹם-הַכְּפוּרִים שְׂאֵז צָרִיכִין כְּפָרָה עַל כָּל הָעוֹנוֹת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, עַל-כֵּן כָּל הָעֲבוֹדוֹת שֶׁל יוֹם-הַכְּפוּרִים לֹא הָיוּ כְּשֵׁרִים אֲלֵא בְּכֹהֵן גְדוּל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק הַגְּדוּל שֵׁישׁ לוֹ כַח לְכַנֵּס לְפָנָי וּלְפָנָיִם – לְהַמְשִׁיךְ מִשָּׁם אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת הָעֲלִיּוֹן מְאֹד, וְעַל-דִּי־זֶה הָיָה מְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי הָיָה לוֹ כַח לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כָּל הָרַע שֶׁל כָּל הָעוֹנוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וּלְגַלוֹת הַטּוֹב, הַיְנוּ הַיְמִי־טוֹב, וּלְהַאִיר בּו אֹר רַב מְלַעֲלָא, בְּחִינַת הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת, שְׁזָהוּ בְּחִינַת אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבְעַ לְמַטָּה וְכו', כְּנ"ל.

[ה] וְזֶה בְּחִינַת הַחֵלֶל שֶׁל חֲנֻכָּה – זֶה בְּחִינַת "בַּה' אֲהַלֵּל דְּבַר בְּאֱלֹקִים אֲהַלֵּל דְּבַר" הַנְּאָמַר בְּמֵאמָר הַנ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלוֹם שְׂזוּכִין עַל-דִּי הַתּוֹרָה שְׁמַגְלִין וּבוֹנִין מַעֲמְקֵי הַקְּלוֹת עַל-דִּי כְּפִית הַיָּצַר וְכו' [כְּמִבְאֵר שָׁם, עֵין שָׁם], כִּי זֶה עֶקֶר הַחֵלֶל, כְּשְׂזוּכִין לְמַצָּא אֶת הַשֵּׁם-יְתָרֵךְ בְּכָל מְקוֹם, בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקוֹ וְכו', בְּחִינַת (תְּהִלִּים יח, ד): "מְהַלֵּל אֶקְרָא ה' וּמִן אִיבֵי אוֹשַׁע", בְּחִינַת (שָׁם קיח, ה): "מִן הַמַּצַּר קְרָאתִי יְהוָה וְכו'", שְׁזָהוּ בְּחִינַת "בַּה' אֲהַלֵּל דְּבַר בְּאֱלֹקִים אֲהַלֵּל", שְׁזָה עֶקֶר הַחֵלֶל, כְּנ"ל.

הַכֹּהֵן-גְּדוּל בְּיוֹם-הַכְּפוּרִים. כִּי שֵׁם תְּכַלִּית הַקְּדוּשָׁה, תְּכַלִּית הַדַּעַת עֲלִיּוֹן, וְשָׁם הָיָה עוֹמֵד הָאָרוֹן וְהַלְוִחוֹת שֶׁקָּבַל מִשֶּׁה רַבְּנוּ, עֲלָיו הַשְּׁלוֹם, מִיָּדָיו שֶׁל הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, וְשָׁם עֶקֶר אֲהַבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם אֲבֵיהֶם שְׁבַשְׂמִים, בְּחִינַת "בֵּין שְׂדֵי יְלִין" (שִׁיר הַשִּׁירִים א, יג), שֶׁהֵם בְּדֵי הָאָרוֹן (בְּרִש"י), שְׁשָׁם הָיָה נוֹתֵן הַכֹּהֵן-גְּדוּל הַקְּטָרֶת עַל הָאֵשׁ בְּיוֹם-הַכְּפוּרִים, וְשָׁם הָיָה אֶת הַהֲזָאוֹת אַחַת לְמַעְלָה וְשִׁבְעַ לְמַטָּה לְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

כִּי כָּל הַכְּפוּרוֹת עַל כָּל הַחֲטָאִים תְּלוּיִים בְּכֹהֲנִים שֶׁהָיוּ מְקַרְבִּים הַקְּרָבָנוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַכֹּהֵן אִישׁ חֶסֶד (וְהָרַג נֶשְׂאָ קָמָה:), הוּא בְּחִינַת גְּבוּר כַח, כִּי הַכֹּהֲנִים הָיוּ אֲנָשֵׁי חֵיל גְּבוּרִים גְּדוּלִים, כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (קֹהֶלֶת רַבָּה יב, ז), כִּי עֶקֶר הַכֹּהֲנָה זָכוּ עַל-דִּי קָדַשְׁתָּ הַבְּרִית, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (דְּבָרִים לג, ט): "כִּי שְׂמְרוּ אֲמַרְתֶּךָ וּבְרִיתֶךָ יִנְצְרוּ", שְׁזָה בְּחִינַת גְּבוּרֵי כַח הַנ"ל – 'אֵלֶיךָ אֲנוּן דְּמַתְּגַבְּרִין עַל יִצְרֵיהוֹן', כִּי עֶקֶר הַהַתְּגַבְּרוֹת עַל יִצְרוֹ הוּא רַק בְּתַאווָה זו, וְעַל-כֵּן מַחֲמַת שֶׁהַכֹּהֵן אִישׁ חֶסֶד, הוּא בְּחִינַת גְּבוּר כַח שְׁכַפָּה אֶת יִצְרוֹ וְזָכָה לְאֲהָבָה שְׁבִדְעַת, בְּחִינַת "כִּי שְׁפַתִּי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת", שֶׁהֵם בְּחִינַת הַצְּדִיק הָאֵמֶת כְּנ"ל, כִּי הַכֹּהֲנִים בְּכָלֵל הֵם בְּחִינַת אֲהָבָה שְׁבִדְעַת כְּנֶגֶד כָּלֵל יִשְׂרָאֵל, עַל-כֵּן כְּשֶׁאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל נָפַל בְּאִיזָה חֲטָא, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הָיָה מְבִיא קְרָבָן אֶל הַכֹּהֵן, וְהָיוּ סוֹמְכִים עַל הַקְּרָבָן וּמַתּוּדִים כָּל עוֹנוֹתֵיהֶם, וְעַל-דִּי־זֶה נִמְשְׁכוּ כָּל הָעוֹנוֹת עַל הַכֹּהֵן שֶׁל הַקְּרָבָן, וְכִשְׁלֻקְתָּה הַכֹּהֵן לְהַקְרִיבָהּ, הָיָה תַכְּף נוֹפֵל וְנִכְנַע וְנִתְבַּטַּל הָרַע, שֶׁהֵם הַחֲטָאִים וְהָעוֹנוֹת, וְנִתְגַּלְהַ וְנִתְפָּרַר בְּחִינַת הַיְמִי־טוֹב, בְּחִינַת הַתּוֹרָה שֶׁהָיְתָה נִסְתָּרֶת שָׁם, כִּי הָרַע נָפַל וְנִתְבַּטַּל כְּנֶגֶד הַכֹּהֵן

בבחינת: 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא כי אם במזלא תליא מלתא' (תקוני-זהר תקון ע, קכו), שהוא המזל העליון, שהוא בחינת אהבה שבדעת, בחינת סתרי אורייתא, בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה, כידוע.

[ז] וזה בחינת מה שלעולם קורין פרשת מקץ בחנכה, כי זאת הפרשה מדברת מגדלת יוסף הצדיק שנתגדל בארץ מצרים על-ידי שכפה את יצרו, ועל-ידי-זה זכה שנתבטל הרע נגדו – הינו הימירע, ועל-כן נעשה משל על כל ארץ מצרים (בראשית מה, כו), שהוא תקף הרע – ערות הארץ (שם מב, ט), כי תקף הרע של ארץ מצרים נתבטל נגדו, עד שנעשה מושל עליהם, והכניע כל הרע של מצרים עד שהיו יכולים ישראל להיות שם אחר-כך בגלות [כמו שמובא בספרים (זהר וישב קפד.)], שבשביל זה הכרח יוסף להיות שם מקדם, כי אם לאו – לא היו יכולים לסבל את הגלות של מצרים, שהיה שם תקף הרע מאד, אבל על-ידי כח של יוסף הצדיק שהתגבר על יצרו, על-ידי-זה נכנע הרע של מצרים ונתבטל נגדו.

ועל-כן היה יכול יוסף לפתור חלומות. כי החלום הוא מערב עם דברים בטלים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נה.), שזה בחינת התערבות הטוב עם הרע, כי האמת שיש בהחלום זה בחינת טוב, בחינת ימי-טוב, והשקר ודברים בטלים של החלום – זה בחינת ימירע, ומחמת שהימירע מכסין על הימי-טוב, בפרט בשנה בחלום, שאז הוא אחיותם, כידוע, על-כן אי אפשר לעמד על פתרון החלום. אבל הצדיק כמו יוסף הצדיק – שכפה את יצרו והכניע הימירע, אזי תכף כששומע

[ו] וזה בחינת הצדקה שנוהגין לתן בחנכה (מגן אברהם ארח חיים סימן תרע). כי עקר העניות, חס ושלום, הוא מחמת התגברות הימירע על הימי-טוב, שהוא בחינת פגימת הלבנה, שמשם העניות, שהוא בחינת התגברות שבע שני הרעב על שבע שני השבע, חס ושלום, בבחינת (משלי טו, טו): "כל ימי עני רעים". וזה שנותן צדקה לעני הוא בחינת צדיק, בחינת (תהלים לו, כא): "צדיק חונן ונותן", והוא מכניע הימירע מן העני, ונתגלה בחינת הימי-טוב, בבחינת (תהלים קיב, ו): "טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו", בחינת "עשי דברו" הנ"ל. ועקר הצדקה הוא לתן לעני הגון העוסק בתורה ומצות, להיות תמכי אורייתא, וכשנותן לעני כזה, נמצא, שהוא בונה את התורה ממש על-ידי הצדקה שנותן לו, כי הוא מסמיך את התלמיד חכם ויכול לעסק בתורה על-ידי-זה, כי מקדם היה מתבטל מדברי תורה מחמת חסרון הפרנסה, כי אם אין קמח אין תורה (אבות ג, יז), ועכשיו על-ידי שזה נותן לו צדקה וסומך אותו, הוא יכול לעסק בתורה, נמצא, שזה עוסק בתורה על ידו, נמצא שהוא בחינת בונה את התורה, דהינו הימי-טוב, שמגלה מתוך הימירע מתוך דחק העניות, שהם בחינת ימירע, בחינת כל ימי עני רעים כנ"ל, ועל-כן הוא בחינת הצדיק, שהוא בונה גם-כן את התורה, את הימי-טוב, ומכניע הימירע כנ"ל. ועל-כן על-ידי הצדקה זוכה לבחינת אהבה שבדעת, שהוא בחינת סתרי תורה, שהוא בחינת אורות הצחצחות, כידוע, בבחינת (ישעיה נח, י-יא): "ותפק לרעב נפשך וכו', אז יבקע כשחר ארץ וכו', והשביע בצחצחות נפשך", כי משם עקר השפיע

ידי-זה להכניע הימירע, שזהו בחינת יוסף הצדיק, שאסף וקבץ אכל בשני השבע כדי להחיות עם רב בימי הרע, כמו שכתוב (בראשית מא, לו): והיה האכל לפקדון וכו', כדי שעל-ידי-זה לא יוכלו הימירע לשלט על ישראל, כי מחיין עצמן ומתגברין עליהם על-ידי הטוב שאסף בימי הטוב, שזהו בחינת האכל שאסף יוסף בשבע שני השבע, כי למחיה שלחו האלקים (שם מה, ה) - להחיות עם רב (שם נ, כ).

וזה בחינת חלום פרעה אחד הוא (שם פסוק כה), כי לפתר חלום פרעה להכניע שבע שני הרעב ולגלות שבע שני השבע, הוא על-ידי הצדיק שזכה לאור האהבה שבדעת, שהוא בחינת "יום אחד הוא ינדע לה" וכו', כנ"ל, וזהו חלום פרעה אחד הוא.

ועל-כן קורין פרשת מקץ בחנכה, כי כל זה הוא בחינת שמונת ימי חנכה שמדליקין בהם גרות חנכה, כדי שיאיר אור האהבה שבדעת בשבעה ימים, כדי לגלות בחינת שבע שני השבע שהם בחינת ימירע טוב וכו', כנ"ל.

[ח] ועל-כן נתקשה משה בשלשה דברים אלו שסימנם מ"שה, שהם, מ"נורה וש"קלים וקדוש ה"חדש, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (זהר תרומה קנז:), כי בכל אלו השלשה דברים צריכין להמשיך אור האהבה שבדעת.

מנורה - כנ"ל, בחינת נר חנכה, שהם בחינת גרות שבמקדש, שצריכין להדליקם ולהאירם מאור האהבה שבדעת, בבחינת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ועל-כן היה צר המערבי עדות לישראל שהשכינה שורה בישראל, שממנו היה מתחיל ובה היה מסים' (מנחות פו:), כי שם בגרות שבמקדש שורה

החלום, אזי הרע, הינו הימירע, נופלין ונתבטלין ונתגלין רק הימירע טוב, שהוא בחינת האמת והטוב שבחלום שהוא פתרון החלום. וזה בחינת חלום פרעה שלא יכלו כלם לעמד על פתרונו (בראשית מא, ח), כי חלמו היה שבע שני השבע ושבע שני הרעב, שזהו בחינה זו ממש שהתגבר שבע שני הרעב, שהם בחינת שבעת ימירע, על השבע שני השבע, שהם ימירע טוב, בבחינת ותבלענה הפרות הרעות וכו', עד אשר נתכסה ונתעלם לגמרי על-ידי הימירע שפסה עליהם, בבחינת ולא נודע כי באו אל קרבנה (בראשית מא, כא), ועל-כן לא היה יכול שום אדם לעמד על פתרונו - לברר האמת והטוב שבו כי אם יוסף הצדיק, כי אצלו נתבטלין הימירע, בחינת 'שבע שני הרעב', ועל-כן היה יודע פתרון האמת של החלום, וזכה להחיות עם רב - לקבץ אכל בשבע שני השבע, שהם בחינת ימירע טוב, כדי שלא יוכלו להתגבר שני הרעב, שהם ימירע.

כי כשאדם זוכה לאיזה טוב, לבחינת ימירע טוב - הוא צריך להשתדל להרבות מאד במעשים טובים ובצסק התורה כל מה שיוכל, בבחינת (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה" - עד שאתה בכחך, כמו שכתוב (שם יב, א): "וזכר את בוראיך בימי בחורתיך עד אשר לא יבואו ימי הרעה" וכו', כי לכל אדם יש ימירע טוב וימי רע, ובעת שמתגברין, חס ושלום, הימירע על האדם וקשה לעמד נגדם, הוא צריך להשתמש עם כח הימירע טוב שהיה לו בתחלה, דהיינו מה שזכה לעשות טוב מקדם, על-כן כל זמן שאפשר בידו לעשות איזה טוב הוא צריך לחטף מאד ולמהר לעשות הרבה הרבה טוב, עד שלא יבואו ימי הרעה, חס ושלום, כלי האי ואולי, יוכל להתגבר על-

אור האהבה שבדעת, ועל-כן שם עקר העדות על אהבת ישראל לאביהם שבשמים.

שקלים - זה בחינת צדקה נדבת לב, שעל-ידי-זה מאיר אור האהבה שבדעת, שמשם עקר השפע וכו' כנ"ל.

וזה בחינת קדוש החדש - למלאת הלבנה מפגימתה, שזה בחינת לגלות הימי-טוב ולהכניע הימירע שאחיותם ממעוט הירח, כידוע, כי כשהימירע מתגברים, חס ושלו, אזי נתצמצם האור של הימי-טוב ונתמעט, שזהו בחינת פגימת הלבנה מעוט אור, וצריך להכניע הימירע ולמלא את הלבנה שתהיה אור הלבנה כאור החמה וכו', על-ידי שממשיכין אור רב מלעלא, שעל-ידי-זה נתרבה האור ונתבטל הצמצום והמעוט, שזה בחינת מלוי הלבנה מפגימתה, בחינת (ישעיה ל, כו): "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבועתים" וכו'. כי אפלו כשנתמלא מעוט הירח וזוכין לבחינת אור האהבה שבדעת לפי בחינתו, אף-על-פי-כן בבחינה העליונה הוא עדין בחינת אהבה שבזמן, ועל-כן צריכין

שהבחינה העליונה תאיר עוד יותר ויותר למעלה מאור האהבה שבדעת העליון יותר. וזהו "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבועתים כאור שבועת הימים", שהוא אור הגנוז משבעת ימי בראשית, שהוא בחינת התורה הגנוזה והצדיקים הגנוזים, בחינת (בראשית א, ד): "וירא אלקים את האור כי טוב" [כמבאר במאמר הנ"ל], יהי רצון שנופה שיתגלו במהרה בימינו, אמן.

[ט] וזה בחינת (שמות ל, ח): ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, כי קטרת הוא בחינת שמכניעין הקלפות והימירע ומגלין ומעלין הטוב, בחינת אחד עשר סממני הקטרת, כידוע (פרי-עץ-חיים, תפלה פרק ה). ועל-כן מקטירין קטרת בעת הדלקת הנרות, כי כשנכניעין הימירע ונתגלה הטוב, שזה בחינת קטרת, אזי נמשך ונתוסף בהטוב אור רב מלעלא, שזהו בחינת הדלקת הנרות, כי נתוסף ונמשך על הטוב אור רב מלעלא, שזהו בחינת אור האהבה שבדעת, כנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות פורים הלכה ד'

הנ"ל - אף-על-פי-כן אסור לכנס לשם, כי יוכל להתפס שם מחמת רבוי הקלפות שהם רבים על הטוב, והטוב מתעלם שם בתכלית העולם, על-כן יוכל לתפס ביניהם, חס ושלום, ועקר אזהרה הזוהרה אותנו התורה - שלא ללכת בחקותיהם דיקא, כמו שכתוב (ויקרא יח, ג): "בחקותיהם לא תלכו".

כי "את זה לעמת זה עשה אלקים", וכמו שבקדשה יש שני מיני אהבות - אהבה שבימים, ושם יש בחינת "ימי טוב וימי רע", כמבאר במאמר הנ"ל, ויש אהבה שבדעת למעלה מהמח ומחמדות, ושם הוא בחינת כלו טוב, כי הוא בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבא, שהוא בחינת כלו טוב, ושם הוא למעלה מהמדות למעלה מהשכל, כי אי אפשר לנו להשיג בשכלנו אור האהבה הזאת שבדעת, כנ"ל.

כמו כן את זה לעמת זה בסטרא אחרא יש שני בחינות, יש בחינת קלפות וסטרא אחרא, שהם בבחינת ימים, בחינת ימי רע, והם כנגד ימי טוב, ושם יש כמה ניצוצות מהימים והמדות שנפלו, כידוע, ויש עוד בחינת סטרא אחרא שהוא כלו רע ואין שם שום טוב, ואין שם שום דעת כלל, הינו שהם כסילות ורע גמור ואין שם שום טוב ושום שכל ושום נצוץ של הקדשה, ועל-כן כל מעשיהם הם בלי שום שכל וטעם אפלו של טעות, כי בבחינת

על-פי המאמר "מי האיש החפץ חיים אוהב ימים" וכו' בסימן לג, עין שם היטב:

והכלל, כי "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו, ג), ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מניה (זהר פנחס רכה.), ואפלו בעמקי הקלפות יכולין למצא את השם-יתברך. ומי שכופה את יצרו, אזי כשמדבר עם הגוים או רואה מעשיהם, אזי הרע נופל ונתבטל נגדו, ונתגלה הטוב שהיה נתעלם שם וכו', עין שם.

ועל-ידי-זה זוכה לאהבה שבדעת, כי יש שני מיני אהבות, יש אהבה שהוא בימים בחינת חסד, יומא דאזיל עם פלו יומין. ויש אהבה שהוא למעלה מהימים, למעלה מהמדות, והיא אהבה שבדעת והיא בחינת אורייתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבא. וכל אדם יכול לטעם טעם אור האהבה שבדעת על-ידי שמקשר לבו לדעתו וכו', (עין שם כל זה היטב). גם עין מאמר של "ואיה השם לעלה" (בלקוטי תניינא סימן יב), עין שם היטב:

[א] והנה התורה הזוהרה אותנו שלא לילך בחקות העכו"ם ולהתרחק מהם בתכלית הרחוק ושלא להתדמות להם וכו' (וכמבאר בורה דעה בהלכות חקת העכו"ם, עין שם). כי באמת, אף-על-פי שבאמת לאמתו יכולין למצא אלקותו יתברך אפלו בלשונות העכו"ם, כי איהו מחיה את כלם, וכמבאר היטב במאמר

"צא תאמר לו", וכמוכא (זהר פנחס רלח). וזה בחינת (תהלים צו, ה): "כי כל אלהי העמים אלילים" – 'אלילים' דיקא, כי אליל – לשון דבר שאינו, כמו שפרש רש"י (ויקרא יט, ד), כי הם אליל גמור שאין שם שום טוב, ועל-כן אין שם שום טעם ושכל, ועל-כן נקראים חקת העכו"ם, כנ"ל.

ומי שמתחבר עם העכו"ם ומתדמה להם, חס ושלום – יכול להתפס ברשתם, עד שיהיה נתפס, חס ושלום, בבחינת הקלפה השנייה הנ"ל, שהוא בחינת חקות העכו"ם, שהוא פלו רע, חס ושלום, וכשנופל לשם, חס ושלום, אזי אין סומך בידו, חס ושלום, מאחר שאין שם שום ניצוץ דקדושה כנ"ל. ועל-כן הזהירה אותנו התורה לפרש מדרכיהם ולהתרחק מהם, והכל אסור משום חקות העכו"ם, הינו כדי שלא יהיה נתפס, חס ושלום, בבחינת הקלפה השנייה, שהיא בחינת חקות העכו"ם ששם אין שום טוב, ומי שנופל לשם, חס ושלום – קשה לו לצאת משם, כי אין סומך בידו, מאחר שאין שם שום ניצוץ ושום טוב כלל:

[ב] וזה בחינת תקף הגס של פורים, אשר הפליא השם-יתברך חסדו עמנו בימים ההם, ועשה לנו נסים ונפלאות גדולות, אשר כמוהו לא נהיתה, כי המן הרשע רצה להתגבר על ישראל בבחינת קלפה זו השנייה הנ"ל, כי עשה עצמו עבודה-זרה (כמו שאמרו רבותינו ז"ל מגלה י:), ועבודה-זרה הוא בחינת קלפה זו השנייה הנ"ל, ועל-כן בקש להשמיד ולהרג וכו' את כל היהודים – כי שם הוא בחינת כליה, כי אין שם שום ניצוץ מקדשת ישראל כלל, כי אין שם שום טוב כנ"ל, וזה שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה יב): 'מפני מה נתחייבו

הקלפה של הימים והמדות – יכולין למצא שם כמה ניצוצות דקדושה כנ"ל. ועל-כן יש שם איזה טעם וענין אף-על-פי שהוא בטעות, כי הם מהפכים דברי אלקים חיים מחמת רבוי הרע, אף-על-פי-כן על כל פנים יש שם איזה טעם של טעות ושקר, אבל בבחינת הקלפה השנייה שם אין שום ניצוץ ואין שם שום טעם, כי אין שם שום שכל ושום ניצוץ, והוא שרש הסטרא-אחרא והקלפה, כי כל הסטרא-אחרא מקבלין משם.

וזה בחינת חקת העמים, כי חקה הוא דבר שאין בו שום טעם, ובקדושה – חקות התורה הקדושה הוא בחינת למעלה מהשכל, והוא בבחינת אהבה שבדעת שיתגלה לעתיד, כגון מצות פרה אדמה, שנאמר בה (במדבר יט, ב): "חקת התורה" – שלא יתגלה זה הסוד עד לעתיד, ואפלו שלמה, עליו השלום, אמר (קהלת ז, כג): "אמרתי אחכמה והיא רחוקה" – על מצוה זו, כמו כן בקלפה – חקת העמים הוא בחינת הקלפה השנייה הנ"ל, שהוא למטה מהימים והמדות שאין שם שום טעם כלל. ועל-כן נקראים חקה, וכמו שאנו רואין שחקותיהם הם בלי שום טעם כלל, כי הם בבחינה זו.

וזהו בחינת עבודה-זרה שלהם, שהם שטות נגלה ומפרסם ואין להם שום טעם על זה, ואף-על-פי-כן הם אדוקים בה, כי זה בחינת הקלפה השנייה הנ"ל, שהוא פלו רע ואין שם שום שכל ושום ניצוץ דקדושה כנ"ל. וכמוכא בכתיבים (טעמי-המצוות פרשת יתרו), שהעבודה-זרה אין בה שום ניצוץ דקדושה, והוא בחינת צוואה ממש שהוא מותרות גמור שאין בו שום טוב, בחינת (ישעיה ל, כב):

הם מקבלין חיות ממנו יתברך, כי הוא יתברך מחיה את כלם.

ואזי אדרבא, כשזוכה לשוב משם ולמצא שם אלקותו יתברך, על ידי שזוכין לידע שגם שם נסתר הוא יתברך בתכלית ההסתרה, אזי הירידה הוא תכלית העליה, כי באין על ידי זה להקדשה הגבה מאד מאד שהיתה נעלמת שם כנ"ל (ועין במאמר "ואיה השה לעלה" שם מבאר הענין היטב, עין שם), וזאת הקדשה הגבה בחינת מאמר סתום שהם מקבלין חיות משם - זה בחינת אהבה שבדעת, שהיא למעלה מהמדות והימים, שהיא בחינת אורייתא דעתיקא דעתיקא לאתגליא לעתיד לבא'.

וזה שכתב רבנו ז"ל במאמר "מי האיש החפץ חיים" הנ"ל, שעל ידי זה שמוציאין אלקותו יתברך מעמקי הקלפות, על ידי זה זוכין לאהבה שבדעת, כי עמקי הקלפות, הינו הקלפה השניה הנ"ל, בחינת עבודה זרה וחקות העובדי כוכבים, הם מקבלין חיותם מבחינת ההסתרה וההעלמה של האהבה שבדעת שהיא נסותרת ונעלמת בתכלית ההעלם. ומשם הם מקבלין חיותם כנ"ל, ועל כן הצדיק הכופה את יצרו - כשמתכל בקלפה ועבודה זרה זו, אזי הוא משיג על ידי זה דיקא אור האהבה שבדעת, כי נתגלה האור הגנוז הנה שממש הם מקבלין חיות מגדל ההסתרה, והצדיק שזוכה להבין את זאת - אזי נתגלה לו ההסתרה וההעלמה, ורואה ומשיג על ידי זה דיקא אור הגנוז שממש היו מקבלין חיותם כנ"ל, אבל צריכין לזה צדיק גדול ונורא מאד שיוכל לעלות ולהוציא את הנופלים לשם ולשבר קלפה זו ולגלות אור הקדשה הגבה אור הגנוז הנ"ל:

שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כליה? מפני שהשתחוו לצלם' - הינו עבודה זרה שהיא בחינת קלפה זו השניה שכשנופלים לשם אזי הוא בחינת כליה ואבדה לגמרי, חס ושלום, כי אין שם שום טוב כנ"ל, ועל כן לא היה מעולם עת צרה כזו, כי כלם לא רצו לכלות לגמרי את ישראל כמו זה הרשע המן, ימח שמו, כי הוא בחינת הקלפה שהיא רע גמור, שאין שם קדשת ישראל כלל, ועל כן חשב במחשבתו שלא יהיה באפשרי לישראל להנצל מידו, כי מקלפה השניה הנ"ל אי אפשר לצאת, כי אין שם שום סומך מאחר שאין שם שום טוב, כנ"ל.

אבל באמת לאמתו גם זאת הקלפה השניה שהוא כלו רע, ואין שם שום טוב, אף על פי כן בודאי היא מקבלת חיות מהשם יתברך ברוך הוא, כביכול, כי בלעדו לא היה לה שום חיות, ובהכרח שהיא גם כן מקבלת חיות מאתו יתברך, כי הוא יתברך מחיה את כלם, אך מבאר על פי דברי רבנו הקדוש ז"ל בכמה מקומות ובפרט במאמר "ואיה השה לעלה" (בליקוטי תנינא בסימן יב): שתקף הקלפות והסטרא אחרא מקבלין חיות מהקדשה הגבה ביותר למעלה מכל הקדשות - שזאת הקדשה הוא סתום ונעלם בתכלית ההעלם, בחינת מאמר סתום, ומשם דיקא מקבלין חיות תקף הסטרא אחרא דהינו בחינת עבודה זרה, כי מחמת שזאת הקדשה הוא בחינת סתום ונעלם בתכלית ההעלם, על כן הם מקבלין חיותם משם דיקא, עין שם. ועל כן אפלו כשנופלין לשם, חס ושלום, אף על פי שגדמה שאי אפשר לצאת משם בשום אופן, חס ושלום, אף על פי כן אין שום יאוש בעולם כלל, כי גם שם יכולין למצוא אלקותו יתברך כי הם גם

וזה בחינת תקף הגם של פורים. כי המן הרשע חשב שלא יוכלו ישראל להנצל מידו, חס ושלום, מחמת שהתגבר עליהם בתקף קלפה זו השנייה הנ"ל, אבל השם-יתברך חמל על ישראל והקדים רפואה למכה, כי היה באותו הדור מרדכי היהודי, ועצם תקף מעלת מרדכי מובא בכתבים (פרי עץ חיים, פורים, פרק ה), שהיה אור גדול ונורא מאד, והוא בבחינת אהבה שבדעת, כי מרדכי בגימטריא "ורב חסד", כמובא (סימן ס), "רב חסד" - זה בחינת אהבה שבדעת, כי אהבה שבימים הוא בחינת חסד שהוא 'יומא דאזיל עם פלהו יומין' כנ"ל, "ורב חסד" - זה בחינת אהבה שבדעת, שהוא למעלה מחסד סתם והוא בחינת "רב חסד", וזה בחינת מרדכי כנ"ל. ומחמת שהיה מבחינה זו, על-כן היה לו כח לשבר אפלו קלפת המן - עמלק, דהינו הקלפה השנייה הנ"ל שאין בה שום טוב כנ"ל כי היה יודע ומשיג שגם הם מקבלים חיות ממנו יתברך מבחינת מאמר סתום, בחינת אהבה שבדעת וכו' כנ"ל, כי מרדכי היה נאחו משם, על-כן היה לו השגה זו, וכשזוכין להשיג זאת שגם הם מקבלים חיות ממנו יתברך מבחינת מאמר סתום - אזי הם נכנעין ונתבטלין בתכלית הבטול, כי לא היה להם חיות רק מההסתרה וההעלמה, אבל עכשיו כשיודעין שגם שם נעלם הוא יתברך, אזי הם נופלים ונתבטלין, ואזי אדרבא, זוכין לעלות בתכלית העליה, כי זוכין להשיג אור האהבה שבדעת, שהוא אור הגנוז, כנ"ל.

וזהו בחינת עצם מעלת פורים, ואיתא, שבשום יום-טוב ואפלו בשבת - לא נמצא תקף הארה נפלאה כמו בפורים, כי באמת הפליא השם-

יתברך עמנו, ונתהפך מהפוך אל הפוך ממש, כמו שכתוב (אסתר ט, א): "ונהפוך הוא" וכו'. כי הוא רצה להתגבר חס ושלום, בבחינת הקלפה השנייה שאין שם שום טוב וכו' כנ"ל. ועל-ידי הצדיק מרדכי - נתהפך בהפוך ממש, כי זכו שיתגלה אור האהבה שבדעת, שמשם מקבלת חיות הקלפה הנ"ל מגדל ההסתרה, ועכשיו נתגלה אור הגנוז הזה והם נתבטלו כנ"ל, כי אין חיותם רק מההסתרה וכו', כנ"ל. ועל-כן ימי הפורים לא יעברו וכו' (שם פסוק כח) וכל המועדים בטלים חוץ מפורים. כי פורים הוא בחינת התגלות אור האהבה שבדעת שיתגלה לעתיד לבוא. ועל-כן לא יתבטלו ימי הפורים אפלו לעתיד. כי כל המועדים הם זכר ליציאת מצרים, ויציאת מצרים היה שיצאו מתחת יד פרעה, ופרעה הוא ראש לכל הקלפות, אבל אף-על-פי-כן הוא בחינת הקלפה שהוא אצל התגלות הימים והמדות, כי פרעה - אותיות הערף, ושם המקום שמתחילין המחין לירד ולהתפשט בבחינת ימים ומדות, ושם אחיות פרעה, ובנדאי הוא קלפה חזקה וקשה מאד - מאחר שאחיותו בהתחלה ממש, אבל הוא סמוך לבחינת הימים והמדות. אבל המן-עמלק הוא שרש הרע והקלפה, בבחינת (במדבר כד, כ): "ראשית גוים עמלק", כי הוא יונק מהסתרת והעלמת הדעת והמחין, מבחינת מאמר סתום כנ"ל, אשר אי אפשר להכניעו ולבטלו כי אם כשזוכין לאור האהבה שבדעת שהוא למעלה מהימים והמדות, כנ"ל.

ועל-כן כל הימים טובים, שהם בחינת ימי טוב, דהינו שבאותן הימים עשה השם-יתברך עמנו נסים ביציאת מצרים והכניעו ימי הרע

והתגברו ימי הטוב, ועל-כן אנו עושין יום-טוב, על-כן לעתיד שאז יתגלה האהבה שבדעת, שהוא למעלה מהימים, על-כן אז יתבטלו הימים טובים, כי האור שיתגלה לעתיד הוא למעלה מהימים כנ"ל, אבל פורים, שהוא בבחינת האהבה שבדעת, כי אז הכניעו קלפת המן-עמלק שיניקתו משם, מבחינת ההסתרה ההיא כנ"ל - על-כן לא יתבטלו ימי הפורים גם לעתיד, כי אז יזכו גם-כן להארה זו, דהינו אור האהבה שבדעת שהוא גם-כן הארה של פורים, כנ"ל:

[ג] וזה בחינת (אסתר ט, יט): ומשלח מנות איש לרעהו - בחינת אהבה ואחדות גמור - שנכלל כל אחד בחברו, כי שם בבחינת אהבה שבדעת - הוא כלו אחד, ושם כל ישראל בבחינת אחדות גמור ואין שום גבול ופרוד בין אחד לחברו, חס ושלום. ועל-כן בפורים הם מתערבים ומתחברים זה עם זה, דהינו משלח מנות שזה שולח לזה וזה לזה, כי כלו אחד כנ"ל.

ומתנות לאביונים - זה בחינת התגלות אלקות, כי עקר התגלות אלקות בחינת התגלות מלכותו יתברך הוא על-ידי צדקה - "אני בצדק אחזה פניך" (תהלים יז, טו), כמוכא (בבא בתרא י.). ועל-כן בפורים שאז נתגלה האור הגנוז והסתום, על-כן אנו מגלין אלקותו יתברך על-ידי הצדקה, כי זה העקר - להמשיך התגלות לגלות הסתרת אלקותו לכל העולם. "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים". ועל-כן כשזוכין בפורים לאור האהבה שבדעת, שהוא אור הגנוז, אנו צריכין לגלות הסתרה זו, ועקר התגלות אלקותו הוא על-ידי צדקה, כנ"ל:

[ד] וכשנתגלה אור הגנוז - אז נעשה מזה

תורה חדשה, כי קדשא בריך הוא ואורייתא כלו חד (זהר יתרו צ:), וכשהוא יתברך נסתר - זה בחינת הסתרת והעלמת התורה, וכשנתגלה ההסתרה זו - אזי נתגלה תורה חדשה. וזה בחינת המגלה שהוא לשון התגלות, כמוכא (פרי עץ חיים, פורים, פרק ה), כי נתגלה תורה חדשה על-ידי שנתגלה אור האהבה שבדעת, שהוא בחינת אורייתא דעתיקא סתימא שמשם יונקת התורה הקדושה שלנו, ועל-כן לא נתנה עד אחר שבא עמלק והכניעו אותו, כי עקר התגלות התורה תלוי בהכנעת עמלק, שהוא בחינת הקלפה שיניקתה מההסתרה הנ"ל, וכשמכניעין אותו אזי נתגלה ההסתרה. ואזי זוכין לתורה. כי כל התורה הקדושה יונקת מבחינת האהבה שבדעת, שהוא אורייתא דעתיקא סתימא, ועל-כן קבלו ישראל התורה מחדש בימי אשורוש, כי עקר קבלת התורה תלוי בהכנעת המן-עמלק, כנ"ל. ועל-כן אין בהמגלה שום שם בפרוש רק ברמז בראשי-תבות, כי הוא בחינת אור הגנוז, בחינת התורה הגנוזה שנתגלה אז, ששם הוא למעלה מכל הקדשות. ועוד יש בזה דברים הרבה. ברנף השם לעולם, אמן ואמן. ועל-כן תכף אחר פורים קורין פרשת פרה - "זאת חקת התורה" (במדבר יט, ב), וכנ"ל, והבן.

[ה] ועל-כן חייב לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגלה ז:), כי שם הוא למעלה מהדעת, ושם אין שיף לומר "ארור המן" וכו', כי שם הוא כלו טוב למעלה מהמדות למעלה מימי טוב וימי רע, כנ"ל. וזה בחינת סוד פרה אדמה, שהוא בחינת חקת למעלה מהדעת, והוא מטמא טהורים ומטהר טמאים - שאי אפשר להבין זה הסוד עד

לעתיד שיתגלה התורה הגנוזה, כנ"ל:

[ו] וזה בחינת (שמות יז, יא): "והיה פאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח" וכו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא בזמן שישראל מסתכלין למעלה הם נוצחים וכו', כי כשמתגבר קלפת עמלק, חס ושלום, אזי התקון להסתכל למעלה, להסתכל ולהבין בשרש אחיזתו למעלה, להבין שהוא מקבל חיות מלמעלה מהקדשה הגבה למעלה מכל הקדשות, ועל-ידי-זה מכניעין ומפילין אותו, כנ"ל:

[ז] אסתר - היא בחינת ההסתרה, בחינת הקדשה הגבה הנ"ל, שהיא נסתרת ונעלמת. וזאת הקדשה דיקא מגדל מעלתה וגדל הסתרתה היא יכולה לכנס בעמקי הקלפות, כי משם דיקא הם מקבלין חיות כנ"ל, כי מגדל ההסתרה אינם נוגעים בה כלל, אף-על-פי שמקבלין חיות ויונקים ממנה. וזה בחינת אסתר, שנלקחה לאחשורוש ונכנסה בעמק הקלפות, כי הוא בחינת ההסתרה שמשם דיקא מקבלין חיות. ועל-כן באמת לא נגע בה אחשורוש, כמוכא (תקוני זהר, תקון כא, נו:).

כי היא נסתרת ונעלמת בתכלית ההעלמה, ואין הקלפות נוגעים בה, חס ושלום, כלל - ואף-על-פי-כן נהנין ויונקים ממנה, כי מבחינת ההסתרה בעצמה הם יונקים כנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה יג): שהיתה יושבת בחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי, כי זאת הקדשה מגדל הסתרתה - יורדת בעמקי הקלפות כנ"ל, אבל אף-על-פי-כן אין נוגעין בה כלל, רק מרדכי זוכה עליה, כי הוא זוכה לקדשה זו הגבה מכל הקדשות כנ"ל, כי הוא משיג בחינת אסתר, בחינת ההסתרה הנ"ל, שהיא בחינת

אור הגנוז והצפון כנ"ל, והבן הדברים היטב, ועוד לאלקי מילין:

[ח] ועל-כן פורים מתר בעשית מלאכה ואין בו שום קדשת יום-טוב כלל, כי פורים הוא בחינת הארת הקדשה הגבה מאד מאד, שמגדל עצם הקדשה אין רואין שם שום קדשה, וכעין מה שכתב רבנו ז"ל על 'כל השירים קדש ושיר השירים קדשי-קדשים' (פמבאר בסימן רמג). ושם בספר שיר-השירים דיקא אין שם שום תבות קדשה וטהרה כלל, (עין שם והבן היטב). כי כל הימים טובים, שהם בחינת ימי טוב, יש בהם כמה וכמה קדשות שמקדשין הימים-טובים על-ידי קדוש ועשית מלאכה וכיוצא בזה, כי הם בחינת ימי טוב, שהם כנגד ימי רע, על-כן צריכין לנהג בהם כמה קדשות כדי להמשיך ולהתגבר הימים-טוב ולהכניע הימירע, ואם עושין, חס ושלום, איזה מלאכה של חל ביום-טוב, אזי יכולין להתגבר הימירע שנינקתם ממלאכות של חל, כידוע, על-כן אסורים בעשית מלאכה, אבל בפורים שנכנע ונתבטל שרש הרע לגמרי ונתגלה אור הגנוז, אור האהבה שבדעת, שהוא למעלה מהימים והמדות, על-כן אין צריכין לקדש ימי הפורים בקדושת יום-טוב, כי הוא למעלה מהימים, ואין צריכין שום קדשה להכניע ימי הרע שלא ישלטו, חס ושלום, כי אין להם שום שליטה אז, ועל-כן אפלו אם עושין מלאכות של חל - אין להרע שום שליטה ואחיזה בהם כלל, כי אז נכנע ונתבטל הרע לגמרי בשרשו. שאפלו אם עושין מלאכות של חל - אין לו שום שליטה ואחיזה בהם כנ"ל, כי אז נתגלה אור הגנוז, אור האהבה שבדעת, שהוא למעלה מהזמן, למעלה מהימים והמדות, למעלה מכל הקדשות, כנ"ל.

לקוטי הלכות

הלכות הלואה הלכה ה'

ראשי פרקים

ענין מלוה בשטר שצריכין לזהר להלוות בשטר דיקא שאז אינו יכול לכפור וכו', כמו שהזכירו רבותינו ז"ל על זה מאד, כמבאר בגמרא (בבא מציעא עה:). על-פי התורה "מי האיש החפץ חיים" וכו', (סימן לג) עין שם:

[א] כי ההלואה נמשכת על-ידי שיש ימי טוב וימי רע, כי ההלואה מחמת חסרון הפרנסה שאין לו עתה, ומצפה שלאחר איזה ימים יוכל לשלם לו, וזה מחמת שחושב שעתה הזמן אצלו בחינת ימי רע שמשם כל חסרון הפרנסה, ועל-כן הוא לזה מחברו שימתין לו עד שיעברו הימירע [כמו שרגיל בפי העולם לומר בכל פעם שהזמן רע עתה – "די צייט איז שלעכט" ובאמת כל ימי חיהם אומרים כן, ומעודי עד היום אני זוכר שאומרים בכל פעם כן, וכן בדורות הקודמים היו אומרים בכל פעם כן], ואז יוכל לסלק לו.

ועל-כן צריך כל אחד להרחיק עצמו מאד מהלואות, כי צריכין להאמין שגם בהימירע בעצמם יש טוב בחינת ימי טוב, בבחינת "וביום רעה ראה", 'ראה' דיקא וכו', כמו שכתוב שם ואז בודאי יוכל להשיג פרנסתו דבר יום ביומו ולא יצטרך לבוא לידי הלואות וחובות, כי אפלו מי שעוסק במשאומתן בגוים צריך לידע ולהאמין שגם שם נמצא

השם-יתברך, כי בכל לשונות וכו', מלבשין אותיות התורה וכו'. ומי שמאמין בזה בכח הצדיק הכופה את יצרו וכו', בודאי לא יחסר לו פרנסתו, כי הוא יוכל למצא אותיות התורה בכל הלשונות וכו', ולבנות תורה מהם בבחינת "עשי דברו לשמע בקול דברו" וכו', ואז בודאי יהיה נמשך לו שפע טובה וברכה, על-ידי התורה שמברר ובונה משם, כי התורה היא מקור הברכה והשפע וכו'.

אך על-ידי התגברות הימירע על הימי-טוב עד שנעלם ממנו, שגם שם בהימירע בעצמם נמצא טוב, על-ידי-זה אינו יכול למצא אותיות התורה בהמשאומתן והעסק שלו, ואזי יורדת השפע בצמצום גדול, כמו שמוכא שם. שזהו סוד 'עד דלא ידע בין ארור המן' וכו', ועל-ידי-זה מכרח לבוא לידי הלואות, שסובר שעתה הם ימי רע, והימי טוב יבואו אחרי כן ויסלק לו, ועל-כן באמת כיון שבא לידי הלואות – קשה לו מאד שיצא מהם, ועל-פי רב אינו מסלק בזמנו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא ה:): 'הלואי שיפרע בזמנו' – 'הלואי ודאי, כי מאחר שאינו מאמין שגם שם בהימירע בעצמם יש טוב, איך ישיג ימי טוב. כי באמת הימי טוב וימי רע הם בכל יום ויום, רק כל אחד כפי מה שמתגבר על יצרו להגביר הטוב על הרע, כן נמשך עליו בחינת ימי טוב, ולהפך – להפך, חס ושלום.

התגברות הימירע על הימי טוב, שמשם השכחה שנמשכת מהרע שנאחו מהסתלקות המחין, שמשם אחיזת השכחה, ועל-כן צריכין כתב לזכרון. נמצא, שעקר הכתב שהוא לזכרון, הוא להגביר הטוב ולהכניע הימירע, על-כן אסור להלוות בלא שטר. כי עקר סלוק החובות, הוא על-ידי שהגביר הטוב על הימירע, שזה נעשה על-ידי כתב דיקא שהוא לזכרון וכנ"ל. כי סלוק החוב הוא מצוה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (כתבות פו): 'פריעת בעל-חוב מצוה', כי סלוק החוב נעשה על-ידי שזכה להשיג השפיע והברכה – לסלק החוב שנעשה מהתגברות הטוב על הרע, שזה נמשך על-ידי בחינת כתב שהוא לזכרון וכנ"ל:

ועל-כן זה שנופל להלוואות נופל לעבדות, בחינת "עבד לזה לאיש מלוה", כי עבדות בחינת (בראשית ט, כה): "ארור כנען", בחינת 'ארור' הנאמר אצל הנחש, כמו שכתוב במקום אחר. שזהו בחינת (שם ג, יז): "ארורה האדמה" וכו', בחינת "בועת אפיד" וכו', שמשם כל היגיעות והעבדות של הפרנסה שנמשך מחטא אדם הראשון, שלא התגבר להכניע הימירע כנגד הימי טוב, ואכל מעץ הדעת טוב ורע, שעל זה נאמר (משלי יב, טז): "אויל ביום יודע כעסו" – 'ביום' דיקא, בחינת "כי ביום אכלך ממנו" וכו' – 'ביום' דיקא. כי עקר הפגם הגיע ביום – שלא השתדל למצא הטוב שבאותו היום להגבירו על הרע וכו'. ומשם נמשך כל ההלוואות שהם מחסרון הפרנסה וכו', כנ"ל.

ועל-כן עקר השעבוד על-ידי השטר שאז יכול להוציא ממשעבדים, כי הכתב מכניע הרע לגבי הטוב, עד שמכרח לסלק לו ואינו יכול

והעקר שצריך להסתכל היטב ולהאמין שגם בהרע בעצמו, בחינת ימי רע, גם שם יש טוב, כי "מלא כל הארץ כבודו" וכו', כנ"ל, אבל זה שנפל להלוואות, על-ידי זה שאינו יכול למצא הימי טוב בתוך הימירע, בודאי קשה לו לצאת מחובות, כי הרע בכל פעם מתגבר יותר מאחר שאינו משתדל ומסתכל למצא הטוב בתוך הימירע בעצמו, כי על-ידי זה עקר התגברות הרע, ועל-כן באמת הזהיר רבנו ז"ל, שיזהר מלהיות בעל-חוב, ובפרט מי שרוצה לעשות תשובה, כמו שכתוב בספר האלק-בית הקדוש (תשובה מו) וזה לשונו: מי שרוצה לשוב יזהר מלהיות בעל-חוב, כי מאחר שיודע בעצמו שחטא והגביר הרע על הטוב ועתה רוצה לשוב, ועקר התשובה על-ידי שמוצא הטוב בתוך הרע בעצמו, ומאמין שעדין יש בו טוב ויש לו תקנה לשוב בבחינת (דברים ד, כט): "ובקשתם משם את ה' אלהיך", 'משם' דיקא, מפל המקומות שגדח שם בין העכו"ם, כמוכן שם בפרשה, על-כן צריך בודאי לזהר מלהיות בעל-חוב, שנמשך מחמת שאינו מאמין ואינו מסתכל שגם בימי רע יש טוב, שמשם נמשכין כל ההלוואות והחובות וכנ"ל:

[ב] ועל-כן אסור להלוות בלא כתב, דהינו שטר, כי הכתב הוא בשביל זכרון, כמו שכתוב (שמות יז, יד): "כתב זאת זכרון" וכו', ועקר השכחה והזכרון הוא בתוך הזמן, כי למעלה מהזמן, בבחינת 'אהבה שבדעת', שם אין שיך שכחה וזכרון מאחר שהוא למעלה מהזמן, כי השכחה הוא רק ברבות הזמן, כמו שכתוב (קהלת ב, טז): "ברבות הימים הכל נשכח". ועקר השכחה התלויה בזמן הוא מחמת

להאיר האהבה שבדעת לתוך הימים, שזהו כל כונת הנענועים בארבעה מינים בסכות, כמבאר בסוף התורה הנ"ל, עין שם.

ועל ידי זה זוכין לשמחת בית השואבה, בחינת (ישעיה יב, ג): "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", כי שם בחינת 'האהבה שבדעת' הם מעיני הישועה, כי התורה נקרא (שם לג, ו): "חסן ישועת" וכו', אבל התורה הגנוזה וכו', הם בחינת "מעייני הישועה". ועל ידי זה זוכין לשמיני-עצרת - לשון פנישו ואספה - שאוספין וכוללין האהבה שבדעת עם האהבה שבימים, ששם מקור השמחה.

וזה בחינת חבור סיום התורה בהתחלתה, "בראשית" בחינת ראשית המחשבה, בחינת אהבה שבדעת, בחינת ישראל עלה במחשבה תחלה וכו', "לכל האותות והמופתים וכו', לעיני כל ישראל", הם בחינת האהבה שבימים שמשם כל התורה שבנגלה שהיא "לעיני כל ישראל", שהראה אהבתו יתברך "לעיני כל ישראל", על ידי "כל האותות" וכו', אבל האהבה שבדעת אי אפשר לראות כי אם לכל חד כפום מה דמשער בלביה, אבל כל ההתגלות האהבה על ידי המופתים נוראים שהראם משה, הכל נמשך מהאהבה שבדעת שהאיר לתוך האהבה שבימים, על ידי ששדד המערכות בימים ובזמן דיקא שזה עקר השלמות. על כן צריכין בכל שנה בסוף התקון של ראש השנה לכלל התורה סופה בתחלתה, לכלל האהבה שבימים בהאהבה שבדעת שהוא בחינת בראשית וכו':

[ד] וזה שמברכין גשם בשמיני-עצרת, כי אז נכלל ומאיר האהבה שבדעת להאהבה שבימים, ועל כן אז עקר האהבה שבין ישראל לאביהם

לכפר בו, כי כל עכוב הסלוק וההכחשות נמשך מחמת שהרע מתגבר אחר כך כל כך, עד שמונעו מלסלק בשעתו, בבחינת (תהלים לז, כא): "לזה רשע ולא ישלם", שמכנה הפסוק כל רשעת הרשע בשם "לזה רשע" וכו', כי עקר הרשעת נמשך מהתגברות הימי-רע על הימי טוב, שמשם כל ההלואות ועכוב הסלוק וכנ"ל, ולהכניע כל זה עד שיכרח לסלק ולהכניע הימי-רע לגבי הטוב הוא על ידי הכתב לזכרון שהוא השטר וכנ"ל, ועל-פן הזהירה התורה (שמות כב, כד): אם כסף תלוה וכו', את העני וכו', לא תהיה לו כנשה לא תשימו עליו נשף - כי צריכין לרחם על העני שלא להיות עליו כנשה להוציאו מכלל בעל-חוב, וכנ"ל:

[ג] וזה בחינת ראש השנה ויום הכפורים וסכות והושענא-רבא ושמיני-עצרת ושמחת-תורה; כי מראש השנה עד יום כפור, הם עשרת ימי תשובה, ועקר התשובה על ידי בחינה הנ"ל, בחינת (קהלת ז, יד): "וביום רעה ראה" וכו', כנ"ל, ועל ידי התשובה של ראש השנה ויום-הכפורים, על ידי שמוצאין הטוב בכל מקום, על ידי הקול שופר, בחינת (תהלים קג, קכ): "עשי דברו לשמע בקול דברו", הנאמר לענין ראש השנה, כמו שכתוב בזהר הקדוש.

וזה בחינת חמשה ענויים של יום הכפורים שהם בחינת חמשה קולות, וכל זה ליחד הקול בדבור וכו', על ידי זה בונין את התורה, שזהו בחינת קבלת התורה ביום הכפורים, ועל ידי זה מתקרבין אל השלום, שזהו בחינת 'סכה', בחינת 'ספת שלום', בחינת 'אהבה' שזוכין על ידי זה, שזהו גם כן בחינת 'סכה' שהוא בחינת 'אהבה', עד שזוכין על ידי זה לאהבה שבדעת

עבודות גדולות עם הערבי־נחל בעצמן, וחובטין אותן בקרקע להכניע ולבטל מהם הדינים וההסתרות וההעלמות, להורות שגם בהערבי־נחל בעצמן מוצאין תורה ועבודה, אפלו כשהם בפני עצמן, כי נתגלה התורה שבתוך הימירע וכו'.

ועל־ידי כל זה זוכין בשמיני־עצרת – שיהיה נשלם בשלמות נפלא כל התקונים האלה, שעקר שלמותם הוא – כשמאיר בשלמות האהבה שבמימים, שזהו בחינת שמיני־עצרת, ואז נתבטלין הימירע לגמרי, ועל־כן אין שום אחיזה להעפום, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא פנחס טז), רק ישראל בעצמן מתחדין ומתחפרין עם השם־יתברך באהבה יתרה, על־ידי ההארה שמאיר עליהם אז האהבה שבדעת בהארה נפלאה.

ועל־כן אז דיקא ממשיכין גשמי ברכה שהם כלל כל ההשפעות שיהיו נמשכין אל הקדשה לישראל הכשרים הנאחזים בצדיקי אמת שעוסקים בתקונים האלה, כי בסכות אין הגשמים סימן ברכה – שלא להמשיך השפע להעפום, שיש להם איזה אחיזה עדין כנ"ל, אבל בשמיני־עצרת, שאז לא יתערב זר בשמחתם, אז אנו ממשיכין גשמי ברכה, שזהו בחינת ברכת גשם בשמיני־עצרת, כי אז נתבטל כל יניקתם, מחמת שמאיר האהבה שבדעת בהארה גדולה. ועל־כן אז נמשכת השפע בחינת גשמי ברכה לישראל הכשרים לבדם, ועל־כן מברכין אז גשם, ומתפללין שיהיו לברכה ולא לקללה וכו', שלא יחזרו ויתעוררו הימירע, חס ושלום, לינק מהם וכל אחד כפי התקרבותו לצדיקי אמת וכפי תקונו בראש־השנה ויום־הכפורים וסכות – כן זוכה

שבשמים, כאשר הפליגו רבותינו ז"ל בזה, כמו שכתוב (רש"י ויקרא כג, לו): 'בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד' וכו'. בחינת (זכריה יד, ז): "יום אחד הוא ינדע לה" וכו', שהוא בחינת האהבה שבדעת וכו'. ועל־כן מברכין אז גשם, כי אז נמשכת השפע שהם בחינת מימי הגשם וברכה, בבחינת (דברים כח, יב): "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב" וכו'.

כי באהבה שבמימים בחינת (תהלים מב, ט): "יומם יצוה ה' חסדו", שהם בחינת שבעת ימי הסכות בהם יש אחיזה קצת להימירע שמהם אחיזת השבעים אמות, רק שבסכות זוכין ישראל על־ידי העבודה של ראש־השנה ויום־הכפורים בכח הצדיקי אמת להתקרב אל האהבה והשלום, שהם בחינת 'ספה' כנ"ל, כי כבר זכינו למצא הטוב, שהם אותיות התורה שבתוך הימירע בעצמן, דהינו הטוב שבתוך שבעים לשונות האמות, ועל־ידי־זה שאנו מתקרבים אל השלום, עד שיש לנו שלום גדול עם האמות, מאחר שזכינו למצא גם בתוכם תורה וכו"ל.

וזה בחינת 'שבעים פרי החג' וכו', ואז בסכות עוסקים על־ידי הארבעה מינים להמשיך על־ידי הנענועים הארה מהאהבה שבדעת לתוך האהבה שבמימים, וזה בחינת התקשרות הערבי־נחל עם הארבעה מינים, כי ערבי־נחל מרמוז על פושעי ישראל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ויקרא רבה ל, יב), כי עכשו אנו מוצאין גם הטוב שבכל פושעי ישראל בבחינת (ירושלמי תענית, פרק א, הלכה א): 'אם יאמר לך אדם היכן אלקיך' וכו', כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל.

ובהושענא־רבה בגמר החתימה אנו עושין

להמשיך השפע לברכה לישראל הפשרים בכח הצדיקי אמת שעוסקים בכל התקונים האלה בשלמות:

[ה] וזה בחינת (בראשית יג, ג): "וילך למסעיו" הנאמר באברהם, ודרשו רבותינו ז"ל (בראשית רבה מא, ג): 'בחזרתו פרע הקפותיו', כי כבר מבאר שצריכין להתרחק מהקפות והלואות, כי כל ההלואות נמשכין מהתגברות הימירע וכו', כנ"ל, אף אף-על-פי-כן לפעמים גם הצדיק מכרח לבוא לידי הלואות, וזה לטובת העולם בבחינת 'ירידה תכלית העליה', כי על-ידי שהימירע מתגברין כל-כף עד שגם הצדיק אינו יכול להמשיך השפע מיד, ומכרח לבוא לידי הלואה, על-ידי-זה הצדיק מתגבר אחר-כך ביותר ומחפש ומבקש ומוצא טוב הרבה בתקף התגברות הימירע שהתגברו ביותר, כי זה בחינת המלחמה של כל אחד מישראל, בפרט של הצדיק שאינו נופל בדעתו ואינו מיאש עצמו, בכל הימים רעים והעתים רעות העוברים עליו, רק אדרבא, כל מה שמתגברין הימירע יותר ויותר הוא מתגבר ביותר לחפש ולבקש גם בהם עד שמוצא גם בהם אותיות התורה, ובונה מהם תורה בבחינת הנ"ל, כי באמת אין שום מקום נמוך וירוד בעולם, ולא שום יום ועת וזמן בעולם שאין שם דברי תורה בהעלם ובצמצום, שהוא בחינת אלקותו המטחיה אותו המקום והזמן.

ועל-כן זה האיש שכבר נפל להלואות על-ידי התגברות הימירע – תקונו שישתדל בכל כחו לשלם ולסלק ההלואות, ועל-ידי שמשלם – מקים פריעת בעל-חוב מצוה, כי מתקן הרבה בזה על-ידי שהתגבר אחר ההלואה ומצא מי

טוב בתוך תקף הימירע עד שהמשיך הברכה והשפע לסלק החוב, ואזי אם הוא איש חיל – יכול אחר-כך להמשיך שפע יותר, כי כל מה שמוצא טוב בתוך תקף התגברות הימירע ביותר, כמו כן הוא עושה ובונה תורה יותר בבחינה הנ"ל, וממשיך שפע וברכה יותר כנ"ל. וזה בחינת "לוה רשע ולא ישלם" שהזכרנו למעלה, "לוה רשע ולא ישלם" הם בחינת שני פגמים שבתחלה היה לוה רשע, כי לא השתדל לבקש ולמצא הטוב בתוך הימירע, עד שבא לידי הלואות כנ"ל, ואחר-כך הוסיף עוד רשעות ביותר ולא ישלם, כי אינו משתדל לבקש ולחפש עתה ביותר כנ"ל, ועל-ידי-זה אינו משלם, שמוזה בא, שעל-פי רב נעשים בעלי חובות גדולות שנקראים בעלי ישיבות "אן ועצירס", אבל (תהלים לו, כא): וצדיק חונן ונותן – הינו שהצדיק הוא להפך, לא מבעיא שאינו בעל-חוב, אלא גם משתדל בכל פעם למצא הטוב בתוך הרע, עד שממשיך ברכה ושפע טובה תמיד, עד שחונן ונותן ומשפיע לכל על-ידי-זה, ואפלו כשבא לידי הלואה, לפעמים מתגבר על-ידי-זה דיקא לחפש יותר, עד שמוצא טוב יותר, וממשיך ונותן שפע טובה יותר, כנ"ל.

וזה גם-כן מרמז בפסוק זה: וצדיק חונן ונותן – הינו כי גם יתפרש תבת "וצדיק" מחבר ומקשר למעלה לתבת "לוה" וכו', כלומר: וצדיק – הינו כשהצדיק מכרח להיות לוה – לא מבעיא שמשלם במועדו ובזמנו בודאי, אף גם הוא חונן ונותן – כי על-ידי שבא לידי הלואה שנמשך מהתגברות הימירע עד שקשה למצא שם הטוב, על-ידי-זה דיקא התגבר בהתגברות יותר עד שמוצא שם דיקא טוב

הרבה, עד שהמשיך ברכה ושפע הרבה שעל-
ידי-זה הוא חונן ונותן, כנ"ל.

ועל-כן אברהם אבינו, עליו השלום, שהיה
הראשון שגלה אלקותו בעולם שכל עבודתו
היה בבחינה זאת, בבחינת 'אם יאמר לך אדם
היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול של רומי'
וכו'. כי אז היה כל העולם רחוקים מהשם-
יתברך ובכל המקומות שנתגדל שם היה
מלאים גלולים והוא התגבר על יצרו בבחינת
"עשי דברו לשמע בקול דברו" וכו', עד
שהתחיל לבנות התורה על-ידי-זה, כי התחלת
בנין התורה היה מאברהם, כידוע, הינו על-
ידי בחינה הנ"ל, על-כן נאמר באברהם: "וילך
למסעיו" - 'בחזרתו פרע הקפותיו', כי השם-
יתברך נסה אותו עד שהכרח לירד מארץ-
ישראל למצרים שמלאה זמה וגלולים ביותר,
והוא התגבר שם עד שמצא שם גם-כן הטוב
עד שעלה משם "כבד מאד במקנה בכסף וזהב"
וכו', ועל-ידי-זה "וילך למסעיו" - 'שפרע
הקפותיו', כי זה עקר התקון של הצדיק בחינת
וצדיק חונן ונותן וכנ"ל.

וזהו גם-כן בחינת "וילך למסעיו" - שלן
באכסניא שלו (ערכין טז:), זה בחינת "שתי
לבך למסלה דרך הלכת" (ירמיה לא, כ), כי
הצדיק והאיש הפשוט כשירד למקומות המגנים
כאלו, כשהוא מתגבר לחפש גם שם אלקותו,
שהם אותיות התורה, אחר-כך צריך לשוב
בדרך שירד שם, כדי להעלות ולברר כל
הניצוצות שנפלו לשם בעת הירידה להשיב
הכל אל מקום "אשר היה שם אהלה בתחלה"
וכו' (בראשית יג, ג):

[ו] וזה שנסמך לפסוק לזה וכו', וצדיק וכו', פי
מברכיו יירשו ארץ ומקלליו יכרתו - 'פי מברכיו'

- שהם הצדיקים והכשרים, יירשו ארץ - על-
ידי-זה שהם מתגברים לחפש תמיד הטוב בתוך
תקף הימירע כנ"ל, כי על-ידי-זה זכה
אברהם לירש את הארץ בבחינת "אחד היה
אברהם וירש את הארץ" (יחזקאל לג, כד).
וזהו: מה' מצעדי גבר כוננו וכו' שנסמך לזה:
פי מה' מצעדי גבר כוננו - שמפיל לפעמים את
האדם למקומות נמוכים כאלו בשביל נסיון -
אם יתגבר שם לחפש ולבקש פראוי את הטוב
בתוך מקום וזמן רע פנה וכנ"ל. וזהו: ודרכו
יחפץ - פי השם-יתברך חפץ לראות דרכו של
האדם אם יתגבר לבחור דרך הטוב, לחפש
ולבקש עד שימצא גם שם את טוב ה', עד
שישוב למקומו ביתר שאת.

וזהו: פי יפל לא יוטל פי ה' סומך ידו וכו' - וזהו
בחינת התקון על כל הנ"ל, בבחינת 'ירידה
תכלית העליה', בחינת 'לא גלו ישראל בין
העכו"ם אלא כדי שיתוספו עליהם גרים' וכו'
(פסחים פז:), כמו שכתוב (זכריה ט, ז):
"ונשאר גם הוא לאלקינו" וכו', וכמו שכתוב
(משלי כד, טז): "כי שבע יפול צדיק וקם"
וכו', פי "לא יתן לעולם מוט לצדיק" (תהלים
נה, כג), פי ה' סומך ידו בכל הנפילות
והירידות שבעולם, ועל-ידי-זה (שם לו, כה):
"נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב
וכו', רק אדרבא כל היום חונן ומלוה וזרעו
לברכה - פי זוכה אחר-כך להיות מלוה ולא
לזה, כמו שכתוב (דברים כח, יב): "והלוית
גוים רבים ואתה לא תלוה" וכו', וכל זה על-
ידי בחינה הנ"ל, על-ידי שהתגבר בכל פעם
בכל הנפילות והירידות שבעולם בכל העתים
והימירע שהתגברו והתפשטו כמו שהתפשטו,
לבקש ולחפש גם שם בכל פעם יותר ויותר,

עד שִׁמְצָא גַם שֵׁם הַטּוֹב שֶׁהֵם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא אֱלֻקוֹתוֹ הַמְחִיָּה אוֹתָם. וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּקַּן הַרְבֵּה בְּיוֹתֵר וְעָשָׂה דֶרֶךְ כְּבוֹשָׁה לְכָל הָעוֹלָם לְשׁוּב לְהִשָּׁם־יִתְבָּרֵךְ עַל־יְדֵי־זֶה, כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁלִּקַט וַיְבַרֵר וַיְבַנֶּה מִמְּקוֹמוֹת כְּאֵלוֹ, וְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹר נִפְלָא מִלְּמַעְלָה כַּנ"ל, עַל־

יְדֵי־זֶה הָאִיר בְּכָל הָעוֹלָם דֶּרֶךְ זֶה שִׁיָּשׁוּב כָּל אֶחָד, אֲפֹלוּ הִגְרוּעַ שְׂבִגְרוּעִים לְהִשָּׁם־יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא וְכַנ"ל. וְעַל־יְדֵי־זֶה מִמְּשִׁיב שְׁפַע טוֹבָה וּבִרְכָה לְכָל הַנְּלוּיִם אֵלָיו, בְּבַחֲיַנֵּת כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה וְזָרְעוֹ לְבִרְכָה, וְכַנ"ל.

לג

(לְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ, זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה):

א **מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים, אֱהָב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: הַכֶּלֶל הוּא, שְׁצַרְיָךְ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם. שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל,**

א) **תורה לג – "מי האיש החפץ חיים".** תורה זו היא "לשון רבנו ז"ל" (ראה תורה לא הערה א ביחס למשמעות מוגנה זה). זמן אמירתה אינו ידוע. ניתן לשער שנאמרה לפני שנת תקס"ג, מכיוון שלרוב התורות הארוכות שנאמרו אחרי תקס"ג מצורף תאריך אמירתן. מקור שעליו נוכל להסתמך כדי לצמצם את טווח הזמן עוד יותר, הוא הדברים שרשם ר' נתן בסוף תורה לח, שנאמרה בחורף תקס"ב (חיי מוהר"ן נט): "ודע ששמעתי מפיו הקדוש [של רבנו] שחשב כמה וכמה תורות ואמר שכולם הם סוד כוונות תפילין, דהיינו התורה 'בחצרות וקול שופר' (תורה ה), ו'אנכי ה' אלקיך' (תורה ד), ו'קרא את יהושע' (תורה ו) וכו', והתורה 'מי האיש החפץ חיים' (היא התורה שלפנינו), ואתם תהיו לי ממלכת כהנים' (תורה לד), 'אשרי העם זרקא' (תורה לה), והתורה הזאת 'מרכבת פרעה' וכו' (תורה לח). ועוד כמה וכמה תורות גדולות שאיני זוכר עתה לפרטם, ואמר שכולם הם סוד כוונות תפילין". נמצא שהתורה שלנו נאמרה, מן הסתם, בין השנים תקנ"ח-תקס"ג, שבהן נאמרו כל שאר התורות המוזכרות בדברי ר' נתן והעוסקות בכוונות התפילין. הרעיונות העיקריים בתורה זו הם: שלום; גילוי אלוקות בכל מצב בחיים; התורה הנגלית והתורה הנסתרת; צדיקים; אהבה. בדרך רמז מבוארות בה גם כוונות מצוות נטילת לולב, כמובא בסוף התורה. (לְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ, זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה):

מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים, אֱהָב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב: (תהלים לד יא)

ב) על-פי פשוטו של הפסוק, ה"טוב" הוא מעשיו הטובים של אדם בעולם-הזה, שעבורם הוא ראוי לשכר – "חיים" – חיי העולם-הבא (מצודת דוד). אך בקריאה עמוקה יותר שומע ר' נחמן מבין השורות שישנה דרך שבה יכול אדם להמשיך את חיי העולם-הבא וטובתם אל תוך הימים שהוא עושה בעולם-הזה. הדרך הזו היא עניינה של התורה שלפנינו.

א **הַכֶּלֶל הוּא, שְׁצַרְיָךְ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם.**

ג) זהו הנושא העיקרי של התורה שלנו. ככלל, רבנו פותח כל תורה בהצגת הרעיון המרכזי העומד ביסודה, כשבעקבותיו באים ראיות, מובאות ורעיונות שונים המחזקים רעיון זה ומדריכים אותנו כיצד ליישמו בעבודת ה' (רבי אליהו חיים רוזין). גם כאן, בקשת השלום היא היעד העיקרי שמבקש רבי נחמן להנחיל לנו בדבריו. מתוך כך הוא פונה לבאר היבטים שונים של השלום הזה, ומדריך אותנו כיצד לגשת אליהם.

שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל,

ד) שלום אמיתי מתקיים כאשר כל אדם רוצה תמיד לדון את חברו לכף זכות, כאשר הוא

וְשִׁיחֵיהָ שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו. הֵינּוּ שְׂלָא יְהִיָּה מְחֻלָּק
בְּמִדּוֹתָיו וּבְמֵאֲרָעוֹתָיו, שְׂלָא יְהִיָּה לוֹ חִלּוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקּוֹ
תְּמִיד יִמָּצֵא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. הֵינּוּ: "בֵּה' אֶהְלֵל דְּבַר בְּאַלְקִים
אֶהְלֵל דְּבַר".

מסוגל לחוש כלפיו רגשות חיבה ואהבה גם כשהוא גומל לו רעה תחת טובה בדרכים שונות ומשונות (קיצור ליקוטי מוהר"ן לג: ב).

וְשִׁיחֵיהָ שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו. הֵינּוּ שְׂלָא יְהִיָּה מְחֻלָּק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמֵאֲרָעוֹתָיו,
שְׁלוֹם, כּמבואר בהערה הבאה, משמעו למצוא את ה' יתברך בכל מידה פנימית ובכל מאורע
חיצוני. החילוק, לעומת זאת, הוא מה שקורה כאשר אדם אינו שרוי בשלום אלא תופס את
המידות והמאורעות שבחייו כמחולקים לשניים - אלו שבהם הוא מוצא את ה' יתברך וחש
בהשגחתו, ואלו שבהם הוא חש מרוחק ממנו.

האדם המחולק במידותיו מוצא את עצמו מתמלא בספקנות ובמבוכה, העשויה להגיע עד
לכדי מצוקה של ממש, לנוכח חוסר ההתאמה בין היסודות השונים באישיותו. האדם
המחולק במאורעותיו מגיב באופן דומה כאשר המאורעות החיצוניים (משפחה, עבודה,
בריאות וכדומה) אינם מתנהלים בהתאם לשביעות רצונו, ואף מטלטלים אותו ומביאים
עליו התמודדויות רבות ושונות זו מזו.

כמו השלום שבין ישראל, גם השלום במידות ובמאורעות מהווה אתגר. על פני השטח -
בכל התחומים האמורים - השלום נעדר, וכדי להשיגו אנו זקוקים להנחיות שנשמע מפי
רבנו בשורות הבאות.

שְׂלָא יְהִיָּה לוֹ חִלּוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקּוֹ תְּמִיד יִמָּצֵא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. הֵינּוּ: "בֵּה'
אֶהְלֵל דְּבַר בְּאַלְקִים אֶהְלֵל דְּבַר".

שני שמות מוזכרים בפסוק (תהלים נו יא): השם המפורש - יהוה (או בקיצור - ה') ושם
אלהים. השם המפורש מבטא את מידת הרחמים, ואילו שם אלקים מבטא את מידת הדין.
בעקבות דוד המלך, מלמדת הגמרא שראוי לאדם לקבל את כל הקורות אותו בשמחה
ובדברי הלל - שהרי הכול קורה לו על-פי רצונו יתברך, ואם כן לא ייתכן שיהיה בו רע.
ובכל זאת, תחת הסתר הפנים שבעולם-הזה אין אנו יכולים להכחיש את מראה עינינו, ואנו
מבחינים בין השניים: על גילוי שם ה' בבשורה טובה אנו מברכים "הטוב והמטיב", ואילו
על גילוי שם אלוקים בבשורה רעה' אנו מברכים "ברוך דיין האמת" (ברכות ס, ב). כאן וכאן
אנו מזכירים את שם ה', אולם לא נוכל לומר שבשני המקרים אנו שמחים ושרויים בשלום
עם המתרחש סביבנו ובתוכנו.

מתוך דברי הגמרא נוכל להבין, כפי שמלמד רבנו, שאם אכן נדע שהטוב והרע מגלים
שניהם את אלוקותו יתברך - המצוי בשניהם בשווה - לא יהיה עבורנו כל הבדל בין רחמים
לדין, בין ה' לאלוקים. כך נוכל לחיות מתוך שלום אמיתי, שאין עמו כל חילוק או מחלוקת
בין מאורע למאורע, בין מידה למידה - בין בטיבו (טוב) בין בעקו (צרה, רע).

וְעַל-יְדֵי מָה יִמָּצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, עַל-יְדֵי
הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת שְׁלוֹם, כְּמָה דְאָתָּ אָמַר: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ
שְׁלוֹם". וְעַל-יְדֵי צְדִיקִים שֶׁנִּקְרְאוּ גַם כֵּן בְּרִית שְׁלוֹם. וּמִתְחַמֵּת זֶה

למעשה, גילוי זה הוא סוד השלמות הצפונה לימי הגאולה השלמה, וכמאמר הגמרא: "ביום
ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" (זכריה יד ט), אטו האינדנא לאו אחד הוא [האם היום איננו
אחד]? אמר רבי אחא בר חנינא: לא כעולם-הזה העולם-הבא. העולם-הזה, על בשורות
טובות אומר הטוב והמיטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת; לעולם-הבא - כולו
הטוב והמיטיב" (פסחים נ, א).

יש להעיר כי נוסח הפסוק הוא הפוך: "באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר". הגרסה כאן
מתאימה לציטוט בגמרא ובעיני יעקב, עיין שם.

וְעַל-יְדֵי מָה יִמָּצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת
שְׁלוֹם, כְּמָה דְאָתָּ אָמַר: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם".

[ז] הכתוב אומר על התורה הקדושה (משלי ג יז): "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

בקבלה מובא שהתורה מקבילה לספירת התפארת (תיקוני זוהר תיקון כא, דף מט, א). כידוע, עשר
הספירות שדרכן נשפע אור אין-סוף לעולם-הזה ערוכות בשלושה טורים (ראה להלן, הערה קח;
נספח: אילן הספירות). בכללות, הטור הימני נודע כצד החסדים, וממנו נובע עיקר גילוי החסד
והאהבה האלוקים; הטור השמאלי שייך לגבורות, המגלות את הדין והצדק האלוקיים;
הטור האמצעי הוא התכללות הממצעת ומחברת את שתי ההשפעות המנוגדות ומגלה
השגחה שלמה ומאוזנת, שהעולם יכול להתנהל על ידה.

כך, ספירת התפארת - שהיא ראשית הגילוי שבקו האמצע - עושה שלום בין החסד והדין,
כאשר היא מראה ששתי המידות, הסותרות לכאורה, באות למעשה ממקור אחד ואף
מתמזגות לכלל שלמות אחת. הפאר שבתפארת הוא היופי וההרמוניה המתקבלים אצל אדם
שיש לו שלום בכל מידותיו ובכל מאורעותיו, מכיוון שבכל אחד מהם הוא מוצא את ה'
יתברך.

קו האמצע מתחיל נמוך יותר משני הקווים הקיצוניים, שכן התפארת ניצבת מתחת לספירות
החסד והגבורה, אך הן שורשו והן תחום התפשטותו והשפעתו מצויים מעבר לגבולותיהן.
שורשו של קו האמצע הוא בספירת כתר עליון, מקור השפע הנעלה מגילוי פרטי ומוגדר
כדוגמת חסד או דין, ותחום השפעתו מתפשט עד לספירת המלכות - המאירה גם בעולמות
התחתונים ביותר. מכאן שהשלום הנעשה בין הגילויים השונים הוא הכלי האמיתי להמשכת
האור ממקורו העליון, ולהתפשטותו בכל אתר ואתר.

התורה היא הכלי לגילוי התפארת. היא נובעת מן המקום שבו כל גילויי השמות השונים
הנם הוויה אחת, והכרה זו מתחזקת ומתעצמת בנפשות לומדיה. משום כך אמרו חז"ל כי
"כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה" (סנהדרין

צט, ב).

יָכוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם בְּכֹל מְקוֹם הֵן בְּטִיבוֹ וְכוּ', וְיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה.

וְעַל-יְדֵי צְדִיקִים שֶׁנִּקְרְאוּ גַם בֵּן בְּרִית שְׁלוֹם.

[ח] מקור הדברים הוא במעשה פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שקינא קנאת ה' ובלם באבחת חרב את ההפקרות שכמעט והביאה לאברנם של ישראל במעשה בעל פעור. על מעשהו זה הגיב ה' באמרו (דברים כה יב): "הנני נותן לו את בריתי שלום". נמצא שיש קשר בין הברית ובין השלום, ובין שני אלו לצדיקים.

הברית בכל מקום רומזת לבריתו של אברהם אבינו, מילת הערלה החופה על אבר הברית. במובנה הרחב יותר, מתייחסת הברית לטהרתם וקדושתם של חיי האישות במחשבה, בדיבור ובמעשה. זה היה התחום שבו הצטיין פינחס, וככלל - זוהי מידתם של הצדיקים. גם יוסף הצדיק נקרא 'צדיק' על שם עמידתו בניסיון אל מול פיתוייה של אשת אדוניו. למעשה, הזוהר מלמד שכל אדם מישראל ראוי להיקרא צדיק כאשר הוא שומר את בריתו, גם אם אינו צדיק גמור כפינחס וכיוסף (ראה תורה כט, הערה מג).

אם כן, על-ידי הצדיקים - או הצדיקות, גם כשהיא מתגלה באדם רגיל - בא השלום. הברית והצדיק מקבילים לספירת ה'טו' (זוהר ח"א, רנז, א), הממשיכה את גילוי ספירת התפארת בקו האמצעי - המאזן ומחבר בין חסד ודין, טיבו ועקו (ראה הערה קודמת). באופן מעשי: שמירת הברית, ההתקרבות לצדיקים וקיום עצותיהם הם הכלים הטובים ביותר למציאת השלום במידותיו ובמאורעותיו של אדם (ראה גם תורה לד סוף סעיף ז).

וּמַחְמַת זֶה יָכוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם בְּכֹל מְקוֹם הֵן בְּטִיבוֹ וְכוּ', וְיָכוֹל לְהִיּוֹת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה.

[ט] בעקבות לימוד התורה וההליכה בדרכי הצדיקים, מתקרב האדם להכרה באחדות ה' - "בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר". כך הוא יכול למצוא שלום בכל מקום, ואין מאורע או מידה שגורמים לו להרגשה של העדר השלום. באותו אופן חל שיפור גדול גם ביחסים שבין אדם לחברו, מכיוון שברור לי שגם הזולת פועל כרצון ה' וכל מה שבא לי מידו מכוון ומושגח על-ידי ה' יתברך.

עם השלום באה האהבה, כאשר אין עוד כל סיבה לנטור טינה לאדם מישראל או להתרעם על נסיבות חיים כאלו ואחרות. המילים אהב ואהבה עולות שתיהן 13 (ליקוטי מוהר"ן ח"א ד:ד), מכיוון שהן תלויות זו בזו. היכן שישנו שלום - הכרה באחדות ה' - ישנה אהבה; וכן לאידך גיסא - היכן שמשטרלים להרבות באהבה, זוכים לבוא לידי שלום (ראה להלן סעיף ד ואילך).

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום - שלום בין כל ישראל ושלום פנימי במידותיו ובמאורעות חייו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום הוא הרבקות בתורה ובצדיקים.

ב

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁ"מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וְלִית אֲתֵר פְּנוּי מְנִה. וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין. וְאֶפְלוּ מִי שְׁעוֹסֵק

ב

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁ"מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וְלִית אֲתֵר פְּנוּי מְנִה.

[י] פסוק זה הוא דבר המלאכים, ששמע ישעיהו בחזונו: "קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות, מלא כל הארץ כבודו" (ישעיה ו ג). המצורת-דוד מפרש שהחזרה המשולשת על קדושת ה' מלמדת על התפשטות קדושתו בשלושה עולמות - עולם המלאכים, עולם הגלגלים (גרמי השמים) ועולמנו זה השפל. בתיקוני-זוהר מובא שהמילים "מלא כל הארץ כבודו" מדגישות את העובדה שה' נמצא בכל מקום ו"לית אתר פנוי מיניה" ממש - אפילו בחלקיה השפלים ביותר של המציאות (תיקון נז, דף צב, א).

פסוק זה, יחד עם דברי זוהר המובאים בשורה הבאה, מוכיחים שה' נוכח תמיד בכול, ושכל אדם יכול למצוא אותו בכל מאורע או מידה - אם רק יחפש באמת.

וְאִיהוּ מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין.

[יא] תרגום מילולי לדברי זוהר: 'הוא ממלא את כל העולמות וסובב את כל העולמות'. האר"י הקדוש מלמד שלפני שברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם, היה הכול מלא את אורו האין-סופי. ממלא, לא הייתה אפשרות להיווצרות מציאות כלשהי. האור האלוקי הוא המציאות השלמה ביותר, האמיתית ביותר, הנמצאת ביותר, וכל בריאה חלקית יותר - כבריאת העולם, המכסה על האור ומאפשרת בחירה חופשית - הייתה מתבטלת מיד ונכללת במציאותו העליונה.

משום כך צמצם הקדוש-ברוך-הוא את אורו, והניח מקום - חלל פנוי לעמידת העולמות. החלל הזה 'מוגן' מפני התפשטות האור האין-סופי, הממשיך למלא את כל המרחבים האדירים הסובבים את תחום העולמות הנבראים מבלי לחדור אל תוכם. זהו האור המכונה 'סובב כל עלמין', אור שנשאר תמיד מעבר ליכולת ההשגה של הנבראים, כדי לאפשר את קיומם (עם זאת, האור הסובב מקיים צורה מסוימת של קשר עם העולמות; ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א כא הערה כו).

בשלב הבא, המשיך הקדוש-ברוך-הוא מעט מאורו אל תוך החלל על מנת לברוא את העולמות עצמם. האור הזה מכונה 'ממלא כל עלמין'. גם קו האור הדק הזה היה נעלה מכדי יכולת תפיסתם וקיבולם של הנבראים, וזו בדיוק הסיבה לריבוי העולמות והמדרגות המרכיבים את הבריאה. כדי שתתקבל מציאות המאפשרת בחירה חופשית, הכרח היה לברוא תחילה עולמות רבים עליונים יותר כ'תחנות מעבר' בדרך לבריאת המציאות התחתונה. כל עולם עליון מוסיף משהו לכיסויו ולהעלמו של האור האלוקי הבהיר בתכלית, וכאשר הוא מעביר אותו אל העולם הנמוך ממנו - הוא מאבד משהו מבהירותו. כך, בסופו של דבר, לאחר ריבוי צמצומים, מגיע האור למדרגה כזו של העלמה שיש באפשרותה להוות את העולם-הזה הגשמי (ראה ליקוטי הלכות מנחה ז: כב).

אם כן, ה' יתברך הוא 'ממלא כל עלמין'. הוא מצוי בכל מקום בבריאה ואורו חודר אל כל מציאות והתרחשות - גדולה כקטנה. לולא זאת, לא הייתה לה אפשרות קיום. הוא גם 'סובב

בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּעֵבוֹם, לֹא יִכּוֹל לְהִתְנַצֵּל וְלוֹמַר, אִי אֶפְשָׁר לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִחֲמַת עֲבִיּוֹת וְגַשְׁמִיּוֹת שְׁנוּפֵל תָּמִיד עָלָיו, מִחֲמַת הָעֵסֶק שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד עִמָּהֶם.

כִּי כָּבֵד גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, שֶׁבְּכָל דְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹם, יִכּוֹל לְמַצֵּא בָהֶם אֱלֻקוֹת. כִּי בְּלֹא אֱלֻקוֹתוֹ אֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוּם כָּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:

כל עלמין, כי מעבר לגבולות החלל הפנוי מצוי אור אין-סוף הסובב את כל הנאצלים, הנבראים, הנוצרים והנעשים.

וְאֶפְלוּ מִי שֶׁעוֹסֵק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּעֵבוֹם, לֹא יִכּוֹל לְהִתְנַצֵּל וְלוֹמַר, אִי אֶפְשָׁר לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִחֲמַת עֲבִיּוֹת וְגַשְׁמִיּוֹת שְׁנוּפֵל תָּמִיד עָלָיו, מִחֲמַת הָעֵסֶק שֶׁעוֹסֵק תָּמִיד עִמָּהֶם.

[וב] כפי שהתבאר בהערה הקודמת, המציאות התחתונה מלאה גם היא מכבוד ה'. רק משום כך היא קיימת. הסיבה לעביותה ולגשמיותה, היא ריבוי הלבושים המכסים את האור האלוקי - וכך מאפשרים לה להתקיים. המקבילה הפרטית למציאות הזו בעולמו של האדם, היא מאורעות 'עבים' ו'מגושמים' הנקרים בדרכו.

יש אדם שעיסוקו הוא במסחר עם עכו"ם - עובדי כוכבים ומזלות. כל השבוע הוא מבלה בחברתם, מתחכך עם תרבותם השפלה ומדבר בלשונם הגסה. גם אדם כזה יכול למצוא שלום, לגלות את אורו יתברך בתוך חייו. אין הוא יכול 'להתנצל' - לפטור את עצמו מעבודת ה' בתואנה שבמקום שבו הוא נמצא אין זה בגדר האפשר. זוהי משימתו של כל יהודי, למצוא את ה' יתברך ולגלות את קדושתו בכל רובד של חייו - גם בעסקי החולין המגושמים ביותר. אדרבה, כאשר אדם נוהג על-פי התורה ועל-פי עצותיהם של צדיקים, הוא מגלה את אורו יתברך ומפרסם את שמו גם במקומות כאלו.

רבי נחמן אינו אדיש כלפי הקושי למצוא את ה' במחוזות רחוקים כל-כך. במקום אחר הוא כותב (ליקוטי מוהר"ן ח"א רמד): "מי שהוא מעורב בין העכו"ם, דהינו שיש לו עסקים ומשא-ומתן עמהם, צריך לשמר עצמו מאוד מאוד שלא יזיק לו, כי בקל יוכל להיתפס ברשתם, חס ושלום, לחלוק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו... (כי אפילו) מלאכים אין להם כוח לעמוד בזה העולם... על-כן צריך לשמור עצמו מאוד מאוד, להיות כיתר חזק בל ימוט ממדרגת כשרותו ויהדותו". אך מאידך, אין זה תירוץ לומר נואש או לסבור שאין כל אפשרות למצוא את ה' יתברך במקומות אלו.

כִּי כָּבֵד גָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה, שֶׁבְּכָל דְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, וּבְכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹם, יִכּוֹל לְמַצֵּא בָהֶם אֱלֻקוֹת.

[ג] ראה זוהר ח"ג רכה, א (ראה הערה יא).

"וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלָם". לְבַד שֶׁהַחַיּוֹת וְאַלְקוֹת הַזֶּה שָׁם בְּצִמְצוּם גָּדוֹל וּבְמַעוֹט, רַק כְּדֵי חֵיוֹנוֹ לְהַחִיּוֹתוֹ וְלֹא יוֹתֵר. כִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא צִמְצַם אֶת אֱלֹקוֹתוֹ בְּצִמְצוּמִים רַבִּים וְשׁוֹנִיִּים, מִרְאשִׁית הַמַּחְשָׁבָה עַד נִקְדַּת הַמְרָכָז שֶׁל עוֹלָם הַגְּשָׁמִי, שֵׁשׁ מְדוּר הַקְּלָפוֹת. וּבְכָל מָה שֶׁמִּשְׁתַּלְשֵׁל יוֹתֵר וּמִתְצַמְצֵם יוֹתֵר לְמַטָּה, אֱלֹקוֹתוֹ מְלַבֵּשׁ שָׁם בְּמַלְבוּשִׁים רַבִּים יוֹתֵר.

כִּי בְּלֹא אֱלֹקוֹתוֹ אֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוּם כָּלָל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נחמיה ט ו'): "וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת כָּלָם".

יד) הפירוש הפשוט לפסוק זה הוא שה' מחיה את כל חלקי הבריאה (בני האדם, החיות, הצמחים והדומם), ומספק לכל נברא את הדרוש לו לשם קיומו. באופן עמוק יותר נוכל לבאר שהפסוק מדבר על ניצוץ האלוקות הטמון בכל נברא, שהוא כוח החיים המאפשר את עצם מציאותו והווייתו. אם יאבד הניצוץ הזה, יחדל אותו נברא מלהתקיים.

לְבַד שֶׁהַחַיּוֹת וְאַלְקוֹת הַזֶּה שָׁם בְּצִמְצוּם גָּדוֹל וּבְמַעוֹט, רַק כְּדֵי חֵיוֹנוֹ לְהַחִיּוֹתוֹ וְלֹא יוֹתֵר.

טו) המציאות המסתירה את אור ה' נבראה בכוונה תחילה, כדי לקיים איזון בין גילוי להסתור, בין טוב לרע, ולאפשר את הבחירה החופשית. אלא שבעוד שבצד הקדושה והטוב ה' יתברך חפץ להתגלות עוד ועוד, בצד הרע אין הוא מאיר אלא כפי הנדרש לשם קיומו הבסיסי בלבד. לכן, גם אם נדמה לנו שמציאות מסוימת היא שלילית בתכלית, אין הדבר כך. מוכרח להיות בה ניצוץ אלוקי המחיה אותה, אלא שהוא מצומצם ביותר – כדי שלא לתת לה כוח רב מדי.

כִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא צִמְצַם אֶת אֱלֹקוֹתוֹ בְּצִמְצוּמִים רַבִּים וְשׁוֹנִיִּים, מִרְאשִׁית הַמַּחְשָׁבָה עַד נִקְדַּת הַמְרָכָז שֶׁל עוֹלָם הַגְּשָׁמִי, שֵׁשׁ מְדוּר הַקְּלָפוֹת. וּבְכָל מָה שֶׁמִּשְׁתַּלְשֵׁל יוֹתֵר וּמִתְצַמְצֵם יוֹתֵר לְמַטָּה, אֱלֹקוֹתוֹ מְלַבֵּשׁ שָׁם בְּמַלְבוּשִׁים רַבִּים יוֹתֵר.

טז) הצמצומים הרבים הם השלבים השונים והמרוכבים שעושה האור האלוקי בדרך לכריאת העולם הגשמי, שבו מתקיימת הבחירה החופשית (לעיל הערה יא). "ראשית המחשבה" היא הרצון האלוקי לברוא את העולם, נקודה של רצון טהור ואין-סופי החף מכל לכוש והגבלה. המציאות עוד לא נבראה, היא רק עלתה במחשבה, ולפניו יתברך גשמיות ורוחניות שווים ואין צורך בשום לכוש כדי להגיע מהווייה רוחנית עליונה לכריאה מגושמת ומוגבלת.

הקצה השני של התהליך הוא "נקודת המרכז של עולם הגשמי", הנקודה האחרונה שאליה מתפשט האור ה'ממלא כל עלמין' כשהוא בא להחיות את העולם שנברא. המונח 'נקודת המרכז' מתייחס לכך שהעולמות נאצלו בשני אופנים – עיגולים וישר. ראשית נאצלה כל מדרגה כעיגול, תחום היקף כדורי המכיל בתוכו הארה מסוימת, ולאחר מכן נמשך אל תוך העולם-הזה קו ישר של אור.

וְזֶה שֶׁגָּלוּ חֻמְיָנוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ, וּפְתָחוּ לָנוּ פֶתַח, שֶׁהַמְשָׁכִיל יֵדַע וַיְבִין שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים יֵשׁ אֱלֻקוֹתוֹ וְחַיּוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֻמְיָנוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ: 'טט בְּכַתְּפֵי שְׂתִים, פֶּת בְּאֶפְרָיִם שְׂתִים', לְהוֹדִיעַ שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֶבְרָה יֵשׁ שָׁם אֱלֻקוֹתוֹ הַמְּחִיָּה אוֹתָהּ.

בספרי קבלה שונים אפשר לראות תרשימים המתארים את סדר השתלשלות העולמות כעיגולים רבים (למעשה כדורים) הנתונים זה בתוך זה, כשקו ישר אחד חורז אותם מלמעלה למטה. ככל עולם בוקע הקו את 'גג' העיגול ויורד ככרת דרך מסוימת, ואז הוא מתעגל ויוצר עולם נמוך יותר בתוך העולם שקדם לו. העולם הגשמי הוא העיגול האחרון, ומשום כך האור הישר נכנס אל תוכו ואינו מתעגל עוד. במקום זאת, הוא מגיע עד נקודת המרכז שלו - מחצית העיגול - ופוסק.

לענייננו, על כל פנים, כל אותם צמצומים הם שגורמים לחזות העבה והמגושמת המקשה על חשיפת יד ה' במקומות מרוחקים כאלו, אולם באמת הכול אלוקות - ה' יתברך 'ממלא כל עלמין' ממש.

בנוסף, רבנו מציין ש"בכל מה שמשתלשל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלוקותו מלוכש שם במלבושים רבים יותר". הצמצומים הם פעולה אלוקית של מיעוט האור הנמשך אל העולמות התחתונים, ומטרתם לסייע לנבראים לקבל את האור מבלי להינזק ממנו. הלבושים הם הסיגים השלייליים המתווספים אל האור במסעו דרך המדרגות התחתונות, עוטפים אותו ומקשים על הבריות לזהותו. כך מגדיר רבנו להלן: "מהלבושים הגשמיים היינו מלשונות העכו"ם היינו ממידות רעות" (הערה מה).

וְזֶה שֶׁגָּלוּ חֻמְיָנוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ, וּפְתָחוּ לָנוּ פֶתַח, שֶׁהַמְשָׁכִיל יֵדַע וַיְבִין שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים יֵשׁ אֱלֻקוֹתוֹ וְחַיּוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֻמְיָנוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָהּ: 'טט בְּכַתְּפֵי שְׂתִים, פֶּת בְּאֶפְרָיִם שְׂתִים', לְהוֹדִיעַ שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֶבְרָה יֵשׁ שָׁם אֱלֻקוֹתוֹ הַמְּחִיָּה אוֹתָהּ.

[יז] התורה, בצוותה על הנחת תפילין, אומרת (דברים ו ח): "וקשרתם לאות על ירךך והיו לטטפת בין עיניך". חז"ל מפרשים (מנחות לד, ב) שהמילה טטפת, הרומזת לארבעה בתי התפילין-של-ראש, מורכבת למעשה משתי מילים לוועזיות המבטאות את הספרה שתיים: טט (בשפת כתפי) ו-9 (בשפת אפריקי).

לאמיתו של דבר מדובר בפירוש מפתיע ביותר, מכיוון שבעלי התוספות (שם ד"ה לטטפת) מציעים מספר פירושים קרובים יותר בלשון הקודש, כגון תכשיט או הבטה. בכל זאת, בחרו חז"ל לנדוד עד השפות הנידחות הללו וללמוד מהן על מספר הבתים בתפילין. רבי נחמן לומד מכאן שבכל מקום, ואפילו הרחוק והגשמי ביותר, אפשר למצוא אלוקות - אפילו בשפות זרות, אפילו בעסקים עם אינם-יהודים. אורו האינסופי של ה' שוכן גם במקומות הללו ומחיה את הכול.

וְזֶה שְׂמֵיבִיא בִירוּשָׁלַיִם: 'אִם יֹאמֶר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, תֹּאמַר לוֹ: בְּכֶרֶךְ גְּדוֹל שְׁבְרוּמִי, שְׁנֹאמַר: "אֵלֵי קָרָא מְשַׁעִיר".

נִמְצָא שְׁזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׂאֵל הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, בְּוֹדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת. כִּי הוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלָל וְכִפֵּר בְּעֶקֶר, שְׁאָמַר: הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקּוֹמוֹ אֵין שָׁם אֱלֹקִים. בְּכֵן תֹּאמַר לוֹ: אִפְלוּ בְּמִקּוֹמְךָ שְׁאַתָּה מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת, גַּם בֵּין שָׁם תּוֹכֵל לְמַצָּא אֱלֹקוֹתוֹ. כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת הַכֹּל, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב:

וְזֶה שְׂמֵיבִיא בִירוּשָׁלַיִם (תענית א: א): 'אִם יֹאמֶר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, תֹּאמַר לוֹ: בְּכֶרֶךְ גְּדוֹל שְׁבְרוּמִי, שְׁנֹאמַר: "אֵלֵי קָרָא מְשַׁעִיר".

יח) שעיר היא אדום, מקום מושבו של עשו, ורומי היא עיר הבירה של צאצאיו, שהגלו את ישראל. הפסוק אומר (ישעיה כא יא) "משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל", ומשמעותו - לדברי הירושלמי - היא שה' יתברך קורא אלינו גם משעיר עצמה ונמצא עמנו גם בתוך תוקף הגלות והסתר הפנים.

הירושלמי ממשיך ומתאר כיצד שאלו ישראל את ישעיהו הנביא - "שמר מה מלילה?... מה יוצא לנו מתוך הלילה הזה?" ועל כך השיב להם (שם כא יב): "אמר שמר אתה בקר וגם לילה - לא כשאתם סבורים, אלא בוקר לצדיקים ולילה לרשעים, בוקר לישראל ולילה לאומות העולם". כשהוסיפו ישראל ושאלו מתי יתגלה הדבר, מתי תבוא הגאולה, נענו במילות הפסוק (שם): "אם תבעיון בעיו, שבו אתיו". משיח צדקנו יבוא מתי שיידרש (המילים "תבעיון" ו"בעיו" באות מן הארמית: בעותא = בקשה, תפילה), ואין הדבר תלוי אלא בתשובה.

כלומר - סיבת החשכה איננה העדר נוכחותו של ה' יתברך, אלא רפיון הידיים שלנו מלבקשו. ברגע שנדרוש את ה' מתוך החשכה, יידרש הוא לנו ויתגלה במהרה (ראה גם בליקוטי מוהר"ן ח"א קטו; ח"ב יב).

נִמְצָא שְׁזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׂאֵל הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, בְּוֹדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת. כִּי הוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלָל וְכִפֵּר בְּעֶקֶר, שְׁאָמַר: הֵיכָן אֱלֹקֶיךָ, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקּוֹמוֹ אֵין שָׁם אֱלֹקִים.

יט) רבי נחמן קורא את השאלה בהדגשה על ההטיה - "היכן אלקיך" - השואל אומר כביכול שמבחינתו אין אלקים, או שבמקומו שלו אין הוא נוכח. הדברים מזכירים את הדיון בדברי הבן הרשע בהגדה של פסח, השואל "מה העבודה הזאת לכם". חז"ל מדייקים בלשונו: "לכם - ולא לו! לפי שהוציא את עצמו מן הכלל, כפר בעיקר". שורש הרשעה נעוץ בכך שאדם מוציא את עצמו מן הכלל, וסבור שבמקומו שלו אכן אין אלוקים. שאין האור האלוקי מגיע עד למקומו, חודר אל ענייניו שלו - יהיו אשר יהיו.

”וְאֵתָהּ מְחִיָּה אֶת כְּלָם”. וּמִשָּׁם אֵתָהּ יְכוּל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמָךְ בּוֹ יִתְבַרְךָ, וְלָשׁוּב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי לֹא רְחוּקָה הִיא מִמֶּךָ. אֲלֵא שֶׁבְּמִקּוֹמָךְ שָׁם רַבּוֹ הֶלְבוּשִׁים.

וְכָל מָה שְׂאָדָם הוֹלֵךְ מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, הוּא מִתְקָרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבַרְךָ, וְיְכוּל לִידַע אֶת הַשֵּׁם יִתְבַרְךָ בְּהִבְנָה יִתְרָה. כִּי כָּל מָה שֶׁהַמְדַּרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, נִתְמַעְטוּ הֶלְבוּשִׁים, וְנִתְמַעְט הַצְּמִצּוּם, וְאִזּוּ הוּא מְקָרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבַרְךָ, וְיְכוּל לְאַהֵב

בְּכֵן תֹּאמַר לוֹ: אֲפָלוּ בְּמִקּוֹמָךְ שְׂאָתָהּ מְשַׁקֵּעַ בְּמַדּוֹר הַקְּלָפוֹת, גַּם כֵּן שָׁם תּוֹכֵל לְמַצֵּא אֱלֻקוֹתוֹ. כִּי הוּא מְחִיָּה אֶת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ”וְאֵתָהּ מְחִיָּה אֶת כְּלָם”.

[כ] כדלעיל בדברי רבנו, ובהערות י, יא, יד.

וּמִשָּׁם אֵתָהּ יְכוּל לְדַבֵּק אֶת עֲצָמָךְ בּוֹ יִתְבַרְךָ, וְלָשׁוּב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי לֹא רְחוּקָה הִיא מִמֶּךָ.

[כא] הכתוב אומר (דברים ל יא-יד): ”כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחקה היא. לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה. ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו”.

הזוהר מלמד שהקדוש-ברוך-הוא, התורה ועם-ישראל - חד הם, ולכן יהודי המחפש את ה' תמיד יצליח למצאו (זוהר ח"ג עג, א). בעל הכלי-יקר מוסיף שהתורה איננה רחוקה אף מן הגוים (כלי יקר דברים ל יא, ד"ה ולא). בהקשר שלנו, הדברים מתייחסים לתורה ככלי להשגת שלום, שבאמצעותו יכול אדם לדבוק בה' (ראה סעיף א). תורה זו לעולם אינה רחוקה מן האדם, אפילו כשהוא שרוי בין גויים, משום שהיא אינה רחוקה גם מהם - ה' נמצא בכל מקום!

אֲלֵא שֶׁבְּמִקּוֹמָךְ שָׁם רַבּוֹ הֶלְבוּשִׁים.

[כב] כפי שהוסבר לעיל, ככל שאדם רחוק יותר מה' יתברך, כך רבים הלבושים המסתירים מפניו את האור האלוקי (הערה טז).

וְכָל מָה שְׂאָדָם הוֹלֵךְ מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה, הוּא מִתְקָרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבַרְךָ, וְיְכוּל לִידַע אֶת הַשֵּׁם יִתְבַרְךָ בְּהִבְנָה יִתְרָה. כִּי כָּל מָה שֶׁהַמְדַּרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, נִתְמַעְטוּ הֶלְבוּשִׁים, וְנִתְמַעְט הַצְּמִצּוּם,

[כג] ככל שהאור חופשי יותר מן הלבושים הרעים, ואינו נתון למגבלות הצמצום, מתרבה גילוי אור ה' ומתגברת ידיעתו.

אֶת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה יִתְרָה.

ג וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מֵינֵי יָמִים, יָמֵי טוֹב וְיָמֵי רָע. כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה". הֵינּוּ שְׁצָרֶיךָ לְאָדָם

וְאִזּוּ הוּא מְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְיִכּוֹל לְאַהֲבֵה אֶת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַהֲבָה יִתְרָה.

(כד) כשאדם זוכה להתבונן בעין טובה על כל מידותיו, מאורעותיו ומעשי חבריו, הוא לומד לזהות ולמצוא את ה' יתברך בכל דבר ודבר. העין הטובה סופה שתביא לידי אהבה יתרה, מכיוון שהיא מסלקת את המחסומים המדומים המביאים ל'מחלוקת' בין אדם לחברו, לעצמו או חס ושלום לאלוקיו. כשמתבוננים בעין אמת, הכול רצוף שלום ואהבה - "והאמת והשלום אהבו" (זכריה ח ט). בסעיף הבא שב רבי נחמן לבאר כיצד בכוחה של התורה להביא את האדם אל השלום והאהבה. להלן, בסעיף ד, ישוב לעניין האהבה ויגלה בה פנים חדשות ועמוקות עוד יותר.

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום - שלום בין כל ישראל ושלום פנימי במידותיו ובמאורעות חייו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום הוא הדבקות בתורה ובצדיקים (סעיף א). אור אין-סוף מצוי בכול - בכל מדרגה, מקום וזמן - אפילו בלשונות עכו"ם ובעסקיהם. משום כך אפשר תמיד למצוא את ה', ואין זה משנה היכן מחפשים (סעיף ב).

ג וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מֵינֵי יָמִים, יָמֵי טוֹב וְיָמֵי רָע.

(כה) בסעיף זה שב רבי נחמן לעניין שבו פתח את התורה - שצריך כל אדם לבקש שלום עם חבריו, מידותיו ומאורעותיו השונים, עד שלא יהיה לו כל חילוק "בין בטיבו בין בעקו"; שלום זה מושג בעזרת התורה והצדיקים. בשורות הבאות יתבאר כיצד תורמת לכך התורה. נלמד כי ישנם ימי טוב וימי רע, מידות טובות ומידות רעות הפועלות בעולם, ואותיות התורה נמצאות בכול - עתים בגילוי ועתים בהעלם.

כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה".

(כו) הפסוק השלם הוא (קהלת ז יד): "ביום טובה היה בטוב, וביום רעה ראה; גם את זה לעֲמַת זה עשה האלהים". ראינו לעיל שמהות השלום היא איזון בין ניגודים, מה שמתבטא בספירת התפארת (הערה ז). מן הדרך שבה הפסוק מתאר את מציאות העולם, אנו למדים שהשניות של הטוב והרע מושרשת עמוק בטבע הבריאה (ראה תורה לט הערה כד). אין כאן המקום להאריך בהסבר הדבר, אך בקיצור נאמר שהאיזון המדויק הזה נועד כדי לשמר את מתח הבחירה החופשית - שהיא הטעם שלשמו נבראו העולמות.

התורה שלנו נותנת ממד עמוק, מיוחד ומשמעותי מאין כמוהו למשימת הבחירה החופשית, כאשר היא מציבה דרך שבה יוכל אדם לא רק למשוך ידו מן הרע ולבחור בטוב, אלא גם להביא את הטוב אל תוך הרע ולגלות איך בכל מקום אפשר למצוא אותו יתברך. משום כך - "וביום רעה ראה", וכמבואר בהערה הבאה.

לְהִסְתַּכֵּל שָׁם הַיָּטֵב הַיָּטֵב, בְּיָדָי יִמָּצָא שָׁם יָמִי טוֹב, הֵינּוּ
תּוֹרָה;

וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מְדוּת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וּמְדַת יָמִי". וְהַמְדוּת הֵם
הַתּוֹרָה, כִּי אֲוִרֵיתָא כְּלָהּ הֵם מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי

הֵינּוּ שְׁצָרֶיךָ לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל שָׁם הַיָּטֵב הַיָּטֵב, בְּיָדָי יִמָּצָא שָׁם יָמִי טוֹב, הֵינּוּ
תּוֹרָה;

[כז] חז"ל מלמדים (משנה אבות ו: ג): "אין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד ב): 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו'" (ראה להלן הערות עד, עה). "ימי טובה", אם-כן, הם ימים שבהם קל לגלות את התורה - המשמעות האלוקית, ההשגחה והכוונה העוטפת את ההתרחשויות השונות. אלא שגם בימי הרעה ניתן לגלות כל זאת, אם מעמיקים 'לראות' ולהתבונן. הדברים הולכים ומתבארים בשורות הבאות.

וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מְדוּת, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וּמְדַת יָמִי".

[כח] פסוק זה לקוח מתפילת דוד המלך, המבקש מה': "הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא" (תהלים ל ט ה). דוד מבקש לדעת כמה ימים נותרו לו לחיות, והוא משתמש לשם כך במילה מידה, המציינת גם תכונת נפש. כשם שהימים הן יחידות זמן קצובות ומדודות, כך צריכות להיות גם מידותיו של אדם מדודות ושקולות בדקדוק רב על מנת לקיים איזון נפשי ראוי. כן הוא גם לא ידך גיסא: כשם שהמידות הן תכונות שונות שבהן האדם פועל כאשר יחפוץ, כך גם ימי חייו של אדם נושאים צביון ייחודי ושונה התלוי בבחירתו ובהנהגתו. יצירת הקשר שבין ימים למידות נדרשת כבסיס לשורה הבאה, שבה חוזר רבי נחמן ומגלה את הקשר שבין התורה לימי הטובה והרעה בדרך אחרת.

וְהַמְדוּת הֵם הַתּוֹרָה, כִּי אֲוִרֵיתָא כְּלָהּ הֵם מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

[כט] נמצא שהן ימי הטובה והן ימי הרעה משקפים מידות שונות שבהן מנהיג הקדוש-ברוך-הוא את העולם, ומידות אלו נמצאות גם בתורה. במקום אחר מלמד רבי נחמן (ליקוטי מוהר"ן ח"א נו: ג): "התורה היא בחינת מידות, כי יש בהתורה אותיות ותיבות ופסוקים ופרשיות וסדרים, שהם בחינת מידות, שבהם נגבל החיות במידה". אותיות התורה מביאות אלינו את ה' יתברך, שנגלה אלינו במידותיו השונות באופן שבו נוכל לקבלו (ראה תורה ל, הערה כא). רבנו אומר כי "אורייתא כולה הם מידותיו של הקדוש-ברוך-הוא", ולשונו מזכירה ציטוט מפורסם אחר: "כל התורה כולה שמותיו של הקדוש-ברוך-הוא" (הקדמת הרמב"ן לספר בראשית). מקור הדברים הוא בספר הזוהר הקדוש: "אורייתא כולא חד שמא קדישא איהי דקודשא-בריך-הוא ובאורייתא אתברי עלמא, דכתיב: 'ואהיה אצלו אמן' - אל תקרי אמן אלא אומן..." (זוהר ח"ג לה, ב; ראה להלן הערה לא). התורה כולה היא שם קדוש אחד של הקדוש-ברוך-הוא. בשם הזה, המורכב מכל אותיותיה של תורה, ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם.

הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשֹׂאֵר הַמִּדּוֹת. וְכֵן בָּרָא
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲלֵמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְאַהֲיָה אֲצִלוֹ אֲמוֹן".
אֵל תִּקְרֵי אֲמוֹן אֵלָא אֲמוֹן. וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַמְּחַיִּין אֶת כָּל
דְּבַר וְדְבַר.

עניינו של השם דומה לעניינם של המידות ושל הימים. כדרך שהשם מעורר את תשומת
לבו של מאן שהוא ומסייע לנו לקבל ממנו יחס, כך המידה מביאה אלינו צורה מיוחדת של
התייחסות המביאה אל העולם יום מסוג מסוים - טוב או רע.
מה שמבדיל את התורה מן המידות והימים, והופך אותה למפתח שבעזרתו ניתן לעצב
אותם ולהטותם מרעה לטובה, הוא תוכנה - המגלה את אורו יתברך ומביא אותו אלינו. גם
בנקודה זו דומה התורה לשם, שהרי שמו של אדם מלמד אותנו על טבעו הפנימי.

כִּי הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשֹׂאֵר הַמִּדּוֹת.

ול) התורה משקפת את כל מגוון ההופעות האלוקיות הנמשכות אל העולם. כל מה שנמצא
בעולם אפשר למצוא גם בה, שכן היא השורש שממנו יונק הכול.

וְכֵן בָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲלֵמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְאַהֲיָה אֲצִלוֹ אֲמוֹן".

לא) התורה נבראה אלפיים שנה לפני העולם. וכך מספרת התורה על ימים אלה (משלי ה ל):
"ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעעים יום יום משחקת לפניו בכל עת", וכפי שמבאר
המצודת-דוד: "הייתי מגודלת אצלו והייתי לו לשעשוע בכל יום, ובכל עת הייתי משחקת
ומשמחת לפניו כבת האהובה לאביה".

אֵל תִּקְרֵי אֲמוֹן אֵלָא אֲמוֹן.

לב) התורה שימשה את בורא עולם כדרך שהשרטוט משמש את האמן בבואו ליצור את יצירתו,
וכדרך שהתכנית האדריכלית משמשת את הבנאי בבואו להציב יסודות ולבנות על גביהם.
כשם שהתכנית מכילה את מידתם וצורתם של כל פרטי המבנה שעתיד להיבנות על-פיה,
כך גם התורה כוללת בתוכה כל פרט במעשה הבריאה.

הדברים מופיעים בזוהר הקדוש, כפי שהבאנו לעיל (הערה כט), וגם במדרש (בראשית רבה א: א):
"ואהיה אצלו אמון... - התורה אומרת: אני הייתי כלי אומנתו של הקדוש-ברוך-הוא.
בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותה מדעת עצמו אלא מדעת אומן;
והאומן אינו בונה אותה מדעת עצמו, אלא דיפתראות ופינקסאות [=מחברות ופנקסים] יש
לו, לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפושין. כך היה הקדוש-ברוך-הוא
מביט בתורה, ובורא את העולם".

מתוך כך מגיע רבנו לתוכנה שבשורה הבאה -

וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַמְּחַיִּין אֶת כָּל דְּבַר וְדְבַר.

לג) כ"ב אותיות התורה, שבהן רשומה תכנית מעשה שמים וארץ, הן אבני הבניין של תבל

אֵלָא כָּל מַה שְׁהַמְדִּירָהּ הִיא לְמַטָּה, שָׁם הֵם אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּצַמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ בְּמַדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְאֵינָם מְאִירִים כָּל כֶּךָ כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, כְּדִי שְׁלֹא לְהַשְׁפִּיעַ אוֹר וְחַיּוּתָהּ יוֹתֵר מִהָרְאוּי. נִמְצָא אֶפְלוֹ בְּמַדּוֹר הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בִימֵי רַע, שֶׁהֵם מְדוֹת רְעוֹת וּלְשׁוֹנוֹת עֲכוּ"ם, [גַּם] שָׁם יְכוּלִין לְמַצֵּא אוֹתוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְּבוּשִׁים וְגַדְל הַצְּמַצּוּם, אֵינָם נִתְרָאִים אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יְמֵי טוֹב, עַל־יְדֵי יְמֵי רַע וְהַחֲשֵׁךְ הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.

אֲבָל מִי שֶׁכּוֹפֶה אֶת יְצֵרוֹ הָרַע, הֵינּוּ הֵימֵי רַע, הֵינּוּ הַמְדוֹת רְעוֹת, אֲזִי הָרַע נִתְבַּלְבַּל לְגַמְרֵי נֶגֶד יְמֵי הַטוֹב שֶׁבָּהֶם, אֲזִי

ומלואה - צינורות השפע המעבירים חיות לכל דבר ודבר, לטוב ולרע (ראה תורה לא הערות סח, קלה-קלז).

אֵלָא כָּל מַה שְׁהַמְדִּירָהּ הִיא לְמַטָּה, שָׁם הֵם אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּצַמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ בְּמַדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְאֵינָם מְאִירִים כָּל כֶּךָ כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּמַדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, כְּדִי שְׁלֹא לְהַשְׁפִּיעַ אוֹר וְחַיּוּתָהּ יוֹתֵר מִהָרְאוּי.

(לד) כאמור (לעיל הערות יא-טו), ככל שאור אין-סוף יורד אל העולמות התחתונים, כך מתרכבים הצמצומים והלבושים המכסים עליו. במדרגות התחתונות ביותר, מקום משכנן של הקליפות, האור מוכרח להסתתר עד למינימום ההכרחי - "כדי חיות הראוי לאותו מקום" (להלן הערה מה). אם יהיה האור גלוי יותר, תהיה זו נתינת כוח מופרז לאותן מדרגות המעצימות את החושך ואת הפירוד בין הבורא לנבראים.

נִמְצָא אֶפְלוֹ בְּמַדּוֹר הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בִימֵי רַע, שֶׁהֵם מְדוֹת רְעוֹת וּלְשׁוֹנוֹת עֲכוּ"ם, [גַּם] שָׁם יְכוּלִין לְמַצֵּא אוֹתוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְּבוּשִׁים וְגַדְל הַצְּמַצּוּם, אֵינָם נִתְרָאִים אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יְמֵי טוֹב, עַל־יְדֵי יְמֵי רַע וְהַחֲשֵׁךְ הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.

(לה) כאמור, "אותיות התורה הם המחיינ את כל דבר ודבר" (לעיל הערה לג). הקדוש-ברוך-הוא נמצא גם בימי הרע, במידות הרעות. ההבדל היחיד הוא ברמת הגילוי, וכפי שהתבאר גם בתחילת התורה - גם אם אנו יודעים שהרע בא מאת ה', בכל זאת אין אנו יכולים לברך עליו "הטוב והמטיב" עד שנזכר לגילוי הטוב הנסתר בתוכו. "ה' אחד ושמו אחד", כל המידות - גם הרעות - הן חלק מאותו שם אחד, אלא שאותיות השם הזה אינן נראות בכל מקום (ראה לעיל הערה ו, כט).

אותיות בולטות ונתראים ומאירים ביותר. כי מתחלה לא היו מאירין כל כך, כי לא קבלו אור מלמעלה, כדי שלא יקבלו הימי רע יותר מכדי חיונו. ועכשו שנתבטל הרע, ונשארין אותיות התורה לבד, אזי מקבלין אור רב מלמעלה.

נמצא, זה שכופה את יצרו, הינו שכופה את ימי רע. כשהוא מדבר עם העכו"ם או שרואה מדותיהם, אזי תכף הרע ששוכן על הטוב הינו אותיות התורה, נתבטל ונופל, ואותיות התורה בולטין, אזי הוא יודע התורה שבאותו הדבר.

אבל מי שכופה את יצרו הרע, הינו הימי רע, הינו המדות רעות, אזי הרע נתבטל לגמרי נגד ימי הטוב שבהם, אזי אותיות בולטות ונתראים ומאירים ביותר. כי מתחלה לא היו מאירין כל כך, כי לא קבלו אור מלמעלה, כדי שלא יקבלו הימי רע יותר מכדי חיונו. ועכשו שנתבטל הרע, ונשארין אותיות התורה לבד, אזי מקבלין אור רב מלמעלה.

[לז] מאחר והמניעה היחידה לגילוי הטוב שבימי הרע הייתה מצד הרע שבאותה מדרגה, הרי שאם יסולק הרע ייחשף הטוב ממילא.

יש לשים לב לכך שרבנו כולל בדבריו שני שלבים הממשיכים זה את זה: ראשית מתבלטות אותיות התורה ונחשפות מתוך ימי הרע; ולאחר מכן, כאשר הרע מתבטל לגמרי, מקבלות אותיות התורה אור רב מלמעלה. רבנו ממשיך בהסברת רעיונות אלה.

נמצא, זה שכופה את יצרו, הינו שכופה את ימי רע. כשהוא מדבר עם העכו"ם או שרואה מדותיהם, אזי תכף הרע ששוכן על הטוב הינו אותיות התורה, נתבטל ונופל, ואותיות התורה בולטין, אזי הוא יודע התורה שבאותו הדבר.

[לז] לעיל הציב רבנו בפני כל אחד ואחד מאתנו את הדרישה לחפש ולגלות אלוקות גם במקומות הרחוקים מאוד מה' (סעיף ב). כאן מסביר רבנו מדוע הדבר אפשרי: מכיוון שהגורם להסתר טמון בתוכנו אנו. הרע שבכל מדרגה שאנו מגיעים אליה הוא רע הנמצא בתוכנו, ובידינו להכניעו אם נחפוץ בכך באמת. אם יעלה בידינו להסיר את המסווה החיצוני, את הקליפה העוטפת את הפרי, מיד יתבלטו כנגדנו אותיות התורה וילמדו אותנו אודות הטוב המוחלט המאיר גם במקום זה ממש.

על הפסוק שהובא לעיל - "ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה" - אומר רש"י: "ביום שיש בידך לעשות טובה היה בעושי הטובה... וכשתבוא הרעה על הרשעים אתה תהיה מן הרואים [בעונשם], שנאמר (ישעיה סו כד): 'ויצאו וראו בפגרי האנשים...'. כשאדם מקיים

וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ: "בְּרָכּוֹ ה' מְלֹאכֵיו גְּבֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ" – 'אֵלֵין אַנּוֹן דְּמַתְּגַבְרִין עַל יִצְרִיהוֹן, אַנּוֹן דְּמִין לְמִלְאכֵין מְמַשׁ'. "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" – 'דְּעַבְדִּין לְהַאי דְּבָר', "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" – 'אַנּוֹן זְכִין לְמִשְׁמַע קְלִין מְלַעֲלֵא'. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאת דְּבָר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב: "דְּבָר צְוָה לְאַלְף דּוֹר".

וְכָל מַה שְׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצַמְצוּמִים וּבְלְבוּשִׁים יִתְרִים, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלָם וּבְאַתְכַּסְיָא יוֹתֵר. וּמִי

מצווה הוא דבק בתורה ועושה לעצמו ימים טובים, שאותיות התורה מאירות בהם. כעת, כשאורה של תורה מאיר את דרכו, הוא יכול לראות כמו עיניו איך מתבטל הרע ואובד מן העולם כאילו מאז ומתמיד לא היה אלא אשלייה בלבד.

בְּרָכּוֹ ה' מְלֹאכֵיו גְּבֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ: (תהלים קג ט)

וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּזֹהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"א ז, א): "בְּרָכּוֹ ה' מְלֹאכֵיו גְּבֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ" – 'אֵלֵין אַנּוֹן דְּמַתְּגַבְרִין עַל יִצְרִיהוֹן, אַנּוֹן דְּמִין לְמִלְאכֵין מְמַשׁ'.

[לח] תרגום: 'אלו המתגברים על יצרם דומים למלאכים ממש'. כיוון שהצדיקים כופים את יצרם הרע בעבודת ה', הם נעשים דומים למלאכים, המצויים מעבר לחומר ולגשמיות. משום כך, ממשיך הזוהר, יש להם זיקה מיוחדת ל"דברו" –

"עֲשֵׂי דְבָרוֹ" – 'דְּעַבְדִּין לְהַאי דְּבָר', "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" – 'אַנּוֹן זְכִין לְמִשְׁמַע קְלִין מְלַעֲלֵא'.

[לט] גרסת הזוהר המופיעה לפנינו שונה במקצת, ונצטט אותה במלואה על-פי תרגום המתוק-מדבש: "ברכו ה' מלאכיו" – אלו הם הצדיקים שבארץ, החשובים לפני הקדוש-ברוך-הוא כמלאכי מעלה ברקיע, משום שהם 'גבורי כח', שמתגברים על יצרם... 'לשמוע בקול דברו' – שזוכים לשמוע בכל יום קול מלמעלה בשעה שהם זקוקים לכך". אותו הקול הוא דברו של ה' יתברך, והצדיקים עושים אותו ואזי שבים ושומעים אותו, כמו שיתבאר להלן.

כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאת דְּבָר, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קה ח): "דְּבָר צְוָה לְאַלְף דּוֹר".

[מ] ה"דבר" שבפסוק הוא התורה, שמלכתחילה ביקש ה' לתת אותה רק "לאֵלף דור" – לדור האֵלף מבריאֵת העולם, אולם נמלך בדעתו והקדים את נתינתה לדור העשרים-ושישה (רש"י). אם כן, התורה היא אותו "דבר" ו"קול" שזוכים הצדיקים לעשות ולשמוע.

וְכָל מַה שְׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצַמְצוּמִים וּבְלְבוּשִׁים יִתְרִים, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלָם וּבְאַתְכַּסְיָא יוֹתֵר.

[מא] כדלעיל, הערה לה.

שִׁמְפְּשִׁיט אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מֵהִלְבוּשִׁים, הוּא דוֹמָה כְּמִי שֶׁבּוֹנֶה אֶת הַתּוֹרָה.

לְמַשָּׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵיוּ מְפֹרָרִין וּמְפֹרָרִין בְּלִשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מֵהֶם, מִחֲמַת הַיָּמִי רַע שֶׁהִחֲשִׂיד עֲלֵיהֶם וְהִלְבִּישׁ אוֹתָם. וְכִשְׁבָּא זֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא דוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, עַל־יְדֵי שְׁכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע. אַזִּי הָרַע הֵינּוּ לְשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי נִכְפָּפִין וְנִתְבַּטְּלִין כְּנִגְדּוֹ, וְאִזִּי נִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין.

וְכִשְׁנִפְּשִׁטִּין מֵהִלְבוּשִׁים הַגְּשָׁמִיִּים, הֵינּוּ מְלִשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי הֵינּוּ מְמַדּוֹת רָעוֹת, הֵינּוּ מִיָּמִי רַע, אַזִּי מְקַבְּלִין אֵלָיו אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיוּ מְקַבְּלִין מִתְחִלָּה. כִּי מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֵלָּא כְּדֵי חַיּוֹת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדֵי שְׁלֹא לְהִשְׁפִּיעַ יוֹתֵר מֵהָרְאוּי לָהֶם.

ומי שִׁמְפְּשִׁיט אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מֵהִלְבוּשִׁים, הוּא דוֹמָה כְּמִי שֶׁבּוֹנֶה אֶת הַתּוֹרָה. [מב] הפשטת הלבושים מאפשרת לאותיות התורה לגלות את אורן ולהצטרף זו לזו כדי לכנות את התורה - את אותיותיה, מילותיה, פסוקיה ופרשיותיה.

לְמַשָּׁל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵיוּ מְפֹרָרִין וּמְפֹרָרִין בְּלִשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מֵהֶם, מִחֲמַת הַיָּמִי רַע שֶׁהִחֲשִׂיד עֲלֵיהֶם וְהִלְבִּישׁ אוֹתָם. [מג] ראה הערה לה.

וְכִשְׁבָּא זֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא דוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, עַל־יְדֵי שְׁכּוּפָה אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע. אַזִּי הָרַע הֵינּוּ לְשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי נִכְפָּפִין וְנִתְבַּטְּלִין כְּנִגְדּוֹ, וְאִזִּי נִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין.

עד כאן עסק רבנו בשלב הראשון מבין השניים שהוזכרו לעיל (ראה הערה לו), שבו מתבלטות אותיות התורה ומאירות באין מפריע, לאחר שסולק הרע שאילץ אותן להסתתר. כעת פונה רבנו לדון בשלב השני שהזכיר -

וְכִשְׁנִפְּשִׁטִּין מֵהִלְבוּשִׁים הַגְּשָׁמִיִּים, הֵינּוּ מְלִשׁוֹנוֹת הָעִבְרִי הֵינּוּ מְמַדּוֹת רָעוֹת,

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכַתְבֵי הָאֲר"י עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרְוּר הֶמֶן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי, הֵינּוּ שְׂיִמְשִׁיךְ שִׁפְעַ לְהַקְלָפוֹת כְּדִי חִיוּנוּ וְלֹא יוֹתֵר.

(עין ב"פריי"עין-חיים" בכונות פורים פרק ו', מבאר שם שצריכין להמשיך חיות להקדשה הנעלמת בתוך הקלפות. אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שזהו סוד כונות השכרות של פורים עין שם).

אָבֵל כְּשֶׁנִּפְשְׁטִין הָאוֹתִיּוֹת מֵהַקְלָפוֹת, אַזִּי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ רַב מְלַעְלָא. וְזֶהוּ: "עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ", כְּשֶׁעוֹשִׂין וּבּוֹנִין

הֵינּוּ מִימֵי רַע, אַזִּי מְקַבְּלִין אֵלּוֹ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֹרֶךְ רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיוּ מְקַבְּלִין מִתְחִלָּה. כִּי מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֵלּא כְּדִי חִיוֹת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַשְׁפִּיעַ יוֹתֵר מֵהָרְאוּי לָהֶם.

[מה] האור המאיר במדרגות המרוחקות אינו רק טמון בתוך לבושים רבים, אלא גם מועט ומצומצם מלכתחילה. ישנו מושג של קו המידה, המודד לכל מדרגה ומדרגה את האור הראוי לה על-פי עניינה. כאמור, בימי הרע קיים החשש של יניקת החיצונים מן האור, ומשום כך הוא מוגבל למינימום הדרוש כדי להחיותם. משום כך, גם כאשר נופל הרע, אין האור המתגלה רב ביותר.

לכן מלמד רבנו שיש המשך לפעולת האדם, והוא נתון בידי שמים. כאשר האדם מסלק את הרע וחושף את אותיות התורה, נענה לו ה' יתברך בהאירו אור גדול - תוספת המרובה על העיקר - על אותן אותיות. הרי כעת, כשהרע סולק ונפל, אין עוד כל סיבה לקמץ בגילוי.

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכַתְבֵי הָאֲר"י עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרְוּר הֶמֶן לְבְרוּךְ מְרַדְכִי, הֵינּוּ שְׂיִמְשִׁיךְ שִׁפְעַ לְהַקְלָפוֹת כְּדִי חִיוּנוּ וְלֹא יוֹתֵר.

(עין ב"פריי"עין-חיים" בכונות פורים פרק ו', מבאר שם שצריכין להמשיך חיות להקדשה הנעלמת בתוך הקלפות. אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שזהו סוד כונות השכרות של פורים עין שם).

[מז] הגמרא מדריכה שאדם צריך לשתות ולהשתכר בפורים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (מגילה ז, ב). האר"י הקדוש מבאר את עומק העניין: בכל קליפה יש ניצוץ קדוש המחיה אותה. אם יינטל אותו ניצוץ, תחדל הקליפה מלהתקיים. בפורים, כשמאיר אור רב מלמעלה, עלינו להמשיך אור זה גם אל אותו ניצוץ קדוש השרוי בגלות בקליפה. אלא שאם ייעשה הדבר בדעה צלולה, עלולה הברכה להעצים גם את כוחה של הקליפה עצמה. משום כך "חייב איניש לבסומי עד דלא ידע", כדי שמתוך שכרותו תיזרק מפיו כבדרך שגגה גם ברכה מועטת - "ברוך המן", כזו הנאמרת בחוסר דעת ותשומת לב, וכך יקבל הניצוץ הקדוש את חלקו מבלי להוסיף כוח רב בקליפה (ראה לעיל הערה טו).

אָבֵל כְּשֶׁנִּפְשְׁטִין הָאוֹתִיּוֹת מֵהַקְלָפוֹת, אַזִּי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ רַב מְלַעְלָא.

[מז] כיוון שהוסר החשש שהקליפות ימשיכו חיות לעצמן, שהרי כבר הוכנעו והתבטלו.

לְהַתּוֹרָה שֶׁהִיא מִתְחַלָּה מִפְּזָרִין וּמִפְּרָדִין בְּלִשְׁוֹנוֹת הָעֵכוֹם
 וּבְמִדּוֹת רָעוֹת וּבִימֵי רַע, אָזִי "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ", וְזוֹכִין
 לְמִשְׁמַע קָלִין מְלֻעֵילָא. הֵינּוּ שֶׁהִדְבָּר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה, מְקַבְּלִין אֹר
 רַב מִלְּמַעְלָה, וְזֶה שְׂמִיעַת הַתּוֹרָה.

וְזֶה בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שְׂמִתְחַלָּה עוֹשִׂין וּבוֹנִין לְאוֹתִיּוֹת
 הַתּוֹרָה, שִׁיְהֵא אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וּמִצְטָרְפוֹת. וְאַחֲרֵכֶּךָ נִשְׁמַע,

וְזֶה: "עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ", כְּשֶׁעוֹשִׂין וּבוֹנִין לְהַתּוֹרָה שֶׁהִיא מִתְחַלָּה
 מִפְּזָרִין וּמִפְּרָדִין בְּלִשְׁוֹנוֹת הָעֵכוֹם וּבְמִדּוֹת רָעוֹת וּבִימֵי רַע, אָזִי "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל
 דְּבָרוֹ", וְזוֹכִין לְמִשְׁמַע קָלִין מְלֻעֵילָא. הֵינּוּ שֶׁהִדְבָּר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה, מְקַבְּלִין אֹר רַב
 מִלְּמַעְלָה,

[מח] נמצא ששני חלקי הפסוק מרמזים לאותם שני שלבים של חשיפת האור המאיר באותיות התורה כעת, ושל קבלת תוספת האור מלמעלה. חשיפת האור היא עשייתה ובניינה של התורה, גילוי הטוב הקיים בכל מקום כבר כעת ("עשי דברו"); קבלת ההארה הנוספת מלמעלה היא שמיעה שונה ונעלה יותר ("לשמע בקול דברו"). המעניקה משמעות מחודשת לאותיות התורה ומביאה בשורה חדשה של שלום לעולם (ראה להלן, סוף סעיף ד).

וְזֶה שְׂמִיעַת הַתּוֹרָה.

[מט] על-ידי עשייתה ובניינה של התורה, יכולים הצדיקים "לשמע בקול דברו" - לשמוע את התורה הניתנת כעת בתוספת המרובה על העיקר.

וְזֶה בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע,

[נ] כשהעמיד משה רבנו את ישראל בפני הרצון האלוקי לתת להם את התורה, קראו כולם "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" (שמות כד ז). בדרך קריאתו של רבנו, פירוש הדברים הוא כזה: בתחילה "נעשה" - נקיים מצוות ונכפה את יצרנו הרע, את ימי הרעה; על-ידי כך נזכה לבניין דבר ה', אותיות התורה, ומתוך כך "נשמע" את התורה באמת לאמיתו.

שְׂמִתְחַלָּה עוֹשִׂין וּבוֹנִין לְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שִׁיְהֵא אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וּמִצְטָרְפוֹת.

[נא] בגמרא מובא שעל שתיים-עשרה אבני החושן, שהיה קשור על חזהו של הכהן הגדול, היו חקוקים שמותיהם של האבות ושל שנים-עשר השבטים, וכן המילים "שבטי ישורון". כך הכיל החושן את כל עשרים-ושתיים אותיות האל"ף-בי"ת. כשנוקק המלך או המנהיג להדרכה, היה מציג את שאלתו בפני הכהן הגדול. האותיות היו "בולטות" מן החושן על-פי סדר המילים, או לרעה אחרת - "מצטרפות" ועולות כולן יחד לנוסח התשובה האלוקית המבוקשת (יומא עג, ב. ראה מהרש"א ד"ה ר"ל אמר מצטרפות).

זכין לְמִשְׁמַע קָלֶיךָ מְלַעְלָא. הֵינּוּ שְׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מְקַבְּלִין חַיּוֹת
וְאוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ מִתַּחֲלָה, כְּשֶׁהָיוּ מְלַבְּשִׁין בְּלִשׁוֹנוֹת
הַגּוֹיִם וּבִימֵי רַע.

ד וְזֶה יְדוּעַ, שֶׁהַתּוֹרָה הֵינּוּ הַמְּדוּת, הֵינּוּ הַיָּמִים, שׁוֹרָה בָּהֶם
אֶהְבֵּתוּ יִתְפָּרֵךְ שְׁמוֹ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֹהַר הַקָּדוֹשׁ "יּוֹמָם יִצְוֶה ה'

וְאַחֲרֵכֶךָ נִשְׁמַע, זָכִין לְמִשְׁמַע קָלֶיךָ מְלַעְלָא. הֵינּוּ שְׁאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מְקַבְּלִין חַיּוֹת
וְאוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ מִתַּחֲלָה, כְּשֶׁהָיוּ מְלַבְּשִׁין בְּלִשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וּבִימֵי רַע.

(נג) האותיות הבולטות והמצטרפות מגלות לעינינו את דבר ה' כפי שהיה טמון כל העת באותה
מדרגה של ימי רע. בכל מצב שבו אנו נמצאים קיימת הארה של תורה, שאותה נוכל לחשוף
מתוך עמל המתמודד עם הקשיים הניצבים בפנינו באותו הקשר מסוים. למעלה מזה,
כשהטוב יוצא לחופשי כוחו מתעצם פי כמה וכמה. אז זוכים אנו לשמוע תורה עליונה יותר,
המעלה אותנו למדרגה גבוהה יותר.

נזכיר כי לעיל נאמר שאפשר למצוא את ה' יתברך בכל מקום על-ידי התורה ועל-ידי
הצדיקים (סעיף א), אולם עד כה דובר על התורה בלבד. גם בדבריו אודות "אינון דמתגברין
על יצריהון" (לעיל הערה לח) עוסק רבנו בעיקר בכוחה של תורה להאיר את המציאות באור
האלוקי הנסתר בתוכה, אך אפשר שהוא מתכוון לרמוז בכך גם למעלתם הייחודית של
הצדיקים - שדווקא הם אלו המסוגלים לפעול בעזרת התורה את כל זאת. ראה גם דברי
הזוהר הקדוש (ח"א קפט, ב), הקושר את הפסוק "גבורי כח עשי דברו לשמע בקול דברו" עם
מעלתו של יוסף הצדיק, שומר הברית.

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום - שלום בין כל ישראל ושלום פנימי
במידותיו ובמאורעות חייו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום
הוא הרבקות בתורה ובצדיקים (סעיף א). אור אין-סוף מצוי בכול - בכל
מדרגה, מקום וזמן - אפילו בלשונות עכו"ם ובעסקיהם. משום כך אפשר
תמיד למצוא את ה', מכל מקום שהוא (סעיף ב). גילוי האור שבמקומות
המרוחקים מושג באמצעות כפיית היצר והכנעת המידות הרעות,
המבטלות את הסתר הפנים ומגלות את אותיות התורה הטמונות בעומקם.
הכנעת הרע מביאה להמשכת תוספת אור באותיות התורה, כיוון שכעת
אין חשש של יניקת החיצונים מן האור (סעיף ג).

ד וְזֶה יְדוּעַ, שֶׁהַתּוֹרָה הֵינּוּ הַמְּדוּת, הֵינּוּ הַיָּמִים, שׁוֹרָה בָּהֶם אֶהְבֵּתוּ יִתְפָּרֵךְ שְׁמוֹ.
(נג) בסעיף הקודם התבאר בהרחבה איך התורה מהווה תכנית מפורטת המכילה את כל גווני
המידות וה'מים' הנמשכים אל העולם. בסעיף הנוכחי ממשיך רבנו לפתח את רעיון השגת
השלום מתוך התורה, אלא שהפעם נוסף לשלום גוון מיוחד של אהבה - היא אהבת ה'
יתברך אלינו, המתגלה לנו מתוך הארת התורה (וראה לעיל הערה ט).

חסדו", שֶׁהַחֶסֶד הֵינּוּ הָאֱהָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֱהָבַת עוֹלָם אֱהָבַת־יָד [עַל בֵּן מִשְׁכַּת־יָד חֶסֶד]" וְכוּ', הוּא יוֹמָא דְאֶזְל עִם כְּלָהּ יוֹמִין, הֵינּוּ הַמְדוּת.

כִּי הַמְדוּת הֵם צְמֻצוּמִים לְאֱלֻקוֹתוֹ, כְּדִי שְׁנוּכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עַל-יְדֵי מְדוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ: 'בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לָהּ, כִּי בְּלֹא מְדוּתוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ.

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ "יוֹמָם יְצוּה ה' חֶסֶדוֹ" (תהלים מב ט), שֶׁהַחֶסֶד הֵינּוּ הָאֱהָבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא ב): "אֱהָבַת עוֹלָם אֱהָבַת־יָד [עַל בֵּן מִשְׁכַּת־יָד חֶסֶד]" וְכוּ', הוּא יוֹמָא דְאֶזְל עִם כְּלָהּ יוֹמִין, הֵינּוּ הַמְדוּת.

[נד] החסד האלוקי נמשל לאור היום, המאיר לארץ ולדרים עליה (ראה רש"י). האהבה, כמו שמוכיח רבנו מדברי ירמיהו, מקבילה למידת החסד. נמצא שיש קשר בין אור היום לבין מידות החסד והאהבה הנמשכות אל העולם.

בזוהר הקדוש (ח"ג קצא, ב; ח"א מו, א) נשאלת השאלה מדוע הפסוק משתמש בצורה המיוחדת יומם, הקרובה ללשון רבים, במקום בזו השגרתית יותר - יום. בתשובה לכך, מסיקים חז"ל שהכוונה היא לרמוז שהחסד והאהבה אינם מאירים רק יום אחד - אלא ימים רבים.

כזכור, הימים קשורים אל המידות (לעיל הערה כח). בדברי רבנו נזכרו מידות יסודיות כאהבה ויראה (הערה ל), אולם למעשה כל שבע הספירות התחתונות מכונות מידות ו'ימים' - בלשון הזוהר: "יומין עילאין" שבהם נברא העולם. כל מידה משבע המידות נוסכת תוכן מיוחד ביום אחד מימי בראשית, מן היום הראשון (חסד) ועד היום השביעי (מלכות).

מן הפסוק "יומם יצוה ה' חסדו" עולה שלספירת החסד יש מקום מרכזי במעשה הבריאה; אין היא מוגבלת ליום הראשון בלבד, אלא היא "יומא דאזל עם כולהו יומין", יום שהשפעתו מתפשטת והולכת עם כל הימים שלאחריו.

כִּי הַמְדוּת הֵם צְמֻצוּמִים לְאֱלֻקוֹתוֹ, כְּדִי שְׁנוּכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עַל-יְדֵי מְדוּתוֹ,

[נה] מקור התורה, כמו גם גילוי האלוקות המקורי העומד מאחורי כל המידות והמאורעות המתרגשים ובאים לעולם, נעלה מהשגתנו. האור האלוקי המכוון הכול ונותן משמעות לכול שייך למדרגת המוחין (ספירות כתר, חכמה ובינה), ואילו אנו איננו מסוגלים להשיג אלא את המידות (ספירות חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות) - האור הנמשך אל תוך העולם הזה להנהיגו בפועל. המידות מצמצמות את האור כך שנוכל לתפסו, ועצם הצמצום הזה הוא גילוי גדול של חסד ואהבה שאהב ה' יתברך את בריותיו -

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ: 'בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לָהּ, כִּי בְּלֹא מְדוּתוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ.

[נו] החסד הוא המידה הראשונה, ולפיכך הגילוי הראשון שמתגלה בדרך שאותה נוכל להשיג.

וּמַחֲמַת הָאֵהָבָה שְׁאַהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שְׂיִדְבְּקוּ בוֹ וַיֵּאָהֲבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַלְבִּישׁ אֶת אֱלֻקוֹתוֹ בְּמַדּוֹת הַתּוֹרָה.

וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ שְׁעַל יְדֵי הַמְצוּוֹה הַזֹּאת נוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה צִמְצַם אֶת אֱלֻקוֹתוֹ דּוֹקָא בְּאֵלוֹ הַתְּרִי"ג מְצוּוֹת. לְמַשָּׁל שְׁשִׁיעַר בְּדַעְתּוֹ מְצוֹת תְּפִלִּין, שֶׁהַמְצוּוֹה הַזֹּאת צָרִיךְ לְהִיּוֹת כָּךְ, הֵינּוּ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים וְרָצוּעוֹת שֶׁל עוֹר. כִּי כָךְ שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ, שְׁעַל יְדֵי הַצְּמִצּוּם הַזֶּה נוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ וּלְעַבְדּוֹ, וְלִכֵּן לֹא צוּוּהָ שִׁיְהִיָּה אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, כִּי כֵן שֶׁעַר וּמִדָּד עַל יְדֵי אֲהָבָתוֹ.

החסד הוא עצם הרצון האלוקי בכך שהתחתונים יוכלו לקרב אל האור ולהשיגו בשכלם. זהו הרצון שעליו מדבר הזוהר הקדוש – "כגין דישתמודעין ליה", כדי שידעו אותו (זוהר ח"ב מב, ב). החסד הזה אינו מצטמצם רק לתחומה של המידה הראשונה, אלא מהווה מניע להשתלשלותן של כל שבע המידות המודיעות את דרכי ה' לכני אדם. כל המידות כולן הן תוצאה ישירה של החסד, ומשום כך הוא מלווה אותן ו'הולך' איתן.

וּמַחֲמַת הָאֵהָבָה שְׁאַהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שְׂיִדְבְּקוּ בוֹ וַיֵּאָהֲבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַלְבִּישׁ אֶת אֱלֻקוֹתוֹ בְּמַדּוֹת הַתּוֹרָה.

^[נז] כיוון שכל מידה ממידות התורה באה מחמת אותה אהבה שאהב את ישראל, נכון לומר גם שבכל המידות והימים שורה אהבתו יתברך שמו, כפי שכתב רבנו בראש הסעיף. כך ניתן תוקף נוסף לדרישתו שישתדל כל אדם למצוא את ה' יתברך גם במקומות המרוחקים ביותר (סעיף ב), שהרי בכל צמצום שורים החסד והאהבה.

וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ שְׁעַל יְדֵי הַמְצוּוֹה הַזֹּאת נוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה צִמְצַם אֶת אֱלֻקוֹתוֹ דּוֹקָא בְּאֵלוֹ הַתְּרִי"ג מְצוּוֹת.

^[נח] כל מצווה מתרי"ג (613) מצוות היא צמצום מיוחד, שבתוכו גנוזה אהבת ה' לישראל.

לְמַשָּׁל שְׁשִׁיעַר בְּדַעְתּוֹ מְצוֹת תְּפִלִּין, שֶׁהַמְצוּוֹה הַזֹּאת צָרִיךְ לְהִיּוֹת כָּךְ, הֵינּוּ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים וְרָצוּעוֹת שֶׁל עוֹר. כִּי כָךְ שֶׁעַר בְּדַעְתּוֹ,

נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ שְׁאַהֲבֵה אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ
בְּמִדּוֹת הַתּוֹרָה. נִמְצָא שְׁבְכָל מְדָה וּמְדָה יֵשׁ שָׁם אֲהַבָּה,
שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל: נִמְצָא מִי
שֶׁמִּפְשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מִלְבוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל יְדֵי כְּפִית הַיֵּצֵר, אֲזִי
הוּא מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם".

וְהַתּוֹרָה, יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת. בְּחִינּוֹת נְגֻלָּה, וּבְחִינּוֹת נִסְתָּר.

שְׁעַל יְדֵי הַצְמָצוּם הַזֶּה נוֹכַח לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ וּלְעַבְדּוֹ, וְלִכֵּן לֹא צָוָה שֶׁיְהִי אַרְבַּע
בָּתִּים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, כִּי כֵן שָׁעַר וּמָדַד עַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ.

[נט] כנזכר לעיל (הערה א), רבי נחמן אמר שבתורה זו רמוזות כוונות התפילין. משום כך בחר רבנו
להביא דוגמה דווקא מן התפילין, מבין כל המצוות. מן הירידה עד לפרטים הקטנים של קיום
המצווה אנו למדים שבכל דבר, קטון כגדול, מתכוון ה' יתברך לגלות את אהבתו כלפינו.

נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ שְׁאַהֲבֵה אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְבִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בְּמִדּוֹת הַתּוֹרָה. נִמְצָא
שְׁבְכָל מְדָה וּמְדָה יֵשׁ שָׁם אֲהַבָּה, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶת עַצְמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל:
נִמְצָא מִי שֶׁמִּפְשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מִלְבוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל יְדֵי כְּפִית הַיֵּצֵר, אֲזִי הוּא
מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם".

[ס] האהבה המתגלה כאשר מפשיטים את התורה המידה-היום מלבושיהם, היא השלום המהווה
נושא מרכזי בתורה שלנו. השלום תלוי באהבה, כפי שרמז רבנו כבר בסעיף א – "ומחמת זה
יכול לאהוב את השלום בכל מקום... ויכול להיות שלום בין ישראל ולאהוב זה את זה".
מחד, רק מי שמגלה כיצד כל מידותיו, מאורעותיו ומעשי זולתו הם גילוי אהבה, יכול
לחיות בשלום עם כל אלו. מאידך, רק מי שמקיים בעצמו "בקש שלום ורדפהו", כלשון
הפסוק שבראש תורה זו, ומשתדל באמת לחשוף את האור שבכל מצב בחייו, יכול לזכות
לגילוי האהבה ולמצוא בכל מקום את ה' יתברך.

חשוב לציין שאם בתורה שלנו עוסק רבי נחמן בהשגת השלום על-ידי התורה, הרי במקום
אחר הוא מלמד ש"שלום בא על-ידי אמת" (ספר המידות שלום א: 1). התורה והאמת חד הן, ויש
לכך שתי משמעויות: האחת – לא ניתן ללמוד תורה ללא אמת. מי שרוצה שהתורה אכן
תאיר את עיניו צריך לקיים בעצמו את דברי הפסוק (מלאכי ב: 1) "תורת אמת היתה בפיהו".
השנייה – לא תיתכן אמת בלא תורה. אין מקום או מצב שבו אין התורה שייכת, ו'אמת
פנימית' המורה לאדם להתרחק מדברי תורה אינה יכולה להיות אמת כלל. כשם שה' יתברך
נמצא בכל מקום, כך גם התורה – דבר ה' – נמצאת בכל מקום ומביאה אליו את אור ה'.

וְהַתּוֹרָה, יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת. בְּחִינּוֹת נְגֻלָּה,

[סא] כשרבי נחמן מדבר על התורה כמקבילה למידות ולימים, הוא מתייחס לתורה השייכת
לשבע המידות (לעיל הערה נה). זוהי התורה הנגלית, התורה כפי שאנו מכירים אותה בעולם-

וְהִנְסֵתָּר הַזֶּה, הוּא אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְעֵתִידָא
 לְאַתְנַגְלִיא לְעֵתִיד לְבוּא. וְאִזּוּ כְּשִׁיתְנַגְלָה הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְעֵתִיקָא
 סְתִימָאָה, אִזּוּ יְהִיָה הַשְּׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם. כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "וְגַר
 זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר
 קְדָשִׁי, כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'", כִּי אִזּוּ יִתְנַגְלָה הָאֲהָבָה
 שְׁבַדְעָתוּ.

הזה. כפי שנאמר לעיל (סעיף ג והערות לו, מח), כשאדם כופה את יצרו הוא מחולל תהליך בן
 שני שלבים: בתחילה הוא חושף את אותיות התורה הטבועות בפנימיות המדרגה שבה הוא
 עומד. האור הנגלה לעיניו הוא אור התורה הנגלית, אור האהבה הטמונה במצוות התורה.

ובחינות נסתרות.

(סב) התורה הנסתרת היא התורה כפי שהיא במקורה שבספירות המוחין, הנעלמות מאתנו כעת
 (ראה לעיל, הערה נה). תורה זו מקבילה לשלב הבא באותו תהליך של כפיית הרע וגילוי הטוב,
 והיא מביאה לעולם אור חדש ומרומם של שלום ואהבה.

וְהִנְסֵתָּר הַזֶּה, הוּא אוֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְעֵתִידָא לְאַתְנַגְלִיא לְעֵתִיד לְבוּא.

(סג) "עתיקא סתימאה" ('העתיק והסתום') הוא שם נוסף לפרצוף העליון ביותר, פרצוף עתיק-
 יומין, המקביל לספירת הכתר. התורה של עתיקה סתימאה עתידה להתגלות בעולם לעתיד
 לבוא, בימות המשיח (ראה זוהר ח"ג קנב, א), כשתופיע אהבת ה' לישראל במלוא עוזה. אולם
 בזמן הזה, כל עוד לא באה שעתה של הגאולה השלמה, אין היא יכולה להתגלות. כל עוד
 הרע קיים בעולם, מתגלה אהבת ה' רק במידה ובמשורה. מה שנאמר לעיל, שבעקבות
 נפילת הרע מאיר אור רב מלמעלה על אותיות התורה, הוא בגדר הארה בעלמא ממה שעתיד
 להאיר לעתיד לבוא.

וְאִזּוּ כְּשִׁיתְנַגְלָה הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, אִזּוּ יְהִיָה הַשְּׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם.
 כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ישעיה י"א, ט): "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנֹמֵר עִם גְּדִי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא
 יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדָשִׁי, כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'",

(סד) כפי שנאמר לעיל (הערה ז), מהות השלום היא איזון בין הפכים. הכתוב מתאר זאב וכבש
 השומרים על זהותם הנבדלת - הזאב ממשיך להיות זאב והכבש ממשיך להיות כבש - ובכל
 זאת מקיימים ביניהם שלום. הטעם לכך, אומר הכתוב, הוא שלעתיד לבוא "מלאה הארץ
 דעה את ה'" - הלא היא ידיעת התורה, ובפרט אורייתא דעתיקא סתימאה המגלה שלום
 אמיתי ומוחלט.

כִּי אִזּוּ יִתְנַגְלָה הָאֲהָבָה שְׁבַדְעָתוּ.

(סה) כפי שנאמר, התורה של עתיקא סתימאה מקבילה לספירת הכתר. ספירה זו איננה מושגת
 בשכל אנוש, וגם לעתיד לבוא תהיה למעלה מהשגתו. הגילוי שבו מדובר הוא גילוי

ה

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנֵי אֱהָבוֹת, אַחַת שֶׁהִיא אֱהָבָה שְׁבִימִים, כְּמוֹ שְׁמוּבָא לְעֵיל "יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ" – יוֹמָא דְאֶזְל עִם כְּלָהּ יוֹמִין. שְׁבִכְל יוֹם, הִינּוּ שְׁבִכְל מְדָה וּמְדָה, יֵשׁ שָׁם אֱהָבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׁבִכְפֶּעַל.

"האהבה שבדעתו" – אהבת ה' כפי שהיא מאירה בספירת הדעת.

רקע: כידוע, עשר ספירות הן ולא אחת-עשרה (ספר יצירה א: ד). עם זאת, ידועות לנו שמותיהן של אחת-עשרה ספירות: כתר, חכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. הכיצד? בקבלה מבואר שכאשר ספירת הכתר נמנית אין ספירת הדעת נמנית, וכאשר ספירת הדעת נמנית אין ספירת הכתר נמנית.

כלומר: ספירת הדעת היא גילוי חיצוני של האור הסתום והנעלם המאיר בספירת הכתר, ומה שיכול להתגלות מאותו מקום עליון נמשך דרכה אל השגת האדם. כיום אין אנו ראויים להשיג גם את מדרגת הדעת, אולם לעתיד לבוא תתגלה לנו המדרגה הזו ותאיר בעולם מאורה של אורייתא דעתיקא סתימאה.

בסעיף הבא ממשיך רבנו להרחיב אודות אהבת ה' שבדעת.

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום – שלום בין כל ישראל ושלום פנימי במידותיו ובמאורעות חייו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום הוא הדבקות בתורה ובצדיקים (סעיף א). אור אין-סוף מצוי בכול – בכל מדרגה, מקום וזמן – אפילו בלשונות עכו"ם ובעסקיהם. משום כך אפשר תמיד למצוא את ה', מכל מקום שהוא (סעיף ב). גילוי האור שבמקומות המרוחקים מושג באמצעות כפיית היצר והכנעת המידות הרעות, המבטלות את הסתר הפנים ומגלות את אותיות התורה הטמונות בעומקם. הכנעת הרע מביאה להמשכת תוספת אור באותיות התורה, כיוון שכעת אין חשש של יניקת החיצונים מן האור (סעיף ג). כל מצווה, מידה ויום הם התגלמות אהבת ה' לישראל. קיום מצוות וכפיית הרע חושפים את האהבה הזו מהעלמה. האהבה המתגלה היא התורה הנגלית לנו בזמן הזה, אולם ישנה גם תורה נסתרת שעתידה להתגלות בימות המשיח (סעיף ד).

ה

כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנֵי אֱהָבוֹת,

כעת מרחיב רבי נחמן בעניינים שהועלו בסוף הסעיף הקודם, ביחס לאהבת ה' ולתורה של עתיקא סתימאה. כפי שהולך רבנו ומבאר, אהבת ה' שבתורה מתחלקת לשתי מדרגות, המקבילות לשתי מדרגות התורה – התורה שבמידות, הנגלית בעולם-הזה, והתורה הנסתרת של עתיקא סתימאה, שתתגלה לעתיד לבוא.

אַחַת שֶׁהִיא אֱהָבָה שְׁבִימִים, כְּמוֹ שְׁמוּבָא לְעֵיל "יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֵדוֹ" – יוֹמָא דְאֶזְל עִם כְּלָהּ יוֹמִין. שְׁבִכְל יוֹם, הִינּוּ שְׁבִכְל מְדָה וּמְדָה, יֵשׁ שָׁם אֱהָבָתוֹ שֶׁל הַשֵּׁם

וַיֵּשׁ אֱהָבָה שֶׁהוּא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֱהָבָה שֶׁהִיָּה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׁמַיִם קָדָם הַבְּרִיאָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עֲדִין בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחוֹ.

לְמִשְׁלַל, יֵשׁ אֱהָבָה שֶׁהָאָב אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, שֶׁכָּל אָדָם יָכוֹל לְהַשִּׁיג זֹאת הָאֱהָבָה. וְהַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּקַשְׁרוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאָב כְּשֶׁעֲדִין הַבֵּן בְּמַחַ הָאָב קָדָם הַהוֹלָדָה, זֶה הַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּקַשְׁרוֹת אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לְהַשִּׁיג עִכְשָׁו. כִּי אֵין מְשִׁיגִין עִכְשָׁו כִּי אִם בְּזָמַן וּבְמַדּוֹת, וְאֱהָבָה שֶׁבְּדַעְתּוֹ וּבְמַחוֹ הִיא לְמַעְלָה מִהַזְמַן וְהַמַּדּוֹת, וְאֵינוּ מְלַבֵּשׁ בְּשׂוֹם לְבוּשׁ.

יְתַבַּרְךְ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שֶׁכַּפְעַל.

[101] כלומר, אהבת ה' הטמונה בתורה שבמידות, זו המשתקפת בימים הגלויים - כל אופני ההנהגה והגלגולים העוברים עלינו בעולם הזה, היא אהבה ממשית, אהבה 'בפועל', כזו שאדם יכול לתפוס בשכלו אפילו בזמן הזה.

וַיֵּשׁ אֱהָבָה שֶׁהוּא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֱהָבָה שֶׁהִיָּה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁבְּשָׁמַיִם קָדָם הַבְּרִיאָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עֲדִין בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחוֹ.

[102] עוד בטרם נבראו העולמות, כבר אז עלו ישראל במחשבה לפניו יתברך (ראה בראשית רבה א: ד). מכאן שאפילו במדרגה הקדומה והגבוהה ביותר, בספירת כתר עליון, מקום שכל העולמות קיימים בו 'בכוח' בלבד, שוררת אהבה מופלאה ועצומה בין הקדוש-ברוך-הוא לישראל עמו.

אהבה זו היא האהבה שבכוח, מחשבת האהבה שבמדרגת המוחין, האהבה שבדעתו שלו יתברך. אין אנו יכולים להשיג את האהבה הזו בדעתנו, מכיוון שאין אדם יכול להשיג מה שקדם לעצם קיומו.

לְמִשְׁלַל, יֵשׁ אֱהָבָה שֶׁהָאָב אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, שֶׁכָּל אָדָם יָכוֹל לְהַשִּׁיג זֹאת הָאֱהָבָה. וְהַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּקַשְׁרוֹת שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאָב כְּשֶׁעֲדִין הַבֵּן בְּמַחַ הָאָב קָדָם הַהוֹלָדָה, זֶה הַתְּקַשְׁרוֹת וְהַתְּקַשְׁרוֹת אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לְהַשִּׁיג עִכְשָׁו. כִּי אֵין מְשִׁיגִין עִכְשָׁו כִּי אִם בְּזָמַן וּבְמַדּוֹת, וְאֱהָבָה שֶׁבְּדַעְתּוֹ וּבְמַחוֹ הִיא לְמַעְלָה מִהַזְמַן וְהַמַּדּוֹת, וְאֵינוּ מְלַבֵּשׁ בְּשׂוֹם לְבוּשׁ.

[103] אנו חיים בעולם שכולו צמצום וגבול, מפני שרק כך אנו יכולים לקבל. ימינו מדודים, וכן גם גילוי האהבה והתורה שמאיר אלינו - שקול ומדוד. האהבה שבדעתו יתברך איננה

וְלַעֲתִיד לָבוֹא שְׂיִתְגַּלֶּה אֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, וְאִזּוּ יִתְקַיֵּם
מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה: עֲתִידִים צְדִיקִים לְהִרְאוֹת
בְּאֶצְבַּע, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: "זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ". כִּי אִזּוּ יִפְשֹׁט הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא אֶת לְבוּשָׁיו, "וַיִּמְלֵא הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם
מְכַסִּים". וַיִּתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שֶׁהִיא בְּדַעַת, שֶׁהִיא פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה,
הֵינּוּ אֱלֻקוֹתוֹ הַשּׁוֹכֵן בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה וְהַמְדוּת. כִּי עֲכָשׁוּ הַלְבוּשׁ
הַזֶּה הוּא מְכַסֶּה עַל אֱלֻקוֹתוֹ, הֵינּוּ עַל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה.

וְכִשְׂיִתְגַּלֶּה הַפְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ אֱלֻקוֹתוֹ, אִזּוּ יִתְרַבֶּה הַשְּׁלֹם. כְּמוֹ
שְׂכַתּוֹב: "לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרַקְדָּשִׁי, כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ
דְּעָה", שְׂיִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שֶׁבְּדַעַת.

מלובשת בשום לבוש ואף איננה נמדדת בשום מידה. משום כך לא נוכל לתפוס אותה, אלא כשנוכח גם אנו להתעלות מעל המידות והלבושים.

וְלַעֲתִיד לָבוֹא שְׂיִתְגַּלֶּה אֹרֵיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, וְאִזּוּ יִתְקַיֵּם מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה: עֲתִידִים צְדִיקִים לְהִרְאוֹת בְּאֶצְבַּע, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: "זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ".

עו"ל מלמדים (תענית לא, א): "עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן-עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר (ישעיה כה ט): 'ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו'". הביטוי "זה" נאמר לנוכח דבר-מה שניתן להורות עליו באצבע, ומבטא את מוחשיותו וקרבתו אל ההשגה. גילוי אלוקי כזה יהיה בזמן הגאולה, כשיסורו הלבושים ותתגלה תורתו ואהבתו של ה' יתברך בטהרתה.

כאמור, מקור הגילוי הוא "עתיקא סתימאה" (הערה סג), או בשמו השגור - עתיקי'ומין. המשמעות הפשוטה לכינוי הזה מבליטה את קדמוניותה של המדרגה המרוממת הזו, שנמצאת בשורש הראשוני ביותר של האור הנמשך אל הנבראים. אולם פירוש אחר המובא בקבלה מבאר שעתיקי'ומין הוא מלשון העתקה, שנעתק ונבדל מן היומין - משבעת ימי הבריאה, המהווים את המציאות התחתונה ומגדירים אותה. משום כך אכן אורייתא דעתיקא סתימאה היא למעלה מן הימים - אם ימי טוב ואם ימי רע (להלן הערה עח).

כִּי אִזּוּ יִפְשֹׁט הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא אֶת לְבוּשָׁיו, "וַיִּמְלֵא הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם
מְכַסִּים". וַיִּתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שֶׁהִיא בְּדַעַת, שֶׁהִיא פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ אֱלֻקוֹתוֹ
הַשּׁוֹכֵן בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה וְהַמְדוּת. כִּי עֲכָשׁוּ הַלְבוּשׁ הַזֶּה הוּא מְכַסֶּה עַל אֱלֻקוֹתוֹ, הֵינּוּ
עַל פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְכִשְׂיִתְגַּלֶּה הַפְּנִימִיּוֹת, הֵינּוּ אֱלֻקוֹתוֹ, אִזּוּ יִתְרַבֶּה הַשְּׁלֹם. כְּמוֹ

וְזֶהוּ: "וְהָיָה יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לָהּ", שִׁיתְגַּלְגֵּל הָאֱהָבָה הַנִּקְרָא יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יוֹמָם יֵצֵא ה' חֲסֵדוֹ". הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהֵיטָה צְפוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב", וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה: "כִּי טוֹב לְגַנֹּז", כִּי אֹר הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֵין הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. וְהַתּוֹרָה נִקְרָא טוֹב,

שֶׁכָּתוּב: "לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי, כִּי מִלְּאָה הָאָרֶץ דַּעַה", שִׁיתְגַּלְגֵּל הָאֱהָבָה שְׁפָדַעַת.

[עא] גילוי פנימיות התורה ירבה ממילא את השלום, שכן התורה מבהירה את האמת האלוקית המאחדת ומחברת את כל פרטי הבריאה זה לזה, ואף נותנת משמעות ו'דעת' בכל התרחשות שהיא.

יש להעיר על הלשון "ויתגלה האהבה שבדעת... היינו אלוקותו השוכן בתוך התורה והמידות", שכן לכאורה אם מדובר באהבה שבדעת הרי אין היא שוכנת כעת בתוך התורה והמידות, אלא צפונה לעתיד לבוא. האהבה השוכנת בתוך התורה והמידות, ממתינה לאדם שיכפה את יצרו ויחשוף אותה, היא האהבה שבימים - כמבואר לעיל.

אלא שעם כל החידוש שיהיה בתורה שתתגלה לעתיד לבוא, סוף סוף אין היא תורה אחרת חס ושלום. "זאת התורה לא תהא מוחלפת" (יג עיקרים). משום כך אכן אפשר לומר גם על הגילוי המרומם הזה שהוא שוכן בתוך התורה והמידות, אלא שהוא נעלם עד כדי כך שאי אפשר לנו להוציאו מהעלמו כל עוד לא באה עת הגאולה.

וְזֶהוּ: "וְהָיָה יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לָהּ",

[עב] הפסוק השלם הוא (זכריה יד ז): "והיה יום אחד הוא יִדַּע לָהּ' לא יום ולא לילה, והיה לעת ערב יהיה אור". היום הזה, על-פי פירושו של רבנו, הוא האור שיתגלה בעת הגאולה. יהיה זה יום שבו "יִדַּע לָהּ", שבו יתמלא העולם כולו בדעת. אז לא יהיו עוד "לא יום ולא לילה" - ימי טובה וימי רעה - חלוקה שהורגלנו בה כל-כך באריכות ימי הגלות והסתר הפנים. באותו יום, יוארו גם מחשכי הלילה באור התורה והאהבה הבאים מעתיקא סתימאה.

שִׁיתְגַּלְגֵּל הָאֱהָבָה הַנִּקְרָא יוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "יוֹמָם יֵצֵא ה' חֲסֵדוֹ".

[עג] כזכור, אהבה היא חסד וחסד הוא יום, כפי שהוכיח רבנו לעיל מן הפסוק "יומם יצוא ה' חסדו" (סעיף ד והערה נד). מן הפסוק שבו עוסק רבנו כעת - "והיה יום אחד יִדַּע לָהּ" - הוא לְמַד על יום אחר, מיוחד ומופלא לאין ערוך מ'יום' האהבה המוכר לנו כיום, שעתידי להתגלות לעתיד לבוא. אנו מכירים את אהבת החסד, אהבה שבפועל, אהבה שבימים; ואילו היום שעתידי להיוודע לנו יגלה אהבה גדולה ועליונה הרבה יותר, אהבה שבכוח הבאה מן הדעת, למעלה מן הימים והמידות.

הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁהֵיטָה צְפוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית א ד): "וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת

שֶׁנֶאֱמַר: "כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם". וְנִקְרָא אֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְתוֹרָה אֹר".

וַיֵּשׁ גַּם בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהֵם צְפוּנִים וּמְסֻתָּרִים, שֶׁאֵין הָעוֹלָם כְּדָא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וְצַדִּיק נִקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב". וְנִקְרָא אֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק".

הָאֹר כִּי טוֹב, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה: "כִּי טוֹב לְגַנֵּז", כִּי אֹר הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֵין הָעוֹלָם כְּדָא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ.

[עד] ביום הראשון לבריאה נאמר (בראשית א ג): "ויאמר אלהים יהי אור, ויהי אור". ביום הרביעי נבראו השמש והירח, כדי "להאיר על הארץ" (שם א טו). הגמרא שואלת: מה קרה לאור שנברא ביום הראשון? ומשיבה שאור זה נגנז, משום שבאמצעותו יכול היה אדם לראות מסוף העולם ועד סופו. ה' רצה למנוע את האור הזה מן הרשעים, ולכן גנז אותו לצדיקים לעתיד לבוא (חגיגה יב, א). בהקשר שלנו, האור הזה הוא אור אין-סוף הממלא את כל העולמות. אור זה מכוסה בלבושים רבים, כדי שלא לתת חיות וכוח לרע שבמציאות העולם. על-פי המהרש"א (שם ד"ה דברים) אור זה נגנז בתורה, ודבריו מטעימים מדוע ראשית גילוי היא בחשיפת אותיות התורה המאירות גם כעת בעולם.

וְהַתּוֹרָה נִקְרָא טוֹב, שֶׁנֶאֱמַר (משלי ד ב): "כִּי לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם" (עבודה זרה יט, ב). וְנִקְרָא אֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי י כג): "וְתוֹרָה אֹר".

[עה] באמצעות מובאות אלה קושר רבי נחמן את התורה לטוב ולאור, וכך מתחברים שלושת המושגים הללו אל מה שהתבאר בהערה הקודמת. ה"אור כי טוב" הוא אור התורה, וכשתבוא העת יתגלה ויביא שלום לעולם.

וַיֵּשׁ גַּם בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהֵם צְפוּנִים וּמְסֻתָּרִים, שֶׁאֵין הָעוֹלָם כְּדָא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

[עו] כפי שנאמר לעיל, שלום בא לעולם באמצעות התורה והצדיקים (סעיף א). משום כך, כשם שישנן שתי מדרגות של תורה המביאות לשני גילויים שונים של שלום, כך ישנם גם שני מינים של צדיקים: ישנם צדיקים שבני אדם מכירים בהם בזמן הזה ונהנים מקדושתם ומיראתם, שעל ידה הם מתקרבים לאהבת ה' ולשלום. אולם ישנם גם צדיקים שהם צפונים ומוסתרים. סיבת ההסתרה הזו, בדומה לתורה, נעוצה בכך שהעולם עוד אינו ראוי לטוב עליון כזה של הצדיקים הנסתרים הללו. משום כך גם ימי הטובה שהם מסוגלים להביא לעולם מכוסים תחת ימי הרעה, עד היום שבו תבוא שעתם להתגלות.

וְצַדִּיק נִקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג י): "אָמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב" (חגיגה יב, א). וְנִקְרָא אֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צז יא): "אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק".

[עז] כמו התורה, גם הצדיק קשור אל הטוב ואל האור. ממילא גם אורם של הצדיקים בכלל אותה גניזה שגנז ה' את "האור כי טוב", וגם הוא עתיד להופיע בהם ביתר שאת לעתיד לבוא.

וּכְשִׁיתְגַּלוּ הַצְּדִיקִים הַצְּפוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצְּפוּנָה, אֲזִי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב בְּעוֹלָם. שְׁיִתְחַבְּרוּ כָּל הַפְּכִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ". כִּי אֲזִי יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׁבִדְעַת, הַנִּקְרָא "יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לָהּ". הֵינּוּ הָאֱהָבָה שְׁבִדְעַת, "אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה", הֵינּוּ שֶׁהָאֱהָבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְלְמַעַלָּה מִהַמְּדוּת.

וּכְשִׁיתְגַּלוּ הַצְּדִיקִים הַצְּפוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצְּפוּנָה, אֲזִי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב בְּעוֹלָם. שְׁיִתְחַבְּרוּ כָּל הַפְּכִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ". כִּי אֲזִי יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׁבִדְעַת, הַנִּקְרָא "יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לָהּ". הֵינּוּ הָאֱהָבָה שְׁבִדְעַת, "אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה", הֵינּוּ שֶׁהָאֱהָבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְלְמַעַלָּה מִהַמְּדוּת.

^(עח) הפרפראות לחכמה מסכם את מהלך התורה עד לנקודה זו: כל המידות מאירות באור אהבת ה', אך האהבה שבדעת עולה על כולנה. האהבה שבמידות, המתלבשת בתוך הימים, מאוימת על-ידי ימי הרעה והמידות הרעות. זה שורש הניגוד שבין יום ולילה, חושך ואור, המחלקים ביניהם את כ"ד שעות היממה.

באהבה שבדעת, לעומת זאת, אין לרע כל אחיזה. על מדרגה זו אומר דוד המלך (תהלים קלט יב): "גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה". זהו ה"יום אחד יודע לה" שהוא "לא יום ולא לילה", שאין מעלתו רק בכך שהוא אור הרוחה את החושך, אלא בכך שהוא חופשי מן העימות הזוה ונקי מכל צד של אפלה וצל. רק יום כזה, שאיננו נתון עוד לאיומם של ימי הרעה ואינו ירא מפני יניקתם, יכול להמשיך אלינו את אורה הגדול של האהבה שבדעתו יתברך.

מה שמניע את גילוי האהבה הזו, הוא העמל שאנו עמלים בעולם-הזה על חשיפת אותיות התורה מתוך ימי הרעה בכוח כפיית היצר-הרע וקיום המצוות. בכל פעם שאנו מבטלים מעט מן הלילה, אנו מאפשרים לאותיות התורה לקבל שפע רב מלמעלה וזוכים בעצמנו לשמוע קולות ממרום - קולות המטעימים לנו משהו מאותה תורה עליונה דעתיקה סתימאה, שתתגלה באחרית הימים (ראה בסעיף הבא).

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום - שלום בין כל ישראל ושלום פנימי במידותיו ובמאורעות חייו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום הוא הדבקות בתורה ובצדיקים (סעיף א). אור אין-סוף מצוי בכל - בכל מדרגה, מקום וזמן - אפילו בלשונות עכו"ם ובעסקיהם. משום כך אפשר תמיד למצוא את ה', מכל מקום שהוא (סעיף ב). גילוי האור שבמקומות המרוחקים מושג באמצעות כפיית היצר והכנעת המידות הרעות, המבטלות את הסתר הפנים ומגלות את אותיות התורה השמונות בעומקם. הכנעת הרע מביאה להמשכת תוספת אור באותיות התורה, כיוון שכעת אין חשש של יניקת החיצונים מן האור (סעיף ג). כל מצווה, מידה ויום הם התגלמות אהבת ה' לישראל. קיום מצוות וכפיית הרע חושפים את

וַאֲפִלוּ בַמִּדּוֹת עֲצָמָן, כָּל אֶחָד לְפִי בְחִינָתוֹ, הוּא בְחִינַת דַּעַת, לְבְחִינָה שְׂתַחֲתִיָּה. כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה, 'מָה שֶׁעָשְׂתָה חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשָׁה, עָשְׂתָה עֲנֹהָ עֶקֶב לְסִלּוֹתָא'. נִמְצָא שֶׁהַמְּדֻרָגָה הַפְּחוּתָה שֶׁל עוֹלָם הַיְצִירָה הוּא בְחִינַת דַּעַת לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה שְׂתַחֲתִיו. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ אָדָם שֶׁאַהֲבָתוֹ שִׁישׁ לוֹ עִם

האהבה הזו מהעלמה. האהבה המתגלה היא התורה הנגלית לנו בזמן הזה, אולם ישנה גם תורה נסתרת שעתידיה להתגלות בימות המשיח (סעיף ד). תורה זו מגלה את האהבה העליונה והבלתי מוגבלת שאהב ה' יתברך את ישראל עוד קודם בריאת העולם, על הימים והמידות שבו, כשרק עלו בדעתו בכוח. בזמן הזה מצויה האהבה הזו מעבר להשגתנו, אולם כשיתגלו התורה הנסתרת והצדיקים הנסתרים תתגלה גם היא, ותביא בכנפיה שלום רב לעולם (סעיף ה).

וַאֲפִלוּ בַמִּדּוֹת עֲצָמָן, כָּל אֶחָד לְפִי בְחִינָתוֹ, הוּא בְחִינַת דַּעַת, לְבְחִינָה שְׂתַחֲתִיָּה. כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה, 'מָה שֶׁעָשְׂתָה חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשָׁה, עָשְׂתָה עֲנֹהָ עֶקֶב לְסִלּוֹתָא'.

[עט] חז"ל מחשיבים את הענווה למידה החשובה ביותר (עבודה זרה כ, ב), אפילו למעלה מן החכמה. על ההפרש הגדול שבין שתי המידות אנו לומדים מדברי המדרש, המפגיש שני פסוקים: "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא י) ו"עקב ענוה יראת ה'" (משלי כב ד). מה שהוא בגדר "ראשית" - עטרה לראש החכמה, אומר המדרש, אינו אלא "עקב" לסנדל שלרגלי הענווה (שיר השירים רבה א: ט).

בהקשר שלנו, לעיל נאמר שישנו הבדל עצום בין התורה שבמידות לתורה שבדעות יתברך, ושזו האחרונה אינה עתידיה להתגלות בעולם אלא לעתיד לבוא. כעת מבאר רבנו שהבדל דומה קיים - באופן יחסי - גם בין כל שתי מדרגות שבתחום המידות. כל מידה מביטה על זו שלמעלה ממנה כפי שמביטות המידות בכללן על מדרגת הדעת, וכן הלאה בכל פרטי המדרגות שבתחום המידות - שרבות הן מאוד.

ממילא נובע שגם בעולם הזה ישנה הארה מפנימיות התורה, אורייתא דעתיקא סתימאה, מכיוון שכל אימת שאדם זוכה לחשוף את אותיות התורה שבמדרגתו, מאיר עליו אור רב מלמעלה ומרומם אותו אל המדרגה שלמעלה ממנה - שעבורו היא נחשבת לפנימיות התורה ממש.

נִמְצָא שֶׁהַמְּדֻרָגָה הַפְּחוּתָה שֶׁל עוֹלָם הַיְצִירָה הוּא בְחִינַת דַּעַת לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה שְׂתַחֲתִיו.

[פ] עולם היצירה הוא השלישי מבין ארבעת העולמות, ואילו עולם העשייה הוא העולם הרביעי, התחתון שבכולם. ראה נספח: מדרגות ההוויה.

השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שפדעת שלמעלה מהזמן, להאדם שהוא במדרגה פחותה ממנו. וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שכופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שכתוב בזהר: "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח" – אליו אננו דמתגברין על יצריהון' וכו'. כי על-ידי-זה שכופה את יצרו, אזי אותיות התורה בולטין ומצטרפין. אזי הוא בחינות נעשה ונשמע, כי עושה ובונה אותיות התורה, וזוכה למשמע קול התורה מלעלא. בודאי מזה הרב, "תורה יבקשו מפיהו". כי

נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שפדעת שלמעלה מהזמן, להאדם שהוא במדרגה פחותה ממנו. וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" (מלאכי ב ז) – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שכופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה' צבאות,

[פא] הגמרא מלמדת שרבו של אדם צריך להיות בעיניו כ"מלאך ה' צבאות", כזה הנדמה בנהגו למלאך ומושל ביצרו בתכלית (חגיגה טו, ב; ראה מהרש"א, עץ-יוסף). אם אין הוא כזה – אל ילמד תורה מפיו (מועד קטן יז, א; ראה תורה לא הערה נח). רבנו מבאר:

כמו שכתוב בזהר: "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח" – אליו אננו דמתגברין על יצריהון' וכו'.

[פב] בדרכו של רבנו בתורה זו, הוא מפרש שתכונת ה'מלאך' של הרב מתייחסת למה שנתבאר בזוהר בעניין הצדיקים הגוברים על יצרם וזוכים להכניע את ימי הרעה ולגלות מתוכם את התורה (סעיף ג, הערה לח).

כי על-ידי-זה שכופה את יצרו, אזי אותיות התורה בולטין ומצטרפין.

[פג] כדלעיל, הערות נא-נב.

אזי הוא בחינות נעשה ונשמע, כי עושה ובונה אותיות התורה,

[פד] כדלעיל, סעיף ג, הערות מח-נ.

וזוכה למשמע קול התורה מלעלא.

[פה] על-ידי כפיית היצרה-רע הוא מפשיט את אותיות התורה מן הגשמיות המסתירה אותן,

בְּיָדָי יוֹדֵעַ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, אֶפְלוּ מְדַבְּרִים גַּשְׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתוֹת הַתּוֹרָה.

וְזֶה כִּי שִׁפְתַי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת, כִּהֵן, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד. יִשְׁמְרוּ דַעַת, הֵינּוּ שְׂיִתְגַּלֶּה עַל-יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֱהָבָה שְׂבַדְדַעַת, שֶׁהוּא לְפִי מְדַרְגָתָךְ אֱהָבָה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לֵה' וְכו'.

ומאפשר לאור הבא מלמעלה להאירן. כתוצאה מכך נשמעים לאוזניו דברי תורה חדשים, שלא התגלו מלכתחילה באותו מקום, והם בחינת התורה של עתיקא סתימאה (פרפראות לחכמה).

בְּיָדָי מְזֶה הָרַב, "תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ". כִּי בְּיָדָי יוֹדֵעַ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, אֶפְלוּ מְדַבְּרִים גַּשְׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתוֹת הַתּוֹרָה.

[פו] אין מי שיכול ללמד תורה כמו זה שיודע למוצאה בכל מקום ומקום, אפילו בגשמיות ממש. צדיק כזה יכול להאיר את אור התורה בכל תלמיד, ואפילו תהיה מדרגתו נמוכה ביותר. מי שמקבל תורה מרב שכזה יזכה להסיר מעצמו את ימי הרעה, לחשוף את אותיות התורה שבנפשו ובחייו ואף להתעלות אל מדרגות עליונות יותר של תורה - הנחשבות עבורו כמדרגת התורה שבדעת (פרפראות לחכמה).

וְזֶה כִּי שִׁפְתַי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת, כִּהֵן, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד.

[פז] בקבלה מבואר שכהנים, לויים וישראלים מקבילים לחסד, גבורה ותפארת (זוהר ח"ג קמ"ב, ב). החסד, בהקשר שלנו, הוא אהבת ה' הגנוזה בתורה (סעיף ד).

יִשְׁמְרוּ דַעַת, הֵינּוּ שְׂיִתְגַּלֶּה עַל-יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֱהָבָה שְׂבַדְדַעַת,

[פח] הכהן הרומה למלאך מגלם באישיותו צירוף של חסד ודעת, ומכאן שהאהבה שהוא זוכה לגלותה היא אותה אהבה שבדעתו יתברך - אורייתא דעתיקא סתימאה. הפרפראות לחכמה מבאר ששפתיו של הכהן רומזות ליכולתו להוציא את האהבה שבכוח אל הפועל, להביא לבחינת דיבור את מה שהוא מופלא ונסתר עבור מי שמדרגתו נמוכה יותר, וכדלהלן -

שֶׁהוּא לְפִי מְדַרְגָתָךְ אֱהָבָה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד יוֹדֵעַ לֵה' וְכו'.

[פט] מפיו של רב כזה, המסוגל לגלות בדיבור את מה שנחשב לגבי תלמידיו גילוי בכוח שלמעלה מהזמן, יש לבקש תורה, מכיוון שהוא מסייע גם לתלמידיו להוציא את האהבה העליונה הזו מן הכוח אל הפועל (פרפראות לחכמה).

נקרא כעת שוב את הפסוק בשלמותו, על-פי ביאורנו: **כי שפתי כהן ישמרו דעת** - הצדיק מסוגל לגלות בפועל את אותה אהבה שבמדרגת תלמידיו היא בכוח בלבד, אהבה שבדעת, אורייתא דעתיקא סתימאה; **ותורה יבקשו מפיהו** - משום כך צריך אדם לבקש תורה דווקא מפיו; **כי מלאך ה' צבאות הוא**, למעלתו הגיע מתוך כך שהיה כמלאך - "גיבורי כח עשי

וַיְכֹלֵל כָּל אָדָם לְטַעַם טַעַם אֹר הָאֱהָבָה שְׂבַדְעַת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, אֶפְלוּ עִבְשׁוּ בְּתוֹךְ הַיָּמִים, הִינּוּ כְּשִׁיקְשֵׁר אֶת לְבוֹ

דברו" - כפה את יצרו וכך זכה לגלות את אותיות התורה הצפונות בכל דבר, אפילו בחלקיה הגשמיים ביותר של הבריאה. בעקבות עמלו זכה גם למדרגה עליונה עוד יותר - "לשמע בקול דברו" - לאור חדש של תורה עליונה, המביאה אהבה גדולה ושלוש לעולם (ראה לעיל, הערה ט).

עד כאן: אדם צריך לבקש תמיד את השלום - שלום בין כל ישראל ושלום פנימי במידותיו ובמאורעות חיו של כל אחד מהם. האמצעי להשגת השלום הוא הדבקות בתורה ובצדיקים (סעיף א). אור אין-סוף מצוי בכל - בכל מדרגה, מקום וזמן - אפילו בלשונות עכו"ם ובעסקיהם. משום כך אפשר תמיד למצוא את ה', מכל מקום שהוא (סעיף ב). גילוי האור שבמקומות המרוחקים מושג באמצעות כפיית היצר והכנעת המידות הרעות, המבטלות את הסתר הפנים ומגלות את אותיות התורה הטמונות בעומקם. הכנעת הרע מביאה להמשכת תוספת אור באותיות התורה, כיוון שכעת אין חשש של יניקת החיצונים מן האור (סעיף ג). כל מצווה, מידה ויום הם התגלמות אהבת ה' לישראל. קיום מצוות וכפיית הרע חושפים את האהבה הזו מהעלמה. האהבה המתגלה היא התורה הנגלית לנו בזמן הזה, אולם ישנה גם תורה נסתרת שעתידה להתגלות בימות המשיח (סעיף ד). תורה זו מגלה את האהבה העליונה והבלתי מוגבלת שאהב ה' יתברך את ישראל עוד קודם בריאת העולם, על הימים והמידות שבו, כשרק עלו בדעתו בכוח. בזמן הזה מצויה האהבה הזו מעבר להשגתנו, אולם כשיתגלו התורה הנסתרת והצדיקים הנסתרים תתגלה גם היא, ותביא בכנפיה שלום רב לעולם (סעיף ה). משהו מן הגילוי הזה זמין גם בעולם - הזה, כאשר אדם זוכה ללמוד תורה מפיו של צדיק שכפה את יצרו וזכה לגילוי מדרגות עליונות. רב כזה מאפשר לתלמידיו לקבל תורה שנחשבת ביחס למדרגתם כגילוי האהבה שברעת ממש (סעיף ו).

וַיְכֹלֵל כָּל אָדָם לְטַעַם טַעַם אֹר הָאֱהָבָה שְׂבַדְעַת, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ, אֶפְלוּ עִבְשׁוּ בְּתוֹךְ הַיָּמִים,

[ז] פנימיות התורה, אורייתא דעתיקא סתימאה - המביאה אלינו את אור האהבה שברעת, היא עניין מופלא שיתגלה במילואו רק לעתיד לבוא. עם זאת, בסעיף הקודם הסביר רבנו כיצד ניתן לזכות להארה מן התורה הזו כאשר לומדים מפיו של רב הדומה למלאך ה' צבאות. בסעיף זה הוא מוסיף לבאר שישנה דרך נוספת, פנימית ואישית, שבה יכול כל אדם לזכות לשכיבים מן האור הנעלה הזה בכוחותיו הוא.

שורשן של אותיות התורה, כפי שנזכר לעיל (הערה לא), נטוע בעולמות עליונים שקדמו הרבה לבריאת העולם ולימיו. מאחר וכן הוא, הרי התורה הנגלית בעולם-הזה מקיימת כל העת קשר של יניקת חיות מפנימיות התורה, אורייתא דעתיקא סתימאה. נמצא שבתוך התורה הגלויה לנו, תורת הימים והמידות, ישנה הארה מן התורה הגבוהה יותר. את ההארה

לְדַעְתּוֹ. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹדֵעַ שֵׁישׁ אֱלֹקִים בְּכָלֵל, אֲבָל
הֶרְשָׁעִים הֵם בְּרִשׁוֹת לְבָן. וְהַמְדוֹת וְהַיָּמִים הֵם נִכְלָלִין בְּלֵב,
כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה: 'רַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי,
וּבְלֵבָד שֵׁיכוֹן אֶת לְבוֹ לְשָׁמַיִם, כִּי עֶקְרָן שֶׁל הַמְדוֹת הוּא הַלֵּב.

הזו יכול האדם לטעום גם כעת, אם יפעל בדרך שאותה מתווה רבנו להלן.

הֵינּוּ כְּשֵׁיקָשֶׁר אֶת לְבוֹ לְדַעְתּוֹ.

[א] מקומן של המידות הוא בלב, ומשום כך שם הוא מקום המאבק העיקרי שבין ימי הרעה לימי הטובה. מידות טובות ורעות משמשות בערבוביה, והאדם עמל בכל כוחותיו לבור את הסולת מתוך המוץ וללמוד את התורה שבמידות - הנסתרת כל זמן המאבק. קשירת הלב אל הדעת מבטיחה ניצחון ומנוחה מן המאבק הזה, מכיוון שבדעתו ומוחו של אדם מאירה התורה העליונה - זו שאינה נותנת כל מקום למציאות הרע (לעיל הערה עב, עה). אלא שיצירת הקשר הזה עצמו, מעיר ר' נתן, אינה פשוטה כל-כך, שכן קיים פער טבעי משמעותי בין רגשות הלב ותשוקותיו הקרובות אל החומר, ובין השכל הרוחני והמופשט (תורת נתן ג)

כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יוֹדֵעַ שֵׁישׁ אֱלֹקִים בְּכָלֵל,

[ב] כזכור, אחד מרעיונות המפתח בתורה שלנו הוא היכולת למצוא את ה' בכל דבר (סעיפים א, ב), וכל יהודי אכן יודע שה' מצוי בכל, ובכל זאת -

אֲבָל הֶרְשָׁעִים הֵם בְּרִשׁוֹת לְבָן.

[ג] המדרש מלמד שהרשעים מצויים ברשות לבם, ואילו הצדיקים - לבם ברשותם (בראשית רבה לד: ט). כך, אפילו כאשר אדם יודע שיש אלוקים, הוא עלול להיכנע לרגשותיו וליצוריו ולפעול בניגוד למה ששכלו-דעתו מורה לו.

הדעת עצמה אינה נלכדת בסבך הזה, מכיוון שהיא למעלה מן הלב. בשכלו, יודע כל יהודי היטב שיש אלוקים ושמלכותו ככול משלה - היא שורה בימי הרעה ומציצה מבין פיתויי העולם-הזהה. אולם מי שמוליך את הרשעים הוא הלב, שהמידות הרעות חוסמות אותו בפני אור הדעת ומונעות ממנו למצוא אלוקות בכל מצבי חייו (פרפראות לחכמה).

הצדיקים, לעומת זאת, לבם ברשותם. כמותם, כל אדם שעמל באמת לשמור את בריתו (ראה הערה ח) ולהתגבר על יצרו הרע בכל עניין, זוכה על-פי מדרגתו לקשור את לבו אל דעתו ולפתוח את המידות בפני אור התורה, האהבה והשלום.

וְהַמְדוֹת וְהַיָּמִים הֵם נִכְלָלִין בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבָרְכָה (וזהר ח"ב קסב, ב),
'רַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי, וּבְלֵבָד שֵׁיכוֹן אֶת לְבוֹ לְשָׁמַיִם, כִּי עֶקְרָן שֶׁל הַמְדוֹת הוּא הַלֵּב.

[ד] מיד כשלבנו של אדם פונה אל ה', פונות גם כל מידותיו, ששורשן בלב, אל ה'. לכן הגמרא מלמדת ש"אחד המרכה ואחד הממעט [בקיום מצוות ובעבודת ה']", ובלבד שיכוון לבו לשמים" (ברכות ה, ב).

נמצא כשמשקשר את לבו לדעתו, שיודע שיש אלהים (יודע) בכלל, שמלא כל הארץ כבודו, ויודע בידיעות התורה. וכשכופה את לבו לדעתו הזה, הינו שלבו ברשותו, אזי נכללין גם כן המדות שבלבו לדעתו. ואזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת, ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו. הינו שהצדיקים והתורה שהיה גנוז וצפון עד עתה ממנו, כשכופה את לבו להדעת, אזי מקבל הלב שהוא שרש לכל המדות, ומקבל אור האהבה שבדעת, הוא האהבה שהיה בכח בין הקדוש-ברוך-הוא לישראל קדם הבריאה.

נמצא כשמשקשר את לבו לדעתו, שיודע שיש אלהים (יודע) בכלל, שמלא כל הארץ כבודו, ויודע בידיעות התורה.

[צד] כמבואר לעיל (הערה ג), השכל בהחלט יודע. הוא יודע שיש אלוקים, ושהוא נמצא בכל מקום. הוא יודע גם את התורה, את האור האלוקי העשוי להתגלות לו אם יעמיק להתבונן במאורעותיו ובמידותיו. לכן -

וכשכופה את לבו לדעתו הזה, הינו שלבו ברשותו, אזי נכללין גם כן המדות שבלבו לדעתו. ואזי מקבלין המדות אור האהבה שבדעת, ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו.

[צו] כשאדם מושל על לבו באמת, אין הוא רק לוכד את יצרו הרע וכופה עליו כניעה. אמיתת המדרגה של "לבו ברשותו" היא כאשר הוא מצליח לכפות את לבו לקבל את אותו התוכן המאיר בדעתו, עד שכל המידות שבלב נכללות באור האהבה שבדעת, האור הגנוז שלפי בחינתו.

הינו שהצדיקים והתורה שהיה גנוז וצפון עד עתה ממנו,

[צז] מידותיו הרעות של אדם חוצצות בינו ובין התורה הגנוזה והצדיקים הצפונים לא רק כאשר הן שולטות בו, אלא גם כאשר הן נאבקות עמו ומפריעות לו בעצם קיומן. אולם כעת, כשכפה לבו לדעתו באמת ומילא אותו באור האהבה שבדעת, נתגלו לו הנסתרות הללו.

כשכופה את לבו להדעת, אזי מקבל הלב שהוא שרש לכל המדות, ומקבל אור האהבה שבדעת, הוא האהבה שהיה בכח בין הקדוש-ברוך-הוא לישראל קדם הבריאה.

[צח] אם כן, כל אדם יכול לזכות על-פי ערכו לגילוי אור האהבה שבדעת בתוך לבו ומידותיו. כך הוא ממשיך אל תוך חיי העולם-הזה מעין מה שהיה בכוח טרם נברא העולם, ועתיד

ח

וְזֶה מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים,

חֶפֶץ, הוּא בְּחִינַת לֵב, שֶׁהַחֶפֶץ הוּא בְּלֵב.

חַיִּים, הוּא בְּחִינַת דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "מְקוֹר חַיִּים שְׂכָל בְּעָלָיו".
הֵינּוּ כְּשֶׁמְקַשֵּׁר אֶת הַלֵּב לְהַדְעַת, שְׁלֵבוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, שְׂכּוֹפֵף אֶת
יָצְרוּ.

אָזִי לְפִי בְּחִינַתוֹ, אֱהָב יָמִים, הוּא מִמְּשִׁיךְ אֶת הָאֱהָבָה מִדַּעַת,
לְתוֹךְ הַיָּמִים וּלְתוֹךְ הַמַּדּוֹת.

לְרֵאוֹת טוֹב, וְרוֹאֵה וּמְשִׁיג אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וְגִנּוּז. שְׂמִשְׁיג
הָאוֹר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה הַגְּנוּזָה, וְהַצְדִּיקִים הַגְּנוּזִים.

להתגלות בשלמות בכוא הגאולה.

מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב: (תהלים לד יג)

ח

וְזֶה מִי הָאִישׁ הַחֶפֶץ חַיִּים,

[צט] רבי נחמן חוזר כעת על רעיונות התורה שלנו, ומבאר כיצד נרמזו בפסוק הפותח אותה.

חֶפֶץ, הוּא בְּחִינַת לֵב, שֶׁהַחֶפֶץ הוּא בְּלֵב.

[ק] הלב כולל בתוכו את כל רגשותיו ומידותיו של אדם, כמבואר בסעיף הקודם. הוא נרמז כאן
בלשון "חפץ", מכיוון שהרצון - החפץ הפנימי - הוא שורש לכל רגש ומידה.

חַיִּים, הוּא בְּחִינַת דַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי טז כב): "מְקוֹר חַיִּים שְׂכָל בְּעָלָיו".

[קא] ומכאן שדעתו של אדם היא כחיו ממש.

הֵינּוּ כְּשֶׁמְקַשֵּׁר אֶת הַלֵּב לְהַדְעַת, שְׁלֵבוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ, שְׂכּוֹפֵף אֶת יָצְרוֹ.

[קב] האיש החפץ-חיים הוא זה הכופף את יצרו ומקשר את לבו אל מקור החיים - הדעת.

אָזִי לְפִי בְּחִינַתוֹ, אֱהָב יָמִים, הוּא מִמְּשִׁיךְ אֶת הָאֱהָבָה מִדַּעַת, לְתוֹךְ הַיָּמִים וּלְתוֹךְ
הַמַּדּוֹת.

[קג] הקשר שבין הדעת והלב מביא את האהבה העליונה שכדעת אל תוך צמצומם של הימים שכלב.

לְרֵאוֹת טוֹב, וְרוֹאֵה וּמְשִׁיג אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב וְגִנּוּז. שְׂמִשְׁיג הָאוֹר, הֵינּוּ הַתּוֹרָה
הַגְּנוּזָה, וְהַצְדִּיקִים הַגְּנוּזִים.

[קד] כפי שלמדנו (סעיף ה, הערות עד-עז), ה"אור כי טוב" הגנוז בעולם מתייחס הן לתורה והן
לצדיקים - ומתגלה בשניהם. האיש החפץ חיים זוכה לראות כבר עתה, במקומו שבעולם -
הזה, את התנוצצות האור הזה המביא שלום לעולם.

ט

וְשָׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ, שְׁאֵמַר שְׁבַה־תּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לֹלֶב. וְלֹא זָכִיתִי לְשָׁמַע בְּאוֹר הָעֵינָיִן, אֲךְ עֵינַי וּמְצֵאתִי קֶצֶת.

נקרא כעת את הפסוק בשלמותו: **מי האיש החפץ חיים** - אדם המושל בלבו וקושר אותו אל הדעת (חיים), זוכה להיות **אוהב ימים** - להמשיך את האהבה שבדעת אל הימים והמידות; **ולראות טוב** - לראות את האור שנגזז מן העולם, לקבל משהו מן התורה הנסתרת ולהידבק מעט בקדושתם של הצדיקים הנסתרים.

זוהי, אם כן, תמצית הדרך שביקש רבנו להורות לנו מתחילת התורה, הדרך המביאה לכך "שיהיה שלום בין ישראל, ושיהיה שלום לכל אדם במידותיו... ובמאורעותיו, שלא יהיה לו חילוק בין בטיבו בין בעקו תמיד ימצא בו ה' יתברך". דרך המושתתת ביסודה על עמל בלתי מתפשר שבו מתמודד האדם עם כל רע הנקרה על דרכו או הבא מתוכו, וזוכה לחשוף את גרעין השלום והאהבה הטמון תחתיו. שכר העמל הזה גדול מאוד, שכן האור המאיר כאשר זוכים לכך הוא מעין העולם־הבא ממש.

ט **וְשָׁמַעְתִּי בְשִׁמּוֹ,**

[קה] מכאן והלאה אלו הם דברי ר' נתן, שלא היה נוכח בעת אמירת התורה בציבור.

שְׁאֵמַר שְׁבַה־תּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לֹלֶב.

[קה] נהוג לחלק את התורה לארבעה רבדים, המכונים פרד"ס: פשט - המשמעות הפשוטה של הכתוב; רמז - הרמזים הכלולים בו; דרש - פרשנות רחבה יותר, על-פי כללי דרישת התורה; סוד - הביאור הפנימי, נשמת הפשט. רובד הסוד, הידוע בשם 'תורת הקבלה', נחלק לשני תחומים עיקריים: א. מבנה העולמות והספירות ותהליך הבריאה הפנימי; ב. כוונות התפילה והמצוות.

כאמור לעיל, רבנו התבטא שבתורה זו כלולות כוונות מצוות התפילין (ראה הערות א, נט), וכעת מוסיף ר' נתן בשמו שהיא כוללת גם ביאור לכוונות מצוות נטילת לולב.

לתשומת לב: רבנו הזהיר שלא להרהר בפועל בכוונות בשעת קיום המצוות, מפני שאין הדבר מתאים אלא לגדולי הצדיקים בלבד. עם זאת, אדם רשאי, ואף מומלץ לו, ללמוד כוונות אלו כדי לזכות להבנה עמוקה יותר של המצוות (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"ב קכ).

וְלֹא זָכִיתִי לְשָׁמַע בְּאוֹר הָעֵינָיִן, אֲךְ עֵינַי וּמְצֵאתִי קֶצֶת.

[קה] רקע: התורה מצווה לקחת את ארבעת המינים בחג הסוכות: "בחמשה עשר יום לחדש השביעי... ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כג לט-מ). המנהג הוא לקחת ביד אחת את הלולב, כשהוא אגוד יחד עם ההדסים והערבות, וביד השנייה את האתרוג, ולאחוז אותם בעת אמירת ההלל. בפסוקים מסוימים אף מנענעים את ארבעת המינים יחדיו לשישה כיוונים: למעלה, למטה ולארבע רוחות השמים. בכל נענוע אנו פושטים את ידינו לפנינו

כִּי עֵקֶר הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לֹלֵב הוּא, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲסָדִים עַד הַחֲזָה, לְהַאֲרִים אֶל הַמַּלְכוּת. וְצָרִיכִין לְנַעֲנַע הַנְּעֻנְוִעִים, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ אֹר מִשְׁרֵשׁ הַחֲסָדִים שְׁבַדְעַת, אֶל הַחֲסָדִים הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּגוֹף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אֹר גָּדוֹל מִשְׁרֵשׁ שְׁבַדְעַת וְכוּ'. עַיֵן שָׁם בְּ"פְרִי-עַיֵן-חַיִּים" בְּשַׁעַר הַלֹּלֵב. וְגַם מְבָאָר שָׁם שֶׁהַכּוֹנֵנָה בְּעַנְיַן הַכְּתוּב:

ומרחיקים את הלולב מן החזה, ואז אנו חוזרים ומקרבים אותו. אנו מנענעים שלוש פעמים לכל כיוון, ובסך הכול שמונה-עשר נענועים. כסדר הזה עושים ארבע פעמים במהלך ההלל, ובסך הכול מסתכמים הנענועים בשבעים-ושניים. כך נוהגים בכל ימי הסוכות להוציא יום השבת (ראה שולחן-ערוך אר"ח תרנא: ה-יא; תרנח: ב). כוונות האר"י מובאות בהמשך.

כִּי עֵקֶר הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לֹלֵב הוּא, לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲסָדִים עַד הַחֲזָה, לְהַאֲרִים אֶל הַמַּלְכוּת. וְצָרִיכִין לְנַעֲנַע הַנְּעֻנְוִעִים, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ אֹר מִשְׁרֵשׁ הַחֲסָדִים שְׁבַדְעַת, אֶל הַחֲסָדִים הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּגוֹף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אֹר גָּדוֹל מִשְׁרֵשׁ שְׁבַדְעַת וְכוּ'. עַיֵן שָׁם בְּ"פְרִי-עַיֵן-חַיִּים" בְּשַׁעַר הַלֹּלֵב.

[קח] ראה בפרי-עין-חיים, פרק ג עמודים תרכז-תרכט (מהדורת ירושלים תשמ"ח). כדי להבין את המבואר שם בכוונות הלולב, עלינו להקדים בקצרה: עשר הספירות, כפי שכבר נאמר לעיל (הערה נה), מחולקות למוחין (חב"ד) ומידות (אג"ת נה"ט). המידות עצמן נחלקות לשש המידות, המרכיבות את פרצוף זעיר-אנפין, ולספירת המלכות, שהיא פרצוף הנוקבא, המחיה את העולמות התחתונים ותלויה לשם כך בקבלת אורן של המידות שמעליה. האור הזה מכונה בכוונות 'חסדים', ואילו בתורה שלנו הוא מכונה "אור האהבה שבדעת". כאמור, עשר הספירות ערוכות בשלושה קווים (ראה הערה ז): הקו הימני (חכמה, טו"ח, נצח) הוא קו החסדים, הקו השמאלי (בינה, גבורה, הוד) הוא קו הגבורות, והקו האמצעי (כתר, תפארת, יסוד, מלכות) הוא הממזג בין החסדים והגבורות ויוצר מהם הנהגה של רחמים והמשכת שפע לעולם.

לאורך כל קו ישנה התקדמות מן ה'בכוח' לקראת ה'כפועל'. האור המאיר בספירות המוחין הוא נעלה מן ההשגה האנושית ומעצם עניין ההמשכה אל העולם, ומשום כך, כאשר אנו אומרים שהחכמה שייכת לקו החסדים והבינה שייכת לקו הגבורות, אנו אומרים זאת על דרך ה'בכוח' בלבד. את ה'בכוח' הזה נוטלות ספירות החסד והגבורה, ומביאות לכלל השפעה ממשית שצביונה ברור - הרצון להיטיב לכול על-ידי המשכת שפע, או למנוע את השפע ממי שאינו ראוי לו. שתי הספירות הבאות, הנצח וההוד, צועדות צעד נוסף כאשר הן מגשימות את שני הרצונות הברורים הללו בעולם המעשה.

קו האמצע נועד למזג ולאזן את שתי התנועות הסותרות הללו - החסד והגבורה. ראשיתו בספירת הכתר, שהיא המקור העליון והכולל ביותר לכל מיני ההשפעות, והיא כוללת אותן מכיוון שהיא מתנשאת מעליהן. בכתר עליון אין החסד סותר את הגבורה, מפני שגלויו וברורו איך ה' יתברך נמצא בשתייהן בשווה ואיך שתייהן מגלות טוב לעולם בלי שום חילוק.

"יומם יצוה ה' חסדו", ולא אמר יום אלא יומם, שהוא הולך עם כלם עין שם.

המשכה של ספירת כתר הוא בספירת הדעת, המגלה מה שאפשר לגלות מאורה הסתום והנעלם (לעיל הערה סה. יש עשר ספירות ולא אחת-עשרה, שכן ספירות הכתר והדעת אינן נמנות יחד. מדובר בצדה הפנימי וההיצוני של מהות אחת, וכשזו נמנית אין רעותה נמנית). הדעת מאחדת את החכמה והבינה, ולפיכך גם את שורשי החסדים והגבורות. משום כך מבואר בקבלה שהיא עצמה נחלקת בתוכה לחסדים וגבורות, כאשר הגבורות נמתקות על-ידי החסדים וממילא מונח השורש להנהגה מתוקנת המשלבת ביניהן - הנהגה של רחמים, המתגלה בספירת התפארת ונמשכת אל המלכות דרך היסוד.

בתמצית, על-פי המונחים המוזכרים בדברי רבנו: ישנם שלושה שלבים עיקריים בהמשכת חסדים אל המלכות. מתחילה נמשך אור המוחין אל הדעת, 'שורש החסדים' (האהבה שברעתו יתברך), לאחר מכן הוא נמשך אל המידות שבזעיר-אנפין - 'החסדים המתפשטים בגוף' (האהבה שבימים/מידות), ולבסוף הוא מגיע אל המלכות עצמה.

כעת לכוונות הלולב: אנו מנענעים את הלולב לארבע רוחות השמים, וכן למעלה ולמטה. ששת הקצוות הללו הם שורשי החסדים שבדעת, כל קצה מכוון כנגד שורשה של אחת משש הספירות שבזעיר-אנפין, על-פי הסדר הבא: דרום (חסד), צפון (גבורה), מזרח (תפארת), מעלה (נצח), מטה (הוד), מערב (יסוד). סדר זה הוא גם סדר הנענועים, כפי שתקן האר"י ז"ל.

בעת הנענועים נחשב האדם עצמו לזעיר-אנפין, וארבעת המינים שבידו הם דוגמת החסדים המתפשטים בגוף - המבקשים לקבל הארה משורשם (פרי עץ חיים שם עמ' תרכה; שער הכוונות, עניין סוכות, עמ' שח). כל נענוע מורכב מהולכה (הרחקה מן הגוף) והבאה (קירוב אל החזה); ההולכה 'טוענת' את הלולב בחסד הבא מאחד הקצוות/שורשים, וההבאה ממשיכה את אותו חסד אל החזה של פרצוף זעיר-אנפין, מקום ספירת המלכות.

למעשה, כל נענוע מורכב משלוש הולכות והבאות (לעיל הערה קז), כנגד שלושת המוחין המתמזגים בדעת ומהווים מקור לכל אחד מחסדיה. כך ישנם בסך הכול שמונה-עשר נענועים. מאחר ואנו מנענעים את הלולב בארבעה מקומות בתפילה, הרי שבסך הכול אנו מנענעים עב נענועים - כמניין המילה תוּח.

וְגַם מְבַאֵר שֶׁשֶׁהַכְּוִנָּה בְּעֵינֵי הַכְּתוּב: "יומם יצוה ה' חסדו", ולא אמר יום אלא יומם, שהוא הולך עם כלם עין שם.

סדר הנענועים מכוון להמשיך חסדים לא רק בספירת החסד, המקבילה ליום הראשון שבו ניטל הלולב, אלא בכל אחת משש הספירות שבפרצוף זעיר-אנפין. זאת מכיוון שעל אף ייחודה העצמי של כל אחת מן המידות, כולן כאחד מבטאות את חסדו ואהבתו של ה' יתברך כלפינו. עיקרון זה נלמד מן הפסוק "יומם יצוה ה' חסדו" (ראה לעיל הערה נד), ואף הוא מוזכר בכוונות הלולב.

וְכָל זֶה מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, עַל-פִּי דְרָכּוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנּוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. כִּי מִבְּאֵר שָׁם שְׁעַל-יְדֵי כְּפִית הַיֵּצֵר, זוֹכָה לְגַלוּת הָאֱהָבָה, שֶׁהוּא הַחֶסֶד, שֶׁהוּא יוֹמָא דְאֵזֶל עִם כְּלָהּ יוֹמִין. דְּהִינּוּ שֶׁהָאֱהָבָה שֶׁהוּא הַחֶסֶד מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְדוּת וְכוּ'. וּמִבְּאֵר שָׁם שִׁישׁ אֱהָבָה שְׁבֻדְעָת, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵהַזְמַן וְהַמְדוּת. וְעַל-יְדֵי שְׁמֻקְשֵׁר לְבוֹ לְדַעְתּוֹ, שְׁלֵבּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ', אֲזִי מְקַבְּלִין הַמְדוּת אֹר הָאֱהָבָה שְׁבֻדְעָת וְכוּ' כַּנִּל.

וְכָל זֶה הוּא סוּד פְּנוֹת לִוְלֵב הַנִּל, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶה מִשְׂרֵשׁ הַחֶסְדִּים שְׁבֻדְעָת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱהָבָה שְׁבֻדְעָת, לְתוֹךְ הַחֶסְדִּים שְׁבֻגוּף, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלָלוּת הַמְדוּת, שְׁבֻכְכֵלֶם מְלַבְּשִׁים חֶסְדִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱהָבָה כַּנִּל. וְכָל זֶה כְּדֵי לְהַאִיר

כעת יבאר ר' נתן איך הדברים קשורים אל מה שהתבאר בתורה שלנו. בהערות דלהלן נפנה לסעיפים המתאימים, לנוחות העיון.

וְכָל זֶה מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּל, עַל-פִּי דְרָכּוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנּוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה. כִּי מִבְּאֵר שָׁם שְׁעַל-יְדֵי כְּפִית הַיֵּצֵר, זוֹכָה לְגַלוּת הָאֱהָבָה, שֶׁהוּא הַחֶסֶד, שֶׁהוּא יוֹמָא דְאֵזֶל עִם כְּלָהּ יוֹמִין. דְּהִינּוּ שֶׁהָאֱהָבָה שֶׁהוּא הַחֶסֶד מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְדוּת וְכוּ'.
 [קו] ראה סעיף ד, הערות נג-נד.

וּמִבְּאֵר שָׁם שִׁישׁ אֱהָבָה שְׁבֻדְעָת, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מֵהַזְמַן וְהַמְדוּת. וְעַל-יְדֵי שְׁמֻקְשֵׁר לְבוֹ לְדַעְתּוֹ, שְׁלֵבּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ', אֲזִי מְקַבְּלִין הַמְדוּת אֹר הָאֱהָבָה שְׁבֻדְעָת וְכוּ' כַּנִּל.

[קיב] לעיל, סעיפים ה, ז.

וְכָל זֶה הוּא סוּד פְּנוֹת לִוְלֵב הַנִּל, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶה מִשְׂרֵשׁ הַחֶסְדִּים שְׁבֻדְעָת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֱהָבָה שְׁבֻדְעָת, לְתוֹךְ הַחֶסְדִּים שְׁבֻגוּף, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּלָלוּת הַמְדוּת, שְׁבֻכְכֵלֶם מְלַבְּשִׁים חֶסְדִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֱהָבָה כַּנִּל.

[קיב] ראה לעיל, הערה קח. המקבילה לגוף היא התורה, המקבילה גם לספירת התפארת (הערה ז) המכונה 'גוף' (תיקוני זוהר, הקדמה, דף יז, א). כמו התפארת, גם התורה כוללת בתוכה את כל המידות ומאזנת ביניהן בשיקול נכון. במצבה הנוכחי מכילה התורה בתוכה את אור האהבה

אֵל הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא הָאֶתְרוּג. הֵינּוּ כְּדֵי לְגַלוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצָּא אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעִבּוּ"ם, וּבְכָל הַדְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת כַּנִּ"ל, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת: "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק שְׂכּוּפָה יִצְרוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוּלָב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צַדִּיק כְּפִדּוּעַ, בְּחִינַת: "צַדִּיק כְּתָמָר יִפְרַח". כִּי בְּסִבּוֹת אָנוּ עוֹסְקִין לְגַלוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם,

שבימים/מידות, אולם היא מבקשת לקבל הארה עליונה עוד יותר - מאור האהבה שבדעת (סעיף ז).

וְכָל זֶה כְּדֵי לְהַאִיר אֶל הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא הָאֶתְרוּג.

הזוהר מלמד שארבעת המינים מקבילים לשבע הספירות התחתונות כדלהלן: שלושת ההדסים מקבילים לספירות חסד, גבורה ותפארת; שתי הערכות מקבילות לנצח והוד; הלולב מקביל ליסוד והאתרוג - למלכות (זוהר ח"ג רנו, א). נמצא שבשעת הנענועים אוזנות יד אחת במקור השפע, שש המידות שבזעיר-אנפין, ואילו היד השנייה אוזנות במקום שאליו הוא הולך - ספירת המלכות.

הֵינּוּ כְּדֵי לְגַלוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצָּא אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעִבּוּ"ם, וּבְכָל הַדְּבָרִים גַּשְׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת כַּנִּ"ל, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת: "וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

ראה לעיל, סעיפים ב-ג, שה' מצוי בכל מקום ושמחובתנו למצאו בכל מקום, אפילו במקומות הרחוקים מאוד מן הקדושה. זהו פירוש הפסוק "ומלכותו בכל משלה" (תהלים קג יט) - דהיינו, אורו האינ-סופי של ה' מצוי בכל מקום, בכל מדרגה ובכל דבר. הבאת החסדים אל המלכות מגלה את נוכחותו ואהבתו של ה' יתברך לעולם כולו.

וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק שְׂכּוּפָה יִצְרוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוּלָב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צַדִּיק כְּפִדּוּעַ,

ראה זוהר ח"ג, רנה, ב, המקשר את הלולב לצדיק ואת שניהם ל"עמוד השררה" של הספירות - הלא הוא הטור האמצעי (ספירות דעת, תפארת, יסוד). במקום אחר ממקד הזוהר את ההקבלה עוד יותר, ומכוון את הלולב כנגד ספירת היסוד (ראה הערה קיג), שהיא מידתו של הצדיק (ראה הערה ח).

בְּחִינַת: "צַדִּיק כְּתָמָר יִפְרַח" (תהלים צב יג).

התמר, "כפת תמרים". בהקשר שלנו, על-פי המבואר לעיל, משמעות הדבר היא שגילוי אור

וּאֶפְלוּ לְכָל הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹם שֶׁזָּהוּ סוּד הַשְּׁבָעִים פָּרִים
שֶׁמִּקְרִיבִין בְּשִׁבְלֵם בְּסֻכּוֹת.

וְזֶהוּ שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים אַחַר נְטִילַת לוֹלֵב וְהַקְּפוֹתָיו: "לְמַעַן דַּעַת כָּל
עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד".

וְכָל זֶה מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּמִבְּאֵר לְעֵיל בְּאֲרֵיכוֹת. וְעַדִּין
צְרִיכִין עֵיוֹנָא רַבָּא, לְבָאֵר כָּל הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לוֹלֵב עַל־פִּי הַתּוֹרָה
הַנ"ל בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְה' יֵאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכָּה לְהִבִּין דְּבָרָיו
וּרְמִיזוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְהַנִּפְלְאִים]:

האהבה שבדעת בתוך הימים והמידות תלויה בצדיק הכופה את יצרו ומגלה את האור הטמון
תחת ימי הרעה (סעיפים ג, ו).

כִּי בְּסֻכּוֹת אָנוּ עוֹסְקִין לְגַלוֹת מַלְכוּתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְאֶפְלוּ לְכָל הַשְּׁבָעִים
לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹם שֶׁזָּהוּ סוּד הַשְּׁבָעִים פָּרִים שֶׁמִּקְרִיבִין בְּשִׁבְלֵם בְּסֻכּוֹת.

התורה מונה את הקרבנות שאנו מצוים להביא במהלך שבעת ימי חג הסוכות, ומצווה
להוסיף סך של שבעים פרים המתחלקים במדורג בין כל ימות החג (ראה במדבר כט יב-לד).
חז"ל אומרים ששבעים הפרים הללו נועדו לכפר על שבעים אומות העולם (סוכה נה, ב).
כמבואר, מצוות לולב נועדה לגלות את האלוקות במדרגות התחתונות (לעיל, הערות קיג, קיד).
כאן אנו למדים שזוהי למעשה משמעותו העמוקה של חג הסוכות בכלל - הגילוי כי ה'
מצוי בכל מקום, אפילו בשבעים האומות, במדרגות הרחוקות ביותר מן הקדושה.

וְזֶהוּ שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים אַחַר נְטִילַת לוֹלֵב וְהַקְּפוֹתָיו: "לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה'
הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד".

בכל יום מימי הסוכות נהוג לומר לאחר ההלל (או לאחר מוסף, למנהגים מסוימים) את
ה'הושענות'. ההושענות נאמרות תוך הקפת הבימה, שלידה עומד אחד המתפללים כשספר
תורה בידו. לאחר ההושענות אנו אומרים בכל יום "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא
האלוקים אין עוד" - באמצעות מצוות לולב אנו מגלים את דעת ה' לעולם כולו.

וְכָל זֶה מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּמִבְּאֵר לְעֵיל בְּאֲרֵיכוֹת: וְעַדִּין צְרִיכִין עֵיוֹנָא רַבָּא,
לְבָאֵר כָּל הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁל לוֹלֵב עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנ"ל בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְה' יֵאִיר עֵינֵינוּ
בְּתוֹרָתוֹ שֶׁנִּזְכָּה לְהִבִּין דְּבָרָיו וּרְמִיזוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְהַנִּפְלְאִים]:

ר' נתן גוזר כמה הדרכות מעשיות לחיי היום-יום מן הרעיונות העמוקים המבוארים בתורה
שלנו: לעתים, הוא אומר, נוטים בני אדם להתמקד ברע שבמצבם ולבקש את הטוב שהיה,

או שיהיה, בימים אחרים. למשל, כאשר אדם נקלע למחסור כספי הוא מזדרז לקחת הלוואה. פעם היה מצבו טוב יותר, והוא עוד ישוב לכך. בינתיים, בימי הרעה, הוא לווה מן הטובה שהוא מקווה לנחול בעתיד. אליכא דאמת, אין זו דרך טובה. יש להאמין שבכל יום ישנו טוב, ולהתבונן היטב כדי לגלותו, ולא לסמוך על ימים טובים יותר שיבואו. משום כך מורה ר' נתן לאדם להישמר ככל יכולתו מהלוואות שאין הוא יודע מתי וכיצד יוכל להחזירן (ראה ליקוטי הלכות הלוואה ה: א).

שונה הוא מצבו של הצדיק, שגם הוא נאלץ לפעמים ללוות כסף מתוך דחקו, אולם מהלוואה זו עשוי לצמוח טוב לעולם כולו. הלוואתו של הצדיק אינה גורמת לו להתרשל במציאת הטוב, אלא להתחזק בכך עוד יותר. ככל שגדול ההסתר, ועמו המחסור, כך גדלה תשוקתו לגלות את אותיות התורה הנתונות בגלות קשה כל-כך בימי הרעה, לבנות מהן דברי תורה חדשים ולהמשיך שפע רב לעולם. הצדיק יודע היטב שאין מקום או זמן שאין בו ניצוץ של אלוקות, ואפילו זעיר, שכן "לית אתר פנוי מיניה", 'אין מקום פנוי ממנו'.

משום כך ממשיך הצדיק להתבונן בימי הרעה ולבקש את השלום הנסתר בהם, עד שהוא מגיע למקומות נמוכים מאוד - שלולא המחסור לא היה מגיע אליהם כלל. דווקא משם עשוי לבקוע האור, ולהצמיח תיקון לעולם כולו. כמו הצדיק, כך שומה על כל אחד מאתנו שלא לומר נואש בשום מצב. לעולם אין מקום לייאוש, מכיוון שתמיד אפשר למצוא את ה' יתברך בכל מקום (שם הלוואה ה: ה).

היקרא־דשבתא מוסיף: השלום והאהבה, שעליהם מדבר רבנו בתורה זו, מקבילים שניהם לשבת קודש, יום המנוחה (ראה בזהר ח"ג קעו, ב; וכן בנוסח מנחה של שבת: "מנוחת אהבה ונדבה"). שבת מקבילה גם לדעת, כמו בפסוק (שמות לא יג) "אך את שבתתי תשמרו... לדעת כי אני ה' מקדשכם". על-ידי שמירת השבת ועינוגה, המקבילים לבקשת האהבה והשלום, זוכה אדם לדעת ש"מלוא כל הארץ כבודו" - שה' יתברך מצוי בכל מקום, בכל מצב ובכל זמן. לכן שבת היא "מעין עולם־הבא", אור המתנוצץ מן העתיד לבוא, מאורייתא דעתיקא סתימאה ומאור האהבה שבדעת.

הנה נאמר 'ואלה ה' את ראלו, ואלה המיחילים לתמוך' כמה רוצה ותפק ה' המצויים לפי שהמקום עושים שלום למעלה ושומים שלום למטה, וזה המצוי והמיחילים את הכלה (המקום) בעצמה (ה'), ולפיכך הקב"ה רוצה שאלו שחיים ממנו עושים עליו.

צדיקים שנקראו גיב ברית שלום^(ט) והנה לשון זו 'ברית שלום' נאמרה על פייתם בן אלנזו, לאחר שקינה על מעשה זמירי בן סולא, כדמכזי בספר במדבר (כה, יג): **וַיִּצְרַח ה' מִלְּמַחֲנֵה לְאַמְרֵה: פִּינְחָס בֶּן אֶלְנָזָר בֶּן אַחֲרָן הִפְחֵן הַשֵּׁבִי יָתִם מִמֵּנִי מֵעַל גְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּקָנְאוֹ יָתִם קְנָאֵתִי מִחוּסָי, וְלֹא גִלַּמְתִּי יָתִם גְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנְאֵתִי: לָזֶה אָמַר, הֲגַיִי יָתֵן לוֹ יָתִם בְּרִיָּוִת שְׁלוֹם: וְיָקִימָה לוֹ וְיִזְרְעֵהוּ תִּפְרִיָּוִת גְּבִרִים בְּקִרְבָּנֵ עוֹלָם, פֶּתַח יְזָרֵךְ קִנְאֹת לְאֹהֲבָיו, וְיִכְפַּר עַל גְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיַּפְרֵשׁ (ס); **אם צרימי שלום**, שמהם לו לברית שלום, כלשהו המחוייב טובה ונקמה למי שעושה עימו טובה, אף כאלו פירש לו הקב"ה שלומו. **צרימי כאלו שלום**, שמהם צרימי עימו, כלומר לא יזכיר לו אתה כאלו לאהרן, ויצניו שנמשחו עמו, ותכלותיהם שיזכירו שם המלך המְקַשְׁקֶשׁ, אבל פינתם שונול קודם לכן ולא נמשה, לא צל לכלל כהונה עד כאן, וכן שנינו צנחנים (פא); **לא נכתבה פינתם עד שהרגו למור'.** ויצאלו הרמב"ם ורמנו בחיי (ס), שצרימי שלום היינו התכללות מידת הדין בעצמם הרממי, ואזו סוד ימוד וסודו מה ש' ה' בעולם, כלומר שהבעוטה השמי' שיוכל ליהדר ולפרסם שמו ימכר בעולם ממנו, וכפי שהרמב"ם ויצאלו וזה המהניני (ס) ע"פ דרכם, ח"ו: **הני טעם לו אם צרימי שלום**, מפורש במקום אחר (נמאלי ג) 'צרימי הימה אריתו החיים והשלום'^(י), כי פינתם הארץ ימים מאוד, שנתמלך בעמ פילגש בגבעה (ע' שופטים ט), ולמח' (כ"ר ס, ג) צנת נדרו לו פינתם, וכל צנעו צדעת המהדמות (לח"פ שינתם פנתם) שפינתם זה אלהיהו, והמותו צל ע"י התנגדות היסודות ופירוטם, וה' שלום' הוא שלום כוחות הגוויה והסכמתן זו עם זה, והקב"ה כרת עם כלל המליצות ברית השלום, כי כל המליצות מורכב מכוונות מתנגדים זה לזה, והם מפורדים איש מאחיו, רק שכיתת אל חי, שהוא נשמת המליצות ורודים וקומו, והם ממכר לו כוחות המפורדות אשר בכלל הבריאה, ועושה שלום ביניהם. והו זה מה שאמרנו (שם) שמהם מלאו להקב"ה 'קושר כתרם לאומות, היינו שהוא המקבץ אותיות המפורדות בהמליצות, ועושה מהם מכתב מחובר'^(כא), ומיחוס מתאחד לגוף כולל, שהוא העולם הכללי וצחייה לו כוחות האדם בעולמו הקטן נכנעים תחת נפשו האלקיים, הוא דוגמת האלקות המשים שלום בעולמו הגדול, ועל זה אמר לו הקב"ה למשה 'משה, אין שלום בעיריך?' (שלמדו דרך**

ארץ, שישאל ככיוול בשלום הקב"ה, ויצאלו הדב, שרימו לו שיבטק את השלום בעולם). ונאשר מסר פינתם נפשו כצמשה זו ויצעל כל כוחותיו לקנה קנאת ה', ונשה שלום בעיריו הקטנה, ר"ל פְּגוּיָמוּ, וזוהו צוהר (בראשית, לז ע"א) שמדינתו 'צרימי' וזהו 'בית צדיק, ח"ו מלון צדיק', וזוהו דל צדיק' יסודל דעלמל. ומובא עוד צוהר (השמות, ח"א רנו ע"א), שמדינתו הצדיקים נקראת 'צרימי שלום', ח"ו: דרגל ד'צדיק' דאיירי 'עץ החיים' וכו', איירי 'צרימי שלום'. ופירש המתקן מדגש (שס): **דלייקי עץ חיים**, הצדיק שהוא היסוד נקרא עץ חיים, כמו התפארת הנקרא עץ חיים. כי היסוד הוא משך התפארת, כמובא צוהר (פינתם, רלו) 'גויה וצרימי שחזינו חז' (צ"ב). ועוד אמרו צוהר (מקץ קנד ע"ב): 'דל צרימי ה' את יצאלו, את המייחילים לתמוך' (מהליל קמו). כמה קוב"ה אחרעי צהו לצדיק, צנין דצדיק אריון עדין שלמה לעילא ועדין שלמה לתתא, ואעלין פְּלַה בעצלה, וצנין כך קוב"ה אחרעי צהו צנינון דדחלין ליה ועדין רשומיה, ופירש המתקן מדגש (שס): **שלמה לעילא וכו'.** ר"ל שמתקנים את היסוד, כי יכל כחונת יסוד נקרא שלום. ויצאלו המ"ו (שס): **דלייקי איון עדין שלמה וכו'.** הענין, שהצדיקים שורשם בקו האמצעי, בקוד 'צדיק כתמר יפרח' (מהליל ג), ונועדו כבונות הולנד' (פס"ה שער הולנד ג), ולכן עושים שמי שלמות, דרוחא וגופא, וכאמור צרימי עדין שנתמלך בעולם ויאל בשלום, כדליחתה בצפ"ה טכונות. ויצאלו (שם) וכן שפינתם עיקר המורה הנקבלת ברית, וע"י שמירת הצדיק קודם, נקרא האדם 'צדיק', ח"ו: **ה' ועמך כולם צדיקים**, לעולם יירשו ארץ, נר מטעי מעשה ידי להפאר' (ישעייה ט), וזאלן איוני ישראל דמשמלתי בצוריימת, ודעי ארסון דלוריימת, בצניניה יסון לעלמל דלמי. תל חו, כל ישראל אית לון חולקל לעלמל ארמי, מאי טעמא, צנין דעברין ברית לעלמל אחקיים עליה, כמה דלמי אמר (רמיה ג) 'אם לא צרימי יומם ויליה, חוקות שמיס וארץ לא שמת', ועל דל ישראל דעטרי ברית וקבילו ליה, אית לון חולקל בעלמל דלמי. ולא עוד, אלל צנין כך ארסון 'צדיקס'. מכלן חוליינא, ל מלון דעטרי אפי צרימי לעלמל אחקיים עליה, אפי צדיק 'צדיק'. מנל קו, מיוספ, צנין דעטר ליה לברית עילמל זכא לעילא 'צדיק', ועל קו 'ועמך כולם צדיקים' לעולם יירשו ארץ.

ליקוטי הנח"א

ודרו"ל (צרות ח) 'אל תקרי מורשה אלל מארוסה'. וכל אחד משראל יש לו אום חמורה, כי ששים ריבוא אותיות המורה, כנגד ששים ריבוא שמות ישראל. וכשיי חסרון גאחמ שריאל, מנאל שיש חסרון חמורה, ש שש ארש שמות ישראל כ"ל. ועל כן חסרל אי אפשר לאחבז את המורה בשלמות, אלל כשיחור מלדבר על שום ישראל, ולבלי למנאז שום חסרון בשום ישראל, מנאל שאין בהמורה שום חסרון ומוס, איו בודאי יאהב את המורה מלד, ואיו ימנר צלימוד המורה מגולל האהבה כ"ל. והו 'מורש ה' תמימה' (מהליל ט), ימינו עשיית המורה ה' היא תמימה, בלי שום חסרון ומוס, דהיינו כשמחרין לבלי לדבר ולבלי למנאז שום חסרון בשום ישראל שהוא אום הממורה, ומנאל שאל 'מורש ה' תמימה' בלי שום חסרון ומוס, איו הוא 'משיבת נפש', כי איו דייקל וזכין ללהבנת המורה, ומרגישן טעם ממיקוח המורה שמשיבת את הנפש, ממלח שאין את שום חסרון כ"ל, ואז וזכין להתממה כ"ל.

מיואוי חכמה

ומה 'אויב שלום ורודף שלום, הוא ע"פ מאמר הכמוז 'או חיוק צמחי, יעשה שלום לו, שלום יעשה לו', דהיינו כשמחוייין צמחיתו יתברך ועבודתו, עושה שלום כפמלח של מעלה, דהיינו בין השמים עליונים, וממילא עושה שלום כפמלח של מטה. ומפרש התנל כ"ל יעשה זאת, ליה אמר 'אויב את הצרימי ומקדין לחורה, והנה כל העולמות נבדלו כ"צ איותות המורה, 'לאורימתה צל קוב"ה לעלמל, וצאורימתה שמתנא עילמל' (זהר חומה קא), ולשונם מורה לשמה צדו, מעלה ומקדין על המלך העלם למורה, וצורה מכיז וכל מיחוימה שלום, ונשה שלום כפמלח של מעלה בין השמים עליונים, וממילא נעשה שלום כפמלח של מטה, ואל ייהיה מלחמות.

לאהוב את השמים כבד מקום הן ברביו ב'. ואחל נסמכת פסחים ג' ע"א, שענין לו להתמלט לעמיר לעלה, ח"ו: 'יהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אטו האידעל לאו אחד הוא? א"ר אחז בר חנינל, א"ר כהני'ו העור"ג, העור"ג, על צמרות טובות אומר 'אחר הטוב והמיטיב', ועל צמרות רעות אומר 'ברוך ה' האקוד, (א) באל כי נמין לובת למדריגו זו, אף כטקס מארשעת העור"ג, ח"ו: כשיהנון האדם בעומק הצנוה ויירי צדעתו פָּוְיָמוּ מלון ככל רגל רגל ועג מעם, האץ יעלה על דעמו כי רע לו, או שום ייסורים מצני חיו ומזונו, או שארי ייסורין בעולם. הכי פָּוְיָמוּ, שהי אהמתו יתברך, הוא מקור החיים והטוב והעניו, והוא העדן שלמעלה מעור"ג. רק מפני שאינו מושג, לכן נמנה לו רע או ייסורים, אלל צממת איון וידד לממעלה, והכל טוב, רק שאינו מושג, ונלול רובו טוב. והו עיקר האמונה שצבילה נצחל האדם, להאמין לזית אמר פני מימינו, למפול פני מלך חיים, ועל כן 'טו' וזדוה במקומו, הואל הוא רק טוב כל העור, ועל כן ראשית הכל, שישמח האדם ויגל בכל עת ופע, ויחיה ממם בצמנומו צה' המחיה ומטיב עימו בכל רגל, ומי פָּוְיָמוּץ ומחילון, מרה עלצמם שיש לו מעט רע וייסורין, ומכר לו חייה טובה, והכי וכו' ככופר ח"ו. ועל כן הקיטוק מידת העצנות צמחוד חכמי האמת, אלל המחילון לא יחוש משום ייסורין בעולם, וכל ענייני העולם, הן וְלֵאוּן שוין אללו בהשוואה לחמיתים.

מביטת הקשרים

יש לכאורה לא נתבאר פה בדברי רבינו מדוע נקראו הצדיקים 'ברית שלום', אך מהמתאר להלן (אותיות ג' ד' ו' ע'וד) נראה, שש"י שמתגברים הצדיקים על צירם, ע"י בכוחם לגלות את הטוב והואר הנגוזים, וככל למצוא את הש"ת בין בטיבו (אבהם) בין בעקו (דיון), וככל הם עושים 'שלוה' בין שתי הנגמות הללו, ובכחי' ספירת ה'ברית' והיסוד הכוללת בתוכה את שניהם, כידוע בספרי קבלה. (ב) שבמשך הפסוקים שם במלאכי נאמר 'כי שפתי חנו ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיחה, כי מלאה ה' צבאות הוא', שדרש זאת רבינו להלן (אות ו') באורכה, שמהו הרב בוודאי יבקשו תורה וכו', ע"ש, וכפי שביאר עוד (אות ג'), שלמדרגה זו מלאך ה' צבאות' וזכה הצדיק ע"י כנספח את צירו, ע"ש. ויחבן לזמן ולבאר עוד ע"ש ששי' שקינא על מעשה זמירי שלא שלט ביצורו, בבחי' הרשעים שחש ברשות ליבן כדלהלן (אות ו'), וזכה בכין פינתם לעלין בחלו חיון תקוה כפיתיה הצדק, בחי' קישור העולל אל הלה, ועל כן זכה דייקא ע"י להבטחת ח'ברית שלום', בחי' שליומת מדרגת הצדיקים, והבו. (אז הוא בוודאי ממהבאר הלה (אות ג') בחי' הצדיק הגופיית את צירו, בחי' מלאך ה' צבאות, וזה עושה ובוטג את אותיות התורה, וכפי שנתבאר עוד להלן (אות ו'). שעי' הוא בוודאי יודע את התורה, כי אפילו מדרגים גשמיים הוא מלקט אותיות התורה. (ב) והנה התפארת היא בבחי' התורה כידוע, שאף היא נקראת שלום, בחי' זכל נבחיית שלום. ויחבן לזמן ולבאר בזה, שהצדיקים שמהם בחי' (סוד' והתורה הם בבחי' אחת, והצדיקים הם אלו המגלים ומשפיעים את השלום שיש בהתורה, וראת לעיל במקום ח"ו ד'ה' זכל נבחיית שלום' בדברי הורה המבאר שאת נביכות השלום שיש בהתורה, ואוח הברית, והוא המשיפיעם. (כ) כמובא כל זה להלן בסוף המבאר בדברי מוהר"ן. מביטת ח. כ. ה.)

ואני תפלה

בזמן ש' עולם, ובגו שקריה אהבה ושלום דלי בון פל ישראל עמך וְכָל אֶחָד וְאָחָד וְדָבָר עַם חֶבְרֵי יִירָאֵת שְׂמִימ, עַד שְׂכַנְיָנו עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל הָיְהוּ וּבְכַפְּתִים הָיְהוּ בְּאֶרְבֵּי אַרְצָה וְהָיְהוּ יְרֵעוּת (יְקוּי' ח'ד).

עצה ותשיבה
על ידי התורה ועל ידי צדיקים יכול להאוב את חסרון ה' ב' בתורה וב' מקום, הן ברביו וב', ויכול להיות שלום בין ישראל ויאהוב זה את חבירו ויאהוב את חבירו (קיצור פק"ט מורה"ב ח. ה.).

הן בטיבו וכו'. וכח בליקו"ה (ו"ח תפילין ה, יא) שענין זה שלא יהיה חילוק במיוחדו בין נטיבו ובין עקבו, רמז במד' לרעות התפילין והמעצרת⁽¹⁾, ו"ל: וזה בחינת מעצרתה של תפילין ששם עובדים לרעותה, שהוא בחינת מעצב יצ"ק כמובא בזוונות (פ"ה ע"ה שער התפילין א), כי יצ"ק הוא בגימטריא "ו"ה אלהים" כמובא (פ"ה ע"ה שער התפילין יא), זה בחינת צ'ה' אהלל וכו', וזה בחינת אהלל דבר, וזה בחינת אהלל דבר, להכיר אותו יתבדק ולהתקרב אליו תמיד בין נטיבו בין עקבו ח"ו, בין בעלייה בין ביירידה, שזה בחינת צ'ה' אהלל וכו', כאלהים אהלל וכו' כמובא בהתורה 'מי האיש התקן חיים וכו'. וזהו ענינו בחינת נק"י כאלה המוצא בהתורה 'קרא את יאושע' (ליקו"ה ו) ע"ש. שכח שם של כל מי שרצה לעשות תשובה לך ליהיות בקי בהלכה, בקי בלמוד בקי בצדק, בקי בעייל בקי בנפיק, בחינת (המלך קטנ) 'אם אפק שמים שם אמה, ואליעיה שאול הנך וכו', ע"ש. היינו שזריכה ללאות להתקרב להשי"ת תמיד בכל מקום שגא, בין בעלייה בין ביירידה, ואפילו אם הוא בשאלו מחמיות, הוא גם יוכל להתקרב אליו יתבדק, בחינת 'ואליעיה שאל הנך' וכו' וזה הוא בחינת אריכת אפיים, להאריך רוחו תמיד כל ימי חייו, יהיה ארך שיהיה, לא יפול משום דבר שבעולם, ויחמיל תמיד להתקרב אליו. וכן לא יישק ולא ייגע לעולם, אפילו אם וזה בעלייה גדולה, למדידתה גבוה, אע"פ ידע שגם בשמים נמנע השי"ת, בחינת 'אם אפק שמים, שם אמה, שאע"פ

שנדמה לו שעלה לשמים, עדיין הוא לריך לבקש את השי"ת ולהחמיל ממדש, כי גם בשמים נמנע השי"ת, כמ"ש רבינו בהתורה 'כי תאלל למלחמה' (ליקו"ה ח"ב פב) וכו', שכל זה הוא בחינת אריכת אפיים שזוכין ע"י מלות תפילין, וזהו בחינת מעצרתה, בחינת מעצב יצ"ק, כי יצ"ק הוא אומיות נק"י, בחינת צ'ק' בלמוד, בקי בצדק וכו', כמ"ש שם רבינו ו'ל' בעלמו שבחינת נקי הכל'

הוא בחינת יצ"ק, ע"ש בסוף. וגם יצ"ק בגימטריא הו"ה אלהים, בחינת צ'ה' אהלל, כאלהים אהלל וכו' כ"ל, היינו בין בחינת הרחמים ובין בחינת הדין, בין נטיבו בין עקבו, בין בעלייה בין ביירידה, תמיד לריכין לעבוד את השי"ת, ולהאריך רוחו לגל יפול, ולא יפול ולא ימנעל ומתקומו להשי"ת משום דבר שבעולם. וכל זה זוכין ע"י התפילין, שהוא בחינת אריכת אפיים ה"ל, שמאריך רוחו על הכל וכו', שזהו בחינת הרעות ארוכות העובדים במעצרתה, שעי"ז עובדים על הכל, על כל הייסורים והמניעות והבלבולים המשכין מלועזי, נישא, ומתבטל הכל כנגדו ע"י בחינת אריכת אפיים.

ויברל להיות שאלום בין ישראל. וכח בליקו"ה (ו"ח פקדון ה, ט): עיקר ההבדל והשולש עם ישראל הוא כשמדברין ועוסקין יחד בדברי תורה ויראת שמים בחמת, כי להיפך ח"ו אין שלום אמר ה' וכו' (שמי' ממ). ועיקר השלום הוא התורה, כמ"ש חו"ל (ברכות קד) 'תלמודי חכמים מרבין שלום בעולם וכו'.

מילואי חכמה

ויברל להיות שאלום בין ישראל. ומנח במסכת דרך ארץ וז"ל (פרק השלום, ע"י) בקמת השלום וזהו להקרא 'שלום' כשמו של הקב"ה, ו"ל: א"ל יהושע, גדול הוא השלום, ששמו של הקב"ה נקרא 'שלום', שנאמר (סופטים ו) 'יבן עש גדעון ממנה ה', ויקרא לו ה' שלום' וכו'. ומה מנח שאינו אוכל ולא שותה ולא מרימ, ולא נמנה אלא לנפסקן של ישראל, נקרא 'שלום', שם שהוא ארוכב שלום, ורודף שלום, ומקדיש שלום, ומשיב שלום, ומגילי שלום בין ישראל ללכיהם שבשמים, על אמת אלה וכוה.

ויברל להיות שאלום בין ישראל. ומנח בספר ארזת ליים (פ, נה) ד"ה ופי' דברים יר"ע: שמעתי מאדוני מורי ורבי הרה"ג בוי"ע קדישא מוה"ר שמואל שמעוניק וז"ל א"ל ד"ק ק"ק' ויקרא ל' וכו'. ומה מנח שאינו אוכל ולא שותה ולא מרימ, ולא נמנה אלא לנפסקן של ישראל, נקרא 'שלום', שם שהוא ארוכב שלום, ומקדיש שלום, ומשיב שלום, ומגילי שלום בין ישראל ללכיהם שבשמים, על אמת אלה וכוה.

שלום בין ישראל. ובספר עניני נחל (פי' האינו, ד"ה ויארע עליהם) האריך לבאר בחינות וחיטות השלום בין ישראל, שכך נעשה שאלום תורה. כי כל אחד מישאל הוא נכד אמת המחיות תורה, ובאשר מתאחדות כל החיות במגילת קדושתה, וכך נעשה מהם ספר תורה⁽²⁾. ו"ל: ידוע (ו"ח ש"ה, א) א"ל) כי ששים ירבו אומיות בחומרה, נגד ששים ירבו נשמות ישראל, הכולל כל עיבור קומה קדושה, וכל נשמה ונשמה שרשה את אחד מהמורה וכו'. ועם זה יש לי להבין טעם מלות השלום, שהוא 'איהבת לרעך כמנו', ונעויותיו על האחדות, ויש מקום לשאל לשאל, מיה זיק אם יש בענין שמי כמות אשמים, ושמי הכמות הם האשמים ישרים כדלוי, והם ימות חלוקות שונאים זה את זה, מה זיק את, ומאשר שאשמי כל כח

וכח הולכים נדרך התורה. ונבין זאת כאשר נשכיל קדושת ספר תורה כי נגלה מאור, וכל עניניה הוא קנין ששים ירבו אומיות בקוף אמת, ומדברין עליה ברכת התורה שהיא גדולה בזכות מכל הברכות וכו'. אכל אם יתקר את אחד מהספר תורה, נקראת ספר תורה פסולה, ואין בה הקדושה היא, ואינה ראויה שזכ לבקר עליה. וזהו אם יקחו קלף קטן ויכתבו בה האות הספר וימחוהו בספר תורה, אין מועיל, כי עיקר קדושת ספר תורה בהנפרות ששים ירבו אומיות⁽³⁾ ההם בקלף אמת, כי ששים ירבו אומיות והם הם כל עיבור קומה קדושה. ובספר מאור ושמע (פ' במדבר, ד"ה וליבין מה) ביאר ע"ד זה ערה, שמנח שאלום המורה הנפעלת ע"י השלום, נפעל גילוי תורה וזוהי השכינה על ישראל, ו"ל: העיקר שהכל מלוי זו הוא שיהיה אהבה ואהבה בתוך בני ישראל, וכמאמר חו"ל (שנת לא) שבמלות 'איהבת לרעך כמנו' מלוי כל המורה כולה, שבזמן שיש שלום בישראל השכינה שרויה בנייהם מפני שכללות נשמות ישראל הם ששים ירבו אומיות היא ששים ירבו אומיות, שכל אחד מישאל שורש נשמותו הוא כלות אמת מהמורה. וזה מרומן בחינת ישראל, כי המורה מסמיות בחינת ישראל, לכן כשיש שלום בנייהם אומיות לתורה (מנלה עמוקות ואמתה שקל). וכן כשיש שלום בנייהם אהבה ואהבה וריעות הם עוליים לקבל המורה שע"י ההתבוננות שיש בנייהם נעשות המורה שלימה, וכל אחד קבל לו לקשר עלמו לשורש שבמורה. ולכן נעשת מתן תורה שמו של כלל אחד נהאבה ואהבה, כמו שפירש"י, מפני זה זכו לקבלת התורה וליבוי שכינתו יתבדק עליהם פנים בפנים, ונגלה אז עליהם כוקן מלא רחמים, שרומם שנמשך עליהם השפעה מגלות המוחין, ומי"ג מקויו דיקוא, שהוא לבנונית העליון⁽⁴⁾, שאין שם שום שמות ותועבות דין כלל.

ולאזהוב זה את זה. ומנח בספר יחזק שיש קודם ליקו"ק מפשיק (אחדות ואהבה ישראל, ט): הרה"ק הרב דוד מלעזוב ז"ל וז"ל: תמיד קיבל ולמד מידות ומוסר מכל אדם, כמ"ש חו"ל (אבות ה, א) 'איהוב חכם, הולמד מכל אדם', וזה מדברי הגויים למד⁽⁵⁾. ופעם אמת שנתע מאיכר אחד שאמר לתכירו בזה הלשון 'אתה אהובי' והשיבו 'כן'. ואמר לו ש'קך אמת דובר, כי אם חלמת אמת אהובי, לריך אמת לדעת את כל פנימיות ליבי, ומה חקר לי. ואם אין אמת ידוע זאת, את לא אהובי בחמת'. והו' למד מאיכר אצל, שאזכוב הנאמן לריך לעל כל הדברים הנלרכים ותקרים לתכירו אהובי, כדי לידע להשלים את נפשו.

מביטת הקשרים

(כ) וראה בספיר התגלות המאמה, שהבאנו את דברי רבינו שבמאמר זה כוללים כוונות תפילין. וענין תפילין גם נזכר להלן באות ד', ראה ש בליקו"ה ד"ה משל שיער בדעתו וכו', מה שרמזנו בו, ע"ש. (כח) וראה עוד בליקו"ה ד"ה 'התורה הנקראת שלום', שהבאנו את דברי רבינו בשיאר ח"ו מיעין זה, ע"ש. (כז) בבחי' אורחות בולטות ובצטרפות המובא להלן (אות ג'), כלומר שהשלום ע"י התורה. נעשה כשנצטרף אורחות התורה מכל מקום וכו', ומכל אחד ממשנות ישראל. (כח) בבחי' גילוי האהבה שבדעת, שע"י יתיקים השלום המופלא שלא ידעו ולא ישיחו וכו', כמובא להלן (סוף אות ד'). (כח) בבחי' המבואר להלן (אות ב') שגילו ופתחו לו חו"ל פתח וכו' שבכל הדברים הנשניים ובכל לשונות העכורים יש ש אלקותו יתבדק המחיה אותה.

ואני תפילה

רבינו ישע' עוקם, קמא רחמידי על עמך ישראל תמיד וכו', בך אוקנו בשלומך הובל, ותשפיע שלום על עמך ישראל לעולם. ושיהיה שלום בין כל ישראל בין אהרן לכהן ובין איש לאשתו. ואל יקרה שום שנאה וקנאה ותחרות וקנאה בין כל ישראל עמך לעולם. ותהרהר ויתבדל השלום, עד שישיגו שלום בין כל באי עולם עד שיכלו כל אהרן ואהרן לעורר את תבון אל האמת, שישתפל על תכליתו הנצחית, ואל יבקר יקו ויבקר ויקרי, עד שישלבו כל איש את איליו כספו ואיליו וישובו בקם אליו באמת ובעבודת באמת ליראה ובהאבה וכו'. ותבונו ושיהיה שלום בתורתו בלא קשיות. ונגלה להבין היטב במהותו גילוי כפי השלום שיש. ונגלה להבין כל דברי תורתך על ברוך כפי שום שישוית בקל ומעורר ותבונו יחדש תמיד באורים אמתיים בתורתך הקדושה בקדושה ובקדושה באמת ובאמונה פרודת המוב. ונקבה לקל בחינות שלום בתכלית השלמות, עד שנובה לעורר כל העוקם בפר לעבודתך באמת, וישובו בקם אליו ויעבדו באמת

ענין ותושייה

צריך לאהוב את חבריו, ושיהיה לו שלום עם הכל, ויסבול מחבובי אף אם יש לו אהבה וישרים ממנו, והשתדל לדונו לבקש וזכות למצוא שו' טוב, ולהפוך הרבה ישובו, וזכר בריתנו עם חבריו חבריו לרעה כל כך כמו שהוא סוכר וכו', וכיוצא בזה הרבה שיער בדעתו וכו', מה שרמזנו בו, ע"ש. (כח) בבחי' אורחות בולטות ובצטרפות המובא להלן (אות ג'), כלומר שהשלום ע"י התורה. נעשה כשנצטרף אורחות התורה מכל מקום וכו', ומכל אחד ממשנות ישראל. (כח) בבחי' גילוי האהבה שבדעת, שע"י יתיקים השלום המופלא שלא ידעו ולא ישיחו וכו', כמובא להלן (סוף אות ד'). (כח) בבחי' המבואר להלן (אות ב') שגילו ופתחו לו חו"ל פתח וכו' שבכל הדברים הנשניים ובכל לשונות העכורים יש ש אלקותו יתבדק המחיה אותה.

(תפילין כז).

במלות ג).

הספד"א לחיים וסוגים סביב הניצוֹת הקדושים שזמן המשא ומתן, על כן זה שנכנס לשם הוא בחינת יורד לגלות מזרים, שכולל כל הגלויות, שהוא בחינת גלות הספד"א לנפש ישראל ולהניצוֹת הקדושים התלויים בו. ואזי כשנפש ישראל יורד לגלות הניצוֹת, דהיינו כשעוסק במשא ומתן, אי אפשר לו לעמוד שם ולזכות אי אפשר לעבוד את ה' לעשות פעולות שליליות, לברר הניצוֹת משם ולנצח משם בשלום, כי אם ע"י שמקשר עצמו אז להצדיק הדור האמיתי, שהוא בחינת

יוסף, שעל ידו כל הניצוֹרים שבעולם, שזוהו בחינת זבל הארץ צאו מזרימה אל יוסף לשבור, שכל האחרים שבעולם העוסקים במשא ומתן, כולם מוכרחים לצאת בגלות מזרים, ששם כשנכנסים כל הניצוֹת בגלות כנ"ל, על כן כולם מוכרחים לצאת לשם כשצביל להעלות הניצוֹת משם. וכשצביל לשם לגלות מזרים לריבין לצאת אל יוסף, בחינת הצדיק האמיתי, לשבור ולסחור ולעשות כל הקנינים על ידו דייקא, כי ע"י הצדיק האמת נעשין כל הניצוֹרים שבעולם כנ"ל. כי צלחת כל החיות של כל העולם ומלאוהו הוא רק מהמורה הקדושה כידוע, כמ"ס (בראשית א) 'בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, בראשית' זה המורה, שנקראת 'ראשית כחמה' (מהללס קיאה), ובה ברא הש"ת כל העולם ומלאוהו, והיא חיות כל הדברים וכל החפצים שבעולם, נמצא שצביל חפץ שבעולם מלוכב בו ארמיות הקדושה שהיא חיותו. ואם היינו כולנו זוכין להיות כראוי, כראוי הטוב צלחת, ולמוד מורה לשמה צלחת, אז היו כל הדברים מזוריים, אפילו כל החפצים של חול, כי כולם מקבלין חיותם מהמורה כנ"ל, אך מאחר שלא כל אדם זוכה לזה וכו', על כן לריבין להתייגע במשא ומתן, ולשהשגות מלאוהו והכרה המשא ומתן בקדושה גדולה, אולי יזכה לברר הניצוֹת, שהם ארמיות המורה הלימוד כראוי, שנתפורה בצדו וכו' (ע"י ליקוטי נחצ'). ועל כן עיקר הצביל והסיון הוא ע"י הצדיק הדור, שהוא בחינת יוסף כנ"ל.

מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם, וכליקו"ה (ח"מ מקח וממכר ג, ד-ג), מנצחת הקדמה יסודית לניצוֹת הענין, המקושרת גם למנצח להלן במאמר (אות ב) גבי ארמיות המורה הממין כל דבר, וי"ל עיקר המשא ומתן הוא כשצביל לברר הניצוֹת הקדושים המלוכבין בכל חפצי המשא ומתן כידוע, ועיקר הצביל הוא לברר הניצוֹת הקדושים, ששם בחינת ניצוֹת ארמיות המורה הקדושה, לבררם מבחינת ה"ט מלאכות, ששם בחינת 'פועת אפיך תאלל להם'

(בראשית א), שמהם נמשכין כל עסקי טרדת המשא ומתן, וכל ענייני המלאכות, וכל העסקים שבעולם, שכולם כוללים בל"ט מלאכות ועוד, אשר שורש ה"ט מלאכות בקדושה הוא בחינת ארמיות המורה הקדושה, בחינת ניצוֹת הקדושים. וצריכין לברר כל אלו הארמיות והניצוֹת הקדושים מן החינת ה"ט מלאכות, ששם כל עסקי המשא ומתן וכו'. ועל כן צריכין להתייגע במשא ומתן ובמלאכות, להחמיק ולנקט מהש"ת שזוכה לעשות כל ה"ט מלאכות ועל עסקי המשא ומתן בקדושה גדולה, כדי שזוכה לברר משם כל ניצוֹת ארמיות המורה הניצוֹת שפגלו לשם, שמהם נעשו אלו ה"ט מלאכות כנ"ל. ואזי אפשר לברר אלו הניצוֹת הקדושים מן ה"ט מלאכות, כי אם שכמקשרים עצמן לצדיק הדור, שהוא בחינת יוסף. כי יוסף הוא השליט הוא המשביר וכו' (בראשית מט), שכל ה"ט קנינים וקנינים שבעולם, כולם נעשין ע"י הצדיק הדור שהוא בחינת יוסף כנ"ל, וכמ"ס (בראשית מא) 'וכל הארץ צאו מזרימה אל יוסף לשבור', שכל הארץ, ששם כל העולם העוסקים במשא ומתן, אשר צלחת לארמיות כל העוסקים הוא לברר צביריים, לברר ניצוֹת הקדושים מעמקי הקליפות, אשר כולם הם בחינת יורדי מזרים. כי כל הגלויות מכוונים בשם מזרים על שם שהם מזרים לישראל (צ"ר טו, ד), ועיקר הגלות הוא גלות הנפש, מה שהסטרין אחרת, ששם העכו"ם, אינם מניחין את הנפש מישראל לצביל להשי"ת ולהתדבק בו יתברך צלחת. ועל כן זה שנכנס לתוך המשא ומתן, ששם הקליפות

ואני תפלה

אנא יי' ותקני ואצני בקדש שחך העליונה. אל תטובני יי' אלהי אל תרחק מפני חושך לעזרתי ארצי תשועתי. וכני מעתה לקדש ולצבור עצמי באמת, ואוקף להרעיש אלהותך עלי בכל עת. ותקני שאובה לדעת באמת ובכל ש"ס בכל עת ובכל שעה כי מלא כל הארץ כבודך ותשפוך בכל משפחה. ולקיים מקרא שקחובו "שויית יי' לגנדי תמיד". ולא אשבה ארץ לעוֹלָם, בין ביום בין בלילה, בין בתקין בין בשנה, בשבת בביתו ובביתך, בדרך בקבבי ובקובי, באכילתי ובשייתי, בעמיתתי ובשיבתתי, ב"ה ש"ה דבור ותשעה בכל תנועת. בכל עת ובכל שעה, אוקף לצביל ותהרעש עלי ארץ מלא כל העוֹלָם, כמו שקחובו "אם יסתר איש פמסותרים ואני לא אראנו נאם יי' הלא את השמים ואת הארץ אני רומם בל"ה מושב בכל מלא דרמים, מלא חסד ורחב לב על עת ובכל רגע, ופי תהקרב אליך באמת (ויקרא ח"ב, ב).

מיצוֹאי חכמה

לא יבול להתנצל ולומר אי"א לעבוד את השי"ת. וכדומה לאינו להניח את המונח דברים (דב, ג, א), מאלמונו של צביר ודף חף יודע אלמונו של הקב"ה וכו'. מעשה בנ"ש כן שטות שלקח חמור אחד מישמעאל אחד, הלכו תלמידיו ומלאו בו אבן אחת טובה תלויה לו בצווארו, אמרו לו רבי 'ברכת ה' הוא מעשיר' (משלי י). אמר להם ר"ש בן שטות, חמור לקחת, אבן טובה לא לקחת: הלך והחירה לאותו ישמעאל. וקרא עליו אומן ישמעאל, בן הקב"ה' אלקי שמעון בן שטות. הוי, מאלמונו של צביר ודף אחת יודע אלמונו של הקב"ה. ופירש הען יוסף (סס): **סוף הסוד**. ואף שאינדו היה מותר, מכל מקום עשה ר"ש בן, כדי שיתקדש שם שמים על ידו. **ענין ה' אלקי שמעון וכו'.** כונת הישמעאל היה צוה לומר, שהמירה היא ה' היא נמצא בו, מפאת היותו חלק ותכל הצורה יתברך, ולפי גודל יקרת החלק, מהנקל להעריך יקרת הכללי, הוא בצורה יתברך שמו, שמנו נאלצו המידות האלו שנפשותיו. וזה סודו 'מאלמונו של צביר ודף אחת יודע אלמונו של הקב"ה', אשר איתו ועימו האמונה צביר שמה, מפאת היותו בעל הכוחות כולם.

מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם. וכונתו בנ"ע (א"ת קט, א), ארמיות הנהגת המשא ומתן הארמיות לישראל, וזכות הסיבות מעסק המשא ומתן עם העכו"ם, וי"ל לא יעשה מלאכות עיקר, אלא ערף, ותורמו קצת, וזה חזה יתקיים צדו. וישא ותן צלמונה. וזאת מלוכביר שם שמים לבעלה, שכל מקום שהוכתה השם מלוכה, מיהה מלוכה. וזאת מלישבע, אפילו צלחת, שאלף עיינות היו לינאי המלך וכולם נהרעו צביל שהיו נשנים שנועות, אע"פ שהיו מקיימים אותם. וזאת מלשהמק עם עכו"ם, שמה יתחייב לו שנועה, (וישעט העכו"ם בשם ע"י), ועבר משום לא ישמע על פיך (שמות טז). ובענין זה איתא במסכת צביל מיעלע (על ע"א) גבי מה שהתורה ריבית נכרי למ"ם בלבד, וי"ל בגמלה: טעמא מאי גזר רבנן כריפית נכרי אוקף, שמה לימוד

ממעשיו, וכיון דתלמיד חכם הוא, לא ילמוד ממעשיו. ופירש"י (סס): **שמה לימוד ממעשיו.** שמה ירגיל הכביר אלו, וילמד ממעשיו. **שצביל דברים נשמיים וכו' יבול לצביר בהם אלקות.** ומונח כשפיר צלח מים חיים (פ' כי תשא, יג). צביר נודע שכל דבר ודבר שבעולם הנה לית אחר פניו מנייה, וצבולע נמצאים ניצוֹת הקדושה וחיות הקודש ממלך עולמים ב"ה, הן אוקן שיתנו בן כשעת הצבירה במחמך פיו יתברך שאמר על כל דבר ודבר יחיה בן, ואוקן הארמיות והחיות יתנו בזה עד היום להחיותם, והן אוקן שפגלו בכל בחינות דומם צומח חי מדבר בעת שצביר הכלים הידועים, והמה נקראים ונכפיים, כי נפלו ממקור קדושתן אל הקליפה וגשמיית עו"ה. וכולם נמפים ונכפיים לעת הגיעם לשרת צבוק, שהאדם יעשה עמהם חיזה דבר מלוכה, שיתדבק ע"י לקדושת ה' אלקיהם, ויתעלו למעלה לשבול אל חיק אציהם. ואם האדם נוטל הדברים האלה ומקרבן לצביר לתאוות הבלי הבלי, למלאות הנאמתו ומשקן במחמדי עו"ה, הנה לא די שלל העלה את הניצוֹת ההם, עוד הורידם לצביר שמה לעמקת הקליפה יותר, כיון שעוסק בן לתאוות הנפשויות, וכל התאוות נמשכין משרש הרע והקליפה, הרי משתמש עמהן ברע, ופולפול יותר ח"ו, וכו' האדם חייב צדמיות לעמקת לעמקי הקליפות וכו'. והנה כן הדבר צביל דברי הרשות אדם עושה, מאחריה וספיה חיותו ומשא ומתן, כבולע צביר האדם לעשית בעיני העיקר בזה למות ה', ולנאות את הספירות לה' אלקינו אשר שם, כי לא צמקרה ולא הסדומן נמצא לאדם על הארץ כל חפציו המצויים אלו, כי הלא ה' אלקינו ב"ה הוציאו ומביט מראש כל הדורות, והכל צפוי וגלוי לפניו, ולא יצויר שיהיה עולמו צמקרה ח"ו, לעובד את הארץ מהשגחתו יתברך, רק שיקרה צמקרה חפץ זה לאדם זה, וחפץ זה לאדם זה, ומתגלים אלו מזה, ואלו לזה וכו'.

בלא אלקותו אין להם שום חיות וקיום כלל. מובאר בחו"ק וספרי פנימיות התורה, כבוד הפסוק 'ומלכותו בכל משלה', שמינה המלכות היא הנומנת חיות לכל העולמות, כמו גם לאומות העולם, ואף למדורי הקליפות, שאם לא כן, כביכול יש אחר פניו ממנו יתבדק ח"ו. והנה נעת שעראל עשין לרעו של מקום, שבשלימות זה היה צומן שביח"ק קיים, אך גם בגלות בשעה ששיראל שייך למקום הטהור והמנוח כראוי, הרי זה חיים הקליפות היא רק צמחוס לנודך מיקום, ואוי נעשים אף בצחיות 'כסא לקדושה'. אך כשאין שיראל עשין לרעו של מקום, הרי הם ויקים מן המלכות יתר מכדי חיוס, בצחיות 'שפחה י' חירס גזיראל, שזהו צחיות נפילת המלכות לזין הקליפות, ואוי מלמלמת המלכות את אורה והשפעתה כדי לנעט ויקקס ממנה. ובחמת אף שלמלח"ט עין, אין לה שום ממשלה, אך כבוד 'ומלכותו בכל משלה' יש גם שום חיות אלקות נסמרת ועגלמת, כי לית אחר פניו מנייה. ויש להסיף, שיגשה חוקק בדורה זין גילוי האור והמבטחו למטה כשמחלבש בעולמות היריה והעשיה, שגם יעולה להרלות אף מיליות הופכית ממש, שכביכול ח"ו אין סף אלקות כלל¹, לזין גילוי האלקות שבעולמות איליות ובריאה, שגם אין שום אריות הקליפות כלל, ושם מלכותו יתבדך שודרת מאן קן עמה בגניו מוחלט (ובצחית הקליפות הגמלחת שם, אלו הם הספירות) על עולם הבריאה המאיריות צנווים עליונים, בהם מחלבשה הארת עולם האיליות, בצחיות 'ארות ובלים ההכרחיים להמשכת האורות). וכן ארמא בתיק'ו' (תיקון סט, קח ע"ג): **'איינון כתרין תתאין, אירון קליפין לשער קדושה ושער ספירן מוחא גנוייה, ואלוין קליפין אירון מחייה זין ישראל לחביים שבשמים.** בזלנין קליפין מחלבש קוב"ה ושכינתיה, לקיימת שבכינתיה 'ומלכותו בכל משלה' (תהלים קח), ולקיימת זיה 'כי מנך על כל הדרך אלהים' (שם מז). אבל לעילא בזחיתיה איתמר 'לא יגודך רע' (שם ה), אלא קליפין דיליה לעילא אירון לזבוסין, וכמה גוונין שפירין דטוראל, דמנהון אתאפשט

מילואי הכמה

ובכל לשונות העכו"ם יבול לצמצו בהם אלקות. עבודה זו, למולא את אלקותו יתבדך בכל לשונות העכו"ם ודבומה, יסוד מוסד הוא בזחית החסידות. והנה נאמר בזכריות (יא, ח): גזי דור הפלגה יזיה כל הדרך שפה אחר ודברים אחרים, ודברו מול' בעינינו (מגילה י' ע"א) שדיברו בלשון קדושה. ויזכר במאור עינים (פ' גת, ד"ה ויחי כל הדרך), שזהו שורש שאלו נילוות הקדושה שנתערבו בארומות עולמות, ח"ו. כי בזכריותה צרת קוב"ה עולמו, ובזכריותה מתנהג עולמו, וכמו דלית אחר פניו מנייה, שכל מקום הוא חיותו ואלקותו, ואורייתו וקוב"ה, מה אס כל בעולמות וכל האומות אין להם חיות רק מן התורה, ומשן התורה שחיותן ממנה, הוא, כי אחר דור הפלגה כתיב 'כי שם כלל ה' שפת כל הדרך', אף שנתגלו כל השונות, מכל מקום נשאר בכל השונות דבר מה מןש"ק, איהו חיותו הכחוסית בבורה, ומנהן הוא חיותו, עד שיג שז' עולם האומות, ומחמת ר"ל (בעתיד ד') 'עט כחפשי שמים, פת בצפריקי שמים'. ולכן גלו ישראל זין האומות, כדי שיעירו ארומות הקדושים, ארומות התורה שנתערבו זיניהם, ע"י עסק וידורש עמהם, ואורייתו מעינים הדיבורים לזורשם, להתורה. וחסק היו ישראל עובדים את ה' בעולם הזה, היו ממנהים להשלים התורה, ולזכר מהם מה שנפלו זיניהם, רק ע"י קטנות ש"ק, לךך המהלך בגלות נמשך הזמן, עד שיבוא משיח בשרה צימני, ואת ויקיים 'כי אז אהפוך אל עמים שפה בזרה וגו', והבן.

ובכל לשונות העכו"ם יבול לצמצו בהם אלקות וכו'. והוא"ק רבי אבניהם דז מאגריטש בספרו נח עין (פ' חיי שרה, ד"ה ויחי חו"ה) ביאר כיצד שייך זאת בכל האדם, ח"ו: עיקר בריאת העולם היה בעיני היראה, כחאמר הכבוד 'בראשית', בעיני היראה שנקרחת לשבת. על כן לךך האדם להשמע להגיע למידה זו, צחיות היראה, להשלים רעון הבורא ז"ה. והעדה היעולה שנוכל להשיג צחיות זו, הוא ע"י שיסמל האדם תמיד בכל עניינו ועניני העוה"ל אף שזכולס מחגלס חסדי ה' המחיה אותם כלל עת ורגע, ומייט מסורים זידו כלל נשימה ושימה, כחאמר הכבוד 'כל הנשמה תהלל וגו' (צ"ד יד, טו), ר"ל כל נשימה ושימה מראה גדולת הבורא ז"ה המחיה בכל רגע, ואלמלא היה כבוד רוח ה' שזכולס הנשימה האלו אפילו רגע, אי אפשר להתקיים ומספרת גדולת הבורא ז"ה. וכן בכל בעמיה החללה לה' ומתבטח ומספרת גדולת הבורא ז"ה, וכן בכל המנהלים ונדרשים, לית אחר פניו מנייה מן חיותו וכוהו הפקדון את כולם, כחאמר הכבוד 'ואתה מהיה אל כולם', 'מהיה' לךך הווה, שחמדי מראהו בכל רגע. וזכולס האדם כן בכל מילי לראות חסדי ה' המחיה אותם כ"ל, בודלחי יפול עליו אימה ופחד וצושה והכנעה מפני הש"ה וזוממותו, ואיימן בצמונה שלימה שכל מילי הוא רק חסדי ה' ורחמי המזכרים. אפילו נאמרו שגלים עשיתם על כל מקרה ח"ו, ורחמי המזכרים. ואלו לא תאלו הרעות, והוא רק טוב ומסדי ה' עליו להטיב אחריתו². וכמו שהוא מאמין ובוטח בתסדי ה' שהוא רק טוב ותסד מלמעלה מידת הדין והמידת הרחמים. כי שאמר חו"ל (צ"ד ע"ג, ג) 'דיקים מלימים מידה הדין למדת הרחמים'.

מביילת הקשרים

(ל) ותנה להון (אות ו') תפס דבריו כמשל ודוגמה להבדלי העולמות, את החיות שבין עולם היצירה והעשייה ודיקא. ויתכן לרמוז ולבאר בטעם הדבר, שהוא מחמת ששם עיקר הירורו שבעו"ה, שהוא עולם השלמות, שהוא עולם מוכר וכן יורה, והבן. (מ) בבח"ה המבואר לעיל (אות א') ש'שריון לבקש שלום וכו', שלא יאו לו חילוק, בין בטיבו בין בעקו תמיד 'ומצא בהו ש"ה'.

עצה ותושיה

צריך לדעת שמלא כל הארץ כבודו ודלית אחר פניו מנייה, ואיהו במלא כל עולמו וזוכו כל עמינו, ואפילו מי ששוכן במשא ומתן גבוים איו וכל ההתנהגות וזומה לא אפשר לעובר את הו"ש"ת מחמת עוביות ותשמישות שונות תמיד עליו מחמת העקב שעוקס תמיד נעמה, כי בכל הדברים הנשמיים וכל צלחות הנביים יבול לצמצו בהם אלקות, כמ"ל 'ויקיים' (ג).

¹ אלו עשר ספירות התחתונות של הקליפות, ועליונים לעבר ספירות הקדושה (בעולמות ירידה וזוה"ק), ושם ספירות קדושה אשר שם הן מוחין בתוכם, ואלו הקליפות ירידות (ועיניהן הן מחיית זין ישראל לחביים שבשמים (בד הנטיילס של ד"ר אל הארות על עשר ספירות קדושה, כפי שיראל ראוים לקבל את זה בעינין הפנימיים ממש). כללו הקליפות מחלבש הקב"ה ושכינתו (ויקרא יח) כדו הכתובות, לקיים שביניהן 'ומלכותו בכל משלה', ולקיים בקב"ה מה שכבודו 'כי מנך על כל הדרך אלהים', אבל למעלה במתקומו (בעולם האיליות) נאמר 'לא יגודך רע' (י ח). אלא הקליפות שלו למעלה הם לזכרים (ה) הפנימיים של האיליות, והם שורש עולם הבריאה, והם ממנה גוונים יפים המאירים (יב לז ספירה של גון אהרן כמבואר ברוב התיקונים), שמהם נתפשט הקב"ה כשירד זכריול בגלות (בעולמות החסידות), ומחלבש בחותם לזכרים אחרים של הקליפות (הם הפסידות שבעולמות ירידה וזוה"ק), כדי לשמור את ישראל שזה מחלבש בגלות כללו הקליפות (ר"ל שיעהאל בגלות, הם מלבישים באיך מה"ש המצות האיליות, והו"ו ל' שבוט' 'כלל נחמס לו ז' י קודש ששאלו יתבאר מן הקב"ה את המלכות השפע להטיטוט מעבר ביד שליט, ואלו בגזיראל ח"ו הוא כ"ל היות מוח ל"מ' ומחמת עלו יאלו ע"י שליט ונח"ה היה ע"י יסוד פני התהותה (כתיבתו). ומחמת עוביות יתבאר (שפ"ר ז' חו"ה), מלבש הקב"ה בקליפות (ר"ל שיעל קדושה מחלבש ביה), וכביכול לא חז' השפע לה"מ' ומחמתו ע"י הקב"ה (והי"ד) נדך מלמלח מחלבש, וזה נאמר את ישראל הולכים בדרך הישר ומקיימים את התורה ומחמתו שלה (בעולם הכללי). ח"ל עיין וי"ד עיין מלפנ"ה או הקבל פ"ח) שמתן לזכר שפ"ה (פ"ח) שמתן לזכר שפ"ה, לא זכרון לךך מוחות, לא מידה של הקב"ה, כל שכן שאינו לךך לקבל מלכותו עלו (והי"ד) המלפנ"ה גזיראל, שאלו מתן לזכר שפ"ה מחלבש מוחות, שמתנות יתבאר שמתן לזכר שפ"ה וז"ה גרס לפרעה שאמר 'לוי ארתי ואני עשיתי', לפי שאלה הם התפירות של הקליפות זידיו של ה"ה" (פ"ח) שמתן לזכר שפ"ה, שמתנות נשימות ושימותו ש"ה הפסידות מחמתו ח"ו, כי בתחילתו כשפיו ספירות התחתונות זידיו של הקב"ה הם סופים חו"ה (תיקונים), ואלו זכרון ענין ישראל, 'ומלך על עמי הקהל' כי שם ה' נקרא

ט"ט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים^(ט). כדאיחא נמסות (ג) כ' כנויחא טעסקת בנינו הנמים תפילין של ראש; תנו רבנן, לטעפת, לטעפת, לטעופת, הרי כאן ארבע, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, אינו לריק, 'טט' בכתפי שתיים, 'פת' באפריקי שתיים. ופירש"י (סנהדרין ד"ג):
לטעפת לטעפת לטעפות. צפרסת 'שמע' וצפרסת 'כי יביאך' כתיב לטעפת, וצפרסת 'אזל בפרסת' וז"ל, אזל בפרסת 'אזיה את שמעו' כתיב לטעפות' מלא, הרי

שבבל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו. וכתיב בליק"ו (א"ח קריאת שמע ה, ה) שעל אף שלל התאמות והמידות רעות כן נח' לשונות העכו"ם, אעפ"כ גם יש מלוגשת אלקותו ית' בעולם. ח"ל: כל אדם באיזה מדריגה שהוא, אפילו צדיקתא התחתונה, יכול להרגיש בליבו אלקותו מחדש, אם יטה אוזנו ולבבו היטב למה שהוא מוציא מפיו. וזהו בחינת מה שדרשו חו"ל (ברכות יא.) על הפסוק 'שמע ישראל וגו', 'שמע' בכל לשון שאתה שומע',

כאן ארבע בחינים לתפילין של ראש, אבל של יד אינה אלא אחת. **מפי.** שם מקום, כשרואים לומר שתיים, אומר 'טט'. **ואפריקי.** נמי מקום, וקרוי ל שתיים 'פת'. ודברשת ר"י אבן שטיב (פ' גמ, ד"ה והודיעו כמחזק) ממלך השריט, בזה ששורש דברים אלו נעוץ במגדל בגל, וז"ל: תחילה היה להם (לאשזי דור הפלגה) 'שפה אחת ודברים אחדים' וכו', והוא לשון הקודש, כי כולם היו מדברים בו, וכשתפרדו צבועים נתקלקל הלשון, ונתפרדו לשבעים אומות ולשבעים לשון, וגשאר להק"י בישראל וצורעם, ואיבדנו ממנו הרבה, ושאר מננו קלת שם האומות. וזהו אומרם ח"ל ריש פרקין דסנהדרין (ד) 'טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים', כי הוא לשון^(כ), וכן בראש השנה (כו) 'שָׁמַן בְּעֵצְיָא קרוין לְדָקָה (איל) - וְיִזְלָה' (והוא עור מסת במילוא"ה ד"ה 'להודיע' שבכל לשונות העכו"ם וכו', דבריה הקדושה וכו'). כי חלילה שנתלמד מלוחמינו הקדושות מלשונות הגויים, ונבדיל ראייה מלשונם הגרוע, אבל הוא לשון קודש נשאר בידם, והיתה הקבלה ביד חכמי ישראל כי אותו לשון הוא לשה"ק. והשל"י (פסחים, עמוד מה עפ"ה, דרוש לשה"ג שחל פ' מנריע, שמה) בילך עור. כל ע' לשונות, אין לך שום לשון שפיו מעורב בו איזה תיבות מלשה"ק, כמו 'טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים', וכן כי הרבה. ובי סלקא דעתך שיהיה מעורב בתורתם הקדושה מלשונות הגויים, אלא אלו התיבות הם לשה"ק, ונתעברו בין ה"ל. ואין לך כל אומה משבעים אומות שלא מעורב בלשונם איזה תיבות מלשה"ק. אמנם ישראל זכו ללשונה"ק כולה, זהו שאומרים 'רוממנו מכל לשון'. והענין, כי האומות, הם מקטרת ומתאבל, מכל מקום יש להם שבראשם איזה אחיזה למעלה בקדושה נטועה, אמנם ישראל הם צפנימיות, וישראל כולם קדושים, על כן להם לשה"ק כולה.

שהם כלל השבעים לשונות שצדק נאחשים כל התאמות והמידות רעות כידוע, היינו 'בכל לשון' מלשונות הגויים 'שאתה שומע'. כי כל ענייני חול ומתשבות חילוניות ותאוות השרירים שצדקם על האדם, כולם הם בחינת לשונות העכו"ם כוכבים, כי משם הם נמשכין. והאיורו ר"ל, 'שכל לשון שאתה שומע', שמשמע משם אלקותו יתברך. וזה בחינת 'שמע', בכל לשון שאתה שומע', שבכל לשון מלשונות העמים שאתה שומע, שהם כלל התאמות ועסקי חול וכו', שמשמע משם אמונתו הקדושה, שהוא 'א' אלהינו, ה' אחד', והכן היטב. ומלא, ששני הפירושים שדרשו ח"ל על בחינת 'שמע', שניהם עולים בקנה אחד, כי דרשו לענין שצדקין להשמיע לאזנינו וכו', 'שמע' השמע לאזנינו מה שאתה מוציא מפיו, וגם דרשו לענין שמותר לומר קריאת שמע בכל לשון, 'שמע'. בכל לשון שאתה שומע', ושיניהם עולים בקנה אחד, היינו 'שמע' השמע לאזנינו מה שאתה מוציא מפיו, ששמה אונן וליבך היטב בכל יום למה שאתה מוציא מפיו, ויהיה בעיניך כחדש, ואז מוכל לשמוע אמונתו ואלקותו יתברך מכל לשונות העובדי כוכבים, ובחינת 'שמע', בכל לשון שאתה שומע' וכו'. כי 'ה' עב, היה לא יגוס ולא יישן' (שמות), ואעפ"כ ששעור על האדם מה ששעור, כלאשר יודע בנפשו, אעפ"כ 'הש"ת עושה את שכלו כדבר הגדול והנפלא, כמ"ש לעושה נפלאות גדולות לבדו, כי לעולם חסדו', והוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ומאיר לעולם כולו כבדורו בכל יום מחדש התגלות אלקותו. ועל כן בכל מה שעובר על האדם לריק זכור את עצמו בכל עת זו יתברך, ולהזכיר את עצמו שהוא איש ישראל, ומאמין באלהים חיים ומלך עולם, וכמ"ש (וי"ג ב) 'בזהעטף עלי נפש; את ה' וכו', ואז יוכל לדבק את עצמו בו יתברך מכל מקום שהוא, וכמ"ש 'אדמו' ו'ל שבכל מקום יטלין' הליכות סמוכין אליו יתברך, אפילו בשאלו תמחית ח"ו, וכמובאר מזה בדברי ח"ל בכתמה הקדושה. וזכירין להזכיר לילך בזה כל אדם שבעולם, כי הוא יסוד הכל.

ליקוטי הנח"צ

ט"ט בכתפי שתיים. ומוצא בספר ממשל מלך (ג, ב): הנה ידוע שמספר ט' מרמז על תחילת המספר וההשקוץ, כי בכל שמפילין לנחשבו לחשבון ט', עד אין סוף ואין תכלית כמובא. והוא תחילת עולם העשיה, כי הוא בחינת 'צקשו תשבונו רעים' (קהלת ז), והוא היפך ההשגחה והאחידות (עי' ליקו"מ נא). ויש לרמוז שזהו ענין תפילין שלמנו ח"ל מבינת לטעפת, ואמרו 'ט' בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים'. הרי אוח' ט' מודד נכפלת וחוזרת על עצמו, וזהו 'ט' בכתפי שתיים', כי מן מספר אחד. וכן 'פת' מרמז על תחילת הירידה, כי 'פת' בגימטריא ל"ג"ו כמובא (ליקו"מ ה), שגמורה זהו ההואה כמובא. והוא היפך האמונה, בחינת אחד, כי בחינת אמונה וצמיח גשמי תלמידי זה, הוא כמובאר (ליקו"מ נא, א) על פסוק 'וצריתו לאמנתו לו' ע"ש.

ט"ט בכתפי שתיים וכו' להודיע שבבל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו. ומוצא בחי"מ (קמ"ד) שישוה על דברי צנוה, ח"ל: בנכותו תקס"ח, בעת שמתחיל אלו חולי היסוע (שמות), קודם שנסט לנגמר, אז נשמע מפיו הקדוש בלילה הראשונה של סוכות, שאלל, מינת 'הוסט' (פאדיר), מה היא בלשון גוים. ובתחילה לא הביט כוונתו, ואח"כ דיבר מזה שבלשון 'אוספיא' (פסיפיוס אורח) נקרא 'הוסט'. ושוב לא דיבר בענין זה. והוא או אמר ח"ל שאין נגלים לערב בלשון חכמה. כמ"ש ח"ל (עירובין נג) 'רבי אבהו דהו די משתעי בלשון חכמה וכו', וכיוצא בזה. והנראה היה, שרמז בשמותו הקדושה לענין האוספיאין שנכנסו אליו, שבכל הדברים שבעולם ובכל הלשונות הגויים יכולים למצוא אלקותו יתברך, וכמובאר מזה בדברי ח"ל בספרינו כמה פעמים, וכמו שצדקתא מאמר ח"ל (בבב) שבענין זה אי אפשר להעריך ולספר אפילו מה שזכיר לראות ולהבין דעתנו. כי ראוי בחוט ממש שאננו היה כל העולם כולו פסוח ומגולה, והיה רואה בכל דבר התלבוש ויחמו יתברך, עד שהיה יכול לעשות מרות ונפלאות ועורלות מכל הדברים שבעולם. ואי אפשר להעריך בלשון רחוק למה שלא זכה לקיים 'אל מתי בו לל אל' (ות ד), ולרעה ולהאמין שיש בכל אדם מישאל נקודה טובה ויקרה מאד, הנה שאלו חכמינו, זכירין לראות זאת בעינינו, וזהו מוכח לית דבר הישר והאמת, ומוכה להעמיק עיניך בספרי רבינו^(א), חוכה לבין קלף מזה. ומוצא בחי"מ המעשית (ט): לריכין האמת ממנו כמובאר (ליקו"מ נה) וזו שזכר בדבר זה, בודאי לא אדם מישאל חשב ויקר בעיניו מאד, וכפופנו אפילו בהפסות שבישראל, בודאי יש לו מה לדבר ולקבל ממנו, לא להאיר בו, ואפילו כפופנו עם העכו"ם יוכל לקבל ממנו, וכמובאר בספר בנחמ"ר מי האיש שחפן חיים.

מילואי חכמה

להודיע שבבל לשונות העכו"ם יש שם אלקותו. נאמר בדברים (ה, ה) 'ואיל משה נזר את התורה, ופירש"י (סס), שבעים לשון ובקדושה לו (ד' פ' דברים, ד"ה עבד הירדן) בלש: לפעמים כתיב בתורה מינת התרגום, כגון 'אגר שהדומה', וכן הלשון של שחר אומות, כגון 'טעופת', 'טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים', וכן 'אין בלשון ויוני אחת, וכן שאר לשונות שכוונת בתורה מלשונות הגויים. וחד טעם הוא, כי הלשון של כל האומות היה עיומו על האומה, והשל"י א"ה הוא של ישראל לבד. ובאמת ישראל שמעו המורה כפינו רק לשל"ה' (ברכות יג), והקב"ה המניע מראשית אחרית שאלה ישראל לריכין להיות בגלות, לזה כתיב בתורה 'אין על שחר אומות, שבעי' יהיה להם אחיזה בחינת שלהם, שאלו הלשון ביהמורה הקדושה, כדפי ישראל יוכל להיות להם תקומה בגלות. וזהו הרמז בספוק (תהלים פ) 'ה' יספור בקצות עמים', כלומר ששקב"ה כתיב בתורה איזה כתיב מן העמים מן שחר האומות, 'ה' יגדל שם סלה', כדפי שהדניק יוכל לקיים שם. כי שהדניק נקרא 'ה' כמאמר ח"ל (בבב) (ו) 'כל העולם לא נברא אלא לנצח לנצח', וזהו הרמז 'ה' יולד שם סלה', כדפי שהדניק יהיה לו קיום בגלות. וזהו שגמר 'עבד הירדן בלשון מואב האיל משה נזר את התורה האמת לאמר' 'בארץ מואב', כי בלשון ישראל לא היה רק לשל"ה, אלא בלשון מואב שהוא ארץ גויים, על לרשק ישראל, לריק לנצח המורה בכל הלשונות, כדפי לקיים ישראל בגלות^(ב).

(א) וראינו לציין, שמאחר ורבינו מקדים ונוקט בלשון קדוש 'זהו שגילו וכו' ח"ל ופתחו לנו פתח, הרי שעלינו לשים לב היטב למאמר ח"ל הזה, כי יש בו הדקדוקה נחוצה לכל התאמה. (ב) ויתכן לרמז בזה להמבואר להלן (אות ג) עה"פ 'יבנים ידעו ראה', שכשיסתכל בימי הרעה היטב הוי"ט, בודאי ימצא שם ימי טוב, ע"ש. היינו שאף בימי הגלות, בחי' ימי רעה, גם הם נמצא טוב, היינו אלקות וכו', והבן.

ואני תפלה
(המשור)
ובקבול דקתי העניו,
והעצבות והפחד
שמורה שהתגברו בלם
עלי יחד, לא יתניו השב
רוחי אבי שבשמים
רחם עלי, ראה עני
ועשור, ראה עני ויחיד
לענה ורוש, ראה י
כי צד יי מעי התמיהה,
נהפך צדי בקרבי כי
קרו פריה. ראה י,
"כי אולת יד ואפם
עצור וקוב", סבתה
בענין דף מעבור תפלה
סבתה באף והרדפנו"
ובי. על פי פאתי לפניך
בכל עת ובכל זמן ובכל
מקום, ולא יתנה כח
לשונם דבר ולשונם ענין
שבשמים יתהדר ממני
ואהיה י והשגחתך
והימנתי ויחברתי ויחבר
לי ותושעני וכו' לקבל
התמשיך ויעניו חיים
סובים וארפים מאהך,
כי אהיה חי החיים ואהיה
מתנה כף העולמות
מראש ועד אף עך ודי
התורה הקדושה אשר
די' אפוקי כי היא תני
וארץ יעניו יפירתי ט.

ומשם אתה יכול לדרבן אי"ע בו יתי' ולשוב אי"י בתשובה
שלימה. וכמה בליקו"ה (חומ' עמוד ה, ט) שפיקר התשובה
היא ע"י ידיעה שה' נמנע עימו בכל מקום, וי"ל: עיקר התשובה
שיודעים ומאמינים שהי"ת נמנע עימו תמיד בכל עת ובכל מקום
שהוא, כמ"ש (הפליס ק) 'בכל'
מקומות ממלטו, ועי"ז יזהר ליתן
דרך התשובה שעשה משה. כי עיקר
היזה"ר והסתר"א, כל כוונתו ע"י

העולם כולו, כי 'מלכותו בכל משלה', בחינת (הפליס קלט) 'ואליה
שאלו הנך', וכל זמן שהלשם חוזר זאת דעתו וליבו, ומכניס זאת
בליבו בחמת, בחינת (דברים ז) 'יודעת היום, והשבת אל לבבך, כי
ה' הוא האלהים ששמים ממעל ועל הארץ מתחת וכו'', אזי יודאי
יש לו מקור גדולה כל ימי חייו
לזכות לדרך התשובה בחמת. כי זה
עיקר דרך התשובה שעשה משה
והזקיקים שאחריו, בחינת (שפייע מה)

השקר שהוא הרע, שהוא הטומאה. כי בתחילה מטהיר את האדם
ע"י זקקו שמתעורר אותו בכמה מיני הקטקולות, ואח"כ כשנא על
דעתו לשוב, מחליט דעתו ומכניס בליבו שכבר נסתלק השי"ת ממנו,
והוא רחוק כל כך עד שאי אפשר לו לשוב. ובחמת הוא לסיפק, כי
בחינת 'מלכותו בכל משלה' (הפליס ק), אפילו בשער הכניסה
למסלכותא (במזרח הקליפות, שהם עשר ספרות דטומאה), וכמ"ל (ויקרא
טו) 'השוכן איחס בתוך טומאותיו', וכמו שפירש"י 'אפילו כשהיה
טמאים, שכינה עמסה'. ועל כן רכיוון לידע שזה עיקר דרך
התשובה שעשה משה באלו, והזקיקים אמתיים והכרוכים אחריהם
מתעבים על זה הדרך בכל שנה ושנה, והשקיר הוא כמה שיוודעים
ומודעים כמה לשונות ואחרות וכרוכים הרבה בלי מספר, שהשי"ת
עדיין עימו עס כל אחד ואחד, אפילו עס החוטא הגרוע שכל

'הגותן בים דרך, ובמים עוים נתיבה', שזה הפסוק הוא קוד כוונת
אלול כוונתא (משנת מסידים טול א), שהכוונה הפשוטות שיואל מה
לכל בני אדם הפשוטים הוא, שהשי"ת ברחמייו הודיע לנו ע"י
דקיקו האמתיים שהוא 'מתן בים דרך וכו'', דהיינו שאפילו בתוך
מטלות ים הנכוסים מאוד מאוד מלאות המושפטים על האדם כמיוון גלי הים
ממש, בחינת (הפליס מב) 'כל משדריך וגלך עלי עברו', בחינת (ויקרא
ג) 'ושליכי מטולה בלבב ימים', בחינת (הפליס פס) 'זקקני צבור
חמתות, במחשכים במטלות', וכן בפסוקים הרבה, מכל שכן כמו
שיודע עשה בעלמו מה שעבר עליו, ולסיק ידו ושקל ע"י מעשיו,
אעפ"כ גם שם יש דרך ומציב ממילא להיות אליו מעבר, ועיקר הדרך
נעשה ע"י בחינת ה'נ"ל, ע"י שיועד ומאמין כי 'מלכותו בכל משלה'
כ"ל, בחינת 'אם אהק שמים שם אתה, ואליה שאלו הנך'.

יקוטי הנחצ'

ומשם אתה יכול לדרבן אי"ע בו יתי' ולשוב אי"י בתשובה שלימה.
וכמה בליקו"ה (חומ' צ"ט ט, ט) גבי אוחס עמדו ומתקחו אחד
מהשי"ת בזה"ל כל אחד מהמלומדים מהשי"ת נדחה ונפל למקום שנפל
מתחת מקומו, ויש מקומו גרס לו בחינת (צ"ט ג, ד) 'אל מדין את
מדיןך עד שחגיע למקומו', והשי"ת שהוא מקומו של עולם, יודע מקום
כל אחד ואחד, הוא דן את הכל לבק זכות, כי יודע שמקומו גרס לו.
ואזי כשהשי"ת רוצה לרסם עליו ברחמייו המרוצים, הוא מעלה אותו מן
המקום שהוא לבחינת למעלה מן המקום, ושם מתקח ומתקן הכל וכו'.
כי המקום של כל אחד ואחד גורם לו התרחקותו מהשי"ת, כי המקום
הוא בחינת חוקף העשייה, חוקף המעשה, שמשם עיקר אחיזתו כידוע.
ומי שרוצה להתקרב להשי"ת, לרין מקום לבקש את ה' בכל המקום אשר
הוא שם, ולקשר ולהעלות בחינת המידות אשר הוא שם לבחינת למעלה
מן המקום, למקומו של עולם, דהיינו להשי"ת, ואזי זוכה לעבוד ה'
בחינת, ואין שום מקום שימנענו. ואפילו מי שנפל לאחור מקום לא טוב
בטמאיו, ואפילו אם נפל למקום שנפל, למקום נמוך וגורם לו מתולבך
מאוד ח"ו רחמנא לילין, אעפ"כ לרין שיחזור בחינת השי"ת מקומו של
עולם, ששם יש מקום של כל אחד ואחד, ועל כן אין שום פיהלה בעולם
כלל, כי גם משם יושב למחור להשי"ת שהוא מקומו של עולם, מכל
המקומות אשר ירד שם, בחינת 'אפקש משם את ה' אלהיך', 'משם'
דייקא, ממקום אשר הוא שם, כמובא בשם הבעש"ט ז"ל (י"ג).

מירואי חכמה

ומשם אתה יכול לדרבן את עצמך בו יתברך הנה בלשון קדשו נקט
דבטי מספר פעמים בלשון 'שם' (כט), כעון 'ודמה לו שמתקמוץ אין שם
לאקיס', 'אלא שמתקמוץ שם רבו הנלוטים', ורלוי לניין, אחר בלתי"כ בפרשת
נצבים 'אלא חוקה היא' (ראה להלן בתקו"ה ד"ה י' כי לא חוקה היא מתן בלתי"כ
והשי"ן לו), נאמר לשון 'שם' רבות, ואף בפרשת ואתחנן מצינו לשון זו. כשודיע
משה לשראל, שחף אלו יגלו בעולם לבין העוים, ויכלו למנות את השי"ת שם
מקומם, ומדכתי כספר דברים (ה, כט): 'אפקש משם את ה' אלהיך וקבלתך,
כי 'מתקשנו קבל לזכרן וקבל בפקדון'. וכן מובא בספר מאור עיניים (השמונת,
פ' מטה) כבדור הפסוק זה: אמר הבעש"ט, 'אפקשת משם את ה' וגו'
ומנחת', 'משם' דייקא, במקום שהוא, בזה"ל מדינתו שיהיה, משם ממנע
את ה' אלהיך, ויכול להתנדב זה'. ויצארו זאת בספר ליקוטי מורה הנבוכים
מנאחי (פ' חקת, ט, ע"ג), שכל שם על מילות אלקותי יתברך הנגלות,
ולשון 'שם' מורה על מילות אלקותי הסתמם, וי"ל: **ונקטת משם את ה' וגו'.**
'משם' דייקא, כמ"ל (ויחיה מו) 'קלחו אש', פריעה מלך המרים' כי לשון
'שם' הוא מקום הסתר"א. כי לשון 'אש' הוא דבר שיכול ממש להראות
בלאזנעו, אשר יאמר עמו כי הוא זה, ואי אפשר לומר כן רק על הקב"ה.
כמ"ל (שמות טו) 'ה' אלו ואנחנו כו', כי מנאל כל הארץ כבודו' אצל מקום
ומשכן הקליפות הוא רחוק מאוד, לכן נקרא 'שם', כלומר עמוק מאוד
למטה. וזה שכבודו (במחבר יד) 'שם ימות', שהוא מקום הימיה ושביתת
הכלים כו'. וזהו 'אפקשת משם את ה' אלקיך ומנחת כו', כי לית אמר
פניו מיניה, ולכן גם מבחי' 'שם' ויכלו למנות את ה', ע"י 'אפקשת את
ה', לנעוק אל ה' בצר לו מעומקו לדליצא, וזהו' פשוטה, ואזי התפאכה תשובה לנהורא, ומנחי' 'שם' נעשה 'שם' ע', שמתעלה החיות לשרשו. ראה שם
שעלה, שמוקם הקליפות הוא כבוד י' מיתות רעות וספרות דקליפה, וי"ל נמנעת ה"ל ממדברים מידות אלו ועולים לשרשם שבחוקיהם, כבוד י' מידות דקדוה הללוים כל
אחד מעשה, שזה כבוד ע' רחמי של חיבת 'שמע' שבפסוק היחוד, קוד כליות נפשות ישראל הרמוזים כולם בשבטים נפש דיעקב, וזהו המקרא 'שם ע', ע"ש' כל הענין.
בלשם אתה יכול וכו' ולשוב אי"י בתשובה שלימה. וזהו' פשוטה, ואזי התפאכה תשובה לנהורא, ומנחי' 'שם' נעשה 'שם' ע', שמתעלה החיות לשרשו. ראה שם

ואני תפלה

רבונו של עולם, חום
וקבץ עלי, ואף תסתיר
פניך מפני, אפילו
מקומות הי"ל המגנים
מאד, גם שם י"ד
תתני ורחמינו ימנעו.
קלא רחמינו, "משני
ידך אף תרין, אהו בי
והוציאנו מקרה מכל
אלי המקומות השפטים
והטובים. ותעורני
בקש אוהך תמיד בכל
המקומות שאני שם.
ואזכה לקום מקרא
שכתוב "אפקשת משם
את יי אלהיך ונצחת
כי תרשנו בכל דברך
ויבלי נפשו" ותתירה
נמצא עמי תמיד בכל
עת, ותקרבני אלקיך
ברחמיך אף ע"י ע'
שאיני זוכה לדרוש
ואפקש אוהך כראוי.
ותקום מקרא שכתוב
"נדרשתי לרא שאלה,
נמצאתי לרא בקשני,
אפרוהי הני רחמי אל גוי
לא קרא בשמי, שפתי
אלך כפי פרחתי נדו
כל היום, נפשי כארץ
עפרה קך סקה, אלקיך
נצחתי את עיני הישבי
בשמים, ונגנו יי חנו
כי רב שבענו בו. כי
שקה זקפר נפשנו
דבקה לרין בסגנו.
דבקה זקפר נפשי
מיני כדברך, קומה
עוקרה קנו יפדתי לשמן
הסוד, חושה קעוקתי
אזני תשיעתי. ומהר
תדעני והוציאני מקל
אלי המקומות המגנים
והמסוכים והמנוצים
והמגשמים מאד, אל
תקעני מצולה ואף
תחבר עלי באר פיה'
ומהר יאצני ברחמיך
והוציאני וקעליתני
אלהרני מכל המגמים
שפגמתי בקדוך ע"י נדו
כל המסוכים והמנוצים
והפשיעים שהטאתי
ושפתי וישפעתני
לקדוך מעניתי עד היום
הזה בשוגג ובמזיד
כאמך הרצון (יקו"ה ט).

מסילות הקשרים

ג) וע"פ כלל ב' (מח"ל כלי העיון), ששקל רבינו בפלס לשון קדשו בכל דיבור ודיבור מה לקצר ומה להאריך וכו', אמר דבר זה שד"ג (ג) בחינת 'שם בכתבי
התורה ובאפריקי', היינו סודות התורה שהיו גנויים ונעלמים שם דייקא. ג) ויתכן לרמוז ולהוציא מכלא עצה ליעובד ולמעשה, שד"ג הדיבור רצון הלב, וזכה
הואם גללות אל השי"ת במקומו בו אף בנצרות הולכים, וכמוכא בליקו"ה י"א) שהדיבור בתורה והפליה לרין לראוי לאדם שהוא נמצא במדינת פחותה,
ועוד מובא בליקו"ה (עזח), שהדיבור שהוא בחי' שכינה, הוא בחי' אם הבנים, ההולכת עם האדם תמיד אפילו במקום הטינופה, ע"ש"ל. ג) ראה במילוא"ח ד"ה
'ומשם אתה יכול וכו', שהבאנו שם את דברי הבעש"ט, ע"ש"ל כל הענין.

ימי טוב וימי רע. וכמו בליקו"ה (י"ד עמוד אלולס ג, ח): עיקר כל התאווה והתאוה"ס ח"ו הם רק ע"י התגברות הרע הנאלח בהזמן דייקא, שכלול מרע טוב, מבחינת ימי טוב וימי רע, בחינת 'ציוס טובה יהיה בטוב, וציוס רעה וכו', שהם כ"ח עימים, עימים לעושה ולהיפך, בחינת פגם עץ הדעת, שנאלץ בו 'ציוס אלך ממנו וכו', 'ציוס' דייקא. כי עיקר ר"ע, כמזכיר בליקו"ה (קבלה ו) **ביום טובה היה בטוב, וביום רעה ראה.** כי לעולם מהזמן כולו טוב, ואין שום רע כלל. וזה כל עבודת האדם בזה העולם בהזמן והימים המצויים לו, שיסתדר לאלף מהמדתה אל השכל, דהיינו שיזכה לנטול הזמן שעיקרו בהמדתה, ולעלות אל השכל ששם נחבטל הזמן, וכלכל בו יתברך שהוא לעולם המהולל (ליקו"מ ח"ב עט), שהוא כלל כל המורה והמנוחה. **ביום טובה היה בטוב.** ויבאר בזה בליקו"ה (א"ח סוכה ג, ז): כשאלף זוכה לזיוה טוב, לבחינת ימי טוב, הוא נרץ להסתדר להרבות מאוד במעשים טובים ובעסק התורה כל מה שיוכל, בבחינת (קהל ט) 'כל אשר תמצא ידך לעשות ביומך, עשה' - 'עד שאתה ביומך' (ליקו"מ קבלה מתקעט), כמ"ש 'חזרו את צוראין בימי צמרומיק, עד אשר לא יבואו ימי הרעה וכו'. כי לכל אלף יש ימי טוב וימי רע, ובעת שמתגברין ח"ו הימי רע על האדם וקשה לעמוד נגדם, הוא נרץ להשתמש עם כח הימי טוב שהיה לו בתחילה, דהיינו מה שזכה לעשות טוב מקודם. על כן כל זמן ששפיר בידו לעשות איוה טוב, הוא נרץ להטותף מאוד ולהמיר לעשות הרבה הרבה טוב, עד שלא יבואו הימי הרעה ח"ו, כולו האי ואולי יוכל להתגבר ע"ז להכניע הימי רע.

ביום טובה היה בטוב. ובליקו"ה (מ"מ הלואה ה, א-ג) ביאר ענין זה היטב, וקצרו וקצמו ענין נטילת הלואה, ח"ו: ההלוואה נמשכת ע"י שיש ימי טוב וימי רע. כי ההלוואה מתמתת מספרן הפרנסה שאין לו עמה, ומנפצה שלאחר איוה ימים ויכל לשלם לו, וזה מתמתת שחובש שעתה הזמן אללו בחינת ימי רע, שמשם כל מספרן הפרנסה, ועל כן הוא לזון מחזירו שימתין לו עד שיעברו הימי רע, (כמו שרגיל צפי העולם לומר בכל פעם שהזמן רע עתה, 'די זייט יום אָפּגעטן', ובאמת כל ימי חיייהם אומרים כן, ומעודו יש איוה זוכר שאומרים בכל פעם כן, וכן בצורות מהרע טוב. אלף עם התורה יוכל האדם לתקן ולברור הטוב מהרע, אלף מזה לעשות, ותורה ללמוד, יהיה בטוב. **ויזוה רעה ראה.** ביום רעה לעומת טוב וכו', רע לעומת טוב וכו', טובה צמורה לרעיים. על דבר זה **על ימא אלף רעה ראה.** כמ"ש (דברים ז) 'אלף רעה תחיי לפניך היום את האדם הטוב, ואת המוות ואת הרע, וזכרת בחיים'. ולהכי קאמר 'ראה', כי התורה אור, וע"י האור יוכל האדם לברור הטוב.

ביום טובה היה בטוב. וציוס רעה ראה. אחר שיבאר לעיל (אח א) שרץ לבקש שלום וכו' שלא יהיה מחולק במדותיו ובמאורעותיו, ויבאר (אח ב) ששלום הקב"ה את אלקותו בצמנומים ידים ואונים עד נקודת עולם הגשמי וכו', מוכיח כעת ומבאר ששלום אלו הם בבחי' אמותיות המורה, הנקראת 'טוב' כלהלן (סוף אח ה')^א, המלוכבים בכל ימי העולם, ותהפוכותיהם לטובה ולרעה. ומבאר עוד רבינו, שעבודה זו היא ע"י שפופה את יצרו לזוטו יתברך^א. וכן הם

דברי שלמה בספר קהלת (ו, ו-ד): 'כל תלמירי נהה קיה, שְׁהִימִים קִרְאֵינִים קִיִּי טוֹבִים מְאֹדָה וכו': קִרְאֵי אֵת מְעַשֶׂה הַקְּלָהִים, כי מי יוכל לתקן את אשר עמו: קִרְאֵי אֵת מְעַשֶׂה הַקְּלָהִים, וציוס רעה קִרְאֵי אֵת מְעַשֶׂה הַקְּלָהִים, על דברת קִרְאֵי אֵת מְעַשֶׂה הַקְּלָהִים וכו'. אל תתמה מפני מה היה זה, אשר ימים הרעושים, כדורו של יהושע וכדורו של דוד, היו טובים יותר מאלה הימים, כי אז מלאו טובה מרובה אשר לא מלאו כוח באלה הימים. **ראה את מעשה האלפים וכו',** הסתכל את מעשה האלפים כמה הם מיושרים וממוקנים, כי מי מבני האדם יוכל לתקן את הדבר אשר קלקל אותו, אלף המקום צ"ה יוכל לתקן את הדבר אשר קלקל בעיון הדור. וכמ"ש רז"ל בראש השנה (יג), אם בעיון הדור נגזר על גשמים מועטים, ולאחר זה הגשמים מועטים, מתקן הוא את הקלקול, כי מורידים צמנום ובמקום היומר נרץ, ואינו מאבד טיפה. **ציוס טובה היה בטוב.** ציוס בוח טובה בעולם, היה בטוב, ר"ל קבל את הטובה, ותמעט בדשן נשפך. **ויזוה רעה ראה.** בעת בוח רעה בעולם, הסתכל בהרעה להיזין על מה בלה, וקבל אותה למרץ את העיון. **גם את זה לעומת זה וכו',** ר"ל, הרעה עמלה שלח המקום, גם עשה אותה לעומת העיון, ר"ל מידה צמודה. **על דברת עלף ימא אלף רעה ראה.** ועשה כזאת בעבור שלף ימצא האדם להרבה אחריו מאומה, כי נגמול העושה שיכול האדם לדעת את הפשע הדומה לה. ובפירוש ענין ירושלם על קהלת (ט) ביאר: **ראה את מעשה האלפים וכו',** שהשי"ת עשה בצולם כ"ח עמים, ו' כפולות (דהיינו י"ד) ותמורוטיהם, טוב רוע עמים לטובה וי"ד עמים לרעה, הנמשך בקהלת ג), כמ"ש (ישעיה מה) 'ויזר אור ויבורא חושך, עשה שלום ויבורא רע, אני ה' עושה כל אלה'. **כי מי יוכל לתקן.** לעשות מהרע טוב. ולכן נקראת התורה 'עולם התקון'. **ציוס טובה היה בטוב.** בהזדקן אלף מזה לעשות, ותורה ללמוד, יהיה בטוב. **ויזוה רעה ראה.** ביום רעה לעומת טוב וכו', רע לעומת טוב וכו', טובה צמורה לרעיים. **על דברת עלף ימא אלף רעה ראה.** כמ"ש (דברים ז) 'אלף רעה תחיי לפניך היום את האדם הטוב, ואת המוות ואת הרע, וזכרת בחיים'. ולהכי קאמר 'ראה', כי התורה אור, וע"י האור יוכל האדם לברור הטוב.

ליקוטי הנחל

ימי טוב וימי רע. ומבואר בעלים לתרופה (מכתב שלט, יוס ב' פקודי ח"א): מכל מה שעובר על האדם כל ימי חייו, מילדותו עד זקנותו, נרץ לשם אל לזיו ההקב"ע ע"י דייקא להשי"ת. כי ההתמחות בשביל התקבוצת, והמניעות בשביל השקת, וכלל הייסורים יש הרבות, וכלל העולות יש יושר, וכלל הדינים יש רחמים, וכלל הנפילות והירידות יש השי"ת, וכלל התחלוקות בעולם, כללות העולם, ובפרטיות, כל עיר ועיר, וצין השכנים וכלל ימי ציוה וכו', שכולם אחד כמבואר בדבריו הקדושים, בצולם יש שלום נעלם בתוכו, ובהימי רע יש יום טוב. וכלל הכל, כי מלא כל הארץ כבודו, ומסדו ועניו יתברך מלא עולם, והכל לעושה, כי יצית אחר עניו מניה. אך לידע כל זאת, ולקבל חימת וקוים ע"י, הכל הוא ע"י הדיקן האמת, דייקן יסוד עולם הקדושים את העולם, בבחינת 'אלמלא מלחא, לא הוי עולמא יכיל לְמַקְפֵּל מרייתא' (אם לא היתה מלחמה, לא היה עולמנו נשאר). מה אשיב לה' כל מגמולוהי עלי, שוכותי לידע מלא זה בצדור. חף שקשה מאוד להודיע לבס כל זה כאשר הוא לבבני, אעפ"כ מעט דמעט שאחם תופסים מזה שכלכלם וליבסם, כל מה כפוס מה דמעט שצמיר, הוא טובה גדולה לפניכם, לפני כל אדם ואדם, בעוה"ז ובעוה"ב, להתקבץ ולהמדתק בהשי"ת בכל יום ויכל עת מכל מקום שהוא, צין בעניו צין בעניו ח"ו, צין בעליה וצין צדיקה, ציוס וצליה, שכצו ובקומו, צנית וצוקו, צין שצאין יודעים כלל היכן הוא, אם הוא בחינת עייל, אם הוא בחינת נפיק, והוא רק מועה כשה אודב וכו', וכו', מכולם יורוים לזכור שהיה לאל אנו מאמניים בהשי"ת ובמשה עמדו, וצדיקיו אמת שכלל דור, וצפירת צדיקיו האמת ממחיר צדור הוא עד עולם. חוק צני וחוק, ועד ותאמין שכל הדברים נאמרים גם אלך צפרטיות, ככל מה שעובר עליך בכל יום ויום, ותאמין שהשי"ת עושה מדות בכל מעד, ובוואו יהיה אמתיק לעוב עם כלונו יתה. בצורת השי"ת ומסדו וישועמו הפלפלה. כי לעולם חסדו.

ביום טוב רעה ראה וכו', ובספר עבודת ישראל (ליום ז' דפקא, ד"ה והכל) מובא כך: 'ציוס טובה היה בטוב וציוס רעה ראה', דהיינו שיש באלים מוחין גדולות ושעות שיכול לעבוד את צדורו בצדיקות ובהלכות, ויש עמים וזמן שמסתלק ממנו המוחין ושאר בקטנות. והכלל שרץ האדם לזכור שבעת מוחין גדולות, להיזין עלמו ולעשות רישם צדורו, הגם

ביום טוב רעה ראה. ובליקו"מ (סיון רכז) הביא רבינו ע"ה פה לענין ולמעשה: נרץ להיות תמיד שמתמה ולעבד ה' שמתמה, ואפלו אם לפעמים נופל ממדתה, נרץ לחוק עצמו בימים הקדושים שהיה מורה לו איוה הארה קצת כמו שאנו רואים, שכמה קומים ממחיקים עמלן באלף אחד שאינו קומה ומאמנים בו והולכים אחריו, וגם הסומא למקלו שהולך אחר מקלו, חף שאינו רואים, כלל שכן שראוי לזכר את עמלן, דהיינו מלחך צימנים הקדושים אחריו, לו קלף והיה מתחוק ומתעורר לזו להשם יתברך, חף שעכשו נפל מזה ומתקמו עיניו ולבו, עם לו חף שאינו רואים, דהיינו כמו שאנו היה מתעורר לזו להסתחוק בעצמו יתברך. כן גם עכשו יחוק לזו מלאך, ויך את ההתעוררות והיריאה שהיה לו אז, חף שעכשו נפל מזה כ"ל, עד אשר בקאת ימים יעורו ה' ויחזר ויראה לו אורו יתברך, אמן.

מסילת הקשרים

(א) וראינו לדרוק, שהנה לכאורה משמע מדברי רבינו פה ש"מי טוב היינו תורה, אמנם הלן (סוף אות ה') נקט בלשון קדשו 'ותורה נקרא טוב', ולא הזכיר את בח' 'מי טוב', ויחזן לזמן ובכא, בזה, שהי' 'מי טוב' בלשון רבים, והו כנגד בח' גלות התורה שבבחי' הזמנים והצמנומים, בח' פטיה המצות ודוקיותם. אמנם התורה הגנוה בבחי' הימי רע, עד שצריך להפשיטה מלוכה ולגלות אורה, בח' אורייתא דעמיקא סתמאה, היא נקראת 'טוב' ביחוד, בבחי' 'אום איוה יודוע לה', כי בבחי' רבינו הימים, בח' הזמנים, אין גולה טובה, אלא נקראת 'מי רע', והבן היטב. (ב) שעי"ז זכרה לירידת והשגת אלקותו בלבב שלם, ואפי תפלה זו התגלה טובו וחסדו יתברך בכל ימי עולם, בבחי' המשכת גילוי האור והגנו אף בימי העולם, וכמבואר כל זה להלן (אות ו'), ע"ש. (ג) היינו שיכפה את יצרו, שהיא עיקר העצה בהימי רע, כמבואר במאמר

ג'ו שכופה את יצרו הרע וכו' אוי הרע נתבלבל לגמרי ויבאר מהכ"מ נליק"מ (ו"ד מילה ג, ו) הליקוי האמת השלם בתכלית השלימות, הנקי מן החטא לגמרי, שאין בו שום נדנד פגם כל שהוא דק מן הדק אפילו כמוט השערה, מתמת שהוא נקי לגמרי, על כן בכל מקום שנכנס לשם מולא עם אלקומו וחיותו ושקדו יתבדק. כי נאמת הוא יתבדק ממה אחר כולו, אפילו הרמוקוס ממנו, ואפילו צעבר כתרין דמסאבותא (במדורי הקליפות, שסע עשר ספירות דעומא) מגיע חיותו יתבדק, איך נלעזו יתבדק אין שום חיות לשום דבר שעולם. רק שנמקומות הרמוקוס מהקדושה, שם חיותו נהעלס ונהסתרה גדולה, ועל כן מי שאינו נקי מן החטא לגמרי, כשנאל למקומות כאלו הוא נסתר ממנו חיותו יתבדק הנעלם שם, כי היע חופה על הטוב, כי אין הרע נחבטל נגדו, מתמת שיש בו עדיין לחיות פגם כל שהוא. אבל הצדיק האמת שנקי לגמרי ואין בו שום אחיות נכל, על כן בכל מקום שנכנס לשם, אפילו

צמקומות הרמוקוס מן הקדושה מאד, הוא מולא גם שם אלנקומו וחיותו יתבדק הנסתר שם, כי אין שום דבר עומד כנגדו, שיכול להסמיר ממנו אורו וחיותו הנעלם שם, מאחר שאין בו שום אחיות הרע נכל, וכמבואר מזה דצדיק רבינו ז"ל במאמר 'מי האיש החפץ חי'ם. ועל כן הצדיק האמת הוא מולא חיותו יתבדק בכל מקום, אפילו צמקומות הרמוקוס המתורה וכו'. וכל זה תלוי צמקון הדבית דייקא, כי 'צדיק הוא מתון דגטויר צדק' (צדיק הוא מי ששומר את הנבית), כי 'עיקרל דינארה ציטא על עריין' (עיקר הדין הוא בעיני אסיורי הגדולים), והצדיק דגטויר צדק זה נכנס את יצרו ועמד בצמקומות צדק, ע"ז דייקא הנכניע מולא את סטרל דמסאבותא, עד שכל הרע שבצולם נדחה ונשיל לפניו, והוא יכול לגלות העולם הנעלם בכל מקום, אפילו צמקומות הרמוקוס, שהוא הסדר שהיה מקיים העולם קודם ממן מורה היינו מידת טובו יתבדק לקיים והיותו את כולם על אף כל חטאיהם ועוונותיהם, כמבואר נליק"מ ח"ב עה, ע"י"ט).

י'קוץ הנחל

שם יכילין ל'מצוא אותיות התורה. ומנע כספרי מלאר עיינס (פרישת ורואנו) זמני דצדיק כי נודע ממנו שכמו אללו במקום אחר שהבורא ב"ה נדא את כל העולמות בהתורה שמה ב"ז אוחיות התורה שהבורא ב"ה נמנע את עלמו בצמיות ושמילת לנמותו ואלוהיותו היה צלות א' ואחר כך נאמס אור שפעת יקר והדד עם אור א' בנאות ב' וכן עלו ב' אוחיות צלות ב' וכן מולא נאות א' התגלות אלהותו עד אור ח"ו שמ"ו הוא סוף המדיניות שסע הוא טוב ורע ח"ו תחיה ח"ו תמות שהיה הנחמיה כרודע והצדיק האמיתי כריך לקשר את עלמו עם כל המדרגות אפילו עם המדרגות השואות והחיות שהיה נחמיה ח"ו ונקשר את עלמו עמהם במדינה אחר מדינה כבוד תשרי' עד אור א' שהוא אלופו של עולם ממחר שהפילו המדיניות התחמוות נכרלו בצמיות החורה כי גם אור ח"ו הוא האוחיות התורה שגם שם נמנע התגלות אלהותו על אלופו של עולם כמאר אלה שיהו בסוף המדינה רחוק מן הא' על כן כריך הצדיק המקשר את עלמו בצורה ב"ה לקשר את עלמו בצמיות כל האוחיות של התורה חמ"ו עד האל"ף לקשר כל המדיניות לאלופו של עולם עומד אתה את עלמו ומוני צדיק נקרא אחד על שם האחדות שמייחד את עלמו עם כל המדיניות שמן הארץ עד לקרע. **מבמות ריבוי הדיבורים וכו' אינם נראים אותיות התורה**. וכספרי מלאר ושגם (רמי שמה"ט, ד"ה וריאל נומר ע"ה) כיאל את מהר ששכללותו לרופי האוחיות מעולם לעולם, שחמלה היו נסוד 'קדומו', ולאחר מכן נטרפו בעולם האלימות ונעשו 'אוחיות', ובעולם הבריאה לימות', ובעולם היצירה ל'פקוס', ובעולם העשיה למקחל', ח"ו איתא כספרי קודש (עמק המגן שער א, ד), שכפעלה צליוו השפוט נלרוח את העולמות, המנוקב 'קדומו' מעמלמותו יתבדק שמו, שנאלוץ הקדומו נעשו 'אוחיות', ומתגללו בל"א שיעדים פנים ואחור (אלו הצמיות צדוית האוחיות, הנמשכות כספרי יצירה פקוס ג-ה), וזו וילך וכו' מל"א הלפ"א צדוית' עם שם הויה"ה ב"ה, ועי"ז נכרלו כל העולמות, ע"ז יצוית הלפ"א צדוית' שנטרפסו עם שם הויה"ה ב"ה, וכו' נקרא מורת האלימות, שצמורה זו נכרלו כל העולמות. ובעולם הבריאה' נטרפסו האוחיות להיות 'צמיות', ומנטרפין ב"ז עם שארי השמות שאינם נמתקין. ועל זה ג"כ אמרו חו"ל (שוח"ט מהל"ג א), שמי שידע יצוית המורה, ויכל ליתקוט מתים. ובעולם ה'יצירה', שמהו עולם המללכס, נטרפין עם שמות המללכס, כגון 'ליאמו' ו'יחזק נכאח רלח"ט' (בנאשים לג), הוא נוטריקון ש'פאל' אוריאל מ"יכל. ושם בעולם המללכס, הפקוסים מטרפין עם שמות אותן המללכס. ובעולם העשיה' ה'קדומו' הוא כמו שנמסרה לנו יצוית, שהוא 'מקחל' המורה בהעשיות שזה כלשהו היא. וזהו כינן האר"י ז"ל שכמד (פעי"ה שער הקדוים ג) ש'מקחל' הוא נעשית, שרמונו למה שאמרת, שנעולם העשיה קידור והפקוסים הם כמו שהיה מקודלת צדיקו.

מבוארת

מבמות ריבוי הדיבורים וכו' אינם נראים אותיות התורה. ומנע כספרי מלאר עיינס (פרישת ורואנו) זמני דצדיק כי נודע ממנו שכמו אללו במקום אחר שהבורא ב"ה נדא את כל העולמות בהתורה שמה ב"ז אוחיות התורה שהבורא ב"ה נמנע את עלמו בצמיות ושמילת לנמותו ואלוהיותו היה צלות א' ואחר כך נאמס אור שפעת יקר והדד עם אור א' בנאות ב' וכן עלו ב' אוחיות צלות ב' וכן מולא נאות א' התגלות אלהותו עד אור ח"ו שמ"ו הוא סוף המדיניות שסע הוא טוב ורע ח"ו תחיה ח"ו תמות שהיה הנחמיה כרודע והצדיק האמיתי כריך לקשר את עלמו עם כל המדרגות אפילו עם המדרגות השואות והחיות שהיה נחמיה ח"ו ונקשר את עלמו עמהם במדינה אחר מדינה כבוד תשרי' עד אור א' שהוא אלופו של עולם ממחר שהפילו המדיניות התחמוות נכרלו בצמיות החורה כי גם אור ח"ו הוא האוחיות התורה שגם שם נמנע התגלות אלהותו על אלופו של עולם כמאר אלה שיהו בסוף המדינה רחוק מן הא' על כן כריך הצדיק המקשר את עלמו בצורה ב"ה לקשר את עלמו בצמיות כל האוחיות של התורה חמ"ו עד האל"ף לקשר כל המדיניות לאלופו של עולם עומד אתה את עלמו ומוני צדיק נקרא אחד על שם האחדות שמייחד את עלמו עם כל המדיניות שמן הארץ עד לקרע. **מבמות ריבוי הדיבורים וכו' אינם נראים אותיות התורה**. וכספרי מלאר ושגם (רמי שמה"ט, ד"ה וריאל נומר ע"ה) כיאל את מהר ששכללותו לרופי האוחיות מעולם לעולם, שחמלה היו נסוד 'קדומו', ולאחר מכן נטרפו בעולם האלימות ונעשו 'אוחיות', ובעולם הבריאה לימות', ובעולם היצירה ל'פקוס', ובעולם העשיה למקחל', ח"ו איתא כספרי קודש (עמק המגן שער א, ד), שכפעלה צליוו השפוט נלרוח את העולמות, המנוקב 'קדומו' מעמלמותו יתבדק שמו, שנאלוץ הקדומו נעשו 'אוחיות', ומתגללו בל"א שיעדים פנים ואחור (אלו הצמיות צדוית האוחיות, הנמשכות כספרי יצירה פקוס ג-ה), וזו וילך וכו' מל"א הלפ"א צדוית' עם שם הויה"ה ב"ה, ועי"ז נכרלו כל העולמות, ע"ז יצוית הלפ"א צדוית' שנטרפסו עם שם הויה"ה ב"ה, וכו' נקרא מורת האלימות, שצמורה זו נכרלו כל העולמות. ובעולם הבריאה' נטרפסו האוחיות להיות 'צמיות', ומנטרפין ב"ז עם שארי השמות שאינם נמתקין. ועל זה ג"כ אמרו חו"ל (שוח"ט מהל"ג א), שמי שידע יצוית המורה, ויכל ליתקוט מתים. ובעולם ה'יצירה', שמהו עולם המללכס, נטרפין עם שמות המללכס, כגון 'ליאמו' ו'יחזק נכאח רלח"ט' (בנאשים לג), הוא נוטריקון ש'פאל' אוריאל מ"יכל. ושם בעולם המללכס, הפקוסים מטרפין עם שמות אותן המללכס. ובעולם העשיה' ה'קדומו' הוא כמו שנמסרה לנו יצוית, שהוא 'מקחל' המורה בהעשיות שזה כלשהו היא. וזהו כינן האר"י ז"ל שכמד (פעי"ה שער הקדוים ג) ש'מקחל' הוא נעשית, שרמונו למה שאמרת, שנעולם העשיה קידור והפקוסים הם כמו שהיה מקודלת צדיקו.

בעולם העשיה (ראד עקד במה שבאנו בה במילוא"ח (אור ח' ד"ה 'מדרגה הפחותה של עולם היצירה וכו') מדברי אורי חיים, כפי שנבאר בספר פתי' שירם, עיי"ש כל העיני). **מבוארת**. והנה בסוים כל השתלשלות, אשר עדיין מכירה באור אין סוף, ואינה מאפילה עליו לגמרי, ששם את 'מדינות הקליפות', וכמבאר בעץ חיים (שער מב, שער ב כללות אביע"ק א), וז"ל: הארץ שבתוכה נקרא 'עולם העשיה', ששם נגמר החומר והכלים להתגשם. כי התחלת הכלים הם מ'עולם הנקדוים', שהם ח' ספירות דאצילות, שהם פאקין וכלים (ראד הור' רע"מ בא, מב), וכאן בעולם העשיה נגמר מלאכת הכלים, והוא תכלית החומרים, שהוא קצה האחרון. ולכן פתה נתגלו במקום זה' ספירות דאצילות, והוא 'עולם הקליפות', עם היותו שפירות עשר ספירות דעשיה דקדושה. עכ"ל (והבאת את דבריו גם במקור' אות ב' ב"ה 'קדו'ת המדוכ של עולם העשיה וכו', עיי"ש). והנה במקומות אלו אין כמעט יכולת לראות את אור ה', מגולגל הסתר והשתובת המעמדים על האור. ואולם בתוכם עומק מאירים העיני ספירות דעשיה כדלהלן, וממילא יש גם שם אלקות המחיה אותם. **ומלכותו בכל משלה**. והנה ע"ש הנאר ליעיל שמדור הקליפות הם המתח לבחינת הקדושה התחתונה ביותר, שהיא ספירת ה'מלכות דעשיה', נתבאר עוד בכמה מקומות בעץ חיים (ראד למשל שער מב, ט), כשאשר השפע החייוני מושך אל הקליפות, מפרנסת המלכות את קליפת הנוגה, המורכבת מטוב ורע, וזרכה נמשך השפע

ע"ה בבחי' המבואר להלן (אות' 1) מדברי הנהר 'ברכו ה' מלאכיו גיבורי' על יצוית', שמפיר זאת רבינו על זה הרב הכופה את יצרו ומגלה את אותיות התורה הנעלמות וכו', עיי"ש וי"ל שרמונו בזה ביותר על ענין שמירת הברית, ורד"ק.

הקדושה הוא בחינת סתום ועולם בתכלית ההעלם, על כן מקבלין חיות משם דייקא, ע"ש. על כן אפילו כשנפלין להם ח"ו, אע"פ שגדמה שאי אפשר לנאת משם בשום אופן ח"ו, אע"פ כ' אין שום יאוש בעולם כלל, כי גם שם יכולין למנוח אלקותו יתברך, כי הם גם הם מקבלין חיות ממנו יתברך, כי הוא יתברך מזה את כלם. ואזי ארצה, כשזוכה לשום ולמנוח שם אלקותו יתברך, ע"י שזכין לידע

שגם שם נקטר הוא יתברך בתכלית ההסמרה, אזי הידיעה הוא תכלית העלייה, כי צ'אין ע"י"ו וזאת הקדושה הגבוה מאוד מאוד שהיה עולמת שם כנ"ל. וזאת הקדושה הגבוה בחינת מאמר סתום שם מקבלין חיות משם, זה בחינת אהבה שבדעת, שהיא למעלה מהמידות והימים, שהיא בחינת 'אורייתא דעתיקא דשמיהא' לתכלית לעמיד לבוא. וזה שכתב רבינו ז"ל במאמר 'מי

הקדושה היינו אותיות התורה. ובספר שיה יתכן (ליקוטים, ח) הדמיון בבואר עין זה. ח"ו המורה מלנו נהלקת ל' מדריגות: הא' הם אותיות המורה בעולמם, והב' נקודות, והג' העומדים. והם במספר כ"ב אותיות, ו' נקודות - ה' מנועות גדולות וה' מנועות קטנות לדעת - ו' נקודות עומדים (וכללות יחד נקראים מ"ה אותיות). והנה אותיות בלי נקודות אין להם שום הכנה כלל, ואינם אלא נתמסרים בראיית העין, ואין יכולים עינין אדם מתמסרים לידע חיות פרישה על צדקת, אם לא ע"י העומדים, כמ"ש בפרק אין צדק בין המורה (הימים לה) 'יצונו בתמקלה, אלו פסקי העומדים'. והנה כמו כן בחינת הנגזרים כולם, מאלף המדרגות היה סופן, ע"י כהם 'ה' הולקות ה"ל' הא' גופי הנגזרים שהמלאים הם יתברך יש מלאין, והוא הוומר שבהם. והב' הוא רוח המייס שבהם וזרעם, כגמו שכלל דבר שלמטה בעולם השפל יש מומר וזרה, ונפש, כמו כן הוא בכל יצונו, שכלמי הדוח הפנימי שבהם לא היה להם הכרח קודם כלל, רק גזלמים, כל אחד ואחד לפי מדינתו, כענין האותיות בלי נקודות, שאין להם מנוחה והכנה כלל. ולכן מלנו בכל משה נמצאים מבי' 'אמירה' ו'עשיה', וכן אמרו (אמת ה' א) 'עשרה מאמרות נגלה האלוט', וכמבי (שבעה מה) 'אף ידי יסדה ארץ'. והיינו עשיריה הוא העולם, והוא המורה ל'עשיה' והוא רוח הנגזרים הם נכללים כנ"ל אותיות המורה, שבהם נגלה כל היור' כ"ב פסלים, כמ"ש בספר יצירה (פ"ב), שמתחלקים לג' א"מ"ש ח' כפולות ו"ב פשוטות, וכל אחד הוא כלל, וכל כמה סוגים, והם יצויה האותיות וגלגולם כנ"ל"ש עשרים, פנים ואחור (שפשוטות יצויה אותיות הנמנים שם בספר יצירה), ומהם ואלו כל היור. וכן נרמז ה"ב"ב אותיות נחמס מורים על עניינים וזמנאים, כל אחד לפי ענייניו, כשנעולם השפל המורה נמגלמו ציורים אשר צדיקו, שנכתב שם תורה הקדושה. והיו"ד נקודות הם רוח המייס שבנגזרים, שחס מעמידים אותם, ע"י זה להם הייס מנוחה ועולמה, כמו ש"ע"י הנקודות יש מנוחה לאותיות. וכמו שהנקודות אינם עשיריה מתורה, הם כהכנה שפה אינם נרמזים כלל, רק האותיות עלמם, שמתנהה הכרתם לפי ענין מקור יראתם, אם יתכן ואם יתכן, או מלאין ושפתיים עשיריים, רק נקדים נמתהש דמתיקתם, או בהכנתם הידיעה ונקמיותם. כמו כן ענין הדוח הייס הוא נעלם בנגזרים, כמו רוח המייס נחלם אותם, שאינו נראה ונגזם כלל, רק ענין נמתהש. ואלו הם ל"ב נביעות חכמה שנגלה בהם הוא יתברך את עלמו, הנכנסים בספר יצירה (פ"א), שחס כ"ב אותיות ו"ו"ן נקודות. וכל אלו נמגלו בנגזרים (שפ"א) שם נראים, אבל עדיין ל"ב נעלם מיוקנם, עד שנראה האדם, שכולם נמסרו בידו, שהוא יהיה מושל עליהם ע"פ דרכו והכנתו במשמיו אם נעזב ואם להיפך ח"ו. הנה שכל ענין הנהגתם ויזכורם על כל הנגזרים מלוי זה, כמו העומדים ע"י עשרת חכמים הכותבים ע"י נטיית טעמיהם, אם נחמד אל להפסיק, אם למעלה אם למטה, והם י"ג עומדים. שם ע"י האדם נשלם מספר מ"ה מאורות וכו' א"ס גימטריא מ"ה, בתוספת מ"ה מאורות הנ"ל.

ליקוטי הנחצ'

הקצ'ע הקצ'ע שני הרעב, שזכו בחינה זו ממם, שהתגבר קצ'ע שני הרעב, שחס בחינת קצ'עט ימי רע, על הקצ'ע שני הקצ'ע, שחס ימי טוב, ע"י החינה 'ובלענה הפרות הרעות וכו'. עד אשר נמאס ומתעלם לגמר, כ"י היינו רע עסיסה עליהם, בחינתם כ"י נרע כי אלו קרענו, ועל כן לא היה יכול שום אדם לעמוד על פמרות, לכרר האמת והטוב שבו, כי אם יוסף הצדיק, כי אלו נמגלגלי היינו רע, בחינת 'שבע שני הרעב', ועל כן היה יודע פמרון האמת על הטלס, וזה להיות עם רע, לקח אולף קצ'עט שני קצ'עט, שני בחינת ימי טוב, שכל אלו יוכלו להמגבר שני הרעב, שחס ימי רע וכו', שזכו בחינת האולס ששקף יוסף קצ'עט שני הקצ'ע, כי 'למחיה שלחו האללוים' (אמת ה' א) 'לחיות עם רב' (בנצחית ה' א) 'זה בחינת 'לחום פסעה אחד הוא', כי לפסוח ללום פרעה, להכניע קצ'עט שני הרעב ויגלוה קצ'עט שני הקצ'ע, הוא ע"י הצדיק שזכה לאור האהבה שבדעת. שהוא בחינת 'יום אחד הוא יגדע לה' וכו' (מאמר להלן במאה ה') כנ"ל, וזה 'לחום פרעה אחד הוא'.

הרעע ששוכן על השוב

הרעע ששוכן על השוב, היינו אותיות התורה. ונחצ'ע נובע' זה בספר דרכי טעם (שיעורים, ג): הנה כשנשיים לז נראה שרבינו חזר על הענין הזה ג' פעמים בצורות מופלגות. שמתחלה כבר אמר שאין גותן אור רק חיונו, ומאיר רק כשנמגלגל הרע, ואח"כ חזר מאלף כשכופה את יצרו וכו', ואח"כ חזר על זה ומוסיף ענין שעימת הקול מלעילא, כמו רוח הקודש. וז"ע מהו 'מאלף', מה חידש והוסיף כאלו, ומדוע חזר רבינו ג' פעמים על אותו ענין שלא כדרכו. אבל הגרלה שרבינו מדבר מג' מדרגות שונות: המדרגה הראשונה היא לפסוח יצרו בפשיטות, דהיינו להסיר ממשכות מן הממשכות על יאוש ופסירות או מלאות והכאורים. ונקטע השני המתחיל 'מאלף זה שוכפה' וכלומר מוסיק את העינין אל הידיעה עם העינים' ואלויה מייחזקים. ורבינו ע"י איהם עינין כרץ לרבר, ומהו כרחה מייחזקים. ויש לרמוז בזה דהזכיר כאלו המידות, כי אחר שהסיר דעמו ממשכות הרעות, מתחיל ענין הדעת, ואז על האדם לדעת שכל הרע שבו לא עיין לו כלל, אלא הוא נמשך ממידות העינים. וזה נרמז בזה שמדבר עם העינים' וכו', נחיתו עט הרע שבו, וזה רוחה שכל הרע שבו הוא ממידותיהם, וע"י"ו יכול להאמין שהוא שייך אל הקדושה. והבחינה השלישית, בזה מביא רבינו את המאמר הוסיף, שם כמות פסירות שהדגנה האדם שייך לדיקים הגדולים מאוד, 'יצויה כח', שזומעים קול מלעילא, ומנגלגלי על הדברים והבחינה, וכן אלו הזכיר רבינו ענין של פורים, שיש האלה אלקים לכן צריך להמשיך חיות אל הרע לא נחלם. ויש לרמוז ג' דגות אלו עם כמה שכתב רבינו ענין אותיות המורה י"ג לשונות שונים, אזי אותיות המורה ומלאים, ומלאים חיים. בזה גם בזה ברור שאין זו רק להפליה המלילה. ויש לרמוז בזה ד'בולטות' הוא לדעת שיש כאלו אלקות והיא שייכת אל. ויש לרמוז בזה שהאדם מתחיל להמשיך צדעו ש'מאלף על האדם כנבדו', ו'לית אדם פטוי מיינה', ו'מלאים' היינו שהאמונה מתחזקת, עד שהיה לאדם כח להאיר לחמיה את הדעת האמת, שזה עבודת הדיקים כנ"ל.

מבואות

'חכרין דמסאבותא, ורבו חלילה להכניע את הקודש שבו, ע"ש כל הענין. ומה ש נבוא לביאור כונות השויה פבורים. והנה מבואר בפס"ן (שער ה"ח תוכה ופזרים ה) שביים פבורים שיש בו הארה גדולה ועצומה עד מאוד. רצונו שתאיר הארה הזו גם ליצויו קדוש השוכן בתוך ועשר פסוקים מסאבותא, וע"י משיח לחיות אותם 'כדרכו', דהיינו כן חיותן ולא יותר. ואשר על כן מרבים אנו בשויה ביום הפורים כל כך, עד לא ידע בין אורן המורה לברוך מרדכי' (מגילה זא), ואי אמר תוך כדי שכרות ובשעות 'ברוך המון', ובכך בירך את היצויו קדוש המהיה את הקליפות, כן כבדי חיותם בלבד, ולכן לא לומר זאת 'מכרה', כי אז יתן למה יותר מדי כח וחיות. ובאופן אחר אז דומה מבואר שם, שחיתות לא תבוא שם בהכרח ע"י השעות ב'אורן המון ברוך מרדכי', כי אף בעצם השויה המרובה, אנו משיכים הארה גדולה, ויהיה זה כח להאיר גם להנפישו האות בתחת הקליפה. ובאופן מתיקת לבת מבורה במחברת הקודש (שער פורים), ע"י השויה המרובה מאירה באדם הנבן ברורה שהכל הוא אלקות, עד כדי כך שלא אכפת לן אם יאמר 'ברוך המון' בהכרה ברורה.

מיוזאי חכמה

הרעע היינו אותיות התורה. ובספר שיה יתכן (ליקוטים, ח) הדמיון בבואר עין זה. ח"ו המורה מלנו נהלקת ל' מדריגות: הא' הם אותיות המורה בעולמם, והב' נקודות, והג' העומדים. והם במספר כ"ב אותיות, ו' נקודות - ה' מנועות גדולות וה' מנועות קטנות לדעת - ו' נקודות עומדים (וכללות יחד נקראים מ"ה אותיות). והנה אותיות בלי נקודות אין להם שום הכנה כלל, ואינם אלא נתמסרים בראיית העין, ואין יכולים עינין אדם מתמסרים לידע חיות פרישה על צדקת, אם לא ע"י העומדים, כמ"ש בפרק אין צדק בין המורה (הימים לה) 'יצונו בתמקלה, אלו פסקי העומדים'. והנה כמו כן בחינת הנגזרים כולם, מאלף המדרגות היה סופן, ע"י כהם 'ה' הולקות ה"ל' הא' גופי הנגזרים שהמלאים הם יתברך יש מלאין, והוא הוומר שבהם. והב' הוא רוח המייס שבהם וזרעם, כגמו שכלל דבר שלמטה בעולם השפל יש מומר וזרה, ונפש, כמו כן הוא בכל יצונו, שכלמי הדוח הפנימי שבהם לא היה להם הכרח קודם כלל, רק גזלמים, כל אחד ואחד לפי מדינתו, כענין האותיות בלי נקודות, שאין להם מנוחה והכנה כלל. ולכן מלנו בכל משה נמצאים מבי' 'אמירה' ו'עשיה', וכן אמרו (אמת ה' א) 'עשרה מאמרות נגלה האלוט', וכמבי (שבעה מה) 'אף ידי יסדה ארץ'. והיינו עשיריה הוא העולם, והוא המורה ל'עשיה' והוא רוח הנגזרים הם נכללים כנ"ל אותיות המורה, שבהם נגלה כל היור' כ"ב פסלים, כמ"ש בספר יצירה (פ"ב), שמתחלקים לג' א"מ"ש ח' כפולות ו"ב פשוטות, וכל אחד הוא כלל, וכל כמה סוגים, והם יצויה האותיות וגלגולם כנ"ל"ש עשרים, פנים ואחור (שפשוטות יצויה אותיות הנמנים שם בספר יצירה), ומהם ואלו כל היור. וכן נרמז ה"ב"ב אותיות נחמס מורים על עניינים וזמנאים, כל אחד לפי ענייניו, כשנעולם השפל המורה נמגלמו ציורים אשר צדיקו, שנכתב שם תורה הקדושה. והיו"ד נקודות הם רוח המייס שבנגזרים, שחס מעמידים אותם, ע"י זה להם הייס מנוחה ועולמה, כמו ש"ע"י הנקודות יש מנוחה לאותיות. וכמו שהנקודות אינם עשיריה מתורה, הם כהכנה שפה אינם נרמזים כלל, רק האותיות עלמם, שמתנהה הכרתם לפי ענין מקור יראתם, אם יתכן ואם יתכן, או מלאין ושפתיים עשיריים, רק נקדים נמתהש דמתיקתם, או בהכנתם הידיעה ונקמיותם. כמו כן ענין הדוח הייס הוא נעלם בנגזרים, כמו רוח המייס נחלם אותם, שאינו נראה ונגזם כלל, רק ענין נמתהש. ואלו הם ל"ב נביעות חכמה שנגלה בהם הוא יתברך את עלמו, הנכנסים בספר יצירה (פ"א), שחס כ"ב אותיות ו"ו"ן נקודות. וכל אלו נמגלו בנגזרים (שפ"א) שם נראים, אבל עדיין ל"ב נעלם מיוקנם, עד שנראה האדם, שכולם נמסרו בידו, שהוא יהיה מושל עליהם ע"פ דרכו והכנתו במשמיו אם נעזב ואם להיפך ח"ו. הנה שכל ענין הנהגתם ויזכורם על כל הנגזרים מלוי זה, כמו העומדים ע"י עשרת חכמים הכותבים ע"י נטיית טעמיהם, אם נחמד אל להפסיק, אם למעלה אם למטה, והם י"ג עומדים. שם ע"י האדם נשלם מספר מ"ה מאורות וכו' א"ס גימטריא מ"ה, בתוספת מ"ה מאורות הנ"ל.

כונות התורה פבורים

כונות התורה פבורים (שמבואר מהו במאמר אות ג). ובבואנו לבאר זאת, צוירים את תחילה להקדים את המבואר בשער הדבורות (דרושי הפלת השחר ה) וכן בשער אמארי רש"י (פ' תרומה, ד"ה ואת המושך תפשה), ודרושי עשר ספירות קדושות, 'זה לעומת זה עשה אלהים' שער פבורים דס"ט א"ס (ה' יור אחרי מות. ו). ויש להם בחינת מקיף אחד על גביהן המהיה אותם, ואותו מקיף הוא יצויו קדוש, הנותן להם כח וחיותם, בשביל שלא יאבדו ויכלו. ובכך מתחלפות הקליפות לאחד עשר בחינות (ש"ל שם), עשרת חכרין ומסאבותא, אחד על הקדושה. אחר על הקדושה (אמת), והם כקוף כפי אדם. ועשר ספירות דס"ט א"ס הללו נרמזות בכמה אופנים, ועיקר הנוונה בהם הוא בעת אמירת סדר פסוים הקטורת, שאף שיש ישיב עשר ועוד אחוה, שהוא כנגד האור המקיף והמהיה אותם. וראה ביבירוד האר"י דרבי שבת (בכונות פסוים הקטורת), המשוואת את הרעו' שבפנימינו, שהוא ח'הכלבו', שריון רע, ל'המון', שהכלבו' עולה בגימטריא המון'. ובשער הכונות (דרושי פבורים) מבואר, שעשרת בני המון הם כנגד עולם (שער פורים).

גבורי כח עושי דברו. וליקו"ה (תשובה ג, פ) קושר את כלל עניי המאמר עם ענין מוכה, ויבאר שאפילו כששאל עובדים על המורה, יכולים הצדיקים לגלות ולמלאו אמונת המורה גם שם, ולגנות מורה חסד, שע"י יכולים לשבץ להש"ת. וז"ל: זימני מתמיהו גברה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל, להשיכים ורועקן והעבירים על חוקי רצונך, ורעו לנטול את ישראל מכל המורה, והנס היה ע"י הכהן הגדול. כי כשמלכות הרשעה, שהוא הסט"א, מתגברין על ישראל בכלל או צפרט, ואין מניחין את ישראל ליתך צדרכי

כנאמ, לעסוק במורה ומגומו, ויודים להשיכס ולהעלים המורה לגמרי ח"ו, ופעמיים מתגברים ח"ו מאד מהוה. עד שהטוב שיש בישראל בכל אחד ואחד נתעלם לגמרי, עד שאין יודעים כלל איך להתעורר עמנו לשבץ להש"ת בחמה, אזי עיקר המיקון הוא רק ע"י הצדיק הדור האמת. כי ע"י שזיבין להמקרב להצדיק האמת, אזי כשהצדיק האמת עוסק עמו ומדבר עימו ורואה מעשיו ומידותיו, אזי הערע מתגביל ומתגביל כנגד הצדיק האמת כשפה את יצרו והכניע הימני רע, ואזי הרע נופל, והטוב נתגלה אפילו מעמקי עמקי הקליפות (כמבואר היטב במאמר). כי הצדיק יכול לנטות המורה ולגלות הטוב מכל אדם שבעולם, אפילו אם הוא במקום שהוא. אזי היה מוקף הגם על טובה, שמלכות הרשעה חשבה, שע"י שהתגברו על ישראל לנטות במורה ומגומו, ע"זו אין להם תקומה ח"ו, מאחר שעיקר חיותו וכוונתו הוא רק מהמורה והמגומו. אבל הש"ת הפליא חסדו עימנו ושלח לנו אז את מתמיהו כהן גדול ומצוי הכהנים שהיו 'צבורי כח', ונברחם היה מן הקדושה, ע"י שזכו להתגבר על יצרו, שע"י זכו לנצרותם הגדולה, כי היו צדיקים גדולים מאד, וע"י שהיו גיבורי כח, בחינת 'גיבורי כח עושי דברו' הנאמר במאמר ע"י זכו להכניע ולהשפיל ולנטול מלכות יוון הרשעה, כי הרע נפל נגדם והיו יכולין לגלות הטוב, דיינו המורה, אף בזמן ששאלו טעלים מן המורה והמגומו ע"י התגברות מלכות הרשעה. כי הצדיקים גיבורי כח יכולים לנטות המורה מכל דבר, כי הוא מופשי את הימני טוב מן המורה והמגומו של הימני רע ע"י שספה את הימני רע ע"י כפיית היצר וכו', ואזי נמוקם בהטוב אור רב מנעילא, כי מתחילה לא היה מאיר כל כך וכו'. זה בחינת נר מוכה שאנו זוכין ועשוי להשמין ולגלות אור המורה גם למטה מעשרה עופים, ששם יש אחיות החילוניים כידוע (פ"ח מוכה ד), ועכשיו ע"י הכח של הצדיקים גיבורי כח עושי דברו, שם מתמיהו וזניו, ע"י נכנע ונפול הרע, היינו הימני רע, היינו אחיות החילוניים, ונתגלה הטוב, היינו הימני טוב, גם למטה, עד שאנו יכולין לנטות את המורה ולגלות אור בכל מקום. ועל כן מלות נר מוכה הוא בחוק צדקות הרבים מדינא (א"ח ס"י מרע"ה). כי מוכה הוא מקום אחיות הסט"א, שהוא בחינת רה"ר כידוע (והר פינתם, מרע"ה), אבל עכשיו גם שם נתגלה אור המורה, כי היינו היינו הימני רע, נופל, ע"י כח הצדיקים גיבורי כח כ"ל, ונתגלה הטוב, דיינו המורה, בכל מקום, ואזי נמוקם צו אור רב מנעילא. זה בחינת אור הנרות של מוכה. כי המדליק צריך להדליק עד שחאה שבהנת עולה מאליה, כי כשמגלין אור המורה למטה, וזוהין ושזיין את המורה שהיה מנובשת ומסומכת במזרח הקליפות, אזי נמוקם זה אור רב מנעילא כ"ל. זה בחינת נר מוכה מוסקי והולך, כי מעלין בקודש, כי בכל פסע שמתגלה המורה יומה, נמוקם אור יומה מנעילא, בחינת 'לשמוע בקול דברו' כ"ל.

ברכבו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו. כעת מרחיב ומבאר דבינו כיצד זוכה האדם ע"י כפיית היצר למנוח את אחיות המורה הנעלמים בהשגחן וימני רע, ולהארים, ע"פ מה שדרשו בזה על הפסוק 'זכרו ה' מלאכיו וכו' (צ"ג). ולמעלת הלימוד ראינו להציג תחילה את לשון ה' ושזיין לו, ולהבאר מכן כיצד אדם לשון הוה. הנה מומד זה פותח צו דוד בתפאור שפלות האדם, ומקיימו שבשמו של מקום, ואף מומין וקורא לכל מעשה צדקאים לזכור ולזכר את הש"ת, וכדכתיב בתהלים (קכ, ז-ז): וְתִקַּד ה' מַעֲשָׂאָם וְיַד עוֹלָם עַל יְדָאָיו, וְיִדְקְמוּ לְגַנְי גְּנִים: לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ, וְלֹקְחֵי פְרָדִי לְשִׁשְׁתֹּתָי: ה' פְּשָׁמִים הֵבִין פְּקָאוֹ, וּמְלִכּוּתוֹ בְּפֶל מְלָלָהּ: צָרְפוֹ ה' מְלָאכָיו, גְּפָרֵי כַח עֲשֵׂי צָרְפוֹ, לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹל צָרְפוֹ: בְּרָכוֹ ה' בְּלָ צְדָאָיו, מְשַׁקְּיוֹ עֲשֵׂי רָצוֹנוֹ: צָרְפוֹ ה' בְּלָ מְשַׁקְּיוֹ, בְּכָל מְקוֹמוֹת מְקַשְׁלָמוֹ, צָרְקֵי יַגְשֵׁי אֵת ה': וַיִּפְרֹשׁ הַמַּיִ"ד (סס) וּמָה. חֲסֵד ה' עַל יִצְחָק ה' יִשְׂרָאֵל מְכַל אֲמוֹת הַשָּׁמַיִם, עַד עוֹלָם הַשְּׁמַיִם. וְדַמְעוּ עַד צְדָקָתָהּ ה' עַל יִרְאֵיו שְׂמוּרָה הִיא לְצַנֵּי גְּנִים, וְלֹא יִבְטֹל. אֵם כֵּן הַחֲסֵד לֹא צְדוּ"ה וְלֹא צְדוּ"ה (צ"ג). עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמּוֹעַ וכו'. ר"ל לא יעשו בעבור קיבול שכר, כי עושים דברו בעבור לשמוע בקול דברו, וזה כל מגמתם. ודעו שח"ל צדיקה רבה (א, פ) ש'מלאכיו גיבורי כח' הונוה לנצרים התחמונים, והתפסדים במקום דלארו ההונוה לנצדיקים. וכן מלך שנקראו הצדיקים הם שלוחי הש"ת בעוה"ו, והן מלך שנקראו הצדיקים 'גיבורי כח' ע"ש שמתגברים על יצרו, ח"ו: רבי נחום צר מילניא פתח, 'זכרו ה' מלאכיו, גיבורי כח עושי דברו וגו'. בנה הכתוב מדבר, אם בעליונים הכתוב מדבר, והלא כבר נאמר 'זכרו ה' כל צבאיו', הא אינו מדבר אלא בתחמונים. עליונים, ע"י שכן יכולין לעמוד בתפקידיו של יכוילן לעמוד בתפקידיו של הקב"ה, לכן נאמר 'זכרו ה' מלאכיו', ולא 'כל מלאכיו'. דבר אחר, נקראו הנצורים 'מלאכיו', הדא הוא דכתיב (במדבר כ) 'וישלח מלאך יוויאלו מלאכיו וגו'', וכן מלאך ה' היה, והלא משה היה, ולמה קורא אותו 'מלאך', אלא מכאן שהנצורים נקראים מלאכיו. ופירש המהר"ו (סס): **מלאכיו גיבורי כח.** טעם שנקראים הצדיקים 'גיבורי כח', יש לומר שהם כזובים יתום, בקב"לם 'כל אשר דיבר ה' קודם שישמעו.

אלה נחמונים. הם הצדיקים, שהם 'מלאכיו גיבורי כח', שמתגברים על יצרו, לעשות דברו ולשמוע. ואלו **מלאכיו**, אלה הנצורים של המלאכיו, הם הצדיקים היומר שלמים, על דרך הכתוב 'תורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא', פירוש, דומה למלאך ה' בקדושתו ונתשוקתו לנצורו ולנישומו. ועוד פירש העץ יוסף (סס): **אלה נחמונים.** שהצדיקים נקראו מלאכיו ושלושים של הקב"ה, ששלחם לעוה"ו לעשות רצונו. **ע"י שאינן יכולין לעמוד על יצרו.** ששקם להם לעמוד בתפקידיו מפני שאור שבעיקה, וכאילו אינם יכולים, ולכן החטא מצוי בהם, לכן לא נאמר 'כל מלאכיו'. וכן דרשו בזה (נך נך, פ"א, שמי מוכה) צדוק פסוק זה: 'זכרו ה' מלאכיו', אליו אינו צדיקא צארעא, דלינון שאזונין קמי קוב"ה כמלאכי יעלא צדיקעא, בגין דלינון 'גיבורי כח', דמתגברין על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה. 'לשמוע בקול דברו', דזכאן בכל יומא למשמע קלא מנעילא שעתא דלצטריכו. ורואה עוד משה בתפאור"ה ד'ה' מלאכיו וכו' דמתגברין על יצריהון' בדברי הוה.

מילואי הכהן

נש אחקף עליה, כדון אינו כנסר גבורה וחסדניק ביה, לאתקפא. ובגין דהואו ינה"ר תקיף, צני בר נש דיהא תקיף מנייה. ואין צני שא לאתקפא עליה, אחרון 'גיבורי כח', לאתקפא יזנא עם זיניה. עליה אינון מלאכיו דקוב"ה, דאחרון מעשרה דגבורה קשא, לאתקפא עליה. 'גיבורי כח עושי דברו', 'זכרו ה' מלאכיו, כיוסף דלקרי דקיי וגיבור, ונטר ברית קדישא דאחרשים גבורים. וזאפון דומה מנעילא בילק"ש (מהלים רמז ססס): 'זכרו ה' מלאכיו וכו', ר' נחום צר מילניא אמר, 'גיבורי כח' ז' משה, שאין גיבור כח כמשה, ששאל עמדו לפני הר סיני ולא

מלאכיו וכו' דמתגברין על יצריהון. ראה מעלה במקו"ה ד"ה 'זכרו ה' מלאכיו וכו' דבדרי הוה (נך נך), ונמוקם אחר בזה (ויש, קפט ע"פ) מובא עוד מנין זה ח"ו: 'זכרו ה' מלאכיו, גיבורי כח עושי דברו, לשמוע בקול דברו'. מא חו, כמה אנטריך ליה לבר נש לאתקפא מחוובי, ולמיהא באורח מתקפא, בגין דלא יסטי ליה ההוא ינה"ר, דלאיו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דלאתמר. ובגין דלאיו מקטרגא ליה מדרי, צני בר נש לאתקפא עליה ולאסתלקא עליה באתר מקיפו, דצני למיזו גבר עליה, ולאסתקפא באתר דגבורה. בגין דצני בר

מסילת הקשרים

עוד רואה עוד להלן (אות 1), שם חוזר רבינו ל'פס' זה ומרחיב בו, ע"ש. (עו) ולהלן בסוף המאמר ביאר מוהר"ן, שסמיצא אלקותו יתברך בכל לשונות העוב"ם ובכל הדברים ששמים ובכל מדורי הקליפות, זה הוא בחי' 'ומלכותו בכל משלה' ע"ש. (עו) ויתכן לקשר פסוקים אלו למבוא הלהן (אות 1) ענין 'חסד דאיל עם מורה יומין', ובבחי' הצדיקים הנקראים 'ברית שלום' (לעיל אות א). כלומר שעיקר המשכת החסד לעולם הוא ע"י הצדיקים שומרי הברית דמתגברין על יצריהון, והבן.

"זכרו ה' מלאכיו, אליו הם הצדיקים שצדקו, שהם שפועים לפני הקב"ה כמלאכי ממוט שחקיכו, לפי שהם 'גיבורי כח', שמתגברין על יצרו מניד מוכה המתגבר על שאלו (וי"ו ק"ה) ע"ש דברו. 'לשמוע בקול דברו', שזכרים לשמוע בכל יום קול מתגלה בשעת שגזרים לכן.

י"ח כתוב 'זכרו ה' מלאכיו, גיבורי כח עושי דברו, לשמוע בקול דברו'. בוא וראה, עד כמה צריך האדם לשמור עמו מחטאיו (בא עשה אפילו חטא קטן, כי עברה נודת ענינה), ולגלות בדרך מתוקן (שהיה לשמור עמו מפני חטאיו), כדי שלא יפיק איתו הית"ש, שהוא מקטרג עליו כל יום ויום, כמו שלמדנו. ולפי שהוא מקטרג עליו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולגלות עליו במקום חזק, שלא יוכל הית"ש להיחזק מתקומתו ויפאח במקום המלכות שהוא צ"ח גבורה (מהלך), ואם יצא"ה מתגבר ביהוה אז צריך להיות גיבור ממנו, ע"י שמתגבר במקום הגבורה (ישירה) המלכות ויפאח גבורה חז"ל, לפי ששפא"ס מתחוק עליו, או הוא צד הגבורה ומתדבק בה, לפי שהתחוק על הית"ש, ולפי שהית"ש הוא חזק ויחייט לפיכך היה חסדניק טוהן קב"ה כדן יחייט על יצריהון, אז צריך האדם שיהיה חזק ממנו (ר"ל שיהיה גבורה), ויחיצ צני שהיא טובה הנהוה. ואלו הם האדם שאם מעשה נקיין לידם ומתגבר עליו, הם נקראים 'גיבורי כח' (י) 'אשר נוד הכנסת את יצרו, ור"ל שנקראים 'גיבורי כח' לפי שהתחוק עיניה עם עמו (הה), להימלא מן עם עמו (ר"ל יצרו' כח, מהלך בגבורה ענינה). ואלו הצדיקים הם המלאכים של הקב"ה, שצדיקים ומשמשים כח וגבורה מלך הגבורה הקשה, כדי להתגבר על יצרו, והם 'גיבורי כח עושי דברו' (התפסדים והתקיים ע"י שיהיה הנהוה הנקראת 'צדיק'), ועליהם נאמר 'זכרו ה' מלאכיו', (ה) (ה) נמשך למלאכי ה' החיים לנך (ה), והם דומים ליוסף שנקראו צדיק וצדק, על שגמר את ברית הקודש הראשון.

לד ולינו מנצל עצמו כלל אפילו מה שמורת, ע"י נחמור
 העוון שהוא הסט"א ג"כ, כדי לקטרג, מתמת שאין נמשך להם
 שום חיות ע"י זה האיש שאינו מנצל את עצמו כלל. כי מהמורה
 בעצמה אי אפשר להם לקבל חיות, ועל כן הם מקטרגים הרבה.
 כי זכו במינת מה שכמו צוהר (פא)
 לה) שזכרים בכל דבר שנקדושה
 ליתן להסט"א ג"כ איזה חלק, כדי
 שלא יקטרגו, שזהו במינת פגם איזו
 שהעלה עלות לדבר וכו' ע"ש. על כן
 צריך אפילו הצדיק הגדול לנצל את
 עצמו לפעמים, כדי להחיות הכל
 ע"י שיעומו דייקה, ואפילו אומות
 העולם. ועי' דייקה מנצל קטיוגס
 וכו', כי כשומנים להם די חיותם
 נלמנט, צוה מכניעין אותם וקומיין פיהם שלא יקטרגו.

שלא להשפיע יותר מהראוי להם. ויצטרך בליק"ה (א"ח בית
 הננסת ה, ח): ע"י עסק המורה לדבר, אע"פ שהוא עיקר
 החיות וקיום העולם, כמ"ש (דברים ג) 'כי הוא חיך וכו', אע"כ
 אי אפשר להמשך חיות לכל נאי עולם כי אם ע"י צמינת פשיטות,
 שהוא מה שמצטלן עצמו צמט
 ההכרת, שהוא צמינת עסקי משא
 ומתן ומללכת. כי גם מנושמים,
 שהם רחוקים מהמורה מאד, מכל
 שכן וכל שכן אומות העולם, שאי
 אפשר להם לקבל חיות מהמורה
 מתמת שהם רחוקים ממנה מאד,
 כל חיותם הוא רק ע"י צמינת
 הפשיטות של הצדיק הגדול וכו' ועל
 כן צריכין שניהם דייקה, מורה ומשא
 ומתן. וחסו 'שיגיעת שניהם משכחת עוון', כי גם כשעוסק צמורה

מילואי חכמה

מלאכתו יתבאר, עד שיקבלה מלאכתו לנקוט כל הנשמות שפלו בין
 הקליפות של האדם הנליעל ומצטרף בו ומלאכו עד רגלו, ועד שיגמור
 לנקט אפילו אותם שפלו עד הרגלים, אין המשיח נגלה, ואין ישראל
 נגאלים וכו'. ואלו כל ישראל היו שבים בתשובה גמורה, היה כח בשנינו
 יתבאר להוציא כל הנשמות משם צרע אחר. אכל תטאחיתו ממישים
 כוונה, וכמ"ש (דברים ג) 'כור ילדך מש'. ואלו יקבלו הנשמות מלאכת
 משם, או גם שכינתו יתבאר תלך משם, ויסלק חיותם, וימוחו הקליפות,
 והרשעה כולה בעצן תלכה. ובספר בני אהרן על שער הגלגלים (הקדמה ג)
 יבאר עוד צוה, ח"ו: היה תמן צבאות (ה) יא' ד'העבור עבירה אחת קנה לו
 קטיגור אחד, וקטרו המפסדים ו'ל (והר קדושים, פג). שהטוב ע"י
 תטאו צורח משחית תלכל, ותמיד הוא מקטרג עליו, עד שיעין לו רשות
 במית דין העליון לעשות בו כפי עוונותיו, ואז נמסר ביד
 אותו משחית עצמו, והוא מייסרו, כבוד 'פיקרן רעמן' (ימיה ג), וכן
 'קמוגו ביד עוונו' (ישעיה סד), כמבואר כל זה בספרי היראה המוסר
 (ראה אלשיך ויקרא ג, וכו'), ו' כי ע"י העבירה הוא נותן שפע וזכות מצובה
 לאחור חלק הקליפה המכוון צרשו כנגד אותה עבירה, ועי' מתגבר
 ומקטרג לתמות עליו מידת הדין הקשה. והנה לאחר שאחור משחית בעל
 אמתו, וכלה בו חמתו, וצד על מרוח קלו, שהוא סוף גבול הרעות הנימן
 לו, או נחלש כומו וקפץ וקפץ, עד שמתגביל הרעות הנימן

אזי מקבלין אלו אותיות התורה אור רב יותר ממה שהיו מקבלין
 מתחילה. ויצטרך ה'מילואי צדיק צמורה (מתאר יחד היראה), שאחד
 הפקידים שמתן שיה"ת ליע ולקליפות (ופטר קליפת נוח) הוא נמשך כשומרים,
 ללן ייקון מן הקדושה אותם שמים רחמים, ואלו היראה משה"ת עצמו, מתגלה
 לו שפך אותם שומרים, הם כבוד השכינה, ע"י עצמו מתגלים לו סודות
 עיונים, שהם צמינת הפי העמוך בקליפה, ח"ו: הנה הקב"ה ע"ש הסט"א
 שמהיה קליפה שומרת לפרי, וזה סוד מה שהקב"ה עשה העולם שיהיה
 מולו, ואחמת, שזה חולו שנים, והרוב הוא חול. זה כי עשה הקב"ה
 שמהיה הנגהה של שכינה ממלכתם בקליפת נוגה, וזה מי שאינו רחוי
 ליטעם נקדושה הפנימית. והנה גם אחמה הקליפה אינה עושה אלא
 עזרתו של מקום, לייסר את הרשעים ולהצילם אל המורה. אכל לפי
 היראה כל היא ההשפעה. מי שקרה מן היראה רעה, שהיא קליפת
 נוגה, הנה הוא נמסר בידה, ככן שמתק ביד שפחה לגדל אותו וליישר
 דרכיו, היא נקבה אותו כפי שצריך לו להטיב מעשיו. אך כנגד זה אין
 לו יצטע אלא צדיק טעונ, כהבלים של צמורה או כמחמת חילוניות,
 שכולם דרך חול. ומנאל שאע"פ שאלה יהיה טמא, יהיה חול, ולא יוכל
 לקבל מן הפנימיות. אכל מי שמחיק ביראה הרוממות, או השכינה
 עצמה מייסרת אותו, ואז מתגלים לו האורות הפנימיים, המתגלים לפי
 היראה, כבוד 'סוד ה' לרלויו, ויבדו להודיע' (מהלים סה). וזה סוד
 מה שאמרו בתקונים (בא, פא). שתלמדי חכמים הם כבוד שמת, כי הם
 כבוד השכינה, ולא כבוד קליפת נוגה וכו', והם ממשכים הידיעות
 הגדולות מלמעלה. והנה הדרך האמיתי להמשך האורות הגדולים
 מלמעלה הידיעות המעוקות, הוא דרך היראה, ששים אדם דעמו
 לתשוב רוממותו של אין סוף ב"ה ויקרא ממנו וכו', ואז ידרכו תתחיי
 היראה רעה, כי לא יקרא ממנו. ארצה, אפילו יראת העוים יקרא דרך
 היראה הרוממות, ולא יקרא עולו הכלי עולם, אלא דרך הידיעה
 האמיתית, ויקבל סודות עיונים. ולא ירגיל עצמו צוה, בודלי ישיג
 חכמה עליונה, והפעמים הטובים שיעשה יהיו מעשים גדולים מאד.

שלא להשפיע יותר מהראוי להם. וכן מובא בספר הגלגלים (הקדמה טו)
 כבוד ענין ייקרא הקליפה ידע, כי ע"י תטאו של אה"ר נפלו כל
 הנשמות לתוך ענין הקליפות. והנה הקליפות הם שוריי הוזהמא
 והפקולת שנגרר מן הקדושה צמינת המלכים של אדום, והקליפות האלו
 הם צמנטם הנקראים צמט דרגא דמותא. אכל הקדושה היא אלהים
 מיס ומתן עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת 'מיים', כדי
 ליוון ולהחיות ממנה. וכבוד שהקדושה צמובה, הם מיים ויוונים ממנה.
 ובשארין קדושה צמובה, הם מתים, ואין להם חיות ושפע. ולכן הם
 שומרים אחר הקדושה, וממטיאים את נשמת האדם הקדושה, כי אז
 גורמים לה הקדושה, ולא אותה הנשמה שמתכנס צרבותם, והם מיים
 ויוונים ע"י ידה. לפי שהנשמה הקדושה אי אפשר לה להקטנת ממקום
 הקדושה, כי הבורא יתבאר שחז משפוט לנלמי ידמ ממנו נדה, אפילו
 יקרא קטן על נשמה קדושה, וממקום קדושו יתבאר משפיע וממשך
 מיון אל אותם הנשמות שמתן הקליפות הים, ומאחור השפע ניוונים גם
 הקליפות, ולכן רודפים להנחית את האדם, כאלה הבודק ועורה אחר
 מוונותיו, ולא יצונו לנגב כי יגונו, מלנל נפשו כי ירעב. והנה כאשר
 נמכר ציהמ"ק, גלה שכינה צין הקליפות, לפי שהנשמות עלו ציהמ"ק,
 אין צהם כח ויכולת ללאת מחוכם, כיון שפנפמו צחטאם. ועל כן שכינתו
 יתבאר, אשר עליה נאמר (דברים ד) 'כי ה' אלהיך אש חולכה', נכנסת
 ציהמ"ק ללנק אותם נילעות נשמות אשר צמוכם, ומכרת אתם
 ומעלה אותם למקום הקדושה, ומתחשם, ומורידם צעה"ל. צמפות
 האנשים. וזהו תבין היטב סוד גלות שכינה. ומיזם שמתכר ציהמ"ק, וזו

מסילת הקשרים

(פא) בבחי' 'עושי דברו לשמוע בקול דברו', שכונשפטיין האותיות מהקליפות שהיו מפורזין ונפרזין בהם, אזי מקבלין אור בר מלעילא, וכוזין ולמשמע קלין מלעילא,
 בח' שמיעת התורה. (פא) בבחי' המבואר לעיל (אות א') שצריך לבקש שלום וכו', שלא יהיה מחולק במידותיו ובמאורותיו, ובין בטיבו בין בעקו, ימצא תמיד
 את אלקותו יתברך.

שזוהו סוד כוונות השכרות של פורים. רבינו מביא בזה יסוד גדול בתורת הקבלה, שבאשר מוכרחים הקליפות לקבל חיות מהקדושה, צריך לפעול שלא יקבלו אלא כמלאים, וכדי חיותם בלבם, וכפי שגילה האר"י ענין זה גבי סוד כוונות שכרות הפורים, שנבאר חיונה במסכת מגילה (ו ע"ג). ח"ל בפי' אומר רבא, מייחב איניש לבסומי בפורי'א, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ומוצא בזה בפע"מ (שער ר"ח מוכה ופורים ו): **עד דלא ידע בין ארור סמן לברוך מרדכי.** הכוונה היא, כי ידוע שיש ניזוף של קדושה בכל קליפה המְיָחֵב אותה, והיא שמתקו ממנו, לא ישאר לו חיות, והתבטל לגמרי מיד. ואם יבטל חיים הגדול הזה, שיש אותו הארצה

גדולה, אנו רואין שגם לואת הניזוף יגיע לו חיות לעלמנו, מזה ההארה, אצל לא שגייע כל כך לארץ לקליפה. וזהו צריך שישתמר האדם ביום הזה עד שלא ידע בין ארור מן לברוך מרדכי, אולי ישגה ויתן זכרה לאתו ניזוף שנקליפה ויתברך גם הוא, אצל לא תהיה זכרה כוונה שלימה, שאם יהיה כן יגיע לו הרעה, ויתברך גם הקליפה. וראה עוד לעיל בזהו וז, בענין המנוחות, במנוח 'השתלשלות העולמות וכו', שם הכוונה בציבור טעם בריאת הקליפות, ומפני מה מוכרחים לניזוף חיותם מהקדושה, ומה גורם שְׂתִיזוּת יומר מכדי חיותם וכו', ובסופו ביארנו אף את כוונת השתיה בפורים, כפי המתבאר בדברי האר"י בנמה מקומות, ע"ש כל הענין.

מילואי חכמה

שהיה בימי מרדכי ואסתר שהכל היה לנוכח. וזהו מייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בו", גלומר שמחוייב להטעם בהלכת פורים, שאימר שאינו עושה כלל שום רעה, שצין הדברים רעים, שהוא בכלל ארור המן, וצין הדברים הטובים שהוא בכלל 'ברוך מרדכי', הוא הכל טוב, שום רעה שיש כלל בעולם, כי הכל המורא צ"ה המלך הטוב וכו'. והנה האדם המבטח את עצמו הוא בלי דעה, וכל דבריו הוא בלי דעה, וזה מייב איניש לבסומי בפורי'א עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, לומר בכיטום שהוא בלתי דעת, כמו איש מבוסס, אין מילוק צין ארור המן, שהוא המנוח מלמעלה, אפילו לרעה ורעה לנשות למכיר, וצין 'ברוך מרדכי', הרוצה לעשות טובה, הכל הוא טוב. רק הרוצה לעשות רעה, הטובה הוא ממנו כמו איש מבוסס, דהיינו בלתי דעת, כל ממנו טובה שהוא בלי דעת, כל הטובה הנלמה מעושה רע הוא בלתי דעת. וכן כל הדברים, שהם מנוח מלמעלה, אפילו שראוי מנו רע, הוא לטובה, רק בעת שנראה שהוא הרע, אין אנו יודעים הטוב שיצא ממנו, והטוב שכל מזה הרע הוא בלתי דעתנו, כי לפי ראות עיני גבר ודס הוא רע, וזה הוא כמו איש מבוסס אשר אינו דעתמו.

השכרות של פורים

ומוצא בספר מורה אור לבעל המנוח (מגילת אסתר, טו ע"א): שמחת פורים עולמית וימית מהשמחה שביו"ט, שהי מחוייבם בה בשבתות. זה הנה על כל יו"ט כחיד (מהלל לג) 'רנו צדיקים שביו"ט' וכמובאר בזה (חמתם, קול) דלכן אומרים שמזכר זה בשבתות וימים טובים. והנה הו"ה הוא בח' השתלשלות העולמות, ו' חכמה, ה' בינה כו', ו' רנו צדיקים', היינו שממשיכים חוספת אור וגילוי מלמעלה מהשתלשלות, בקדר השתלשלות וכו'. והנה חוספת אור זה הוא ג' בשיעור וימיה (ע"פ קו המורה כו'), מאחר שנמשך בהשתלשלות חכמה ובינה, ואינו ערוך למהות ועלמותו יתברך הפשוט בתכלית הפשוטות, וקדר השתלשלות היא רק טעמה מן היס כו', ולכן מנחת שמחה יו"ט שנלמד (חליל טו) 'שמחת בתוך', היא בגבול ומידה, שבלתי שמהה, אין שמחה בגבול, ועכשיו שמהה בדיק' אין שמחה אלא צין (פסחים קט). וכדכתיב יין יואל ידי חובת שמחה יו"ט, שהשמחה היא בגבול ושיעור וכו'. מה שאין כן שמחת פורים, שהשמחה גדולה יותר למעלה מהדעת, 'עד דלא ידע' כו', והוא מפני שע" המסירות נשך שהיה בהם אז כל השנה (שהטעמו בקדושת ידוהם, ולא השתחו להטן, ולא נעשו לעשותי ופירותי), שהוא בח' שלמעלה מהטעם ודעת, הנה בלתי ערוכה דלמחא אור זה הגיעו למעלה מעלה בעלמות און סוף צ"ה, שלמעלה מעלה מגדר השתלשלות, אע"פ בגדר סובב ומנוח כו', שמה דווקא נמשך בח' המסירות נשך. ולכן השמחה מגילוי זה הוא למעלה מהדעת, והיינו 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כי בקבלת נגלות הארת עלמותו יתברך, כולם שווים ממש, וכשתיה כלארצה, כמ"ש (מהלל קול) 'אם חוה' לא תשוק', וכמ"ש (חייב לה) 'אם נדקת מה תמן לו, ירצו פשעין מה תעשה לו'.

ואני תפלה

וְנִזְכָּרָה פְּקִידַת פְּקִידַת
הַשְּׂכָרִית שֶׁל פְּקִידַת
כְּאִשְׁרֵי צְוִינוּ חֲכִימֵינוּ
וְרַבּוֹנֵי חֲכָרְכָה. וְתַשְׁרִיטוּ
וְתִשְׁקַרְטוּ שְׂמַיָא יוֹקֵי קָנוּ
הַשְּׂחִיתָה לְהַשְׁחִיתוּת שֶׁל
פְּרִימֵי קָלָל לֹא בִּפְנֵי יוֹאֵל
בְּכַפְּזָשׁ, וְיֵאָר נִזְיֵק שׁוֹם
אֲדָם וְיֵאָר שׁוֹם דְּבָרֵי עַל
וְיִדְוֵי הַשְּׂחִיתוּת. רַק נִזְכָּרָה
עַל יְדֵי הַשְּׂכָרִית שֶׁל
פְּרִימֵי קָלָל לְחַוֵּן שְׂחִיתָה
גְּדִילָה וְחִדְוֵי רַבָּה
וְעִזְבוּתָה מֵאֵר, לְחַוֵּן
שְׂמַחָה שֶׁל פְּרִימֵי, אֲשֶׁר
אֵין מֵאֵר הָאֵרָה נִפְלָאָה
וְעִזְבוּתָה שֶׁהוּא הָאֵרָה
מְרַבֵּי, אֲשֶׁר אֵין דְּמִקְרָה
קָבֵל יְבוֹחַ הַשְּׂחִיתָה (פְּקִידַת
ח"ב, ע"ד).

יִלְקוּטֵי הַנְּחִיָּא

סוד כוונות השכרות של פורים. וצ"ל (פורים ו, כ-ה) דרש מוהר"ם את כל ענין פורים עם המנוח בזה המאמר וקשריו, ח"ל זה בחינת חוקף הגם של פורים, אשר הפילא השי"ת חסדו עימנו בימים ההם, ועשה לנו ניסים ונפלאות גדולות אשר כמורו לא נתייחה. כי המן הרשע רצה להתגבר על ישראל בצחינת קליפה זו השניה (בדכמה מוהר"ם קודם לכן בחלקו זו, וכמו שבקדושה יש שי מני אהבות, אהבה צדיקים, וחס יש בחינת ימי טוב וימי רע, ויש אהבה שבעת, למעלה ממנוה ומחומות, וחס הוא בחינת כולו טוב וכו', כמו כן את זה לעומת זה בטע"ה יש שתי בחינות, וחס בחינת קליפות וטע"ה חסם בחינות ימים, בחינת ימי רע, והם נגד ימי טוב, וחס יש כמה נילטות מהימים והמידות שפלו כידוע, ויש עוד בחינת טע"ה שהוא כולו רע, ואין שם שום טוב, ואין שם שום דבר כלל, היינו שחס כחיות רע גמור, ואין שם שום טוב וחס שכל שום ניזוף אלא הקדושה, כי עשה עצמו עבודה וזה כמ"ש ר"ל (מגילת ו), ועברו וזה הוא בחינת קליפה זו השנייה. ועל כן ביקש להשיג ולרהור וכו' את כל ה'יודים', כי שם הוא בחינת קליפה, כי אין שם שום ניזוף מרדכי, וזהו מפיני מה תמיחיו שואהיה של ישראל שבלות הדור כליה, מפני שהשתחו לאלל, ליינו עבודה וזה, שהיא בחינת קליפה זו השנייה, ששנופלים לשם אלו הוא בחינת כליה ואכידה לגמרי ח"ו, כי אין שם שום טוב. ועל כן לא היה מעולם עת זרה כזו, כי כולם לא רלו לבלות לגמרי את ישראל כמו זה הרשע המן ימ"ש, כי הוא בחינת הקליפה שהיא רע גמור, שאין שם קדושה ישראל כלל, ועל כן חשב במחשבתו שלא יהיה באשפיו ישראל להקבל מידו. כי מקליפה השניה הג"ל אי אפשר ללאת, כי אין שם שום סומך, מאחר שאין שם שום טוב כו'. אצל בלמת לאמרו גם זאת הקליפה השניה שהוא כולו רע, ואין שם שום טוב, אעפ"כ בודאיה היא מקבלת חיות מהשי"ת צ"ה כניכול, כי בלעזו לא היה לה שום חיות, והתברר שהיא ג"כ מקבלת חיות מאימו יתברך, כי הוא יתברך ממיח את כולם וכו'. וזה בחינת חיות מאימו יתברך, כי הוא יתברך חסדו שאלו יוכלו ישראל אצל השי"ת חמל על ישראל והקדים רפואה לנכה, כי היה בלמות הדור מרדכי היהודי, ועלם חוקף מעלת מרדכי מוצא בבחינת (פע"ח פורים ה) שהיה אור גדול ונורא מאוד, והוא בחינת אהבה שבעת, כי מרדכי"ג בגימטריא ור"ב חס"ד כמובא (ליק"מ ט), ר"ב חסד, זה בחינת אהבה שבעת, כי אהבה צדיקים זה בחינת חסד שהוא יומא לדאיל עם כולו יומין כו', ור"ב חסד, זה בחינת אהבה שבעת, שהוא אור הגנו כו'. ומחסד קסס, והוא בחינת ר"ב חסד, וזה בחינת מרדכי כו'. ומחמת שהיה מבחינה זו, על כן היה לו כח לשבר אפילו קליפת המן מעלת, דהיינו הקליפה השניה הג"ל שאין בה שום טוב כו', כי היה יודע ומשיג שגם הם מקבלים חיות ממנו יתברך, מבחינת מאחר קסוס, בחינת אהבה שבעת וכו' כו'. כי מרדכי היה נאחז ממש, על כן היה לו השגה זו. וכושבין להשיג זאת גסם הם מקבלים חיות ממנו יתברך

מפילת הקשרים

פ"ו בבחי' התגלות האהבה שבעדת, שלמעלה מהזמן והמידות, בח' אורייתא דעתיקא סתימאה שעתידי להתגלות לעת"ל כאשר יפשוט הקב"ה לבושיו, ואזי כשיתגלה הפנימיות, היינו אלקות, יתרבה השלום וכו', כוליהלן (אות ה'), כלומר, שעל כן חייב איניש לבסומי בפורי'א 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', כי בפורים מתגלה הארה זו דלעת"ל, שהיא בח' ביטול הרע לגמרי, בח' לא ידעו ולא ישחיתו וגו'.

כ"ב היה ארוה זקוקי (מפני ויהי) שראה את רבא מעיין בבבלה, חלשח אלצבעת ידיו ממותת מחת רגלו, והיה ממעקב בגליו בלא שמת לב עד שנטעו דם. רבא לו האדוק, עס פוזו ומתה, שחקיקתה את רבא פוסק ללוויט, ועיניו חלש עומדים בפניו. חלש חלש מעמד מן מורה היה עליכס מחילה לשמע את המלות, ואו לשקול בדעתה, אס זיכרונתכס לקיימם, קבלט עליכס, וחס לא, לא מקבלט עליכס. שטיי רבא, חמטו עכס. שחלצט עס ה' בתוס לב, נחמט בנו 'מומת 'מרים תנחם' (מתח לבט עס ה' סריסו מוח מחמת חסו), אף למשח אלו חלש על ה' בעללת, עליכס חמטו 'קבלט גודים 'קבלט' (מקומות גודים, סידר חסו חסו בעללת).

אמר ליה, וקא מצענ אלצבעתיה דמא. אמר ליה, עמא פזיזא, דקדמיכו פומיכו ולדזייני, אכחי פסאופיזיכו קיימיכו. גרישא איבעיא לכו למשמע, אי מלימו, קלמימו, ואי לא, לא קלמימו. אמר ליה, אהן דסקיגין שכלימומא, כחיב בן 'מומת

מיאויא הכמה

בשעושיין ובגוין להתורה. ומנעא בעניס יפות (דברים טו: א): אמרו חז"ל (שבת פח): **בשעה שחמרו ישראל נעשה ושמע אמר השי"ת,** מי גילה לבני ר' זו שהמלאכים שמעו שג' שגמרו 'ברכו' ה' מלאכיו גיבורי כח, עושי דברו לשמוע בקול דברו'. והבני הענין הזה, כי מתמת גדול תשוקת ותביעת המלאכים, ע"ז מוספיין כח זכיוול למעלה לדבר עמהם, כדכתיב (מלאכי סח): **מנו עוז אללהים וגו'.** וכן אמרו חז"ל (מגילה יד): **תחלמוד הממשיכ את רבו, שמתמת תשוקת לשמוע מרבו, נותן עוז בתחמת רבו להשפיע לו.** וכן אמרו (מכילתא כי משא, לו טו), **ישמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, על השומר שבת הלכותו, חלילו עמי השבת.** והיינו עשי' שמיצטו ישראל את השבת, הם גרמו עשיית השבת, ונעשו שופטים להקב"ה במעשה גדולשים. וחוה שאמר 'עושי דברו, לשמוע בקול דברו', כי מתמת תשוקתם היו חלילו עושים את הדיבור, וכן הוא צ"ענשו ונעשו', והיינו דכתיב **ל' אשר דיבר ה', נעשה ושמעו,** כלעולו הם עשו את הדיבור.

מפורדיו ומפורדיו בשונות העבדים. ראונו לניין, שנאות ו' הוכיז רבני פנמיים את זמני הלון ומקדיון ומפורדיו'. והנה מחרות שסס מלון רבני עמנו, גילה ואמר שישנן דלקתק ססס כמקראל ממש (ולא ביזא לשנות שוים רק למפלתו ויפוי הפינול והמכביב, אלו ס' או כוח ודחילי כוונה מיוחדת^מ). והנה מלניו מסימת לנין ו' דכדרי המן לתאשוט^מ בענות ישראל, וישנן סס רמזים וקשרים רבים לעשיית התלמוד, וכן דכתיב בעגלתא אכמך (ג), ויאלץ המן ללגלג לתפארותי, ישנו סס אקד מלניו ומקדיון גין בעמיים ככל מדינות מלכותך וקשרים שנת מקל עס, וקת קצי הפלגן חלוקס עמיים, וקשרין חין ענה להקשרים. ויאלץ חסד'ל' סכסכו מומת אהן (סס): **יעט עס סלח פי.** אפשר לפרש שהכוונה ישנו 'עס אחד', שמלכת אומה זו הוא להיות אחדות ביניהם, וחוה קיומם ויפודם^מ. אלל עתה 'מפורד', כלומר מיכא ציבתה, מיכא ציבתה (מחלן מעט ומחלן מעט). ואפילו אוחס שהס כמקום אחד, 'מפורד', כלומר הם נפרדים, ושנאלת חייס יש ביניהם. **חייסו שונת מל עס וכו'.** שיעקיר עס ישראל הוא יחוד אחדות, ועושים הדיפק, והוא היפק דתס (מה שזינו בשאר האומות שנלמדים להם) וכו'. ובענין יתאל מה שאמרו רז"ל (מגילה יג): **עס אחד - שיש מן המלוות, דכיון דיש שנהא ביניהם, נפל תורה (תמעט כה תורה), דכי איכא אחדות, כמקרייה אחד מהס מלוה, נתשכ כלולו קיימיה הלל, אלל עתה תמעט כה המלוות.** ומה גס שבעריס מדיני עול מלות עסם 'איהבת לרעך כנוף', ועל ל' משנה, ועל ל' תקום ולא תטור, וזה מדיני, וחס ק' ישנים מן המלוות^מ. ובמשאל משה להלשך (סס) בירא עוד: **יעט עס סלח וכו'.** 'עס אחד' הוא, כלומר בלמי מעריב עס עמיס וכו'. וחוה אומרו 'ישנו', כלומר גס כי שבעים אומות שחיז בעולם כולם מעריבו, חלוקין אלל ומורד קנוליס יומר בשס אומות נפרדים, רק מעט מומע, ומעריבו כהס האחרים, ונצטלו ועמטו כמזכין וכו'. והעס הוא לא כן הוא וכו', שאין עס וולמו מעורב כוונתו^מ.

נעשה ושמע שבתחילה עושיין ובגוין להתורה. ומנעא בעניס יפות (דברים טו: א): אמרו חז"ל (שבת פח): **בשעה שחמרו ישראל נעשה ושמע אמר השי"ת,** מי גילה לבני ר' זו שהמלאכים שמעו שג' שגמרו 'ברכו' ה' מלאכיו גיבורי כח, עושי דברו לשמוע בקול דברו'. והבני הענין הזה, כי מתמת גדול תשוקת ותביעת המלאכים, ע"ז מוספיין כח זכיוול למעלה לדבר עמהם, כדכתיב (מלאכי סח): **מנו עוז אללהים וגו'.** וכן אמרו חז"ל (מגילה יד): **תחלמוד הממשיכ את רבו, שמתמת תשוקת לשמוע מרבו, נותן עוז בתחמת רבו להשפיע לו.** וכן אמרו (מכילתא כי משא, לו טו), **ישמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, על השומר שבת הלכותו, חלילו עמי השבת.** והיינו עשי' שמיצטו ישראל את השבת, הם גרמו עשיית השבת, ונעשו שופטים להקב"ה במעשה גדולשים. וחוה שאמר 'עושי דברו, לשמוע בקול דברו', כי מתמת תשוקתם היו חלילו עושים את הדיבור, וכן הוא צ"ענשו ונעשו', והיינו דכתיב **ל' אשר דיבר ה', נעשה ושמעו,** כלעולו הם עשו את הדיבור.

מפורדיו ומפורדיו בשונות העבדים. ראונו לניין, שנאות ו' הוכיז רבני פנמיים את זמני הלון ומקדיון ומפורדיו'. והנה מחרות שסס מלון רבני עמנו, גילה ואמר שישנן דלקתק ססס כמקראל ממש (ולא ביזא לשנות שוים רק למפלתו ויפוי הפינול והמכביב, אלו ס' או כוח ודחילי כוונה מיוחדת^מ). והנה מלניו מסימת לנין ו' דכדרי המן לתאשוט^מ בענות ישראל, וישנן סס רמזים וקשרים רבים לעשיית התלמוד, וכן דכתיב בעגלתא אכמך (ג), ויאלץ המן ללגלג לתפארותי, ישנו סס אקד מלניו ומקדיון גין בעמיים ככל מדינות מלכותך וקשרים שנת מקל עס, וקת קצי הפלגן חלוקס עמיים, וקשרין חין ענה להקשרים. ויאלץ חסד'ל' סכסכו מומת אהן (סס): **יעט עס סלח פי.** אפשר לפרש שהכוונה ישנו 'עס אחד', שמלכת אומה זו הוא להיות אחדות ביניהם, וחוה קיומם ויפודם^מ. אלל עתה 'מפורד', כלומר מיכא ציבתה, מיכא ציבתה (מחלן מעט ומחלן מעט). ואפילו אוחס שהס כמקום אחד, 'מפורד', כלומר הם נפרדים, ושנאלת חייס יש ביניהם. **חייסו שונת מל עס וכו'.** שיעקיר עס ישראל הוא יחוד אחדות, ועושים הדיפק, והוא היפק דתס (מה שזינו בשאר האומות שנלמדים להם) וכו'. ובענין יתאל מה שאמרו רז"ל (מגילה יג): **עס אחד - שיש מן המלוות, דכיון דיש שנהא ביניהם, נפל תורה (תמעט כה תורה), דכי איכא אחדות, כמקרייה אחד מהס מלוה, נתשכ כלולו קיימיה הלל, אלל עתה תמעט כה המלוות.** ומה גס שבעריס מדיני עול מלות עסם 'איהבת לרעך כנוף', ועל ל' משנה, ועל ל' תקום ולא תטור, וזה מדיני, וחס ק' ישנים מן המלוות^מ. ובמשאל משה להלשך (סס) בירא עוד: **יעט עס סלח וכו'.** 'עס אחד' הוא, כלומר בלמי מעריב עס עמיס וכו'. וחוה אומרו 'ישנו', כלומר גס כי שבעים אומות שחיז בעולם כולם מעריבו, חלוקין אלל ומורד קנוליס יומר בשס אומות נפרדים, רק מעט מומע, ומעריבו כהס האחרים, ונצטלו ועמטו כמזכין וכו'. והעס הוא לא כן הוא וכו', שאין עס וולמו מעורב כוונתו^מ.

נעשה ושמע שבתחילה עושיין ובגוין להתורה. ומנעא בעניס יפות (דברים טו: א): אמרו חז"ל (שבת פח): **בשעה שחמרו ישראל נעשה ושמע אמר השי"ת,** מי גילה לבני ר' זו שהמלאכים שמעו שג' שגמרו 'ברכו' ה' מלאכיו גיבורי כח, עושי דברו לשמוע בקול דברו'. והבני הענין הזה, כי מתמת גדול תשוקת ותביעת המלאכים, ע"ז מוספיין כח זכיוול למעלה לדבר עמהם, כדכתיב (מלאכי סח): **מנו עוז אללהים וגו'.** וכן אמרו חז"ל (מגילה יד): **תחלמוד הממשיכ את רבו, שמתמת תשוקת לשמוע מרבו, נותן עוז בתחמת רבו להשפיע לו.** וכן אמרו (מכילתא כי משא, לו טו), **ישמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, על השומר שבת הלכותו, חלילו עמי השבת.** והיינו עשי' שמיצטו ישראל את השבת, הם גרמו עשיית השבת, ונעשו שופטים להקב"ה במעשה גדולשים. וחוה שאמר 'עושי דברו, לשמוע בקול דברו', כי מתמת תשוקתם היו חלילו עושים את הדיבור, וכן הוא צ"ענשו ונעשו', והיינו דכתיב **ל' אשר דיבר ה', נעשה ושמעו,** כלעולו הם עשו את הדיבור.

מפורדיו ומפורדיו בשונות העבדים. ראונו לניין, שנאות ו' הוכיז רבני פנמיים את זמני הלון ומקדיון ומפורדיו'. והנה מחרות שסס מלון רבני עמנו, גילה ואמר שישנן דלקתק ססס כמקראל ממש (ולא ביזא לשנות שוים רק למפלתו ויפוי הפינול והמכביב, אלו ס' או כוח ודחילי כוונה מיוחדת^מ). והנה מלניו מסימת לנין ו' דכדרי המן לתאשוט^מ בענות ישראל, וישנן סס רמזים וקשרים רבים לעשיית התלמוד, וכן דכתיב בעגלתא אכמך (ג), ויאלץ המן ללגלג לתפארותי, ישנו סס אקד מלניו ומקדיון גין בעמיים ככל מדינות מלכותך וקשרים שנת מקל עס, וקת קצי הפלגן חלוקס עמיים, וקשרין חין ענה להקשרים. ויאלץ חסד'ל' סכסכו מומת אהן (סס): **יעט עס סלח פי.** אפשר לפרש שהכוונה ישנו 'עס אחד', שמלכת אומה זו הוא להיות אחדות ביניהם, וחוה קיומם ויפודם^מ. אלל עתה 'מפורד', כלומר מיכא ציבתה, מיכא ציבתה (מחלן מעט ומחלן מעט). ואפילו אוחס שהס כמקום אחד, 'מפורד', כלומר הם נפרדים, ושנאלת חייס יש ביניהם. **חייסו שונת מל עס וכו'.** שיעקיר עס ישראל הוא יחוד אחדות, ועושים הדיפק, והוא היפק דתס (מה שזינו בשאר האומות שנלמדים להם) וכו'. ובענין יתאל מה שאמרו רז"ל (מגילה יג): **עס אחד - שיש מן המלוות, דכיון דיש שנהא ביניהם, נפל תורה (תמעט כה תורה), דכי איכא אחדות, כמקרייה אחד מהס מלוה, נתשכ כלולו קיימיה הלל, אלל עתה תמעט כה המלוות.** ומה גס שבעריס מדיני עול מלות עסם 'איהבת לרעך כנוף', ועל ל' משנה, ועל ל' תקום ולא תטור, וזה מדיני, וחס ק' ישנים מן המלוות^מ. ובמשאל משה להלשך (סס) בירא עוד: **יעט עס סלח וכו'.** 'עס אחד' הוא, כלומר בלמי מעריב עס עמיס וכו'. וחוה אומרו 'ישנו', כלומר גס כי שבעים אומות שחיז בעולם כולם מעריבו, חלוקין אלל ומורד קנוליס יומר בשס אומות נפרדים, רק מעט מומע, ומעריבו כהס האחרים, ונצטלו ועמטו כמזכין וכו'. והעס הוא לא כן הוא וכו', שאין עס וולמו מעורב כוונתו^מ.

שירים נחמס', הק ארשי דסגן בעלילתא, כתיב זהו יְקַלֵּךְ
 צודים יְקַשֵּׁי, ויפשי' (סס) עוּי דנו לעשות קודם
 שיטעמו, ולא כדרך שאר עבדים שזומעים תמידה את הדבר, לידע
 אם יוכלו לקבלו עליהם אם לאו. **דקדמיטו טומיטו לארתיטו.** קודם
 ששמעם אותה היחך היא קשה,
 ואם תוכלו לעמוד בה, קיבלתם
 עליכם לקיימה. **דמיטו קלין מולעילא,**
 התהלכנו עימי צמוס לב, כדרך
 העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא
 יטעננו צדדי שלא נוכל לעמוד
 בו.¹²³ ויבאר המהרש"א (סס) **מי גילט**

מיחיבי, כל כהן שאינו מדבר צדקה וסכינה שורה עליו¹²³, אין
 שואלין בו, שהרי שאל לזקן ועלמה לו, אציהר ולא עלמה לו,
 שנאמר יעל אציהר עד מוס כל העם וגו' (ולצדיק ר' יומן ורש
 לקיש שהכין ראה את המשוכה לפי בליטת או העטרפות האותיות, לכאורה
 לא נזכרת רוח"ק). ומתרגל המג' סיועי
 הוא מסייע צדידיהו. והנה מדברי
 רש"י (סס) מנזרה, שמתן דלמך 'בולטות'
 סוכר שלא היו 'מנטרפות', ומאן דלמך
 'מנטרפות' סוכר שלא היו 'בולטות', ח"ל:
שמליין אמ דריטס. מפרשים את
 דברייהן. **שמליין אמ דריטס.** אין

לנו ז' וזמלתי טרם סו' דזהו דבר סודי, שהמלך כולו רומני,
 ואין לו דעת אחרת כי וטול (פך השלטן) ז"ה, והוא מוכן
 כלילו עשה, מה שאין כן האדם מחובר בגוף ונפש, שיש בו גם
 דעת היל"ה, ואינו מוכן לעשות רעון אציו שבשמים, כי היל"ה ר'
 מסימו לרעה. אבל ישראל צמתן חורה נגלה להם סוד זה, להיות
 להם דעת אחת¹²⁴ להיות מוכנים לעשות רעון אציהם שבשמים.
 ומנטרפות הוא מנשה גמ' (פך השלטן): ח"ל יושע, גדול הוא
 השלום, שבשעה שעמדו ישראל ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה
 ונשמע', שמת צהן הקצ"ה ומתן להם תורמו וצרכם בשלום¹²⁵,
 שנאמר (ספלים עט) 'ה' עוז לעמו יתן ה' יצרך את עמו בשלום'.

גורמתן חוררת. **בולטות.** האותיות בולטות, כגון ע"ן ששמעון, למ"ד
 מלוי, ה"ו מישראל, לומר 'על'ה'. וכל אחת אינה זזה ממקומה,
 אלא בולטת במקומה, והוא מנרפן. **שהי שאל לזקן.** כשהיה דוד
 צודק מפני אבשלום. **ועל אציהר עד מוס כל העם לעבור.** ומניח צדק
 עולם, ושאל צאריים ומומים ולא עלמה לו, ומתקבל מן הכהונה,
 שנאמר יעל אציהר'. מדקתני דעבי כהן המדבר צדקה, אלמא
 לא בולטות ולא מנטרפות הו, דלסן כן למנה לי רוח"ק. **קייטי טוס**
מקייטי. כהן צדיק אוריים ומומים, הלכך אם כהן קָשָׁר היה ורואי
 לשורת שכינה עליו, האותיות בולטות או מנטרפות (כל אחד לשעתו)
 על ידו כשנשאלין בו, ואם לאו, לא בולטות ולא מנטרפות. אך
 צדידיהו הריטצ"ה (סס) מנזרה, שלא נתקן וכו' רבי יומן ורש לקיש, ועוד
 יבאר מדוע נקראו 'אוריים' ו'מומים' ח"ל **אוריים שמליין אמ דריטס.** **מומים**
שמליין אמ דריטס. כי האוריים והמומים פירש"י ז"ל (סס ע"ה)
 שהם כתב שם המפורש, שהיה נותנו בתוך כפלי החושן וכו', שעי'
 השם ההוא מזכיר דבריו ומתמם דבריו. **ר"י אומר בולטות, ר"ל אומר**
מנטרפות. כשהיה כהן גדול מכוון צדקת אמן מה השם ההוא שנקרא
 'אוריים', היו בולטין מן האותיות הכתובות בצדדים שבחושן, ואותיות
 שיש בהם תשובה לשאלתו כשיתרפף, והיו מאירות נגד עיניו,
 מעורבות שלא כקדר. וכשהיה חורר ומכוון צדקת השני מאותיות
 השם ההוא שנקרא 'מומים', היו מנטרפות האותיות כקדר, ועשה
 מהם מיעוט. ומפני זה היה לריך שיהא בצדדים (שבחושן) אותיות
 כל האלפא בימא וכו'. ומר אמר חדא, ומר אמר חדא, ולא פליגי.

מילואי חכמה

דנהה הקצ"ה למס אלקותו, וצדק את העולמות ע"י אותיות התורה,
 ואותיות ונקודות הן אריות גדולים וְקַלְיוֹת גדולים, והן החיות של
 העולמות. וכל האותיות הם כיעו וצדק לשם הוי"ה, ושם הוי"ה צ"ה
 הוא נשמת כל העולמות. והכל אצ"ל הוא לעצם והיכל לשם הוי"ה, ושם
 אלה"ם הוא ג"כ 'צדק' והיכל לשם הוי"ה צ"ה, והם 'פנימיות' של
 העולמות האמתיות. וכן בכל העולמות, מה שהוא 'צדק' בעולם
 העליון הוא בעולם התחתון ממנו 'פנימיות'. וכשאלו ישראל 'נעשה
 ונשמע', כל אחד ואחד ע"י דיבורו נצדק מלפניו, היינו ע"י זירופי
 האותיות שהיו שם נצדק מלפניו, ולא צדקתה שאלו אמר זה, וכל
 אחד לפי צדימו שאמר 'נעשה ונשמע', כן עשה זירופים ויחודים, ומי
 שאמר שהתלוצצות יורם מחבירו, עשה יחוד גדול מחבירו, וכל אחד ואחד
 עשה זירופים של כל האלפ"ה ונשמע' מה שלא עשה חבירו, ונטרפס כל
 הזירופים של כל האלפ"ה צדק, ומוזיל יאל כל התורה כולה, לכל
 אחד ואחד חלק תורמו כפי הזירופים אשר עשה.

מאתחילה עושין וכו' ואח"כ נשמעו. ומוזל צדק נשים יפות (שמות כה,
 1) ענין הקדמת עשה לשמיעה, כי שמיעה הוא לשון
 הנחת טעם הדבר, שעיקר העבודה הוא לעשות המנוה מגלי המחקרה
 על הטעם, כמו שמנינו צאכרסם אציו בעקדיה, אף שהיה קשה
 בעיניו, כמ"ס חז"ל (רושלים עמתי י), אמר אכרסם לפני הקצ"ה, רימן
 העולמים, גוי וידוע לפניך שבשעה שאמרת לי להעלות את ימך בני היה לי מה
 להחלות לעצמי לזכור. ומתחבת השלום בפלא בעולם, כדלהלן (אותיות ו"ה). (צו
 יצא הוא בבחי' 'כי שפתי כתי שמרו דעת', ועל כן 'תורה יבקשו מפיהו', כי בוודאי יודע הוא את התורה, לא אפילו מדברים גשמיים הוא מלקט אותיות התורה, ע"ש.

ואני תפלה

וְתַפְלִיחָה בְּעִינֵי וכו'
 לעורר וכו' האותיות
 המצדקשין ככף דבר
 שבעולם אשר על ידם
 בקראת ברצונך הטוב
 כל הדברים שבעולם
 מנודל ועד קצו וקראת
 כל דבר משנה מחביו
 במראה וטעם והמונה
 אתה, כפי אותיות
 התורה הקדושה
 שבהכתב ככף דבר כפי
 רצונך הטוב, כאשר
 שפתי יודרת ויסקלה
 בהכתבת הקדושה.
 "מה רבו מנשתי יי
 כלם בהקמה עשית,
 מלאה הארץ קנאות,
 וקתה ידך נא כח
 ארנני כאשר דברת
 צאמר". עשה צדקתך
 וצמינן כבודך וצמינן
 אותיות הקדושים שצדק
 המצדקשין ככף דבר,
 שמתן לנו כח ברצונך
 הרבים לעורר תמי כח
 האותיות של משה
 בראשית שפתיך ככף
 דבר שבעולם (מק"ת ט).

אותיות בולטות ומצטרפות וכו' מקבלין חיות ואור רב. ומוזל כספר
 דגל ממה אפרים (פ' כי משא, ד"ה עור ים לפתח) ידוע
 שהאותיות הם קדושים, וצדק נצדקו כל העולמות, ושמים וארץ וכל
 מליהם. וכל מה שארש עושה, כן עז כן צדק מלילה, הכל הוא
 באותיות, כפי ענין הדבר שטענה. וכשטענה ר"ח, אזי הוא פוגם
 באותיות, שנצטרפו אל האותיות, ומוריד ח"ל האותיות הקדושים
מפילת הקשרים
 (צו כלומר שהצדוקים היו מאמינים רק בתושב"כ (שהיא בבחי' 'נעשה'), אך אינם מאמינים בתושב"פ (שהיא בבחי' 'שמע', שיש עיקר כפיית היצור). ויתכן לומר ולבאר
 בוה, שאלו הצדוקים הם בבחי' זה השואל 'יחין ואלקיד', בבחי' כפירתם בתושב"פ. דהלא אורייתא וקוב"ה חז' ועל כן עיקר תשובתו אליהם הוא, שראוי להשלימה היא
 בדרך העושים מאהבת הש"ת, ומאמינים בתום לב שהוא טוב תמיד בין בטיבו בין בעקו (בחי' אהבה שבימים, ושברעת, כמבואר להלן אות ה'), והיא הנותנת להם את הכח
 לעמוד על הגנת עומק דברי התורה אף עד כדי ירידת דם. המרמות על מסירות נפש לעשות דברו, בבחי' עבודת כפיית היצור. ולעבוד ולמטעה יתבאר, שעיקר הכח לזכות
 לכפיית היצור הוא ע"י האמונה התמימה באור האהבה שברעת 'שלא יטענו דבר שלא נזכר לעמוד בו', כדפירש"י, והבן. (צו כלומר שהכניעו יצרים וכופו את ליבם
 וקשרוהו לדעתם, בחי' מלאך ה' צבאות, כדלהלן (אות ו'). (צו ששכעושה ובונה לאותיות התורה ומפטיסם מלבושי כליפותיהם, אזי מתגלה פנימית התורה העתידה
 להתגלות לעצמי לזכור. ומתחבת השלום בפלא בעולם, כדלהלן (אותיות ו"ה). (צו בבחי' המבואר להלן (אות ו') שזה הוה הרומם מלאך ה' צבאות, ע"י שחפה את
 יצרו, הוא בבחי' 'כי שפתי כתי שמרו דעת', ועל כן 'תורה יבקשו מפיהו', כי בוודאי יודע הוא את התורה, לא אפילו מדברים גשמיים הוא מלקט אותיות התורה, ע"ש.

שעת מקור הכמה

ליקוטי

מי האיש לג

מוהר"ג

מקור הכמה

המתרגם

הימים שורה בהם ארבת ימי י"ש אחר שיאר רציו לעיל (אז)
(ג) שאמותי תורה הם בחי הימים, מופק כעמ ומנאל, שענין זה הוא בחי' גילוי' אהבתו ימנך לשראל, ע"י מנחת התורה לפרטיות, ומנאל בזה את דברי הוהר שיום נקרא חסד, ומשלים את רציונו מהפסוק נרמיה (ג, ב), 'לכה עולם אהבתך על כן משמך חסד', ומנחם שאהבה נקראת חסד, ומנך מתנאל שפעמים שפירם חסד, ומנחם חסד שורה אהבתו ימנך שמן. ומנחם חסד מוהר"ג לשי מלמחי זה: הרשון (והר בלק, קלם ע"ג, יונק) מנאל שפירם ומנחם הפסד האשומה, כולל מנחמה את כל שאר הפסוקים והמיוחדים, ח"ל' בייכתי (פסלים מנ) 'יומם יורה ה' חסדו', וכתיב (רמיה לג) 'אלם לא נרציתי יום ולילה', יומאל דכל יומינן כלנין ביה, יומאל שאר יומינן ודאי ועל דא אלקיך 'יומם', ולא 'יום', ופירש הממוק מדבש (סס): **יומאל דכל יומינן כלנין ביה**. כי בחסד הרשון כלולים כל החסדים ד'אל', מפני שכולם יאלו ממנו, והוא משפיע חסדים לכל הו' קלות. ונמלאמר הוהר השי' (בראשית, מו ע"א) מנאל עור, שחסד זה הרשון, הוא ענין האור הגנוז', ומנאל עור את ענין המכללת חסדים כחסד הרשון, ח"ל' ד'אמר ר"ש, 'יראל אלהים את האור כי טוב', דלא אשכחנה ביה דחסאל וכו', ומנהואו הכירו מינד לכולא ביה, והוא ימינאל, לאממעלא גליפי גליפין כבדיה, והוא אויממה. כתיב (מחלים לא) 'מה בר טובך אשר נפתח ליראך פעתל לחוסים בך', 'מה רב טובך' (ס"ח), דא אור קדמאל דגניו קוצ"ה, ליראך, לגדריקים, לאירינן דחלי חטואה, כדקאמנן (ע"י זכר מומה, קמט).

בכ' תמוז 'יומם' יאה ה' חסדו (כפי מהפסוק 'חמס' 'אמר'), ויחד תמוז אלם לא כתיביו ויחד ולילה, והפעם חסד נקרא 'יומם', שפירושו 'יום אשה', כי הוא יום של הימים תלולים, ולכן הוא נקרא 'יומם', ולא 'יום'.

כ"ד אמר ר"ש, מה שמכונה יריאל אלהים את האור כי טוב, יפירושו שאלה יום האור, לפי מה שכתוב שאלה תמנאל זו יומא דין (קמ) יום חסד גנוז, ומנחם אלהים שאלה תמנאל ויהיה לכל העולמות, והוא חסד החסד שבימין, שיתעשר זו ו'אל שהוא חסדו ויגלה את אור החסד שבימין גניו הוא על ידו, וכדי מנאל. חסדו 'מה בר טובך אשר נפתח ליראך, פעתל לחוסים בך', ופירשו 'מה בר טובך, הוא חסד הרשון (הקדמון רב טוים) גנוז הקב"ה 'ליראך', לומר לגדריקים ששה יראי חסד (פסלים יתגלה אור חסד הגנוז) לנאל, ולגלה לכל על ידי שבר טוב, ולכן נאמר 'יומי ערב ויומי בוקר יום אחד, למח יומי ערב', שהוא חסד היום מלך הגבורה הנקראת

מיאורי הכמה

הרבה, 'וכה' פירוש שמוך ומנאלת לו'דכרים הרבה, היינו ל'פירוש הרבה, וכן וכו'. וזה יש לומר הרבה בדברי ח"ל' נרמח (נח) 'יריעה היא גלגל לנרץ האותיות', לנרץ היינו מוקף, כמו (משלי ט) 'לנרץ לנרץ', שהוא להסיר הקפאים והפסוקים שבו, כדי שיהיה הכסף פון ונקי וטהור, כך הן גלגל יודע ארץ לית' האותיות הקדושים מכל סוג ועצוב שבהם, ולהעלותן לשרותן ולהיות נקיים וטהורים והמשכיל יצין.

הם נקראים 'יום', כמבאר בהשטות החו"ה (ראו), ובהם מונהגים ששת ימי המעשה עם כל פעולה והצטרפות, ועל שם זה נקרא שמו 'יום העולמי' (הוא עור גנינו שש המידות שבעולם היצירה, תיקור'ו, ע"ש), ו'ה' ו'אמר עני', 'שצדיר האור הלידוריה מאור לכל יפגום בימיו שהם לבלושיו, ועל כן צדיר בכל יום לעבוד את הש"ת בחביהה השוללת באותו יום, והיינו ביום ראשון צדיר לעבוד את הש"ת במידת חסד, וביום שני בבחיית גבורה, וביום שלישי בבחיית הפארת, עד שבת קודש בבחיית מלכות.

יומא דאילום עולמינו, והוא המבאר בחר (קאט) בסוד הפסוק (תהלים מב) 'יומם יצה ה' חסדו', שמידת החסד, היא המידה (י"ב) הכוללת לכל שאר המידות (י"א), ועל כן היא מכונה בפסוק 'יומם', כלומר היום שלהם. ונתבאר הענין עוד בזה (בראשית, מו), סוד מור ששאר בכל ימי בראשית 'יומי ערב ויומי בוקר', כלומר שיום זה בתחילתו הוא 'ערב', ורק לאחר מכן 'בוקר', כיון שכאשר נמשך אל היום חסד הרשון, שהוא סוד האור הגנוז שאהר ביום הראשון, מתהפך היום להיות 'בוקר' (הכאן כל מאמרי דהר הללו במקרא' (אז"ל) ד"ה 'הימים שורה בהם אהבתו ית' ע"ש). ומשאר הענין בדברי הארז"ל בכמה מקומות, וכמבאר גם בספר פירוש שער'ו (שער ד, ב), וז"ל: דע הקדמה אחת, כי לעולם אין שום שפע נמשך מלמעלה אם לא שיתלשש תחילה בחסד, לפי שכל השאר מיני שפע בדרתם למטה ממקומם, הם מתעבים ומתיישביו אחסם, אך החסד הוא אור שרשתי מי בראשית, שהיא מתפשט מסוף העולם ועד סופו עד פי אמה ירודה, ולעולם אינו מתעבה ואין כוחו נישת כלל וכלל, וכל כיו מאיר למטה, כמו למעלה, לפי שהוא סוד גמור, ואין בו שמיים, כדי שיתעבה בדרתו. ולכן כל מיני השפע צריכים להתלשש בו לירד למטה. וזה סוד 'יומם יצה ה' חסדו כו' נכונה, כי לא אמר 'ביום', אלא 'יומם', הלאורתי כי החסד הוא יום הראשון, והוא 'יומא דכולהו', כי כולם צריכים לו להתלשש בו, כדי שלא יפסידו כוחם ואורם. וכדי שתבין היטב הקדמה זו, דע, כי כאשר השפע נשפע אל הבינה, או השפע הואו מתלבש דור החסד של החכמה, ויורדים שנינו ומתפשטים בבניה, ומשפיעים יורד אל ה'אבות', והשפע הואו מתלבש בחסד שבעיניו, ומתפשטים שנינו ביום, וכן על דרך זה בכל העולמות כולם, ועו' אמר כי החסד נקרא 'יומם', 'יומא דכולהו', והבו וכו'. עכ"ל. (וראה עוד בשער הקדמות (סג ע"ב), שביאר עוד בענין השפעת הבינה והחכמה זה לזה, ע"ש), ובשער הענין, ונתבאר בספר הפסוקים (שער ד, ב) (וראה) שהוא כדי לשמור את כל הפירות, את כל הקליפות, שלפי שור החסד הראשון גבוה מאד, ויום הקליפות יכולים להתאחד בו זה סוד פסוק (תהלים פס) 'אמרת עולם חסד יבנה', וסוד הפסוק (ברכים ב) 'כשער יציר קינו, ועד גווליו ירחק', כלומר שבת בינה, אימא עילאה, מלבישת את הגיבס, את לוישרמן מן החיגונים. **יומם יצה ה' חסדו**, ובפ"ח (שער פסוקי התורה ב) ונתבאר עוד בזה, וז"ל: החסד הראשון שבוכלן נקרא 'יומם' ולא 'יום', פירוש, יום הכולל הרבה ימים, כי כל שאר הימים אין להם שורש ומעבר אלא בו. וזה סוד 'יומי עמוד הענין יומם' (שמות יג) כי 'ד' ענינים היו, אך ראשון שבוכלן יומם' (ע"י זכר אמור קט), וכן הראשון נכונה

מבואות (צו) שמבואר הללן (אות ה') שהוא בחי' האהבה שבנדעת הגנוזה ומלכתה בתהגות אריות התורה, ע"ש. (צח) בה' המבואר הללן (אות ה') שהוא בחי' ע"ש.

יומם יצוה ה' חסדו. הנה ביאר רבינו לעיל (אות ג') שיש שני מיני ימים, ימי טובה וימי רעה, שאף בהם נעלם אורו ית', וכפי שמחייב גלגל עמה נסוד הפסוק 'יומם יצוה ה' חסדו'. וכך ביאר רבנו מוהר"ם בליקו"ה (יו"ד עבודת אלילים ג, ט): שורש התעלה הזמן קדושה הוא ע"י חסד, כמו שמבואר בהמשכה של יום השלישי ומשע"י (משה י) שיעקר התעלה הזמן ע"י חסדים של אמת וכו', ע"ש. וזה בחינת 'יומם יצוה ה' חסדו', כי חסד הוא 'יומם' לחלוף עם כולוהו יומין, ומשם עיקר התעלה כל הזמן והימים, שארשם בחינת שבעת ימי הבנין, שהם בחינת השבע מירודו וכו'. וזה ידוע שכל דבר

יומם יצוה ה' חסדו. פסוק זה הביאו רבינו מתקן מדברי הוהר"ן (נלק, קא"ע ע"ג) שהבאנו נד"ה

הקודם, וראינו להרחיב ולהביא את לכו"ה. הנה פסוק זה נאמר במזמור המהלך את הכיפוסים של עם ישראל בגלותם לומר עליהם לרגל לביה"מ"ק, ומשיב המשורר אל נפשו משוב רחמי ויבדק הממגלים אף בימי הגלות^(ט), וכדמכבי בתהלים (מב, טו-י): **וְיִמְךָ ה' יִגְדֶה ה' חֶסֶדוֹ, וְיַגְלִילָה שְׂרֵיהַ עִמִּי, שְׁפָלָה לְגַל כְּתִיב וְאִתְּרָה לְגַל כְּתִיב, לְמַה שְׁכַתְּפִי, לְמַה קָדַר אֲלֶיךָ בְּלַתֵּן אֹרֵי: בְּרָחַם עֲבָדְמוֹתַי תְּכַפְּרֵנִי אֲזַכְּרֶיךָ, בְּשֶׁמֶךְ מִן אֱלֹהֵי כָל הַיּוֹם אֲרִיב אֶלְהִיָּי: מַה שִׁפְּוֹמְתִי נִפְשֵׁי וְיָמָה שִׁפְּוֹמֵי עָלַי, הֲוֹתִילִי לְגִלְהֵימִים כִּי עוֹד אֲרֻפֶּךָ, יְשׁוּעָה פָּנֵי וְאֶלְהֵי: וּפִרְשׁוּ (סס): **יומם יצוה ה' חסדו.** יצוה האור, ויצוה ה' חסדו לנו. ונללנו. בחושך הכרה. **שילה עימי.** יצוה חנינו במוכנו. ויצוה לישון מתינה.**

התחלת ועיקר התעלה הזמן, על ידי דייקא ממתיקין ומגלגלין הזמן.

מילואי הכמה

ש'החמד וכו' הוא יומא דאורי' עם ביהוה וימין. וזה לעיל במקו"מ ד"ה 'ימים שורה בהם אהבה ית' דבדי הוה. ובספר אור המלך (ביאר מגילת רות, ד"ה ועתה כי אהבת) הריבוי לגלגל זמ"ד עבודה והפחיתות, וכו'. הנה נודע פסוק 'יומם יצוה ה' חסדו', שחסד יומם כ' יומם לחלוף עם כולוהו יומין. ולהבין הענין ברוממות אלם (עבודת האדם החימיני), יתקב"ב בחינה זו. והיינו תיכף שיעורו אדם משנתו, מהשנה ראשונה שופלנה בקדימת רצונו לעבודת צורא, יש לנטות בשם אור קדמאה, ומצב נבחר ללגלי עבוד קדמאה קדמאה מפנימיותו, אפילו כמעט רגע, כי אם ילך עקב שבנייני עבודתו כל היום כולה, ואפילו בקמקופות זו העשך היום עוד כמה משמעות טובות, עם כל זה גם מזה לא תנה ידך, וטוביה השנים מה האחד, לעבוד עבודתך עם שני המשמעות, כי בוודאי אור קדמאה מועלת גדול למקויו ענייך בזה היום, להיות האדם או בזמן קימה פניו מעסקיו הנלי הזמן מרכזי גופו. ומתשכח זו מועלת להשגלת נפשו את האלקים, לדעת איך להעלות עמה בזה היום דייקא אינרטי השינה, לפדות אותה מגלות, כי זה עיקר המצב נפשו בתורה והשניות ומקויו הפשלה, רק עבור אורך גובה, עבור גלות הפכיתו וכו'. זה נקרא אור קדמאה, לחלוף עם כולוהו יומין, והיינו פטריות משמעותיו הנמשכים משרותי ז' ימי הבנין, מורלה או המשתלם וכדומה, אורלה מהשנה קדמאה שיהא העיקר עמה בזה היום, ובה תולה גאלות אינרטי השינה מה שעשה מנוקד עד ערב. וזוהי 'יומם לחלוף עם כולוהו יומין', שקלי' על אור קדמאה. וזין והטן הדברים, כי הוא כלל גדול בעבודת האור.

ואני תפלה

ברבנו של עולם קא
 רחמיים טוב ומטיב לפי,
 ובני וקרני ופתח עני
 ולכי ורצתי שאובה
 תמיד וקדמאה על
 הפכות והתרחבות
 שאותה מטיב עמי וכו',
 חסדך לא התקדמתי,
 וכי לא תמנע
 כי לא כלו רחמי. כי
 חסדך גדול עלי והצלת
 נפשי משאלות תהתיח.
 חסדך גדול עלי מאד
 קאר בקל יום ובקל
 עת ובקל שעה, כי יוצי'
 חסדך הנפלא והגדול
 והנשגב אשר אתה
 גלגל עמי בכל עת כבר
 אבדתי כעני. יוצי' יי
 שאובה קרניש ורצתי
 רבים ונעמוני עלי כל
 כך קרני ורצתי
 שאובה קרניש ורצתי
 והתחייב בקל עת חסדך
 עמי בקל עת ובקל שעה
 ורצתי וכו', כי צדיק ורש
 אתה, כי אתה מטיב
 עינייך בחסד ורחמיך
 בקרמיים, כמו שכתוב
 'טוב יי לפי ורחמי עמי
 כל עשיתי' (ויקרא קטז).

מבואות

ובספרי הכוונות (ראה למשל שער הכוונות דרושי חג הסוכות ד), שעה זין הוא סוד שבעת ימי חג הסוכות, בח' שבעת הענינים. וכפי שנתבאר בתמצות בספר ליקוטי תורה להרש"ו מלאדי (פ' אדוני. עו"ב), וזו"ל: להיות המשכת והתלבשות אור אין סוף ב"ה במדות, ובכלל היינו בבח' חסד, להחיותו כנמשא המתפשט בגוף, הנה סוף אפשר להיות המשכה זו בבחינה פנימית אלא ע"י שמתחילה הוא נמשך להיות בבחינת 'מקיף', ואח"כ נמשך ומתלבש בבחינה פנימית. וכל זה הוא בחינת סוכות, שמתחילה נמשך בחי' 'מקיף', והוא ענין מצות הסוכה הסוכבת ממעל, ועל זה נאמר (ישעי' ד) 'וסוכה תהיה ללצ' חסד, שהסוכה היא צל ומקיף על בחינת 'ומם כו', ואח"כ בשמיני עזרת נכנסת החסד האורה והתפשט בפנימיותו, ולכן נקראת 'עזרת', לישון קליטה וכניסה ואסיפה, נכנסת ההמשכה בבחינת פנימיות. (ראה עוד בכל זה, הלכן במבוא 'כוונות נענועי חולוב', שהרחבתו ביבאר עניינים אלא בחקשר לחג הסוכות, ע"ש). ובספר דברי חיים (סוכות, ד"ה בסוכות חשב) ביאר זאת עוד, וזו"ל: אין ירכלים לקבל הנמצאים חסד וחסד אשר אין סוף, בחלי צמצום וגבול לפי ערך כל נמצא, ואחר הצמצום יכול חסד להתפשט לכל אחד כראוי לו, ואחר הצמצום חופף בחסדו הגדול על כל. וזה נקרא 'פנימי' ומקיף, היינו חיות הש"ת שנתגלה חסדו הגדול לחוציאנו גוי מקובו יום ובפתחים גדולים, שלא לפי מבעי הבריאה, רק בחסדו הגדול, וכן נהג בחסדו יענינו מחדב, והנה רמזו ענין הגדול שררה מקיף על מתנה ישראל. אך כדי שיוכלו לקבל חסדו נתחלק לשבעה ענינים. ובאמת זה היה בכללות בני ישראל, אך בוודאי כי אחד קיבל חסדו לפי ערכו.

מסילת הכשרים

צט בבח' 'ביום רעה ראה', שצריך לאדם להסתכל עם הישב הישב, ובוודאי ימצא שני ימי טוב כמבואר לעיל (ריש אות ג'), ע"ש. (ק בבח' 'אם יאמר לך אדם היכן אלדקך, המבואר לעיל (אות ב'), ע"ש. (קא דמבואר פסוק זה להלן (אות ה'), שמרמו על בח' הצדיקים הגנויים, ע"ש.

אהבת עולם אהבתך על כן משבתך חסד. פסוק זה הביא רבינו כרחיק לכן חסדך היינו אהבה. והנה נאמר פסוק זה בנבואת ירמיה לשרל, שפך בתוך גולתם האשך עליהם הש"ת מסד והאנחה, ומדכתי בנימיה (לא, 2-3): **מִתְחַנֵּן ה' בְּקִלְבֵּי לֵי, וְיִתְעַבַּת עוֹלָם אֶתְפָּנָי, עַל כֵּן מִשְׁכַּתְיָךְ חֶסֶד, עוֹד יִשְׁכַּן וְיִגְדִּיחַ בְּחֹלֶת יִשְׂרָאֵל, עוֹד שִׁפְעֵי יִשְׂרָאֵל וְיִלְחַת בְּמִחוּל מִשְׁכַּתִּי:** ופירש המג"ד (סג): **מַעֲוֹת ה' נִרְאִים לֵי אִמֵּר הַנְּבִיא, מִזְמַן רְמוּק, עוֹד הֵייוּ בְּמַזְרִים, נִרְאִים לֵי ה', ר"ל נִגְלַה אִז**

שמדמו חסד נקרא 'אברהם אבינו' (שפי' מה), כי המשך עליו כח האהבה, וכן השכינה כשהיא יונקת מזל האהבה נקראת 'אברהם', וכן הוא במיקוים (מקוון טע, עג). ונקראת אהבה כשהיא יונקת חוט של חסד להזדווג עם בעלה, וזה שאמר רשב"י ע"ה במיקוים (מקוון לג, עט). **לְדַל אֶתְפַּחַתָּ לְגַבִּי בְעֵלְהָ, אֶתְקַרְיָתָ אֶהְבֵּה, וְכֵן בִּצְרוּר בּוֹרֵה מִקֵּץ, קִוֵּי כִי בְּחַיִּוֹתָ יוֹנֶקֶת חוּטוֹ שֶׁל חֶסֶד נִקְרָאתָ אֶהְבֵּה.** **בְּדִי שׁוֹבֵל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עֵיני מְדוּרָתוֹ.** ונאמר להביא בזה את

לנביאי ישראל, הם משה ואהרן. **וְהַטַּעַם עוֹלָם אֶתְפַּחֵךְ וכו'.** ר"ל וכן יאמר תמיד, הנה אהבת עולם אהבתך, על כן אמשך לך חסד. ויבאר במקו"ו (מקוון ג, עג ע"ג): **הַיְיֹאמֵר אֶלְהִים יְהִי אֹרֶךְ, וְהִיא אֹרֶךְ,** וזה אהבה, וזה אהבה, דאיהו אהבת חסד, הלא הוא דכמיב 'אהבת עולם אהבתך', על כן משמך חסד, ועלה אימרו (ש"ה ז) 'אם מעירו ואם מעוררו את האהבה, עד שתחפך'. 'יראה' אתקריאת מסקרה דשמאלא, 'אהבה' אתקריאת מסקרה דימינא. ופירש המגו"ד (סג): **וְהָאֵלֹהִים וְהַטַּעַם אֶתְפַּחֵךְ מִקֵּץ, כִּי לְמִי שֶׁלִּבּוֹ אֶהְבֵּה עוֹשֶׂה לוֹ חֶסֶד, וְעַל אִימֵר אִם מַעֲוִי וְאִם מַעֲוִי אִם הַטַּעַם לֵי חֶסֶד, הִיא קוֹד שְׂכִינָה הַנִּקְרָאת אֶהְבֵּה, וְר"ל אִם תִּרְוֶה נִדְעוּלְתָה מִן הַגּוֹלוֹת וְלִקְשַׁרְה בְּחֶסֶד ד'ו', שְׁאוּ הִיא נִקְרָאת אֶהְבֵּה, עַד שֶׁתְּחַפֵּךְ, עַד שִׁיקְיִמוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַמַּעֲוֹת מֵאֶהְבֵּה שֶׁלָּעַל מִנֵּת לִקְבֹּל פֶּרֶם, אֲלֵא בְּחֶסֶד וְרַחוּם.** ובספר פרד"י (ער, עג, אהבה) ביאר הרמ"ק את הענין ע"ד, ו"ל 'אהבה' הוא בחסד, ולכן אברהם

דכרי הגמרא בחסכת סוטה (ד ע"ב), המנארת שמהאנחה את מידותיו יצדק, אלו למדים כידל להמנען בזה וליקן בדרכיו, ו"ל 'א"ל תמא לנבי חנינא, מנאי דכמיב (דברים יג) 'אחרי ה' אלהים מלכו', וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכניה, והלא כבר נאמר (דברים ד) 'כי ה' אלהיך אש אכולהו'. אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה, מה הוא מליבש ערומים, דכמיב (בראשית ג) 'ויעש ה' אלהים לאדם ולאשמו כתנות עור וילבישם', חף אהה הלבוש ערומים. הקב"ה ציחק מיוחס, דכמיב (דברים יח) 'ציואל אלנו ה' בראינו ממנאל', חף אהה ציחק מוליס. הקב"ה יחס אלנו, דכמיב (בראשית כה) 'ויהי אחרי מות אברהם, ויצרך אלהים את יצחק בנו', חף אהה יחס אלנו. הקב"ה ציחק ממים, דכמיב (דברים לג) 'ויקבור אותו גיאל', חף אהה קבור ממים. ועוד מוצא במסכת שבת (קלג ע"ב): **מַנְיָא, 'זֶה אֵלֵי וְאֵנוּהוּ', הַמְנַאֵה לְפָנָיו בְּמַעֲוֹת וכו'.** אצ"ל שאלו אומה, 'אזנוהו', הוי דומה לו, מה הוא מנון ורכוס, חף אהה היה מנון ורכוס. ופירש"י (סג): **אִי חוֹסֵם לוֹ וְשָׁלוֹן 'אֵנוּהוּ', אִנִּי וְהוּא, אַעֲשֶׂה עִלְמִי כְמוֹהוּ, לְצַדֵּק בְּדַרְכָּיו.**

מילואי הכמה

אהבת עולם אהבתך. ובספר מורה אור לבעל המניח (פי ב, ג, ס ע"ד), ביאר שם"י ההענוותן בזה שגמלם הש"ת אלקותו מחמת אהבתו לישראל, מתעוררת הדניקות והאהבה אליו בדפשי אש, ו"ל הנה יש ב' מיני אהבות: אחת שמתגלה למים, דכמיב (ש"ה ט) 'מים רבים לא יוכלו לבזות את האהבה', שאוקר תמיד לבי שמי ותוספת ומגדעת כלל, כחמול שלמים, כחמול כן עמה, ויש אהבה שמתגלה לאש, דכמיב (ש"ה ט) 'רשפים רפים אש כו', והנה כמיב (דברים יד) 'בנים אהם לה' אלהים', שהוא יצדק אהב אותנו קצב את בנינו, וממלא נמשך לדעת אותו, כמים הפנים לפנים. והוא 'מים' דייקא, שהלך בתמידות שיה, בלי שום שיעור, שכן אהבת האש שעל גו לא ישתנה כשקד ד"ו, כי דעה (המדינת דעת והענוותנות) אחרת, שמכיר בוראו שהיה כל צדק השמים וזמי השמים העליונים, ורצה להיות לו דירה בתחתונים, דהיינו שהיה שקלו האין סוף לגמלא בנבולים גשמיים, אחת היא התורה, אשר שם הוא מדבר בדברים גשמיים. והכל בשביל אהבתו אותו של כדך הטבע, כי אהבה מקלקלת את השורה, והכל מרטנו יצדק, שכלונו יצדק כחמול, שבשביל שהוא רס ושאל וצוה מאלו, על כן יוכל להתלבש ביותר בצויל ומנומס. וזהו, טעמי מנומס, שהוא רטנו יצדק, לא תגלה, כי בלמי אפשר להשיג עד בואת הקב"ה, הוא 'שבתנו עם זקני ארץ', פירוש, שבביל שפנח, הוא הורדנו והשגלשנו עם זקני ארץ, פירוש, החכמה שבארץ, דוקן היינו 'זה שקנה מנחה' (קדושין לב). אחת ט"ס האדם אל לבו, ויתעורר בו אהבה גדולה מאד, שלא לתשוב שום רטנו בעיניו, רק יבעל רטנו מפני רטון שמים, שלא יהיה לו רק רטון אחד. ולעודת בוראו, וכרטנו יעשה השכל ג"כ, שהשכל נמשך אחר הרטון^(ט). וכמו שמתנו בנמראל (במכות קה) גבי שוהד, דלאמר יא' בעי טעני הכי (שטט לפי ליתן או ששחה), והיינו משום שרטנו טוטה לזה, דגם השכל השלים איתו. וכמו שהש"ת רוצה להיות לו דירה

בתחתונים, שלא כדך הטבע, להיות אין סוף, בלי גבול, מוגבל ומנומס, כמו כן יעשה האדם רטנו להפירד מן הגוף הטבעי, לנקהו בו יצדק, ושאל כדך הטבע, ולכן נאמר (ישעיה א) 'אבותינו ש יומם וילילה, אותו ישנות יומם מללחות ולרטנו יצדק'. וזהו כבודו של מקום, שבהבנו אותו מתלבש ומגביל ומנומס, וממנו יראה האדם וכן יעשה וכו'. **המדות הם צמצומים** אלקותיו כדי שובל ל'השיג אותו. וזה הלן במקו"ם ד' ע"ג: **בני צדק דשמתנין ליה' בדכרי הוה. וצמצם התקנותם (ז ע"ב) הדיבי לגא ענין זה, ו"ל חקרו החכמים הראשונים והאחרונים, לדעת סיבת בריאת העולמות, לאיזה נוצח היתה, וממנו וממנו אומה, כי הקיבה היתה, לפי שפנה מוכיח הוא שהקב"ה יהיה שלם בכל הפעולות, וכל השמות, וכל הכינויים של דקלה וככו'. והנה אל לא היה מאלו פעולותיו וכוחותיו לדי גילוי פועל ומעשה, כביכול לא היה נקרא שלם, לא בפעולותיו, ולא בשמותיו ובעיניו. כי הנה השם הגדול כן ארבע אומות הו"ה, מורה על הוראת היות הווייתו יצדק נלחית וקיימת לעד, היה לעבר והווה ויהיה לעמדי - טרם הבריאה וזמן קיום הבריאה ואחר ההפכותה אל מה שהיה. ואם לא נבראו העולמות וכל אשר בהם, לא מוכל להראות אמיתות הוראת הווייתו יצדק הנלחית, בעבר והווה ועמדי, ולא היה נקרא בשם המוכר כן שם 'לדי' נקרא כן, להורות היות לו בעדים, והוא ארון עליהם, ואם אין בעדים, לא היה נקרא בשם זה, וע"ז זה שצאר השמות כולם, וכן בענין הכינויים אשר אליו יצדק, כגון רחום ותנון, אך אפיס' וכו', לא יקרא בשמות אלו, וזלמי בעיות נגדלים בעולם, ובהיותו מרמס עליהם יקרא 'רחום', ובהארץ אפוי עליהם, יקרא 'ארץ אפיס', וע"ז זה בכל הכינויים. ומאלל כי ביות העולמות והנדרסלם, או פעולותיו וכוחותיו ויזלם לדי פועל גילוי, והיה אז נקרא שלם, בכל פעולותיו, וכל שמוותיו, וכל כניו והכוחות, בלי שום שיעור ומקורן כלל חלילה וזם. וכבר נתמאל עיינו זה בספר הוה, שפירש פינתם דרעילי מהימנאל (ינו) וכו', וגם דפרשת בא דרעילי מהימנאל (מכ).**

וכי 'הוציאה ממקור נפשי החרדות את שפתי, כי בחיורו צדיקים כי תגביל ע"י'. ענינו והישינו ומה' יע' על ע' עולותיו המרובים. ותקנו בעצה טובה מלפניך והישינו מורה ל'שמן יסמך' וכן ויתחברך ארץ באמת משקה וגר עולם, ויגשה מה שמתקשה באפן שאוקרה להשיג צדקתה אלקותך באמת ובאמתה שלמה בקרשה ובקרתה ודוקה ובענינה אמיתות, כרונתן וכרונן בצדיקת האמתים (מק"ח ט).

מסילת הקשרים * (ק) שזוהו בחי' האור הראשון שהאיר בששת ימי בראשית, וגזו לצדיקין לעת"ל, כמבאר בזה זה להלן (אות ה), ע"ש. (ק) ויתכן לומר בזה אף להמבאר להלן (אות ז) שהפנף הוא בלב, וע"י בחי' 'אהב ימים' ובה שיהיה ליבר בראשות, ע"ש כל הענין. (קד) ויתכן לומר לכן המבואר להלן (אות ה), ע"ש.

כ"ה מה שמבזו 'ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, אור' וזה אהבה, שהיא אהבת אמת, וזה שמבזו 'ואהבת עולם את המשך', על כן משמך חסד, ועלה נאמר 'אם מפניו אדם מעורר את אהבה, עד ששמתך, השכינה נקאלת 'יראה' כשמתגלה את המדות שבשפאל, ויקאלת 'אהבה' כשמתגלה את המדות שבנינו.

ואני תפילה

כאלי' עשרי על אפיס' כיום כן בפשי תערג אפי' אליהם. צמאה בפשי דאלהים קלא' חי קמי אבוא וארא' פני אליהם, כי אקה' יי קבד ויעת גרדףתך וגברתך ותפארתך ורוממותך והתנשאותך

כי קבד'תך אין תקר, והשיגת אלקותך מרוקם ומנשוא מאד כי לית מקושבה הפקיה בך קלא' אבד מעצם רחמינתך ויחגינתך אשר אתה חפץ להטיב לביריות עשית פעולות גדולות ומבטח סבות רבות, וצמצמת הישגת אלקותך בכמה צמצומים שונים, מנקה קיעולו, ששכל עיון דשכל' תחתון וכו', כאשר התקלה קצות הישגת אלקותך על ידי משה בנאיח נאמן בתוך אשר הוציאתו מפצעים וכו', וקבד אותנו אלק' וקשבדוהך, ונתן לנו את התורה ונמצות הקדושים, שהם כפם שיעורים וצמצומים להשיג על ידם הישגת אלקותך כי על ידי קל מצוה ומצוה ועל ידי כח המשיך לנו דעת להשיג אלקותך על ידי כמה שיעורים וצמצומים של התורה הקדושה ובעל פה, כשאנו זוכים לעשותם בקדשך ובקרתה כראוי, יש לנו כח להמשיך לנו דעת להשיג אלקותך על ידי כמה שיעורים וצמצומים של התורה הקדושה

חלביש איינע בטרות המצורה. וכמו בליקו"ה (ח"מ ערך ג, ט): השגמה פורשה בזמנית לרן העליון, ועיקר תכליתה שחמור למקום אשר חוצבה משם, שמוכה להקלל בלרן צברלוות, בזמנית נשמת משה רבינו. אכל מחמת שהשגמה מלובצת בזוף השגמי, בעולם העשיה הרחוק ומנושם מאוד, כיון כי היא צבקה ונשקוה, כיון כי ח"ו מוכל נשמת אלה הרלון דקדושה, על ידי גודל ריחוקה, וע"י הלטוונת הנפוליס המלוששים בתאווה עולם היה זה כי ען חמל הש"ת עלינו ותמן לנו את חורמו ומאווהו עלינו, שהם נקראים מר"ו עינין (נשות) לזרוימיס כמו שאתא בזהיר הקדוש (יחיו פ:), אשר על ידי עשיית אלו המלוות הקדושים אנו וזיין לקדש את גופנו ואת כל העולם המעשה היה. כי כל מזה ומלוה נמשכת מלרנו יצבדק, כי לרנו היה שנעשה המלוה הזאת באופן זה, כגון ליינת של זמר ופסחים על כף הבגד דייקא, וכיואל

זוה בשאר המלוות, כמו שכתב רבנו ו"ל צבוקס אחר (כאן) וזליקו"מ לר). וע"י שאלו עושין המלוה הזאת בנושנו הגשמי, צברלים גשמיים של עוה"ז דייקא, על ידי זאלנו מקדשין חלק מגופנו, וכמו כן חלק מן העוה"ז שהוא מכוון כנגד המלוה האלה, ועל ידי זה אנו וזיין כפי צמינת המלוה להזכיר עמנו בעולם הזה והצדקה להש"ת בלרנו חזק, והוא נכלל עשיה בלרנו, שזהו עיקר התכלית, צמינת סוף ממשה בזמטבה תחילה. כי זה עיקר פתגונו ועשושיו יצבדק, כשזכינו על ידי עשיית מלוותינו להקלל תכלית העשיה בלרנו העליון, שזה וזיין ע"י המלוות הקדושים, שהם לרונות עליונים, שאלו מקיימין ארוס על ידי דברים גשמיים דייקא של זה העולם, ונגזפו הגשמי. כי עיקר צילומת הרלון הוא כשעולה הרלון מזה העולם הגשמי הרחוק ביותר, כי זה הרלון חזק ומאיר ביותר, מחמת גודל הריחוק כנ"ל.

ענין קשירת הש"י, כמו
אחר שנתלש מאור קשורין לו את ידי כדו שיוחו חותו ע"י הקשירה, כן צריך להיות מידות התפשטות הגוף וכלות הנפש אל המנוה, וז"ל הקשירה ויפשו חיות הרוח (הש"ת והחתום פ:).

ישבט לאו נון תפיין הוא, כי תבנת החינוך והחיות באין ש"י ע"י צמצום, שלא כמו בחיות הפליליים בחול בהם בביתם בצמצום מאדו עינים, ויהיה.

התורה של מצות התחנך של המצוה, וכשאו מניחין תפילין שהם נצטעם בחי' מיוחד, כוונתו בהם לייחוד כל בעולם אל הקב"ה, וחד קוב"ה ושבתיו, ונאמר התורה, כי שבת.

אבוד להיטו דעת מתפילין, ומצוה על כ"א לנעוץ תמיד בתפילין, והיינו אל הספר השבת של ישראל, והיינו תפילין דמאיר עלמא שכתוב בתן חשב ישראל, או לספר השבת של הקב"ה, הוא תפילין של ישראל שכתוב בהם שבת הש"ת (ירושלמי ב"ב, יא).

עיקר כוונת מצות התחת תפילין הוא שאנו משבירין החיות שלנו והלובבת החיות וכל החיות אל לעשות עמנו כ"א רצונו ויהי' שבונו ונחיה כביכול עמי' תפילין היינו משבירין מחשבתו ורצונו כביכול רק לעשות רצונו, והיינו לרוע ישראל בכל עת ולהשפיע להם כל מיני התפשטות טובות ואהב ישראל, וירושלמי.

ירדו שהאבות הקדושים הם הם שפרסמו אבות אלקי עולם והמשיכו השכינה לתפילין, וז"ל התפילין, והיינו מתוך עילאית, והיינו מתוך עילאית, ענין האבות שהפירו האבות הקדושים ונאמר ויפשו חיות.

ילקוט הנחל

שנלעדיה לא יושג השלום לידוע, מחמת שטיק המשפט הוא ציור בין צ' בנתיים, כנדי להגיע לקו האמצעי, שכל זה עניינו של השלום. ומאכלן המספילין כדוגמא, ומתחברים להמתלת התורה, שם מדובר בעיקר מהשלום. ג. נאות צ' הקשר ברוך, שהי מדבר רבינו מהשגת הדעת המאוטמת, שצפיה בכל מילואו ה', ואפילו את הרע הבורא מזה ע"י המלוות, והרעיה שצבדק רבינו להיכית ששקב"ה נמאל אפילו בלשונות עכו"ם הוא דווקא ע"ט כחפשי, פת באפריקו, היינו תפילין של ראש. ורעה זה פאלה, שבהבדלו את הדוגמא של התפילין רימו גם לקשר זה, מחמת והוא הזכיר ארבעה צמים, דבר שלא נמאל אלא בתפילין של ראש, דהיינו עוטפות צין עיניו'. ג. הימים והמידות (המפולס בלוח ג), הרי זה מרומם שצבדק קשירות של לרועת תפילין של יד, כנגד שצבדק ימים ושצבדק מידות, ועוד, היות וקשירה זו מתבצעת על שמהל, יתכן לרמוז בזה לכפיות היצר הנמאל בשמהל, ואין לך כפיות היצר המסאלו בקשירה זו שעל ידי המסאלות. וכן נראה שבוש, ששגוריו ומכסטי את השכרית שממנו נובעת כל הכפירות של רוחי ועושת ידו'. ד. נעשה וגשמע' מרומם בנות התפילין, כשדבר כנגד נעשה, שהוא ע"י כפיות היצר, והאלס כנגד נעמע', שמתמקין האזרה מהדעת. א. התפילין מורכבות מנתיים ופשוטות רבי עין בליקו"ה (ז"ל תפילין ה' מנחמ ששפרשיות הס השגות אלקות שמאיר דרך לרצונו ומתומי הנתיים. ואפשר דהיינו ממש אמויות התורה והשלמות בכל דבר. ויצדק רמו ש' להוסיף את מה שבתפילין של ראש בנתיים האות ש', שזה צמינת אמויות שנלמות ומאירות ע"י כפיות היצר שבתפילין של יד כנ"ל. ו. למרות שפני התפילין באחד קדושים וטוהורים ומגוללים לקבל את הארת האורות הללו, אכל אפילו בנתיים עממן, כל אחת לפי צמינתה היא צמינת דעת לבחינת שמתמיה' (כמובא במאמר און ומאלה לפי זה שאין לנו דוגמא מושלמת מנו על מצות תפילין, שזאת כדי שהיא ממחשה את הרעיון שצבדילו היא מוצאת (שהוא דביקות והאכזה), היא גם מקשרת את אורו הענין שהיה לכאורה בה נגבד, לנקודות נוספות שבאותה התורה. וכן, לרכן, וסוף טופו ונצביר ביותר את המושב המופשט של האהבה שצבדעו. ו. ולסיום, נחבר את ענין התפילין ללפוק שבו רבינו פותח את המאמר מי האיש החפץ חיים, אהוב ימים לראות טוב'. ועמו שמתמס רבינו עם "פדח" הוא צמינת לב, שהפך הוא בלב, חיים' חיים' צמינת דעת וכו', היינו כשמתקשר את הלז להדעת שליבו ברוחו, שופק את יצרו, ואי לפי צמינתו אהוב ימים, הוא מתמקין את האהבה מהדעת לתוך הימים ותמוך המידות, לנאות טוב, ורואה ומשיג את האור כי טוב וגו'. הלז, אכל כנגד תפילין של יד, שקשוריה ארוס מול הלז כדי לנעוץ אורו ולקשר אותו לדעת, ודעת, כנגד תפילין של ראש, היא העוטפות, שזוכים אל הדות לכפיות היצר.

מירואי הכמה

הינת מעשיו הטובים, שיהיה ממש דוגמת האדם העליון. ומעשה על יד, שהוא מלכות, ממשיך מוחין למלכות. וכל ראש, שהוא השגמה, כבוד ו"ל התקנה שמים, ממשיך מוחין ל"ל וע"י המשכת המוחין ה"ל עשה יחוד מלכות שמים שלמים, והבן, וס' יכפר ופי' זה שפיר הוהירו כמינוי הקדושים לטוהר ולקדש היות זהו בלתי צמחמות קדושה, שיהיה כקל להשאלת שמיים, קב"ה ויכתיבנה, בזמן ובלג, וע"י יוכל להבדק בקונו, שהוא העיקר בעסק המורה והמלוות צבדוקת אלקות, ובמ"ש בנאשים חכמה (שער הקדושה, ו) יעו"ש, ובמקוים (, ה) יעו"ש. והעולה משם (מדברי הראשית חמה), כדי שיוכל לטוהר מחשבתו וליצן, שהם ש"ה שצבדק, נגד האכזריות הממושכים והעלומים שצבדק, לייחוד כקל להשאלת שמיים כנוכח, לרין תחילה לקדש ולטוהר אכזריות הנגלים, שהם נגד ו"ה שצבדק, צמחמה השגמה, וביחוד קדושה הראשית והמעשמה והרית הדיבור, והם נגד שם הוי"ה וכו', יעו"ש. ואחר שיהיה כלי הגוף טוהורים וקדושים שיהיה כקב"ה ויכתיבנה, ויגוה גם צמדת עליונה, שצבדק המוח העליון שהוא חכמה, וליצן שהוא צינה עילאה (קדמות מקי"ו, פ, ג) על המידות, ואם צבדק שמתה, שזו היא תפוצה שלמים, והבן. ונראה על שזה ענין כוונת התפילין, והבן.

ורבין לא צוה שיהיה ארבע בתים של כסף והוב. איתא במשנה (מגילה ד, ט): ל'פין (את התפילין) וכו' וכו' הרי זה דרך החלונות, ופירש הרב"ב (שם): **אין צונו וכו'.** והכבוד אומר 'למען תהיה חרות ה' בצדק', מן המורם פפין, שיהיה לכל מעור צבדק טוהרה, ולא מזה. **וד** **סילוניס.** בני אדם ההולכים אחר דעתם, מון מדעת החכמים. ובקשריון (מה ע"ב) איתא 'לפין וכו' וכו' פסולת'. וזו הלכה למעשה מקויה, כמובא בשבת (כח ע"ב) ע"ש. ודנו המפרשים בנגד האיסור, האם כוונתם להפיו וכל מעל לבני טוהר, או לא שפירש עממן מן מזה, והלכה נאסרו שניהם, וע"י בערוך השולחן (ז"ל לב, פח).

ארבע בתים של כסף והוב. ובספר מדרש דוד להרד"ק (מנוה ע"פ) ביאר את סוד מצות התפילין כבלה, דל' פשוטות, וזימר פקטי הלכותיה, ו"ל: **סוד תפילין טול מלוה.** מלוי בנה שלמרו ר"ל (בבכות ו) 'מנון שהקב"ה מניח תפילין, שנאמר נשבע ה' בימינו וצורוע עוהו, 'בימינו' זו תורה, שנאמר 'מימינו את דם לנו', 'וצורוע עוהו' זו תפילין, שנאמר 'ה' לנו לעמו יתן'. והתפארת הוא המניח בראש ארבע פשוטות שהם כנגד מניח צינה, ומקד וגויה וכו', והם נמשכים וצאים בתפארת, שהוא האדם העליון, כדאיתא (כרמו בנתיים) 'כתפארת אדם' (שעיה מ). והוא מקבל השמן הטוב על ראשו, וילף ה'ה' תפילין דמנת מאיר עמלנו. והם הם המעטין, כי 'עוטפות' לטון חכשתי וכו'. ואם משאל, כיון שהכל רמו אחד וסוד אחד, למה בראש הם ארבעה צמים, וצדק בית אחד דע, כי לא נעלם היסוד עד הסערה (היינו היסוד), ולכן נלמעה מקבל התפארת מחד' ומשפיע לז'. אכל צעטרה הכל יחוד אחד, ולכן אין רצוי אלא בית אחד, לרמוז על היסוד דל' השגמה הנקדחת לב (מלכות), כדאיתא 'יהיה לאות על ידכ'ה', צמוספות ה"ה, והוא ה"ה ארבעה (של שם הוי"ה, הממונת למלכות). ולזה רמזו ו"ל (מנחות ל) יד' הטה', והוא השמהל, לפי שעיקר קבלתה של המלכות מן השמהל, כדאיתא 'שמאלו מתת לנאש' (ש"ס ע"ב, ו) ומכיו (ש"ס"ח) 'שימיני כמותם ל'.

מסילת הקשרים

(קט) כלומר סוד התפילין הוא, שאור החכמה והבינה משכים במידת אהבה וצמצום (חסדים וגבורות) אל התפארת, שהיא המכריע, ומשם ליסוד, שהוא מייחדם ומשפיע האור למלכות (ו"ל במשך בדיון מצוה פא). התפילין מורים למלכה מידת בינונה, שהוא המכריע כאשר נתבנו'. ויש לרמוז בזה לבחי' השפעת השלום המבוראת בתורה, כלומר שאור וחכמה ה' מצמצם במידות מחמת אהבתו, והשלום בין האהבה לצמצום מתגלה ע"י התורה, שהיא התפארת, והיא נמשכת ע"י היסוד, דהיינו הצדיקים, למלכותו, והבן.

עצה ותישירה

מי שמשפטי את התורה מלבבושי הקפיות ע"י כפיות, וצונו אל הוא מקורב אל השלום (קצור) יקריב' ח, ח.

ואני תפלה

וְיִצְוֵנוּ הַתְּהַרְבֵּךְ בְּךָ תְּפִירָא בְּמַתְּ, וְהַתְּפִיר אַרְבַּךְ הַיְדִיָּה שְׂאֵתָה אֹהֶב אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ, אֲשֶׁר בְּתָרְךָ כְּנוּ מִכֶּל הַעֲשִׂיִם, וְיִמְשַׁלְתֵּנוּ מִכֶּל הַחַטּוֹת וְיִקְרַשְׁתֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ, אֲשֶׁר בְּרַחַם הַשָּׁמַיִם הִקְדַּשְׁתָּ אֶתְּךָ וְהַיְדִיָּה אֲשֶׁר אִתָּה אֹהֶב אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵי אֲמִיתִית אֶתְּךָ וְתִקְרָה שְׂאֵן קֶרֶן יְחִיִּי הַכְּבוֹדִי, אֲשֶׁר אֵתְּךָ בְּתוֹרַת וְהַיְדִיָּה וּמִתְּפִילְתֵךָ הַתְּמִיתִית עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ, צְבָרֵי אֱלֹהֵי הַתְּפִילִין כְּכֹכָבֵי הַיְהוּדִים וְהַיְהוּדִים אֶתְּךָ בְּתוֹרַת וְהַיְדִיָּה הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר נָתַתְּ לָנוּ בְּתוֹרַתְךָ עַל יְדֵי הַשֶּׁבַע נְבִיאִים נְאֻמֵּן בְּיָמֶיךָ אֲשֶׁר כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה הִיא שְׂעוֹ וְצִמְצוּמֵי הַקְּדוֹשׁ כְּדִי שְׂנוֹבֵה עַל יְדֵי זֶה תְּהִיבֵנוּ אֹתְךָ וְתִקְרָה אֹתְךָ וְיִקְבְּךָ בְּאֵמֶת בְּרַחֲמֶיךָ וְאֶתְּךָ. ח"ס

לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה
את ה' ונצלוה' (י"ד פסוק כבוד ה, ה) הקשה ומיך בענין מהות
השלוס המופלא שיהיה לעמדי לבוא, והביא בזה את לשון"כ בפרשת כפר
(ויקרא כו) ונמתי שלום בארץ וכו', ומכך לא תעבור בלראש. ורדפתם את
אויביכם, ונפלו לפניכם למרב'. ח"ו:

לכאורה נמיה, מהו בעצמת הכרעה
הזאת שירדפו את אויביהם, וכו' זהו
התכלית האמיתי של ישראל עם
קדוש, שירדפו את אויביהם ויפילו
אותם כהרס וכו', לנקום ולשפוט דם ח"ו, הלא השי"ת מפך
שלוס, ומבצר את עמו ישראל בשלוס, והיה די בהצטמת ונמתי
שלוס בארץ, ולמה לנו לרדוף אחר האויבים. אך בזמנת, זה ידוע
שכל העולמות לא נבראו כי אם בשביל להכיר ולידע אותו יתבצר,
כמו שאתם צוהר (בא, מצ): 'בגין דיסתמודעין ליה', ועל כן הכל
נברא בשביל ישראל שיקבלו מורטו, שהוא הדעת הקדוש, שעי"ו
מכירין ויודעין אותו יתבצר. ועל כן כל הגדולה והמלוכה שיקבל
רק לישראל שעי"ו ראונו, שזוכים לזה הדעת ששביל זה נברא
הכל, ועל כן רק הם קרויים אדם כמ"ש ח"ו"ל (בנמות סא). כי מי
שאינו צו זה הדעת, הוא חיה בדמות אדם. ושביל זה מחוייב כל
אחד לעסוק בישוה העולם, דהיינו להכניס הדעת האמיתי
באחרים, שזה עיקר עוסק בישוה העולם, כמו שמוצא (ליקו"מ
ח"ב ז). וכשתראל יזכו לעשות ראונו הם מחוייבים להשתדל בכל
כוחם להכניס זה הדעת גם באמונת העולם, כמ"ש (דה"א טו)

ספרו בגויים את כבודו וכו', וכתיב (הלים קה) 'הודיעו בעמים
עלילותיו וכו', וכן בפסוקים הרבה. וזהו כל המלמנות מזהו
שנצטוו ישראל, הכל הוא כדי להשיגם אל האמת, להודיעם כי ה'
הוא האלהים, שזהו התכלית האמיתי. וזה עיקר הדיקטת ורדפתם
את אויביכם וכו', בנינת 'צקש
שלוס ורדפתו', בנינת מה שאתם
צוה"ל (פרומה, קמח) וכלה מלן
למחיד בידל שמייבא, ובעי למרדק
אבתריה' (דק"מ מי שאחז ביד רשע כדי

שיעוהו את דרכו הרעה, וליך לרדוף אחריו), כי זאת הנדיפה היא
עיקר השלוס האמיתי. כי כל זמן שאינן ראונו לדעת ח"ו, ואין
עושין ראונו ח"ו, ואין יולאים מעשויים ופגמים ח"ו, אפילו נדמה
שיש לו שלום גדול, אין לו שלום כלל, כי (שעיה מה) 'אין שלום
אמר ה' לרשעים'. כי כל זמן שאינן מעשיו עולים יפה כראונו
יתבצר, איך אפשר שיהיה לו שלום אמיתי, כי הלא גם בעמיו
אין שלום, כמ"ש 'אין שלום בעממי מפני חטאתי'. וזהו בנינת
'ורדפתם את אויביכם', שכשיעשו ראונו יתבצר, מזהו עליהם
לרדוף את אויביהם כדי להחריס למוטע, לקרנע אל האמת, שזהו
עיקר השלוס, בנינת (וכריה ה) 'אמת והשלוס אהבו', שזהו בנינת
'צקש שלום ורדפתו', בנינת 'בעי למרדק אבתריה' (סא). וזהו ונפלו
אויביכם לפניכם למרב', היינו ע"י תפלות ובעשות שיהי נקראים
חרב, בנינת 'אבתרי וצקשמי', כמו שמוצא בתחילת התורה
(ליקו"מ ז) שעיקר הכלי זין דקדושה הם תפלות ובעשות, ע"ש.

מילואי חכמה

לא ירעו ולא ישחיתו. ובספר חסד לאברהם (מעין ז, נהר כח) ביאר את
טעם מה שיהיו הליכות קיימות (המנונות בשם זרע, נהר, נחש וכו')
למע"ל, שזהו תמנת שאף חלק הרע יקבע וימנע אל הטובים, ח"ו: ענין
החילונים אין בריאתם לריוק ולבטלה, כמו שהיא הקליפה לאלין, שהיא
יפוי וניו, כדפירוט צוהר (מורי, מוז) בנסוק (קהל ז) 'ואני אמרתי
שיש יתרון לתכמה וכו', ואחר התמיה עדין ישארו
הדברים הטמאים מנעלי חיים, שהם חלק לז הרע הנכבד אל הטוב,
קדשי וכו', וגר זכר עם כבש וכו', וכן ע' אומות, שלא יתעטלו, אבל יזכו נכבדים (ראה מנדי"ב רב פ"ב), כעין 'אפרים יקלמי' (שעיה סא),
וכן ראו שיעמדו לעמדי ויתונו מן הסוכות, כבוד שבנים פרי חתומים כדוע.

יקרוב הנחץ

לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי ובספר זמרת הארץ (ג) כחז צוה"ל:
עיקר בקשת השלוס הוא ע"י בנינת קדושת ארץ ישראל, כי שם
מקום השלוס, כמ"ש (ויקרא כו) ונמתי שלום בארץ, וכתיב (הלים קמו)
'השם שנוצל שלום', וכמוהו רבס. כי שם מקור התורה ומקום הנדיקים,
כמ"ש (הלים לו) 'דיקים ייקשו ארץ'.

הדברים הטמאים מנעלי חיים, שהם חלק לז הרע הנכבד אל הטוב,
קדשי וכו', וגר זכר עם כבש וכו', וכן ע' אומות, שלא יתעטלו, אבל יזכו נכבדים (ראה מנדי"ב רב פ"ב), כעין 'אפרים יקלמי' (שעיה סא),
וכן ראו שיעמדו לעמדי ויתונו מן הסוכות, כבוד שבנים פרי חתומים כדוע.

ואני תפלה

האמת בעולם, וישוהו כל באי עולם
אלוהי יתברך באמת
בראה ואהבה ויקים
מורה קרא שכתוב
"כי או אהפך אף כל
העמים שפה ברוך
לפניו כלם בשם יי
שקם אהב
אמת מארץ הצדקה
וצדק משמים נשקה.
גם יתן הפוכ וארצנו
חתן ונבחה חסד ואמת
נפשנו צדק ושלום
וצדק ושלום ושלום
והקדוש המהולל תפס
הצדקה את שכינת עון
ובקשת ישראל שתישב
פניה אליו והיה נעשה
יחוד קדש ברוך הוא
ושכינתיה פנים בפנים.
ואל תחמר פניו מאתנו
עוד וכו'. חננו ונבנו
ושמח תפלתנו ברחמים.
כי אתה שומע תפלת
כל פה. והיו קרצין
אפרו פי והגיון לבי
לפניך יי צורי וגואלי.
עושה שלום במרומי,
הוא יעשה שלום לפנינו
ועל כל ישראל ואמרו
אמן ויקימו חסד.

כי מלאה הארץ דעה. ובספר מולות הארץ (פ' ב, ד"ה ויאמר ה' אל משה) ביאה שהטורה לעמ"ל היא נמתי' ופנימות המורה דעה"ו (שהיא נמתי'
'בינה') וזהו נתי' ומכנה שבנינו, וע"י שוכספ האדם אל יתו. הוא וזהו שזמנה לו פנימותו זו, שענינה הוא התקנה בחי' הדין והאמת של בריאת העולם (המשך
ממדת הבינה), ח"ו: מתחילה היתה בריאת העולם בניתי', כמבואר בהאר"י הקדוש (ליקוטי תורה פ' בנחש"מ, ד"ה לא ידעיה מורה), ופי' שאמרנו על זה
צוה"ק (הקדמה ג) 'באורייתא ברא עלמא, ופירשו זאת עוד בהמשך דברי הוהר (סא, ה), שהקד"ה 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'. רק שאמרנו צוהר (מתו,
סא) שיש שני בנימות: 'אורייתא מתכמה נפקת', ו'אורייתא מבינה נפקת'. ואורייתא דנפקת מתכמה, לא היו העולמות יולאים לכוכל גדול הבהירות,
לכן לא ברא זה הבורא ב"ה את העולם, וזה הוא התורה שאנו מנפים עליה, ע"ד הנאמר במדרש (ויק"ר יג, ג) 'ומורה מדשה מאזינת תלף, וברא את
העולם כמורה דנפקת מבינה, דמינה אהני עלמא. ולכן היתה התחלת המורה בניתי', שהיא מרמזת על ספירת בינה (עי' על זה בהקדמה הורא ג:
ה"ל). הגם שמורה היא חכמה, היא חכמה שבנינה (עי' קה"ו ערך מורה), והיא מרמזת על 'בגין' העולם (שהוא ע"י המנונת מידת האסד, כללית) 'שולס
מתכמה עשית' (הלים קד). ולכן חוקר בהתחלת המורה בניתי' כחזו חוקר אחרים אל"ף, בנינת 'בראשית', ובנימת 'ברא', שאר"ף זו מרמזת על
חכמה שבנינה שזהו ברא העולמות לדי התגלות. ומבואר בהאר"י (עי' ספר הליקוטים, פ' בנחש"מ, ד"ה והאלין וכו') וצוהר (מיקו"ו מדת קמח), בני
מנלן הקב"ה שיבא את העולם, שנמתק על לדיקים (כ"ד ת, ז), שהם אברהם יתחק יעקב (עי' ב"ר ד, ד), והם סגול' (מיקו"ו כה, מו), ולכן נקראו
בית ישראל 'עם סגולה' (דברים ז). ובריאת עולמות היה כדי שימתקד עם בריאותו (ע"ה שער הגללים, א), ומידת חסד היא סגול' (מיקו"ו ז, קטנע),
והוא מידה ראשונה מ"ג מידות הנקרא 'אל' (פ"ה שער הסליחות ד), שהיא נחמד (הר אהרי מות, סא). שנקות ליר"י הוא מורה על מידת בינה
דמינה אהני עלמא (עי' מיקו"ו ז, סא), רק דמינה מתעורר ג"כ לדין והר ואל, קנה', ו'עולם חסד בינה' (הלים פט), שהוא סגול' כמור. לכן
כשנראה סגול' תחת לירוף אל, נעשה לירוף אל, ונעשה צוה בנין עולם. על דרך 'ומתחת זרועות, עולם' (דברים ז) היינו שהתחלת העולם היא
'מתחת זרועות, שהם האבות' (עי' שער אורה ז). ואימתי מתחמד הבורא כביכול עם העולמות, העיקר הוא כש"ל לראש הדברים כל הדברים אל
הבורא, ע"ד 'את כל אלהי ארצך ועבדה' (דה"א כח) וכו', והקב"ה מקבל מעונן מזה שאדם הישראל מקבל כל הדברים על ה' הדעת, וזה הוא יסוד
קוב"ה ושימתי כידוע למבין וכו', רק שנתן הבורא בחירה, ע"ד 'ובנתת בחיים' (דברים לו), לזה היה"ר מסות את האדם ואינו מניחו לעשות את
הדברים כרצונו הבורא, וכשתאדם מתבצר עליו ומשבר את הילה, מזה מקבל הבורא כביכול עיקר מענונו.

מביילת הכשרים

(קיא) בבח' המבואר האלון בסוף המאמר לענין שבעים פרים שמקריבים בסוכות בשביל השבעים אומות, ע"ש. כלומר שזהו ששוקים בזה ישראל להודיעם שמלכותו
בכל משלה, ולהכניסם אל תוך הקדושה. (קוב) בבח' המבואר לעיל (אות ג) על הפס' 'וביום רעה ראה', שצריך להסתכל היטב היטב, בוודאי ימצא שם ימי טוב
המלוכשים שם. (קוב) שמובא בלילן בסוף המאמר בביאור מוהר"ג לטוד כוונות הלולב, ע"ש. קיד) וכן דורשו רבינו בסמוך, שעיקר קיום ענין השלוס
יהיה דייקא בארץ ישראל, כמ"ש 'לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה'.

אל טל הקליפות גרמנת להפריד בין הקב"ה וצין ישראל, וחו סוד מה שכתוב 'כי אם ישומתים היו מנדילים' זינים לצין אלהים'. ועמד הקב"ה להעביר ולבטל לאלו הקליפות כפי שחשבתי מסתם, ולהתחלות לישלול מוח אפסנים, וזה שכתוב 'אל יכפ עד מוריק, והיו עיניך רוחות את מוריק', ולא יהיה ממשלה בין קוב"ה ושמויה (שהיו מוריק סוד טל), וצין ישראל (כי היו ישלל מוריק דוקים בו ימקד, כל שם מקד המדבר עיניה).

לד ביום ששמת הקב"ה במעשיו, עתידים הנדירים לעמד אותו בלבדים, ואז תהרבה התקפה בלבדים כאילו היו רוחם אותו בעיניהם (המקד מיתחלים).

זה ה' קוינו לו. דברי חז"ל אלו סודים על לשו"כ בנכות ושיניה, זה תאר כילד ישיגו ישראל בימות המשיח את עולם רוב עובדי יתבדך, כאשר יוסר מעליהם עול עבודת האומות. וכן כתיב גישיה (כה, ה-ט): **גלע המנות לגלגל, ומתה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים, ותקפם עמו יסיר מעל כל הארץ, כי ה' קוינו לו, נגילה ונקמה בישועתנו**.

ופירש"י (סג): **גלע הטות**. יכסנו ועלימנו עולמית מישראל. ופירש המגלים (סג): **ותקפם עמו יסיר**. מה שעתה כל הארץ מתרפס את עם ה', לאמה, מדוע אחס מקוים ישועה, הלא אצדה תתחכם, ואין ישועתה לכם באלקים סלה, או יסיר התרפה האמת. **ואמר ביום סהלו וכו'**. מפרכ ארץ יסיר תרפת עמו, כי אז יאמר אל העובדים שתרפחו תחילה לאמר איה אלוקיםי, יאמר עמו אז, 'הנה אלהינו זה' אשר קיינו לו' בכל זמן הגלות, 'וישיענו' חמת, ולא קיינו לחינם. **זה ה' קוינו לו וכו'**. מוספים לאמר 'זה ה' קיינו לו', כלומר הלא אלהים אשר קוינו לו, הוא ה' אשר ברא כל המלאכות, והמקל בשם הו"ה הנתיב ומהנה את כל, ומתחלה לא תהיה ישועתו דומה כישועה אשר פקעה ע"י הטבע, או כוחות אחרים, אשר לא תגדל תפארתה ולא תתמיד לגלגל וממילא 'נגילה ונקמה בישועתו', כי תהיה משועה נפלאה באופן נשגב, המעורר גיל להשומע שנגבות כאלה, וגם תהיה מתמדת לגלגל, באופן ששמת בה לעולם.

אז יפשוט הקב"ה את לבושיה. ולהועלת הלימוד והבנת מושג זה, ראוי לצין את הפסוק משישיה (כ, כח): **בה מנצחה על הנחות ה' מלבושיה לעת'ל: וצן לךס לך ומינס לך, ולא יקנץ עוד מוקיה, ויהי עיניך רוחות את מוריק: ואוקף תשמענה דבר מאשר יקדך לאלה, וה הדרך לכו בו, כי תלמיני וכן תלמיני: ופירש"י (סג): **לנס אז** מענוגים כאשר תחס עמה. **ולא יקנץ**.**

לא יתכסה ממך כנף גדידי, כלומר, לא יסתר ממך פניו. **מוריק**. הקב"ה המלמדך להועיל. **ואוקף תשמענה וכו'**. אזנך יהיו נטויות אף אחריו, לשמוע דבר מאתו, אזלי יבוא נבוא ויודך דרך לבנת בין ימין ובין שמאל. ויבאר רבי שלמה מארזי (מחכמי פאדובה, נפטר בשנת ח"ל) בספר מיקון עולם על שישיה (סג): **ואוקף תשמענה דבר מאשר וכו'** יראה, כי בזה ישיגו הקיני השלם כל אידי הגוף, להיותם נכנעים לעבודת ה' ומתעוררים מעמלם לה, כאילו קצב להם דבר טבעי וכו', נשמעים מעמלם לעצת השכל, 'כי תלמיני וכו' משמאלו וכו', כלומר אס ישיגום מן הטובות האומיות, לא יבעטו עבודת זה, וגם אס יתקרום בליזה זמן, לא ימנעו. ומנצח בחיקו (מיקון סג), קט ע"ה: *אלין קליפין גרמין אפרשומת בין קוב"ה ובין ישראל, ודא איהו רוא' כי אס עוונותים היו מנדילים זינים לבין אלהים' (שישיה נט). ועמיד קוב"ה לאעברא אלין קליפין, ולא תתחזאה לישראל במוחא מלגלוא, דהא הוא דכתיב 'אל יכנף עוד מוריק, והיו עיניך רוחות את מוריק', ולא יהיה מתיזה בין

מיצואי חכמה

זה ה' קוינו לו. ומנצח בזה (תולדות, קלד ע"ה, מדרש העולם): מנו רבנן, לעמיד לבוא הקב"ה ממהל הים וכו', בלאוהו זמן ישיגו הנדקים דעת שלימה, דאמר רבי יוסי, י"ב יומא דייקדי קב"ה בעובדיו, ומינין אינון דייקוד לממדע ליה בליבוהו, וכדון יבגי סוכולתא בליבוהו כאילו חו ליה בעינא, דהא הוא דכתיב 'ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וכו''. ושמת השנה בנזק יתר מכולם, על שיהיו שניהם קיימים, וידעו ושיגו את צוראם, ויהו מויו השכינה, וחו הטוב הגנוח לנדקים לעמד לבוא. ויבאר הרמ"ב (סג) שער"י ספרת ו"ה. הרמזה בשם אלהים, אצל לעמוד לבוא ויהג העולם ע"י ש הו"ה, המרוח לפסית עמיקי"ב שנה תחיים ומתנה, וכו' ספרת ו"ה. **דוע ששם אלהים** הוא צוער לגבי ארץ, וכמו שכתב בספר הכוונות (פתי"ח שער ויה"ה) **צדוק ה' הוא האלהים** (מלכים ח, ט), כי 'הו"ה' הוא עמיקא, לגבי זעיר שהוא אלהים, ע"ה. וזה שאמר 'הנה אלהינו זה וכו' קוינו לו' פירוש, הקב"ה עמה היינו מקוים ומתפללים אל הצוער שישוענו, וכפ"ה הו"ה קוינו לו, וזה 'ואמר ביום ההוא, שהוא סוד זעיר, מידת 'ווס', שימעה למקום הנסתר הנקרא 'הוא'. וזהו כי יתבאר בק' 'הנה אלהינו זה קוינו לו' פירוש, הלא זה הוא אלהינו שמתמיד קוינו לו בתפלותינו, ועמה 'הוא' ישוענו. וכו' מיתא שהוא במידתו הקדמונה, אינו כן, כי 'זה הו"ה', כעת הוא עמיק שקיינו לו לכות לזכור, ולכן 'נגילה ונקמה בישועתו' של עולמו, ישמחה לעד.

יקונו הנחל

אז יפשוט הקב"ה את לבושיה. ומונצ בעברי אורה (שער ה) בציחור ענין זה: דע, כי כשהש"ת מתרצה צפני האומות, הוא כדמיון המלך העומד לפני השמים ולפני כל עבדיו, והוא עומד מלונש לבושי מלכות או לבושי מלחמה, ואינו נראה לפנינס וולתי מלבושיו ותכסיפיו, ולפיכך אין הסם נראה לל לעובדי כוכבים, לפי שרוב העיניין והמלבושים מנכין אותו ומעלימין אותו מנס. וכשהש"ת עומד עם קהו עומד עמהם כמלך עם בני ציון, ומסיר ממנו קלת הלבוש, כמו שדרך המלך להסיר קלת מלבושיו בחיותו עומד עם בני ציון. וחו סוד 'שלש פעמים בשנה יראה לו זכרך את פני ה' אלהיו' (דברים טו), ואמר חז"ל (מגינה ג) **בשם שהוא בל לראות כן הוא בל להיראות**. וסוד גדול רמזו בכלן, וחו סוד 'הלל חיידים צדיקה' (מגינה סג). ואע"פ שהש"ת כשהוא מתייחד עם ישראל במקדש מסיר קלת הכיניין שהם מלבושיו, כאמרם (סוטה ג) **צנינים עם המפורש' במקדש כמנצחו במדינה בעיניו**, והרי ישראל רואין אמיתת שם הו"ה יתבדך ויתעלה מעל האומות, שאע"פ צנינים הוא לגבש קלת המלבושים והכיניין, והעטם, לפי שאין כל ההמון ראוים להביע לאמיתתו של שם הו"ה, ואינס יכולין לעדת כפלות עינומו. אצל כשהש"ת מתייחד עם הנדקים והמסידים, אבות העולם והאמתים, אז הוא מסיר ממנו כל הכיניין, ונגבש הו"ה ל'צדו' (שישיה ג), ומנאל שם הו"ה יתבדך עומד עם ישראל כמלך שפסע כל מלבושיו ומתייחד וכו'. וחו סוד 'שזנו צנינס שובדים נאום ה', כי אנכי בעלמי אהבתי' (יחזקאל א), ואמר (הושע ה) **'וארשתך לי לעולם' וכו'**. וחו סוד 'שעטתי את כותנתי, איככה אלבשנה' (שה"ש ה), פירוש פסוק זה, היה הקב"ה מתרעם על ישראל ואומה, הרי שעטתי את כותנתי ממני, כל אותם הכינייים הנקראים 'כותנת', כדי שלל אחשו צמיו קרי עובדי גילולים, ושארתי עם ישראל לנד, מדוע אחס כותנתי, ודוית שאחור לנבוס אותן הכיניין, ויתאחו שרי עובדי גילולים בהן ויוליכו אתכם בגלות וכו'. כל זה בגלות, אצל לעמד לבוא, בחיות השכינה חוצת למקומה, יפשוט השם כל אותן המלבושין והכיניין והכנפים, ואז יראו ישראל את השם לעין, וחו סוד 'אל קנף עוד מוריק, והיו עיניך רוחות את מוריק', כלומר, לא יכנף עוד, לא תלגש עוד אותן הכינייים הנקראים כנפים, שבהן היה הש"ת מתכסה ומסתתר מישראל ולא היו זוכין לראותו וכו'. וחו סוד 'כי עין בעין יראו צבוח ה' ציון' (שישיה נט), וכתיב 'ואמר ביום ההוא, הנה אלהינו זה קוינו לו וישוענו, זה ה' קוינו לו', אימתי, בזמן שיפשוט הו"ה המלבושים והכינייים ויסיר הכנפיים. וזהו עור צפוינס הרדכ"ל על שה"ש (ה, א), ביבאר לפסוק 'שעטתי את כותנתי איככה אלבשנה', שם ביאר ג"כ על זה הדרך, וסוקף והביל עוד ממחמי הוזהר מזה, ע"ה.

מסילות הקשרים

(קט) ויתכן לרמז בזה להמבואר לעיל (אות ב) על דברי חז"ל 'אמר לך אדם היכן אלקיך, תאמר לו בכרך גדול שברומי', שאפילו במדור הקליפות נמצא הש"ת. כלומר שבגלותו אין ביכולתו לגלות לכל באי עולם אשר 'מלא כל הארץ כבודו' ו'לית אתר פניו מניה' אפילו במדור הקליפות, אלא מכח אמונת אומן שבקרבנו, וכל זה מחמת שותיות התורה אכן נעלמים ומסתתרים בלבושי הקליפות, ואינם נגלים. אמנם לעתיד לבוא שיתגלה האהבה שדברתי ית', וינזח בזה אף אנו בעינינו, ועל ש נצאמר לכל השואלים והמתחיים, 'נהג אלהינו זה'. (קט בבחי' תורה דעתיקא סתימאה דעתידה לאתגליא לעתיד לבוא. (קטא) וראה הלחן במאמר (אות ב) ו'יכול כל אדם לטעום טעם אור האהבה שדברתי, כל אחד לפי בחינתו, אפילו עכשיו בתוך הימים'. (ו)

קוב"ה ושכינתיה וצני ישראל. ופירש הממוק מדגש (סס): **עונותים** **סיו** **מדליים** **ונו**, ונעשה מן הקמדיל, שגורס להסמרת פנים, **ולאמסוה לישראל נמוס מלגלו**. ר"ל שאז ישיגו ישראל פנימיות קדושה שמו הגדול. **ולא יכף עוד מורין**, פירושו שלא יהיה עוד הקצ"ה המוכסה בהקליפות, **והיו עינין רזואות** **לם מורין**, ישיגו ישראל פנימיות כבוד מלכותו יתברך, **ועליל** **אות** **צ' בנקו"מ** **ד"ה** **צ"ל** **אלקומו** **אין** **להם** **שום** **חיות** **וקיום** **כלל**, הבאנו מאמר מוק"ו זה בהרמזה, ע"ש. וכעין דברים אלו הובא עוד במוק"ו דהש (קלא ע"ב), ע"ש בלשון קדשו, ובספר חק שמה על יעשה (סס), לנצי שמה הלו הקו.

באר מאמר מוק"ו דהש זה, ח"ל: **אלין קליפין גרמין אפסומוס** **ונו**, שלקצ"ה התחזקות הקליפות והמגזרות מטרול דמסאפואמו, הקצ"ה מסתתר ובלתי נודע, ושפשו בלתי מגוע אלינו, וההיפך יהיה לעמ"ל, כשלא ירדפו אחר הקליפות והמפוסמוס, אלא בלתי לה' לנדו.

וימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

פסוק זה חוזר ומציאו רבינו במקום צוה"ל: **אכשיתגלה הפנימיות**, היינו אלקומו, אזי יתרבה השלום, כמ"ש לא ידעו ולא ישימו בכל הר קדשו כי מלאה הארץ דעה. ועליל אות ד' במוק"ו ד"ה 'וגר זאב עם כבש וכו' הובא פסוק זה והשיך לו, ע"ש.

וימלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ויתגלה האהבה שהיא בדתת, שהיא פנימיות התורה, היינו אלקותו השוכן בתוך התורה והמדות, כי עכשיו הלבוש הזה הוא מכסה על אלקותו, היינו על פנימיות התורה, וכשיתגלה הפנימיות, היינו אלקותו, אזי יתרבה השלום,

כמו שכתוב לא ידעו ולא ישיחו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה, שיתגלה האהבה שברדת:

מיזואי הכמה

מקו"ן (מלאכי ג), כדי שיהיה קצוץ כמון, ועל זה היה צווי 'אהבת לעד' וכו'. ובאמת הוא כלל כל המורה, פקציר לא עממו חולמו, שנעשה שופק להקצ"ה צמעה בראשית, שהמקיים נפש אחת מישראל לחלו קיים עלט מלא' (מסאדתי לו), ואחר שזכינו ליה יצונו עד ממות אהבה ה', כי עיקר ותכלית קיום המורה והמלות שנקראת 'דך ה', כלומר שהוא כו' לילך דרכיו וקצומו אליו, כדי שנישג למדריגת אהבה ית' וקצומו צו מנד דרכיו הדומה לדך ה', שזה גורם אהבה ודביקות חברים, וביכול מנד זה קרא לישראל אפי ורעי וכו'. מילי אפשר לקיים מלות 'אהבת את ה' אלהיך' כי אם שקיים כל המורה שנקראת 'דך ה', וקצומו אליו יתברך דרכיו, 'מה הוא רחום' וכו', או וילך להצב אליו יתברך וקצומו, מנד שיווי המעשים, שגורם אהבה ודביקות. וכמאמר החכם, 'היבזה לידע מידת חבירו שאין ידוע לו, וקצו עס מי הוא דבוק, שפצקשה חבירו מעיד עליו, כי המחזור לטורו טורו וכו'. וזהו יצונו מלות 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד'. כי נודע יחודו יתברך כמה שחבר בלואמה יחידים יתבר ען 'אומות, כי 'איש לפי מקללו' (כל מין דבק במיט, ולפי שיווי המידות שבניהם), ועמנו הייחוד והיוונו מורה על שורש מענו יחודו יתברך והבן (שדכן בישראל חמתת פקשים אליו במידותיהם), הרי כי מן הנגלות שאלט רחמים שחבר בישראל) יש עדות על הנסמרות ממנו (שימאל עוים אליו במידותיהם) וכו', ולעמית שיהיה גם הנסמרות נגלות, כי 'לל יכנף עוד מורין', או 'היו עינין רזואות את מורין' (שעיה לו), שיראל עינין השכל מעלות יחודו יתברך, והשמות ישראל במידותיהם אליו יתברך.

וישיתגלה הפנימיות וכו' יתרבה השלום וכו', ובספר מות הממה (דגשה ד) ציאה: רוב הדעות והייסורין שאלים על האלם הם מספרון דעתו, והרי הוא כסומא שמהלך דרך שאי אפשר לו להימלט מן המכשולות והגזוקים, ומזיק עממו ואחרים עימו. והדעת לגוף כראות לעיניים. כמו שקוה הראות בעיניים מראים הדרך הישר וההגון ומזיל מכל נזקי הדרך, כך הדעת לאלם, למי שחננו השם דעה, דעתו יצתר בטוב וימאס ברע. שהקנאה והשנאה והאיבה והדלוגה אינם כי אם בחסרון הדעת, הלא מראה בהנשמות הטובות שהבטיחטו השי"ת לימות המשיח, שאמר 'וגר זאב עם כבש וכו' ופרה דודו מרעיהו, וסרה קנאת אפרים וכו', ומן הטעם ללל זה ואמרו, כי הליכות והקנאות יקורו מפני שיהיו הדביות שלימים דעתו, וזהו שאמר מנד 'לא ידעו ולא ישיחו בכל הר קדשו, כי מלאה הארץ דעה את ה' וכו', הא למדת, כי ידיעת האמת ושלימות הדעת שפסקת כל איבה וקנאה וזק וזכר.

וימלא הארץ דעה את ה' ומובא בזה (ויקרא, כג ע"א): **א"ר** **יהודה**, **ומין קוב"ה** **לגללה** **ריון** **עמיקון** **לחרייתא** **בומנא** **דמלכא** **משיחא** **(שפרד הקצ"ה** **לגלות סודות מורה עמיקוס בזמן מלך המשיח), בגין** **דמלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וכמיז (ימייה לא) 'ולא** **ילמדו עוד ארץ את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה', כי כולם ידעו ארום למקטנס ועד גדולם, אמן כן יהי רצון.**

ויתגלה האהבה שהיא בדתת שהיא פנימיות התורה. ומובא במולמות יעקב יוסף (פ' ושמעון, ד"ה ונראה לו): עיקר ותכלית כל המורה והמלות ועבודת התפלה כדי לכוז למדריגת אהבה את השי"ת וקצומו, וזמן שחבר הרמז"ם (סודי המורה ג, א) ח"ל, 'שאל הנכבד והטורל הזה מזה לאהבה, שנאמר (דברים ו) 'אהבת את ה' אלהיך, וכזה המפרש להרמז"ם (סס) ח"ל, 'שאל יתנו כל המלות אלא כדי שניגע בהם לו המדריגה, כדכתיב (דברים ג) 'אצרת בתיים, למען תחיה וגו' לאהבה את ה'. ויש הבין, איך אפשר זה לקרב אל השכל, שכל נמינת המלות הוא שיבוא למדריגת אהבה, שמנינו כמה וכמה מלות שנלחורה אין להם שייכות בזה כלל, דוק ומלאה הרבה וכו'. ונראה לי לנאר זאת ע"פ דברי הרמז"ם (דעות א, ו-י) על מלות 'אהבת דרכיו, וזה לשונו, 'כך למדו בפירוש מזהו וכו', מה הוא נקרא רחום ותנון, אף אתה הוי רחום ותנון וכו', ולכן נקראת המורה דרך ה' כמ"ש (בנאשית יח) 'כי ידעתי אשר יאה את בני וגו' ושמרו דרך ה', להודיע שהם דרכים טובים וישרים, ומייב אדם להנהיג עמנו בהם ולהדמות אליו כפי בוטו וכו', עכ"ל. ועכשיו מבוחר קושיא הי"ל, שלא נגטוו על האהבה מיד, רק אחר שניתנה המורה והמלות שנקראת דרך ה' כדי להנהיג עמנו בהם, ואז נקצוה אליו במידותיו, אז ממילא בל האהבה, כי בן אדם לדוקה לו קצומו וקצומו (לומר שמשך וקצומו לקצוה לו במידותיו) וכו'. ואחר שהורגל במידותיו יתברך, ממילא יבוא האהבה. וזהו נראה לי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי מדיים לו), 'אהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט), כלל כל המורה וכו'.

דקשה, איך אפשר לאהוב את חבירו כשאינו שיה לו במידותיו. יש לומר, שכל אהבה שחבר (אבות א, ג), 'הלא אומה, הוי ממלמדייו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את חבריו ומקרבן לתורה. הרי דעיקר האהבה הוא לבדיות, כדי לקרבן לתורה. ואם כן זה שאמרו 'אהבת לרעך כמוך', ר"ל שיעקר האהבה הוא שיהיה 'כמוך', דכאן הוא משנת חסידים (לומר משהו לו) ואמרה להשלם במידותיו, דכבר קיים 'אהבת דרכיו, לכן תראה להישיגר ימי השאה, שהוא מידת אהרן, רצ"ם השיב

ואני תפלה

ותעורר ברחמיך
החסד העליון עלינו.
ומשם תהי נמשכין עלינו
חסדים טובים חמדים,
וצדקה וברכה ורחמים
ותים ושלום. וטוב יתרה
ותעורר לקרבנו ולברך
את כל עמך ישראל בכל
עת ויבכה שעה בשלימותך
הטובה והרחבה השלום
בעולמים, ויקים מקרא
שבתוב 'אלה בניך למדי' **וי**
ירב שלום בך ושלום
רב לאהבה חרותך ואין
למו מכשול. וזאת בני
לכבודך שלום על ישראל.
והי שלום בחיך שנתה
בארמיתותיה. שמא אחי
רעי אדברתי לא שלום
בך, למען בית י אהרנו
אבקשה טוב קי, י עו
לעמו יתן י וברך את
עמו בשלום" (יקו"ו טא).

השם עולים ויורדים ומתייזים שינויים טובים ורעים, כי אז יהיה רק אור וטוב ושלום והללחה. ויסה ציוס הסוף ילאו מיס חייס מיושליס. מרמזו על התפשטות המיס המדעים (מלשון דעת²³²) וחלל האמונה האמיתית, מנס עד יס, ומננה עד אפסי ארץ. ויסה ה' למלך על

כל ספרך, זה נמשל ה'מיס', כלומר שכל העולם יכירו מלכות ה' ואלהותו וכו', וגם שלעמדי יקרא שם הויה"ה ככתיבנו, כי הכינויים הם לפי חילוקי ההנהגות, משפט ומקד ורמזים וכדומה, ולעמדי יהיה הנהגה אחת פשוטה²³³.

וביאר הרמ"ד ויחלי (סס): ויסה יוס אמד סוף יוודע לה' וכו'. שצאחו היום של מלחמת גוג ומגוג מהיה עלייתו על הו"ה עד עמיק יומין, בראו דכתיב (דניאל ז) 'ועד עמיק יומין מטוף, והוא שנקרא 'יוס אמד' ממש וכו'. וזה סוד 'יוודע לה'', שהרי אין ידיעה אלא השגה פנימית ועיקרית של הדבר הידוע. לא יוס ולא לילה. לפי שזאת המדריגה העליונה של עמיק יומין, כשם שאין בה צנינת זכר ונקבה, כך אין בה הפירש צנירו של חסד ודין, ושל יוס ולילה, וכולא רוא דמלך, כי שם העונג גדול כציווי ממדי בלי שום שינוי כלל ועיקר. וזה סוד שאמרו כמה פעמים בספר הזהר (ראה למשל זכר שמו, טו), כשציוי שומעים ריזן דעמיק יומין, 'ולא הויגן ידעין אי הוה ימנאל אי הוה ליליא'. והנה כבר ידוע שבזמן עלייתו של הועיר עולה גם הנוקבא עימו, ואיחי רוא דעת ערב ומידת לילה, אבל בהיותה עולה ליהוא אחר עילאה, גם היא נהפכת למידת יוס כבעלה ממש, בראו דכתיב 'ויהי אור הלצנה כאור החמה', וזה סוד 'ויהי לעת ערב ויהי אור'. ופשוטו, שלא יהיה יוס לאומות העולם, ולא לילה לישראל, שהרי אפילו צנת ערב יהיה אור לישראל.

והיה יום אחד יוודע לה': כעת מרחיב רבנו ומגדל את בחי' האהבה שבצנת שתחלה לעמוד לצוא, ורומז זאת בספוק 'ויהי יוס אחד הוא יקבע לה', ומגדל זאת כך: 'יוס' בחי' האהבה, כמבואר לעיל (אות ד') על הספוק 'יוסם יהיה ה' הקדו' (ראה שם במקו"ם ד"ה 'ימיס שויה כהס אהבה ימ' ט"ז), ולעמדי לצוא יתגלה האהבה שבצנת, שהיא למעלה מהימים והמידות, בחי' הנאלץ בהשגך הפסוק 'לא יוס ולא לילה' (כמבואר לעיל בספוק בדברי רבינו, סוף אות זו). וכך כתיב

בזכריה (יד, ו-ז) 'ונבואתי על הגולה העמידה שהאר מלחמת גוג ומגוג: ויהי יום קטד הוא יקבע לה', לא יוס ולא לילה, ויהי לעת קרב יהיה אור: והיה ציוס ההוא ילאו מיס חייס מירושלם, קיים אל הים הקדמוני וקיים אל הים האפסיון, פקין וצחקך יהיה: ויהי ה' למלך על כל הארץ, ציוס ההוא יהיה ה' קטד וישמו קטד: וביאר המג"ם (סס): ויסה יוס אמד סוף יוודע לה' וכו'. לא יהיה היום קלוק ליוס ולילה, לבזקו וזהרים ועמ ערב, שזה רק צנת שימשו המאורות הגשמיים, אבל אז יהיה יוס אחד מדובק, כולו יוס, והוא יוודע שהוא לה', וזו יתחיל מיוחס לה', לא לשמש וירח ומאורות, רק בצארו נראה אור. לא יוס ולא לילה. ששמות 'יוס' ו'לילה' יקראו מלך האמת האור הגשמי שזורה ושוקע, אבל האור שהיה אז יהיה אור ממדי, בלתי משתנה כלל, לא זורה ושוקע, ולא ילקו עליו שמות 'יוס' ו'לילה'. ויסה לעמ ערב יהיה אור. שהשמש הגשמי מערב ומשקע, ואז יתחיל האור העיקרי להאיר, שהוא אור ה'. והיא מליצה נפלאה, שימבטל ההארה והשפע היוצא מאת המאורות, וה' בעלמו וכבדו יאיר ויהיה וימשל בשפע ממדיית, בלתי משתנה, עד שלא יהיה מוכך ורה כלל וסילוק השפע והמעטות, כמו שמוכרח בהנהגה הטבעית בעצ צנינת המערכת,

מיוצאי חכמה

שאי ימבטל הנהגת המן, והוא יוס אחד הו"ה, אז יתגלה הדעת, וזה שאמר 'יוודע לה', והוא 'לא יוס ולא לילה', שימבטל המן לגמרי, כבוד מורכב העולם. 'ולעת ערב', כסוף חלק השש, אז יתגלה ה'אור'. ובערב"ג, אז הנוקבא תחנה צנינותה (שהיה צנינותה להשפיע ולהאיר מעמה), והיא אור הלצנה כאור החמה וכו'. וכן הוא צבוק בהנהגה עתה, שישפס לרכיכה להתקן בתר"ג אכיות שבה ע"י מוואת. מה שאין כן אז, אחר מידות העולם, שאין צבוקה רק כבוד עו"ה, צנינות קבלת המנוח ג' ראשונות, והשפס צננותה יאירי זה כל המדריגות כשלימות.

שייתגלה האהבה הנקרא יום, ומובא בספר מאור ותש (פ' תהיה, ד"ה וזה יתכן): אמרו חז"ל (פסחים ג) על ספוק (בכריה יד) 'ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', שעתה לא כשאני נכבד אני נקרא, נכבד כהו"ה ונקרא כאלו", ולעמדי לטוא יהיה כולו נקרא כהו"ה. פירוש, כי לעמדי צנינות משימו צננותה צנימותו יהיו ישראל אוהבים זה את זה, והיו צננות גמור זה עם זה, ואפילו העבו"ס יאמרו לישראל צינת יעקב לכו וללכה וגו' (ישעי' ג), וע"י כן הקב"ה יאחזבו את ישראל ג"כ אהבה גדולה עד אין סיעור ואין חקר. ושמי פעמים 'אהבה' הוא גימטריאל שם הוי"ה, וזה 'נקרא כהו"ה לעמדי', שיחמד הקב"ה עם הכנסת ישראל, וממילא יחמד הכלל, מנקודה קטנה שצ"ל, עם כל הכבדושים שבעולם, עד למעלה למעלה, עד אין סוף צ"ה. כי 'אהבה' גימטריאל 'אחד' ויהיה נקרא השם המפורש, שהוא סם אהבה, בשלימות. כי לעת עתה אין נקרא השם המפורש הו"ה, מתחם חסר אהבה עדיין צין ישראל, שאינם צבוקה גמורה זה עם זה כדמצינו למעלה, אבל לעמדי ימוחק זאת, ויהיה אהבה שלימה צין ישראל, וכן יהיה אהבה צין כל הכבדושים, כדכתיב 'וגו זכר וזכר עם כבש וגו', ואריה כנכר וגו', ומתחם שהיה אהבה שלימה צין ישראל, ע"י כן יתחזקו יוס ויהיה יחד גמור. מנקודת הארץ עם כל הכבדושים, עד למעלה למעלה עד אין סוף צ"ה. ואז יהיה השם נקרא ככתיבתו, דהיינו שמי פעמים אהבה הוא הו"ה בגימטריאל, ואז יתגלה השם המפורש הוא 'אהבה' כו"ל, והוא גימטריאל 'אחד'.

והיה יום אחד יוודע לה': ראה מעלה במקו"ם ד"ה 'ויהי יוס אחד וכו' נבואתי' והשיין לו. והואו להביא בזה את דברי רבינו בחי' בספרו שלמן של ארבע (שער ד), המבאר שענין זה הוא כבוד האור הגנו לנדקיס לעמ"ל, חו"ל: דע כי האור העליון הנקרא בעמשה בדרשית 'יוס' ועליו אמר הנביא 'ויהי יוס אחד הוא יוודע לה', לא יוס ולא לילה, והיה לעת ערב יהיה אור', ביאור הכתוב: ויסה יוס אמד סוף יוודע לה' וכו'. וזהו שמי ממי כלמיות השם המיוחד הו"ה, וכן כבוד (ההי"ס כ) 'ה' אור ושמי ממי אור, ה' וכו'. 'יוס אחד', האור הוא, 'יוודע לה', כלומר יוודע לעממו, וכן לדשו ז"ל (צ"ר ג) 'גנו לעממו, הנדילו לעממו'. לא יוס ולא לילה וכו'. כלומר יגיע זמן שימשם היום ההוא לנדקיס, ולא יהיה המן נוהג יוס ולילה, כמו עכשו שהוא מתנהג אור וחושך, אלא לעת ערב יהיה אור גדול. וערב"ג זהו סוד האלף השש, שהוא שבת, כמו יוס ו'. והאור הזה הוא שזכה בו משה רבינו ע"ה בנקרת האר לאספקלריא המאירה, שמשם מתנבל, וזכה בקיון עור פניו שהיו כפני חמה.

יום אחד יוודע לה' וכו', ומובא בספר פתחי שערים (מניב פלוק א"ה, פתח ג): עיקר ההנהג המן בלא ע"י חילוף יוס ולילה, וקיצוץ השמש בעליה וירידה, כבוד אור וחושך ביחד. והוא כל זמן שטוב ורע בעולם, ואז יש הנהגת המן, וחילוף ההנהגה בין חסדים לגבורות, שהנוקבא עולה ויורדת, וע"י נעשה המן, שאין האורות מאירים צנת אחת. אבל אלף השביעי שזו מהיה אור הלצנה כאור החמה, ואם כן לא יהיה צנינת לילה יוס וכו' וממילא ימבטל ענין המן. וסוד ורעה סודות מרומם בדברי הנביא, כמ"ש 'ויהי ציוס ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, ויהי יוס אחד הוא יוודע לה' לא יוס ולא לילה, והיה לעת ערב יהיה אור, והיה ציוס ההוא ילאו מיס חייס מירושלים תמיס אל הים הקדמוני ותמיס אל הים האפסיון, נקין וצחקך יהיה'. בוא ורעה סודות נוראים ועמוקים ככמוס אלה, שהוא מדבר מקוד עו"ה, שהוא סוד אלף השביעי, שהוא יוס אחד צ"ב שעות. שעכשו האור הוא גנו כדכורא, וצנוקבא נתקלל האור וכו', ואז לא יהיה עוד על אופן זה וכו',

ואני תפלה

והי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שנקובה דהשיג אורות הפסיקו, שנקובה להבין ודקה שפיר' ודקה כנים בהודן פנימיות שקלנו כלל הדעת והשפס שמי הינו וכו'ין להקבין עד הגה. ונקובה פעולות ככל עת מדרגא דקדמא ונמפיעה קמיעה בקרשה והקדמיה נודיה וכו'. אבינו אב הרהקין, הפירחה רחם נא עלינו וכן בלבנו בינה להבין ולהשפיע לשמע קולנו וקפידו לשמר ולקשיות ולקרב את קל דברי תורתך במהרה, עד שנקובה דהשיג וכו' חיים טובים וארוכים באמת, שהם הפסיקים עולה כלך כנגד יום אחד, ואפילו נגד שעה אחת של העולם הבא, שהוא למעלה מהזמן, שהם יום שבחו ארץ וטוב, אשרי מי שנקובה קרה (פירתי ח"ב, ה).

מסילת הקשרים * (קבב בבח"י כי מלאה הארץ דעה, המובא לעיל בסמוך. (קבב בבח"י 'בח' אהלל דבר באלהים אהלל דבר', כמבואר לעיל (אות א').

וירא אלקים את האור כי טוב וכו' אגנו. רבינו מבאר בעת מהי התורה עשיריה להגלות לעמיד לצוא, שדיבר עליה לעיל בסמוך (ובסוף אות ד'), ורמו זאת בפסוק 'וירא אלקים את האור כי טוב', כפי שדרשוהו חז"ל, ומבאר שמהי 'אור' ומהי 'טוב' מרמזים על התורה הגנוזה, ועל הדקיקים הגנוזים, וכלהו בפסוק אור וכו'.

וכן כתיב בבבאשית (א, ג-ה) גבי בריאת האור כמשפט בראשית: **וירא אלקים את האור כי טוב, ואמר ורו'ל** (מגניני יג.) **כי טוב לגנו.**

האור פי טוב, ויבדל אלקים בין האור ויין השמש; ויקרא אלקים לאור יום, ולחשך קרא לילה, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. ופירש"י (סס): **וירא אלקים את האור כי טוב ויצל.** לפי פשוטו כך פרשהו, לרמוז כי טוב, ויין נאה לו ולתוסף שהיה משתמשין בערוביאל, וקבע לזה מחומנו בזמן, ולזה תורהו כלילה. לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב 'יום ראשון', כמו שכתוב בשאר הימים, 'שני', 'שלישי', 'רביעי', למה כתב 'אחד', לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו, שלא נבראו המלאכים עד יום שני, כך מפורש בבבאשית רבה (ג, ב). כן אמרו חז"ל בחגיגה (יב ע"א): 'א"ל אלעזר, אור שזרחה הקב"ה ביום ראשון, וזהו טובה זו מסוף העולם ועד סופו. כיון שנאמרו כל הקב"ה כדור המצול וכדור הפלגה וזאת שמעשיהם מתקוללים, עמד וגזו מהן, שאמרו (איוב לה) 'ויפגעו מרשעים ארס'. ולמי גזו, לדקיקים לעמיד לצוא, שנאמר 'וירא אלקים את האור כי טוב', ואין 'טוב' אלא דקיק, שנאמר 'אמרו דקיק כי טוב'. כיון שזרחה אור שגזו לדקיקים, שמת, ושנאמר (משלי יג) 'אור לדקיקים שמת'. ויצא העך יוסף על העין יעקב (סס): **וירא אלקים את האור כי טוב וכו' דקיק.** כלומר, ראה שהוא מפורש הטוב של הדקיקים הנקראים 'טוב', כמ"ש 'אמרו דקיק כי טוב', ולפיכך גזו להם. והמהרה"א (סס) ביאר את מלת גזוהו אור זה, וז"ל: התקלה אשר בעצרו נברא כל (היינו כל

דבר בבריאה), הוא האור שזרחה הקב"ה ביום ראשון, שהי לא החכר בריאה ביום ראשון כי אם לאור, כפיכ"ש 'בתומם ששקב"ה היה יחיד בעולמו וכו'. והוא האור הנגזו לדקיקים, שהיו זוכין לתענוג נפשי ליהנות מזיו השכינה, ע"י התורה שנקראת אור, כמ"ש (משלי ו) 'כי נר מלוא ומורה אור'. ויצא הרמ"ד וחזני (בראשית סס) פסוק זה ע"פ דברים הללו, וז"ל: **וירא אלקים את האור כי טוב.** הריא, כענין אומנם ז"ל 'כי טוב לגנו אותו', שהיה מונעם כבוד אהבה ומתורה, כדי שלא יהיו ממנו הרשעים, שאדברנה מעוררים את השגחה ע"י מעשיהם הרעים, ולכן היה צריך להבדילו מן החושך, שהוא ראו אל הרשעים עתהם שהיה במחשך מעשיהם (פי' ב"ר ג, ט). ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, לא אמר 'אור' כי לא ראשון כמו שאמר בשאר הימים 'יום שני', 'יום שלישי' וכו'. דע, כי הטעם הוא מפני חשיבותו, דלחיו יומא דלחיל כלולוה יומין, ועוד, לפי שדברך יומא ק"ל האחד המיוחד, כי חפץ חסד הוא. ומבוא בזה (מרחמה, קמח ע"ב) שאר זה לא נגזו לגמרי, אלא הוא מקיים את כל הבריאה, וז"ל: **כתיב 'וירא אלקים את האור כי טוב, ויאמר ורו'ל** (מגניני יג.) **כי טוב לגנו.** והוא אור ראשון, ואילו אודמן לגבי דקיקא לעלמא דלחי קמה דלוקומה, דכתיב 'אור וזרע לדקיק', לדקיק דלחי קמס. והוא אור לא שיש עולמא בר יומא קדמאה, ולבחר ראשון ולא שיש יומא רבי יהודה אומר, אלמלא ראשון מכל וכל, לא קאים עלמא אפילו רגעא חדא, אלא ראשון ואודמע, כחלי ורעא דעבוד מולדן ורעון וליפין, ומיניה חתקיים עלמא, ולית לך יומא דלא נפיק מיניה בעלמא^(סג), ומקיים כולא, דביה זן קוב"ה עלמא. וכל אחר קלעןאן בראייתא כליליא, חד חוטא נפיק מההוא אור גזו, וחתמטען על אינון קלעןאן בה, הריא הוא דכתיב (מהלים מג) 'יומא יאה ה' חסדו, וכלילה שירה עמי'.

מיראי הכמה

(יג) 'אלת רוח העומאל חעביר מן הארץ', וגל יהיה כי אם טוב. וזה מרומז במה שאמרו רז"ל (ג.ג) ש'לעמיד וירא הקב"ה ממה מנחמיק' וכו', כלומר ש'ירא' בחינת 'מחה' (הרומז לאור הגנוז), ש'שינו אורו בלי שום לבוש הנקרא נקשקש. ואומות העולם מחמת שלא הורגו צאר מלל מקודם מעט מעט, לא יוכלו להסתכל בהביותם בלל, מחמת גדלו, כן, בלא את האור, והרשעים אינו רואין לאורו לעמיד לצוא, שנאמר (משלי יג) 'אור לדקיקים ישמה, ונר רשעים ידעך'. ואומרו 'וירא אלקים את האור כי טוב, ויצל אלקים בין האור ויין החושך', ר' יהודה ב"ר סימון, אמר הבדילו לעמול, שלא למלך שזרחה מנה יפה, אמר זה שלי אור, כי בעצרו הקב"ה את עולמו וצא את גדלו, אמר את כל בריה יכולה להשתמש בה, אלא אינו, וכן הוא אומר (ויאל ג) 'ונשורא עימינה שרא'. א"ל אפין הלוי, נעלו הקב"ה, ומעטף בה כעלית, והבדיק זו את עולמו, הדא הוא דכתיב (תהלים קד) 'עוטה אור כסלמה'. ורבען אמרו, ש'ירא לדקיקים לעמיד לצוא, משל למלך וצא את עולמו וצא את מנה יפה, ואמר זו לגני, וכן הוא אומר 'אור ורע לדקיק'. אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אימתי יצא אורו האור, אמר לו לנשיגוע הקן וצננה ירושלים אני מביא, שנאמר (ישעיה ט) 'קומו אורי כי בא אורך', אבל לאומות העולם שרעו להם לחושך, שנאמר (סס א) 'ויהי אור שיראל לאש וקדשו ללהבה, וצברה וכללה שיתו אפמירו ביום אחד', וכו' ונאמר (סס ס) 'כי היה התחורר יבסה ארץ, וערפל לאומים, ועלך יורה ה'.

וירא אלקים את האור כי טוב וכו' אגנו. ובמדת שח"ט (מהלים כ, מהדורת צנור), מבאר על הפסוק 'לוד ה' אורי וישע', שהאר הגנוז הוא אור ה' צנור, שבעולם, ארס מולך אור הגר בחור פלטיין שלו, שמה יכול לומר פלטיין שהוא ארביי ישמח לאורה, ופלטיין שהוא שואל אל ישמח לאורה' אלא הכל משתמשין לאורה. אבל הקב"ה אינו כן, בלא את האור, והרשעים אינו רואין לאורו לעמיד לצוא, שנאמר (משלי יג) 'אור לדקיקים ישמה, ונר רשעים ידעך'. ואומרו 'וירא אלקים את האור כי טוב, ויצל אלקים בין האור ויין החושך', ר' יהודה ב"ר סימון, אמר הבדילו לעמול, שלא למלך שזרחה מנה יפה, אמר זה שלי אור, כי בעצרו הקב"ה את עולמו וצא את גדלו, אמר את כל בריה יכולה להשתמש בה, אלא אינו, וכן הוא אומר (ויאל ג) 'ונשורא עימינה שרא'. א"ל אפין הלוי, נעלו הקב"ה, ומעטף בה כעלית, והבדיק זו את עולמו, הדא הוא דכתיב (תהלים קד) 'עוטה אור כסלמה'. ורבען אמרו, ש'ירא לדקיקים לעמיד לצוא, משל למלך וצא את עולמו וצא את מנה יפה, ואמר זו לגני, וכן הוא אומר 'אור ורע לדקיק'. אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אימתי יצא אורו האור, אמר לו לנשיגוע הקן וצננה ירושלים אני מביא, שנאמר (ישעיה ט) 'קומו אורי כי בא אורך', אבל לאומות העולם שרעו להם לחושך, שנאמר (סס א) 'ויהי אור שיראל לאש וקדשו ללהבה, וצברה וכללה שיתו אפמירו ביום אחד', וכו' ונאמר (סס ס) 'כי היה התחורר יבסה ארץ, וערפל לאומים, ועלך יורה ה'.

וירא אלקים את האור כי טוב וכו' אגנו. ובמדת שח"ט (מהלים כ, מהדורת צנור), מבאר על הפסוק 'לוד ה' אורי וישע', שהאר הגנוז הוא אור ה' צנור, שבעולם, ארס מולך אור הגר בחור פלטיין שלו, שמה יכול לומר פלטיין שהוא ארביי ישמח לאורה, ופלטיין שהוא שואל אל ישמח לאורה' אלא הכל משתמשין לאורה. אבל הקב"ה אינו כן, בלא את האור, והרשעים אינו רואין לאורו לעמיד לצוא, שנאמר (משלי יג) 'אור לדקיקים ישמה, ונר רשעים ידעך'. ואומרו 'וירא אלקים את האור כי טוב, ויצל אלקים בין האור ויין החושך', ר' יהודה ב"ר סימון, אמר הבדילו לעמול, שלא למלך שזרחה מנה יפה, אמר זה שלי אור, כי בעצרו הקב"ה את עולמו וצא את גדלו, אמר את כל בריה יכולה להשתמש בה, אלא אינו, וכן הוא אומר (ויאל ג) 'ונשורא עימינה שרא'. א"ל אפין הלוי, נעלו הקב"ה, ומעטף בה כעלית, והבדיק זו את עולמו, הדא הוא דכתיב (תהלים קד) 'עוטה אור כסלמה'. ורבען אמרו, ש'ירא לדקיקים לעמיד לצוא, משל למלך וצא את עולמו וצא את מנה יפה, ואמר זו לגני, וכן הוא אומר 'אור ורע לדקיק'. אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אימתי יצא אורו האור, אמר לו לנשיגוע הקן וצננה ירושלים אני מביא, שנאמר (ישעיה ט) 'קומו אורי כי בא אורך', אבל לאומות העולם שרעו להם לחושך, שנאמר (סס א) 'ויהי אור שיראל לאש וקדשו ללהבה, וצברה וכללה שיתו אפמירו ביום אחד', וכו' ונאמר (סס ס) 'כי היה התחורר יבסה ארץ, וערפל לאומים, ועלך יורה ה'.

וירא אלקים את האור כי טוב וכו' אגנו. ובמדת שח"ט (מהלים כ, מהדורת צנור), מבאר על הפסוק 'לוד ה' אורי וישע', שהאר הגנוז הוא אור ה' צנור, שבעולם, ארס מולך אור הגר בחור פלטיין שלו, שמה יכול לומר פלטיין שהוא ארביי ישמח לאורה, ופלטיין שהוא שואל אל ישמח לאורה' אלא הכל משתמשין לאורה. אבל הקב"ה אינו כן, בלא את האור, והרשעים אינו רואין לאורו לעמיד לצוא, שנאמר (משלי יג) 'אור לדקיקים ישמה, ונר רשעים ידעך'. ואומרו 'וירא אלקים את האור כי טוב, ויצל אלקים בין האור ויין החושך', ר' יהודה ב"ר סימון, אמר הבדילו לעמול, שלא למלך שזרחה מנה יפה, אמר זה שלי אור, כי בעצרו הקב"ה את עולמו וצא את גדלו, אמר את כל בריה יכולה להשתמש בה, אלא אינו, וכן הוא אומר (ויאל ג) 'ונשורא עימינה שרא'. א"ל אפין הלוי, נעלו הקב"ה, ומעטף בה כעלית, והבדיק זו את עולמו, הדא הוא דכתיב (תהלים קד) 'עוטה אור כסלמה'. ורבען אמרו, ש'ירא לדקיקים לעמיד לצוא, משל למלך וצא את עולמו וצא את מנה יפה, ואמר זו לגני, וכן הוא אומר 'אור ורע לדקיק'. אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אימתי יצא אורו האור, אמר לו לנשיגוע הקן וצננה ירושלים אני מביא, שנאמר (ישעיה ט) 'קומו אורי כי בא אורך', אבל לאומות העולם שרעו להם לחושך, שנאמר (סס א) 'ויהי אור שיראל לאש וקדשו ללהבה, וצברה וכללה שיתו אפמירו ביום אחד', וכו' ונאמר (סס ס) 'כי היה התחורר יבסה ארץ, וערפל לאומים, ועלך יורה ה'.

האור כי טוב וכו' אגנו. ומבוא בספר דברי חמה אפריס (פי' בראשית): **וירא אלקים את האור כי טוב.** איהא בנדרש, 'כי טוב לגנו, ויגזו לדקיקים, וכו' משתמשין דקיקים בכל דור דור, וכו'. ושעמי מאדוני אפי' זקני הנפש"ט טווח ע"ז וללה"ה, הריק נגזו האור האור' ואמר שהש"ת גזו בתורה (פי' וזה השמטות ח"ל, רסד), ולכן משתמשין דקיקים בכל דור דור בלא האור, היינו ע"י המורה שיש בה אורו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו. כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות, מה שכתב הנפש"ט טווח זקני הנגזו ר' גרשון קוטיווי"ל, אפר שנסע לארץ הקדושה, ארץ שרחה הנפש"ט אורו (את רבי גרשון קוטיווי"ל בשבת בחור לארץ, ושאלו הנפש"ט במחבת מה זה עשה בתיך לארץ? והשיב לו דודי זקני הנגזו, שצאחו שבת עשה איזה גביר בתיך מילה בחור לארץ, ושלח אותו בתיך אחריו (בפומה, ביקק מרבי גרשון קוטיווי"ל) להיות מוהל אלנו. והנהו אשר קצרה היריעה מקבילי, אשר הסתכל ממש מסוף עולם ועד סופו. והכל היה ע"י אורו שנגזו בתורה: ויש לומר שזה מרומז בלאו פסוקו. וכל הנפש"ט (על הפסוק) פירש, 'את האור' בגימטריא 'צבורה'. נמלא מנאר ממש בפסוק 'וירא אלקים א"ת האור' כי טוב לגנו, והיכן גזו, ב'אלת האור' ממש, היינו 'צבורה' שהוא מספר 'אלת האור', והיא. וזהו ע"י הנפש"ט (מה) שהאפ עור ממש פנלא חס מפנש"ט, ע"ש.

האור כי טוב וכו' אגנו. ומבוא בספר דברי חמה אפריס (פי' בראשית): **וירא אלקים את האור כי טוב.** איהא בנדרש, 'כי טוב לגנו, ויגזו לדקיקים, וכו' משתמשין דקיקים בכל דור דור, וכו'. ושעמי מאדוני אפי' זקני הנפש"ט טווח ע"ז וללה"ה, הריק נגזו האור האור' ואמר שהש"ת גזו בתורה (פי' וזה השמטות ח"ל, רסד), ולכן משתמשין דקיקים בכל דור דור בלא האור, היינו ע"י המורה שיש בה אורו האור, שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו. כמו שראו עיני ממש כמה מעשיות, מה שכתב הנפש"ט טווח זקני הנגזו ר' גרשון קוטיווי"ל, אפר שנסע לארץ הקדושה, ארץ שרחה הנפש"ט אורו (את רבי גרשון קוטיווי"ל בשבת בחור לארץ, ושאלו הנפש"ט במחבת מה זה עשה בתיך לארץ? והשיב לו דודי זקני הנגזו, שצאחו שבת עשה איזה גביר בתיך מילה בחור לארץ, ושלח אותו בתיך אחריו (בפומה, ביקק מרבי גרשון קוטיווי"ל) להיות מוהל אלנו. והנהו אשר קצרה היריעה מקבילי, אשר הסתכל ממש מסוף עולם ועד סופו. והכל היה ע"י אורו שנגזו בתורה: ויש לומר שזה מרומז בלאו פסוקו. וכל הנפש"ט (על הפסוק) פירש, 'את האור' בגימטריא 'צבורה'. נמלא מנאר ממש בפסוק 'וירא אלקים א"ת האור' כי טוב לגנו, והיכן גזו, ב'אלת האור' ממש, היינו 'צבורה' שהוא מספר 'אלת האור', והיא. וזהו ע"י הנפש"ט (מה) שהאפ עור ממש פנלא חס מפנש"ט, ע"ש.

מביאת הקשרים

(קכד) בבחי' המבואר לעיל (אות ב' וג') שאלקותו יתברך מחיה את הכל, אלא שהוא בצמצום גדול 'כדי שלא יקבלו הימני ער יותר מכדי חיונו' ע"ש. (קכה) בבחי' המבואר לעיל (אות ד') שהאדהה שבעת מלושבת בימים ובמידות ובתורה, ומביא שם את הפס' 'יומם חסד יצוה ה' חסדו' ומבואר כאן בדברי ההרה בסמוך.

בי לקח טוב נתתי לכם. ופסוק זה שדרשו חז"ל, היו חלק מדברי שלמה המלך בהם הולך ומשורר את ישראל בהם הקב"ה לעוקב בחוכה, כדכתיב במשלי (ז, א-ב): **לִקְחוּ עִי וְעִי עִי מוֹסֵר לָב, וְהִקְשִׁינוּ לְעֵצַת בְּיָדְכֶם: יְדֵי יֶלֶךְ טוֹב נְטִי לָכֶם, וְחֻקֵי אֵל תִּשְׁמְרוּ:** ופירש המג"ד (סג): **שְׂמֵנו נְטִי מוֹסֵר אֵל וכו'.** אהם בני ילך חי, שמעו לעומד לאהב שבשמים המייסר על הבינה, והקשיבו לדעת אותה. **בי לקח טוב נטתי לכם.** לימוד טוב ומחוסר, אל מעוצו את המורה. ויבאר ברב פנינים

להלשיך (סג), שפסוק זה מלמדנו, לבל נאמר שמחמת שיעקר המורה היא חסודית, אם כן לנו למרות אחריה פִּשְׁעֵיהּ ופסק מלוותיה, מחמת שהי' הס' נבש' אל פנימיותה וכו'. **ח"ו: בי לקח טוב נטתי לכם.** אל יעלה על ליבך לומר, למה למה יפקיד הוא יתבדך על תורתו אשר נתן לנו, המנוגשת ומנוגמת אלנו, הלא הבחינה הסודית אשר לה היא העיקר אלנו יתבדך, אך בדרך הזה של התורה הנגלית, מה לו אם כל בנותותיו יהיו ממנה או מרוח מִבְּרִיתָנוּ (כלומר שנוכל להסיק את כל קדר הכנסת הטוב והשואה, אף מִבְּרִיתָנוּ, ומדוע נרבידים אנו בזה להראות המורה הנגלית), עם היות הבחינה הזאת בלתי מתייחסת אלנו בעצמותה כדכיל (מחמת שפסקת דבריהם גשמיים), וגם היא רק כמלבוש בלבד אל חוקיותה סודה. על כן אמר 'בי לקח טוב וכו', כלומר גם הולקתה ותפסם ביד אשר נטתי לכם', שהשמותיה כסס, לִקְשָׁתְלִמְרוּ, ולא עִיִּקְרָה הַשֵּׁס, הלא 'טוב' הוא (כלומר שהקב"ה הקִּשְׁקֵה למועלמנו, שנוכל לתפוס ולהשיג בה). ולא יעלה על רוחכם כי אחר שנחתי והלבשתי, סִלְקֵיהּ ידי הימנה, להיותה מלובשת בגשמיים, כי קדוש אני, ואחיה ככל עונן ממנה שמשלק העומן ידו הימנה. כי גם שנחתי לכם', עדיין 'אורתי' היא, לכן אל תעזובה, וזהו 'אורתי' אל תעזובי'. והוא, כי גם בזה דַּבַּק הסוד והרוחני, כשלשה הבנת ממשית הַקְּדֻקָּה בגמלתה.

וְתוֹרָה אור. רבינו משלים כעת את ראייתו לכן שהאור הגנוז היינו המורה, נקח שנקלחת המורה אור, נחנאמר בה 'אורתי אור', וזהו

מדברי שלמה המלך בני שבה המורה, ואחרתו לִיבֵךְ דבריה, כדכתיב במשלי ו): **כ-ד): יָגֵר בְּנֵי מִנְתָּ חֲדָי, וְאֵל פִּשְׁטָּ שׁוֹרֵת אֶתְּךָ: קִקְרָס עַל לִבְךָ תְּמִיד, עֵקֶשׁ עַל בְּרִיקְךָ: וְהִתְקַלְכֵן בְּאֶתְךָ, בְּשִׁקְךָ תִּשְׁמֵר עֵלְיָהּ, וְהִקְלִיטָהּ הַיָּד תִּשְׁקִיף: יְדֵי יָגֵר מִנְהָ, וְתוֹרָה אור, וְדָרְךָ שִׁיִּים שׁוֹקֵחֹת מוֹסֵר: לְשִׁמְךָ מֵאִשְׁתָּ רַע, מִתְּקַלְכֵן לְשׁוֹן נְכָרִיה: ופירש"י (סג): **בי נר מנחה וכו'.** כמו שהאור מאיר לעולם תמיד, כך המורה עומדת וכותה לעולם אל האדם. וכות מנחה עומדת לו לפי שעה, ואלה הנה שאלנו מאיר בחומיות. **ודרך חיים טובות מוסר.** מוכחות המוסר הם מטיים את האדם לחיים, נמנאם שהם דרך החיים. והמג"ס (סג) הוסיף ויבאר זאת עוד, ח"ו: **בי נר מנחה ומורה אור.** המנחה שהיא פרטית, נמשלת לנר פרטי. 'אורתי אור', המורה שהיא כללית, נמשלת לאור שהוא כללי. ויבאר המשל, 'הנר' אינו בוער רק בעצו אור, אלא גם שמו ופחיליה, וכן המנחה היא רק בעצו כלוא בְּגִוּיָהּ. והאור' מאיר מלד עצמו, כן אור המורה דבוק בעצם מלד שהיא גשמה אלקית, וגם אחרי הַקְּדֻקָּה, אור אלקיים מאיר על ראשם, ועבורותיהם בראשיתם. וכמו שט"ו האור מאיר הנה, כן ע"י רעסאק השלמות ישמור מנחה (לבל יפסוד בהם), ואלה עם האור חסיד' (אצט"ג, ה), ועוד, האור בן המלמלה והנר בן מלמטה, כן אור המורה מלמלה, ונר המנחה למטה, בענייני הַקְּדֻקָּה, וקשורה עם הנפש, שְׁדֻקְתָּהּ כשמן ופחיליה, שיתלבה בו האור ותאיר. **ודרך חיים****

טובות מוסר. שהגם שיש לו 'אור' ונר', לרוב ללכת בדרך חיים, שאם אינו הולך בדרך חיים, לא יועילו האור והנר, ומי המולך אותו בדרך חיים, 'מוכחות מוסר', שט"ו: שיקבל מוכחות השכל מן המוסר ויחלף ה', ע"י כך ילך בדרך חיים, ואז יועילו לו נר מנחה' ואור מורה' לשמרו מן הפחיתים ומן הקולטים ומן הנקדקים (כמו שדרשו פה חז"ל במסכת סוטה פ"א. ע"ט). ומובא בתנא דבי אליהו רבא (פ"א): **כל המנוחות שהאדם עושה בעוה"ו אין בהם כח להאיר אלא כאור הנר בלבד, אצל המורה מואירה מסוף העולם ועד סופו, שנאמר 'כי נר מנחה, ומורה אור'.**

וְצִדִיק נקרא טוב. רבינו מוסרף ומבאר כעת, שמצד האור הגנוז הגדומ שפסוק יורא אלהים את טובי, ובצדו' האור הגנוז הדיקיים הגנויים, הנקראים 'טובי', כפי שדרשו חז"ל במסכת מגילה (יב ע"א) 'אל' טוב אלא דיקי, שנאמר אמרו דיקי כי טובי, על שם האור שנגזר אלנו, והבאנו דבריהם לעיל בסמוך, במק"ט ד"ה יורא אלקים את האור

כי טוב וכו' לגנוז, ע"ט. והנה מירמא זו נשמה אף במסכת יומא (לא ע"ג, ח"ו): **א"ר אלעזר, אפילו בשביל דיק אחד טוב נבדל, שנאמר יורא אלהים את האור כי טוב, ואין טוב' אלא דיק, שנאמר 'אמרו דיקי כי טוב'.** ויבאר המהר"ם (סג): **שבביל דיק אחד טוב נבדל וכו'.** דרשו כן, לפי שבכל ימי בראשית האחרים קָסַם הכתוב לומר 'כי טוב' על כל מעשה אמתו יוס, חוק בניוים ראשון, שיה' עושה הכתוב ד'י טוב' על כל מעשה 'אור' קא"י דכתיב יורא אלהים את האור כי טוב, לדרוש מיניה 'שבביל דיק אחד כו', כפירש"י 'ראה אלקים דעתו לקיים אור של עולם, שבביל הדיקי שהוא נקרא טוב' ע"כ, על שם הכתוב 'אמרו דיקי כי טוב', על שם מעשים הטובים וכו' טוב האפון שיקבל לעוה"ב. ומה שִׁקְבָה פִּלַל העולם 'צ'אור', נראה לפי שמלכות בריאותו הוא האור הגנוז לדיקיים לעוה"ב, והוא נדרש ג"כ מפסוק זה, כדאמר בחגיגה (יב). **ונראה משום דכתיב 'אמרו דיקי כי טוב' בלשון יחיד, וסיפא דקרא 'כי פרי מעלליהם יאכלו' בלשון רבים, דרשו כן בדרשה, דקא"י על הבריאה, דאפילו בשביל דיק אחד נברא העולם.** ומובא בזה (שמות, יא ע"ג), שנקראים הדיקיים 'טובי', על שם שלימותם במידת היסוד, ח"ו: **'ומהר האשה ומלד בך, ומלך אותו כי טוב הוא' (שמות ב), מלא 'כי טוב הוא, א"ר חייא, דחמיליד מהול, בנין דרזא דברית 'טוב' איקרי, דכתיב 'אמרו דיקי כי טוב'.** רבי יוסי אמר, נהירו דשכינתא דההיר דיה ניקתא, דשעתא דחמיליד אִתְמַלֵּיאַת בל ביהא נהורא, כתיב 'אורא אורו כי טוב הוא', וכתיב 'יורא אלהים את האור כי טוב', ועל דא 'כי טוב הוא' כתיב, וכו"ל הוה. ופירש המתקום מדגש (סג): **דנטעי אמרו דיקי כי טוב.** ו'דיקי' הוא סוד הבריות. **ונטעי וירא אלהים את האור כי טוב.** הרי שמילת 'טוב' היא 'האור'. ועוד מובא בזה דרש (וישב, לו ע"ב, ספרי מורה): **ה"ו ואינו קרנת אלהים ל' טוב וגו' (מחליט עב). תא חוץ, כד בר גש אחקריב לאורייתא דחיקרי 'טוב', דכתיב 'אמרו דיקי' (קט) 'טוב לי תורת פיך', קִדְוִן אחקריב לקוב"ה דחיקרי 'טוב', דכתיב (מחליט קפה) 'טוב ה' לבל', וְקִדְוִן אחקריב למהו זכאה, כמה דלאת אמר 'אמרו דיקי כי טוב'. וכד אריה זכאה, שכניתא לא שריא עליה, ואוליפת ליה ריון עילאין בצארייתא. בנין דשכינתא לא אזדווגא אלא ב'טוב', דהא 'דיקי' ו'דיקי' כחדל אולין. וראה עוד בזה (בראשית, ל ע"ב), המבאר שסוד חיות 'טוב' מרמז 'לנח' האור הגנוז שנגזר ביקור, בחי' יוס אחד המאיר לעולם בתקד ורחמים, ע"ש כל הענין.**

לח' ככוב 'ואני קרבת אלקים לו טוב, שפי' בה אלקים מחיב לנפשי כל מִתְּקַלְכֵן למוהר"ן: הוא ורבה כשארם מתקרב למוהר"ן: הנקראת 'טוב', כמ"ש 'טוב לי תורת פיך', ע"ו הוא מתקרב לקב"ה הנקרא 'טוב', כמ"ש 'טוב ה' לבל', ואז מתקרב להיות דיקי הנקרא 'טוב', כמ"ש 'אמרו דיקי כי טוב'. ובשורה דיקי השכינה שוכה עליו, ומלמדת אותו סודות עליונים שבמורה. כי השכינה אינה מתחברת אלא ב'טוב' (כפיה דיקי, כ"י 'דיקי' (שהיא היסוד הקדמון), ע"ו), ו'דיקי' (שהיא הספירה), הולכים תמיד יחד.

מילואי הכמה

וְצִדִיק נקרא טוב. ראה מעלה במק"ט ד"ה 'ודיק נקרא טוב', בדברי הוהר שמדת היסוד נקראת 'טוב'. ובספר שניי אריה (שער ב) התייב לנאר ענין זה, שהיא המורה המגלה את הטוב הגנוז ועולם בתוך בחינות הרע"ס, ח"ו: דע כי המורה (יסוד) נקראת בכל המורה (יסוד), וסיומן 'אמרו דיקי כי טוב'. ועמה יש לנו לעוררך על הדבר, דע כי כל ההמשכות היוודות ממלכה מאלה כל הספירות העליונות, כולם פועלות על דרך הנוז והשלמות, ואפילו ירד דין לעולם במידת הפחד והבזורה, אם זה הדבר ע"י 'דיקי' (מדת היסוד), הכל בל על דרך הטוב הגנוז. ואין רעה פועלת בדבר לעולם, כי אם לענות אותו הפגם, לפי שהדבר בא לו ע"י הדיקי, והכל לעונה. וזהו סוד מה שאמרו חז"ל (ב"ר נא, ג) 'אין דבר רע יורד מן השמים'. ואם כן מה אם שאלמך הכתוב (מיהא כי) ירד רע מאלה ה"י? דע כי יש חון למחיות הספירות נעשים הנקראים

ר"ע, והם חון לספירות סביב, ולפעמים נעפלים למידת אלדי' ויורדים לעולם, וזהו סוד 'כי ירד רע מאלה ה"י', ואלה נאמר 'קיה'. ועל דרך זה נאמר בעשמה בראשית יורא אלהים כי טוב, ובסוף נאמר 'יהיה טוב מאד', ואמרו בבראשית רבא (י, א) 'והנה טוב', ו'יר טוב וכו', 'מאד' זה הַקְּדֻקָּה, כי אפילו הַקְּדֻקָּה כשכא ע"י מידת ד'יק, נקרא המות חיים וטוב. וזהו סוד שאמרו (בבבית ית), שה'דיקיים אפילו במיתתן קרויים חיים'. ועל זה נאמר (בראשית ב) 'וען הדעת טוב ורע', כשעשית אדני' הנקראת ע"י הדעת' תאכזה ממית טוב', כל מעשיה נקראים טוב, וכל חיים וכל מות הנחלים לעולם, הכל טוב. ועל דרך זה אמר נחום איש גס זו בכל נגע ובכל מחלה היאם עליו וגם זו לטובה' (מענית כא), ורבי עקיבא ע"ה היה אומר תמיד 'כל דעידין מן שמאי לנבז עבדי, כההוא מעשה דברכות דפרק היראה (ס) וכו'. אל מה שאמרה

הנזקק (א) את העטם שנקרא הדיק אור, וזו האור נבדל לגמרי מכל גשם, וכל אשר יש בו גשם יותר, אינו מאזיר נבדל (מעטמו), כי הגשמי יבטל האור. שכן ממלא בעולם, שכל אשר הוא גשמי יותר, הוא עבור וחסך ביותר, עד הגלגלים, שאין ספק שחומר שלהם אף ודק ביותר, עד שכמעט אינו נחשב חומר, ולפיכך אמר (דמלא י) וחסך מעט מעט זיהירו כוונת הרקיע, ולחומר בעולם לעמוד.

האש, שאין חומר שלו דק כל כך, אינו מזהיר כל כך, ויסוד הרוח אף חומר דק כל כך, ויסוד המים חומר יותר עב והוא גשמי יותר, אינו מזהיר כל כך, והאש שחומר שלה יותר עב ויותר גס, הוא חושך לגמרי. ומפני זה האור עצמו מסולק מן החומר לגמרי. וזה אומרים (מגנה יג), כי האור שנבדל בששת ימי בראשית האדם נופה בו מסוף העולם ועד סופו, וגו' לנדיקים לעמיד לנזוף, ר"ל כי האור שנבדל בששת ימי בראשית הוא אור גמור מסולק מן החומר, ולפיכך האדם נופה בו מסוף העולם ועד סופו, שאינו גשמי, לכן גנו' לנדיקים לעמיד לנזוף, כאשר היה העולם מסולק מן הגשמי, יהיה נפשות האור נבדל מן הגשמי לגמרי. אבל בעוה"ז שהנדיק יש לו גוף, אין ראוי לעולם רק אור שיש לו נפש גשמי, כמו התמה והלגנה, ולפיכך נגזר האור הראשון שאינו בגוף, ומן להס אור הוה שהוא בגוף. ומפני שהנדיק מסולק מן החומר, נקראו לדיקים אור, אשר האור מסולק מן החומר.

מיוזאי חכמה

למידת דיק יסוד, והמשכיל יבין, היינו שתעשו לבוש לדיק, ע"י שתקבלו ממנו מידותיו ויבוא למדינתו הספר שיעטלם כסם. ולמה זאת, ואמר כי טוב, לפי שהנדיק הוא דרכו להסמיה, טוב הוא לנזון הסמה, על דרך ויראל אלהים כי טוב, גנו' לנדיקים (מגנה יג), וזו חלומה, למה נמגלה הדיק, לכן אמר כי פרי מעלליהם יאכלו, היינו כשילמדו ממעשיו השרים, וזה חששו לו לבוש ויחל נסתר כנחמיה, כנחמיה.

אור דורע צדיק, ומוצא בספר דגל מחנה אפרים (פ' א, ד' חס מה הא אומר): אור דורע לדיק, היינו שהקב"ה לקח אור מתורה הקדושה, חודע אותו, וממנו נולד הדיק. וכל דיק לפי בחינתו, יש דיק שורשו וממנו או, ויש דיק שורשו וממנו אחרת. ומפני שיש ע"ה שהיה כללות ישראל, היה שורשו מכללות החוה, והיה הוא עצמו התורה, כמ"ש (שמות ג) ומצא אותו כי טוב הוא, ואין טוב אלא מורה (אבות ג, א), והיינו שראתה כי הוא עצמו התורה.

אור דורע צדיק, ומוצא בספר דגל מחנה אפרים (פ' בראשית ד"ה ועל לומר): חכמה עיקר בריאת העולמות, לברר הכל טוב מן הרע, ואם לא היה רע כלל, לא היה יצר מן האור טוב, וזו החוכמה יצר האור האור, וזו החוכמה הכחוש היותה האור טוב, וזו החוכמה על פני האדם, וזו החוכמה מרחפת על פני הים. וזו ידע מה שנשאל (דמלא ג), היינו שיעד מה שנמלא בחן החוכמה, כי בכל חושך יש מעט אור, כי בלא זה לא היה להחוכמה שום קיום. כידוע מה ש"ב ומלכותו בכל משלה. וזו החוכמה עשדות של לדיקים, אשר ע"י עשיות המלות ומעשים טובים שלהם, מעלים הכל להש"ת, עד שיבטל החושך לגמרי, ולא ישר רק אור הגנוז, שהוא המהימ אף כולם. וזה פירוש הכתוב ויראה עמיה שריא, היינו בחון החושך וכו'. וזה היתלית כל בריאת העולמות, באופן כזה כדי שיע"י המלות והיותיהם של לדיקים שעושים בכל עת, יבטל לגמרי החושך, וירשו וילבנו הכל ויבררו הכל, והיה יום אחד יודע לה, והיה הכל אור. לזה איתא במדרש (צ"ר א, ח), והורא עימיה שריא, אלו מעשיהם של לדיקים, שנאמר (מש"ד) ואורח לדיקים כאור נוגה. כי אלו רשעים כתיב דרך רשעים אפליה יו, אבל לדיקים כתיב ואורח לדיקים כאור נוגה. היינו שהולכים בכל יום ויום בחוץ מדשים כבדי להאיר להם, עד שישגו האור הגנוז לדיקים, עד שיבטל החושך לגמרי, וזה אמר הכתוב ואורח לדיקים כאור נוגה, כידוע מה ש"ב ונוגה, ובחנה גנו האור ג"כ כידוע. וירכז להאיר והעולמות והאחיה עד שישגו כולם קדושה, שילך ויחיר עד נכון היום, שיבטל הקליפות נוגה לגמרי, רק ישר כולה אור. כמו כן הם הדיקים, כמ"ש אור דורע לדיק, כידוע אשר צנת אפרים המלוכה למן השדה, ואח"כ יריך לחפור ולעודד אותה עד שיכופה ויבטל הגרעניים לגמרי, עם כל זה המעט שנשאר בחון האשך ממתיק ועושה פירות ומצולות, והקליפות מצטולות לגמרי, רק מהמעט עיקר האלוף שיש בו ממתיק הכל במקום. כמו כן הוא הכלית בריאת העולמות ושיות לדיקים זה העולם עד ביאת משיחו כמרה ימינו, הכל הוא לברר ולהאיר האור מהחושך, שיבטל החושך לגמרי וישר רק האור.

אמרו צדיק כי טוב, פסוק זה נאמר בדברי האהבה שאמר ישיעיהו לפני יהודה וירושלים, לנל לבו בדרכי הרשעים, אלא יראו לעוד ולרומם את הדיקים שבקדם, כדמיו בישיעיהו (ג, י-יא): אמרו צדיק כי טוב, פי פרי מעלליהם יאכלו: אוי לרשע רע, פי גמול יקרו יעשה לו. וישיעיהו (ס:): אמרו צדיק כי טוב, אמרו למי שהוא לדיק, כי טוב עשה. אוי לרשע רע, שהוא רע לעצמו ורע לאחרים.

גורם רעה לו ולאחרים. **אור דורע צדיק**, דבני משלים כעת את דאיתו לכן שהאור הגנוז ממנו לבני הדיקים הגנויים, מכן שהדיקים נקראים אור, כנאמר אור דורע לדיק. והנה מומר זה מדבר על השמחה שתשור לעמוד לבוא כאשר תמגלה מלכותו, ומוהיר את הדיקים, שאש"פ שנגלות אף אורם גלוי כך כך, על יעשו ממתן כן ויחטפו לרשעים, כי לעמיד לבוא ימגלה זה האור הודע לדיקים. וכן כתיב במהלים (א, י-יא): אלהי ה' שגארו רע, שגמ' נפשות סקידיו, מנד קשעים יגלים: אור יקע לדיק, ואלהי יג' שנקטה: וישיעיהו המ"ד (ס:): אלהי ה' שגארו רע וכו'. אחס אלהי ה', שגארו עושי הרע, ולא תפחדו מהם, כי הנה ה' שומר נפשות סקידיו, ויליס מן הרשעים ההם. **אור דורע לדיק**, לנזק הדיק יש אור דורע, ר"ל, כמו הורע דבר מה, הנה יתר תוליד השדה ממה שורע, כן הרבה שבר מוכן לדיק, יומר מאלו קיבל שכרו מיד (ע' מהר"א מענית טו). **ולשיעיהו לנ שמש**, לישרי לב דורע שמחה, וישר מהר"ל בצפירו נמיטת עולם (מבי

ואני תפלה

וגנו ברחמיך הרבים וזה הקרבן לדיקים אפתיים שומרי הברית בהכלית השלמות, רחם עלינו ודורענו מאתם ומפנינו, ובנו צדיק מהם וזה הקרבן אלהי באמת, ואלהי מהם קדשה וטהרה באמת, באופן שנופה מטהר קדושה בתשובה שקמה לפניך, יסור מרע ויעשוהו הטוב בעיניך תמיד וכו'. ונפח שרדמי עלינו הדיקים, וקדוה אותנו בכל פעם ויורדו עצמן אלינו ויקבשו ויכסו אורם הגדול, באופן שנופה שיתנהל לנו אורם הנפלא על ידו, ויהיה לנו כח יג' וישאב מהקמחם הגדול, ויהקרב עצמן אל העולם, וירחמו עלינו באהבה והתחלה גדולה, וכל מחשבותיהם יהיו לקרבנו ולא לרחקנו הקדוה, למען נזכה להיות דבוקים עמיה קדושים ונזך, ותובנו בבחם ויחיותם שנופה לדיקו אותה ולהתקרב אליהם באמת. ונזכה ידעת ויהייר אותך גם בעולם הזה, וכל מה שנתקרב אליך יותר נזכה לידע בכל פעם גדל ורחקנו ספק ורחוקנו לנו בכל פעם נפלאות גדולות, אשר אי אפשר להשיג ולדעת ספק בכל, כמו שאמר אלהי ידע את סודי, וכל דבר שישעיר לבבנו שנופה להתקרב אליהם ויהשינו מרחוק ידעת אלהיך, אשר אי אפשר לדבר מזה, כי אם קל חר כפוח מה דמשער בלביה, כמו שכתבו "עוד בשערים בעתה", כל חר לפנים מה דמשער בלביה (דיקת ס).

יתגלה ש'ום רב בעולם שיתחברו כל הפכים יחד. וכאנ
 בליקו"ה (ח"מ מוקין ה, ג): עיקר השלום הוא בין שני
 הפכים. כי השי"ת ברא את העולם כזמה וכמה שניוים לאין
 מספר, כגון קור וזום, כך וקסה וכו'. וכן בני האדם משויים
 צדעוטיהם מאוד, כי כמו שהם
 משויים צדעוטיהם כך הם משויים
 צדעוטיהם, כמ"ש צמדש (ממד"ר
 נא, ג). וכל זה בשביל להשיג ולהכיר
 אותו יתבדק על ידי זה דייקא, כי
 כל השניוים נמשכים במצינת
 הנמנומים, שהם המידות והספירות,
 שצדס כמלס אלקומו כזמה שכלייה
 נפלאים, עד שמתגלים המידות, שהם
 נראים כהפכים זה מזה, שזה חסד
 וזה גבורה וכו', זה דין וזה רחמים וכו', ומשם נשתלשלו ונתהוו
 כל העולמות וכל הברואים, ומשם נמשכין כל השניוים שיש
 בהם. ועיקר קיומ הבריאה ע"י השלום וההכרעה בין המידות
 כידוע, וכן ככל הדברים שבעולם שנגברו מלכרעה יסודות, אש,
 רוח, מים, עפר, שהם צבצבס כהפכים זה מזה, זה קור וזה
 חום וכו', ועיקר קיומ וחיות כל דבר מדומס לומס חי מדבר,
 כשהיסודות ממוזגים בו כזמו השוה, כזמנית ההכרעה ושלום
 בין היסודות. כי כשח"ו מתגבר יסוד אחד נגד חצירו, הוא
 מורגן הדבר והריסותו. כמו כי הוא כזומות, שעיקר כל
 הנמנומים שעל ידה הם כל הבריאה, שהכל כאשר לכל לא היה
 כי אם כדי להשיג השגות ולוקות, אי אפשר לצוץ להשגת
 אלקות כי אם כשווכין לכלל כל הנמנומים יחד, להכריע ולמוחן
 השלום כזיניה וכו'. ועל כן גדול מעלת השלום בין חרס לחצירו,
 כי כל אחד משרחל הוא למנוס ושכל מיוחד, ועל כן דעתו
 משונה מחצירו, אבל כריכין שיוכלו יחד כזהבה, שיצולו לידי
 הכרעה ושלום וכו'. אבל כשפוענין זה כזה, ואין נוהרין זה
 מזה, והולך אחד נגד חצירו, אי יזוק אחד מחצירו, וכן ככל
 הדברים שבעולם, להורות שכל הדברים שבעולם שהם הפכיים
 זה מזה, כולם כולס להעולם, כך שזיהרו להתנהג כזס כזמו
 השוה, ואל כל אחד מועיל ומסייע לחצירו, וע"י כולם יחד כליס

אל מכלית המכוון כגשמיות וצדעוטיהם. על כן כריכין ליזוהר
 מאוד שלא ילך אחד נגד חצירו כלי ככרעה ושלום, שאז יזיקו
 זה את זה וימקלקל המכוון. וזמה יבין האדם לכל הדברים
 שבעולם, שזריך להסתמק מאוד מאוד ממחלוקת, וכלי לנקס
 קקאה ושנאה על חצירו, אדכרע
 יסתכל ככל כומו לדון את חצירו
 לכף זכות. כי לפעמים דמה
 להאדם שחצירו ממכוון כעשוי
 להקייטו, מתממט ששעה דברים
 שהם כנגד עיניו וזולו, וכחמת
 חצירו לא קנן כלום כנגדו, רק הוא
 עושה דבריו לפי חומו, לזרוך
 פרימקו, ומי שחול קסדן וגו
 לכעוס ח"ו, אי חיכך נוטר שגאה
 על חצירו, מתממט שלפי דעתו הוא כנגדו, ו"כמים הפנים לפנים
 וכו" (משלי כו), ואזי גס חצירו עומד נגדו, עד שנמתור מחלוקת
 בין שניהם. וכחמת הוא כזמים, כי לא נמהוה המחלוקת כי
 אם ע"י שלא השתל כל אחד לדון את חצירו לכף זכות, שאינו
 ממכוון לדעתו כלל, רק חסר דעתו שבודאי כיוון להכעיסו,
 מחסר ששעה דברים כנגד רזונו והנגמו, אש"פ שחמת חצירו
 עשה כזמיתות לזכרו, לא להכעיסו וכו'. וזמה יכולין להבין ככל
 הדברים שבעולם, שהאדם כריך לרדוף אחר השלום, ולדון את
 חצירו לכף זכות, ולא יאחר פלוני יקפס פרימקו, כי לזס רשות
 לעשות המשא ומתן, ולזס רשות, ואין חרס נוגע כזמה שמוכן
 לחצירו, ולעולם יעבור האדם על מידותיו, וכזה יכל מיני
 יחסיים כדין, טוב יותר לברוח מדק"ל ודק"ל, וימתין הוא
 כמקומו, ויוותר לחצירו שילך חמילה, כדי שלא יצול לידי ריב
 ודין ומחלוקת. כי טוב לכבול איזה מניעת רוח, או איזה הפסד,
 מלצוץ לידי מחלוקת, שיפסידו הרבה יותר ככפלי כפליים. מכל
 שכן וכל שכן מחלוקת ושנאה חיים כשציל כבוד ונחמן כעלמא,
 שאובד מזה פרימט כזמים, כי אין העולם מתקיים אלא על
 השלום, כמו שאמרנו כזמיתו ז"ל (והר קסא, קטו).

ואני תפילה

ותמשיך שלום על
 עמך וישראל לעולם,
 והבטי כל מיני מחלוקת
 מן העולם עד אשר על
 ידי רבוי השלום יקשבו
 והקרבנו כל הרחוקים
 לעבודתך ויזראתך
 פאמת. אפילו הרחוקים
 מן הקדש פאר מאד
 בתכלית הרחוק אפילו
 המשקעים והמלככים
 ככל מיני תועבות
 ונפלים וכליזים. כסם
 יתעוררו פאמת. וישבו
 אצריך מפקום שהם.
 על ידי כח הצדקים
 האמתיים העוסקים
 חמיר לצלות אדנותך על
 ויקפסם אדנותך על
 כל באי עולם ויקששות
 שלום בין ישראל
 לאביהם שבשמים.
 ותמשיך גם עתה
 בעולם הזה השלום
 הנפקא שאמת עתיד
 לצלות קעתיך לבוא,
 כמו שכתוב "ויר זאב
 עם כבש וזמר עם קדי
 וידן ועגל וכפיר וטריא
 יחדו ונער קטן נהג כב.
 לא ידעו ולא ישיחותו
 ככל הר קדש בי יקאה
 הארץ ויהיה את י פנים
 לים כמים". והקנא
 מקרא שכתוב "בורא
 גיב שפתים, שלום
 שלום ירחוק וקרב
 אמר י יזארתו. שלום
 רב לאוהבו תרחק ואין
 קמו כמשו". י עז קעמו
 יתן, י יבדך ואת עמו
 בשלום". אמן נצח קפה
 קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

קעז (קס"ה ג).

מיצואי חכמה

וכשיתגלו הצדקים הצפונים והתורה הצפונה. ומוצא כספר כמר שס
 טוב (ח"א, פד): **ויאל אליהם אל סאור כי טוב וגו'.** דרשו ר"ל
 ר'אה הקצ"ה שאין העולם כדאי להשתמש באור הראשון, וגמו לצדיקים
 לעמיד לבוא. והקסה הר"ק מוהר"ק רוב כער ממשויעש וזה"ש כסס
 רבו הנעש"ט, היכן גמו וכו'. ומיך, ל'אורה, זו מורה" (מנילה טו),
 ומחמילה רזה יתן אור נגלה של המורה וסודמיה לעולם, ואח"כ גמו
 הקצ"ה, והיכן גמו, כסיפורי מעשיות של המורה. אבל לצדיקים עמיד
 לבוא אליהם האור, כמ"ש (משלי ג) 'אלס תפקסנה ככסך וכמטעוטים
 מחפסנה, או מפני יחלס ה', ודעת אליהם ממל'. וזה שאמרנו 'וגמו לצדיקים
 לעמיד לבוא, ר"ל, שעתיד לבוא לצדיקים האור, ע"י שדורשים את השי"ת
 ע"י המורה. וזהו שאמרנו (ויק"ו יג, ג), שלעמיד לבוא 'מורה מדסה מלית
 חלל, וקסה, הו לא יחליף חלל ולא ימיר דמו, אלא הכוונה שירש
 הקריות שבה, וכדיכר חלל כן שמות השי"ת ומנצין שלמות העליונים.

כי הם ג"כ אביהם אותו מאוד אהבה אמיתית. והנה אללם, היינו אלל הקלי

עלם והרשעים, וכן אלל אומות העולם, זה הוא עיקר שיהיה אהבה ורעות. כי זה עיקר אללם בעולם. ואעפ"כ אינם זוכים לה, כי אין להם

להקרב לדין אמיתי, יש להם אהבה אמיתית וכו'.

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

ליקוט נחצ

האהבה הואת היא ימנעה מהומו ולמעלה מהמדות. וכן מוצא
 חז"מ (נחל) כענין אהבה המיתמית שיהיה בין הצדיק ואשוי,
 ו"ל: אהבה שיש בין הערשעים וקלי עולם אינה כלום, כי אינה אהבה
 אמיתית, רק כל אחד ממכוון לטובת ולהנאת עצמו, והכל כשציל מנופה,
 וכל אחד מתקנא חצירו. אבל אהבה שיש בין הכשרים והיראים, כפרט
 אהבה שיש בין הצדיק ואשוי, זאת אהבה אין לשער, והיא אהבה
 אמיתית, אהבה עזמית כחמת לאמתו. כי הצדיק אוהב את אשוי
 כזהבה גדולה ורבה מאוד, וספן כעובטם מאוד כחמת. אם היה אפשר
 לו היה עומן להם כל הטוב שכלל העולמות. וגם כעוה"ו הוא רוצה
 שייטב להם מאוד, אש"פ שאין זה טורך גדול כחמת, כי העיקר הוא
 טובת העוה"ב הנחל, אש"פ הוא רוצה כעובטם מאוד גם כעוה"ו,
 שיהיה להם כל טוב, חרות מלוייתות וגיונות וכיואל, להכעיסם להרשעים
 שיש להם כל זה. מכל שכן אם היה יודע שהם מתפללים ככוונה וכיואל,
 שיש להשי"ת נחת מהם, כודאי היה לו מענוג וחסר רוח גדול מאוד
 מזה. וכן גודל אהבה של אשוי הצדיק להצדיק הוא ג"כ גדולה מאוד, כי
 עולם והרשעים, וכן אלל אומות העולם, זה הוא עיקר שיהיה אהבה ורעות.

כי זה עיקר אללם בעולם. ואעפ"כ אינם זוכים לה, כי אין להם

להקרב לדין אמיתי, יש להם אהבה אמיתית וכו'.

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

האבה אמיתית כלל. אבל להכשרים הידלים הזוכים

כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו'. ויארר הפל"ס (ג, כ): כי מי שזוכה שפיה את יצרו וינצל הימי רע שלו לגמרי, אז הימי טוב שלו לנד, היינו האהבה שיש לו עם הש"ת צימן וצמידות, הוא בחינת האהבה שצדעת לפי מדרגתו, וגם כי עי"ו הימי טוב שלו מקבלין מאור האהבה שצדעת כנ"ל. ועי"ו שמקבל ממנו הארת האהבה שצדעת, עי"ו ממיאלל יתבעלו ויפעלו המדות רעות שלק, ויעלו מהם הימי טוב המלוכסס בהם, ויקבלו ג"כ התנווללות מאור האהבה הזו, שהוא בחינת האהבה שצדעת לפי מדרגתו, שזה בחינת כפי שפתי כהן ישמרו דעת, היינו מה שהוא יכול להוליא מכה אל הפועל ולהציאו לבחינת דיבור קליל, הוא לפי מדרגתו בחינת דעת, שהוא מעלה המזמן והמידות. וגם כי מאחר שפיה את יצרו, ועי"ו מקבלין הימי טוב שלו מאור האהבה שצדעת, אשר שם ג"כ חושך לא יחשיך ממך, ועל כן בכל מקום שמסתכל שם נופל הרע משם, ועי"ו יודע את המורה אפילו מדברים גשמיים, בוודאי מרב כזה מורה יבקשו מפיהו.

נמצא שהמדרגה הפחותה של עולם היצירה, הוא בחינת דעת לעולם העשייה שתחתיו. נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השי"ת במדותיו ובזמן, הוא בחינת אהבה שברעת שלמעלה מהזמן, להארם שהוא במדרגה פחותה ממנו:

וזו שאמרו רבותינו ז"ל (מ"ק פ) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו,

הואיל וסגנו שומעיה, הא דלרבי ליה רננן לאו כלום הוא, דמוטב דלא ליה לפי מיניה. ובענין יופק שגנו ע"ג צ"ב בזה את הדמיון בין הכופר את יצרו למלאך ח"ו: **דומה למלאך.** אף שלא נמייסם אל המלאכים לא זכות ולא חובה, ואיך נדמה אליהם את האדם בעל הבחינה, אך יזכר ע"פ מה שכתב רש"י בפרשת וירא (ע"פ ב"ר מה, ה) ל'צבכס אין כתיב כאן, אלא ל'כס, מגיד שאין יס"ו שולט במלאכים, עד כאן. ר"ל ואין להם למלאכים אלא לב אחד. אף הרב אשר מורה יבקשו מפיהם, ראו להיות דומה אל המלאך, להיותו גובר על יצרו הרע, ושלא לייסם לו רק לב אחד^(פ).

וזו שאמרו רוי"ח כי שפתי כהן וכו'. לשל (אות ג) ביאר דיבנו שע"י שפופה את יצרו צימי הרע, בנתי"ו מלאכיו גיבורי כח, נופל ומתגבלל הרע שאזכר על טוב ואמויות המורה המיחה מקום זה, ומגשך להם הארה גדולה למעלה, ואזי זוכה לנרץ ולבנות את אמויות המורה, בתי"ו עשי' דברו, ומגבלה לו המורה הגבוהה, בתי"ו לשמוע בקול דברו, ובעת מרחיב ומכבד צוה עוד, כאלו שייך בעיקר לצידיקים הגדולים כמעלה, הדומים למלאך ה' נבואות, שיש לבקש תורה מפיהם, מתמתט שבכוסם להאיר שלימות מדרגת המורה, הגבוהה והנעלמת בכל מקום, וכפי שהסבירו חז"ל במסכת מועד קטן (יז ע"א) על דרך ההלכה, שאין ללמוד תורה ממלמד חכם שאינו כופה את יצרו, ח"ו: י"הסוה לורכבא מרצען דהווי סגו שומעיה, אמר רב יהודה, היכי ליעבדי, לישמתייה, ריככי ליה רננן, לא לשמתייה, קא מימתיל שמה דשמתייה. אמר ליה לרבה בר בר חנה, מריה שמיע לך ביה. אמר ליה, הכי א"ר יומקן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו^(פ), כי מלאך ה' נבואות הוא, אס דומה הרב למלאך ה' נבואות, יבקשו מורה מפי, ואס ללא, אל יבקשו מורה מפי. שמהיה רב יהודה. ופירש"י (סו): **ואס לאו אל יבקשו מורה.**

וענין יופק שגנו ע"ג צ"ב בזה את הדמיון בין הכופר את יצרו למלאך ח"ו: **דומה למלאך.** אף שלא נמייסם אל המלאכים לא זכות ולא חובה, ואיך נדמה אליהם את האדם בעל הבחינה, אך יזכר ע"פ מה שכתב רש"י בפרשת וירא (ע"פ ב"ר מה, ה) ל'צבכס אין כתיב כאן, אלא ל'כס, מגיד שאין יס"ו שולט במלאכים, עד כאן. ר"ל ואין להם למלאכים אלא לב אחד. אף הרב אשר מורה יבקשו מפיהם, ראו להיות דומה אל המלאך, להיותו גובר על יצרו הרע, ושלא לייסם לו רק לב אחד^(פ).

כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו'. בנפוק למה שהציא את דברי חז"ל על פסוק זה (מובא בג"ה פקודים), דורש רבינו גם את המלה ל'שפתי כהן' ממנו על שליומת מדרגת אהבה שצדעת כנ"ל. ומורה יבקשו מפיהו, שמתנו דייקא ראי לנקש ולגלות את המורה הגבוהה כנ"ל. והנה פסוק זה נאמר גבי הכרית שכרת ה' עם הלוויים, כדכתיב במלאכי (ג, ד): וידעקס פי שטקפין לליקס את הפנוליה הזאת, להיות כריתו אתו הפנייה והפולוס, ויחטאס לו מוכח וייקלפי, ומפני שמי נסת הוא: תוכח אמת היתה פסיהו, ויעלה לא נמלא פקפיקו, פשלוס ופמיאשור הלף אפי, ופדים השיבי מיעון: פי שפתי כהן ישמרו דעת, ומורה יבקשו מפיהו, פי מלאך ה' נבואות הוא: ופירש"י (סו): **צריפי סיפס אמי.** עם רשע

מיצואי הכמה

המדרגה הפחותה של עולם היצירה הוא בחי דעת יצואים הנושאה שתחתיו. ראה לשל במק"מ ד"ה מה שעשה המנה וכו' בדברי הען חיים (שער לה, ג), המגלה שמחיות מדרגה העליונה, נעשית בעמלה שורש עליון למרינה שמתחיה. והנה סופה ענין זה, הוא כדי שיתקשר כל העולמות ופריטיס יתדיו, לגזק המעט חימום יתקרב בהם. וכמוכאל כל זה שצריכה רבה בען חיים (שער מה, ג) שער ארדו אבי"ם, א), וכפי שפירש דבריו בנחיות כספר פתי שפיר (מדי אבי"ם, פחה יח), ח"ו: כל ד' עולמות אלינות, בריאה, יצירה, עשיה, הם קשורים זה בזה, שכמו ש'מלות' ד'א"ק (דארס קדשון, והוא עליון ביותר, שורש ל' עולמות אבי"ם), נעשית עמיק' (תלק מפיחת המנה) לאלינות, ומתלבט ככתר שלג, כמו כן בחינה מתחומה של אלינות, היינו נקודה אחרונה של מלכות דידה, יורדת לבריאה, ונעשית ראש לשבעות עים כבוד עמיק. וכן מלכות דבריאה נעשית עמיק ליצירה, וכן מליצה נעשית ענין הקשר והאחד מפי שכל מלכות כונת מלואות העולמות היה בשביל גילוי יצוה וטובו לולתו, ובשביל החמיסה והעבודה, להפך רע לטוב וכו', ועל אופן הזה כל העולמות מקושרים יחד בקשר אמיק, שלכן העבודה של התחומים גורם שנינו מיוקן או לקולל ח"ו בכולם. וזוהי נעשה שורש גם לתחומים, שהם לז דמות של כל העולמות, להיות מקושרים זה בזה, והם כבוד דלח"ס (דומס, זומח, מה מדרג), שיש בחינה ממוענת בין כל אחד ואחד מהם, כמ"ש העבועים, וכמ"ש ג"כ מרן הרב ז"ל (ע"ו שער מה, א), שהקור ממנעי בין מדבר למי, ואלויה שהיה (מן נביה, ע"י מעשה כלאים מ, ה) בין

חי לזומת, ואלמוגו, בין דומס לעולמת, כי הרי אלו היה נגד עולמות אבי"ם (אלינות בריאה, יצירה, עשיה), וד' אמויות חיים ייתכנן. ולכן ע"י האדם המדבר ועבודתו, גורם מיוקן לכל הדלח"ס, והסיופן ח"ו גורם לקבל כלכולם. וכמו שיש בחינה ממוענת בין א"ק (הם קדשון) שהוא מדרגה למעלה מסדר העולמות הארבעה, וביניהם, כמו כן יש בחינה ממוענת בין הנשמה, שהוא (השגחה איה) גבי הגופים כור בחינה בגול, ובלי זמן, והוא (אמה בחינה ממוענת איה) בחינה מתחומה שנכנס האדם שמתלבטת בגוף האדם, שהוא במדרגה אלינות נגד הדלח"ס. והוא סוד שם הוי"ה פלמה, הכולל כל העולמות, קויו של י נגד א"ק, וד' אמויות חיים של עולמות אבי"ם, וע"י קשר הזה עולים ויכללים עולם אחד בחיבור כבוד התפלות והמונות, שנקשרים היכולני בתיכלין, והם סוד העמודים שבין היכל היכל ובין עולם העולם, כידוע.

וישארו יל' כי שפתי כהן וכו'. ראה מעלה במק"מ ד"ה ושארו יל' כי שפתי כהן וכו', בדברי הנמשל במסכת מועד קטן. ומימאלו זו מובאל גם בחינה (טו ע"ג), בני אלישע בן אוביה, הנקרא אפי"ר^(פ), שגמר רבי מאיר מורה מפיו. ומיאלו שם, שמי שהוא גדול ויפיה את יצרו, אין לו להשוט שימךן אחריו, כדפירש"י יול ללמוד מורה גם ממקומות רעים. ח"ל הגמ': רבי מאיר היכי גמר מורה מופימיה דלחר, והאלמר רבה בר בר חנה אמר רבי יומקן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' נבואות הוא, אס דומה הרב למלאך ה' נבואות, יבקשו מורה מפיהו, ואס ללא, אל יבקשו מורה מפי. אמר רב ליקסי, בני מאיר

מסילת הקשרים

קלג) 'בקשו דייקא, בבחי' המבואר לעיל בירש המאמר שצריך ל'בקשו' שלום. כלומר, שצריך לבקש מזה הצדיק את הארת אמויות התורה וגיילוי, כמתבאר במהלך התורה. קלד) בבחי' המבואר להלן (אות ד) שכפיית היצר היינו שיקשר את ליבו לדעתו, ובבחי' המבואר לעיל (אות א) במק"מ ד"ה ביה' האהל דבר וכו', מדברי המשנה 'ככל לבבך בשני יצירי', ע"ש רובן. קלח) בבחי' המבואר לעיל (אות ה), שהאהבה שהאב אהב את בנו זה בחי' אהבה בפועל, אולם האהבה שיש שהבו במוח האב זה בחי' אהבה בבחי' כלומר שמתמתט שכפה הצדיק את יצרו, על כן זכה להוציא מחשבתו מן הדעת ומביאה לירי דבורו, בבחי' תורה יבקשו מפיהו, וזה כמוביא מכת אל הפועל. קלז) וראה שם בדברי הגמ' באריות, שישע אור בתי קול, וראיות לכך שדוחים את תשובתו. ולעניינו יתבאר, שלא ראה שהאבת ה' ישיכת גם במקומות, ולא הבין שאפשר לשוב מכל מקום אשר הוא שם, כדלעיל (אות ב). ויחכן לרמוז, שמתמתט שלא כפה את יצרו, ע"כ לא האירו לו אמויות התורה כראוי, ואדרבה נצטרפו לו לרע, שראה בדברי התורה עצמים שדחת תשובתו. ולעומתו רבי מאיר שכיול גם להוציא וליגלות התורה שנוצצת אף אצל מי שהוא גימס, בבחי' אמויות מצטרפות.

לי מעשה היה למלמד חכם אחד שנתפרסמו עליו מעור שמועות רעות ונתעולת על זמנה, רב יהודה לחבירו, מה נעשה פקענו, אס נציהה, הרי האמרים שמקומי לרבינו לו (סוה רכס), ואס לא נציהה, הרי מתחלל עי"ו אס שמים, ואזי פנת ואמר לרבה בר בר חנה, האס שמעת מרבויתך דבני בענין זה (אס נעמיס השתט כריו סקן טיקו הפלגריס), אמר לו רבנ"ל, כן א"ר יומקן, מהו שגלמר כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' נבואות הוא (פסחה וי הכין הול מלאך, שגלמרטו הכטוב, שאס דומה הרב למלאך ה' (למזר סיחא יח) שפיר, אפי' דפי תפעסו, און יבקשו מורה מפיו, אול אל קיהו רב יהודה ללמו מלמד חכם.

ואני תפלה

ואני תפלה קעלות בקל פעם מדרגא דרדקא וכו', ונקה שפתי ישראל יבקשו זה קוה באהבה ואורה ורומח ובשואל קרול עד שקבל ישראל גיבורו וירישו זה את זה ממדרגה קמדרגה ופמקרה למקרה עד בקדשה דרדקה, עד שזכה קעלות קרוב המעלה העליונה של הקדשה, עד שזכה להפליץ בק יי אלהינו ואלדי אבותינו קעלמי עד ויצצה נצחיה (יקיפת חב).

השגת להכונה, והוא הורן קדוש ה', ופינתם אשר קינא לנאקויו. ופינתם לאמר 'כניני נתן לו את ברייתו שלום' (שם). ואמנם לו מורא. החיים והשלום נחמי לו, צעבור מורא וְשִׁבְרָא. ופירש המ"ד (ס:): **שלוש וצמיחה שלן אמי**. ר"ל צעבור מלחומי היה רודף אהרן לעשות שלום בין הבריות, ולהדריכם בדרך מיסור'קה"ל. השיג מעון. ע"י מוכחמוי השיג בני אדם מרובים, לבל יישא העוון אשר תרס לעשות. וביאר הרמ"ד וואלי (ס:): **ורבים השיג מעון**. נמסעק תמיד זה הצדיק לתקן את בני אדם המעומים ולהחזירם

צמזובה^(קט), ולכן נשכר לו היסוד הקדוש, אשר על ידו החזיר מן העומאה אל הנמשך כל רבים עמים. חסר קוד צירור הגילולות ע"י היסוד^(קט), למי שמצין צעמקו של דבר. וצדא דא כתיב 'שלוש וצמיחה שלן אמי ורבים השיג מעון'. **יעמור דעם**. והצדיק הזה המתקן והמזכר, הוא שנקרא 'כהן', צניות המסכתו ומספרו לכדני מזל הימני, לקדש את הכרוקים ולהשיב את הנדחים, ובשכר זאת הוא זוכה להיות נכלל בקוד הדעת ממש, וזה קוד 'כי שפתי כהן ישמרו דעת'.

עושה ובונה אותיות התורה, וזוכה למשמע קול התורה מלעילא, בוודאי מזה הרב, תורה יבקשו מביהו.

ביאורא חכמה

קרא אשכח ודרש (ועליו סמך שגמלד מאחר), 'הט אונן ושמע דברי חכמים, ולבין שתי לעמתי, 'לדעתם' לא נאמר, אלא 'לדעתי'. רב חנינא אמר, מהבא, 'שמעתי בת ורמי וסתי אונן, וְשִׁבְרָא עמן וביני אבין וגו'. ה"קשו קראי אהרדו: לא קשיא, הא בגדול הא בקטן. כי אמר רב דמי אמר, אמרי נבטריה, רבא רבי מאיר אכל קאמא, ושאר שיקלא יקרא. דרש רבא, מאי דכתיב 'אל גינת אונן וירדתי לנאות כצביי הגלגל וגו', לָפָה נמשלו תלמידי חכמים לגלגל, נומר לך מה אונן זה, אט"פ שמואלך צביט וצנאיה, און מה שצנבוטו נמאס, אף תלמיד חכם, אט"פ שוקר, און מוראו נמאס. אמאמיה רבא בר שילא לאליהו, אמר ליה, מאי קא עביד הקב"ה. אמר ליה, קאמר שמעתא מפוריייה דכולהו רבנן, ומפורייה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה, אמאלי. משום דקא גמר שמעתא מפורייה אדמר. אמר ליה, אמאלי, רבי מאיר רימון מאל, מוכו אכל קליפתו וקא. אמר ליה, השתא קאמר, אמאלי בני אומה, בני אשדא מלטה, שכניה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מורושי. אם כך הקב"ה מטעבר על דמן של רשעים. ק"ו על דמן של צדיקים ששפך. ופירש"י (ס:): **לדעתם לא נאמר**. אלאנא ברשעי עסיקוין (כלומר שחכמים אלו יבול ללמוד תורה מפיו. **שאלה** פרי החינוך הנאכל בתמיהה. **שיאל** ברשיה הנורא. **שאלה** עמכש דברי אומר שמועה מפיו.

דרכו, והיה צניע להשיג ולמחר ליסע לניחא. ודאנו עמסם על ציטול מורה צומן הרב היה. למואלי שנת קודש הלכו אל הרב, ליפטר ממנו לניחא. ויאמר כי ישלח אחריהם לפת מועד, ואז יפסור אותם לשלום. וביום שלישי נצא לפני הרב, וְצָרַס לשלום, ואמר להם כי יבקש מפייה, וסא לאו, אל יבקשו מורה מפייה, כַּפְּפִירו מלַךְ ה' צנאומ? המדרש שמה, ויצאו אליו, ויאמרו אליו, הרב צריך אוננו בשלום, וציוה עלינו כי גם כבודו יפסור אוננו בשלום. ויאמר הרה"ק מוה"ר יושע, אמרו חו"ל 'אם הרב דומה למלך' ה' צנאומ, יבקשו מורה מפייה, וסא לאו, אל יבקשו מורה מפייה, כַּפְּפִירו מלַךְ ה' צנאומ? הראיתם אותו - לדעת על ידו אם הרב דומה אליו? אחי אחי, הפירוש הוא, אם הרב נעלם ונמחר דרכו, כמו המלך ה' שהוא נעלם ונמחר מעין כל חי, מַכַּד כוה קְלָדָה מורה, וצרכס בשלום. ויאמרו האחים הצדיקים איש אל אחיו, און רוח ה' דובר בקרבנו, בלי ספק הרגיש הרב אשר טמונה בליבנו כי לא יִשְׁקָה לנו דרכו, ולא די הרב ו'ל, כי אם גם תלמידו הוא איש אשר רוח ה' בו נגלות מלפניו לצננו, ועמה ו'ל, מלאכי בית שמואל ימרו, ונראה לרבי, וללמוד ממנו דרך ה' לאהבה וליראה. וְיִשְׁבּוּ האחים הצדיקים איש רבים, ויקבלו את דברי הרב המגיד צניעה ביראה. וְיִשְׁבּוּ צנאומ את דברי קדשו, וצונן אל רב היו מופלגים ביראה, אשר לא נמלא חכמה. ועליהם אמר הרה"ק המגיד ו'ל, מלאכי בית שמואל לוי, רב היו נדלקו, וְצָרַע עֲקָפִי כס ינאן אש אחר, ונדלקו כולם, ונמחרה האור בפעם אחר עד למאור. **דרימא מפייה** ה' צנאומ. ויפא דנגל מנהא אפריס (פ' ימרו, ד"ה אם את הדבר) שמעתין מן אלו" העשתי ו'ל, שפעם אחד נא אליו איש אחר, וביקש מאיחו שאימנו לו מורה, ונשיב לו מזה הפסוק (י' שפתי כהן ישמרו דעת ומורה יבקשו מפייה, כי מלַךְ ה' צנאומ הוא, ודרשו חו"ל 'אם הרב דומה למלך' ה' צנאומ, מורה יבקשו מפייה, וסא לאו, לאו, והקשה, און יִקְרָא רב כוה צדוה, שיהיה דומה למלך ה' צנאומ. גם צריך להבין מיבא 'יבקשו' מפייה, כי היה נכון לומר 'שמעתי מפייה. ואמר הוא ו'ל, שכן הוא הפירוש, 'אם הרב דומה למלך ה' צנאומ, היינו כמו מלַךְ העומד תמיד במדינה אחרת, כך הוא עומד תמיד במדינה אחרת. והנה יש צניעת קטנות וצניעת גדלות. והוא שאמר, 'אם הרב דומה למלך', היינו שיש לו צניעת עומד כמו מלַךְ אט"פ שזה אי אפשר לעמוד תמיד על המדינה אחרת, כי נופל לפעמים אל הקטנות, מכל מקום גם קטנות שלו הוא גדלות ג"כ לאדם אחר, רק נגד צניעת גדלות שלו הוא קטנות, ולצניעה זו נקרא 'עומד', היינו שאינו נופל לשפלות ולקטנות מאור, רק נמשך לקטנות נגד צניעת הגדלות שלו, כל אה לפי צניעתו^(קט), אז 'מורה יבקשו מפייה', 'יבקשו' דייקא, היינו שמוחר לשאלו ולבקש ממנו שאימרו מורה, כי אינו צריך לחשוב שמה הוא כעת בצניעת קטנות ואינו יכול כעת לומר מורה, כי צודאלי לא נפל לצניעת קטנות כוה, שלהו הוא צניעת עומד, רק הקטנות שלו נפא צניעה ומודריה שלו.

מפילת הקשרים

(קלו) בבחי' המובא לעיל (אות א') ש'צדיקים נקראו ג"כ ברית שלום', ראה במקו"ח (שם) ד"ה 'צדיקים שנקראו וכו', ע"ש. (קלח) ראה במילוא"ח לעיל (אות א') ד"ה 'צריך לבקש שלום' בבחי' האבות דרבי נתן בזה, ע"ש. (קלט) בבחי' המבואר לעיל (סוף אות ב') שאנו צריכין לומר לוח המשוקע במדור הקליפות והוציא עצמו מן הכלל, שאף ממקומו יכול לצפות את הש"ת ולשוב בתשובה שלימה. (קמ) ובבחי' המבואר לעיל (אות ג'), ע"ש. שכופה את יצרו ומכניע הירע את האותיות שהיו מפורין ומפורין בלשונות העכו"ם, בולטות וצטרפרות, בשכל זה יתכן לרמוז גם לבחי' קיבוץ הניצוצות המפורין והנחנין, ע"י תיקון הברית והיסוד, והבן. (קמא) בבחי' המבואר לעיל בסמוך. שתחתית מדינה העליונה נחשבת כלפי מדינה תחתיה כאהבה שבדעת. כלומר, שכאשר הרב תמיד היו במדינה שבגובה יותר מהתלמיד, שוה בחי' מלאך (כמבואר בדברי הבעש"ט הללו), אז 'מורה יבקשו מפייה', כי כל מה שיהיה יהיה בבחי' אהבה שבדעת לפי מדינת השומע, והבן.

לח אם כן הרי סומרים הפסוקים או את זה או לנגדו רק מהותם המלאך, או קף מכל אהו, און זה קשה, שהפסוק המהיר, מנחם בני שהוא מ"ח גדול ויכול לזכור מלכות צדיקים רשומ, ואילו הפסוק האומר מדרב על תלמיד שאינו חכם כל כך, שהוא יכול למשך אחר הרב שאינו גנון, וע"כ אסור לו ללמוד ממנו. כאשר הגיע רב דימי מתי' לבל, אמר כשם חכמי ארץ ישראל משל על דרכו של רבי מאיר שאמד מלחה, שרבי מאיר אמר מלחה, אכל את שבר הפיי ורק את הברעיים הוולו. והיו שרבי נקח מלחה אל הטוב. דרש רבא ורביה

מיהבא, 'שמעתי בת ורמי וסתי אונן, וְשִׁבְרָא עמן וביני אבין וגו'. ה"קשו קראי אהרדו: לא קשיא, הא בגדול הא בקטן. כי אמר רב דמי אמר, אמרי נבטריה, רבא רבי מאיר אכל קאמא, ושאר שיקלא יקרא. דרש רבא, מאי דכתיב 'אל גינת אונן וירדתי לנאות כצביי הגלגל וגו', לָפָה נמשלו תלמידי חכמים לגלגל, נומר לך מה אונן זה, אט"פ שמואלך צביט וצנאיה, און מה שצנבוטו נמאס, אף תלמיד חכם, אט"פ שוקר, און מוראו נמאס. אמאמיה רבא בר שילא לאליהו, אמר ליה, מאי קא עביד הקב"ה. אמר ליה, קאמר שמעתא מפוריייה דכולהו רבנן, ומפורייה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה, אמאלי. משום דקא גמר שמעתא מפורייה אדמר. אמר ליה, אמאלי, רבי מאיר רימון מאל, מוכו אכל קליפתו וקא. אמר ליה, השתא קאמר, אמאלי בני אומה, בני אשדא מלטה, שכניה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מורושי. אם כך הקב"ה מטעבר על דמן של רשעים. ק"ו על דמן של צדיקים ששפך. ופירש"י (ס:): **לדעתם לא נאמר**. אלאנא ברשעי עסיקוין (כלומר שחכמים אלו יבול ללמוד תורה מפיו. **שאלה** פרי החינוך הנאכל בתמיהה. **שיאל** ברשיה הנורא. **שאלה** עמכש דברי אומר שמועה מפיו.

אם הרב דומה מפייה ה' צנאומ. ויפא דנגל מנהא אפריס (פ' ימרו, ד"ה אם את הדבר) שמעתין מן אלו" העשתי ו'ל, שפעם אחד נא אליו איש אחר, וביקש מאיחו שאימנו לו מורה, ונשיב לו מזה הפסוק (י' שפתי כהן ישמרו דעת ומורה יבקשו מפייה, כי מלַךְ ה' צנאומ הוא, ודרשו חו"ל 'אם הרב דומה למלך' ה' צנאומ, מורה יבקשו מפייה, וסא לאו, לאו, והקשה, און יִקְרָא רב כוה צדוה, שיהיה דומה למלך ה' צנאומ. גם צריך להבין מיבא 'יבקשו' מפייה, כי היה נכון לומר 'שמעתי מפייה. ואמר הוא ו'ל, שכן הוא הפירוש, 'אם הרב דומה למלך ה' צנאומ, היינו כמו מלַךְ העומד תמיד במדינה אחרת, כך הוא עומד תמיד במדינה אחרת. והנה יש צניעת קטנות וצניעת גדלות. והוא שאמר, 'אם הרב דומה למלך', היינו שיש לו צניעת עומד כמו מלַךְ אט"פ שזה אי אפשר לעמוד תמיד על המדינה אחרת, כי נופל לפעמים אל הקטנות, מכל מקום גם קטנות שלו הוא גדלות ג"כ לאדם אחר, רק נגד צניעת גדלות שלו הוא קטנות, ולצניעה זו נקרא 'עומד', היינו שאינו נופל לשפלות ולקטנות מאור, רק נמשך לקטנות נגד צניעת הגדלות שלו, כל אה לפי צניעתו^(קט), אז 'מורה יבקשו מפייה', 'יבקשו' דייקא, היינו שמוחר לשאלו ולבקש ממנו שאימרו מורה, כי אינו צריך לחשוב שמה הוא כעת בצניעת קטנות ואינו יכול כעת לומר מורה, כי צודאלי לא נפל לצניעת קטנות כוה, שלהו הוא צניעת עומד, רק הקטנות שלו נפא צניעה ומודריה שלו.

כי שפתי בהן ישמרו דעת וכו' שיתגלה ע"י הרב הזה האהבה שבדעת. וליקו"ה (מוכה ג, א-ב) צ"ל ענין זה בקשרי המאמר ח"ל: רב, שהוא הליקוי, נקרא בשם 'כחן', כמ"ש (מלאכי ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת, ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צלאות הוא', ודרשו ר"ל (מ"ק נז, א) 'אם הרב דומה למלאך ה' צלאות' וכו'. כי כהן הוא צנינת חסד, צנינת אהבה, שהוא צנינת המורה שהרב מגלה, שהוא צנינת אהבה.

שדעת, שעי"ו נמצאה לחיות החיונים לגמרי, כנ"ל, וזה בעצמו צנינת אור רב מלעילא כנ"ל, והכן הדברים היטב. וממשך מוהר"ה לנאר את דבריו בזה, ומבאר הדברים על נהמן השמוע"ס את מלכות יוון, ח"ל: ועל כן זה הליקוי שיש לו זה הכת, כי זכה לאהבה שדעת, הוא צנינת כהן גדול, שהוא צנינת אהבה העליונה שדעת, שהוא צנינת אהבה גדולה, צנינת כהן גדול, ועל כן על ידו דייקא היה עיקר הנס של תנוכה.

כי ככל המורה כולה מנוגש אהבתו יתברך (דלעילא חזק ד), אלל העיקר התגלות המורה והכנעת הימי רע הוא ע"י הליקוי והרב האמת שזדור, שזכה לצנינת אהבה שדעת. כי הכל אחד. כי ע"י הליקוי הוא גיבור כח שפכה את יצרו, ועי"ו היה ליצו נרשוחו וקיסר ליצו לדעמו (דלהלן חזק ז), ועי"ו זכה שקיצלו המידות שלבז אור האהבה שדעת, ועי"ו זכה לאהבה שדעת, ומחמת זה דייקא הוא יכול להכניע ולכפות את הימי רע, שכלל מקום הגורו רואה ומתכלל ונפל הרע ונתגלה הטוב, כי הרע נחבטל נגדו. ע"י שאין מתגבר שיהיה הוא רק למטה, בזמן וצמידות, ושם יש ימי טוב וימי רע, ועל כן יש להם אחיזה שם, אלל למעלה, צנינת אהבה שדעת, צנינת סמרי תורה, שם אין להם שום אחיזה כלל. ועיקר אחיזתם למטה ח"ו הוא רק מחמת אורן וזכין שמתקשר האהבה שצמיים עם האהבה שדעת ותקבל שאין שום, ע"י שאין מתגבר שיהיה ליצו נרשוחו ואינו מקשר ליצו לדעתו, אזי הוא ח"ו צנינת (משלי טו) 'נרגן מפריד אלוף', ופטר ח"ו האהבה שצמיים, צנינת הימי טוב, מהאהבה שדעת, ואזי ח"ו מתגברין הימי רע ויונקים מהם ומכסים עליהם כנ"ל. אלל הליקוי שפכה את יצרו וזכה שיתקשרו ויכללו הימי טוב, צנינת אהבה שצמיים, נצמיים אהבה שדעת, כי ליצו נרשוחו כנ"ל, על כן אין להרע שום שליטה נגדו, על כן נופל ונתבטל הרע נגדו, כי אין להימי רע שום שליטה ואחיזה כלל בצנינת אהבה שדעת. ואפילו בצנינת האהבה שצמיים אין להם שום שליטה כשהיא מקושרת ונכללת עם האהבה שדעת. ועל כן חיפך כשהליקוי האמת מכניע אלל השפטים הימי רע בזכות הגדול, ומגלה צנינת הימי טוב, נמוסף בהם מיד אור רב מלעילא כנ"ל. וזהו בעצמו צנינת אור האהבה שדעת שנתגלה ע"י הליקוי האמת, שהוא אור רב מלעילא, כי משם עיקר האור. כי חיפך כשהליקוי מכניע הימי רע ומגלה הימי טוב, אזי נתקשר חיפך הטוב, שהיא צנינת האהבה שצמיים, עם שורשו, שהוא האהבה

כי היוונים, שהם מלכות הרשעה, נטמאו כל השמיים, שהוא צנינת הדעת, היינו צנינת הדעת והמורו המלוכבש למטה, ששם יש ימי טוב וימי רע, וגם שם הוא צנינת דעת שחוק תורה. כי הדעת מתפשט בכל הימים והמידות, ומחמת שיש שם ימי טוב וימי רע, על כן צנע התגברותם נטמאו כל השמיים, שהוא צנינת הדעת והמורה של הימי טוב, ע"י אחיזה הימי רע כנ"ל. וכשזכו מלכות בית שמונאי ונחום, נעשה נס ומלאו זלוחות של שמן שהיה חסום בחומתו של כהן גדול (שם כא), זה צנינת (שמות ז) 'שמן משחת קודש', היינו הדעת העליון, ששם האהבה שדעת, שהוא צנינת סמרי תורה, שהוא בחומתו של כהן גדול. כי אין מי שיזכה לזה כי אם צנינת הכהן הגדול, שהוא צנינת אהבה העליונה שדעת. וע"י השמן החסום הוא של הכהן גדול, שהוא צנינת סמרי תורה, צנינת אור האהבה שדעת, ע"י נעשה נס. כי ל"א היה צו להדליק כי אור יום אחד, כי אור הדעת הוא לא יתגלה כי אם לעמיד לנור, שהוא צנינת (ומכ"ה יד) 'יום אחד הוא יקדע לה' וכו', ונעשה נס ודלק שמונה ימים'. כי ע"י כח הליקוי גיבורי כח המתגברין על יציריון, ע"י"ו הם ממשיכין אור האהבה שדעת, עד שיאיר אור האהבה שדעת צאהבה שצמיים וצמידות, כי ליבס נרשוחם, ומקשרים הימים והמידות שכלל לאור האהבה שדעת, ומקבלין הימים והמידות אור משם, שעי"ו וזכין לטעם אור האהבה שדעת גם בזמן וצמידות. וזהו צנינת הנס הנ"ל של תנוכה, שהשמן של כהן גדול, שהוא צנינת האהבה שדעת כנ"ל, שעיקר האחיזה הוא רק לעמיד לנור, צנינת 'יום אחד הוא יקדע לה' וכו' כנ"ל, שזהו צנינת 'שלא היה צו להדליק כי אם יום אחד' כנ"ל, ונעשה נס ודלק שמונה ימים', כי אור האהבה שדעת שהוא צנינת 'יום אחד', האירי צאהבה שצמיים, שהם שבעת ימי נרשוחם, שזכו להדלק נרות תנוכה שמונה ימים, כדי שתאיר אור האהבה שדעת בתוך השבעה ימים, שהם צנינת שבע מידות, צנינת 'מידות ימי' כנ"ל.

ואני תפילה

רבונו של עולם, יי אלהים אמת, ברוך ויבדיל אותה יודע את צפוני רבי, אשר בנפשימי התקדש שפלי, מאד נכספה ונב פליה נפשי לחצרות יי, קבות לתקדש הליקוי האמת שייכלי לחושיעני מצרות נפשי, לחושיעני מקוונותי, ולחושיעני ארץ באמת, ופי יתן דעת ואמתה, הייתי מודיע על הקדים מקפין על התבעות' לתקדש ארץ, 'מספר צעדי אגדוני', על פי רחם עלי בחסדך הקדושים, ונבני צלחות ימים ושנים על נה, לקבשו ולתפשו כפסך ובמסמאונים, עד שאזכה לקבא את שאובה נפשי, שאובה מהרה שיתגלה לי באמת הליקוי האמת השך לשגשג נפשימי. ואזכה לתקדש ארץ באמת. ואלי ומנעני שום מונע, ואלי ויכבני שום עובד. רק אובה לייך ולירין אחריו בכל כחי, ואובה לתאבון שפליה ונתקף ונבונה, עד שאזכה לשאב על ידה ומקבולתי הקדושה. ותחשוב מצוהו ואחידים לקיימי מעותיו חוצה. (יקו"ה ע"ב)

ליקוטי הנחצ'

כי שפתי בהן ישמרו דעת וכו'. ומוכח רשעי שצמיים (לג): **אם כתיב חזמה למלאך ה' צלאות היינו שפטים על יצרו אזי הוא חזמה למלאך ה' צלאות.** וכל זה הוא היסוד מצנינת עמלק. כי עמלק הוא צנינת עובדות ושמיות גויים, בצנינת 'רשעים גויים עמלק', והוא צנינת הליקוי, כמו שמבאר בחו"ק (מל, קס). על פסוק 'עמלק יושב בצרך אגג' - 'אל ירד ידו'. כי גם עמלק הוא מתנגד לאהבה שדעת, כי הוא צנינת דעת דקליפה, כי זה צנינת מה שאמרו חז"ל (מנחות יז) 'מלא יח' כי אין השם שלם עד שיקדע ורעו של עמלק, צנינת (שמות ח) 'כי יד על כס יח', כי הוא מפריד בין י"ה ל"ה (והר נשא, קכח), דהיינו בין הדעת להמידות. גם פסוק 'כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' פשוטו קאי על הכהן גדול, דהיינו צנינת אהבה הכהן, שהוא מנוגש כוחו של עמלק. כי עמלק שלט על אלו שפלטם הענין (ולקו"ה יי מלא תחלתו), שהיה הענין בזכותו של הכהן (שעתי ט), נמלא שכל אלו שהיו תחת ענוי הכהן לאו שלט בהם עמלק, כי אהבה שהוא צנינת 'כי שפתי כהן ישמרו דעת', הוא ממש היסוד של עמלק. **ויבטל אל חסד לעשות אור האהבה שדעת וכו' אפילו עובד צנור אימים וכו' מביקש אל ליצו לדעתו וכו', אלל הרשעים הם נרשוחו לית וכו'.** וכבר כתבנו למעלה שעמלק הוא מפריד בין הדעת והנס, לנעוה את התקשרות אלל להדעת. גם בנוגע לענין מה שאמר רבינו שהרשעים הם נרשוחו ליבס, ענין זה אמרו חז"ל (ב"ר ז, ח) בנוגע להקן, שמוזכר בו 'ואומר הן צליו', אלל הליקוי ליבס נרשוחו, כמ"ש 'זמנה היא מדברת על ליבס', 'ואומר דוד אל ליצו', 'זכס דניאל אל ליצו', 'ואומר ה' אל ליצו'.

בוודאי יודע הוא את התורה אפיו מדברים גשמיים. ואימא בליקו"מ (מ"ג, א): כל אדם צאשר הוא שם הוא לרין לקשר שלטו ממקום שהוא להחיות ולהשי"ת, שהוא צנינת חכמה עילאה. אלל אם מפריד שלטו והכמות ח"ו מהשי"ת, זה צנינת (משלי טו) 'וגרן מפריד אלוף', שמתפירד אלופו של עולם, וגורם ח"ו פגימת הלגנה, ע"י שאינו מקשר חכמה תמאה בחכמה עילאה, דהיינו שאינו מקשר החכמות של כל העולם להשי"ת ולהחיות, שהוא צנינת חכמה עילאה כנ"ל. אלל הליקויים אמיתיים הם מקשרים חכמה תמאה בחכמה עילאה, כי שיחתם של הליקויים אמיתיים שהם משחית ומתפסדים שיחת חולין היא יקרה מאוד מאוה. וכמ"ש ר"ל (ע"ו ע"ו) 'שיחתן של תלמידי חכמים לרביין לימוד', כי הליקוי האמת בזהו עולמות החרבין ומגביה חכמה תמאה, ומקשרה עילאה, ע"י שיחתו וספודי דבריו שמדבר עם המון עם. כי החכם על המון עם שחיים ומקשרים אותו להשי"ת הוא נפרד מהחכמה עילאה, אלל הליקוי האמת מקשר השכל של ההמון, אפילו השכל החכמה של הרשע, להשי"ת. וזה ענין מה שהליקויים מדברים עם אנשים שאינם הגויים, או אפילו עם עכו"ם (אך כשמדבר עם עכו"ם, אזי הליקוי מולו הטוב ממונ, והוא נאלץ אפס וריק, שזה צנינת מה שהרב משה את המלך). כי כשהליקוי מדבר עם רשעים, והליקוי מגביה שלטו ומקשרו להשי"ת, אזי מנלה ומקשר שלטו ממקום שהם להשי"ת. כי הליקוי האמת נמלחם שלטו, ומדבר עימם נפלאה וצמלחכסה גדולה, ומקשר כל הדיבורים להשי"ת, ועי"ו מציאם לידי תשובה.

מפילת הקשרים * קמב ראה במקו"מ ד"ה 'הרשעים הם ברשות לבן' שהבאנו כל זה, ע"ש.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

המדות והדמים הם נבלעין בלב. וכפי בליקו"ה (מו"מ מלכות ה, ט): ה'נר היואל מעדן להשקות את הגן' (בצדקו ג), זה בחינת החיות הנמשך מהראש והמוח למוך הלב כדי להחיות את כל איברי הגוף. כי בכליות האדם, נקרא כלליות הראש, שהוא הגולגולתא, בחינת 'עדן' (מק"ר י, יט, נח), ששם שורש החכמה והמוח, שם שורש החיות של כל האדם, כמ"ש (קהלת ו) 'החכמה תחיה', ומשם נמשך החיות למוך הלב להחיות את כל הגוף, שזו בחינת 'נר היואל מעדן', שהוא הרוח חיים הנמשך בשורשו מהמוח, 'להשקות את הגן', האדם הלב, שממנו נמפרדין כל הכוחות וכל החיות לכל איברי האדם שכלולים מהרצפה היקרות, ששם בחינת ארבע מידות, שזו בחינת 'משש יפרד והיה לארבעה ראשים'. וכן בענין המידות הנמשכין מהארבעה יקרות, שכולם נמשכין ותמפרדין מהלב, שהוא מקור כל המידות לטוב ולרע, כי עיקר כל המידות בלב כמו שמבואר בהתורה 'מי האיש החפץ חיים'. והעיקר להמשך שורש החכמה שבחיות להחיות ולהשקות את הלב, שזה עיקר חימות וקיומו בגשמיות ורוחניות. כי ע"פ החכמה שבחיות רחוק מאוד מכל החיות והמידות רעות, ועיקר המלחמה, לקשר החכמה שבחיות עם הלב, בבחינת (דברים ד) 'יודעת היום, והשבות אל לבבך', שלא יהיה נדרשות ליבו, רק יהיה ליבו נדרשותו. והדיוק האמת נגד העולם הוא בחינת 'ראש', והעולם נגדו הם בחינת 'גוף', ועיקר המיקון כשזוכין להיות מקורב ומקושר להנדיק כמו הגוף עם הראש^א, שהיה נמשך 'הנר היואל מעדן', דהיינו החיות, מהנדיק, 'להשקות את הגן', שהוא כלל הגוף, שעיניו הלב, אשר 'משש יפרד וכו'', שמשש נפרדין כל המידות הכלולין בארבעה יקרות, ששם בחינת ארבעה ראשים כנ"ל.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

ואני תפלה

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

מיוזאי חכמה

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

מסילת הקשרים

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

הרשעים הם ברשות לבן אחר שביאר לעיל (אות ו') שלהשגת אור האהבה שבדעת גם צוה"ג, זוכים הנדיקים ע"י שופין ירס לדעתם, מופק עמה לנאר, שאף כל אדם יכול להשיג ולטעום פני בחינתו מזה האור, כפי מה שזכרנו לבינו לדעתו, ומשום כך הרשעים אינם זוכים לזה האור, מחמת שהם נדרשו יהי"ר שפליט. וכן דרשו חו"ל בצדקו רבנו רבה (גה, י) את לשו"ת בצדקו (גה, כה) גבי העצמות יתברך שלא יביא שם מבו, 'ויאמר ה' אל ליבו, לא אספיק לקבל עוד את האדמה בעבור האדם, כי יר לב האדם רע מעוררו וכו'.

היום תחילת עלינו, היום נפגש דעתנו ותעשר שכלנו ותתקבל מחנו ודעתנו. ומחמת זה באים עלי קשות ובכבדים ועקמומיות שפליט, ויבדלנו וימקדנו וימקדנו את דעתנו ויבדילנו מאר, עד שאני יבדל דעתה לקרב לשום דבר שמקדשה קראו, ורוצים לרחק אותנו לגמרי, הם וישלום, מעבודתה באמת. רבנו שיש עלינו, אתה ידעת את מרירות לבבי, אתה ידעת את העקמומיות אשר שפליט. אתה ידעת מי ומי העומדים עלינו בכל עת ובכל שעה. קור רבו צדי, ורבים קמים עלי, ואני ידענו בערות נפשנו הקרבים, שיש לנו על ידי תאוותינו הרעות, שחטאנו וישענו וישפשיענו לפניך הרבה מאד על ידי שהלכנו אחרי ישריות לבנו הרע ופגמנו בשמך הגדול, וכפנו עולמות נחבולי על ידי ונותנתנו הקרבים פאשר אתה ידע ידע בכות פגמים נקמנו על ידי פשעינו הקרבים (מק"ת סא).

מקור חיים שכל בעליו דעת האדם ושלנו הוא מקור חיות, וכדפי' בספר משל (טו, כ-כג) בשם המשכיל והחכם: **תְּפַלְּלַיְךָ על דָּבָר יִמְלֵךְ טוֹב, וְיִצְוֶנָה זְכוּת יִשְׁכְּרְוּ: לְמַסָּס לְגַד יִקְרָא יְצוּן, וְיִתְקַן פְּתָסִים יִקְרָא לְקַח: מְקוֹר חַיִּים יְסַלְּלָה דַּעַלְיוֹ, וּמוֹסַר אֱוִילִים אֱוִילָה: לְגַד חֶסֶד יְסַלְּלָה פִּיהוּ, וְעַל פְּתָסֵיו יִקְרָא לְקַח: וּפִירִישׁ רִדְיוֹ יִיהוּ (סס):** **מקור חיים שכל בעליו** השכל המנון בלחם, מקור חיים הוא לבעליו, לפי שהוא ראוי לתקור ולהצין בשלנו הדרכים הרלוים לצורא ימנרן, ולהמלוחט אליו ברה. **מוסר חוילים חולט** אש"פ שהשכל הטעני המנון בלחם, מולחמו להכיר הרע והטוב, ולהכין הדרכים הרלוים, כמ"ש 'מקור חיים שכל בעליו', אצל יכול האדם לעוות שכלו הטעני ולקלף יסדו, ע"י ההרגל, החממה והנחירה ברע, כי אחרי שיחמוד פועל העבדיות, ויחבר בלחמה הרשעים או בנחמדם, יהפוך לנצח, והוד שכלו יהפוך עליו למשחית, כי החלטה פְּעוּר עֵינֵי הַשֶּׁלֶל, וההפך והחממה יחלפו ההכרה, על דרך מה שכתוב (שמות כג) 'כי השודך יִפְעוֹר וגו'', ואמרו ז"ל (כחצות קה): 'לא יראה האדם מוצה לעלמו, והאוהב לא יראה מוצה לאלהבו'.

והמא"ד (סס) ביאר את כל טובות השכל והדעה הרמוזים בפסוקים אלו, וחי"כ: **מעל דבר ימלך טוב וכו'**, המענות יוצפה לטוף הדבר, ימלא טוב, כי ילניה. ואם אחר כל ההתבוננות יבטח בה, אשרי לו. **לחם לנ יקרא נצון**, למי שלמד חכמה מרבו, סופו יקרא 'נצון', כי יתחכם להצין דבר ממנו דבר. **ומתקן פתאים יוקרא לקח**, הממתיק אמרים לזולת, למשן יערב לו, להיות מנובל על הלב, הנה יועיל גם לעלמו, כי בזה יוקרא ללמוד להכין מוקד החיבה הדבר. **מקור חיים שכל בעליו**, השכל הוא לבעליו כמעין הנובע חיים, כי בעצבו זא לו חיים. **ומוסר חוילים חולט**, הייסקורים הנחלים על החוילים, הם

בעבור הַלְּקַסֵּס. **לנ חסד יתפיל פיוו וכו'**, ילמד את פיו להמתיק אמרים, וכאשר יהיו שגורים על שפתיו, יוקרף עוד לומר, להצין מוקדיות הדבר, אם כן בלחם ההשכלה מן הלב אל הפה, וחזרות לזכרון מן הפה אל הלב, עד אין תכלית, והמלגיים (סס) ביאר: **לחם לנ יקרא נצון**, ההגבל צין 'לחם' וצין 'לחם לנ', 'לחם' ו'נצון' קיבל חוקי החכמה, וזכל זה עדיין יש בליבו מלחמה נגד יצוריו החלוח והדוף, אצל 'לחם לנ' הוא מי שליבו, ששוא לחם המושל שלו, הוטעב בעצבו על יצוריו החכמה, ואין לו מלחמה פעמית כלל, כי ממון ההרבל והלילוד נעשה זה כטעב אצלנו.⁹⁵ **מקור חיים שכל בעליו**, עמה

יפרש בלחם אופן צין החכם לנ חוקי החכמה עד יגיע צם לבלל 'דעת', ומפרש, 'מקור חיים' הוה ששואב לחם מנמו את ה'דעת', 'בעליו' של המקור הוא השכל, שהגם שלא ישיג חוקי החכמה בנח הבינה, ישיגם ע"י חם השכל, שהוא כח מד שיש בלחם להשכיל אמיתיות ועלמות, ולהשכיל גם חוקי החכמה ועניינים רוחנים שגגים מניחת האדם, ויש גם שכל טוב, שהוא הריו"ק אשר יחול על החכם לנ, וכמו שאמר (משל יג) 'מורה חכם מקור חיים, שכל טוב יתן חן, כלומר שגם השכל טוב הוא מקור חיים, והוא יתן חן ומניחה מלח ה' להשכיל שגגות. והוא יבדר **מוסר חוילים חולט**, כי הגם שחכמה ומוסר חוילים בוו' (שם א), כי הם מסתפקים ומטיילים ספיקות פילוסופיות על חוקי החכמה ועל שורשי המוסר הגנויים על יראה ה', השכל יבדר האמיתיות ע"פ מוסר השכל, ופְּיָגֵר את החוילים ויבדר הַלְּקַת שלהם וספיקותם ע"פ השכל⁹⁶). **וזה בנח החכם לנ**, כמו שאמר (שם ג) 'כי מצא חכמה בליבו, ודעת לנפשו יקָסֵס, להליץ מדרך רע, מאיש מדבר הספוכות'.

ואני תפלה

יקוטי הנחה

מקשר הלב להדעת, שאו הוא כסיל, בחינת (משל יח) 'לא יספוק כסיל מצבונה, כי אם בהתגלות ליבו', או הוא רחוק מעונג וכבוד לקדושה, כמ"ש (משל יט) 'אז נלחם לכסיל מעונג, ועוד מביי צו (משל יז) 'לא נלחם לכסיל כבוד', אצל נקדושת שבת או הוא זמן החכמה והבנה, בבחינת 'ולקדש ה' מכוזב', בחינת (משל ג) 'כבוד חכמים ינחלו, ורז"ל דרשו (שבת קכ) 'כבדוה כבודם נקיף', כי מחמת שאו התענוטין הימי רע, שהם בחינת לבושין חסוכין וחסורין, וְפַתְקָפוּן על הימי טוב (כמכור זכא ב' שכל מה שמשלחל אהו ומתחלם יהוה לנחמ, חלוקת מלוש עם כבדושים רבים יומר), והימי טוב הם בחינת לבושין דהרינו, לבושין קדושים, שמלושם ביה אהבו ולקוחו ימנרן (מנזכר בלוח ד'): שש"י אהבו אשה את ישאל, הלבים את עלמו בחינת (המורה), על כן בשבת לריכין לשנות המלבושים. **וזה וכדעו משעות דמחוי** היינו שלל ליק דברי עלמו ואחר שרירות ליבו ח"ו, בבחינת (קהלת יא) 'הִלָּךְ דברי לבי', שוה בחינת (משל יט) 'לִאֲנֵת חֹסֶן תִּסְלַף דְרִירָה', רק יקיים 'בעל דריכין דעיה' (שם א), שיקשר ליבו לדעתו, שש"י ויכל למזלח את הש"ת בכל מקום, אפילו בדברים גשמיים, ולדבק את שמש אליו ימנרן, בלחופן שיהיו כל מעשיו לשם שמים וכו"ש ר"ל (ברכות סג), וחו עיקר כבודו ימנרן, בבחינת 'מלח כל הארץ כבודו'. **וזה מנחל מטפין חרני דער**, היינו שלל יבדר שום דיבור מחפלי עלמו, רק מחפלי שמים, שש"י בונה את אמותי התורה ומנרפס לטוב, שוה בחינת (המלה ק) 'עושי דברו, לשמוע בקול דברו', 'דעגדין להאין דבר' וכמכורז בפניום (לוח א) וכו', וזה גורם שמכל ענייני חפלו יהיו נצנון ועניין דברי תורה, ע"י אמותיות בולטין ומנטרפין ע"י 'ארתת קדושת שמש', רק בשבת עממה עממה ילריין לנעט גם מזה, שלל לדבר שום דיבור רק מחפלי שמים ממש (שבת קיג), אפילו בקשת דריו אסור כמו שדרשו ר"ל (רומלנו שבת עמח), וחו אז **מסענו על ה'**, דרשו בזה"ו (ימרו, פת) 'לח עמיקח' כי זוכה לבחינת

מיוואי חכמה

מקור חיים שכל בעליו ויבאר רבי יוסף יבגיטילא בספרו שערי צדק (שער ג) שהמשמח החיות מהדעת והו כבוד ייחוד העליון, ח"ל מירדה הולח על יחוד סוד ומנחם נקראת 'מקור חיים', והטעם לפי פְּעַל הנחלים המנשכים מורחות (ורמיה ג) 'אוחו ואלוין ומצ'ן (המהם), כולו מתקבלין במקום הוה. והוא המקור הנמשך דרך ע"ב גשרים ע"י החס"ו והוא המלחל מידת המלכות, ועל ידו נקרא 'מקור מים חיים', והוא מעיין גני"ס, מפני שמקור מים חיים מריק במוזה כל מיני ברעה וספע וחיים. וזה שלח המכוז (ורמיה ג) 'אוחו ענוז מקור מים חיים, למנוב לכן טרות טרות נשבות, אשר לא יכילו המים', ואוחן הטרות הן חילונות, אין להם חלק בצלר שפע, שהוא בלח מים חיים וכו'. והמידה הולח נקרא במוזה 'עובד', לפי שהוא (הסוד) תשע לספירות המלירות (אולי פירוש הדברים, שאמותיו ר"ב גיעטרוש שמונה, ע"ב שבו טטרקון ט' ר"ב, כלומר שהוא משיי (ט) אחר השמונה (ו"ב) וכו'. ורע כי כל אור הנבחר בנעשה בלחשית, מניחה האור חלומה, וחו האור הנשפע מן התפארת, כענין אלחיה', גנו לנדיקו (מניחה יב), גנו בלחות, בלח' אלו ריוע לנדיקו⁹⁷, דריק וזקק מתחברים בלח' רוע', ובחיי (לח) 'יומנע מרשעים אורס', שריה האור הו חינו מאיר אלח במלכות בלנד, וכל החילונות, שהם חון למלכות, אינם נהים בוח האור, לפי שהם גנוה במלכות, והמלכות ימנה לישראל בלנד, ואין לאמות העולם חלק בה. לפיכך יורח אלחיה את האור כי טוב, ויעבל אלחיה צין האור וצין החושך, 'הלח' לישראל, לאמות העולם (ממד"ד יז, יז), וכן הוא אומנו (שש"י ס) 'כי הנה החושך יכסה ארץ, ועפרל לאומים, ועלין יורח ה', וכבודו עלין ינקה', וחו סוד הדולה, המגדיל צין קודש לחלו, צין אור לחושך, צין ישאל לעמים, צין יום ששניע לששמי נא המעשה'.

התגלות התורה שנגממח, שהוא בחינת אורייתא דעמיקח, שהוא בחינת התגלות אור אלהים בצדעת, שוה בחינת 'מעמק קדושה את הרצון שט', היינו בחינת 'לחמה ורלון'. וזה שדרשו ר"ל (שבת קיג) 'מעמק את השבת ומנין לו כל משלחת ליבו, שנאלמד (מהלים לו) 'ואתענג על ה' וימן חן משלחת ליבו', כי מאלח שורכה לקבל אור אלהים שצדעת, או גם כל המיחות שליבו טטרורים וקדושים, ואין להרע שום לחמה ברה, על כן ומנין לו משלחת ליבו. וזה ג"כ בחינת (מהלים סס) 'ואתענגו על רוב שטס', כי עי"ו מתגלה שלום רב בעולם, כמכורז בפניום.

מסילת הקשרים

(קט) היינו שיעיקר הדרך לזכות לבחי' 'חיים', שוה הנקרא 'דעת', תלוי כפי מה שהטעבוע בעצמו חוקי החכמה, בבחי' 'כופה ליבו לדעתו'. (קעא) בבחי' המכורז לעיל (אות ג) 'אם יאמר לך אדם הריני אלקיך, תאמר לו בכרך גדול שבומי', היינו שבתבל ותרבר ספיקותיו, ותגלה לו את אמיתות מצאיתו ותרבר אף במקומו. (קעב) כמכורז כל זה לעיל (אות ה'), ע"ש.

יהי רצון ממענך וי אלהינו ואלהינו אבותינו, שתרחם עלינו ועל כל עמך בית ישראל, ותחננו ומוטקתן בלבנו, ונוגלה להאמין בד' ובצדקתך האמתית באמתה שלמה, ותהיה האמונה זכה ונכונה צחה ונקיה, בלי שום פגם ורלי שוה בלבול בעינים חם ושלום בלי, ומנצה ברחמיך הרבים, שתהיה אמנותנו חקוקה בך בך כלאי אנו רואין בעינינו אלהיתך והעמיתך וכבודך אשר מלא כל העושים וכו', וכאשר אתה אלהים אמת, בן נודה להאמין בך באמת, עד שנופה הדריש אלהיתך עלינו, ונודה דקנים בך המיה ויא נפרד מן העושים אפילו כרענן קהה, ויהיה לנו בושה ופחז ואימה ויראין טוף חמיד בך בך שח ובך רגע, ובקדושתך את רצונך את רצונך ואת רצונך לעשות שום עבדה פתקים ובקש מקמינו ונשיתנו אפילו עטבות חיונית שהם אלקי וישתה וכו' ויתא בקדם בלבם נהיה דקנים בך המיה ובקש יהי לשפתך (ועבדך) באמת. ולא נישב אוקף לעושים, בשבכנו ובקובנו, בבחנה ובלבנתו בדרך ברבורנו ובשיתותנו, בעמדותנו ובשיתותנו,

ל'כ
הל'ב הוא 'א' מ' מיני
שחרורה ציורתו לילול בת
הטובות, והוא מכתב בתורה
ל'כפה המ'ס' והיני העני'ם
של על התמר בעודם ל'כפיה'ם,
הדיני בראשת צמחתם.
במדי'ם במדי'ם, שחול'ב על
בי טעם ור'ו ב' ריה, והוא
רומ' לבעלי תורה שאינם
בעלי מצות, וביאר בספרי
הסידור, שחרתה נמשלה
לעצמ' כ' מצוות בלימוד
הנהגה, ואולי הצופות משל
פסלים, כי קיום'ם אינו עמד
הבתם שבהם, אלא מצד רצוני
יו' ל'כ רוחות לפני.
על ה'לכ מורכב'ם בשני עלים
הדיקים זו לזה כתאומים,
ולכן נקראת העלה המצניע בשם
'מיומ'ת'. כשרתו החדשות
הארכי'ם לבאר סודו, וירוע
שחיסרו טילה עד הדיני, ולכן
בנשת העלה וסכס המלי'ם
שבראשו, אנו מעוררים את
פרשי המוחין במקומם
שבדעת, ואולי ביחלה התאה
במי משגיבים אותה אל שש
המידות, ומשם הם נשענים אל
המצלות, ו'ע'י' בנדר ענינים
'ל'כ' הוא מלישון לו ל'כ,
'ע'ר שאמור ח'לו' (מימותו) מ'
ה'רואה לולב בחלו'ם אין לו',
אלא ל'כ אחי לאכיו שששי'ם,
כי ה'לכ' לו כל כעין מוח
במקצתו ולא ענינים האחרים
(ר'ס' סוף סנה'ט).

עוה"ב, כי עיקר עוה"ב **צו** בנחית הדעת, חנינת (עוה"ב) **כי**
למלא הארץ דעת, לדעת אל ה' וכו', והוא הוא חנינת עוה"ב.
ועל כן עיקר הנחמיה הוא בנדר הל'ב, שהוא בנדר הנוף שיש בו
שני חללים, חלל הימני וחלל השמאלי, ששם משכן שני הליי'ן,
י'ט' ויה'ר' ששם חנינת יר'ב
המשנית לנחית הדעת, ועל כן העיקר
לחנינת **אל המלכות**, לחנינת הדעת הקדוש למוך הל'ב,
בנחמיה (דכר'ס) **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד** **עוה"ב** **ד**
השנות אל **בנדר**, שריי'ן לחנינת הדעת למוך הל'ב, כמ"ש רבינו
ו'ל' (ליקו"ם קנז), והוא חנינת כוסה וארבעה מינים שמקיימן
שכוחות, זמן שמחמתו. כי הכל בשיכל השמחה, כי כוסה הוא
בנחמיה עוה"ב כ"ל, שאנו ממשיכי'ם ע"י מזאת כוסה חנינת עוה"ב

הכוונות של ל'כ והוא נחית דעת, (חומ' חוקת קדש'ת ג, י"א) על
ענין שמחה המזוה, באופן המקורש אף לעניינו, וכו' וזה
חנינת נטילה ארבעה מינים ששכוחות זמן שמחמתו, כדי להמשיך
השמחה של מזה, שהוא חנינת עוה"ב, למוך הל'ב. כי אע"פ
שוי'ן להמשיך חנינת עוה"ב
דעוה"ו, ומרגי'ן דעמו חנינת
עוה"ב, העיקר הוא להרגיש בהל'ב
השמחה, חנינת עוה"ב, בנדר הל'ב,
כמ"ש רבינו ו'ל' (ליקו"ם ג, א) **עוה"ב** השמחה הוא בנדר, כמ"ש
(מהלי'ס ד) **נמת** שמחה בליבי'. כי האדם בעצמו כלול מכל
העולמות לידוע, ויש בהאדם חנינת עוה"ב ועוה"ו, ששם חנינת
ראש וגוף, כי הראש, שהוא הדעת הקדוש שבמוח, הוא חנינת

ליקוטי הנחל

שלשה עשר פרים, כנגד שלוש עשרה מידות שהמורה נדרכה בהם,
שמס מסתעף מן הכפרים הקדושים אל המורה, ואז עיקר ההודעה לכל
שמי עולם. אל כיוס שני ממעטין ומקירי'ן רק שיש עשר, כדי להודיע
להמקוים ביותר, שאז אפשר להודיע להם כי אם ע"י מיעוט והמנוס
הדעת יומר. וכן כיוס שלישי לריי'ן להודיע להמקוים עוד יותר וימה,
על כן ממעטין הקדושות עוד יותר, וכן כיוס רביעי והמנוס. כי כל
שמודיעין להמקוים ביותר, לריי'ן להקטין ולמעט הדעת יותר וימה, כדי
שיכולו להמקוים ביותר לנצל. ועל כן היה הלולב יוטל במקדש שבעה, כי
להודיע הדעת הקדוש לכל המקוים ביותר, בכל שבעה פרטות ושבעה
אלקוים, לריי'ן שבעה מיני א"ל, ומשנהי'ם ביהמ"ק יוטל כבוד מניח
חיני, ומכרז בית קדשי קדשים, ונגו הארץ משם, ומשך הדעת, עד
שבעה שמי' אפס קהו, ואז אפשר להאיר עוד הדעת האמתית בעולם,
מאחר שבניהמ"ק חרז עוונות, שמשם עיקר המסתח הדעת וכ"ל, אל
שעצמנו אל כיוונת אלקוים, ושאלו נוכל לריי'ן האמתיים בכל דור ודור,
שעושים מקוים נפלאים בכל דור, להמשיך האמת הדעת הקדוש גם
במקף הגלות והמקוים, ועל כן עתה המורכב שלה לנו את המלא
קדוש ריבי', שהוא הורכבין האמת האמתית של כל דור ודור,
כדיע נמשכה אז בדורו על דור, כמו שמשב חס במשנה אבות (ח, א) שם
המקוים, עד ריבי' שקיבל ממלא שמהל, ועל כן ראה ריבי' את מוקף
המורכב והשוקף, שאז אפשר להאיר הדעת ע"י עונת ביהמ"ק, כי נחמד
דעמוינותו, על כן ראה שם על ל' לקנן הדבד. ועל כן התקין שישא ענין
חניניה שבעה וכו', כי ריבי' צווחם שחמו ודיעמו, שידע שגם עתה
רמתי השי"ת אינם לוי'ם לעולם, וגם עתה הוא יתברך עימנו, מנ"ש
(ויקרא כ) **אזכ** גם זאת ביהי'ם בנדר ארזייה, לא ממאפי'ם וכו', והבין,
השגות, **אזכ** שאלו ריה נגולה, אפי"ן הכל לטובה, כדי שש"ש הגלות
הטלול נשים לז' לקנן פנס האמונה, שעיקרה אמנת חכמים, שאז
מתפק הגלות והטלול לטובה, שמרכיני ספרים קדושים ע"י, ששם
שלינות המורה, שעי"י מודיעין אלקוים יתברך לכל זאי עולם, וכמ"ש
(מקובל א) **כי** התקוים נגייה, וכי הפליטוים בנחלות, ואפי' הם
למקדש מעט, כי קדושת ביהמ"ק, חנינת קדשי קדשים, חנינת של
הלולב, משך דייקא ע"י הטלולות, חנינת 'כי התקוים נגייה וכו',
ועל כן התקין ריבי' שאז המורכב והגולת יהיה הלולב נטיח חניניה
שבעה, וזכ' למקדש, כי עששו לריי'ן להמשיך האמת הדעת הקדוש
למקוים מזהו בכל מדינת ומדינה, והנה נעשה ע"י הגלות והטלול
דייקא, שמתפק לטובה ע"י כח הדייקא אמת, חנינת ריבי', שהוא חנינת
משא, שהוא היה אז הדיקא האמת, שמקין מקוים נפלאים, שמכרז

ואני תפלה

אמנו שלפנינו ג'ה כבוד
מלכותך עלינו משה
והופע והנשא עלינו
לעני' כל י'ן חובק על
בבדך הדיקא המהלי'
בין היום כיוונתנו
הקדושים, והנתיב
המקוים, ומהל הדיקא
באופן שנוקה להעלות
לשמש בבדך הדיקא
הקדושי, ובבדך יקרא
כל אשר
נשמת רוח חיה באופן
ויקם בבדך ויקר' לשיקף
ויספרו ש'ם כמקד
הארץ, 'כבוד מלכותך

שדיה ביום שמיני עצרת, צורך להמתיק את הנוקבא המלאה בגבורות כ"ל, ועל
כן באלו הימים שמעורב יוה"ז והלאה, נמשכים בה כמה מיני חסדים, שימתיק את
תוקף הגבורות אשר נבצאים בתורה, והם ה' מיני חסדים אשר מחולקים באופן
שני מיני מקוים. א. חסדים פנימיים מאמא', הנכנסים בתוכה מחמת עצם הימים
שמעורב יוה"ע עד היום הראשון של סוכות, (בדרך של מלמטה למעלה, הדיינו,
ביום הראשון 'חסד המלכות' וכו', עד שביום הראשון של סוכות כנסו ה' חסדים
ח'סד', ולכן הוא 'יום עום ב'. ב. חסדים מקיפים מאמא', הבאים אל הנוקבא
מחמת מצינת סוכה, ביום הראשון מקדו' חסד חסד', וביום השני מקדו' חסד
הגבורה' וכו'. ג. חסדים פנימיים מקדו' חסד חסד', הנכנסים בתוכה מחמת מצינת נטילת
לולב וענינו, ועל חנינת חסדים אלו מבואר במאמר. ד. חסדים מקיפים
ד"א', הבאים אל הנוקבא מחמת מצינת הקפת התיבה עם הד' מינים, בכל יום
הקפת אחת, וביום השביעי, הששע רבא, ו' הקפות.

כניסת חסדים ע"י נטילת הלולב וענינו. ביארום שהחסדים שדבעת ד"א'
המנוצאים חתילה תוך היסוד דיאמא, הנמצא תוך הדעת ד"א', (א, שבעתי אפי"ן
בו' ספירות התחתונות של ז"א, בשביל להגדילו ולבנות. חסד חסד'ן ושימתיק
ד"א', בספירת ה'חסד'. חסד הגבורה' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'גבורה'. חסד
המפארת' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'מפארת'. חסד הנצח' (שדבעת ד"א'), בספירת
ה'נצח'. חסד הנהור' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'נהור'. 'כללות כל ה' חסדים אל' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'יסוד' (ולכן הוא מקרא כל'). ו'כללות דכללות ה' חסדים
אל' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'מלכות'. ולכן קרא חסד'ן יומא דאדיל עם כולוהו

דוד אמר לירשאל אם
ענינת יומת לולב שקרא
זכ"כ, שטארד זכ"כ במינוי
נצח' ח'ר' הני משה שנוצח
לאומות העולם, שטארד זכ"כ
נצח ישראל, לביט משה שטארד
לירשאל ואמר להם ללקחמם
לבם' ליקו"ם כ.

הכוונות של ל'כ והוא נחית דעת, (חומ' חוקת קדש'ת ג, י"א) על
ענין שמחה המזוה, באופן המקורש אף לעניינו, וכו' וזה
חנינת נטילה ארבעה מינים ששכוחות זמן שמחמתו, כדי להמשיך
השמחה של מזה, שהוא חנינת עוה"ב, למוך הל'ב. כי אע"פ
שוי'ן להמשיך חנינת עוה"ב
דעוה"ו, ומרגי'ן דעמו חנינת
עוה"ב, העיקר הוא להרגיש בהל'ב
השמחה, חנינת עוה"ב, בנדר הל'ב,
כמ"ש רבינו ו'ל' (ליקו"ם ג, א) **עוה"ב** השמחה הוא בנדר, כמ"ש
(מהלי'ס ד) **נמת** שמחה בליבי'. כי האדם בעצמו כלול מכל
העולמות לידוע, ויש בהאדם חנינת עוה"ב ועוה"ו, ששם חנינת
ראש וגוף, כי הראש, שהוא הדעת הקדוש שבמוח, הוא חנינת

כניסת חסדים ע"י נטילת הלולב וענינו. ביארום שהחסדים שדבעת ד"א'
המנוצאים חתילה תוך היסוד דיאמא, הנמצא תוך הדעת ד"א', (א, שבעתי אפי"ן
בו' ספירות התחתונות של ז"א, בשביל להגדילו ולבנות. חסד חסד'ן ושימתיק
ד"א', בספירת ה'חסד'. חסד הגבורה' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'גבורה'. חסד
המפארת' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'מפארת'. חסד הנצח' (שדבעת ד"א'), בספירת
ה'נצח'. חסד הנהור' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'נהור'. 'כללות כל ה' חסדים אל' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'יסוד' (ולכן הוא מקרא כל'). ו'כללות דכללות ה' חסדים
אל' (שדבעת ד"א'), בספירת ה'מלכות'. ולכן קרא חסד'ן יומא דאדיל עם כולוהו

אמצעה מהומן

המון הוא שיצואת בפי"ע, והוא נבדל בששת ימי בראשית וי"ח הרביעי, וזוהי הסיפת המון שונה אבל כל אחד לפי רוח דעתו. כלומר, ככל שדעתו של אדם מרושמת, כך המון תוקף אצלו יותר. עובד זאת ניתן לראות בחלום, שאם דקות ספורות נרמות לשעות רבים, זאת ממתה שאם הדעת נקטנת גדולה (ליקו"ט ח"ב א"א).

בעולמות ובמשיגים ורוחנים מיני המון דך יותר, ע"י שאמרו חז"ל (כ"ד י"ח ט"ו) מימי של הקב"ה אלף שנים, והיצי שביכולת בעולמות הרוחניים יום יומיה ויחיותו נמו השעלה כאילו שנים בעוה"ז.

אולם כל אלו הדרגות הזקת עדיין תחת המון הם, אבל הברוא יתברך הוא לגמרי מנוון ומנון.

וזה שמפנות השם הו"ה, שהוא י"ח היה ויהי ויהי באת, תחת גדרו המון, וענין זה אין ביכולת לכל האדם להשיג, שאלה הוא אות המון.

בפי"ע השמטשו הרבה במשגל של למעלה מן המון לגברים שמשגל המון שלהם הינו עד לגמרי ויהי ממון המון, כי חסדי השמטשו הם בעל השגת, והשגת היא מעל המון, וזה הרבה.

הדברים שהם חשובים בהמון, בעולמות מציאותיים אינם נלמדה תחת המון לגברים, שיראה לנו מעליהם, לברואי ונאמרו המעשים, שהיא נלמדה מן סוד המון נה"ט י"ח י"ח א"א.

התורה היא על המון, כי המון היא חשיבה בתנועת הגולה והחיה בתנועת הפעולה, ומשגל כנ"ל חז"ל נודע איה שיהי י"ח י"ח א"א.

המבורות הם סיבת המון, וכל הדברים הנחלים תחת המון יש בהם צער, אבל כל הנמצאים העליונים שהם מושגים על המון ואין צער לשולש בהם אין בהם שום צער (כ"ל י"ח בראשית א"א ד"ה).

שכל ישראל נמשל למלאכי השדה שכל העולה מן המון הוא המון שולם, שיהי דומה יום קודש זה כאלו איש בכלל המון, והוא יום קודש זה כי כל ימות השנה בכלל תחת הדיוטות חוץ מיום זה וכל יקי ויראה כ"ה.

התורה היא אלקות, ולא נבטח בשום מן מלכי, כי איש במו, כי הוא נלמדה מן המון, והיא איש בה שיהי את המון, ולא יאמר בה שיש תמונת, לא בכללה ולא בפרט פספסיה (עבודת הטרש ח"א א"א).

התשובה הוא בחי ביטול המון, וזהו שהאדם עשה ויתגלו הדברים והתורה הנוהה, וע"י יתרבה שלום רב בעולם (קצור ליקו"ט פ"א ט"ב).

הטוב שכל פושעי ישראל, נצמית א"ס יאמר לך אדם היכן אלקין וכו' (כ"לע"ל א"ו ב). ונבטענה רבה בגמרא החתימה אלו עושין עבודות גדולות עם הערבי נחל צעמן, ומצטטין אותן נקרקע, להכניע ולצטל מהם הדינים וההסמרות וההשלמות, להורות שגם הערבי נחל צעמן מואל"ן תורה ועבודה, אפילו ששהם צפני עצמן, כי תגלה המורה שבמוך יומי רע וכו'.

מקבלין המדות אור האהבה שברעת וכו' כנ"ל, וכל זה הוא סוד כוונת לולב הג"ל, שהוא להמשיך הארה משרוש החסדים שברעת, שהוא בחינת כללויות המדות,

מילואי חכמה

וכ"ל הוא סוד כוונת לולב. וכל ענין מקו"מ ד"ה 'בסמרה הולט כוללים הכוונת וכו', ומכור המנוח, שם נבטלו את עיקרי הדברים. והוא להשיג ולהביא עד מדתי האר"ל בשער הכוונת (דרכי מן הסופות ט), ח"ג היה ע"י הלוב נכנסים 'צ' בחינות חסדים לזרוע פינמי מן ז"ל, אל רחל נוקבא צ' ספירות התחתונות, חסד אחד בכל יום ויו' ימי החג. ואע"פ שכל יום יש נטילת לוב בכל נענועיו להמשיך אלו החסדים צה, עם כל זה אין נכנס עד חסד אחד בכל יום, מיעלה לתת, חסד ח' חסד שנה ציוס ח', וחסד צ' נצורה שנה ציוס ז' וכו', עד כי ציוס ה' הנקלה השועה רבה נכנס כלות הארת החסדים במלכות שנה וכו' והנה כל זה נעשה ע"י נטילת לוב וענעויו. וסוד הנענועין הוא, להמשיך החסדים שצדעת דו"ל הספומים מן יסוד דליותו, וצ"י וכו'.

הנענוע יורדת הארתם חסדים המתפשטים צ' התמונות דו"ל, שהם סוד הלוב ומיניו, ומשם נמשכים לנוקבא וכו'. ומה שמכין או הוא, כי הנה נתבאר כי בכל יום נכנס חסד אחד לזרוע פינמי, והנה החסד האחרון שבוכלס נכנס ציוס ח', ונקרא 'יוס', ויומא דלוחו, כי הוא הולך ומתפשט עם כולם בכל יום ויום. והנה חסד"ד גימטריא ע"ב, והנה ד' נענועיו הלוב, כל נענוע יש צ' ח"י ומנין, שהם ג' פעמים בכל קלה מו' קלות (18=3x6), וד' פעמים ח"י גימטריא ע"ב, כמנין חסד"ד (כמבואר לו מן מקו"מ מיקו"ג כ"ט), לנמוז אל החסד"ד האחד שצד ומתפשט כולם בכל יום ויום, עם החסד של אותו היום הצה. ונבאר עשה פמטי הלוב ומיניו היכן נמוחים בדרך קלה, כדי שמכין סוד הנענועין, ואח"כ נשלים צלור פמטיו. שהיא העברה שפסוקה הנקרא ראש נדיק. אבל הם רומים אל ד' אותיות ההו"ה, והנה הו"ה זו כולה היא צ"ל לבדו, צה האותיות י"ד חסד נצורה מפלגת (גמ"ח), והם ג' הדסים, ח"ס נחם והוד, והם צ' ערבי נחל. ו יסוד, והוא הילוב'. ח"ס אמרוהו ע"ב, אמרוהו וכו' ומלכות שבו (צ"ח), שהיא העברה שפסוקה הנקרא ראש נדיק. אבל אינו נוקבא דו"ל כמו שחשבו רבים, כי זהו טעות מפורסם, כי המלכות דו"ל עצמו הממוצעת עמו, גם היא נמוזת במיבור סבדו אות ה"ה אמרוהו של הו"ה, אלל הנקבא יש לה שם שלם צפני עצמה, והוא אל"ה"ם, או אד"י, כנודע. וכל נקרא ח"י עין הדד' (ויקרא כג), ר"ל פרי של יסוד הנקרא 'עין הדד', והפרי שבו הוא העטרה וכו'. וזהו טעם איסור הפרשם האחרון מן הלוב צעת נטילתו, וצ"ק לתכנס יחד, כי הלוב הוא היסוד, והאחרון הוא העטרה שבו עלי פמטיו, ויהי סוד הטכר כספר הירקוני (ויקרא ג, מ) על ענין אותו המלכות, שאלה הוא מוס שיהי מפריד ה' אמרוהו משאר ג' אותיות ההו"ה, והיה זו על שיהי מפריד האחרון מן הלוב. והיותה כי המלכות נחומה בנטילתו, לכן אמרוהו שמהל, אלל עם כל זה אין להפרידו מן היסוד. והנה הילוב' הוא היסוד, ונמשך (היסוד) דרך חוט השדרה, וזה סוד הלוב הדומה לשדרה. ולכן מקום מיבור האחרון עם הלוב נ"ל הוא כסיומא, במקום אחימוז של הלוב מלמטה, כי מן העטרה היא צדק היסוד. ומעט הענין, לפי שיוסף (הוא היסוד) סליק בחניצו ליעלה אל המון ויורד למטה וכו', להמשיך משם טיפת אור, ולכן הלוב נצוה מכל שאר המינין, מן הדסים והעטרות כנודע (סוכה לב: ש"ע ח"ח מה,

ומני תפלה

הוא נודע ע"י חיים הוד

היינו מתבטלים צמרי, קיונונוניו היבשים אין אנו זוכים להבנים הרעת לבב, ולבטל תאות הלב על ידי זה, לפי מילא מחיבת חו"ק, תאות ובקבולים והדרגות והקבוליות שבלב, עד אשר לבנו רחוק מאד מפרי חיות הקדושה. וכל מן אלו מציאות גמרינו נעמינות מתיקנות אמרוותיה המבורים. אלא אדון יהיה הקולף חו"ק ע"י ישראל, ויהי שיהי שיהי רחם שיקעו למען שיקע ותפתח לבנו מן המיבור חו"ק. ונכונ שברקב לבנו מאד חו"ק הקדושה ע"י י"י נמאס אצטנו ע"י י"י זה ק"י חני עולם היה ומתאוותיו והקלו יגמף לחיים טובים ואריות בראשית התקדק ב' ובחורותק ובכבודותק הקדושים ליעושה וכו'. ולא נבחר מוצגין ימן ושמאל. הערב יאי יא אלתוה את דברי חו"ק בפינו (נתנה אמתנו וצאצאנו וצאצאינו עמך בית ישראל בקני דרעי שפקן ולקו"י חו"ק ח"ה ל' שמה, עד אשר נוקבא 'לחיות נכנס' ועד עולם אמן סל"ה (ליקו"ט פ"א ט"ז).

עצה ותושייה * נ"י מצות נטילת לוב ומיניו וזכה צלוח הרתת הקדוש כלב אל העולם, לידע שנפלא כל הארץ בבדו. ולפולח אלקותו יתברך בכל מקום, ואפילו בכל פשוטות הגוים, והכריזו יתברך ולהתקרב אלו אפילו בכל המדינות והתחנות, ולקשר הדעת הקדוש לחן רב, שיהיה לבו בשרוהו, ולאחריו את עצמו עם הש"ת באברה, ולבוא לאור האהבה שברעת, שהוא אור הגנוז, ויתגלו הדברים והתורה הנוהה, וע"י יתרבה שלום רב בעולם (קצור ליקו"ט פ"א ט"ב).

במה שכתבנו 'צו' יבוא
 לו, המלה 'צו' על מה
 בזה לומר, על עיון ב'
 ויוס' ו' יוס' של סוכה,
 שאז היו מנסכים גם
 מים יחד עם היין על
 גבי המזבח ואחר עיר,
 שבצעת ימי הסוכות,
 היו מקריבים ישראל
 שבעים פרים, לכפר על
 שבעים שנותיהם של העמים
 (אבות), כדי שלא ישרא
 העולם תרוב על ידם,
 וזה שכתבו 'צממיה'
 שער על יום החדש,
 והקרבנה עולה אשר ריח
 ניחוח לה, פרים בקר
 שלשה עשר וגו' (נח
 שבצעת ימי הסוכה קרינו
 שבעים פרים).

פוד השבעים פרים שמקריבין בשבילם בסוכות. מוסף עתה
 מוהר"ם ומנצח, שבה' גילוי אמתות המורה המלוכזשים שבצעים
 לשונות העבו'ם כלעיל בחמור (אות ב'), נרמז גם בענין הקרבנות שבעים
 הפרים בימי חג הסוכות הקטנים כספר במדבר (כט, יב-לד), שזוים ראשון
 מקריבים שלושה עשר פרים, ובכל יום
 מימי החג נממטעים והולכים, עד שביום
 האחרון מקריבים שבעה פרים, ואמרו
 חו"ל נבצעת סוכה (נ"ב) שבע
 הקרבנות הוא לזכר שבעים אומות העולם, לעומת פר שמיני עשרה, שהוא
 לזכר ישראל, חו"ל א"ר לאלוה, הני שבעים פרים כנגד מן, כנגד
 שבעים אומות. פר יחיד של שמיני עשרה למה, כנגד אומה יחידה.
 משל למנך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה, ליום
 אחרון אמר לאשר עשה לי סעודה קטנה, כדי שזאהנה ממך
 בְּיָדוֹ. א"ר יוחנן, איז להם לעובדי כוכבים, שאיצדו ואין יודעין
 מה שאיצדו, בזמן שציה"ק קיים, מוצת מכפר עליהן, וכשיו
 מי מכפר עליהן, ופישי' (סס): **שבעים פרים.** פְּרֵי החג שבעים הם,
 חוץ משל שמיני עשרה. כנגד שבעים אומות, לכפר עליהם, שיקדו
 בשמים בכל העולם, לפי שגזרין בשר על העמים. **פר יחידי.** פר
 שמיני. **ששנים מתוך.** אין לי היינה וקורת רוח בשל אלו, אלא בשלך.
 והרין רבנו חיי בציבור לפרשת מנין פרי החג (במדבר כט, יג), נעטם
 עיני זה וקדו, חו"ל: **והקריבם עולה אשה ריח ניחוח לה' פרים בני בקר**
עלטה עשר. פְּרֵי החג שבעסרה זו הם שבעים, כנגד שבעים
 אומות, והיו מקריבין אותן ביום ראשון שלושה עשר, וזבחים שנים
 שנים עשר, וזבוח שלישי אחד עשר, וכן כולן נממטעים והולכים,
 והיה זה סימן כליה לשבעים אומות עובדי גלולים, שהיו כולן
 קְלָין מן העולם, וכבר ידעת כי היו לשבעים אומות הקדומים
 שבעים שרים למעלה, שהרי כל אומה ואומה יש לה שר ממונה
 עליה וְתַנְיָא, כענין שכתבו (ירמיה' א') אֶרֶץ מלכות פרס וגו',

ראשית הממשנה, בחינת האהבה שצדעת, בחינת ישראל עלה
 נמתשה מחילה וכו', לכל האומות והמופתים וכו' לעיני כל
 ישראל, הם בחינת האהבה שבימים, שמשם כל המורה שבנגלה
 שהיא לעיני כל ישראל, שהראה אהבתו יסבך לעיני כל ישראל,
 ע"י כל האומות וכו', אצל האהבה
 שצדעת (בחינת 'בראשית', שהוא בחי'
 מאמר סוס) אי אפשר לראות כי אם
 לכל חד כפוס מה דמשער בליביה.

אצל כל ההתגלות האהבה ע"י המופתים נוראים שהראם משה,
 הכל נמשך מהאהבה שצדעת שהיא לזכר האהבה שבימים, ע"י
 שידד המערכות בימים וזמן דייקה, שזה עיקר השלימות. על
 כן לריבין בכל שנה צפון התקין על ר"ה ללול המורה סופה
 בתחילה, לכלול האהבה שבימים שצאהבה שבהוא בחינת
 'בראשית' וכו'. ועל כן אז עיקר האהבה שצין ישראל לאביהם
 שבעים, כאשר הפליגו רז"ל בזה, כמ"ש (רש"י ויקרא כג, לו)
 'בצקשה מכס עֲפָצו עימי עוד יום אחד וכו', בחינת (וכריה יד)
 'יום אחד הוא יִדְעֶה לה' וכו', שהוא בחינת האהבה שצדעת וכו'.
 כי צאהבה שבימים, בחינת 'יומם יזוה ה' ספרו', שהם בחינת
 שבעת ימי הסוכות, בהם יש אחיזה קצת להימי רע, שמהם אחיות
 השבעים אומות, רק שבסוכות וזכין ישראל ע"י העבודה של ר"ה
 ויהו"כ בכה הצדיק אמת להתקרב אל האהבה והשלוש שהם
 בחינת 'סוכה' כנ"ל, כי כנגד רצונו למאז הטוב, שהם אחיות
 המורה שבתוך הימי רע, שצדד להיות הטוב שבעים שבעים
 לשונות האומות. ועי' שאנו מתקדמים אל השלוש, עד שיש לנו
 שלוש גדול עם האומות, מאחר שזכינו למאז גם בחוכם מורה
 וכו', וזה בחינת 'שבעים פרי החג' וכו', ע"י כל זה וזכין שבמיני
 עזרת שיהיה נשלם בשלימות נפלה כל התקונים האלה, שיקר
 שלימותם הוא כשמיאר בשלימות האהבה שבימים, שזהו בחינת
 שמיני עשרה, ואז נבטלין הימי רע לגמרי, ועל כן אין שום
 אחיזה להעבו'ם כמ"ש חו"ל (נחמוס פינת טו), רק ישראל צעמן
 עליהם אז האהבה שצדעת צאהבה נפלה וכו'. וכל אחד פני
 להמתין השפע בצרכה לישראל הכשרים, בכה הצדיק אמת
 ששקיים כל התקונים האלה בשלימות.

מילואי הכמה

עדין, אצל עשה סימנים למה שעמד הקב"ה להשלים. כי על הדרך
 הוא נשלם ועוד מלכותו יתקן, בתחילה יבשר הקב"ה את האמונות
 הנכריות הללו, ויוראחיו אשר עשה מנצרים, והעביר השקר
 ורוח הטומאה, ואחר תל העיני האלקי והודיע לכל באי עולם כי הוא
 האלקים אמיתי ומלכותו בכל משה. וזה ראשית קביעות האמונה והאמת
 על ישראל מנצרים, אשר קם נתפרסם כל זה על השלמות. וזה היה
 החתול קבלת המלכות והאלקות עליהם קם, או, לא קודם. ולה קבץ
 ואמר (הש"ס) 'אזכיר ה' אלהיך מאד מנצרים, ושלל ואמר 'אלהים
 וזכיר לא מדע'. כי 'מי' אלה שבימים וברזך אשר יעשה' כמעשהו
 ונבדורוחו, ומי אשר לו היר החוקה והיכולת העולם להודיע שמו
 ולפרסם מלכותו קֶדְדו עליונים ותחומים, וזלמו אין אלהים. ואחר
 שהודעה כור אין שום חס וקל יבול עליה, גם אתה אלהים וזלמי לא
 מדע. כי ראוי לך לדעת ולהכיר כי אם למי שזו היר העליונה להודיע
 שמו ולקלמו נגד כל אלהים, כי בכל אלהי מנצרים אעשה שפטים, ומי
 בהם יכול להודיע כוחו והללנו מידו. וזוה מדע כי 'מושיע אין' בלתי.
 כי מנצרים בתמיהה ובכישופיהם, בכה עליונים ועליונים, אסרו את
 ישראל לכל יאזו מתחת רשות ומשעבדום לעולם, כי כוחם כן קבץ,
 וזה היה נמנע ללאת מעבדום לזרות עולם בכה ובחוק שום נבדל
 עליון ותחתון. לולל שנגלה המתן הגיבור יִקְדֵךְ הכל וזיכר דלמות
 נחשת וצביר חרול, והרץ שמוצרים ההרים החוקים והגדולים, נבדור
 פרע, אשר צביר השני, והכל בחוכות עליונים ותחומים, כידוע לתכמי
 כל אשר מְקַבְּקֵם נאכזר ישראל שמתסר שיעודם, והודיעם מאעות
 עולמים, והודיע בזכותו כי זה מושיע אין בלמו.

שצאהבהם לאביהם שבעים, יבוא ישראל לכל פיתוי האומות, ע"ש צבי"ש.
 חו"ל המוספה שבוחר (סס): **ש"צו' יבוא לו,** מאי 'צו' יבוא תנינאל,
 ויזמא שמימחה, ויזמא שביצעה דסכות, ודבדון הוו מנסכי מים ויין.
 דשבעה יומין דסכות, בהון הוו מקריבין ישראל שבעים פרים, לְקַבְּלָהּ
 על שבעין קְמָנָן. שנין דלא שמיאר לעולא מרוב מנייה, הדל הוא דלמידי
 (במדבר כט) 'צממיה עשר יום יום, והקרבנות עולה אשה וגו'. ופישי
 המתוק מדב (סס): **ו"א' ודו' דנצון חו מנסכי מים.** כי כדי להכניח את
 שבעים אומות לא היה נסוך המים אלא בימי צו", אצל נסוך המים
 שבימי אגד"ה לא היו כדי להכניעם, ואם גם באלו הימים היו מנסכים
 המים כנגדם, אז היו נכנעים צאופן ואלו היו יבוליס עוד להדע לישראל
 כלל. **דנצון חו מנסכי מים ויין.** אז היו מנסכים גם מים עד עם היין על
 גבי המזבח. **לנצול על שבעין מתוך צנין דלא שמיאר לעולא מרוב מנייה.** כי
 כשהקב"ה שופט העולם ורואה מעשיהם הרעים של האומות עד שהם
 ראויים לחורבן ולניין, רוצה לנצרים. אצל מאחר שהם לזכר עולמם, לכן
 ישראל ע"י שבעים פְּרֵי החג נמכרפים עליהם, כדי שיהיה להם קיום. כי
 ע"י השוער שמקבלים, שוב אינם מקורבים. וזהו ער פזר (פינת), רנו
 ע"א) במאמר הרע"א המימנא (שמוספחה זו היא חתולה), המבאר כל ענין זה
 בהקשר לענין נעטעי הלול ומימי בנה הסוכות, ע"ש.

פוד השבעים פרים שמקריבין בשבילם בסוכות. ומנצח בזה (השמוס),
 ח"א רסא ע"א) שבעים ענין זה, שזוה סכוד מירד הפקר השיית לימי חג
 הסוכות (ע"פ), חו"ל: 'תמשה עשר לירח' (לחודש תשרי), הוא לְקַבֵּל דרגא דלחבר
 דלחוד צד"ה, וחסתלק נמי בחס"ד, ובגין כך בחס"ד וזמנא אפילו עם כל
 אומין דעלמא עבד קב"ה עיני, שנין דְלִחְפֹק חס"ד דלחבר עם חס"ד
 דלבריה, ואינון מקריבין ביה שבעה יומין קריבין קְמָנָן, שנין קְדִידָה כוליה
 לעלמא כחזותא ד'ירשאל. שבעים פרים, לְקַבֵּל שבעים אומין עט"ו עמ"ה,
 וביזמא קדמיה פרים שלשה עשר, ללחוחיה דלאו אינון כדאי ללחמימא
 בעלמא, אלא כתיב קב"ה דלית ביה חליפס מילין דלחמי.

פוד השבעים פרים שמקריבין בשבילם בסוכות. ומנצח בזה (השמוס) שער
 (מאמרי חודש תשרי י"ג, ד): הנה נכבד ידוע לך קבלת דבדומו (וזה
 פינתם, רכת) אשר ה"ג מידות שהמורה נדבשת בהם הן המה מפתחות
 מקבועים לעורר ולפתוח ה"ג מידות של חרמים, וכל מידה ומידה
 שימדוד האדם בלימוד השבעים ע"י, מעורר כנגדו המידה שבזויה מרומים
 המבוארים בתשובה"כ אל תחונ וחוץ וגו', ובה"ש חסיד הקדוש
 מוה"ר דוב צבר מעוררש"ז זק"ל (מגיד דבדו ליעקב את קא), אשר משה

² תמשה עשר יום לחדש
 השיעור הוא את הסוכות,
 והוא כנגד מדריגת האהב
 שאחז בתחת הוד (מתח
 נבאח), ועליו גם בתכס
 (מתח סוכו), ולפיכך בזה
 הונו עשה הקב"ה חסד
 אפילו עם כל אומות
 העולם (פי' הקרבנות שבעים
 פרים בשבעת ימי הסוכות), לפי
 שזמנא קבד על אהב
 עם החסד של אביהם,
 והיהוה מקריבים שבעת
 ימי הסוכות קרבנות
 ועולות, כדי שישמחו
 כל בני העולם בשמחתן
 על ישראל, וזהו שפָּעַס
 פְּרֵי הקריבין שבעת ימי
 חג הסוכות, כנגד שבעים
 אומות העולם, וזוים
 הראשון היו מקריבים
 שלשה עשר פרים, כדי
 להראות שאין אומות
 העולם ראויים להתקיים
 בעולם, אלא מהם ספריו
 של הקב"ה, שיש צו"ג
 ממות התחיים (מתחמתות
 ע"י הקרבנות וכו' פרים).

ה'אנה שר יון נא' ולא תמלא כלל הפרסה הזו בכל שבעת הימים שזוכר בה' ל' כי אם ציום ראשון בלבד. והכוונה, כי מה שישראל מציין לכל אומות הכוחות, לפי שטובות העולם נזרות על ידן, כדי שתיחדו הכוחות זה בזה, ויודה כל אחד ואחד למה שהוא מקבל כח על ידו מאת הסיבה העלוויה, ונמצאו כולן מסירים ומודים שזכרון יחיד מיוס עליהם. ולכן האומות נבאין ביום ראשון בלבד ל'צה' ללמדך שתייה הכולנה בכל שבעים פרים לה' בלבד, שהוא ראש הממשלות והמערכות כולן. וזהו לאמרו חז"ל בנסתק סוכה ל'א' להם לאומות העולם שאיבדו ואינן יודעין מה איבדו,

זמן שבה"מ קיים היה המונח מכפר עליהם. האידינה מאן מכפר עליהם. לימדו אותנו בזה, שהיו ישראל מקריבין בשבעת ימי הסוכות שבעים קרבנות, לכפר על שבעים אומות, והקרבן היה לקרב הכוחות זה בזה, שצריך כח כל אומה ואומה הכח שהוא למעלה ממנו, וכן מכה לתת, ומעלוין לעלוין, ומגבזה לגבוה, עד הסיבה הראשונה העלוויה על הכל, וכולן מודים ומיחדים שאין להם גדולה ומלכות אלא ממנו והוא אינו חסר כלום, וזהו היסוד השלם. וזהו לשון 'קרבן' שהוא קריבו הכוחות, שכולן מודין למה שמקבלים כח ממנו. ובמדרש (במדכ"ר כה, כד) 'הקרבנות אשה', וזה שאמר הכתוב (תהלים קט) 'תחת אהבתי ישעוני, ואני תפלה', אתה מואל בחג, ישראל מקריבין שבעים פרים על שבעים אומות העולם, לפיכך היו לריבין שהיו אהבים אותנו, ולא די שאין אהבים אותנו, אלא

ששונאין אותנו, שנאמר 'תחת אהבתי ישעוני ואני תפלה'. ועיין לעיל בסמוך במילוא"מ ד"ה 'מה שבעים פרים', שם הראנו להביא את אה דברי הוה, וכן את דברי אהר"ל, הבהאר כבוד ענין זה, שבה נמנעט כח האומות, ואין מקבלים חיותם מהקדושה, אלא כדי חיותם בנמנעטם.

למען דעת כל עמי הארץ כי הוא הארץ אין עוד

אמר שביאר מוהר"ם כיצד כלל ענייני חג הסוכות (בעניני הלל, שבעים הפרים) מקושרים להמבואר לעיל בנאמר (א"ת ב') 'אין לדעת שמלא כל הארץ כבודו וכו' מוסף ומנאל, שזה נרמז גם בנמנה וישראל לומר אהר סדר הקפוט עם הללו ומינוי את לבוה"כ בתפלת שלמה, אומה אהר כבודש תשרי בעת מיכה

המקדש, וזה פונה להשי"ת, ומנקה ממנו, שמלכד שיתקבלו ועליו משם תפלות ישראל לנח, עוד יתקבלו סף חן בשמות כל עמי הארץ והנכרים, כי בזה יודע לכל 'כי' ה' הוא האלהים, ודרכיב כנבליס א' ח' (מ, נט-ס): ויהיו דבני אלה אשר הקפנתה לפני ה' קרבים אל ה' אלהינו וימם ויללה, לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישאל, דבר יום ביומו: למען יעמ קל עמי הארץ, כי ה' הוא האלהים, אין עוד: ופירש המו"ד (סס): והיו דברי אלה וכו'. האומות למעלה בדברי חגיגתו, אשר שאל על כל המתפללים. קרבים אל ה' וכו'. להיות התפלות קרובים להישמע לה' בכל עת התפלה, בין ביום בין בלילה. לעשות וכו'. ר"ל, לשמעת התפלה ולעשות המבוקש. משפט עבדו וכו'. ר"ל, דבר הנלמד, בין ליחיד בין לרבים. דבר יום ביומו. ר"ל לומר, דבר הנלמד ביום ההוא, יעשה ביומו. למען דעת כל עמי הארץ וכו'. בראותם השגחתו הנפלא בעמו.

מילואי הכמה

דבין ע"ה ביקש 'אל נח רפא וכו' (במדכ"ר יט), הציבו השי"ת שילמוד ק"ו (עי' ב"ק כה), ואביה יחוק יקח בניה וכו', ע"ו יעורר מידת א"ל. וכבר ידעת שם א"ל הוא המדה הראשונה מן ה"ג מידות ע"ה שער יג, ט), והוא מה שנאמר (תהלים נג) 'חסד אל כל היום', כי הוא חסד עליון כל ימיו, ע"י הק"ו. שהוא המדה הראשונה שהמורה נדרכות, מעוררים א"ל - חסד עליון ע"י ידו אחר מות, וכו'. ומעשה אהרי הדועו ה' אלקינו את כל אלה, בין ציון את אשר לפניך, הנה צימי ההשגה קן המה ימי הדין לפטוט מל בנדיק, הנה ישראל עם קרובו מסדרים ועשויהם, והנה בגבתי מזומים בעת המשפט הנה יש מיימים ונשקמילים (שהש"ר א, טו), ומתקב (מקברים ויודקים) פנקסיהם של ישראל, הנה קודם מסירת הפתקים והפקקים לבעלי וכו' (למזיאם את גור הדין לפועל, כמבאר בזהר יו"ד, רכ) שזה לאהר מן שמיני עשרה, וצני הויזר כל, הוא אלקינו המרחם על בניו ורע עבדו אברהם יתכן ויעקב, להקריב בתח הקדושה היה שבעים פרים, שבזיל שבעים אומות, ליתן להם כח הקיום (סוכה נה), והנה ע"ו אנתנו בניו יתברך שמו יש לנו לטעון ק"ו הניקן לדרוש, שצריך ריבוי של עולם, אם לעוברי רעון אתה קם עליהם, וצריך לנו להקריב קרבנות עוברים, בכדי ליתן להם כח הקיום, ק"ו לבנין עושי רעונך, ילדי שצונוך, על אחת כמה וכמה שמתים עליהם, אפילו ח"ו אינם ראויים לכך. הנה ע"י הק"ו מעוררים מידת א"ל, שהוא במילואו, ק"ו ושמייה מן כל המקטרגים, הנה הק"ו הזה יגידין ואין משויין ע"י נה נה), והוא מנהג התקפות בזנות שם א"ל במילוי (א"ל למ"ה), גימטריא ק"ו, שאנתנו עושים בתה הקדושה הזה ונפרט ציום הערבה (הושענה רבה) גמר הקרבנות השבעים פרים שבזיל השבעים אומות, כביכול אנתנו בראים בזרוע מכה וכו', וזה מעוררים א"ל מאלה רחמים, ומתהפך הכל לרחמים ולשועה לנכסת ישראל, ומשפעטע השי"ת עם כנסת ישראל ציום השמיני ע"י זהו לו, צנ), אין שטן ואין פנע רע, אהרי העם שככה לו.

שנאמר בפרשת שופטים (דברים יו) 'כי ימלא עבדך וכו', ויחך ועבוד אלהים אחריים וכו', ולשמש או לירח או לכל צבא השמים אשר לא צויית'. הנה מיצות 'אשר לא ידעו' ארו מובן (בגולה שם לא ציווה לברואם, ואשפ"כ הם נמצאות ההווה), ויש בזה מקום ח"ו לטענות האפיקורסים וכבר דיברנו בזה ברומיו (מגילה ט) כיד ה' הטובה עליהם, ע"ה ט), ואנתנו בענייני פישלנו בזה (גנח דבלה פ' שפטים, שנט ע"ה ט), דהנה התחלת הטעות של עבודה זרה בדרך אנטו בנאמר שמן הראוי לכבד ולעבוד לכוזבי השמים וסביליםם, להיוון שרי המלך שהשי"ת מבר בידם הנגהת העולם, וכמבואר הדבר בגמ"ס ריש הלכות עבודה זרה (ב, א), ולכאורה מהרלוו להמנון, לנח יביהו וכו' בלחסינו, הלא זה מקבול המלך, שובדין ומכבדין את שריו ועבדין. אבל ציון הענין, דהן אמת מחוייבין לכבד את שרי המלך בביתם ובהילותיהם, מקום שאין שם המלך כבודו ובעמלו, אלא העובד את שר המלך כהיכל המלך, הנה נחמידי ראשו, הלא מלכה, אוריה הקפי' על שאמר בפני דוד 'אודוני יואכז, נתחייב כידוע (שם ט), ולפי זה אלא בזדוק מקום שאין שם כבוד מלכותו יתברך שמו, הלא מלא כל הארץ כבודו', וליה אתר פניו מיניה,

ומי שמכבד ועובד איהו דבר חוק ומכבודו יתברך שמו, הלא הוא כופר בדבר זה, והוא כפירה גמורה. ולפי זה יקשה לך, אם כן אף לנו מכבדין את המלכות, היינו משמישי המלוות. מתבזין ומשקין אותן, הלא הוא בפני המלך, ובהיללו, ואין עוד מלבדו. זהו אינו קושיא, דכיון דהוה מנהו שלטעווינו מפיו יתברך שמו, הנה רמ ועשה לנו, אם כן לנו כביכול מלוכב בהמלוה, ובזו"ה קורא ומכנה להמלוות כביכול 'איברין דמלכא', כי כביכול כח הפקודה ב"ה מלוכב פקפוקה, מה שאין כן העובד ומכבד את צבא השמים, שאין בזה ציווי מאלה השי"ת, הנה היא כפירה. וזהו שאמר הכתוב 'א' לכל צבא השמים אשר לא צויית'. הבן על כן מנהג אבותינו תורה היא, כאשר אנתנו משפעטים ומכבדין את מלוות ארבעה מייים, אשר נתן לנו השי"ת בזההוה וזמנו שמתחנן, הנה לא יעלה על לב איש ח"ו שמתוך לעבוד איהו דבר וזלת הנזיל יתברך שמו, תלילה תלילה הלהלות או' לכל צבא השמים אשר לא צויית'. התוועה, על כי כח הפקודה ב"ה מלוכב בה, והוא אשר קדשו במלוותיו ואינו על זה, על כן בגמר הפקודה ח"ו מכריזין ואומרים למען דעת כל עמי הארץ כי הו"ה הוא האלהים, אין עוד, הבן.

מסילת הקשרים

קפא) וכמבואר לעיל במבאר (את 2) ענין המשכת השפע לקליפות בצמצום ולא יורה ע"ה. (קפב) בבחי' 'בה' אהל דבר באלקים אהל דבר' כמבואר בריש המאמר בקשה (תיקת"ח ט).

ואני תפלה

עורכי וחישינו ויחסי ל' ע"ה ע"ה עיונותי התקנים בעצה טובה יתקין וחישינו מרהד למען עמנו ובני להתקרב אליו באמת מעתה ועד עולם וכו' ואברה ברחמיך יצוה יתפרסם אלהותך וירוממתיך ואדוניך יתקיי בפי עמך, ורע כל פעוה כי אתה פועלת ויבין כל יצור כי אתה יצרתה ויתקרב וישתבח שמך מלכנו בפי כל ויתקרב ויתרומם והפאר ויתנשא ויתקדש מלכותך ועמך ועד באפו י' אלהי ישראל יתקדש ויתקדשו בכל

תורה לג

(לשון רבינו זכרוננו לברכה)

מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב (תהלים לה, יג):

א הַבְּלָל הוּא, שְׁצַרְיָהּ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם. שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְשְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו. הֵינּוּ שְׁלֵא יְהִי מַחְלָק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמִאֲרָעוֹתָיו, שְׁלֵא יְהִי לוֹ חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, תְּמִיד יִמְצָא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הֵינּוּ (שם נז, יא) "בֵּה' אֶחָלָל דְּבָר, בְּאַלְקִים אֶחָלָל דְּבָר":

עוֹטָה אור

לְשׁוֹן רֵבִינוּ זְכָרוֹנוּ לְבָרְכָה.

רבינו ז"ל פותח בפסוק (תהלים לה, יג): "מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב"². ובסוף תורה זו, יבאר רבינו את פנימיות הפסוק.

יבאר את מהות ה'שלום' בכל פרט.

א. הַבְּלָל של תורה זו שתבאר להלן, הוא: שְׁצַרְיָהּ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, וכלשון הפסוק⁴ (שם, טו): "בקש שלום ורדפהו"⁵, והענין למעשה, לבקש ולהתפלל, שְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, ובשביל זה צריך לדון את חבריו תמיד לכף זכות⁶. וְשְׂיִהְיֶה שְׁלוֹם לְכָל אָדָם בְּמִדּוֹתָיו⁷ - במידות שהקב"ה נוהג עמו, שיהיה לאדם שלום ואהבה עם כל מידה ומידה שהקב"ה נוהג עמו⁸, הֵינּוּ שְׁלֵא יְהִי מַחְלָק בְּמִדּוֹתָיו וּבְמִאֲרָעוֹתָיו - במאורעות והמקרים שנעשים לו, שְׁלֵא יְהִי לוֹ חֲלוּק בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ - בין שנוהג עמו הקב"ה בטובה ובין שנוהג עמו בצרה, תְּמִיד יִמְצָא בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ להאמין, שכל מה שעושה ה' עמו הכל לטובתו⁹, הֵינּוּ כמו שאמר דוד המלך (תהלים נז, יא): "בֵּה' אֶחָלָל דְּבָר, בְּאַלְקִים אֶחָלָל דְּבָר"¹⁰, בין אם אתה נוהג איתי במידת הרחמים, שהיא בחינת שם ה'וי"ה, אהלל אותך ה', ובין אם אתה נוהג איתי במידת הדין, שהיא בחינת שם 'אלהים', גם כן אהלל אותך ה'¹¹. פי, ע"י שיהיה לאדם שלום ושוויון¹² במידותיו, היינו שיהיה לו שלום עם כל מה שקורה לו, כי ימצא את הקב"ה בכל דבר, כלומר שיבין שהקב"ה הוא זה שפעל כל זאת, והקב"ה בודאי טוב ומטיב¹³, ובזה יהיה לו שלום עם כל מה שקורה לו, ולא יהיה לו מחלוקת

מקורות ועיונים

1. לא ידוע לנו מקום וזמן אמירת תורה זו בבירור. בפעולת הצדיק (אות שס"ח), כתב בפשיטות, שתורה זו נאמרה בסוכות שנת תקס"ב. ואכן, בסוף תורה זו מדבר על כוונות הלולב. תורה זו היא מהתורות שנאמרו על מצות תפילין, כמובא בחיי מוהר"ן (אות תק"ע), וכמו שהביא מוהר"ן ג"כ בסוף תורה ל"ח, את רשימת התורות שנאמרו על מצות תפילין.
2. בפשט הפסוק פירש במצודת דוד: "מי האיש החפץ חיים" - היינו חיי עולם הבא, הוא "אהב ימים" - רצה לומר אוהב ימי העולם הזה להרבות במעשים טובים, כדי לראות על ידם בטוב האמיתי בעולם הבא. ורבינו יבאר בפנימיות, שהכונה היא, כיצד ניתן להמשיך את ימי הטוב של העולם הבא, כבר בעולם הזה.
3. רש"י בפסוק (תהלים לד, טו) מפרש, שבקשת השלום - היא במקומו, ולרדוף אחריו - במקום אחר. והרד"ק מפרש, שבקשת השלום הוא בפה, והרדיפה היא בלב. והמצודת דוד מפרש: הבקשה שלך תהיה (כלומר התפילה והבקשה שתבקש), היא לעשות שלום בין איש לאחיו, ותרדוף אחרי זה מאוד להיות מחזר אחר השלום.
4. כן מועתק בקצור ליקוטי מוהר"ן (אות א'), וז"ל: צַרְיָהּ לְבַקֵּשׁ שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "בְּקֶשׁ שְׁלוֹם".
5. פי, רבינו פתח בפסוק "מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב", והמשך הפסוקים הוא: "וְנָצַר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מִרְמָה, סוּר מֵרָע וְעָשָׂה טוֹב", ומבאר רבינו, שהכלל והתכלית של כל פסוקים אלו, הוא מה שכתב "בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפֵהוּ".

מקורות ועיונים

בְּאֵמֶת אֵף עַל פִּי שְׁדַעַת כָּל אָדָם מְשֻׁנָּה מִחִבְרוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרִכּוֹת נח.), אֵף עַל פִּי כֵן צָרִיף כָּל אֶחָד לְאַהֲבֵי אֶת חִבְרוֹ כִּנְפִשׁוֹ וְלִידַע שֶׁהֵפֵל אֶחָד, כִּי כָּל הַפְּעֻלוֹת מְשֻׁנּוֹת נִמְשָׁכִין מֵאֶחָד הַפְּשׁוּט (כדלקמן תניינא תורה ב.).

10. אע"פ שלשון הפסוק הוא להפך "באלהים אהלל דָּבָר בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר", בכל אופן, רבינו סידרו כמו שהביאה הגמ' (ברכות דף ס:) ודרשה את הפסוק הזה: "בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר בְּאֵלֹהִים אֶהְלֵל דָּבָר", "בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר" - זו מדה טובה, "בְּאֵלֹהִים אֶהְלֵל דָּבָר" - זו מדת פורענות. ומבואר במדרש תהלים (על פסוק זה), ששם הוי"ה רומז על מידת הרחמים, ושם אלהי"ם רומז על מידת הדין, ודוד המלך זכה לדעת בידיעה ברורה, שכל מאורעותיו הם לטובתו, ואמר: בין אם ה' מתנהג עימי במה שנראה כהנהגת רחמים, ובין מה שנראה כהנהגת דין, אהלל אותו בשוה, כי אני יודע בכיורו שהכל הוא לטובתי.

11. לעיל (תורה ד.), כתב רבינו ז"ל: כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַאֲרְעוֹתָיו הֵם לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַכְּפִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים נו, יא) "בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר בְּאֵלֹהִים אֶהְלֵל דָּבָר" (עיין ברכות דף ס:).

12. כמבואר בבעש"ט על התורה (מצרע אות כ.), וז"ל: כתיב (תהלים טז, ח) "שְׁוִיִּיתִי ה' לְגִנְדִי תְּמִיד", "שְׁוִיִּיתִי" - לשון השתוות, בכל דבר המאורע, הכל יהיה שוה אצלו, בין בענין שבני אדם משבחין אותו, או מבזין אותו, וכן בכל שאר דברים, וכן בכל המאכלות, בין שאוכל מעדנים, בין שאוכל שאר דברים, הכל ישווה בעיניו, כיון שהוסר היצר הרע (המתאוה) ממנו לגמרי. וכל דבר שיארע, יאמר: הלא זהו מאתו ית' שמו, ואם בעיניו הגון וכו', וכל כוונתו לשם שמים, אבל מצד עצמו אין חילוק, וזה מדרגה גדולה מאוד, עכ"ל.

13. כתב בלקוטי הלכות (ח"ב ח"ב נויקין ד, ט), וז"ל: אֲנַחְנוּ הַמַּאֲמִינִים בְּשִׁנֵּי עוֹלָמוֹת, שְׁעָקָר הַתְּכֵלִית הוּא לְעוֹלָם הַבָּא, בְּנִדְאֵי אֲנוּ מַאֲמִינִים 'שֶׁכָּל מַאֲרְעוֹתֵינוּ הֵם לְטוֹבָתֵנוּ'. וְעַל פִּי חֲתִיבִים לְכַרְףֵּנוּ עַל הַרְעָה בְּשִׁמְתָהּ כְּשֶׁשָּׂמְכָרִים עַל הַטּוֹבָה. כִּי הֵכֵל לְטוֹבָה, כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֵדָם כָּל יְמֵי חַיָּו הֵן טוֹב הֵן רַע, כִּי הֵכֵל כְּדֵי שְׂיִזְכֶּה עַל יְדֵי זֶה לְהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת שֶׁהוּא חַיֵּי עוֹלָם הַבָּא לְנִצְחָה, כִּי כָּל מֵה שְׂמַסְבֵּב ה' יתְּבַרְךָ עִם הָאֵדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם כָּל יְמֵי חַיָּו הֵכֵל רַק בְּשִׁבְלֵי

6. כתב בקצור לקוטי מוהר"ן (אות ב.), וז"ל: וְכֵן יִסְבֵּל מִחִבְרוֹ, אֵף אִם יֵשׁ לוֹ אֵיזָה יְסוּרִין מִמֶּנּוּ, וְיִשְׁתַּדֵּל לְדוּגוֹ לְכַף זְכוֹת וְלִמְצָא בּוֹ טוֹב, וְלַהֲפֹךְ הַדָּבָר לְטוֹבָה, לומר בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא כֵּן חִבְרוֹ לְרַעָה כִּלְכָף כְּמוֹ שֶׁהוּא סוֹבֵר. וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה, יִשְׁתַּדֵּל לְחַפְּשׁוֹ וּלְבַקֵּשׁ אֶתְּהָה וְשִׁלּוּם עִם חִבְרָיו וְכָל יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְאַהֲבֵי אֶת הַשִּׁלּוּם בְּכָל מְקוֹם הֵן בְּטִיבּוֹ הֵן בְּעֵקֶו (בצער), וְיִהְיֶה לוֹ שִׁלּוּם עִם הַכָּל.

7. שדבר זה גורם שיהיה לאדם שלום כביכול עם הקב"ה, שלא יהיה לו חס ושלום מחלוקת ותרעומת עליו ית'.

8. וכלשון המשנה בברכות (דף נד.) על הפסוק (דברים ו, ה) "וּבְכָל מַאֲרָךְ" - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו.

9. כן ביאר בלקוט הלכות (יו"ד ח"א הלכות רבית ה, א), וז"ל: נִאֲמַר בְּעֵין חַיִּים בְּתַחֲלוֹתוֹ (שער א' ענף ה'): שְׂאֵין יוֹם דּוּמָה לְחִבְרוֹ וְאֵין רְגַע דּוּמָה לְחִבְרָתָהּ וְכוּ'. וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַמַּאֲרְעוֹת שֶׁל הָאָדָם, כָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי הַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ מְשַׁיֵּחַ בְּרַחֲמָיו, וּמְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד, וּמְשַׁנֵּה עֵתִים בְּתַבּוּנָתוֹ וּמְחַלֵּיף אֶת הַזְּמַנִּים, שְׁעַל יְדֵי זֶה עוֹבֵר בְּעוֹלָם בְּכָל וּבְכָרְט כָּל הַמַּאֲרְעוֹת לְטוֹב, או לְרַעָה חַס וְשִׁלּוּם, וְעַל כָּל אָדָם בְּפִרְטוּת עוֹבֵר מֵה שְׁעוֹבֵר כְּפִי הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְּבַרְךָ. וְכֵמוֹ כֵּן נִשְׁתַּנֵּה דַעְתּוֹ מִחִבְרוֹ כְּפִי טַבְּעוֹ וְשִׁרְשׁוֹ וְכִפִּי מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו.

וְהַעֲקָר הוּא הַכְּחִירָה, כִּי הָאָדָם צָרִיף לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שְׁעָה וּבְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו - לְהַאֲמִין בְּאֵמֶת שֶׁהֵכֵל לְטוֹבָתוֹ, כִּי הֵכֵל רְמִזִּים מֵהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ לְהַשִּׁיבּוֹ אֵלָיו בְּאֵמֶת, כְּמוֹ שֶׁמְבַאֵר בְּמְקוֹם אַחַר (סימן נ"ד). וְיֵמִי שְׂמִכּוֹן דַּעְתּוֹ לְהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ, וּבְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, הוּא מְקַשֵּׁר וּמְקַרֵּב עֲצָמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ בֵּין בְּטִיבּוֹ בֵּין בְּעֵקֶו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים נו, יא): "בַּה' אֶהְלֵל דָּבָר, בְּאֵלֹהִים אֶהְלֵל דָּבָר". וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם עא, יד): "וְאֲנִי תְּמִיד אֵיחָל" וְכוּ', הוּא מְבַטֵּל כָּל אַחֲזִית הַיֵּצֵר הָרַע וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא שְׁנֵאָחַז בְּהַשְּׁנוּיִים, כִּי הוּא כּוֹלֵל כָּל הַשְּׁנוּיִים בְּהַשֵּׁם יִתְּבַרְךָ, שְׁשֵׁם כְּלֵא חַד כְּנִ"ל.

וְאִם הָיָה כָּל בְּנֵי אָדָם מִתְּנַהֲגִים כֵּן - לְכָל הַכָּל בְּאֶחָד, בְּנִדְאֵי הָיָה הֵכֵל בְּאֶהְבָּה וְשִׁלּוּם וְאַחֲדוּת, וְהָיָה כָּל הָעוֹלָם מִתְּקַן בְּתְכֵלִית הַתְּקוּן, כִּי זֶה יְקָר מִן הַכָּל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ויקרא יט, יח): "וְאֶהְבַּת לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" - אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: זֶה כְּלָל גְּדוֹל בְּתוֹרָה (תורת כהנים שם), כִּי

וְעַל יְדֵי מָה יִמְצָא הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקֶוּ, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת שְׁלוֹם, כְּמָה דְאָתָּא אָמַר (משלי ג, יז) "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם" (וזהו קרח ח"א דף קע"ג) * וְעַל יְדֵי צְדִיקוֹם שֶׁנִּקְרָאוּ גַם בֵּן בְּרִית שְׁלוֹם (השמטות זוהר בראשית ח"א דף רנז. זוהר נח שם דף נט:). * וּמַחֲמַת זֶה יִכּוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם הֵן בְּטִיבוֹ וְכו', וְיִכּוֹל לְהִיזֵת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה:

עוֹטָה אוֹר

ותרעומת כלפי מעלה, שהן הפך השלום, בין כשהקב"ה מתנהג עמו במידת הרחמים ובין במידת הדין, כי תמיד יהלל אותו ית"ש.¹⁴

וְעַל יְדֵי מָה יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעֵקֶוּ - בֵּין כְּשִׁנּוּהֵיגִים עִמּוֹ טוֹבָה וּבֵין כְּשִׁנּוּהֵיגִים בּוֹ צָרָה, עַל יְדֵי הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת 'שְׁלוֹם'¹⁵, כְּמָה דְאָתָּא אָמַר - כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל הַתּוֹרָה (משלי ג, יז): "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם"¹⁶ - כָּל הַדְּרָכִים שֶׁלָּהּ בֵּין לְטוֹבָה וּבֵין בְּצַעַר הֵן כּוֹלֵן שְׁלוֹם. וְעַל יְדֵי צְדִיקוֹם שֶׁנִּקְרָאוּ גַם בֵּן בְּרִית שְׁלוֹם"¹⁷ (השמטות זוהר בראשית רנז)¹⁸, כִּי הֵם זוֹכִים לְתִיקוֹן הַבְּרִית, וְהַבְּרִית הִיא בַּחֲנִינֵת 'שְׁלוֹם'¹⁹. וּמַחֲמַת זֶה יִכּוֹל לְאַהֵב אֶת הַשְּׁלוֹם בְּכָל מְקוֹם, הֵן בְּטִיבוֹ וְכו' - בֵּין בִּשְׁעַת טוֹבָה וּבֵין בִּשְׁעַת צָרָה, וְיִכּוֹל לְהִיזֵת שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל, וְלְאַהֵב זֶה אֶת זֶה, פִּי, כְּשֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַה שֶׁקוֹרָה הוּא מַה' ית', אִזִּי יִכּוֹל לְאַהֵב אֶת חֲבִירוֹ בְּשִׁלְמוֹת, כִּי גַם אִם חֲבִירוֹ עָשָׂה לוֹ רַעָה מוֹכַחַת, יִכּוֹל

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

16. כתב בלקוטי הלכות (יו"ד ח"ב הלכות תרומות ומעשרות ג, ה), וז"ל: וְשְׁלוֹם, זֶה בְּחִינַת שְׁעוֹשֵׁין שְׁלוֹם בֵּין הַמַּדּוֹת עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁמְרַחֶפֶת עַל הַלֵּב, וּמְקַרְרֶת הַתַּאֲוֹת, וְגַם מְצַמְצָמֶת אֶת הַתְּלַהֲבוֹת הַלֵּב - שְׁלֵא יִהְיֶה מִתְּלַהֵב חוּץ מִהַמַּדָּה. וְזֶהוּ בְּחִינַת שְׁלוֹם - שֶׁמַּחְבֵּר שְׁנֵי הַפְּכִים הַנִּפְשׁ וְהַגּוּף, כִּי הַנִּפְשׁ בּוֹעֵרֶת לְהַשִּׁם יִתְפָּרֵד בְּלֵי שַׁעוֹר, וְכֵן הַגּוּף לְהַתַּאֲוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, וְצָרִיכִין לְקַרֵּר הַלֵּב עַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְלְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת שְׁלוֹם - שִׁיְהִיָּה שְׁלוֹם בְּעֵצְמֵי לְעַבֵּד הַשֵּׁם יִתְפָּרֵד בְּהַדְרָגָה וּבְמַדָּה וְכו'. וְעַל בֵּן גַּם הַתּוֹרָה נִקְרָאת 'שְׁלוֹם', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כט, יא): "ה' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן" וְכו'.

17. על פי הפסוק האמור בפניחס הצדיק (במדבר כה, יב): "לִכֵּן אָמַר הַנְּבִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם".

18. וז"ל: "בֵּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרֵת עֲלֵי עֵינַי" (בראשית מט, כב) 'נְאֻמֵּי בְּרִית שְׁלֵמָא', פִּי, יוֹסֵף שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצְּדִיק נִקְרָא 'בְּרִית שְׁלוֹם'. עוֹד יֵשׁ לְצִיֵּן לְזוּהַר פְּרִשְׁתָּ נַח (ח"א דף נט:), וז"ל: "אִישׁ צְדִיק" - יְסוּדָא דְעֲלָמָא, 'בְּרִית שְׁלוֹם' - שְׁלֵמָא דְעֲלָמָא. [תרגום: אִישׁ צְדִיק יְסוּד הָעוֹלָם. בְּרִית שְׁלוֹם, שְׁלוֹם שֶׁל הָעוֹלָם].

19. עֵינַי לְקַמֵּן (תורה פ',) שֶׁסְפִירַת הַיְסוּד עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּמַחְבֵּרֶת בֵּין הַחֲסִידִים וְהַגְּבוּרִים, וְהַבִּיאוֹר: כִּי הִיא מַחְבֵּרֶת בֵּין פְּרָצוֹף זְעִיר אֲנַפִּין בְּחִינַת חֲסִידִים, לְבִין פְּרָצוֹף נּוֹקְבִיָּה (סְפִירַת הַמַּלְכוּת) בְּחִינַת גְּבוּרִים.

הַתְּכַלִּית הָאֲמִתִּי הַנִּצְחִי הַזֶּה וְכו' שֶׁהוּא הַשְּׂגוֹת אֱלֻקוֹת, ע"כ.

14. כתב בעצות המבוארות (תלמוד תורה אות ל"ד), וז"ל: זוֹכָה תְּמִיד לְשְׁלוֹם בְּדַעְתּוֹ, וְהוּא נִצּוֹל מִבְּלִבּוּלִים וּמִסְפָּקוֹת. פִּי בְּכָל מַה שֶׁהֵשֵׁם יִתְפָּרֵד נוֹהֵג עִמּוֹ, הֵן בְּהִרְחֻבוֹת, הֵן חֲלִילָה בְּיִסּוּרִים, אִינוֹ מִתְּבַלְּבֵל. פִּי מַחֲמַת אֲמוּנַת הַשְּׂגָחָה שָׁבוּ, שְׁזוֹכָה עַל יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּאַמְתָּ, וְעַל יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצְדִיקֵי אֲמֵת (כדבסמ"ד), אִינוֹ נוֹפֵל לְגֵאוֹת בְּעַת הִרְחֻבָּה, וְלֹא לְעֵצְבוֹת בְּעַת יִסּוּרִים, וְהוּא יוֹדֵעַ שְׁלִיִּסּוּרִים אֵין שׁוֹם עֲצָה רַק תְּפִלָּה וּבְקִשָּׁה לְהַשִּׁם יִתְפָּרֵד בְּאַמְתָּ. וּמַחֲמַת זֹאת אִינוֹ מִתְּבַלְּבֵל לְעוֹלָם, זוֹכָה לְשְׁלוֹם וְלִמְנוּחָה.

15. בספר המדות (לימוד ח"א אות ע"ה) כתב וז"ל: 'עַל יְדֵי תוֹרָה תּוֹכָה לְשְׁלוֹם'. וְצִיֵּן מוֹהַרנ"ת אֶת הַמְּקוֹר מִהַפְּסוֹק (תהלים קיט, קסה): "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרַתְךָ". עוֹד כָּתַב שֵׁם (המתקת דין ח"א אות נ"ט), וז"ל: 'הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְיָה, מְשִׁים שְׁלוֹם בְּפִמְלִיָּא שֶׁל מַעְלָה וּבְפִמְלִיָּא שֶׁל מַטָּה'. (ונכפל בלימוד ח"א אות נ"ד). וְהַמְּקוֹר: מִהַגְּמ' בְּסִנְהֵדְרִין (דף ע"ט:), שֶׁשֵׁם מוֹבָא: אִמַר רַבִּי אֶלְכַסְנַדְרִי, כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְיָה שְׁלוֹם בְּפִמְלִיָּא שֶׁל מַעְלָה וּבְפִמְלִיָּא שֶׁל מַטָּה, שְׁנֵאמַר (ישעיה כז, ה) "אוֹ יַחֲזֵק בְּמַעוֹזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי", ע"כ.

ב וצריף לדעת, ש'מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו, א). **ולית אתר פנוי מנה** (תקון ג"ז סוף דף צא). **ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין** (רעיא מהימנא פינחס ח"ג דף רכה). **ואפלו מי שעוסק במשא ומתן בעבורם, לא יכול להתנצל ולומר: אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיות שנופל תמיד עליו, מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם.**

פי כבר גלו לנו חכמינו זכרוננו לברכה, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העבורם, יכול

עושה אור

לדון אותו לכף זכות ולומר: כי מה שעשה כן, הוא משום שהקב"ה שלח אותו ונתן בדעתו לעשות לי את הרע הזה (ואף שהלה יענש על שנתגלגל חובה על ידו), מ"מ הוא רק שליח בדבר ואין טעם לשנוא אותו.²⁰

לאחר שביאר, שעל ידי התורה ועל ידי הצדיקים, האדם זוכה שיהיה לו שלום במידותיו, שבין בעת טובה ובין בעת צרה יהיה קרוב לקב"ה, ושיהיה שלום בין ישראל עצמם. יבאר עתה כיצד ניתן למצוא את הקב"ה בכל דבר שנברא, ואז יוכל להשיג, שכל מה שעושה ה' ית' הכל לטובה, ועי"ז יהיה לו שלום.

ב. וצריף לדעת, ש'מלא כל הארץ כבודו²¹ (ישעיה ו, א) של הקב"ה, **ולית אתר פנוי מנה** - ואין מקום פנוי ממנו, כמובא בתקוני זוהר (תקון ג"ז דף צא), **ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין** - והקב"ה ממלא את כל העולמות ומסובב את כל העולמות, כמבואר בזוהר פינחס (ח"ג דף רכה).²² **ואפלו מי שעוסק במשא ומתן בעבורם - עם הגויים, לא יכול להתנצל ולומר: שאי אפשר לו לעבוד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיות שנופל תמיד עליו, מחמת העסק שעוסק תמיד עמהם**.²³ **פי כבר גלו לנו חכמינו זכרוננו לברכה, שבכל דברים גשמיים, ובכל לשונות העבורם -**

מקורות ועיונים

"כל הארץ", הכוונה על כל העולמות, היינו על כל הנבראים העליונים והתחתונים, ולא דוקא הארץ התחתונה, וזהו שאמר הזוהר, שהקב"ה ממלא כל עלמין הרוחניים והגשמיים, כי כולם הם נבראים, וכולם הם בחינת ארץ לעומתו ית'.

22. וז"ל: איהו סובב על כל עלמין, ולית סובב לון לקל סטרא, עילא ותתא, ולא רפע סטרין, בר מגיה. ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר. איהו ממלא כל עלמין, ולית אונרא ממלא לון. [תרגום: הוא סובב על כל העולמות, ואין סובב אותם לקל צד, למעלה ולמטה ולא רפעה צדדים, פרט לו. ואין מי שיוצא מרשותו החוצה. הוא ממלא כל העולמות, ואין אחר שמשמלא אותם].

23. כי אף שכן האמת, שמחמת העסק עמם נופלת עליו עביות וכו', וכמו שאמר רבינו לקמן (תורה רמ"ד): מי שהוא מערב בין העבורם, דהינו שיש לו עסקים ומשא ומתן עמהם, צריף לשמור עצמו מאד מאד שלא יזיק לו. פי בקל יוכל להתפס בדתם חס ושלום, לחלק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו וכו', עכ"ל.

20. כאן יש נקודה עדינה בהבנה, כי בודאי שכל אדם שעושה רע לחבירו, הוא עושה זאת מבחירתו, ולכן יש דין ויש דיין, ומי שעושה רע יקבל את עונשו. אולם מאידך, המקבל את הרעה, ידע נכונה, כי בודאי שלא היה בכוח חבירו לעשות לו שום דבר רע, אלמלא שכך נגזר מלמעלה, ואדרבה, הקב"ה כביכול השתמש בחבירו להיות שליח לעשות לו רעה זו. וכמו שאם נפל על האדם אבן ופצעה אותו, האדם מבין שלא שייך לכעוס ולשנוא את האבן ולנקום בה (כדרך הילדים, שמרביצים לריצפה כשנופלים עליה), כך צריך אדם לחשוב על חבירו, ולדון אותו לכף זכות, שחבירו הוא רק השליח וכו', ולא שייך לשנוא אותו, ומחשבה זו תרבה שלום בעולם.

21. הפסוק בשלמותו "וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ", ופירש במצודת דוד וז"ל: "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ" (ג' פעמים) - ר"ל שהוא מקודש ומרומם בעולם המלאכים ובעולם הגלגלים ובעולם השפל. "מלא כל הארץ כבודו" - כבודו מלא בכל הארץ, עכ"ל. ומה שנוכר

לְמַצוֹא בָהֶם אֱלֹקוֹת. כִּי בְּלֹא אֱלֹקוֹתָיו אֵינן לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוֹם כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (נִתְקַנָּה ט, ו) "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֵם". לְבַד שֶׁחַיּוֹת וְאֱלֹקוֹת הֵזָה שֵׁם בְּצַמְצוּם גְּדוֹל וּבְמַעוֹט, רַק פְּדֵי חַיּוֹנוֹ לְהַחְיֹתוֹ וְלֹא יוֹתֵר. כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִמְצַם אֶת אֱלֹקוֹתוֹ בְּצַמְצוּמִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, מִרְאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה עַד נִקְדַת הַמְרֻכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמוּי, שְׁשֵׁם מְדוּר הַתְּקֵלּוֹת. וּבְכָל מַה שֶׁמִּשְׁתַּלְשֵׁל יוֹתֵר וּמִתְצַמְצֵם יוֹתֵר לְמַטָּה, אֱלֹקוֹתָיו מְלַבֵּשׁ שֵׁם בְּמַלְבוּשִׁים רַבִּים יוֹתֵר.

עוֹטָה אוֹר

הַגּוֹיִים, יְכוּל לְמַצוֹא בָהֶם אֱלֹקוֹת, כִּי בְּלֹא אֱלֹקוֹתָיו אֵינן לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת וְקִיּוֹם כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מַחֲמִיה ט, ו): "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֵם", כְּמוֹ שֶׁדְרָשׁוּ בְּזוּהַר פִּינַחַס (ח"ג דף רכה),²⁴ שְׁאֵתָה הַקַּב"ה מְחַיֶּה אֶת הַכֹּל וְאֵין אֱלוֹהִים אַחֵר שִׁיתֵן חַיִּים לְאִיזוּשָׁהוּ דְבַר בְּעוֹלָם.²⁵ נִמְצָא, שֶׁבְכָל דְבַר בְּעוֹלָם מוֹכַרְח שֶׁתְּהִיָּה בּו אֱלוֹקוֹת, כִּי אַחֲרַת לֹא תְהִיָּה לָהֶם חַיּוֹת, לְכֵן, גַּם מִי שֶׁעוֹסֵק עִם עֲבוֹדָה, צָרִיךְ לְמַצוֹא שֵׁם חַיּוֹת וְאֱלוֹקוֹת. לְבַד שֶׁחַיּוֹת וְאֱלֹקוֹת הֵזָה שֵׁם בְּצַמְצוּם גְּדוֹל וּבְמַעוֹט, רַק פְּדֵי חַיּוֹנוֹ - הַהִכְרַחֵי לְהַחְיֹתוֹ וְלֹא יוֹתֵר.²⁶ כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִמְצַם אֶת אֱלֹקוֹתוֹ בְּצַמְצוּמִים רַבִּים וְשׁוֹנִים, מִרְאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁהִיא בַחֲנִינַת הַרְצוֹן הַפְּשוּט לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, וְהַרְצוֹן הַזֶּה, הוּא כְּבַר הַצַּמְצוּם הַרְאִשׁוֹן לְעוֹמַת הָאֵין סוּף²⁷, עַד נִקְדַת הַמְרֻכָּז שֶׁל עוֹלָם הַגִּשְׁמוּי, שְׁשֵׁם מְדוּר הַתְּקֵלּוֹת - כְּלוּמֹר, הַמְקוֹם הַתַּחְתּוֹן וְהַקָּצָה הַיּוֹתֵר רַחוּק בְּבְרִיאָה, הוּא הָעוֹלָם הַשְּׁפֵל שֶׁלָנוּ, שֶׁהוּא גַם מְדוּר הַקְּלִיפּוֹת²⁸. וּבְכָל מַה שֶׁמִּשְׁתַּלְשֵׁל יוֹתֵר הָאֱלוֹקוֹת מִהַמְאֲצִיל הָעֲלִיוֹן וּמִתְצַמְצֵם יוֹתֵר לְמַטָּה, כִּי יִשְׁנן הַרְבֵּה בַחֲנִינַת שֵׁל צַמְצוּמִים, כְּמוֹ עוֹלָם הַטְּהִירוֹ, עוֹלָם

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

וְהַתּוֹרָה הִיא חַיּוֹת שֶׁל כָּל דָּבָר, נִמְצָא שְׁכָל הַדְּבָרִים, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת, אֶפְלוּ מַחֲשָׁבָה דְבוּר וּמַעֲשֵׂה שֶׁל עֲבָרָה חַס וְשְׁלוֹם, יֵשׁ שֵׁם גַּם בֵּין הַתְּלַבְּשׁוֹת הַתּוֹרָה, אֲךָ שֶׁהוּא בְּהֶעֱלֵם וּבְצַמְצוּם גְּדוֹל, בְּכַחֲנִינַת הַסִּתְרוֹת.
27. לְהַבִּין עֲנִין עֲמוּק זֶה, נִקְדִים אֶת דְּבָרֵי הָאֲרִיז"ל בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר א' עֲנַף ב'), וְז"ל: דַּע כִּי טָרַם שְׁנֵאצֵּל הַנְּאֲצִילִים וְנִבְרָאוּ הַנְּבִרָאִים, הִיָּה אוֹר עֲלִיוֹן פְּשוּט מְמַלֵּא כָל הַמְצִיאוֹת, וְלֹא הִיָּה שׁוֹם מְקוֹם פְּנוּי בַּחֲנִינַת אוֹר רִיקְנִי וְחִלְל, אֲלֵא הַכֹּל הִיָּה מְמוּלָא מִן אוֹר אֵין סוּף פְּשוּט הַהוּא, וְלֹא הִיָּה לוֹ בַּחֲנִינַת רֵאשׁ וְלֹא בַּחֲנִינַת סוּף, אֲלֵא הַכֹּל הִיָּה אוֹר אֶחָד פְּשוּט שׁוֹה בַּהַשׁוּוּאָה אַחַת, וְהוּא הַנִּקְרָא 'אוֹר אֵין סוּף'. וְכֹאשֶׁר עֲלֵה בְּרַצוֹנוֹ הַפְּשוּט לְבְרוּא הָעוֹלָמוֹת וְלֵהַאצִּיל הַנְּאֲצִילִים וְכו' (וּמִשִּׁיךְ לְבָאָר עֲנִין הַצַּמְצוּם), עַכ"ל. עוֹד נִקְדִים אֶת הַמְּבוּאָר בְּמִדְרַשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה א, ד): 'מַחֲשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל קִדְמָה לְכָל דְּבָר', עוֹד מוֹבָא בְּמִדְרַשׁ (שֵׁם ה, ז), שֶׁהַקַּב"ה נִמְלֵךְ בְּנַפְשׁוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם. נִמְצָא, שֶׁהַצַּמְצוּם הַרְאִשׁוֹן, הוּא מֵה שְׁנִבְרָא בְּבְרֵאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה, בַּחֲנִינַת נַפְשׁוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁבָהֶם נִמְלֵךְ הַקַּב"ה לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם, וְזֶה בַּחֲנִינַת 'רֵאשִׁית הַמַּחֲשָׁבָה'.

28. כְּמְבוּאָר בְּעֵץ חַיִּים (שַׁעַר מ"ב סוּף פֶּרֶק א'), וְז"ל:

מ"ג גַּם אַחֵר דְּבָרִים אֱלוֹ, אֵין בְּזֵה שׁוֹם הַתְּנַצְלוֹת, כִּי בְּאֵמַת גַּם שֵׁם יְכוּל לְמַצוֹא חַיּוֹת וְאֱלוֹקוֹת. אֲלֵא שׁוּדָאִי אִם יְכוּל שְׁלֵא לְעוֹסֵק עִמָּם, וְדָאִי עֲדִיף מַחֲמַת הַסַּכְנָה הַגְּדוּלָה שֶׁבְּעוֹסֵק עִמָּם, אֲבָל אִם הוּא מַחֲוִיב לְעוֹסֵק עִמָּם, יֵדַע שֶׁאֵין זֶה הַתְּנַצְלוֹת לְנַפְלִיָּה לְעִבּוֹת וּגְשַׁמִּיּוֹת.
24. וְז"ל: אֵיְהוּ מְחַיֶּה לוֹן וְלִית עֲלֵיהּ אֱלֹהָ אַחְרָא, לְמִיְהִיב לֵיהּ חַיִּין. הִדָּא הוּא דְּכָתִיב "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֵם".

25. וְכָתַב עַל זֶה בְּפִרְדֵּס (שַׁעַר ו' פֶּרֶק ח'), וְז"ל: וְזֶהוּ "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֵם", וּפִירְשׁוּ רַז"ל 'וְאַתָּה מֵהוּהוּ (עוֹשֵׂה) לְכוֹלָם וְכו'', כִּי מֵאַחֵר שֶׁהוּא הִיָּה אוֹתָם וְהַמְצִיאָם מִן הָאֵין, יוֹכַרְח שִׁיּוֹשְׁפַעוּ מִמֶּנּוּ וְשׁוֹאֲבִים כּוֹלֵם מִמֶּנּוּ חַיּוֹתוֹ, וְאַחֵר שֶׁהוּא מְחַיֶּה אוֹתָם, נִמְצָאוּ שֶׁהוּא מְמַצִּיאָם וּמֵהוּוּם כָּל עַת וּבְכָל רַגַע וּבְכָל שַׁעַה, וּמֵהוּהוּ וּמְחַיֶּה - הַכֹּל עֲנִין אַחַד לָהֶם, עַכ"ל.

26. כָּתַב רַבִּינוּ (לִקְמוֹן נו, ג), וְז"ל: בְּנִדְאֵי אֵין שׁוֹם דְּבָר שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ חַיּוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בְּלַעֲדֵי חַיּוֹתוֹ לֹא הִיָּה לוֹ קִיּוֹם כָּלֵל. וְעַל כֵּן בְּנִדְאֵי בְּכָל הַדְּבָרִים, וּבְכָל הַמַּעֲשִׂים, וּבְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת, מְלַבֵּשׁ שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּכִיכּוֹל. וְאַפְלוּ אִם חַס וְשְׁלוֹם עוֹשִׂין דְּבָר עֲבָרָה, שֶׁהוּא שֶׁלֹּא כְּרַצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִם כָּל זֶה בְּנִדְאֵי יֵשׁ שֵׁם חַיּוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲךָ שֶׁהוּא בְּהֶעֱלֵם וּבְצַמְצוּם גְּדוֹל.

וְזֶה שֶׁגָּלוּ חַכְמֵינוּ וְזָכְרוּנָם לְבִרְכָה, וּפְתָחוּ לָנוּ פֶתַח, שֶׁהַמְשָׁפֵל יִדַע וַיְבִין שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים
 גְּשָׁמִיִּים יֵשׁ אֱלֹקוֹתוֹ וְחַיּוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ וְזָכְרוּנָם לְבִרְכָה (מנחות לד:) 'טט בְּכַתְּפֵי שְׂתִיִּם,
 פֶת בְּאַפְרִיקוֹ שְׂתִיִּם', לְהוֹדִיעַ שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹרִים יֵשׁ שָׁם אֱלֹקוֹתוֹ הַמְּחַיֶּה אוֹתָהּ:

עוֹטָה אוֹר

המלבוש, עולמות אדם קדמון, ומשם לאצילות, בריאה, יצירה ועשיה²⁹, אֱלֹקוֹתוֹ מְלַבֵּשׁ שָׁם בְּמַלְבוְשֵׁי
 רַבִּים יוֹתֵר.

וְזֶה שֶׁגָּלוּ חַכְמֵינוּ וְזָכְרוּנָם לְבִרְכָה, וּפְתָחוּ לָנוּ פֶתַח, שֶׁהַמְשָׁפֵל יִדַע וַיְבִין שֶׁבְּכָל הַדְּבָרִים
 גְּשָׁמִיִּים יֵשׁ אֱלֹקוֹתוֹ וְחַיּוּתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ וְזָכְרוּנָם לְבִרְכָה (סנהדרין ד: מנחות לד:) על מצות
 תפילין, בפסוק (דברים ו, ח): "והיו לטוטפות בין עיניך", שמכאן לומדים שישנן ארבע פרשיות בתפילין, כי מילת
 'לטוטפות' מורכבת מהמילים 'טט' ו'פת', והמילה 'טט' בְּכַתְּפֵי - במקום שנקרא כתפי, פירושה שְׂתִיִּם,
 והמילה 'פת' בְּאַפְרִיקוֹ - במקום שנקרא אפריקי, פירושה שְׂתִיִּם³⁰, וזה שהתורה משתמשת בלשונות
 הגויים, בא לְהוֹדִיעַ שֶׁבְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעֵבוֹרִים - הגויים יֵשׁ שָׁם אֱלֹקוֹתוֹ הַמְּחַיֶּה אוֹתָהּ³¹. נמצא, שבכל
 לשונות הגויים ישנה חיות אלוקית, ולכן המתעסק עמם, צריך למצוא את החיות האלוקית הזאת, ולא ליפול
 בדעתו ולומר, שכיון שמתעסק עם גויים אין הוא יכול לעבוד את ה', אלא אדרבה, כיון שהתגלגל לידו ענין
 זה, הוא צריך לעסוק בבירור החיות האלוקית שישנה שם.

מקורות ועיונים

טוב הנסתר שם, רק שהרע מכסה עליו, ועל פן מהראוי
 שלא לומר דבר שבקדשה בשאר לשונות, אכל קריאת
 שמע שהיא בחינת בטול שהוא פלו טוב וכו' פנ"ל,
 ועל פן מתר לקרותה בכל לשון, כי הרע נופל ונתבטל
 ונשארו רק הטוב פנ"ל. ועל פן מרמו בקריאת שמע
 דיקא שיש טוב בכל הלשונות, כמו שכתוב (דברים
 ו, ח): "והיו לטטפות בין עיניך" ודרשו רבותינו ז"ל
 (מנחות לד:): 'טט בכתפי - שתיים, פת באפריקי - שתיים',
 שזה בחינת הטוב של לשון הקדש שמלבש בלשונות
 העמים, כמו שכתב רבנו (בתורה דידן), להורות, שעל
 ידי קריאת שמע שהיא בחינת הבטול פנ"ל, על ידי זה
 נתגלה הטוב הינו האותיות של לשון הקדש המלבש
 בשאר לשונות העמים, עכ"ל.

הארץ שבתוכה נקרא עולם העשיה ששם נגמר
 החומר והכלים להתגשם וכו', וכאן בעולם עשיה
 נגמר מלאכת הכלים והוא תכלית החומרים שהוא
 קצה האחרון, ולכן פה נתגלו בחי' הקליפות לגמרי,
 ולכן נקרא זה 'עולם הקליפות' וכו', עכ"ל.

29. וכמו שביאר קצת מענין זה בלקוטי הלכות
 (תפילת המנחה ז, כב), וז"ל: וכלל הדברים המבארים
 לענין הצמצומים של תחלת הבריאה לגלות אלהותו
 ותבדדו, הוא, שבתחלה צמצם האור, ואחר כך התחיל
 להמשיך איזה בחינת אור, ואחר כך חזר האור למקומו
 והשאיר רק איזה רשימו, כי לא היה אפשר עדין לסבל
 זה האור. ואחר כך חזר והמשיך עוד הפעם איזה
 בחינת אור בצמצום חדש נפלא, וחזר והעלימו שלא
 יהיה רבוי אור. וחזר והמשיך האור בדרך נפלא וכו',
 וכן פמה וכמה פעמים, שזה בחינת סוד הטהירו עלאה
 וטהירו סתם וכו', ועולם המלבוש שקפל האור וכו',
 עד שנעשה בחינת חלל הפנוי וכו'. ואחר כך המשיך
 אור המלכים ולא יכלו לקבל האור ונשברו ומתו וכו',
 עד שהתחיל עולם התקון וכו', עכ"ל.

31. מובא בחיי מוהר"ן (אות קס"ד), וז"ל: כי זה ידוע
 לנו פכר, והוא כלל גדול, שבכל הדברים שבעולם
 ובכל הלשונות הגוים יכולים למצא אלקותו ותבדדו,
 וכמבאר מזה בדבריו ז"ל בספריו כמה פעמים, וכמו
 שמביא (בתורה דידן) מאמר רבותינו זכרונו לברכה
 (סנהדרין ד:): 'טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים'
 וכו'. ועצם גדלת השגת רבנו ז"ל בענין זה, אי אפשר
 להעריך ולספר, אפלו מה שזכינו לראות ולהבין
 בדעתנו. כי ראינו בחוש ממש, שאצלו היה כל העולם

30. בלקוטי הלכות (קריאת שמע הלכה א'), ביאר את
 הטעם, מדוע דוקא בפסוק זה ד"והיו לטטפות" גילתה
 לנו התורה ענין זה, וז"ל: בודאי בכל הלשונות יש שם

וְזֶה שְׂמֵיכָא בִּירוּשְׁלָמִי (תענית פ"א ה"א) אִם יֹאמֵר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ, תֹּאמַר לוֹ: בְּכַרְךָ גְּדוֹל שְׁבֻרוּמִי, שְׁנֵאמַר (ישעיה כ"א, יא): "אֵלֵי קְרָא מְשַׁעִיר". נִמְצָא, שֶׁזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׂאֵל הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ בְּרֵדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת. כִּי הוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַפְּלֵל וְכִפַּר בְּעֵקֶר, שְׂאֵמַר: הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקְוָמוֹ אֵין שָׁם אֵלְקִיָּם. בְּכֵן תֹּאמַר לוֹ: אֶפְלוּ בְּמִקְוָמָהּ שְׂאֵתָה מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, גַּם בֵּן שָׁם תּוֹכֵל לְמַצָּא אֵלְקוֹתָיו. כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת הַפֶּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כְּלָם". וּמִשָּׁם אֵתָה יְכוּל לְדַבֵּק אֶת עַצְמָהּ בּוֹ יְתַבְּרָה, וְלִשׁוֹב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי "לֹא רְחֻקָה הִיא מִמֶּךָ" (דברים ל, יא. וע"ש בפי הרמב"ן). אֵלָּא שֶׁבְּמִקְוָמָהּ שָׁם רַבּוּ הַלְּבוּשִׁים:

.172

עוֹטָה אוֹר

וְזֶה שְׂמֵיכָא בִּירוּשְׁלָמִי (תענית פ"א ה"א דף ג.) אִם יֹאמֵר לְךָ אָדָם הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ, תֹּאמַר לוֹ: בְּכַרְךָ גְּדוֹל שְׁבֻרוּמִי³², שְׁנֵאמַר (ישעיה כ"א, כ"א): "אֵלֵי קְרָא מְשַׁעִיר"³³, כִּי גַם שֵׁם בְּרוּמִי, שְׁמֵלֵאָה גִּילּוּלִים וְעַבּוּדָה זֶרָה, מוֹסַתְרַת אֵלְקוֹתָיו ית'³⁴. נִמְצָא שֶׁזֶה הָאָדָם שֶׁשָּׂאֵל 'הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ', בְּרֵדָאֵי הוּא מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, כִּי הוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַפְּלֵל וְכִפַּר בְּעֵקֶר³⁵, שְׂאֵמַר: 'הֵיכָן אֵלְקִיָּהּ', וְנִדְמָה לוֹ שֶׁבְּמִקְוָמוֹ אֵין שָׁם אֵלְקִיָּם. בְּכֵן תֹּאמַר לוֹ: אֶפְלוּ בְּמִקְוָמָהּ, שְׂאֵתָה מְשַׁקֵּעַ בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, גַּם בֵּן שָׁם תּוֹכֵל לְמַצּוֹא אֵלְקוֹתָיו, כִּי הוּא מְחַיֶּה אֶת הַפֶּל, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב: "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כְּלָם", וּמִשָּׁם אֵתָה יְכוּל לְדַבֵּק אֶת עַצְמָהּ בּוֹ יְתַבְּרָה, וְלִשׁוֹב אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה³⁶, כִּי לֹא רְחֻקָה הִיא מִמֶּךָ³⁷, אֵלָּא שֶׁבְּמִקְוָמָהּ שָׁם רַבּוּ הַלְּבוּשִׁים³⁸ - שֶׁהֵם הַצְּמֻצוּמִים וְהַהִסְתַּרְוֹת, עַד שֶׁנִּדְמָה לָךְ שֶׁבְּמִקְוָמָהּ הַקְּלִפּוֹת, שֵׁשׁ אֵתָה נִמְצָא, אֵין אֵלְקוֹת.

מִקְרוֹת וְעֵינִים

כְּגוּיִם אֶת כְּבוֹדוֹ, שְׂאֶפְלוּ בְּסִפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשָּׁם יְתַבְּרָה. כִּי כְּבוֹדוֹ יְתַבְּרָה צוּעֵק תְּמִיד, וְקוֹרָא וּמְרַמֵּז לְהָאָדָם שֶׁיִּקְרַב אֵלָיו יְתַבְּרָה, וְהוּא יְתַבְּרָה קָרִיב אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים בְּאַהֲבָה וּבְחַפְזָה גְּדוּלָּה.

37. עַל פִּי לְשׁוֹן הַכְּתוּב (דברים ל, יא) "כִּי הַמְּצַנָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מְצַנֵּךְ הַיּוֹם לֹא נִפְלְאָת הִיא מִמֶּךָ וְלֹא רְחֻקָה הִיא". וּמִסֵּיִם הַכְּתוּב (שם, יד) "כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר מְאֹד כִּי פִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ". וְכַתֵּב הַרְמַב"ן וּז"ל: "כִּי הַמְּצַנָּה הַזֹּאת" - עַל הַתְּשׁוּבָה וְכוּ'. וְהַטַּעַם, לֵאמֹר כִּי אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בַּקְּצָה הַשָּׁמַיִם וְאַתָּה בִּיד הַעַמִּים, [גַּם מִשָּׁם] תּוֹכֵל לִשׁוֹב אֵל ה' וְלַעֲשׂוֹת כִּכֵּל אֲשֶׁר אֲנִי מְצוּךְ הַיּוֹם, כִּי אֵין הַדְּבָר נִפְלֵא וְרַחֲוֹק מִמֶּךָ, אֲבָל קָרוֹב אֵלֶיךָ מְאֹד לַעֲשׂוֹתוֹ כִּכֵּל עַת וּבְכָל מִקְוָמָהּ.

38. כַּתֵּב בְּלִקוּטֵי הַלְּכוּת (י"ד ח"א הַלְּכוּת שְׁחִיטָה ה, ה), וּז"ל: זֶה פֶּלֶל, שֶׁכָּל מֵה שֶׁהַמְּדַרְגָּה נְמוּכָה בְּיִתְרוֹ, שָׁם אֵלְקוֹתָיו יְתַבְּרָה בְּצִמְצוּמֵם וּבְהַעֲלָם וּבְכִסּוּי יוֹתֵר, כִּי בְּאֵמַת הַשָּׁם יְתַבְּרָה כְּכֵל מִקּוֹם, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (נחמיה ט, ו): "וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כְּלָם", וְכֵן כָּל מֵה שֶׁהַמְּדַרְגָּה נְמוּכָה יוֹתֵר, שָׁם אֵלְקוֹתָיו נִתְעַלְּם וְנִתְכַּסֶּה יוֹתֵר (כַּמְבוּאָר בְּתוֹרַת דִּידִן). וְכָל עַבְדוֹת הָאָדָם הִיא לְהַעֲלוֹת וְלְהוֹצִיא

כֵּל פְּתוּחִים וּמְגֻלָּה, וְהִיא רוּאָה כְּכֵל דְּבָר הַתְּלַבְּשׁוֹת חֵירוֹתָיו יְתַבְּרָה, עַד שֶׁהִיא יְכוּל לַעֲשׂוֹת תּוֹרוֹת נִפְלְאוֹת וְנִנְרָאוֹת מִכָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם. וְאֵי אֶפְשֶׁר לְהַאֲרִיךְ וְלִסְפֹּר מִזֶּה לְמִי שֶׁלֹּא זָכָה לְרֵאוֹת זֹאת בְּעֵינָיו. וְאִם תּוֹכָה לִלְפֶּךָ בְּדַרְךְ הַיָּשֵׁר וְהָאֵמֶת, וְתוֹכָה לְהַעֲמִיק עֵינֶיךָ בְּסִפּוּרֵי רַבְּנֵי ז"ל, תּוֹכָה לְהִבִּין קֶצֶת מִזֶּה.

32. ע"ע לְקַמֵּן (תוֹרָה קט"ו).

33. "אֵלֵי קְרָא מְשַׁעִיר" פִּירֵשׁ בְּקַרְבֵּן הַעֲדָה, וּז"ל: "אֵלֵי" - כְּלוֹמֵר אֱלֹהִים, מֵהֵיכָן יוֹבֵא לַעֲתִיד? "מְשַׁעִיר" - כְּדַכְּתִיב (ישעיה סג, א) "מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם תְּמוּךְ בְּגָדִים מְבַצְרָה". (וְהָרִי שֶׁה' ית' נִמְצָא כְּבִיכּוֹל בְּכַרְךָ גְּדוֹל שֶׁל רוּמִי).

34. כַּמְבוּאָר לְקַמֵּן (תְּנִינָא, תוֹרָה יב, ה), ע"ש.

35. כְּפִי שְׁכַתּוּב עַל שְׂאֵלַת הַבֵּן הַרְשַׁע בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח, שְׂאוּמֵר (שְׁמוֹת יב, כו): "מֵה הָעֶבְדָּה הַזֹּאת לְכֶם", 'לְכֶם' - וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכֵּל כִּפַּר בְּעִיקָר.

36. וְכַעֲנִין הַמְבוּאָר בְּשִׁיחוֹת הַר"ן (שִׁיחָה נ"ב), וּז"ל: מִכָּל הַדְּבָרִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשָּׁם יְתַבְּרָה, כִּי "מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ", וְאֶפְלוּ מִסִּפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק גַּם בֵּן כְּבוֹד הַשָּׁם יְתַבְּרָה, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים צו, ג): "סִפְרוּ

וְכָל מַזָּה שֶׁאֵדָם הוֹלֵךְ מִמְדַּרְגָּה לְמַדְרָגָה, הוּא מִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְיִכּוֹל לִידַע אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּהִבְנָה יִתְרָה. כִּי כָּל מַזָּה שֶׁהַמְדַּרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, נִתְמַעְטוּ הַלְבוּשִׁים, וְנִתְמַעְטוּ הַצְּמִצּוּמִים, וְאִזּוּ הוּא מִקְרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְיִכּוֹל לְאַהֲבֵה אֶת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּאַהֲבָה יִתְרָה:

ג. וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי יָמִים, יָמֵי טוֹב וְיָמֵי רַע. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ז, יד) "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה", הֵינּוּ שְׁצָרִיף לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל שָׁם הֵיטֵב הֵיטֵב, בְּרֹדְאֵי יִמְצָא שָׁם יָמֵי טוֹב,

עוֹטָה אֹר

וְכָל מַזָּה שֶׁאֵדָם הוֹלֵךְ מִמְדַּרְגָּה לְמַדְרָגָה, הוּא מִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְיִכּוֹל לִידַע אֶת הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּהִבְנָה יִתְרָה, כִּי כָּל מַזָּה שֶׁהַמְדַּרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, נִתְמַעְטוּ הַלְבוּשִׁים, וְנִתְמַעְטוּ הַצְּמִצּוּמִים³⁹, וְאִזּוּ הוּא מִקְרֵב יוֹתֵר אֶל הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ, וְיִכּוֹל לְאַהֲבֵה אֶת עֲצָמוֹ עִם הַשֵּׁם יִתְפָּרֵךְ בְּאַהֲבָה יִתְרָה. (וענין אהבה זו יתבאר לקמן באותיות ד' ה')

לאחר שביאר, שהאדם צריך למצוא את אלוקותו יתברך גם בתוך לשונות הגויים וגשמייתם. יבאר עתה, שמציאה זו תהיה על ידי התורה, שכן, נתבאר לעיל, שהיא מביאה את האדם לשלום ולאהבה את ה' ית', עד שלא יהיה לו חילוק בין טובה ובין רעה.

ג. וְהִנֵּה יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי יָמִים: יָמֵי טוֹב וְיָמֵי רַע, פִּי, לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים וְגִשְׁמִיּוֹתָם - הֵן בַּחֲנִינֵת יָמֵי רַע, וְהַקְדוּשָׁה שִׁישְׁנָה בְּעוֹלָם הִיא בַּחֲנִינֵת יָמֵי טוֹב, וְהָאָדָם צָרִיךְ לְגַלוֹת אֶת בַּחֲנִינֵת הַיָּמֵי טוֹב, הַמְסַתֶּרֶת בְּתוֹךְ הַיָּמֵי רַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ז, יד): "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב, וּבְיוֹם רָעָה רָאָה"⁴⁰, "רָאָה" - הֵינּוּ שְׁצָרִיף לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל שָׁם - בְּיָמֵי הָרַע הֵיטֵב הֵיטֵב, כִּי בְּרֹדְאֵי יִמְצָא שָׁם יָמֵי טוֹב - הֵינּוּ

מְקוּרוֹת וְעִיּוּנִים

בַּחֲנִינֵת צְמִצּוּם הָאוֹר, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינֵת 'מִפִּי הַגְּבוּרָה' (ערויבין נד), כִּי גְבוּרָה הִיא בַּחֲנִינֵת צְמִצּוּם, כִּי הַתּוֹרָה הִיא כְּלָה מְדוּמָתִי שֶׁל הַקֶּבֶ"ה, וְאֵי אֶפְשָׁר שִׁתְּגַלֶּה הַמְדוּת שֶׁהֵם כָּלֵל כָּל הַתּוֹרָה כִּי אִם עַל יְדֵי צְמִצּוּם הָאוֹר. אִף עַל פִּי כֵן כָּכָל דּוֹר וְדוֹר אֲנִי צָרִיכִין לְצַמֵּץ הָאוֹר כְּבִיכּוֹל כָּל אָדָם לְפִי בַּחֲנִינָתוֹ, כִּי זֶה כָּלֵל גְּדוֹל, שֶׁהַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה אִף עַל פִּי שֶׁהִיא בַּחֲנִינֵת צְמִצּוּם לְגַבִּי מִהַ שְׁלֵמָה אֵלָּה הֵימְנָה, אִף עַל פִּי כֵן הָאוֹר שֶׁל הַמְדַּרְגָּה שֶׁל מַעְלָה, הוּא בַּחֲנִינֵת אֵין סוּף לְגַבִּי מְדַרְגָּה הַתְּתוּנָה, וְצָרִיכִין אַחֵר כֶּף עוֹד צְמִצּוּמִים אַחֲרֵים, בְּאִפְסוֹ שֶׁגַם מְדַרְגָּה הַתְּתוּנָה תוּכַל לְקַבֵּל הָאוֹר, כִּי אִוְרוֹ הַגְּדוֹל יִתְפָּרֵךְ שׁוֹפֵעַ מֵרוּם כָּל דְּרָגִין (לְמַעְלָה מִכָּל הַמְדַּרְגּוֹת), אִף כָּל מַזָּה שֶׁהַמְדַּרְגָּה קְטָנָה וְנִמְוָכָה יוֹתֵר, צָרִיכִין שָׁם צְמִצּוּמִים רַבִּים יוֹתֵר, כִּי הַצְּמִצּוּם שֶׁל הַמְדַּרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה, הוּא עֲדִין בַּחֲנִינֵת אֵין סוּף לְגַבִּי מְדַרְגָּה הַתְּתוּנָה, וְצָרִיכִין שָׁם בְּמְדַרְגָּה הַתְּתוּנָה עוֹד צְמִצּוּמִים יוֹתֵר.

40. בַּפֶּשֶׁט הַפְּסוּק פִּירַשׁ: "בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה בְּטוֹב - בְּיוֹם שִׁישׁ בִּידֶךָ לַעֲשׂוֹת טוֹבָה הִיא בְּעוֹשֵׁי הַטּוֹבָה. וּבְיוֹם רָעָה רָאָה" - כַּשֶּׁתְּבוֹא הָרַעָה עַל הָרַשָּׁעִים אֲתָה

מִהָעֵלָם אֶל הַגְּלוּי - לְגַלוֹת אֱלֻקוֹתוֹ וּמַלְכוּתוֹ יִתְפָּרֵךְ בְּעוֹלָם עַד שִׁתְּקַיֵּם: 'וְיִדַע כָּל פְּעוֹל כִּי אֲתָה פְּעַלְתָּו וְכוּ'. אִף צָרִיכִין לָזֶה יְגִיעָה גְּדוֹלָה וְעִבּוּדוֹת הַרְבֵּה לְגַלוֹת הַהֵעֱלָמָה, כִּי זֶה כָּל עִבּוּדַת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם. וּמִגְדֵּל וְעֵצֶם הַהֵעֱלָמָה - לֹא כָּל אָדָם זוֹכֵה לָזֶה, לְגַלוֹת הַהֵעֱלָמָה כִּי אִם גְּדוֹלֵי הַצְּדִיקִים הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבְּחֻקְמָתָם הַעֲמִקָּה מְאֹד מְאֹד, הֵם מְמַשִּׁיכִים שְׁכָלֵיהֶם נְפִלְאִים מְאֹד, שֶׁעַל יָדָם הֵם מְגַלִּים הַהֵעֱלָמָה וּמִוֹדִיעִים אֱלֻקוֹתוֹ יִתְפָּרֵךְ בְּעוֹלָם, וּמְגַלִּין הָאֲמִתְּ שֶׁכָּל הָעוֹלָם הֵבֵל הֵבֵלִים, צַל עוֹבֵר, הֵבֵל נִדָּף. וְנוֹתְנִים עֲצוֹת וְדַרְכִים יִשְׂרָיִם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ בְּאִפְסוֹ שִׁיכָּל לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ מִטְּעוֹת הָעוֹלָם, שֶׁבָּא עַל יְדֵי גְדֵל הַהֵעֱלָמָה שֶׁבְּעוֹלָם. וְשִׁישְׁתַּדֵּל כָּל יָמָיו עַל הָאֲחִירֵת וְהִסּוּף שִׁינְצַל מִשְׁאוֹל תַּחֲתִיּוֹת, וְיִזְכֶּה לְחַיִּים נְצִחִים לְהַפִּיר אוֹתוֹ יִתְפָּרֵךְ, שֶׁזֶּהוּ עֶקֶר הַתְּכִלִּית.

39. בְּבִיאור הָעֵנִין שֶׁכָּל מְדַרְגָּה שֶׁגְבוּהָה יוֹתֵר, שֶׁם הַצְּמִצּוּם פָּחוֹת וְכוּ', כָּתַב בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת (י"ד ח"ב הַלְכוֹת נִדְרִים ג, ד), וז"ל: אִף עַל פִּי שֶׁמִּשָּׁה קָבַל הַתּוֹרָה מִפִּי הַגְּבוּרָה וּמְסָרָה לָנוּ, וְקִבְּלַת הַתּוֹרָה הִזָּה עַל יְדֵי

הֵינּוּ תוֹרָה. וְהַיְמִים נִקְרָאִים 'מִדּוֹת', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לט, ה) "וּמִדַּת יָמֵי". וְהַמִּדּוֹת הֵם הַתּוֹרָה, כִּי אֲוִרֵיתָא פְּלָה הֵם מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשֶׂאֵר הַמִּדּוֹת. וּבִהּ בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח, ל) "וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אֲמוּן", אֵל תִּקְרִי אֲמוּן אֶלָּא אֲמוּן (בראשית רבה א, א. זכר שמיני לה: וח"ב דף קסא.)*

עוֹטָה אוֹר

'תּוֹרָה' הַנִּקְרָאת 'טוֹב' (ברכות ה.)⁴¹, כַּמְבוֹאֵר לְעִיל, שֶׁגַם בַּתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים וּגְשָׁמִיוֹתָם, שֶׁהֵן בַּחֲנִינַת 'יְמֵי רַע', גַּם שֵׁם נִמְצָאת אֲלוֹקוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁנִּמְצָא בְּתִיבַת "לְטוֹטְפוֹת", שֶׁהִיא לְשׁוֹנוֹת הַעֲכוּ"ם, וְהִיא בַּעֲצָמָה תּוֹרָה, בַּחֲנִינַת 'יְמֵי טוֹב'. נִמְצָא, כִּי 'יְמֵי טוֹבָה', הֵם יָמִים שֶׁבָּהֶם רֹאִים בְּקִלּוֹת אֶת הַשְּׂגָחוֹת ה' לְטוֹבָה. וְיְמֵי רַעָה, הֵם יָמִים שֶׁבָּהֶם נִדְרַשְׁתָּ הַתְּבוֹנָנוֹת עֲמוּקָה, כְּדִי לְרַאוֹת אֶת 'יְמֵי הַטוֹבָה' - שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, הַמְּלוּבֶשֶׁת בָּהֶם. וְהַיְמִים נִקְרָאִים 'מִדּוֹת', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים לט, ה): "וּמִדַּת יָמֵי"⁴², שֶׁהַיָּמִים הֵם בַּחֲנִינַת 'מִדּוֹת' - כְּגוֹן, סְפִירוֹת הַחֶסֶד וְהַגְּבוּרָה, שֶׁבָּהֶן מִנְהִיג הַקַּב"ה אֶת הָעוֹלָם, וְהַמִּדּוֹת הֵם הַתּוֹרָה, כִּי אֲוִרֵיתָא פְּלָה - הַתּוֹרָה כּוֹלֵה הֵם מִדּוֹתָיו⁴³ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא⁴⁴, כִּי הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשֶׂאֵר הַמִּדּוֹת, וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מִדּוֹת, נִמְצָא, שֶׁיְמֵי טוֹב רומזים עַל הַתּוֹרָה. וּבִהּ בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵמִין - אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל הַתּוֹרָה (משלי ח, ל): "וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אֲמוּן", וּדְרָשׁוּ בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבה א, א.)⁴⁴ וּבִזְוָהָר (תּוֹרָה ח"ב קסא.)⁴⁵: "אֵל תִּקְרִי אֲמוּן, אֶלָּא אֲמוּן" - הַתּוֹרָה הִיא כְּלֵי אוֹמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, שֶׁהִסְתַּכַּל בָּהּ וְעַל פִּיהָ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ אוֹמֵן שֶׁמִּסְתַּכַּל בְּצִיּוֹר (הַתְּשָׁרִיט וְהַתְּכַנִּיט) שֶׁלִּפְנֵיו, וּבּוֹנֵה לְפָיו אֶת הַבַּיִת.

מִקְרוֹת וְעִיּוּנִים

וּמִמְשִׁיכֵין אֶת הַחַיּוֹת לְתוֹךְ הַמִּדּוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת יָמִים. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (תהלים לט, ה) "וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא", הֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה שֶׁהִיא בְּחִינַת 'מָה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ו, כ) "מָה" - הַעֲדוֹת וְהַחֲקִים וְהַמְשַׁפְּטִים, הִיא בְּחִינַת מִדּוֹת וְיָמִים, ע"כ. אֲכַן, כֹּאֵן נִרְאָה שֶׁמִּפְרָשׁ אֶת הַמִּדּוֹת וְהַיָּמִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינַת הַסְּפִירוֹת.

44. וז"ל: "וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אֲמוּן" וכו', דָּבָר אַחֵר אֲמוּן אֲמוּן, הַתּוֹרָה אוֹמֶרֶת אֲנִי הִיִּיתִי כְּלֵי אוֹמְנוֹתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, בְּנוֹהַג שֶׁבְּעוֹלָם מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם בּוֹנֵה פְּלִטִין, אֵינוֹ בּוֹנֵה אוֹתָהּ מִדַּעַת עֲצָמוֹ אֶלָּא מִדַּעַת אוֹמֵן, וְהַאֲמוּן אֵינוֹ בּוֹנֵה אוֹתָהּ מִדַּעַת עֲצָמוֹ, אֶלָּא דִּיפְתָרָאוֹת, וּפִינְקִסָאוֹת יֵשׁ לוֹ (שְׁבָהֵם יֵשׁ תּוֹכְנִיּוֹת), לְדַעַת הַיֶּאֱכָר הוּא עוֹשֶׂה חֲדָרִים, הַיֶּאֱכָר הוּא עוֹשֶׂה פִּשְׁפִּשִׁין, כִּךְ הִיָּה הַקַּב"ה מְבִיט בְּתוֹרָה, וּבוֹרָא אֶת הָעוֹלָם, ע"כ.

45. וז"ל: וְכֹאֵין אֵינוֹן כֵּל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרֵיתָא, וּבְגִין דְּכַד בְּרָא קוּב"ה עֲלָמָא, אֶסְתַּפַּל בֵּהּ בְּאוֹרֵיתָא, וּבְרָא עֲלָמָא, וּבְאוֹרֵיתָא אֶתְבְּרֵי עֲלָמָא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהָ, דְּכְתִיב "וְאַהֲיָה אֶצְלוֹ אֲמוּן", אֵל תִּקְרִי אֲמוּן אֶלָּא אוֹמֵן. [אֲשֶׁרֵיהֶם כֵּל אֵלוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה, וּבְגִלְל שֶׁכְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַתְּבוֹנָן

תְּהִיָּה מִן הַרְוָאִים (בַּעֲוֹנָשׁ) שֶׁנִּאֲמַר (ישעיה סו, כד) "וְיִצְאֵאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים כִּי כִי תוֹלְעָתֶם לֹא תָמוֹת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּפֶה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר".

41. שֵׁם בְּגַמ' מוֹבָא: אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, שֶׁנִּאֲמַר (משלי ד, ב): "כִּי לִקַּח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ". וְכֵן הוּא בַּמִּשְׁנָה בַּאֲבוֹת (ו, ג).

42. פִּשְׁט הַפְּסוּק מְדַבֵּר בְּבִקְשַׁת דוֹד הַמֶּלֶךְ לְדַעַת אֶת קִיצוֹ, וְכִמָּה יָמִים נוֹתְרוֹ לוֹ לַחַיּוֹת בְּעוֹלָם. אֲמַנְס, מִזֶּה שְׂדוּד שׁוֹאֵל בְּלִשׁוֹן "וּמִדַּת יָמֵי", הוּא מוֹרָה יֵישׁ לַיָּמִים מִיָּדָה, הֵינּוּ, שֶׁהַיָּמִים עֲצָמָם הֵם בַּחֲנִינַת מִדּוֹת - מִדּוֹת חַיִּים.

42*. הַסְּפִירוֹת שֶׁבָּהֶם מִתְּלַבֵּשׁ אוֹר הַאֵין סוּף שֶׁל הַקַּב"ה בְּשִׁבְלֵי לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּמִידָה וְצִמְצוּם, כְּפִי אֵיךְ שֶׁצְרִיךְ לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ שַׁעָה.

43. לְקַמֵּן (תּוֹרָה נו, ג), כְּתִב רַבִּינוּ וז"ל: הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת מִדּוֹת, כִּי יֵשׁ בְּהַתּוֹרָה אוֹתִיּוֹת וְתַבּוֹת וּפְסוּקִים וּפְרָשִׁיּוֹת וּסְדָרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִדּוֹת, שֶׁבָּהֶם נִגְבַּל הַחַיּוֹת בְּמִדָּה. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהוּא שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִדּוֹת, יְכוֹלִים לְקַבֵּל אֶת הַחַיּוֹת. כִּי עַל יְדֵי הַתּוֹרָה קוֹרִים אֶת הַחַיִּים,

וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַמְחַיִּין אֶת כָּל דְּבַר וְדָבָר, אֲלֵא כֹּל מִן שְׁחַמְדֵּרְגָה הִיא לְמַטָּה, שֶׁם הֵם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּצַמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיוּ בְּמִדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְאֵינָם מְאִירִים כֹּל כֶּף כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, כִּדְרֵי שְׁלֵא לְהַשְׁפִּיעַ אֹר וְחַיּוּתָהּ יוֹתֵר מִתְּרַאֲוִי:

נִמְצָא אֲפִלּוּ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בִּימֵי רַע, שֶׁהֵם מִדּוֹת רְעוּת וְלְשׁוֹנוֹת עֲבוּרִים, [גם] שֶׁם יְכוּלִין לְמַצָּא אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְבוּשִׁים וְגִדְל הַצְּמָצוּם, אֵינָם נִתְרַאֲוִים אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יְמֵי טוֹב, עַל יְדֵי יְמֵי רַע וְהַחֲשֵׁף הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.

עוֹטָה אֹר

וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵן בְּשׁוֹרֶשׁן סְפִירוֹת עֲלִיוֹנוֹת רוּחָנוֹת, הֵם הַמְחַיִּין אֶת כָּל דְּבַר וְדָבָר שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹלָם.⁴⁶ אֲלֵא כֹּל מִן שְׁחַמְדֵּרְגָה הִיא לְמַטָּה, שֶׁם הֵם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּצַמְצוּם יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיוּ בְּמִדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְאֵינָם מְאִירִים כֹּל כֶּף כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה, כִּדְרֵי שְׁלֵא לְהַשְׁפִּיעַ שֶׁם אֹר וְחַיּוּתָהּ שֶׁל הַקְּדוּשָׁה יוֹתֵר מִתְּרַאֲוִי.⁴⁷

נִמְצָא, אֲפִלּוּ בְּמִדּוֹר הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ בִּימֵי רַע, שֶׁהֵם מִדּוֹת רְעוּת וְלְשׁוֹנוֹת עֲבוּרִים - הַגּוֹיִים, שֶׁם יְכוּלִין לְמַצָּא אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רַבּוּי הַלְבוּשִׁים שֶׁל הַחוּמֵר הַגִּשְׁמִי שֶׁל הָעוֹלָם וְגִדְל הַצְּמָצוּם עַד שֶׁמִּגִּיעַ אֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁכֵּן הוּא מִצְטַמְצֵם מֵעוֹלָם לְעוֹלָם וְכוּ' כִּנְ"ל, לִכֵּן אֵינָם נִתְרַאֲוִים אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה - הֵינּוּ יְמֵי טוֹב, עַל יְדֵי הַכִּסּוּי שֶׁל יְמֵי רַע וְהַחֲשֵׁף הַשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.⁴⁸

מִקְרוֹת וְעִיּוּנִים

וּיְרֵד דְרָךְ הַפֶּה וְנִתְעַבָּה יוֹתֵר, וְנִתְקַרַב הַמְקִיף בְּפִנְיָם, וַיֵּצֵא בְּסוּד קוֹל וְדִיבּוֹר, וְשֶׁם הֵיכּוֹ הַאוֹרוֹת זֶה בָּזֶה, וַיֵּצֵאוּ כ"ב אוֹתוֹת, כִּי ס"ג וְכ"ב בְּגִי' פ"ה, וְזוּג אֵרֶךְ אֲנַפִּין בְּפֶה, בְּאוֹתוֹת ה' מוֹצְאוֹת, שֶׁהֵם אַחַה"ע בּוֹמ"ף גִּיכ"ק דְּטִלְנ"ת זִסְר"ץ, וְשֶׁם נִמְתְּקִין בַּחֵיד וּבִגְרוּן וְכוּ'. "וַיֵּשׁ כ"ב (וַיִּשְׁכַּב) בְּמִקוֹם הַהוּא" (בְּרַאשִׁית כה, יא). וְזֶה שֶׁאֵמַר בְּסִפְרֵי יִצִּירָה (ב, ג): 'חֻקּוֹת בְּקוֹל, חֻצּוֹת בְּרוּחַ, קְבוּעוֹת בְּפֶה, חֲמִשָּׁה מִקְוֹמוֹת אַחַה"ע בּוֹמ"ף' וְכוּ'. וּמַחֲמָה בְּאוֹ לז"א, נּוֹבְלוֹת חֲכָמָה, וְנִכְלָלוּ כּוֹלָם בִּיסוּד, וְנִבְלָעוּ בְּרַמ"ח אֵיבָרִים שֶׁלּוֹ, וְכִשְׁעָאוֹ לְעֵלְמָא דְּפִרוּדָא, קִרְאָם סִפְרֵי יִצִּירָה כ"ב אוֹתוֹת.

48. בִּיאָר בְּעֵשׂ"ט עַל הַתּוֹרָה (בְּרַאשִׁית אוֹת י"א), וְז"ל: כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרִים וְשֵׁתִים אוֹתוֹת בְּדִיבּוּרֵי תּוֹרָה וְתַפִּילָה, כִּךְ יֵשׁ בְּכָל עֲנִינֵי הַחוּמֵר וְהַגִּשְׁמִי שֶׁבְּעוֹלָם גַּם כֵּן עֲשָׂרִים וְשֵׁתִים אוֹתוֹת, שֶׁבֵּהֵם נִבְרָא הָעוֹלָם וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ, וְכִמוֹ שֶׁאֵמַרוּ בְּש"ס דְּבִרְכוֹת (דף נה.) "יּוֹדַע הִיָּה בְּצִלְאֵל לְצַרְף אוֹתוֹת שֶׁנִּבְרָאוּ בֵּהֶם שְׁמִים וְאֵרֶץ' וְכוּ', רַק שֶׁהָאוֹתוֹת מְלוּבֵשׁ בְּחוּמֵר עֲנִינֵי הָעוֹלָם, בְּכִמָּה כִּיסוּיָן וְלִבּוּשִׁין וְקִלְיָפוֹת, וּבִתּוֹךְ הָאוֹתוֹת שׁוֹרָה רוּחָנוֹת הַקְּב"ה, הֵרִי שֶׁכְּבוּדוֹ יִתְבַרַךְ מֵאֵל כָּל

בְּתוֹרָה וְכָרָא אֶת הָעוֹלָם, וּבְתוֹרָה נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְיֵה, שֶׁכְּתוּב "וְאַהֲיָה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן", אֶל תְּקַרֵּי אֲמוֹן אֲלֵא אֲמוֹן]. וְע"ש עוֹד אֵרִיכוֹת בְּעִנִּין זֶה. [וְכֵן מוֹפִיעַ בְּעוֹד כְּמֵה מִקְוֹמוֹת בְּזוּהָר, ע' זוּהָר תּוֹלְדוֹת (ח"א סוף דף קלד.). וּבְזוּהָר שְׁמִינִי (ח"ג דף לה.): וּבְזוּהָר קִרַח (ח"ג דף קעח.) וְעוֹד].

46. ע' לְעִיל (תּוֹרָה לא, יב), וְז"ל: אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם פּוֹעֲלִים, כִּי הֵם הַחַיּוֹת שֶׁל כָּל דְּבַר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תַּפִּילָה יוֹצֵר) וְיִבְטוּבוֹ מִחֲדָשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מֵעֲשֵׂה בְּרַאשִׁית', וְאֵין טוֹב אֲלֵא תּוֹרָה' (בְּרִכוֹת ה.), כִּי הֵם מְנַהֲיִין אֶת כָּל הָעוֹלָם.

47. כְּמֵה מֵהַעֲנִינִים כִּאֵן נִתְבָּארוּ בְּסִפְרֵי הַלְקוּטִים לְהָאֵרִיז"ל (פִּרְשֵׁת עֵקֶב פֶּרַק ח'), וְז"ל: מִקוֹם תּוֹצְאוֹת נִשְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְלָה, מִמִּקוֹם שֶׁעָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה, וּבְ"בְרַאשִׁית" - יֵשׁ אוֹתוֹת יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל. וְג"כ הַתּוֹרָה הִיתָה שֶׁם קוֹדֵם הַבְּרִיאָה אֲלֵפִים שְׁנָה, וְהִיתָה אֲצִלּוֹ אֲמוֹן, וְהִיָּה מִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהּ וּבּוֹרָא אֶת הָעוֹלָם, וְקִדְמָה לְשִׁמִּים וְלָאֵרֶץ, דְּכִתִּיב "אֵת הַשְּׁמִים וְאֵת הָאֵרֶץ", אוֹתוֹת כ"ב מֵא' עַד ת'. וְכִבֵּר יִדְעַת בְּדִרוּשׁ אָדָם קִדְמוֹן, כִּי בְּהִתְרַחַק הָאוֹר

אָבֵל מִי שְׂבוּפָה אֶת יִצְרוֹ הֲרַע, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, הֵינּוּ הַמַּדּוֹת רְעוּת, אַזִּי הֲרַע נִתְבַּלְבֵּל [נִתְבַּטָּל] לְגַמְרֵי נֶגֶד יָמֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם, אַזִּי אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיֹתֵר. כִּי מִתְחַלֵּה לֹא הָיָה מְאִירִין כֹּל כֶּה, כִּי לֹא קִבְּלוּ אֹרֶךְ מִלְּמַעְלָה, כִּדִּי שְׁלֵא יִקְבְּלוּ הַיָּמִי רַע יוֹתֵר מִכִּדֵּי חַיִּינוּ. וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְבַּטָּל הֲרַע, וְנִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְבָה, אַזִּי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ רַב מִלְּמַעְלָה: נִמְצָא, זֶה שְׂבוּפָה אֶת יִצְרוֹ, הֵינּוּ שְׂבוּפָה אֶת 'יָמֵי רַע', כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר עִם הָעֶבְרִים אוֹ שְׂרוּאָה מַדּוֹתֵיהֶם, אַזִּי תִכְפֵּה הֲרַע שְׂשׂוֹכֵן עַל הַטּוֹב הֵינּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטָּל וְנוֹפֵל, וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין, אַזִּי הוּא יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שְׂבֵאוֹתוֹ הַדְּבָר:

עוֹטָה אֹרֶךְ

אָבֵל מִי שְׂבוּפָה אֶת יִצְרוֹ הֲרַע, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, הֵינּוּ הַמַּדּוֹת רְעוּת כְּגוֹן, אֶהְבֵּה נְפוּלָה שֶׁל עֲרִיּוֹת, וִירָאָה נְפוּלָה - לִירָא אַחַר מִבְּלַעֲדֵי ה', שֶׁהֵן מִדּוֹת חֶסֶד וּגְבוּרָה דְסִטְרָא אַחְרָא, אַזִּי הֲרַע נִתְבַּלְבֵּל [צָרִיךְ לֹמַר: נִתְבַּטָּל]⁴⁹ לְגַמְרֵי נֶגֶד יָמֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם - שֶׁהִיא חַיּוֹת הַתּוֹרָה הַמְּחִיָּה כֹּל דְבַר, אַזִּי אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיֹתֵר. כִּי מִתְחַלֵּה לֹא הָיָה מְאִירִין כֹּל כֶּה⁵⁰, כִּי לֹא קִבְּלוּ אֹרֶךְ מִלְּמַעְלָה, כִּדִּי שְׁלֵא יִקְבְּלוּ הַיָּמִי רַע יוֹתֵר מִכִּדֵּי חַיִּינוּ, פִּי, הַיּוֹת שְׂאוֹתֵיּוֹת הַתּוֹרָה מְחִיּוֹת כֹּל דְבַר, לְכֹן, אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַמְּלוּבָשׁוֹת שֶׁם (בִּימֵי רַע, שֶׁהֵם הַמִּדּוֹת דְסִטְרָא אַחְרָא), מְקַבְּלוֹת אֹרֶךְ בְּצַמְצוּם וְאִינֵן מְאִירוֹת, כִּדִּי שֶׁהִסְטְרָא אַחְרָא לֹא תִקְבֵּל יוֹתֵר מִכִּדֵּי חַיּוֹתֶיהָ, וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְבַּטָּל הֲרַע, וְנִשְׁאַרִין אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה לְבָה, אַזִּי מְקַבְּלִין אֹרֶךְ רַב מִלְּמַעְלָה.

נִמְצָא, זֶה שְׂבוּפָה אֶת יִצְרוֹ - מִתְאוֹוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵן שֶׁל הֵיטֵר וְהֵן שֶׁל אִיסוּר, שֶׁהֵן גְּשָׁמִיּוֹת וְעֵבִיּוֹת הָעוֹלָם, הֵינּוּ שְׂבוּפָה אֶת 'יָמֵי רַע' - הַמְּכַסֵּה עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר עִם הָעֶבְרִים - בְּשַׁעֲתָהּ, בְּשַׁעֲתָהּ מִשָּׂא וּמִתָּן אִתָּם (כְּנִיל בְּאוֹת ב'), אוֹ שְׂרוּאָה מַדּוֹתֵיהֶם, אַזִּי תִכְפֵּה הֲרַע שְׂשׂוֹכֵן עַל הַטּוֹב, הֵינּוּ עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטָּל וְנוֹפֵל, וְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין⁵¹, אַזִּי הוּא יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שְׂבֵאוֹתוֹ הַדְּבָר. וְלִכֵּן, זֶה שְׂעוּסֵק עִם הַגּוֹיִים, כִּשְׂכִּיכָה אֶת יִצְרוֹ הֲרַע, אַזִּי יִזְכֵּה לִרְאוֹת אֶת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַנִּמְצָאוֹת בְּאוֹתוֹ הָעֶסֶק, וְעַכְפִּי יִצַּל מִהָעֵבִיּוֹת וְהַחֲשׂוֹת, הַנּוֹפְלוֹת עַל מִי שְׂעוּסֵק עִם הַגּוֹיִים⁵².

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

שׂוֹאֵל בְּאוֹרִים וּבְתוּמִים, הַיּוֹת אוֹתִיּוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל הָאֲבִנִים בּוֹלְטוֹת, בְּהִתְאֵם לְתוֹבָה, וְכִךְ יוֹדֵעַ לְקַרְוֵא אוֹתָן. וְכַמְבּוֹאֵר לְקַמֵּן (תּוֹרָה רַפ"א), וּז"ל: אֶפְלוּ אֲדָם פְּשׁוּט אִם יֵשֵׁב עֲצָמוֹ עַל הַסֶּפֶר, וְיִסְתַּכֵּל עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, יָכוֹל לְרְאוֹת תְּדֻשּׁוֹת וְנִפְלְאוֹת. הֵינּוּ שְׂעַל יָדֵי הַסֶּפֶר לְאוֹתוֹ הַיָּטֵב הַיָּטֵב עַל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה - יִתְחַלְלוּ הָאוֹתִיּוֹת לְהָאִיר וְלְהִצְטָרֵף, בְּכַחֲנִית אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וּמְצַטְרָפוֹת שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנֶם לְכַרְכָּה (יִמָּא ע.ג.).

52. כְּתָב בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת עַל תּוֹרָה דִּידֵן (פּוֹרִים ד, א), וּז"ל: הַתּוֹרָה הִזְהִירָה אוֹתָנוּ שְׁלֵא לִילֵךְ בְּחֻקוֹת הָעֶבְרִים וְלְהִתְרַחֵק מֵהֶם בְּתַכְלִית הַרְחוּק וְשְׁלֵא לְהִתְדַמּוֹת לָהֶם וְכוּ' (וְכַמְבָּר בְּיֹרָה דְעָה בְּהַלְכוֹת תְּקַת הָעֶבְרִים, עֵינֵן שֶׁם). כִּי בְּאֵמֶת, אָף עַל פִּי שְׂבֵאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ, יְכוֹלִין לְמַצָּא אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֶפְלוּ בְּלִשׁוֹנוֹת הָעֶבְרִים,

הָאֲרִץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהּ, לִית אֲתֵר מִינִיָּה, כְּמִבּוֹאֵר בְּתִיקוּנִים (תִּיקוּן נ"ז דף ע"א): רַק שֶׁהוּא בְּהִסְתַּרְהָ. וְכַאֲשֶׁר אֲנִשִּׁי הַדַּעַת יוֹדְעִים מִזֶּה הַהִסְתַּרְהָ, אִינּוּ אֲצֵלֶם הַסְתַּרְהָ וְשִׁינוּי, וְזֶהוּ שֶׁאֲמַר בְּתִיקוּנֵים הַנִּלְ (תִּיקוּן כ"ו דף ע"א), אֲבָל אִינּוּ דְתִלְיִין מִהֶקְבָּהּ, לֹא אִישְׁתַּנִּי מֵהֶם.

49. בְּלוֹחַ הַתִּיקוּן שֶׁל דְּפוּס תְּרַל"ד כְּתָב: נִתְבַּטָּל. וְכֵן בְּרֹב הַדְּפוּסִים הַכְּנִיסוּ תִיבָה זֹו בְּסוּגָרִים מְרֻבְעוֹת, כִּדִּי לְהוֹרוֹת שְׂכֵךְ צָרִיךְ לְקַרְוֵא. וְכֵן מִשְׁמַע מִהֶמֶשֶׁךְ הַלְשׁוֹן שְׂכַתָּב וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְבַּטָּל הֲרַע.

50. עַל פִּי הַפְּסוּק (אִיּוֹב ל"ח, טו) "וְיִמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרְם" - הֵינּוּ, שֶׁהֲרַע אִינּוּ מְקַבֵּל אֶת אֹרֶךְ חַיּוֹת שְׁלוֹ, אֲלָא בְּצַמְצוּם.

51. כְּמוֹ שֶׁמְצִינוּ גְּבֵי הָאוֹרִים וְתוּמִים בְּגַמ' בְּיוֹמָא (דף ע"ג), שֶׁאֲמַר ר' יוֹחָנָן כִּי כַּאֲשֶׁר הִיָּה הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל

וְזֶה שְׂפָתוֹב בַּזְהַר הַקְּדוֹשׁ (לך לך דף צ) "בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵינוּ גִבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ" (תהלים קג, ט) אֲלֵיִן אֲנִיִן דְּמַתְגַּבְרִין עַל יִצְרֵיהוֹן, אֲנִיִן דְּמִן מְלֹאכֵין מִמּוּשׁ. "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" - דְּעַבְדִּין לְהַאי דְּבַר, "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" - אֲנִיִן זְכוּן לְמוֹשְׁמַע קְלִין מְלֵעֲלֵא. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאת 'דְּבַר', כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים קה, ח) "דְּבַר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר". וְכָל מַה שְּׂאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצִמְצוּמֵי וּבְלִבּוּשֵׁי יִתְרֵיב, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלֵם וּבְאַתְבְּסֵיא יוֹתֵר. וּמִי שְׂמַפְשִׁיט אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מִהַלְבּוּשֵׁי, הוּא דוֹמָה כְּמוֹ שְׂבוּנָה אֶת הַתּוֹרָה.

עוֹטָה אוֹר

וְזֶה שְׂפָתוֹב בַּזְהַר הַקְּדוֹשׁ פִּרְשַׁת לך לך (ח"א בסתרי תורה דף צ) 53 על הפסוק (תהלים קג, ט): "בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵינוּ גִבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ" - אֲלֵיִן אֲנִיִן דְּמַתְגַּבְרִין עַל יִצְרֵיהוֹן, אֲנִיִן דְּמִן מְלֹאכֵין מִמּוּשׁ - אֵלוֹ הֵם הַמַּתְגַּבְרִים עַל יִצְרֵם, הֵם דוֹמִים לְמַלְאכִים מִמּוּשׁ. "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" - דְּעַבְדִּין לְהַאי דְּבַר 54 - שְׁעוּשִׁים לִזְהַר הַדְּבַר, "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" - אֲנִיִן זְכוּן לְמוֹשְׁמַע קְלִין מְלֵעֲלֵא - הֵם זוֹכִים לְשִׁמּוֹעַ קוֹלוֹת מְלַמְעֵלָה 55. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרְאת 'דְּבַר', כְּמוֹ שְׂפָתוֹב עַל הַתּוֹרָה (תהלים קה, ח): "דְּבַר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר" - 'דְּבַר' הוּא דִּיבּוֹר הַתּוֹרָה שְׁצִיּוּה לִנוּ 56, וְכָל מַה שְּׂאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצַם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצִמְצוּמֵי וּבְלִבּוּשֵׁי יִתְרֵיב, כִּי הֵן יוֹרְדוֹת לְהַחִיּוֹת אֶת הַמְקוּמוֹת הַנְּמוּכִים וְהַמְגוּשְׁמִים בִּיּוֹתָה, אִזֵּי הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלֵם וּבְאַתְבְּסֵיא יוֹתֵר - בְּהַעֲלֵם וּבְכִיסוּי יוֹתֵר, וּמִי שְׂמַפְשִׁיט אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה מִהַלְבּוּשֵׁי - ע"י שְׂכוּפָה אֶת יִצְרוֹ הֵרַע וּמְכַנֵּיעַ אֶת ה"ימֵי רַע" וְכִנ"ל, הוּא דוֹמָה כְּמוֹ שְׂבוּנָה אֶת הַתּוֹרָה.

מְקוּרוֹת וְעִיּוּנִים

בְּקוֹל דְּבָרוֹ - דְּזַכָּאן בְּכָל יוֹמָא לְמוֹשְׁמַע קְלָא מְלֵעֲלֵא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַצְטְרִיכוּ. [תרגום: "בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵינוּ" - אֵלוֹ אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּאַרְצָן שְׁהֵם חֲשׂוּבִים לְפָנֵי הַקָּב"ה כְּמַלְאכִים הַעֲלִיּוּנִים בְּרַקִּיעַ, מִשׁוּם שְׁהֵם 'גִּבְוֵרֵי כַח" - שְׂמַתְגַּבְרִים עַל יִצְרָם כְּגַבּוֹר טוֹב שְׂמַתְגַּבֵּר עַל שׁוֹנְאוֹ. "לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" - שְׁזוֹכִים בְּכָל יוֹם לְשִׁמּוֹעַ קוֹל מְלַמְעֵלָה בְּשַׁעֲהַ שְׂמַצְטְרִיכוּם].

54. דְּרַשָּׁה זו "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" - דְּעַבְדִּין לְהַאי דְּבַר, אֵינָה מְלַשׁוֹן הַזְּוֹהַר בְּפִרְשַׁת לך לך, אֵלֵא מִהַזְּוֹהַר פִּרְשַׁת בַּלַּק (ח"ג דף קצא, ט): "וְעַל דָּא כְּתִיב 'גִּבְוֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ', "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" וְדָא, דְּמַתְקַנֵּין לִיָּה לְהַאי דְּבַר, וּמִהַדְרִין לִיָּה לְדִיּוּקְנָא קְדָמָא. [תרגום: וְעַל זֶה כְּתוּב 'גִּבְרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ' עֲשֵׂי דְבָרוֹ בְּדָא, שְׂמַתְקַנִּים אֶת ה'דְּבַר' וּמְתַזִּירִים אוֹתוֹ לְדָמוֹת רֵאשׁוּנָה].

55. פִּשְׁט הַזְּוֹהַר מְדַבֵּר עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים הַמַּתְגַּבְרִים עַל יִצְרָם, וְלִכְּן הֵם זוֹכִים לְשִׁמּוֹעַ קוֹל מְלַמְעֵלָה כְּשֵׁהם צְרִיכִים. וְרַבִּינוּ יִלְכִּישׁ בְּדַבְרֵי הַזְּוֹהַר הָאֵלוֹ, אֶת הַהִשְׁגָּה שֶׁל תּוֹרָה דִּידָן.

56. פִּירֵשׁ: "הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צוּה לְהוֹדִיעָה בְּעוֹלָם לְאַחַר אֲלֵפֵי דוֹר, כְּשֵׁרֵאָה שְׁאִין הָעוֹלָם מְתַקִּיִּים בְּלֵא תּוֹרָה, הַעֲבִיר מֵהֶם תִּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁבַעִים וְאַרְבַּעַה

כִּי אֵיִהוּ מְחִיָּה אֶת פְּלִם, וְכְמַבְאֵר הֵיטֵב (כתורה דידן), אֵף עַל פִּי כֵן אֲסוּר לְכַנֵּס לְשֵׁם, כִּי יוֹכֵל לְהַתְּפֵס שְׁם מְחַמַּת רַבּוּי הַקְּלוֹת שְׁהֵם רַבִּים עַל הַטּוֹב, וְהַטּוֹב מְתַעֲלֵם שְׁם בְּתַקְלִית הַהַעֲלֵם, עַל פִּי יוֹכֵל לְתַפֵּס בִּיגִיָּהֶם חֵס וְשְׁלוֹם, וְעַקֵּר אֲזַהְרָה הַזְּהִירָה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה - שְׁלֵא לְלַכֵּת בְּחַקוֹתֵיהֶם דִּקְא, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (ויקרא יח, ג): "בְּחַקְתִּיהֶם לֹא תִלְכוּ", עכ"ל. וְלִכְּן כְּתַבְנוּ בְּלִשׁוֹן זו, שַׁע"י שְׂכוּפָה אֶת יִצְרוֹ עַכ"פ יִנְצַל מִעֲבִיּוֹת וְהַחוֹשֶׁךְ שֶׁלֵּהֶם, כִּי לִזְכוּת מִמֶּשׁ לְרֵאוֹת וּלְגִלוֹת אֶת אוֹר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַמְלוּבֵשׁ בִּימֵי רַע, זו מְדַרְגָּה גְבוּהָה מְאוֹד. [וע"ש עוֹד בְּמַה שְׁהַעֲמִיק בְּעִנִּין שְׁנֵי סוּגֵי מְדוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׂבָאֲחַד יֵשׁ בוּ נִיצוּצוֹת דְּקְדוּשָׁה, וּבְאַחַר, דְּהֵינּוּ בְּשׁוֹרֵשׁ הַסִּטְרָא אַחְרָא, אִין בוּ שׁוּם שְׂכַל וְשׁוּם נִיצוּץ דְּקְדוּשָׁה, וְהוּא בְּחִינַת 'חֻקוֹת הָעֲכוּ"ם', שְׁהֵיא כְּחֻקָּה בְּלֵי טַעַם, אַע"פ שְׁגַם בַּהּ יִשְׁנֵה חַיּוֹת אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְדוּשָׁה, אֲבָל הֵיא סְתוּמָה מְאוֹד וְלֹא מוּצָאִים אוֹתָהּ].

53. וְז"ל הַזְּוֹהַר: "בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵינוּ" - אֲלֵיִן אֲנִיִן צְדִיקָא בְּאַרְעָא, דְּאִינּוּן חֲשׂוּבִין קְמֵי קוּב"ה, כְּמַלְאכֵי עֲלָאֵי בְּרַקִּיעָא. בְּגִין, דְּאִינּוּן 'גִּבְוֵרֵי כַח" - דְּמַתְגַּבְרֵי עַל יִצְרֵיהוֹן כְּגַבֵּר טַב דְּמַתְגַּבֵּר עַל שְׁנְאָיָה. "לְשִׁמְעַ

לְמַשָּׁל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵיוּ מְפָרְדִּין וּמְפָרְדִּין בְּלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מִחֵם, מִחֲמַת הַיָּמִי רַע שֶׁחֲשִׂיף עֲלֵיהֶם וְהִלְבִּישׁ אוֹתָם. וּכְשָׁבָא זֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא דוֹמָה לְמֵלֶאכֶּה ה' צְבָאוֹת, עַל יְדֵי שְׂכוּפָה אֶת יִצְרוֹ – הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, אֲזִי הָרַע – הֵינּוּ לְשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים, נִכְפְּפִין וְנִתְבַטְּלִין בְּנִגְדוֹ, וְאֵז נִשְׁאַרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין. וּכְשֶׁנִּפְשָׁטִין מִחֲלָבוּשִׁים הַגְּשָׁמִיִּים, הֵינּוּ מְלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים הֵינּוּ מְמוּדוֹת רַעוּת, הֵינּוּ מִיָּמִי רַע, אֲזִי מְקַבְּלִין אֵלֶּי אוֹתוֹת הַתּוֹרָה אֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיוּ מְקַבְּלִין מִתְחִלָּה. כִּי מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֵלָּא כְּדֵי חֵיוֹת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדֵי שְׁלֹא לְחַשְׁפֵּיעַ יוֹתֵר מִהָרְאוּי לָהֶם.

כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכַתְּבֵי הָאֲרָ"י 'עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אֲרוּר הֶמֶן לְבְרוּךְ מְרַדְּכִי' (מגילה ז:), הֵינּוּ שְׂיִמְשִׁיף

עוֹטָה אֹר

לְמַשָּׁל, אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵיוּ מְפָרְדִּין וּמְפָרְדִּין בְּלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים, כַּמְבוּאָר לְעִיל (אות ב), בַּעֲנֵן תִּיבוֹת 'טט' וּפְתִי, שֶׁהֵיוּ מְלוּבְשׁוֹת תְּחִילָה בְּלִשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִים, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָדָם יוֹדֵעַ מִחֵם⁵⁷, מִחֲמַת הַיָּמִי רַע' שֶׁחֲשִׂיף עֲלֵיהֶם וְהִלְבִּישׁ אוֹתָם – כִּסָּה אוֹתָם עַד שֶׁחֲשִׂיכִם. וּכְשָׁבָא זֶה הָאָדָם – הַצַּדִּיק הַלּוֹמֵד תּוֹרָה, שֶׁהוּא דוֹמָה לְמֵלֶאכֶּה ה' צְבָאוֹת⁵⁸, עַל יְדֵי שְׂכוּפָה אֶת יִצְרוֹ שְׂאוֹ הוּא בְּבַחֲנֵת מְלֶאכֶּה, שְׂאִין לוֹ יִצֵר הָרַע⁵⁹, הֵינּוּ שְׂכוּפָה הַיָּמִי רַע, אֲזִי הָרַע – הֵינּוּ לְשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים, נִכְפְּפִין וְנִתְבַטְּלִין בְּנִגְדוֹ⁶⁰, וְאֵז נִשְׁאַרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהָיוּ שֵׁם אֶת 'מִי רַע', וְהָיוּ בְּתְחִילָה מְכוּסוֹת בְּרַע, עֵתָה הֵן בּוֹלְטִין. וּכְשֶׁנִּפְשָׁטִין מִחֲלָבוּשִׁים הַגְּשָׁמִיִּים, הֵינּוּ מְלִשׁוֹנוֹת הַעֲבוּרִים – הַגּוֹיִים, הֵינּוּ מְמוּדוֹת רַעוּת, הֵינּוּ מִיָּמִי רַע, אֲזִי מְקַבְּלִין אֵלֶּי אוֹתוֹת הַתּוֹרָה אֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהֵיוּ מְקַבְּלִין מִתְחִלָּה, כִּי מִתְחִלָּה לֹא הָיוּ מְקַבְּלִין אֵלָּא כְּדֵי חֵיוֹת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּדֵי שְׁלֹא לְחַשְׁפֵּיעַ יוֹתֵר מִהָרְאוּי לָהֶם.

כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּכַתְּבֵי הָאֲרָ"י (מובא בַּסְמוּךְ), עַל הַגְּמָרָא (מגילה דף ז:): 'חֵיִיב אִינִישׁ לְבִסוּמִי בְּפוּרִיא עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אֲרוּר הֶמֶן לְבְרוּךְ מְרַדְּכִי' – חֵיִיב אָדָם לְשַׁתּוֹת יִין וְלִהְשַׁתְּכָר⁶¹ בְּפוּרִים, עַד שְׁלֹא יָדַע לְהַבְדִּיל

מְקוּרוֹת וְעִוּוִים

60. כתב בחברותא ללקוטי מוהר"ן: עיין מנחות (דף לד:): שר' עקיבא דייקא גילה ד'נהי'ו לט'טפת' היינו טט בכתפי שתיים ופת באפריקי שתיים, כי הוא לא טעה במלאך ה' צבאות, כנזכר לעיל (תורה לא, אות י"ג).
61. בשיח שרפי קודש (ח"ב אות תקע"ה), מובא: מוהר"נ'ת ה'נהג בפורים לש'תות ל'שכרה, ו'נהי'ו מ'קיים ב'פשיטות צווי ח'כמינו ז'כרונם ל'ברכה ש'אמרו (מגילה ז:): "ח'יב א'דם ל'בסומי ב'פוריא עד ד'לא י'דע ב'ין א'רוור ה'מן ל'ברוך מ'רד'כי". ובכוכבי אור (ששון ושמחה ב, ב) כתב ר' אברהם בן ר' נחמן, וז"ל: ב'פורים מ'צוה ל'קיים מ'אמר ח'כמינו ז'כרונם ל'ברכה (מגילה ז:): ש'ח'יב א'דם ל'בסומי וכו' כ'פשוטו, ב'ן ש'מעתי מ'אבי ה'ריני כ'פ'רת מ'שכבו ב'שם א'דמו"ר ז'כרונם ל'ברכה ו'כ'שם ש'אר צ'דיקי א'מת, ש'לא כ'דעת ה'מ'פ'רשים כ'זה ב'ענין א'חר.

דורות, ונתנה אחר עשרים ושש דורות, (משה הוא הדור העשרים ושש לאדם הראשון).
57. נראה לפרש, שגם ישראל לא היו יודעים שתיבות אלו, שבלשונות העכו"ם, הן אותיות תורה, וכל שכן, שהגויים המדברים שפות אלו אינם יודעים שהן אותיות תורה, ולכן נקט רבינו, בלשון 'ולא ה'נה שום אדם (בין ישראל ובין גוי) יודע מהם'.
58. על פי הפסוק (מלאכי ב, ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא".
59. כמובא במדרש על הפסוק (בראשית יח, ה): "וַאֲקַחְהָ פֶתַח לְהֵם וְסַעְדוּ לְבָבָם", אמר ר' אחא וסעדו לבבכם (בלשון רבים - שני לבבות) אין כתיב כאן, אלא "וְסַעְדוּ לְבָבָם" - הדא אמרת (מכאן למדנו) אין יצר הרע שולט במלאכים (ולכן נחשב שיש להם רק לב אחד, וע' ברכות דף נד. ג) שבי אדם נאמר בהם "לבבכם" כי יש להם גם יצר הרע).

שפע להקלפות בדי חינוכו ולא יותר. (עין בקרי עין חיים בכונות פורים פרק ו', מבאר שם שצריכין להמשיך חיות להקלפה הנעלמת בתוך

הקלפות. אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שזהו סוד פגנות השכרות של פורים עין שם.)

אבל בשנפשטין האותיות מהקלפות, אזי מקבלין אור רב מלעילא. וזהו "עשי דברו לשמע בקול דברו", בשעושיין ובזנין להתורה שהיה מתחלה מפורין ומפרדין בלשונות העבו"ם ובמדות רעות ובימי רע, אזי "לשמע בקול דברו", וזוכין למשמע קליו מלעילא. הינו שח'דבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלמעלה, וזה שמיעת התורה:

עוטה אור

בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי', כלומר, שיאמר בשכרותו תיבת 'ברוך' על הצד הרע⁶², הינו שנימשיך שפע להקלפות רק מעט בדי חינוכו ולא יותר. (עין⁶³ ב"פרי עין חיים" בכונות פורים פרק ו'⁶⁴, מבואר שם שצריכין להמשיך חיות להקלפה הנעלמת בתוך הקלפות, אבל צריכין להמשיך החיות בצמצום גדול, שזהו סוד פגנות השכרות של פורים, עין שם, שכשהאדם אומר בשעת השכרות 'ברוך המן' הוא ממשיך חיות לקדושה הנעלמת בין הקליפות, אך כיון שהוא אומר זאת מתוך שכרות ולא בדעת, הוא ממשיך חיות בצמצום גדול בלבד, כדי שלא יגיע הארה גם לקליפה עצמה, חס ושלום).

אבל בשנפשטין האותיות מהקלפות ע"י הכנעת הי"מי הרע, וזאת כשכופין את היצר הרע, אזי מקבלין אור רב מלעילא - מלמעלה. וזהו: "עשי דברו לשמע בקול דברו", בשעושיין ובזנין להתורה שהיה מתחלה אותיותיה מפורין ומפרדין בלשונות העבו"ם, ובמדות רעות ובימי רע, אזי מתקיים: "לשמע בקול דברו", וזוכין למשמע קליו מלעילא - לשמוע קולות מלמעלה, הינו שח'דבר, הינו התורה, מקבלין אור רב מלמעלה, כי כבר אין פחד, ש"ימי רע' אלו יינקו מאותיות התורה, שכן הם מתבטלים, וזה שמיעת התורה - שהתורה בעצמה שומעת קולות מלמעלה, המאירים מלמעלה את אותיותיה באור רב⁶⁵.

מקורות ועיונים

יגיע לו חיות לעצמו, מזה ההארה, אבל לא שיגיע כל כך להאיר לקליפה. ולזה צריך שישתכר האדם ביום הזה, עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, אולי ישגה ויתן ברכה לאותו ניצוץ שבקליפה ויתברך גם הוא, אבל לא תהיה ברכה בכוונה שלימה, שאם יהיה כן, יגיע לו הרבה, ותתברך גם הקליפה. [נוסחא אחרת: ולכן צריך לומר ברוך המן, להמשיך אור גם לניצוץ ההוא, לכן צריך לאומרו שלא בכוונה, רק אחר שהוא שיכור וכבר יצא מדעתו, ואם היה בכוונה ח"ו, יאיר גם אל הקליפה (ולא רק לניצוץ הקדוש המחיה אותה)].

65. כתב בפרפראות לחכמה (אות א'), וז"ל: רוצה לומר, על פי מה שמבואר לקמן (באותיות ד' ה'), שבכל המדות שורה בהם אהבתו יתברך (ספירת החדש), ויש עוד אהבה למעלה מזו שהוא בחינת 'אהבה שבדעת', והנה בהמדות שהם בחינת 'ימים' (שהן שבע הספירות מחסד עד מלכות, שהן כנגד שבעת ימי השבוע), יש כנגדם

62. בעומק ענין זה על פי המשך התורה כאן, כתב בלקוטי הלכות (פורים ד, ה), וז"ל: ועל פן חייב לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כי שם הוא למעלה מהדעת, ושם אין שייך לומר ארור המן וכי, כי שם הוא פלו טוב למעלה מהמדות, למעלה מימי רע פנ"ל. וזה בחינת סוד פרה אדמה, שהוא בחינת חקה למעלה מהדעת, והוא מטמא טהורים ומטהר טמאים, שאי אפשר להבין זה הסוד עד לעתיד שיתגלה התורה הגנוזה.

63. סוגרים אלו הוסיף מוהר"ן במהדורת תקפ"א.

64. וז"ל: מה שאמרו רז"ל שצריך איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, הכוונה היא: כי ידוע שיש ניצוץ של קדושה בכל קליפה המחיה אותה, ואם יסתלקו ממנו, לא ישאר לו חיות ויתבטל לגמרי מיד. והנה ביום הגדול הזה, שיש אותו הארה גדולה, אנו רוצין שגם לזאת הניצוץ

וְזֶה בְּחִינַת (שמות כה ז) "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", שְׁמַתְחֵלָה עוֹשִׂין וּבֹזְזִין לְאוֹתֵינִי הַתּוֹרָה, שִׁיְהֵא אוֹתֵינִי בּוֹלְטוֹת וּמִצְטַרְפוֹת (יזמא עג.) וְאַחַר כֵּן נִשְׁמָע, זְכִין לְמִשְׁמַע קָלוֹן מְלַעֲלֵא. הֵינּוּ שְׁאוֹתֵינִי הַתּוֹרָה מְקַבְּלִין חַיִּית וְאוֹר רַב, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ מִתְחֵלָה, כִּשְׁהָיוּ מְלַבְּשִׁין בְּלִשׁוֹנֵת הַגּוֹיִם וּבִימֵי רַע: ד' וְזֶה יְרוּעָה, שֶׁהַתּוֹרָה הֵינּוּ הַמְּדוּת, הֵינּוּ הַיָּמִים, שׁוֹרָה בָּהֶם אֶהְבֵּתוּ וְתִפְרָדוּ שָׁמוֹ. כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזוֹתֵר הַקְּדוֹשׁ (פֶּלֶק קצא: בראשית מו) "יּוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֹדוֹ" (תהלים מב, ט), שֶׁחֲחֹסֵד הֵינּוּ הָאֶהְבָּה, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב

עוֹטָה אוֹר

וְזֶה בְּחִינַת (שמות כה ז) "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", שְׁמַתְחֵלָה עוֹשִׂין וּבֹזְזִין לְאוֹתֵינִי הַתּוֹרָה, שִׁיְהֵא אוֹתֵינִי בּוֹלְטוֹת וּמִצְטַרְפוֹת (יזמא עג.)⁶⁶, וְאַחַר כֵּן: "נִשְׁמָע" – זְכִין לְמִשְׁמַע קָלוֹן מְלַעֲלֵא – זוּכִים לְשִׁמּוֹעַ קוֹלוֹת מִלְמַעְלָה. הֵינּוּ שְׁאוֹתֵינִי הַתּוֹרָה מְקַבְּלִין חַיִּית וְאוֹר רַב יוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ מִתְחֵלָה, כִּשְׁהָיוּ מְלַבְּשִׁין בְּלִשׁוֹנֵת הַגּוֹיִם וּבִימֵי רַע.

לאחר שביאה, שצריך תמיד לבקש שלום, שלום בין ישראל ושלום ואהבה לאבינו שבשמים, ודבר זה נעשה ע"י התורה והצדיקים, כי כשהצדיקים כופין את יצרם, אזי מתגלה אור אותיות התורה המלוכשות ב'ימי רע', שכן מתבטל הרע, ואפשר לראות את הטוב שהוא אותיות התורה בכל דבר, ובזה נעשה שלום ואהבה בין ישראל לאביהם שבשמים. יבאר עתה, שתי מדרגות של אהבת ה', המלוכשות בשתי בחינות של התורה – נגלה ונסתה.

ד. וְזֶה יְרוּעָה, שֶׁהַתּוֹרָה, הֵינּוּ הַמְּדוּת, הֵינּוּ הַיָּמִים – שֶׁבַע הַסְּפִירוֹת, שֶׁכַּנְגַּד שֶׁבַע יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, שׁוֹרָה בָּהֶם – בְּכָל אַחַת מֵהַסְּפִירוֹת מִחֲסֵד עַד מַלְכוּת – אֶהְבֵּתוּ וְתִפְרָדוּ שָׁמוֹ, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזוֹתֵר הַקְּדוֹשׁ (בלק ח"ג דף קצא: בראשית ח"א דף מו.⁶⁸) עַל הַפְּסוּק (תהלים מב, ט): "יּוֹמָם יִצְוֶה ה' חֲסֹדוֹ", שֶׁחֲחֹסֵד –

מְקוֹרוֹת וְעִינָיִם

לג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה". (ומקשה מדוע נקרא בשני פסוקים אלו בשם 'יומם' ולא יום) יומא דכל יומין כלין ביה (ומשיב כי ספירת החסד היא יום, שכל הימים כלולים בו). יומא דשאר יומין, איהו שאר כל יומין ונדאי. ועל דא אקרי 'יומם', ולא יום. [תרגום: יום שכל הימים כלולים בו, יום של שאר הימים, הוא שאר כל הימים בנדאי, ועל זה נקרא יומם ולא יום]. פי', ספירת החסד מתפשטת בכל שבע הספירות שמחסד ועד מלכות, ובכל אחת מספירות אלו, יש בה ספירת חסד.

68. וז"ל: אמר רבי יוסי, ההוא יום דנפך אור קדמא איתפשט בכלהו יומי, דכתיב בכלהו יום. אמר רבי אלעזר משמע דכתיב בכלהו 'בקר', ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמא. רבי שמעון אמר יומא קדמא (ספירת החסד) אזיל עם כלהו וכלהו ביה, בגין לאתחזא דלאו בהו פירוודא וכלא חד. [תרגום: אמר רבי יוסי, אותו היום שיצא אור ראשון, התפשט בכל הימים שכתוב בכלם יום. אמר רבי אלעזר, משמע שכתוב בכלם 'בקר', ואין בקר אלא מצד של אור ראשון. רבי שמעון אמר, יום ראשון הולך עם כלם, וכלם בו, כדי להראות שאין בהם פרווד והכל אחד].

(כסטרא אחרא) בחינת 'ימי רע' שהם מדות רעות, שזה בחינת יום ולילה אור וחשך שיש בכל יום. אבל ספירת ה'ידעת', הוא למעלה מהמדות, ושם אין שום אחיזה להרע כלל, בחינת (ישעיה יא, ט) "לא ירעו ולא ישחיתו וגו' פי מלאה הארץ דעה", כי שם (תהלים קלט, יב) "גם חשף לא יחשף ממך ולילה פיום יאיר כחשיכה פאורה", כי הוא בחינת (זכריה יד, ז) "והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור", כמבואר לקמן (אות ה'). אך כל זמן שהימי טוב' מלוכשין ב'ימי רע', אזי אי אפשר להם לקבל אור מלמעלה, היינו מבחינת 'אור האהבה שבדעת', בכדי שלא יקבלו הימי רע על ידי זה יותר מכדי חיונו, אבל כשמלקטין ומבררין האותיות התורה שהיו מלוכשין בהימי רע, ומעלין אותם משם, אז נמשך עליהם אור רב מלמעלה, היינו שיכולין לקבל איזה הארה והתנוצצות מאור האהבה שבדעת, שזה בחינת 'זכין למשמע קלין מלעילא'.

66. הובא לעיל בהערות, בענין האותיות הכולטות באבני החושן.

67. וז"ל: כתיב "יומם יצוה ה' חסדו", וכתיב (ירמיה

(יְרַמְיָה לֵא, ב.) "אֲהַבְתָּ עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ [עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֹסֵד]" וְכוּ', הוּא יוֹמָא דְאֵזֶל עִם בְּלָחוּ יוֹמִין, חִינּוּ הַמְדוּת. כִּי הַמְדוּת הֵם צְמֻצוּמִים לְאֶלְקוּתוֹ, כְּדֵי שְׁנוּבֵל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עַל יְדֵי מְדוּתוֹ, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב בְּזַהַר הַקְדוּשׁ (פְּרָשַׁת בַּא מִב) 'בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לֵה', כִּי בְּלֹא מְדוּתוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ. וּמְחַמַּת הָאֲהָבָה שְׂאֵהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שְׂיִדְבְּקוּ בּוֹ וַיֵּאָהְבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַלְבִּישׁ אֶת אֶלְקוּתוֹ בְּמְדוּת הַתּוֹרָה.

וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת, כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שְׂעַר בְּדַעְתּוֹ שְׂעַל יְדֵי הַמְצוּוֹת הַזֹּאת נוֹכַל

עוֹשֶׂה אוֹר

חִינּוּ הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב (יְרַמְיָה לֵא, ב.): "אֲהַבְתָּ עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ [עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיךָ חֹסֵד]"⁶⁹ וְכוּ', הָרִי שֶׁהַחֹסֵד וְהָאֲהָבָה הֵם בְּחִינָה אַחַת, וְהַחֹסֵד הוּא יוֹמָא דְאֵזֶל עִם בְּלָחוּ יוֹמִין⁷⁰ - יוֹם רֵאשׁוֹן (סְפִירוֹת הַחֹסֵד), הוֹלֵךְ עִם כָּל אֶחָד מֵהֵימִים - חִינּוּ הַמְדוּת, דֵּהִינּוּ, שֶׁבְּחִינַת ה'חֹסֵדִים' הַעֲלִינָה מִשְׁפִּיעָה חֹסֵדִים בְּכָל שֶׁבַע הַסְפִירוֹת: 'חֹסֵד גְּבוּרָה תִּפְאַרֶת נִצַּח הוֹד יִסוּד מַלְכוּת'. כִּי הַמְדוּת - הַסְפִירוֹת, הֵם צְמֻצוּמִים לְאֶלְקוּתוֹ, כְּדֵי שְׁנוּבֵל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עַל יְדֵי מְדוּתוֹ, כְּמוֹ שְׁפִתוֹב בְּזַהַר הַקְדוּשׁ בִּפְרָשַׁת בַּא (ה"ב דף מב):⁷¹ שֶׁהַקַּב"ה צִמְצַם אֶת עֲצֻמוֹ בְּמִידוֹת 'בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לֵיה' - כְּדֵי שְׂיִוְכְלוּ לְהַכִּירוּ כְּבִיכּוֹל, כִּי בְּלֹא מְדוּתוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, אֲךָ עַל יְדֵי שֶׁהַקַּב"ה מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם בְּעֶשֶׂר סְפִירוֹת: חֹסֵד, גְּבוּרָה, תִּפְאַרֶת וְכוּ', אֲנִי מִשִּׁיגִים אוֹתוֹ דְּרַךְ הַמִּידוֹת וְהַנְהַגוֹת שְׁלוֹ. וּמְחַמַּת הָאֲהָבָה שְׂאֵהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שְׂיִדְבְּקוּ בּוֹ וַיֵּאָהְבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַלְבִּישׁ אֶת אֶלְקוּתוֹ בְּמְדוּת הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת מִידוֹת וְשִׁיעוּרִים (כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר), וְבָהֶם מְצוּמְצָמוֹת מִידוֹתֵינוּ שֶׁל הַקַּב"ה: חֹסֵד וְגְבוּרָה וְכוּ'. וְע"י שִׁישִׁיגוּ אֶת הַתּוֹרָה, יִשִּׁיגוּ כְּבִיכּוֹל אֶת מְדוּתוֹ ית', שֶׁבְּכּוֹל מְלוּבֵשׁ הַחֹסֵד עִם אֲהַבְתּוֹ ית', וְנוֹכַל לְאֲהוֹב אוֹתוֹ ית' מִתּוֹךְ הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי הַזֶּה.

וְזֶה בְּחִינּוֹת שֶׁל תְּרִי"ג מְצוּוֹת⁷² (מְכוֹת סוּף דף כג), כִּי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ שְׂעַר בְּדַעְתּוֹ, שְׂעַל יְדֵי הַמְצוּוֹת

מְקוּרוֹת וְעִוּוִים

עֲלֵמָא, בְּחֹסֵד וּבְדִינָא, כְּפֹסֵם עוֹבְדֵיהוֹן דְּבִנֵי נְשָׂא, דְּאִי לֹא יִתְפָּשֵׁט נְהוּרִיָּה עַל כָּל בְּרִיין, אִיךָ יִשְׁתַּמּוּדְעוּן לֵיה, וְאִיךָ יִתְקַיֵּים (יִשְׁעִיָּה ו, ג) "מִלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". [תְּרַגוּם: אַחַר שְׁעֵשָׂה דִּיּוֹקָן זֶה שֶׁל הַמְרַכְבֵּה שֶׁל אָדָם עֲלִיּוֹן, יְרַד לְשָׁם, וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ דִּיּוֹקָן יְהוָה, כְּדֵי שְׂיִדְעוּ אוֹתוֹ בְּמִדּוֹת שְׁלוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה, וְנִקְרָא: אֵל, אֱלֹהִים, שְׂדֵי, צְבָאוֹת, אֱהִי"ה. כְּדֵי שְׂיִדְעוּ אוֹתוֹ בְּכָל מְדָה וּמְדָה אִיךָ יִתְנַהֵג הָעוֹלָם, בְּחֹסֵד וּבְדִין, כְּפִי מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, שְׂאֵם לֹא יִתְפָּשֵׁט אוֹרוֹ עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, אִיךָ יִדְעוּ אוֹתוֹ וְאִיךָ יִתְקַיֵּים? "מִלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ".]

72. כְּלוֹמֵר, שֶׁכָּל בְּחִינַת תְּרִי"ג מְצוּוֹת הֵם צְמֻצוּמִים, שֶׁבְּתוֹכָם הַלְבִּישׁ הַקַּב"ה אֶת אֲהַבְתּוֹ לְיִשְׂרָאֵל. וְזֶה תוֹמַתֵּךְ דְּרִשְׁתּוֹ שֶׁל ר' עֲקִיבָא (בְּרַשִׁית רַבָּה כד, ז. יְרוּשְׁלַיִם נִדְרִים ט, ד דף ל:), עַל הַפְּסוּק (וִיקְרָא יט, יח): "וְאֶהְבֵּתָ לְרַעְיָךְ כְּמוֹךְ אָנִי ה'" - זֶהוּ כָּלל גְּדוֹל בְּתוֹרָה. כִּי בְּאֲמַת

69. סוּגְרִים אֵלוֹ הוֹסִיף מוֹהֲרַנ"ת בְּמַהְדוּרַת תַּקְפ"א, כְּדֵי לְהַדְגִּישׁ אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין הַחֹסֵד לְאֲהָבָה.

70. כְּתַב בְּפָרִי עֵץ חַיִּים (שְׁעַר חַג הַסּוּכוֹת פֶּרֶק א'), וז"ל: בְּיוֹם הַרְאִשׁוֹן שֶׁל סוּכוֹת, נִכְנַס בְּחִי חֹסֵד שֶׁבְּחֹסֵד, לִכְן אִז אֲנִי עוֹשֵׂין יוֹם טוֹב, כִּי אִז נִכְנַס הַחֹסֵד הַגְּדוֹל שֶׁבְּכּוֹלֵן, כִּי הוּא נִקְרָא 'וּמָא', כִּי הוּא 'וּמָא דְאִזִּיל עִם כּוֹלְהוּ יוֹמִין', וְהָרִי נִשְׁלַמוּ לִכְנוּס בַּה כָּל הַחֹסֵדִים הַפְּנִימִים. בְּיוֹם א' דְּסוּכוֹת, יִכוּין שֶׁנִּכְנַס חֹסֵד, הַנִּקְרָא יוֹמָא דְכוֹלְהוּ, שֶׁהוּא הוִי"ה דִּיּוֹדִין, בְּנִיקוּד סְגוּל כָּל אוֹת, וְעִיקְרוֹ בְּחֹסֵד, לְפִי שֶׁהוּא יוֹמָא דְכוֹלְהוּ יוֹמִין.

71. וז"ל: כְּתַר דְּעִבְדַּי הָאִי דִּיּוֹקְנָא דְּמְרַכְבֵּה דְּאָדָם עֲלֵאָה, נְחִית תְּמָן, וְאֶתְקַרֵּי בְּהוּא דִּיּוֹקְנָא יְהוָה, בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן לֵיה בְּמִדּוֹת דִּילֵיה (שְׁבַע הַסְפִירוֹת מִחֹסֵד עַד מַלְכוּת), בְּכָל מְדָה וּמְדָה, וְנִקְרָא: אֵל (חֹסֵד), אֱלֹהִים (גְּבוּרָה), שְׂדֵי (יְסוּד), צְבָאוֹת (נִצַּח וְהוֹד), אֱהִי"ה (בְּיַנְהוּג). בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן לֵיה, בְּכָל מְדָה וּמְדָה, אִיךָ יִתְנַהֵג

לְחַשׂוֹג אוֹתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה צִמְצַם אֶת אֱלֻקוֹתוֹ דְּוָקָא בְּאֵלוֹ הַתְּרִי"ג מִצְוֹת. לְמִשְׁלַל שְׁשַׁעַר בְּדַעְתּוֹ מִצְוֹת תְּפִלִּין, שֶׁהַמְצוּחַ הַזֶּה צְרִיף לְהִיּוֹת כֶּה, הֵינּוּ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, וְאַרְבַּע פְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים, וְרִצּוּעוֹת שֶׁל עוֹר. כִּי כִּה שְׁשַׁעַר בְּדַעְתּוֹ, שְׁעַל יְדֵי הַצִּמְצוּם הַזֶּה נִכְבַּל לְחַשׂוֹג אוֹתוֹ וּלְעַבְדּוֹ, וְלִכֵּן לֹא צָוָה שְׂיִהְיֶה אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, כִּי כִּן שְׁשַׁעַר וּמְרַד עַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ. נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ שְׂאָהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְּבִישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדּוֹת הַתּוֹרָה. נִמְצָא, שֶׁכָּבַל מִדָּה וּמְדָה יֵשׁ שֵׁם אֲהַבָּה, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲהָב אֶת עֲצָמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל: נִמְצָא מִי שְׂמַמְשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מִלְּבוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל יְדֵי כְּפִית הַיִּצָּר, אִזִּי הוּא מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם": (משלי ג, טז)

עוֹטָה אוֹר

הַזֶּה נִכְבַּל לְחַשׂוֹג אוֹתוֹ וְלִכֵּן צִוּוּה אוֹתָנוּ אֵת זֶה הַמְצוּחַ, שְׁכֵן בְּקִיּוּמָה מְשִׁיגִים הַשְּׁגוֹת רוּחָנִיּוֹת שֶׁל אֱלֻקוֹתוֹ ית', וְעַל יְדֵי זֶה הַשִּׁיעוֹר שֶׁל הַמְצוּחַ, צִמְצַם אֶת אֱלֻקוֹתוֹ דְּוָקָא בְּאֵלוֹ הַתְּרִי"ג מִצְוֹת. לְמִשְׁלַל⁷³, שְׁשַׁעַר בְּדַעְתּוֹ מִצְוֹת תְּפִלִּין, שֶׁהַמְצוּחַ הַזֶּה צְרִיף לְהִיּוֹת כֶּה, הֵינּוּ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת, וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים⁷⁴, וְרִצּוּעוֹת שֶׁל עוֹר, כִּי כִּה שְׁשַׁעַר בְּדַעְתּוֹ, שְׁעַל יְדֵי הַצִּמְצוּם הַזֶּה נִכְבַּל לְחַשׂוֹג אוֹתוֹ וּלְעַבְדּוֹ⁷⁵. וְלִכֵּן לֹא צָוָה שְׂיִהְיֶה אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, אֲלֵא, שִׁיְהִי מַעוֹר צְבוּעַ בַּשְּׁחוֹר, כִּי כִּן שְׁשַׁעַר וּמְרַד עַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ, שְׁדוּקָא אִם נַעֲשֶׂה אֶת הַמְצוּחַ בְּאוֹפֵן זֶה, נִכְבַּל לְהַשִּׁיג אֶת אֲהַבְתּוֹ⁷⁶. נִמְצָא שְׁעַל יְדֵי אֲהַבְתּוֹ שְׂאָהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְּבִישׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמִדּוֹת הַתּוֹרָה, וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל, שֶׁכָּבַל שֶׁבַע הַמִּידוֹת, שֶׁהֵן שֶׁבַע הַיָּמִים, עִם כּוֹלֵם הוֹלֵךְ מִידַת הַחֶסֶד וְהַאֲהָבָה. נִמְצָא שֶׁכָּבַל מִדָּה וּמְדָה יֵשׁ שֵׁם אֲהַבָּה, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲהָב אֶת עֲצָמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל.

נִמְצָא, מִי שְׂמַמְשִׁיט אֶת הַתּוֹרָה מִלְּבוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת, עַל יְדֵי כְּפִית הַיִּצָּר, זֹכֵה לְגִלוֹת אֶת אוֹתֵיּוֹת הַתּוֹרָה הַמְּלוּבֶשֶׁת בְּקִלְפוֹת וְהַיָּמִי רע', וְאִזִּי הוּא מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב עַל הַתּוֹרָה: "וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם", הֵינּוּ, שֶׁכָּבַל מִידוֹתֶיהָ יֵשׁ בְּהֵן שְׁלוֹם. כִּי בְּאִמַת בְּכָל מִידוֹתֶיהָ שֶׁל הַתּוֹרָה, בֵּין בְּטוֹב וּבֵין

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

שֶׁהֵם שְׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מ"ב אֲזָכְרוֹת וְכוּ' עַל גְּבֵי עוֹר גְּשָׁמִי שֶׁל בְּהֵמָה, כִּי אֲנִי מְשִׁיכִין הָאוֹר מִגְּבוּהָ מְעַל גְּבוּהָ עַד תְּכָלִית גְּשָׁמִיּוֹת הַכְּלִים שֶׁהֵם בְּכַחֲנֵת חֲצוֹנִיּוֹת דְּחֲצוֹנִיּוֹת, הוּא בְּחִינַת הָעוֹר, וְעַל יְדֵי זֶה דְּוָקָא אֲנִי יְכוּלִים לְקַבֵּל אוֹר הַשְּׁגַת אֱלֻקוֹת בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה עַל יְדֵי שְׁנֵתֶתֶקֶן בְּחִינַת חֲצוֹנִיּוֹת דְּחֲצוֹנִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּדַמָּה הַגְּשָׁמִי שְׂיִוְכָלוּ לְהַכְנִיס גַּם בּוֹ אֲמוֹנָה שְׁלָמָה, עכ"ל.

76. כִּי אִם יִהְיוּ הַבְּתִים שֶׁל כֶּסֶף, שֶׁהוּא מִידַת הַחֶסֶד, תְּבוּא הַאֲהָבָה בְּרִיבּוּי אוֹר כֹּל כֶּךְ, בְּאוֹפֵן שֶׁלֹּא נִכְבַּל לְקַבֵּל אֶת אוֹר אֲהָבָה זֶה. וְאִם הִיוּ שֶׁל זָהָב, יִהְיֶה צִמְצוּם גָּדוֹל מְדִי, כִּי הַזָּהָב הוּא גְּבוּרָה, וְלִכֵּן, אִי אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אוֹתָם לֹא בְּכֶסֶף וְלֹא בְּזָהָב, אֲלֵא דוּקָא בְּעוֹר הַצְּבוּעַ שְׁחוֹר, הַמְרַמֵּז עַל סְפִירַת הַמַּלְכוּת, שֶׁדְּרָכָה נִכְבַּל לְקַבֵּל אֶת אוֹר הַשְּׁגַת אֱלֻקוֹת בְּהַדְרָגָה וּבְמִדָּה.

כֹּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה הִיא בְּחִינַת אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הַקַּב"ה הַלְּבִישׁ אֶת אֲהַבְתּוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, וּמִמִּילָא, הַמְצוּחַ הַזֶּה עֲצָמָה שֶׁל אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל - לֹאֲהוּב כֹּל אֶחָד וְאֶחָד, הִיא בּוֹדָאִי כֹּלֵל גָּדוֹל בְּתוֹרָה, כִּי זֶה עֲנִין כֹּל הַמְצוֹת.

73. כִּבְר הַבְּאֵנוּ בְּתַחֲלִיל תּוֹרָה זֶה, שֶׁרַבִּינוּ הַזְכִּיר שְׁתוֹרָה זֶה שֶׁמְדַבֵּרַת בְּהַעֲלֵם עַל כּוֹנוֹת תְּפִלִּין, וְלִכֵּן, הַזְכִּיר כֵּאֵן כְּדוּגְמָא אֶת מִצְוֹת תְּפִלִּין בְּדוּקָא.

74. יִתְכֵן שֶׁהַכּוֹנֵה ב' אַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹר כְּתוּבִים, הֵינּוּ, שֶׁבְּתִפְלִין שֶׁל רֹאשׁ שִׁישׁ בּוֹ אַרְבַּע בְּתִים, כְּתוּבִים עֲלֵיו שִׁינִין, שִׁין שֶׁל אַרְבַּע רֹאשִׁים וְשִׁין שֶׁל שְׁלוֹשׁ רֹאשִׁים. [וְאוֹלֵי בְּמִקּוֹם תִּיבַת 'כְּתוּבִים' צ"ל 'שְׁחוּרִים'].

75. כֹּתֵב בְּלִקוּטֵי הַלְּכוּת (תְּפִלִּין ה', סוּף אוֹת לר'), וז"ל: וְעַל כֵּן אֲנִי כּוֹתֵבִין פְּרָשִׁיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הַתְּפִלִּין

וְהַתּוֹרָה, יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת. בְּחִינּוֹת נִגְלָה, וּבְחִינּוֹת נִסְתָּר. וְהַנִּסְתָּר הַזֶּה, הוּא אוֹרֵייתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְעֵתִידָא לְאַתְגַּלְיָא לְעֵתִיד לְבוֹא (עיין זוהר בהעלותך קנב). וְאִזּוּ פְּשִׁיטְגַלְהַּ הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, אִזּוּ יְהִיָה הַשְּׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא, ט-ו) "וְיָרַד זָאב עִם כֹּבֶשׂ

עוֹטָה אור

בצער הנעשים לאדם, יש שם אהבת ה', שהיא מידת החסד ההולכת עם כל המידות וכנ"ל, אלא, שכל זמן שאותיות התורה אינן מאירות כדבעי, מחמת שהן מלובושות בימי רע', שלכן הן צריכות להיות בצמצום, כדי שהימי רע' לא יינקו מהן יותר מכדי חיותם והכרחם, אולם עתה, כשכפה את יצרו והפשיט את התורה מלבושי הקליפות, אזי, אותיות התורה יכולות לקבל אור מלמעלה ולהאיר היטב, ומיד מתגלה אור אהבתו ית' המלוכש בתורה, שהוא מידת החסד הנמצאת עם כל המידות, ונעשה לו שלום ואהבה עם ה' ית' בכל מידה שמווד לו, כי רואה שהכל הוא חסד, ומשם מגיע גם לשלום ואהבה עם כל ישראל.

לאחר שביאר את האהבה והחסד שישנם במידות, ושהאהבה והחסד מלובשים בכל המידות. יבאר עתה, מידה גבוהה יותר של אהבה, שהיא אהבה שבדעת, הגנוזה בתורה דעתיקא סתימאה, והיא מתגלה ע"י מה שנתבאר לעיל, שע"י כפיית יצר הרע, מתבטל הרע ומתגלה האור הגנוז בתוך אותיות התורה.⁷⁷

וְהַתּוֹרָה יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת: בְּחִינּוֹת נִגְלָה, וּבְחִינּוֹת נִסְתָּר. וְהַנִּסְתָּר הַזֶּה, הוּא אוֹרֵייתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה - התורה שבבחינת 'עתיק', שהיא סתומה ונעלמת, כמבואר בזוהר (בהעלותך ח"ג דף קנב).⁷⁸ דְעֵתִידָא לְאַתְגַּלְיָא לְעֵתִיד לְבוֹא - זאת התורה עתידה להתגלות לעתיד לבוא. וְאִזּוּ פְּשִׁיטְגַלְהַּ הַתּוֹרָה הַזֹּאת דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה - של 'עתיק' הסתום ונעלם, אִזּוּ יְהִיָה הַשְּׁלוֹם נִפְלָא בְּעוֹלָם אפילו בין המינים, שעל פי הטבע אין שלום ביניהם⁷⁹, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא, ט-ו): "וְיָרַד זָאב עִם כֹּבֶשׂ וְנָמַר

מקורות ועיונים

שבתורה), וְלֹא יִדְעֵי יַתִּיר (ואינם יודעים יותר), וְלֹא מִסְתַּפְּלִי בְמָה דְאִיהוּ תַחֲוֹת הַהוּא לְבוֹשָׁא (ואינם מסתכלים במה שיש תחת זה הלבוש). אֵינְוֹן דִּידְעֵין יַתִּיר (אלו שיודעים יותר), לֹא מִסְתַּפְּלִין בְּלְבוּשָׁא, אֲלֵא בְּגוּפָא, דְאִיהוּ תַחֲוֹת הַהוּא לְבוֹשָׁא (אינם מסתכלים בלבוש, אלא בגוף שהוא תחת אותו הלבוש). חֲפִימִין עֲבָדֵי דְמְלַכָּא עֲלָאָה - אֵינְוֹן דְקִיָּמוּ בְטוֹרָא דְסִינֵי (החכמים שהם עבדים של המלך העליון, אותם שעמדו על הר סיני), לֹא מִסְתַּפְּלִי אֲלֵא בְּנִשְׁמָתָא, דְאִיהִי עֲקָרָא דְכָלֵא אוֹרֵייתָא מִמֶּשׁ (אינם מסתכלים אלא בנשמת התורה, שהיא עיקר כל התורה ממש, כלומר שיודעים שבסיפורים וגם בגופי התורה ישנה פנימיות, שהם רזי התורה והכוונות שצריך לכוין בכל מצוה ומצוה). וְלִזְמָנָא דְאַתִּי, זְמִינִין לְאַסְתַּפְּלֵא בְּנִשְׁמָתָא דְנִשְׁמָתָא דְאוֹרֵייתָא, (ולעתיד לבוא, עתידים להסתכל ולהתבונן בנשמה של הנשמה של התורה, כי אחר תחיית המתים, עתיד הקב"ה לדרוש תורה חדשה בסודות נעלמים), ע"כ. וּנְשֵׁמָה דְנִשְׁמָתָא הַתּוֹרָה, זֶהוּ מַה שְׁקוֹרָא רַבִּינוּ כֹּאן 'אוֹרֵייתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה'.

79. כמבואר לעיל (תורה כ"א אות י"ב), וז"ל: וְלְעֵתִיד לְבוֹא יִתְגַּלְהַּ הַדְּעֵת וְהַפֶּל יִדְעוּ אֶת ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב

77. כן ביאר בלקוטי הלכות (פורים ד, ד), וז"ל: וְכִשְׁנִתְגַּלְהַּ אור הגנוז, אִזּוּ נַעֲשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה תְּדִשָּׁה, כִּי קִדְשָׁא בְרִידָא הוּא אוֹרֵייתָא כְּלוּ חַד (זוהר פרשת אחרי ח"ג דף עג.), וְכִשְׁהוּא יִתְבַּרְךְ נִסְתָּר (בהנהגתו ונראה כאילו ישנו רע בעולם, שזה בבחינת הכיסוי של ימי רע'), זֶה בְּחִינַת הַסְתָּרָת וְהַעֲלַמַת הַתּוֹרָה. וְכִשְׁנִתְגַּלְהַּ הַסְתָּרָה זֶה, אִזּוּ נִתְגַּלְהַּ תּוֹרָה תְּדִשָּׁה וְכו', עַל יְדֵי שְׁנִתְגַּלְהַּ אור האהבה שְׂבִדְעַת (כדבסמוך), שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹרֵייתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה שְׂמֶשׁ יוֹנְקַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵנוּ. וְעַל כֵּן לֹא נִתְּנָה (תורה במעמד הר סיני, וכן מגילת אסתר, שהיא ג"כ בחינת תורה חדשה, ע"ש), עַד אַחַר שֶׁבֶא עֲמַלְק וְהַכְּנִיעוּ אוֹתוֹ, כִּי עָקַר הַתְּגַלּוֹת הַתּוֹרָה תְּלוּי בְּהַכְּנַעַת עֲמַלְק, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַקְּלִפָּה שִׁינִיקְתָּה מִהַסְתָּרָה הַנְּצִל, וְכִשְׂמִכְנִיעֵין אוֹתוֹ אִזּוּ נִתְגַּלְהַּ הַסְתָּרָה, וְאִזּוּ זוֹכִין לַתּוֹרָה. כִּי כָל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹנְקַת מִבְּחִינַת הָאֵהָבָה שְׂבִדְעַת, שֶׁהוּא אוֹרֵייתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה.

78. וז"ל הזוהר שם: טְפִשִׁין דְעֲלָמָא, לֹא מִסְתַּפְּלִי אֲלֵא בְּהוּא לְבוֹשָׁא, דְאִיהוּ סְפוּר דְאוֹרֵייתָא (הטפשים שבעולם אינם מסתכלים, אלא בזה הלבוש, שהוא הסיפורים

וְנִמְרָם עִם גְּדֵי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי, כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה', כִּי אֲזִי יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׂבֻדְעָתוֹ:

ה' כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי אֲהַבּוֹת, אַחַת שֶׁהִיא אֲהַבָּה שְׂבִימִים, כְּמוֹ שְׂמוּבָא לְעִיל "יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֶסֶד" – יוֹמָא דְאָזֵל עִם כְּלָהוּ יוֹמִין. שְׂבִכָל יוֹם, הֵינּוּ שְׂבִכָל מִדָּה וּמִדָּה, יֵשׁ שָׁם אֲהַבְתּוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שְׂבִכָּעֵל. וְיֵשׁ אֲהַבָּה שֶׁהוּא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֲהַבָּה שֶׁהִיא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׂבִשְׂמִים קֹדֶם הַבְּרִיאָה, שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל עֲדוּן בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחּוֹ, (ע' בראשית רבה א, ד.)

לְמִשְׁלַל, יֵשׁ אֲהַבָּה שֶׁהָאֵב אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, שְׂכָל אָדָם יִכּוֹל לְהַשְׁיִיג זֹאת הָאֲהַבָּה. וְהַתְקַשְׁרוֹת וְהַחֲלָדָה בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאָב כְּשֶׁעֲדוּן הַבֵּן בְּמַחַ הָאָב קֹדֶם הַחֲלָדָה, זֶה הַתְקַשְׁרוֹת

עוֹטָה אוֹר

עִם גְּדֵי וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קָדְשִׁי, כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' ⁸⁰, כִּי אֲזִי יִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׂבֻדְעָתוֹ שֶׁל הַקב"ה, וְכִמוּ שִׁיבָאָר עֵתָה בְּסִמּוּךְ.

ה'. כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי אֲהַבּוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׂבִשְׂמִים: אַחַת, שֶׁהִיא אֲהַבָּה שְׂבִימִים – פִּי, אֲהַבָּה שֶׁהִיא בְּסִפִּירַת הַחֶסֶד, הַהוֹלֶכֶת עִם כָּל הַסִּפִּירוֹת מִחֶסֶד עַד מַלְכוּת, שֶׁהֵן כִּנְגַד 'שְׁבַעַת יְמֵי הַשְּׁבוּעַ', כְּמוֹ שְׂמוּבָא לְעִיל (אות ד'), עַל הַפְּסוּק (תהלים מב, ט): "יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֶסֶד", יוֹמָא דְאָזֵל עִם כְּלָהוּ יוֹמִין – יוֹם הַהוֹלֵךְ עִם כָּל הַיָּמִים, שְׂבִכָּל יוֹם, הֵינּוּ שְׂבִכָּל מִדָּה וּמִדָּה, יֵשׁ שָׁם אֲהַבְתּוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ עִם יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הוּא הָאֲהַבָּה שְׂבִכָּעֵל, שֶׁעֲלֶיהָ נִתְבָּאָה, שֶׁהִיא מְלוּבֶשֶׁת בְּמִידוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה דִּידֵן. וְיֵשׁ אֲהַבָּה שֶׁהוּא בְּכַח, הֵינּוּ הָאֲהַבָּה שֶׁהִיא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהֶם שְׂבִשְׂמִים קֹדֶם הַבְּרִיאָה, שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל עֲדוּן בְּדַעְתּוֹ וּבְמַחּוֹ ⁸¹, קוֹדֶם יְצִיאַת הַבְּרִיאָה לְפוּעֵל, וְקוֹדֶם לִידַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, כִּי יִשְׂרָאֵל שׁוֹרֶשׁ בְּמַחְשָׁבָה הַקְּדוּמָה, שׁוֹ בַחֲיִנַת 'בְּכַח', וְאֲהַבָּה שֶׁאֵהֵב אוֹתָנוּ הַקב"ה בְּשַׁעָה הַהִיא נִקְרָאת 'אֲהַבָּה בְּכַח'.

לְמִשְׁלַל, יֵשׁ אֲהַבָּה שֶׁהָאֵב אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, שְׂכָל אָדָם יִכּוֹל לְהַשְׁיִיג זֹאת הָאֲהַבָּה, כִּי הִיא אֲהַבָּה טְבַעִית לְדַבֵּר שֶׁכֶּבֶר נוֹלַד וְקִיִּים בְּגַשְׁמִיּוֹת. וְהַתְקַשְׁרוֹת וְהַחֲלָדָה – פִּי, אֲבָל אֲהַבָּה שֶׁאֵינָה לְדַבֵּר גַּשְׁמִי וּמוֹחָשִׁי, וְהִיא רַק בַּחֲיִנַת הַתְקַשְׁרוֹת שֶׁל אֲהַבָּה ⁸² שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַבֵּן וּבֵין הָאָב כְּשֶׁעֲדוּן הַבֵּן בְּמַחַ הָאָב קֹדֶם הַחֲלָדָה שֶׁהֵבֵן אֵז רַק בְּכַח', זֶה הַתְקַשְׁרוֹת וְהַחֲלָדָה הַרוּחָנִית, אֵינּוּ אָנוּ יִכּוֹלִין לְהַשְׁיִיג עַכְשָׁיו,

מְקוֹרוֹת וְעִינִים

81. כְּמוֹבָאָר בְּמִדְרָשׁ (בְּרַאשִׁית רַבָּה א, ד): 'מַחְשַׁבְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל קִדְמָה לְכָל דַּבְרֵי', עוֹד מוֹבָא בְּמִדְרָשׁ (שם ה, ז), שֶׁהַקב"ה נִמְלָךְ בְּנַפְשוֹתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּמְכַל זֶה מְבוֹאָר, שֶׁבַחֲיִנַת יִשְׂרָאֵל הִיא קוֹדֶם הַבְּרִיאָה בְּכַחֲיִנַת 'רַאשִׁית הַמַּחְשָׁבָה' (כְּנִ"ל בְּאוֹת ב'), וְיִשְׂרָאֵל הִיוּ כְּבִיכּוֹל בְּסִפִּירַת הַחֲכָמָה וְהַמוֹחַ שֶׁל מַעֲלָה.

82. רַבִּינוּ הוֹסִיף כַּאֲן אֶת תִּיבַת 'הַתְקַשְׁרוֹת', כִּי אֵינָה רַגֵּשׁ אֲהַבָּה רִגִּיל, שֶׁאֲפָשֶׁר לְבַטָּא אוֹתוֹ בְּחוּשִׁים גַּשְׁמִיִּים, כְּמוֹ אֲהַבַת אֵב לְבֵן וְאִשָּׁה לְבַעֲלָהּ וְכוּ'. אֲלֵא, הִיא אֲהַבָּה שֶׁל הַתְקַשְׁרוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲדָם אוֹהֵב אֶת אֲבִירָיו, שֶׁאֵינּוּ מְרַגֵּשׁ רַגֵּשׁ אֲהַבָּה גַּשְׁמִי, אֲבָל מַצַּד שְׁנֵי הוּא קָשׁוֹר אֲלֵיהֶם וּמַגֵּן וְשׁוֹמֵר עֲלֵיהֶם מְאוֹד.

(יְשַׁעְיָה יא, ט) "כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'", וְעַל כֵּן אֵז יִתְבַּטֵּל הַכְּעַס, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (שם, ו-ט) "וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשׂ וְנִמְרָם עִם גְּדֵי וְכוּ' וּפְרָה רֹדֵב וְכוּ', לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְכוּ', כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' וְכוּ', כִּי עַכְשָׁיו אֵי אֲפָשֶׁר לָהֶם לְגוֹר יַחַד זָאֵב עִם כְּבֶשׂ וְכוּ', מִחֲמַת מִדַּת הַכְּעַס, אֲבָל לְעִתִּיד יוֹכְלוּ לְדוֹר יַחַד, מִחֲמַת שִׁיתְבַּטֵּל הַכְּעַס עַל גְּדֵי הַדְּעַת שִׁיתְגַּלֶּה אֵז.

80. מְבוֹאָר בְּמִדְרָשׁ (בְּרַאשִׁית רַבָּה צה, א), שֶׁהִסִּיכָה שֶׁכַּעַת יֵשׁ לַחֲיוֹת הַרְעוֹת מַזְג שֶׁל כְּעַס וְהֵן צְרִיכוֹת לְטָרוּף כַּדִּי לֵאכּוֹל, הוּא מַחְמַת חֲטָא הַנַּחַשׁ, שֶׁהַקב"ה הִכָּה אֶת הָעוֹלָם וְקַלְקְלוּ מַחְמַת חֲטָא, אֲבָל לְעִתִּיד לְבוֹא יִתְרַפְּאוּ כּוֹלֵן (מְלַבֵּד הַנַּחַשׁ), וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְטָרוּף כַּדִּי לֵאכּוֹל.

וְהֵאֱהָבָה אֵין אָנוּ יְכוּלִין לְהִשְׁיג עֲבָשׁוּ, כִּי אֵין מְשִׁינִין עֲבָשׁוּ, כִּי אִם בְּזִמְנֵן וּבְמַדּוּת, וְאַחֲבָה שְׂבַדְעָתוֹ וּבְמַחֲוֹ, הִיא לְמַעַלָּה מִחֲזוּמֵן וְחַמְדוּת, וְאֵינוּ מְלַבֵּשׁ פְּשׁוּם לְבוּשׁ.

וְלַעֲתִיד לְבוֹא שְׂיִתְגַּלֶּה אֲוִרִיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה, וְאֵין יִתְקַיֵּם מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ וְזָכְרָנָם לְבָרְכָה (פְּעֻנֵית לֵא.) עֲתִידִים צְדִיקִים לְהִרְאוֹת בְּאַצְבָּע, כְּמוֹ שְׂבַתוֹב (ישעיה כה, ט) "זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ". כִּי אֵין יִפְשֵׁט הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לְבוּשָׁיו, "וְיִמְלֵא הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' בְּפָנִים לַיָּם מִכְּסִיִּם" (ע"פ ישעיה לא, ט). וְיִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׂהִיא בְּדַעַת, שְׂהִיא פְּנִימִיוּת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ אֵלְקוּתוֹ הַשׁוֹכֵן בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה וְחַמְדוּת. כִּי עֲבָשׁוּ הַלְבוּשׁ הַזֶּה הוּא מְכַסֶּה עַל אֵלְקוּתוֹ, הֵינּוּ עַל פְּנִימִיוּת הַתּוֹרָה. וּבְשְׂיִתְגַּלֶּה

עוֹשָׂה אוֹר

כִּי אֵין מְשִׁינִין עֲבָשׁוּ כִּי אִם דְּבָרִים הַמְּלוּבָשִׁים בְּזִמְנֵן וּבְמַדּוּת⁸³. וְאַחֲבָה שְׂבַדְעָתוֹ וּבְמַחֲוֹ⁸⁴, הִיא לְמַעַלָּה מִחֲזוּמֵן וְחַמְדוּת, וְאֵינוּ מְלַבֵּשׁ פְּשׁוּם לְבוּשׁ, וְלִכֵּן אֵין אִפְשָׁר עֲכָשׁוּ לְהִשְׁגִּיה. וְכֵן, לֵא נִיתֵן לְהִשְׁיג אֶת הָאֱהָבָה שֶׁל הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, שְׂהִיא מַעַל לְשַׁבַּע הַסְּפִירוֹת (שֶׁהֵן בְּחִינַת הַמִּידוֹת וְהַיְמִיִּם, כְּנ"ל), כִּי אֵין אִפְשָׁר עֵתָה לְהִשְׁיג אֶת הָאֱהָבָה שְׂבַדְעַת, שְׂהִקְב"ה אוֹהֵב בָּהּ אֶת יִשְׂרָאֵל.

וְלַעֲתִיד לְבוֹא⁸⁴ שְׂיִתְגַּלֶּה אֲוִרִיתָא דְעֵתִיקָא סְתִימָאָה - הַתּוֹרָה שֶׁל 'עֵתִיק' הַסְּתוּם וְנַעֲלָם, וְאֵין יִתְקַיֵּם מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ וְזָכְרָנָם לְבָרְכָה (תַּעֲנִית לֵא.)⁸⁵: 'עֲתִידִים צְדִיקִים לְהִרְאוֹת בְּאַצְבָּע עַל הַקַּב"ה, כְּמוֹ שְׂבַתוֹב (ישעיה כה, ט): "זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ"', כִּי אֵין יִפְשֵׁט הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לְבוּשָׁיו⁸⁶ - שְׂהֵם ז' הַמִּידוֹת מַחֲסֵד וְעַד מַלְכוּת, שְׂבַחֵן מְנַהֵיג הַקַּב"ה אֶת הָעוֹלָם, וְיִמְלֵא הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' בְּפָנִים לַיָּם מִכְּסִיִּם (ע"פ ישעיה לא, ט), כִּי תִתְגַּלֶּה הַדַּעַת בַּעֲצָמָה - וְיִתְגַּלֶּה הָאֱהָבָה שְׂהִיא בְּדַעַת⁸⁷, שְׂהִיא פְּנִימִיוּת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ אֵלְקוּתוֹ הַשׁוֹכֵן בְּתוֹךְ הַלְבוּשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה וְחַמְדוּת. כִּי עֲבָשׁוּ הַלְבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת הַמַּעֲשִׂיּוֹת, הוּא מְכַסֶּה עַל אֵלְקוּתוֹ, הֵינּוּ עַל פְּנִימִיוּת הַתּוֹרָה. וּבְשְׂיִתְגַּלֶּה

מְקוּרוֹת וְעִוּוִּים

הַנֶּה אֵלְהִינּוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ יוֹשִׁיעֵנו זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ".

86. כְּמוֹ שְׂכַתוֹב (ישעיה ל, כ) "לֵא יִכְנֶף עוֹד מוֹרִיךְ וְהִי עֵינֶיךָ רְאוֹת אֶת מוֹרִיךְ", וּפִרְשׁ: "וְלֵא יִכְנֶף - לֵא יִתְכַסֶּה מִמֶּךָ בְּכַנֶּף בְּגָדֶיךָ, כְּלוֹמַר לֵא יִסְתִּיר מִמֶּךָ פָּנֶיךָ, עַכ"ל. (וַע"ע לְעִיל תּוֹרָה יֵא, ו. וְתוֹרָה לֵא, ט). וְבִיָּאֵר בַּעַל הַתּוֹלָדוֹת (פִּרְשֵׁת שְׁלַח), וְז"ל: חֲטָא אָדָם הִרְאוֹשׁוֹן גִּרְם 'כְּתוּבָת עוֹר', מִשָּׂא"כ קוֹדֵם לָזֶה הִיָּה 'כְּתוּבָת אוֹר' כְּמוֹ שְׂכַתוֹב בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר (כְּמוֹבֵא בְּבִרְאשִׁית רַבָּה כ, יב), בְּאוֹפֵן שְׂהִיָּה (קוֹדֵם חֲטָא) רַק חֶלֶק פְּנִימִי מִהַתּוֹרָה וְסוּד ה' בְּלֵי לְבוּשׁ, כְּמוֹ שִׁיָּהִיָּה אַחַר בִּיאַת מִשִׁיחַ "וְלֵא יִכְנֶף עוֹד מוֹרִיךְ", דֹּאשְׁתַּלִּיל מְלַבּוּשִׁיָּה (שִׁישְׁלוֹל אֶת עַצְמוֹ מְלַבּוּשָׁיו וְכִיסוּיוֹ כְּבִיכּוֹל), עַכ"ל.

87. וְבִיָּאֵר בְּפִרְפְּרָאוֹת לְחַכְמָה (אוֹת א'), שְׂאֱהָבָה זֶה הִיא הַבְּחִינָה שֶׁל הָאוֹר מְלַמְעֵלָה (כְּמוֹבֵא בְּאוֹת ג'), שְׂהוּא הָאוֹר שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂאוֹתִיוֹת הַתּוֹרָה מְקַבְּלוֹת אוֹתוֹ כְּשֶׁהֵן פּוֹשְׁטוֹת אֶת הַלְבוּשִׁים שֶׁל 'יְמֵי רַע'.

83. בַּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִשְׁיג רַק דְּבָרִים שִׁישׁ לְהֵם גְּבוּל, אֲבָל דְּבַר שְׂהוּא מַעַל הַזְּמַן, כְּמוֹ דְּבַר שְׂהוּא רַק ב'כַּח' וְעַדִּיין לֵא נוֹלַד, שְׂעַדִּיין לֵא חָחַל בּו הַזְּמַן שֶׁל תַּחֲלִילָה וְסוּף, וְאֵין לוֹ גְּבוּל בְּמִידוֹת וְהַגְּדוּרָת גִּשְׁמִיוֹת, אֲלוֹ הֵם דְּבָרִים שְׂאֵין אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִשְׁיג.

84. בִּיאֵר בְּלִקוּטֵי הַלְכוּת (סְפִירַת הַעוֹמֵר ב, ו), וְז"ל: דַּעַת פְּלוּי בְּאַחֲבָה, כִּי 'מְסַטְרָא דִּימִינָא מְתָא חֲנוּרָא פְּכִסְפָּא' (תְּקוּנֵי זוֹהַר תִּיקוּן ע' דָּף קַכ"ט), עַכ"ל. פִּי, מַצַּד הַחֲסֵד שְׂהוּא אֱהָבָה, הוּא בְּחִינַת הַמוּחַ הַלְבָן כְּכִסְף.

84*. לַעֲתִיד לְבוֹא לֵא נְהִיָּה מוּגְבָלִים תּוֹךְ גּוֹף גִּשְׁמִי שְׂאֵינוּ יְכוּלִים לְהִשְׁיג אֶת הַדַּעַת בְּלֵי לְבוּשִׁים (כְּגוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת), אֲזִי נוֹכַח לְהִשְׁיג אֶת הַדַּעַת בַּעֲצָמָה נִשְׂמַת הַתּוֹרָה, תּוֹרָה דַּעַתִּיקָא סְתִימָאָה בְּלֵי לְבוּשׁ.

85. שֵׁם בְּגַמ' מוּבָא: אֲמַר עוֹלָא בִירָאָה אֲמַר רַבִּי אֲלַעֲזַר, עֵתִיד הַקַּב"ה לְעַשׂוֹת מַחֲוֹל לְצַדִּיקִים וְהוּא יוֹשֵׁב בִּינֵיהֶם בְּגוֹן עַדָּן, וְכֵל אַחַד וְאַחַד (מִהַצְדִּיקִים) מִרָאָה (עַל הַקַּב"ה) בְּאַצְבָּעוֹ, שְׂנֵאֲמַר "וְאָמַר פִּיּוֹם הִהוּא

הפנימיות, הינו אלקותו, אזי יתרבה השלום. כמו שפיתוב (שם יא, ט): "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה", שיתגלה האהבה שבדעת:

וזהו (זכריה יד, ז): "והיה יום אחד וידע לה", שיתגלה האהבה הנקרא יום, כמו שפיתוב: "יומם יצוה ה' חסדו". הינו התורה הפנימיות שהיתה צפונה, כמו שפיתוב (בראשית א, ד): "וירא אלקים את האור כי טוב", ואמרו רז"ל (תגיגה יב): "פי טוב לגנוז", פי אור התורה הזאת אין העולם פדאי להשתמש בה. והתורה נקרא טוב, שנאמר (משלי ה, ד): "פי לקח טוב נתתי לכם" (ברכות ה, עבודה נה יט): ונקרא אור, כמו שפיתוב (משלי ה, כג): "ותורה אור":

עוטה אור

הפנימיות, הינו אלקותו, שהיא אהבה שבדעת, שהיא האלוקות שבתוך המידות, אזי יתרבה השלום גם בדברים שעל פי טבע הם הפך השלום, כמו שפיתוב: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו', לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה"⁸⁸ – שיתגלה האהבה שבדעת⁸⁹. וזהו שכתוב לעתיד לבוא (זכריה יד, ז): "והיה יום אחד וידע לה, לא יום ולא לילה"⁹⁰, שיתגלה האהבה הנקרא יום, כמו שפיתוב: "יומם יצוה ה' חסדו", שהאהבה שהיא חסד היא בחינת יום, הינו שאז תתגלה התורה הפנימיות שהיתה צפונה, שהיא התורה של בחינת עתיק, כמו שפיתוב (בראשית א, ד): "וירא אלקים את האור כי טוב", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תגיגה יב, וזהו בראשית ח"א דף מה): "פי טוב לגנוז", שהקב"ה גנו את האור הזה והוא יתגלה רק לעתיד לבוא, ואור זה הוא התורה הפנימית מבחינת עתיק, פי אור התורה הזאת אין העולם פדאי להשתמש בה. והתורה נקרא טוב, שנאמר (משלי ה, ב): "פי לקח טוב נתתי לכם" (כמובא בברכות ה, וע"ז יט), ונקרא אור, כמו שפיתוב (משלי ה, כג): "ותורה אור", ואם כן, הכתוב "וירא אלקים את האור כי טוב" – ודרשו כי טוב לגנוז, רומז על התורה הצפונה.

מקורות ועיונים

הקב"ה המלוכש באותיות התורה, ויכול להאמין שכל מה שה' עושה הכל לטובה, גם אם בעינים גשמיות רואים שהוא רע. אולם לעתיד לבוא, לא יהיה רע בכלל, כי תתגלה האהבה שבדעת וממילא תהיה בחינת "לא ירעו", וזו שלמות האהבה והשלום, כי לא רק שנאמין שהכל לטובה, אלא שבאמת גם לא נראה שום רע.

90. "והיה יום אחד הוא ינדע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור", ובפשט הפסוק פירש: "והיה יום אחד" – יום אחד מימו של הקב"ה, הוא היום הידוע שהוא להכנת ישעו של הקב"ה. "לא יום ולא לילה" – לא (יהיה עדיין) אור נוגה באור של עולם הבא שנאמר בו (ישעיה ל, כו) "ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים" (זה עדיין לא יהיה, אבל גם) "ולא לילה" – ולא עת צרה כצרת ישעבוד גליות שמקודם שימי משיחנו יהיו ואין בהם שייעבוד. "והיה

88. ביאר בפרפראות לחכמה (שם), וז"ל: והנה בהמדות שהם בחינת ימים' (השבעת הספירות מחסד עד מלכות, שהן כנגד שבעת ימי השבוע), יש כנגדם (בסטרא אחרא) בחינת ימי רע' שהם מדות רעות, שזה בחינת יום ולילה אור וחושך שיש בכל יום, אבל ספירת ה'דעת' הוא למעלה מהמדות, ושם אין שום אחיזה להרע כלל, בחינת (ישעיה יא, ט) "לא ירעו ולא ישחיתו וגו' פי מלאה הארץ דעה", כי שם (תהלים קלט, יב) "גם חשף לא יחשיף מן ה' ולילה פיום יאיר כחשיכה כאורה", כי הוא בחינת (זכריה יד, ז) "והיה יום אחד הוא ינדע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור".

89. וביאור החילוק בין אהבה שבדעת, לבין אהבה שבמידות המתלבשת בכל ספירה וספירה, הוא: כי באהבה שמלוכשת במידות, כשזוכה לכפות את היצר ולהכניע הימי רע', זוכה לראות את הטוב של

וְיֵשׁ גַּם בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהֵם צַפּוּנִים וּמִסְתָּרִים, שְׂאִין הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וְצַדִּיק נִקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג, ט) "אָמְרוּ צַדִּיק בִּי טוֹב" (תרגום שם) • וְנִקְרָא אֹרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צו, יא) "אֹרֵךְ זְרוּעַ לְצַדִּיק". וּבְשִׁיתְגַּלּוֹ הַצַּדִּיקִים הַצַּפּוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצַּפּוּנָה, אֵיזִי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב בְּעוֹלָם. שְׁוִיתְחַבְּרוּ כָּל הַפְּכִים יַחַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא, ו) "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ", כִּי אֵז יִתְגַּלֶּה הָאֲחֵבָה שְׁבַדְעָת, הַנִּקְרָא "יוֹם אֶחָד יִנְדַע לָהּ" – הֵינּוּ הָאֲחֵבָה שְׁבַדְעָת, אֲשֶׁר הוּא "לֹא יוֹם לֹא לִילָה" – הֵינּוּ שֶׁהָאֲחֵבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן וּלְמַעַלָּה מִהַמְדוּת:

וּ וְאֶפְלוּ בְּמַדוּת עֲצָמָן, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ, הוּא בְּחִינַת 'דַּעַת' לְבַחֲינָה שְׁתַּחֲתִיָּה. כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַז"ל (ירושלמי שבת פ"א ה"ג) 'מַה שֶּׁעָשְׂתָה חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשִׁיָּה, עָשְׂתָה עֲנוּה עָקֵב לְסִלּוּתָא'

עוֹשֶׂה אֹרֵךְ

וְיֵשׁ גַּם בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהֵם צַפּוּנִים וּמִסְתָּרִים, שְׂאִין הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. וְצַדִּיק נִקְרָא 'טוֹב', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג, ט): "אָמְרוּ צַדִּיק בִּי טוֹב" (כמבואר ביומא לח: ותרגום יב). וְנִקְרָא צַדִּיק 'אֹרֵךְ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צו, יא): "אֹרֵךְ זְרוּעַ לְצַדִּיק", ואם כן, הכתוב "וירא אלקים את האור כי טוב" – ודרשו 'כי טוב לגנוז', רומז גם על הצדיקים הצפונים והמוסתרים.

וּבְשִׁיתְגַּלּוֹ הַצַּדִּיקִים הַצַּפּוּנִים, וְהַתּוֹרָה הַצַּפּוּנָה, אֵיזִי יִתְגַּלֶּה שְׁלוֹם רַב⁹¹ בְּעוֹלָם – שְׁזָהוּ הַשְׁלוֹם שִׁיחִיה לַעֲתִיד לְבוֹא הַנִּלְ, שְׁוִיתְחַבְּרוּ כָּל הַפְּכִים יַחַד⁹² – הֵינּוּ, גַּם אִלּוּ שְׂאִין טַבְעִים לַחִיּוֹת בְּשִׁלּוֹם זֶה עִם זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא, ו): "וְגַר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ", כִּי אֵז יִתְגַּלֶּה הָאֲחֵבָה שְׁבַדְעָת כְּדַכְתִּיב: "וּמִלֵּאָה הָאֲרִץ דַּעַת אֶת ה'", וְזוֹ הָאֲחֵבָה הַנִּקְרָא: "יוֹם אֶחָד יִנְדַע לָהּ" – שֶׁנִּתְבָּאֵר כִּי "יוֹם" הוּא חֶסֶד, ו'יִנְדַע' זֶהוּ דַעַת, הֵינּוּ הָאֲחֵבָה שְׁבַדְעָת, אֲשֶׁר הוּא "לֹא יוֹם לֹא לִילָה", הֵינּוּ שֶׁהָאֲחֵבָה הַזֹּאת הִיא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן וּלְמַעַלָּה מִהַמְדוּת⁹³.

לאחר שביאר, ששלמות האהבה שבדעת, תהיה רק לעתיד לבוא כשתתגלה התורה הצפונה, יבאר עתה, שגם בזמן הזה ישנה בחינת 'דעת', לעומת המדרגות הנמוכות יותר.

ו. וְאֶפְלוּ הָאֲחֵבָה שֶׁבְּמַדוּת עֲצָמָן, כָּל אֶחָד לְפִי בְּחִינַתוֹ, הוּא בְּחִינַת 'דַּעַת' לְבַחֲינָה שְׁתַּחֲתִיָּה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חַכְמֵינוּ וְכָרוֹנֵם לְבַרְכָּה (ירושלמי שבת א, ג, סוף דף ת:)⁹⁴: 'מַה שֶּׁעָשְׂתָה חֲכָמָה עֲטָרָה לְרֵאשִׁיָּה, עָשְׂתָה עֲנוּה עָקֵב לְסִלּוּתָא' – יֵרֵאת הָעוֹנֵשׁ, שֶׁהִיא הָעֲטָרָה וְהַכֶּתֶר שֶׁל מִידַת הַחֲכָמָה, (כמו שכתוב "ראשית

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

זֶה עִם זֶה, וְכִמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁכֵּל הַמַּחְלֻקָּת וְהִיפֶךְ הַשְׁלוֹם הוּא רַק מַחְסְרוֹן הַדַּעַת, אֲבָל כְּשֶׁהַדַּעַת שְׁלֵמָה, שִׁיּוּדַעִים הַכֵּל אֶת טוֹבוֹ שֶׁל הַקַּב"ה, אֵין שׁוֹם כַּעַס וּמַחְלֻקָּת.

94. וז"ל: ענוה (מביאה) לידי יראת חטא דכתיב (משלי כב, ד) "עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאֵת ה'". אמר ר' יצחק בר אלעזר מה שעשת חכמה עטרה לראשה, עשת ענוה עקב לסולייסה (סולייטה, פי', לתחתית שלה), דכתיב (תהלים קיא, ט) "רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה'". וכתוב "עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאֵת ה'". והובא גם במדרש (שיר רבה א, ט), וכן בתוס' ביבמות (דף קג: ד"ה המסוליים).

לַעֲת עָרַב יִהְיֶה אֹרֵךְ – קוֹדֵם שִׁיגְמְרוּ אֶלֶף שָׁנָה יִהְיֶה אֹרֵךְ הַנוֹגָה וְכֵל הַטוֹב הָאֵמֹר עַל יִשְׂרָאֵל.

91. עַל פִּי הַפְּסוּק (תהלים קיט, קסה) "שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוֹ מְכֻשׁוֹל", וּפְסוּק זֶה רֹמֵז הֵן עַל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בּוֹ בְּפִירוּשׁ, וְהֵן עַל הַצַּדִּיקִים, כְּמוֹ שֶׁהִגַּמְ' בְּבִרְכוֹת (דף סד.) דוֹרֶשֶׁת מִפְּסוּק זֶה עַל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים שֶׁמְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. וְאִלּוּ הֵן שְׁתֵּי הַבְּחִינּוֹת הַנּוֹכְרוֹת כֵּאֵן, תּוֹרָה וְצַדִּיקִים.

92. ע' לַקְמָן (תורה פ), שְׁזוֹ תְּכֵלֶת הַשְׁלוֹם.

93. וְעַל יְדֵי שֶׁפַע הָאֲחֵבָה שְׁבַדְעָת זֶה, תִּהְיֶה דַעַת גְּדוּלָּה כֵּל כֶּךָ בְּעוֹלָם, עַד שֶׁכֵּל הַפְּכִים יַעֲשׂוּ שְׁלוֹם

(מדרש רבה שיר השירים, הובא בתוספות יקמות קג: דבור המתחיל המסלים) • **נמצא שהמדרגה הפחותה של עולם היצירה, הוא בחינת דעת לעולם העשיה שתחתיו. נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שפדעת שלמעלה מהזמן, להאדם שהוא במדרגה פחותה ממונו:**

זוה שאמרנו רז"ל (מועד קטן יז) **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו"** (מלאכי ב, ז) – אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שפופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שפנתוב בזהר (לך לך ח"א דף צ) **"ברכו ה' מלאכיו גבורי כח"** (תהלים קג, ט) – **אליו אנו דמתגברין על יצריהו' וכו'.** כי על ידי זה שפופה את יצרו, אזי אותיות התורה בולטין ומצטרפין. אזי הוא

עוטה אור

חכמה יראת ה', היא העקב והסנדל של מידת הענוה, כי ע"י ענוה זוכה למדרגה גבוהה יותר – ליראת הרוממות, ולכן, יראת העונש שהיא עטרה של החכמה, היא אצל הענוה רק עקב וסנדל⁹⁵. הרי, שאף שהיראה היא מדרגה גבוהה ביחס לחכמה, מכל מקום ביחס לענוה, היא מדריגה נמוכה ממנה⁹⁶, כי הענוה גדולה ממנה. **נמצא שהמדרגה הפחותה של עולם היצירה, פי', עולם היצירה כולו גבוה יותר מעולם העשיה, ולכן, ספירת המלכות דיצירה שהיא המדרגה הפחותה שבו, היא בחינת 'דעת' לעולם העשיה שתחתיו, כי מלכות דיצירה מתלבשת בתוך המוחין של עולם העשיה⁹⁷. נמצא שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במדותיו ובזמן, הינו, אהבה שבמידת החסד המתלבשת בכל שבע הספירות התחתונות, שהיא בחינת אהבה של התורה הנגלית, הוא בחינות אהבה שפדעת שלמעלה מהזמן – לעומת האדם שהוא במדרגה פחותה ממונו.**

זוה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (מועד קטן יז) על הפסוק (מלאכי ב, ז): **"כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו"** כי מלאך ה' צבאות הוא – **אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, הינו שפופה את יצרו, אזי הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שפנתוב בזהר** (לך לך דף צ. המובא לעיל באת ג) על הפסוק: **"ברכו ה' מלאכיו גבורי כח"** – **אליו אנו דמתגברין על יצריהו' וכו' –** אלו הם אותם שמתגברים על יצרם. וביאור הענין: **כי על ידי זה שפופה את יצרו, אזי אותיות התורה שהיו מוסתרות בימי רע⁹⁸, הן בולטין ומצטרפין. אזי הוא בחינות** (שמות כה, ז)

מקורות ועיונים

96. ומה שאמרנו בגמ' בעבודה זרה (דף כ): שענוה מביאה לידי יראת חטא, הכוונה ליראת חטא מצד שהשיג את רוממות האל, אולם יראת העונש, היא נמוכה ממנה.
97. כמבואר בפרי עץ חיים (שער התפילה פרק ה'), שמלכות דיצירה מתלבשת בתוך חב"ד דעשיה, ע"כ. נמצא, שמלכות דיצירה מלבישה עד הדעת דעשיה, ולכן אמר, שהמדרגה התחתונה של יצירה (מלכות) – היא בחינת דעת של עשיה.
98. וכמו שנתבאר לעיל, שכדי שלא תינק הסטרא אחרא יותר מכדי חיותה והכרח, ניתן האור לאותיות

95. כן ביאר בפני משה, וכתב: 'יראת העונש' אצל החכמה היא עטרה לראשה, כדכתיב 'ראשית חכמה יראת ה' – שהיא ראשית להחכמה, כי אם אין יראה אין חכמה', כי מה תועלת מהחכמה שלו אם אין לו יראה. ועכ"ז, כל אותה היראה, עשתה הענוה עקב לסוליתה כדכתיב 'עקב ענוה יראת ה'', כלומר יראת ה' האמורה אצל החכמה והיא ראשית לחכמה, אעפ"כ יראה זו אינה אלא עקב אצל הענוה, כי אם מתרגל האדם בענוה, מתוך שהוא חושב תמיד מה אני ומה חיי, יבוא לידי 'יראת הרוממות', ולכן יראת העונש' היא רק עקב אצל העניו.

בְּחִינֹת "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", כִּי עוֹשֶׂה וּבּוֹנֵה אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְזוֹכֵה לְמִשְׁמַע קוֹל הַתּוֹרָה מְלַעֲלֵא. בְּרֹדְאֵי מִזֶּה הָרַב "תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ", כִּי בְּרֹדְאֵי יוֹדֵעַ הוּא אֵת הַתּוֹרָה, אֲפִלּוּ מְדַבְּרִים גְּשָׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְזֶה כִּי "שִׁפְתַי כִּהְיוּ וַיִּשְׁמְרוּ דַעַת", "כִּהְיוּ" – הוּא בְּחִינֹת הַסֵּד. "וַיִּשְׁמְרוּ דַעַת" – הֵינּוּ שְׂוִתְגָלָה עַל יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת, שֶׁהוּא לְפִי מוֹרְגָתָךְ אֲהָבָה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִחֻזְמוֹן, שֶׁהוּא "יוֹם אַחַד יוֹדֵעַ לַח" וְכוּ':

עוֹשֶׂה אֹר

"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", כִּי עוֹשֶׂה וּבּוֹנֵה אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְזוֹכֵה לְמִשְׁמַע – לְשִׁמּוֹעַ אֵת קוֹל הַתּוֹרָה מְלַעֲלֵא – מְלַמְעֵלָה, כִּי אִזּוּ האוֹתִיּוֹת הַלּוֹ, שֶׁהֵן בְּחִינַת ה'אֲהָבָה שְׂבַמִּידוֹת' מְקַבְּלוֹת אֹר רַב מְלַמְעֵלָה, וְהָאֹר הָרַב הַזֶּה הוּא הָאֲרָה מְבַחֲנֵת ה'אֲהָבָה שְׂבַדְעַת. וְלִכֵּן בְּרֹדְאֵי מִזֶּה הָרַב: "תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ", כִּי בְּרֹדְאֵי יוֹדֵעַ הוּא אֵת הַתּוֹרָה, כִּי אֲפִלּוּ מְדַבְּרִים גְּשָׁמִיִּים הוּא מְלַקֵּט אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה⁹⁹. כְּמוֹ שְׂנַתְבָּאָר לְעִיל (אוֹת ב), שֶׁאֲפִילוּ בְּלִשׁוֹנוֹת הַעֲכוּ"ם, יִשְׁנֵן תִּיבוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וּבְכָל הַמִּשְׁא וּמִתָּן שְׁעוֹסֵק עִם הַעֲכוּ"ם – בְּכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים, יֵשׁ בֵּהֶם אֵלּוֹקוֹת הַמַּחִיָּה אֵת אוֹתוֹ דְּבַר, וְהַחִיּוֹת הֵיא אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְהָרַב שְׂכּוּפָה אֵת יִצְרוֹ הָרַע, מְכַנִּיעַ אֵת הָרַע שֶׁל הַעֲכוּ"ם וְשֶׁל הַגְּשָׁמִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מִי רַע', הַמְּלַבֵּישׁ וּמְכַסֶּה אֵת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְאִזּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה הַנִּמְצָאוֹת שֵׁם מֵאִירוֹת וּמִתְבַּלְטוֹת, וְהוּא יִכּוֹל לְלַקֵּט אוֹתוֹן.

וְזֶה "כִּי שִׁפְתַי כִּהְיוּ וַיִּשְׁמְרוּ דַעַת", "כִּהְיוּ" – הוּא בְּחִינֹת 'חֵסֵד', וְ'חֵסֵד' הוּא בְּחִינַת אֲהָבָה, "וַיִּשְׁמְרוּ דַעַת" – הֵינּוּ שְׂוִתְגָלָה עַל יְדֵי הָרַב הַזֶּה הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת, שֶׁהוּא לְפִי מוֹרְגָתָךְ – הֵינּוּ, כְּלָפִי מְדַרְגַּת הַתְּלַמִּיד שֶׁל הָרַב הַזֶּה, וְזוֹהִי אֲהָבָה שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִחֻזְמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַכְּתוּב (זְכַרְיָה י"ד, ג, הַמּוּבָא

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

מְתַצְבֵּר שְׂוִתְגָלָה לְבוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְאֵינּוּ מְקַשֵּׁר לְבוֹ לְדַעַתוֹ, אֲזַי הוּא, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּחִינַת (מְשָׁלִי טז, כח): "נִרְגָּז מִפְּרִיד אֲלוֹף", וְנִפְרָד חֵס וְשְׁלוֹם הָאֲהָבָה שְׂבַבְיָמִים – בְּחִינַת הֵימִי טוֹב, מִהָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת, וְאֲזַי חֵס וְשְׁלוֹם מְתַצְבְּרִין הֵימִי רַע וְיוֹנְקִים מֵהֶם וּמְכַסִּים עֲלֵיהֶם. אֲבָל הַצַּדִּיק שְׂכָפָה אֵת יִצְרוֹ, וְזָכָה שְׂוִתְקַשְׁרוֹ וְיִכְלְלוֹ הֵימִי טוֹב, בְּחִינַת אֲהָבָה שְׂבַבְיָמִים, לְבְּחִינַת אֲהָבָה שְׂבַדְעַת, כִּי לְבוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ, עַל כֵּן אֵין לְהַרְעֵ שׁוּם שְׂוִתְגָלָה נִגְדוֹ, עַל כֵּן נּוֹפֵל וְנִתְבַּטֵּל הָרַע נִגְדוֹ, כִּי אֵין לְהֵימִי רַע שׁוּם שְׂוִתְגָלָה וְאֲחִיזָה כָּלֵל בְּבְחִינַת אֲהָבָה שְׂבַדְעַת. וְאֲפִלּוּ בְּבְחִינַת הָאֲהָבָה שְׂבַבְיָמִים – אֵין לְהֵם שׁוּם שְׂוִתְגָלָה כְּשֶׁהֵיא מְקַשְׁרֵת וְנִכְלָלֵת עִם הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת. וְעַל כֵּן תְּכַף כְּשֶׁהַצַּדִּיק הָאֵמֵת מְכַנִּיעַ אֲצֵל הַרְשָׁעִים הֵימִי רַע כְּכַחוֹ הַגְּדוֹל, וּמְגַלֶּה בְּחִינַת הֵימִי טוֹב, נִתְוַסֵּף בְּהֵם מִיָּד אֹר רַב מְלַעֲלֵא, וְזֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּחִינַת אֹר הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת שְׂוִתְגָלָה עַל יְדֵי הַצַּדִּיק הָאֵמֵת שֶׁהוּא אֹר רַב מְלַעֲלֵא, כִּי מִשָּׁם עָקַר הָאֹר, כִּי תְּכַף כְּשֶׁהַצַּדִּיק מְכַנִּיעַ הֵימִי רַע וּמְגַלֶּה הֵימִי טוֹב, אֲזַי נִתְקַשֵּׁר תְּכַף הַטוֹב, שֶׁהֵיא בְּחִינַת הָאֲהָבָה שְׂבַבְיָמִים, עִם שְׂרָשׁוּ

הַתּוֹרָה בְּעַצְמוֹ, אֲבָל כְּשְׂכּוּפָה אֵת יִצְרוֹ, וּבִזָּה מִפִּיל וּמְכַנִּיעַ אֵת הֵימִי רַע' וְהַמִּידוֹת הָרַעוֹת, אֲזַי נִתְבַּטֵּל הָרַע כְּנִגְדָה הַטוֹב שְׂבַאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְהַאוֹתִיּוֹת יִכּוֹלוֹת לְקַבֵּל אֹר רַב מְלַמְעֵלָה (שׁוֹהוּ מֵה שְׂמַבּוּאָר שֵׁם בּוֹוֹהֵר: זְכִינִין לְמִשְׁמַע קִלִּין מְלַעֲלֵא), וְעִי"ז אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה כּוֹלְטוֹת וְנִרְאוֹת.

99. וְבִיאָר בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת (חֲנוּכָה ג, סוֹף אוֹת א'), וְז"ל: כִּי עַל יְדֵי שְׂוִתְגָלָה הוּא גְּבוּר כַּח שְׂכָפָה אֵת יִצְרוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה הֵיא לְבוֹ בְּרִשׁוֹתוֹ וְקַשֵּׁר לְבוֹ לְדַעַתוֹ, וְעַל יְדֵי זֶה זָכָה שְׂוִתְגָלָה הַמִּידוֹת שְׂבַבְיָמִים אֹר הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת, וְעַל יְדֵי זֶה זָכָה לְאֲהָבָה שְׂבַדְעַת (כְּמַבּוּאָר כֶּאֱן), וּמְחַמַּת זֶה דִּקְאָה הוּא יְכוֹל לְהַכְנִיעַ וְלְכַפּוֹת אֵת הֵימִי רַע, שְׂבַבְיָמִים מְקוּם שֶׁהוּא רוֹאֶה וּמְסַתְפֵּל – נּוֹפֵל הָרַע וְנִתְגָּלָה הַטוֹב, כִּי הָרַע נִתְבַּטֵּל נִגְדוֹ. כִּי עָקַר אֲחִיזַת הָרַע הוּא רַק לְמַטָּה, בְּזִמְנֵן וּבְמִידוֹת, וְשֵׁם יֵשׁ יְמִי טוֹב וְיְמִי רַע, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְהֵם אֲחִיזָה שֵׁם, אֲבָל לְמַעַלָּה, בְּבְחִינַת אֲהָבָה שְׂבַדְעַת, בְּחִינַת סִתְרֵי תּוֹרָה – שֵׁם אֵין לְהֵם שׁוּם אֲחִיזָה כָּלֵל, וְעָקַר אֲחִיזַתָּם לְמַטָּה חֵס וְשְׁלוֹם, הוּא רַק מְחַמַּת שְׂוִתְגָלָה וְזְכִינִין שְׂוִתְקַשְׁרוֹ הָאֲהָבָה שְׂבַבְיָמִים עִם הָאֲהָבָה שְׂבַדְעַת וְתְּקַבֵּל אֹר מִשָּׁם, עַל יְדֵי שְׂוִתְגָלָה

ז ויכול כל אדם לטעם טעם אור האהבה שבדעת, כל אחד לפי בחינתו, אפילו עכשיו בתוך הימים, הינו פשיקשר את לבו לדעתו. פי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל, אבל הרשעים הם ברשות לבן (בראשית רבה נח לד, ט). והמדות והימים הם נכלליו בלב, כמו שאמרו חכמינו

עושה אור

לעיל אות ה): "יום אחד יודע לה' וכו'". והיינו, שה'אהבה שבמידות' שישנה לרב, שזכה לה על ידי כפיית יצרו וביטול המדות הרעות שלו, היא בחינת 'אהבה שבדעת' לפי מדרגת התלמיד, ועוד, שהאהבה שבמידות שלו מקבלת הארה מהבחינה העליונה של ה'אהבה שבדעת'. ולכן, על ידי שמקבל התלמיד מהרב את האהבה הזו, יפלו ויתבטלו ממילא המדות הרעות שלו, ויתגלו המדות הטובות (הימי טוב) המלוּבשות בהן, והן יקבלו הארה מאור האהבה של הרב, שהיא בחינת 'אהבה שבדעת' לפי מדרגת התלמיד¹⁰⁰.

לאחר שביאה שאע"פ שעיקר ענין גילוי אור האהבה שבדעת, בחינת 'תורה דעתיקא סתימא' – 'התורה הצפונה', יהיה רק לעתיד לבוא. מ"מ ישנה בחינת גילוי אור אהבה שבדעת' ע"י הרב הדומה למלאך ה' צבאות, כי הוא כופה את יצרו, עד שזוכה לדעת תורה, אפילו מדברים גשמיים ואפילו מלשונות העכו"ם. וכיון שהוא במדרגה למעלה מתלמידו, לכן כלפי התלמיד נחשבת השגת הרב בבחינת 'אהבה שבדעת'. עתה יבאר דרך נוספת, שבה יכול גם כל אדם (כגון תלמיד) לטעום את 'אור האהבה שבדעת'.

ז. ויכול כל אדם לטעום טעם אור האהבה שבדעת, כל אחד לפי בחינתו, אפילו עכשיו בתוך הימים – שעדיין הדעת מלוּבשת, הינו – וזה נעשה: פשיקשר את לבו לדעתו¹⁰¹. פי כל אחד מישראל יודע בדעתו ובמוחו שיש אלקים בכלל כל הבריאה, כי מלא כל הארץ כבודו¹⁰², כי הדעת היא למעלה מהמידות, ולכן שם אין לרע אחיזה כל כך¹⁰³, ולכן יודע הוא שיש אלהים. אבל הרשעים הם ברשות לבן (בראשית רבה נח לד, ט), כי תאוות ליבם שולטות בהם, וגם בדברים שהם מבינים בשכלם שאינם טובים, תאוותם שולטת עליהם, והמדות והימים – שהם שבעת הספירות והחסד שהולך עם

מקורות ועיונים

אשר שם (תהלים קלט, יב) "גם חשף לא יחשיף ממך", ועל כן בכל מקום שמסתכל שם, נופל הרע משם, ועי"ז יודע את התורה אפילו מדברים גשמיים, בודאי מרב כזה "תורה בקשו מפייה".

101. ראה לקמן (תורה קנ"ד), וז"ל: והדעת צריך להיות בלב, פי גם צפונים יש לו דעת, אף הוא בלא לב. אף עקר הדעת פשה הוא בלב, כמו שפתיוב (דברים ד, לט) "וידעת היום והשבות אל לבבך", כמו שפתיוב (שם כט, ג) "ולא נתן לכם לב לדעת" דיקא. וכשמחבר הדעת שבלב עם היראה ששרשה ומקומה בלב, אזי נאמר (משלי ב, ה) "אז תבין רצת ה' ודעת אלקים תמצא".

102. כן מתבאר בשורות הבאות, וענין זה מבואר בתחילת תורה זו (אות ב), שצריך למצוא את ה' ית' בכל דבר, אפילו בדברים גשמיים ואפילו בלשונות העכו"ם, כי מכיון ש"מלא כל הארץ כבודו", הרי שכבודו ית' הוא חיות כל דבר שנבאר.

103. כן ביאר בפרפראות לחכמה (אות ג).

שהוא האהבה שבדעת, שעל ידי זה נתבטלה אחינת החיצונים לגמרי, וזה בעצמו בחינת אור רב מלעלא. 100. כמבואר כל זה בפרפראות לחכמה (אות ב), וז"ל: רוצה לומר, כי מי שזוכה שכפה את יצרו וביטל הימי רע שלו לגמרי, אז הימי טוב שלו לבד – היינו האהבה שיש לו עם השם יתברך בזמן ובמדות, הוא בחינת אהבה שבדעת לפי מדרגתו, וגם כי על ידי זה הימי טוב שלו מקבלין מאור האהבה שבדעת כנ"ל, ועי"ז שתקבל ממנו הארת אהבה שבדעת, עי"ז ממילא יתבטלו ויפלו המדות רעות שלך, ויעלו מהם הימי טוב המלוּבשים בהם, ויקבלו גם כן התנוצצות מאור האהבה הזו שהוא בחינת אהבה שבדעת לפי מדרגתו, שזה בחינת "פי שפתי כהן ישמרו דעת", היינו מה שהוא יכול להוציא מכת אל הפועל ולהביאו לבחינת דיבור, הוא לפי מדרגתו בחינת דעת שהוא למעלה מהזמן והמדות, וגם כי מאחר שכפה את יצרו ועי"ז מקבלין הימי טוב שלו מאור האהבה שבדעת,

זכרונם לברכה (זהר פריקת קסב, וצנן סנהדרין קי): **יְרַחֲמֵנָא לְבָא בְּעֵי, וּבְלִבְד שְׂיִכּוּן אֶת לְבוּ לְשָׁמַיִם** (ברכות ה:), **בִּי עֵמְרָן שֶׁל הַמְדוּת הוּא הַלֵּב. נִמְצָא בְּשִׁמְקֵשׁר אֶת לְבוּ לְדַעְתּוֹ, שְׂיִדְעַ שְׂיִשׁ אֱלֹהִים, יוֹדַע בְּכֻלָּ שְׁמַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, יוֹדַע בִּידְעוּת הַתּוֹרָה. וּבְשִׁבּוּפָה אֶת לְבוּ לְדַעְתּוֹ הַזֶּה, הֵינּוּ**

עוֹטָה אוֹר

כל ספירה וספירה, הם נכללין בלב, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (זהר תרומה ח"ב דף קסב: ¹⁰⁴ ועיין סנהדרין קי: ¹⁰⁵): **יְרַחֲמֵנָא לְבָא בְּעֵי** - הקב"ה רוצה את הלב של האדם, ועוד אמרו (ברכות ה:): **וּבְלִבְד שְׂיִכּוּן אֶת לְבוּ לְשָׁמַיִם** ¹⁰⁶, **בִּי עֵמְרָן שֶׁל הַמְדוּת הוּא הַלֵּב** ¹⁰⁷.

נִמְצָא בְּשִׁמְקֵשׁר אֶת לְבוּ לְדַעְתּוֹ, שְׂיִדְעַ שְׂיִשׁ אֱלֹהִים גם בהרגשת לבו, דהיינו, שהידיעה שיש אלה"ם משפיעה על מדותיו ותאוותיו שבלבו, או יודע בכלל שְׁמַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, פי', כשיודע שיש אלה"ם גם בהרגשת הלב, ידיעה זו גורמת לו למצוא את הקב"ה גם בכל דבר גשמי, ואפילו בימי רע, כי יודע שגם בתוך המידות הרעות שבלבו, ישנה שם אלוקותו יתברך שמחיה אותן ¹⁰⁸, וידיעה זו נותנת לו כח גדול לכפות את יצרו ¹⁰⁹, ואז נראות אותיות התורה שבכל דבר, ויודע בכלל שְׁמַלְא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, **יוֹדַע בִּידְעוּת הַתּוֹרָה**, כי אותיות התורה מאירות ובלוטות (כנ"ל אות ג).

מקורות ועיונים

אפשת (אי משום שלא למדת תורה הרבה כרצונך), שנינו אחד המרבה ואחד הממעטי ובלבד שיכוין לבו לשמים'. ¹⁰⁷ כתב בלקוטי הלכות (מצרנות ד, ט), וז"ל: בְּעֵינֵן הַמְדוּת הַנִּמְשָׁכִין מֵהָאֲרֵבָעָה יְסוּדוֹת שְׁפָלִים נִמְשָׁכִין וְנִתְפָּרְדִין מֵהַלֵּב שֶׁהוּא מְקוֹר כָּל הַמְדוּת לְטוֹב וּלְרַע, פִּי עֵמְרָן כָּל הַמְדוּת בְּלִב (כמבואר כאן), וְהַעֲקָר לְהַמְשִׁיךְ שׁוֹרֵשׁ הַחֲכֵמָה שְׁבַמַח, לְחֻק מְאֹד מִכָּל הַמְאֹוֹת וְהַמְדוּת רְעוּת, וְעֵמְרָן הַמְלַחֲמָה, הִיא לְקַשֵּׁר הַחֲכֵמָה שְׁבַמַח עִם הַלֵּב בְּכַחֲשֵׁינָה (דברים ד, ט) "וְיִדְעַתָּ הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹתָ אֶל לְבָבְךָ" שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּרִשׁוֹת לְבוּ, רַק יִהְיֶה לְבוּ בְּרִשׁוֹתוֹ. ¹⁰⁸ על פי דברי הפרפראות לחכמה (אות ג), וז"ל: ועל כן יודע שיש אלקים, וגם יודע ש"מלא כל הארץ כבודו", היינו שאפילו בתוך הימי רע בעצמן יש שם גם כן אלקותו יתברך ואותיות התורה שהם בחינת ימי טוב. אך הרשעים הם ברשות לבם, היינו שהימי רע שהם המדות רעות שבלב מתגברין כל כך, עד שאין הלב יכול לקבל אור הדעת הזה ואינו מרגיש אותו כראוי. ועל כן כשמקשר את לבו לדעתו וכופה את לבו להדעת הזה שהוא בעצמו יודע, ולבו ברשותו, אזי מקבלין המדות שבלבו בחינת 'אור האהבה שבדעת', ורואה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו וכו', עכ"ל. ¹⁰⁹ פי', הידיעה שגם בתאוות הרעות שיש לי

¹⁰⁴. וז"ל הזוהר: רבי יצחק הנה שכיח קמיה דרבי אלעזר, אמר ליה, ודאי רחמימו דקודשא בריה הוא דבר נש רחיס ליה, לא אתער אלא מלפא, בגין דלפא איהו אתערותא לאתערא לגביה רחמימו, וירחמנא לפא בעי. אי הכי, אמאי פתיב "בכל לבבך", ולכתר "ובכל נפשך". דמשמע דתרין גוונין אינון, חד לפא, וחד נפשא, אי לפא הוא עקרא, מאי בעי נפשא. אמר ליה, ודאי לפא ונפשא תרין אינון, ואתאחדן לתד. דהא לפא ונפשא וממונא (דכלל מאודן), פלהו אתאחדן דא ברא, ולפא איהו עקרא ויסודא דכלא. [תרגום: רבי יצחק היה מצוי לפני רבי אלעזר, אמר לו, ודאי שאהבת הקדוש ברוך הוא שאדם אוהב אותו לא מתעוררת אלא מהלב, משום שלב הוא התעוררות להעיר אליו אהבה, והקדוש ברוך הוא רוצה את הלב. אם פך, למה פתוב "בכל לבבך" ואחר פך "ובכל נפשך", שמשמע שהם שני גוונים, אחד הלב ואחד הנפש? אם הלב עקר - מה צריך נפש? אמר לו, ודאי שלב ונפש הם שנים, ומתאחדים לאחד. שהרי לב ונפש וממון, פלם אחוים זה בזה, והלב הוא עקר ויסוד הכל].

¹⁰⁵. הקדוש ברוך הוא ליבא בעי, דכתיב (שמואל א' טז, ז): "וה' יראה ללבב".

¹⁰⁶. שם בגמ' ר' יוחנן ראה את תלמידו ר' אלעזר בוכה, ושאלו: אמאי בכית, אי משום תורה דלא

שָׁלְבוּ בְּרִשּׁוֹתָו, אָזִי נִכְלָלִין גַּם בְּן הַמְדוּת שֶׁבְּלִבּוֹ לְדַעְתּוֹ. וְאָזִי מִקְבְּלִין הַמְדוּת אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת, וְרוּאָה וּמְשִׁיג אֹר הַגְּנוּז לְפִי בְּחִינַתּוֹ. הִינּוּ שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתּוֹרָה שֶׁהִיָּה גְנוּז וְצָפוּן עַד עֵתָה מִמְּנֵו, כְּשׁוֹפֵף אֶת לְבוֹ לְהַדְעַת, אָזִי מִקְבֵּל הַלֵּב שֶׁהוּא שׂוֹרֵשׁ לְכָל הַמְדוּת, וּמִקְבֵּל אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת, הוּא הָאֲהָבָה שֶׁהִיָּה בְּכַח בֵּין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַבְּרִיאָה:

ח וְזֶה (תהלים לה יג) "מִי הָאִישׁ הֶחְפֵּץ חַיִּים", "הֶפְפֵּץ" – הוּא בְּחִינַת 'לֵב', שֶׁהֶחְפֵּץ הוּא בְּלֵב. "חַיִּים" – הוּא בְּחִינַת 'דַּעַת', כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי טו, כב) "מְקוֹר חַיִּים שֶׁכֵּל בְּעֵלְיוֹ". הִינּוּ כְּשֶׁמִּקְשֵׁר אֶת הַלֵּב לְהַדְעַת, שֶׁלְבוֹ בְּרִשּׁוֹתָו, שְׁוֹפֵף אֶת יִצְרוֹ. אָזִי לְפִי בְּחִינַתּוֹ, "אֲהָב יָמִים" – הוּא

עוֹטָה אֹר

וּכְשׁוֹפֵף אֶת לְבוֹ לְדַעְתּוֹ הַזֶּה, הִינּוּ שֶׁלְבוֹ בְּרִשּׁוֹתָו שׁוֹ בְּחִינַת כְּפִיַּת הַיֵּצֵר, שֶׁאֵין הַתּוֹרָה מוֹשְׁלֹת בּוֹ, אֵלּא, יִדְעַת הַמוֹחַ שׁוֹלֵטת בְּלֵב, אָזִי נִכְלָלִין גַּם בְּן הַמְדוּת שֶׁבְּלִבּוֹ לְדַעְתּוֹ, פִּי, שְׁבַע הַסְפִירוֹת דְּקְדוּשָׁה מִחֶסֶד עַד מַלְכוּת – הַפְּרָטִיּוֹת שֶׁלּוֹ¹¹⁰, וְאָזִי מִקְבְּלִין הַמְדוּת שֶׁבְּלֵבוֹ אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת שְׁבִמּוּחוֹ, וְרוּאָה וּמְשִׁיג אֹר הַגְּנוּז לְפִי בְּחִינַתּוֹ, הִינּוּ שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַתּוֹרָה שֶׁהִיָּה גְנוּז וְצָפוּן עַד עֵתָה מִמְּנֵו¹¹¹, כִּי הִיּוּ בַּמְדְּרָגָה אַחַת גְּבוּהָה מִמְּנֵו, אֲבָל כְּשׁוֹפֵף אֶת לְבוֹ לְהַדְעַת שְׁלוֹ, הִינּוּ, מֵה שִׁיּוּדַע בְּכֻלּוֹת שׁ"מֵלֵא כֵּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" וּכְנ"ל, וּבְכַח זֶה כּוֹפֵה אֶת יִצְר לְבוֹ, אָזִי מִקְבֵּל הַלֵּב שְׁלוֹ שֶׁהוּא שׂוֹרֵשׁ לְכָל הַמְדוּת, וּמִקְבֵּל אֹר הָאֲהָבָה שְׁבִדְעַת שְׁלוֹ, הוּא הָאֲהָבָה שֶׁהִיָּה בְּכַח בֵּין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל קֹדֶם הַבְּרִיאָה, שֶׁאֲהָבָה זֶה מְלוּבֶשֶׁת גַּם בְּמוֹחַ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מֵעַצֵּם בְּרִיאַתּוֹ. אֵלּא, שֶׁמִּקּוֹדֶם הִיא הִיָּתֵה גְנוּזָה בְּמוֹחוֹ, וְלִכֵּן לֹא יִכַּל לְהַשִּׁיג אֶת הַצְּדִיקִים וְאֶת הַתּוֹרָה שְׁבִמְדְּרָגָה שֶׁלְּמַעְלָה מִמְּנֵו, אִוֹלֵם, כְּשִׁכְּפָה אֶת לְבוֹ לְדַעְתּוֹ, אָזִי הָאֲהָבָה הַנִּמְצָאָת בְּדַעְתּוֹ יוֹרֶדֶת לְלֵב, שֶׁהוּא שׂוֹרֵשׁ כֵּל הַמְדוּת, וְזוֹכָה לְפִי בְּחִינַתּוֹ לְבַחֲנֵת אֲהָבָה שְׁבִדְעַת. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכָה לְבַחֲנֵת 'שְׁלוֹם' גְּדוּלָה יוֹתֵר.

עַתָּה יִלְבִּישׁ אֶת הַהִשְׁגָּה שֶׁל תּוֹרָה זֶה, בְּפִסּוּק שֶׁבּוֹ פִּתַּח בְּתוֹרָה זֶה (תהלים לה יג): "מִי הָאִישׁ הֶחְפֵּץ חַיִּים אֲהָב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב".

ח. וְזֶה שְׁכַתּוֹב: "מִי הָאִישׁ הֶחְפֵּץ חַיִּים", "הֶפְפֵּץ" – הוּא בְּחִינַת 'לֵב', שֶׁהֶחְפֵּץ וְהִרְצוֹן הוּא בְּלֵב. "חַיִּים" – הוּא בְּחִינַת 'דַּעַת', כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (משלי טו, כב): "מְקוֹר חַיִּים שֶׁכֵּל בְּעֵלְיוֹ" – ה'שְׁכֵּל הוּא לְבַעֲלֵיו כְּמַעֲיִן הַנוּבַע חַיִּים' (מצודת דוד), הִרִי, שֶׁהַדַּעַת וְהַשְׁכֵּל הֵם בְּחִינַת 'חַיִּים'. הִינּוּ כְּשֶׁמִּקְשֵׁר אֶת הַלֵּב לְהַדְעַת, שֶׁלְבוֹ בְּרִשּׁוֹתָו, שְׁוֹפֵף אֶת יִצְרוֹ לְדַעְתּוֹ, שְׁבּוּהָה גּוֹרֵם לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַדַּעַת לְלֵב, אָזִי לְפִי בְּחִינַתּוֹ: "אֲהָב יָמִים" – הוּא מְמַשִּׁיף אֶת הָאֲהָבָה מְדַעַת שְׁלוֹ – הִינּוּ, בְּחִינַת אֲהָבָה שְׁבִדְעַת שִׁישְׁנָה בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, מִזֶּה שֶׁהִקְבָּה "אֲהָב כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל קֹדֶם הַבְּרִיאָה, וְהַדַּעַת הִיא בְּחִינַת "אוֹהֵב",

מִקְרוֹת וְעֵינִים

110. כְּמִבּוֹאֵר לְקַמֵּן (תוֹרָה מֵט, א), שְׁגַם בְּלֵב שֶׁל הָאָדָם יִשְׁנֵן שְׁבַע מְדוֹת וְכוּ'.

111. לְקוּטֵי הַלְכוּת (סוּכָה ב, ה), וז"ל: עֶקֶר הַשְּׁגָת 'אוֹרִיָּתָא סְתִימָאָה' הוּא עַל יְדֵי הַכְּנַעַת הָרַע (כְּמִבּוֹאֵר כֵּאוּ), שֶׁעַל יְדֵי שְׁמִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, עַל יְדֵי זֶה מְכַנִּיעַ וּמְבַטֵּל הָרַע שֶׁשׁוֹכֵן עַל הַטּוֹב וְעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלָּה הַתּוֹרָה הַמְּכַסֶּה וְנִעְלָמָת בֵּין לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים וְאָז עַל יְדֵי זֶה זוֹכָה לְאוֹרִיָּתָא דְעִתִּיקָא סְתִימָאָה.

בְּלֵב, מְלוּבֶשֶׁת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵן בְּחִינַת אֲלוֹקוֹת הַמַּחֲיִיָּה כֵּל דְּבַר, הִיא נוֹתֶנֶת לְאָדָם כַּח גְּדוּל לְכַבּוּשׁ אֶת תּוֹוֹתָיו. כְּפִי שֶׁמִּבּוֹאֵר לְעֵיל (אוֹת ג), וז"ל: אֲבָל מִי שְׁוֹפֵף אֶת יִצְרוֹ הָרַע, הִינּוּ הִימִי רַע, הִינּוּ הַמְדוּת רְעוּת, אָזִי הָרַע נִתְבַטֵּל לְגַמְרֵי נִגְדַּי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם, אָזִי אוֹתִיּוֹת בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיוֹתֵר, ע"כ. הִינּוּ שִׁדְיַעָה זֶה נוֹתֶנֶת כַּח גְּדוּל לְכַפּוֹת אֶת הַיֵּצֵר, כְּדִי לְזַכּוֹת גְּלוּת אֶת אֹר הָאֲלוֹקוֹת שְׁבִאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה.

ממשיך את האהבה מדעת, לתוף הימים ולתוף המדות. "לראות טוב" – ורואה ומשיג את "האור פי טוב" וננוה, שמשיג האור – הינו התורה הגנוזה, והצדיקים הגנוזים:

ט וְשִׁמְעֵתִי בְּשִׁמוֹ, שְׁאֹמֵר שֶׁבְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַפְּנוּת שֶׁל לִלְבֵּב. וְלֹא זְכוּתִי לְשִׁמְעַתִּי. מח. בְּאֹרֶת הָעֵינַי, אֲדָּ עֵינַי וּמִצְאָתִי קָצַת. פִּי עָקַר הַפְּנוּת שֶׁל לִלְבֵּב, הוּא לְהַמְשִׁיךְ כֹּל הַחֲסִדִים עַד הַחֲזָה, לְהַאֲרִים אֶל הַמַּלְכוּת. וְצָרִיכִין לְנַעֲנַע הַנַּעֲנוּעִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֹרֶת מְשֻׁרָשׁ הַחֲסִדִים שְׁבִדְעָת, אֶל הַחֲסִדִים הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּגוּף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אֹרֶת גְּדוּל מְשֻׁרָשׁ שְׁבִדְעָת וְכוּ'. עֵין

עוטה אור

לתוף הימים ולתוף המדות שלו, והמידות הן בחינת "מים". "לראות טוב" – ורואה ומשיג את "האור פי טוב" וננוה, פי, האור שעליו נאמר 'כי טוב - טוב לגנוז', שמשיג האור – הינו התורה הגנוזה, והצדיקים הגנוזים, כלומר, מה שהיה למעלה מבחינתו.

עתה יבאר ר' נתן תוספת יקרה, כיצד ההשגות של תורה דידן, מלוכשות בכוונות לולב.

ט. וְשִׁמְעֵתִי בְּשִׁמוֹ של רבינו ז"ל, שְׁאֹמֵר שֶׁבְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת כְּלוּלִים הַפְּנוּת שֶׁל לִלְבֵּב¹¹² שגילה האר"י ז"ל¹¹³, וְלֹא זְכוּתִי לְשִׁמְעַתִּי בְּאֹרֶת הָעֵינַי, אֲדָּ עֵינַי וּמִצְאָתִי קָצַת. פִּי עָקַר הַפְּנוּת שֶׁל לִלְבֵּב, הוּא לְהַמְשִׁיךְ כֹּל הַחֲסִדִים עַד הַחֲזָה שֶׁשֶׁם הַלֵּב, לְהַאֲרִים אֶל הַמַּלְכוּת¹¹⁴. וְצָרִיכִין לְנַעֲנַע הַנַּעֲנוּעִים, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֹרֶת מְשֻׁרָשׁ הַחֲסִדִים שְׁבִדְעָת, אֶל הַחֲסִדִים הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּגוּף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אֹרֶת גְּדוּל מְשֻׁרָשׁ שְׁבִדְעָת וְכוּ'. עֵין שֶׁם בְּ"פְרִי עֵין חַיִּים" בְּשַׁעַר הַלִּלְבֵּב (פרק ג')¹¹⁵. וְנִם

מקורות ועיונים

112. וז"ל: ועתה נבאר, למה צריך כל אותן הנענועין. והענין, כי הלא הם ששה נענועים ל' קצוות ומעלה ומטה. ובכל נענוע והולכה מאלו הששה, אנו מחזירין ומביאין אל המלכות העומדת בחזה דז"א כנ"ל. אמנם נענועין עצמם, הלא ביארנו כי כוונת הנענועים הוא, להמשיך הארה מן הדעת דז"א, אל החסדים המתפשטים בז"א. וכבר ביארנו, כי כמו שאנו אומרים שהחסדים המתפשטים (בכמש ספירות) הם חמשה חסדים מחסד עד הוד, אחר כך יש בחינה אחרת שהוא כללות הארת החמשה חסדים אלו המתקבצין ביסוד, והנה הם ששה בחינות. כך ממש למעלה בדעת דז"א, כי יש שם ה' חסדים, ועוד יש תחתיהן הבחינה הכוללת את כולם. כי אם לא היה כך בשורשם למעלה במקום הדעת, האיך היה למטה ביסוד ז"א, כללות הארת החמשה חסדים.

נמצא, כי ששה בחינות החסדים הם בדעת דז"א, והם סוד ששה קצוות העליונים שיש בדעת דז"א, ונודע כי שורש הששה קצוות, הם כולם למעלה בדעת, וזה שאמרו בתיקונים (תיקון כ"א דף מט.), כי הדעת הוא נשמת התפארת וכו'. והנה נמצא, כי הששה נענועין

112. כלומר, מלבד שתורה זו נאמרה על כוונות תפילין, שגם שם ישנה בחינת הארה מתפילין של ראש - שכנגד המוחין והדעת, אל הלב - שהוא בחינת תפילין של יד, נרמז בתורה זו גם כוונות הלולב.

113. בפרי עץ חיים (שער הלולב פרק ג'), כתב וז"ל: סוד הנענועים הוא, שתחילה תנענע ג' נענועים נגד דרום, ותכוין בג' הולכות הנענועים ההם, להמשיך מבחינת הדרום שבדעת, שהוא מבחינת חסד וכו'. אח"כ תוליד אל צפון, ותעשה ג' הולכות וג' הובאות, כנ"ל גבי דרום, ותכוין להמשיך מג' מוחין הכוללים בגבורה שבדעת, להמשיך אל נוקבא בחזה וכו'. [והיא בחינת פרצוף רחל', שמתחיל כנגד החזה של פרצוף זעיר אנפין', ולכן בנענועים אנו מביאים את הד' מינים אל החזה, כדי להמשיך את אור החסדים משש הספירות אל ה'מלכות', שהיא כנגד החזה].

114. כתב בפרי עץ חיים (שם פרק ב'), וז"ל: לפי שכל כוונת הלולב, היא להמשיך החסדים לצורך הנוקבא (ספירת המלכות). עוד שם (פרק ג'), וז"ל: ובכל נענוע והולכה מאלו הששה (צדדים), אנו מחזירין ומביאין אל המלכות העומדת בחזה דז"א.

שם בפרי עין חיים בשער הלולב (פ"ג) וְגַם מְבֹאֵר שֵׁם, שְׁחַפְּנָה בְּעֵינַי הַכְּתוּב (תהלים מב, ט) "יִזְמַם יְצִיָּה ה' חֲסֵדוֹ", וְלֹא אָמַר 'יִזְמַם', שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם כָּלֵם, עֵינַי שֵׁם.

וְכָל זֶה מְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, עַל פִּי דְרָבֵנו הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְנֵנו זְכָרֵנוּ לְבָרְכָה. פִּי מְבֹאֵר שֵׁם (באות ג) שֶׁעַל יְדֵי בְּפִיַת הַיְצֵר - זוּכָה לְגַלוֹת הָאֲהָבָה, שֶׁהוּא הַחֶסֶד, שֶׁהוּא יִזְמַם דָּאֵזֶל עִם פְּלָחוֹ יוֹמָיו, דְּהֵינּוּ שְׁחָאֲהָבָה שֶׁהוּא הַחֶסֶד מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְּדוּת וְכוּ'. וּמְבֹאֵר שֵׁם שֵׁיִשׁ אֲהָבָה שְׁפָדַעְתָּ, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִחֲזוּמֵן וְהַמְּדוּת. וְעַל יְדֵי שְׁמֻקְשָׁר לְבֹו לְדַעְתּוֹ, שְׁלֵבֹו בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ', אֲזִי מְקַבְּלִין הַמְּדוּת אֹרֵר הָאֲהָבָה שְׁפָדַעְתָּ וְכוּ' פִּנְ"ל. וְכָל זֶה הוּא סוּד פְּנִינֹת לִוְלֵב הַנִּלְ, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ

עוֹטָה אֹרֵר

מְבֹאֵר שֵׁם, שְׁחַפְּנָה בְּעֵינַי הַכְּתוּב (תהלים מב, ט): "יִזְמַם יְצִיָּה ה' חֲסֵדוֹ", וְלֹא אָמַר 'יִזְמַם' אֶלֶּא "יִזְמַם", שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם כָּלֵם, עֵינַי שֵׁם¹¹⁶.

וְכָל זֶה מְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ, עַל פִּי דְרָבֵנו הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְנֵנו ז"ל, פִּי מְבֹאֵר שֵׁם בַּתּוֹרָה דִּידֵן לְעִיל (אות ג), שֶׁעַל יְדֵי בְּפִיַת הַיְצֵר, זוּכָה לְגַלוֹת הָאֲהָבָה, שֶׁהוּא סְפִירַת הַחֶסֶד, שֶׁהוּא יִזְמַם דָּאֵזֶל עִם פְּלָחוֹ יוֹמָיו - יוֹם שֶׁהוֹלֵךְ עִם כָּל הַיָּמִים. דְּהֵינּוּ שְׁחָאֲהָבָה, שֶׁהוּא הַחֶסֶד, מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְּדוּת וְכוּ' מִתְּגַלָּה ע"י כְּפִיַת הַיְצֵר רַע', שֶׁהוּא בְּחִינַת הַסְטְרָא אַחֲרָא, וְהוּא מִתְּבַטְּלִים ע"י כְּפִיַת הַיְצֵר, וְאֵזֶר אֹתוֹת הַתּוֹרָה שֶׁמְלֻבְּשׁוֹת בְּכָל דְּבַר, מְקַבְּלוֹת אֹרֵר גְּדוֹל מְלַמְעֵלָה. וּמְבֹאֵר לְעִיל (אות ד), שֶׁבַּתּוֹרָה שׁוֹרָה אֲהַבְתּוֹ וְחֲסֵדוֹ שֶׁל הַקְּב"ה, הַהוֹלֵכֶת עִם כָּל הַמְּדוּת, וְזוּכָה לְגַלוֹת אֶת הָאֲלוּקוֹת הַמְּלֻבְּשׁוֹת בְּכָל הַדְּבָרִים הַגְּשְׁמִיִּים וְאִפִּילוֹ בַּלְשׁוֹנוֹת הַעֲכוּ"ם. וּמְבֹאֵר שֵׁם לְעִיל (אות ה) שֵׁיִשׁ עוֹד אֲהָבָה שְׁפָדַעְתָּ, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִחֲזוּמֵן וְהַמְּדוּת. וּמְבֹאֵר (באות ז) שֶׁעַל יְדֵי שְׁמֻקְשָׁר לְבֹו לְדַעְתּוֹ, שְׁלֵבֹו בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכוּ' - שׁוֹז בְּחִינַת כְּפִיַת הַיְצֵר בְּמַדְרָגָה גְּבוּהָה יוֹתֵר, עַד שֶׁלְּבֹו בְּרִשּׁוֹתוֹ, שֶׁאֵזֶר יְכוּלָה הַדַּעַת לְהַאִיר בְּמִדּוֹת שְׁבֵלֵב, אֲזִי מְקַבְּלִין הַמְּדוּת 'אֹרֵר הָאֲהָבָה שְׁפָדַעְתָּ' שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֹרֵר הַגָּנוּז, שֵׁיִשְׁנוּ בְּדַעַת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי בְּחִינַתוֹ, מִמָּה שֶׁאֲהַב הַקְּב"ה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, עוֹד קוֹדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם וְכוּ', פִּנְ"ל.

וְכָל זֶה הוּא סוּד פְּנִינֹת לִוְלֵב הַנִּלְ, כִּי הֵנָּה עֵיקַר הַבְּרָכָה הִיא עַל הַלּוּב (ולא עַל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא לְכַאוּרָה חֲשׁוֹב יוֹתֵר), מִשּׁוּם שֶׁבְּמִינוֹ הוּא גְבוּהַ מְכוּלָם (סוֹכָה לז), וְהַכּוּוֹנָה בְּפִנִּימִיּוֹת הִיא: שֶׁהִיּוֹת וְרֵאשׁ הַלּוּב מְגִיעַ עַד הַדַּעַת¹¹⁷, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הָאֲרָה מְשׁוֹרֵשׁ הַחֲסִדִּים שְׁפָדַעְתָּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲהָבָה שְׁפָדַעְתָּ, לְתוֹךְ

מְקוֹרוֹת וְעִוּוִּים

בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לְהַמְשִׁיךְ אֹרֵר הַחֶסֶד שְׁבוּ, עִם כָּל הַבְּחִי' שְׁלוֹ, שֶׁהוּא יוֹמָא דְּכוּלָּהוּ, דְּכִלְיַל לְכוּלָּהוּ יוֹמָיו וְכוּ'. וְזוּהוּ סוּד הָאֲרָבַעָה נַעֲנוּעִים שֶׁל הַהֵלֶל גִּימְטְרִיא ע"ב כְּמִנְיַן 'חֲסֵד', לְרִמּוֹז לְחֶסֶד הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְּפַשֵּׁט עִם כּוֹלָם כָּל יוֹם וְיוֹם, עַכ"ל.

117. הַלּוּב הוּא כְּנֶגֶד סְפִירַת הַיְסוּד, (הַדְּסִים - חֶסֶד, גְּבוּרָה וְתַפְאֵרַת, עֲרֻבּוֹת - נִצְחָה וְהוֹד, אַתְרוּג - מַלְכוּת), אֲבָל זֶה בְּתַחֲתִית הַלּוּב, אֹלָם צוּרַת הַלּוּב הִיא כְּנֶגֶד עֲמוּד הַשְּׁדֵרָה, שֶׁרֵאשׁוּ מְגִיעַ עַד מוֹחַ הַדַּעַת, שֶׁמִּשְׁמַם יוֹצֵא חוּט הַשְּׁדֵרָה. וּמְצִינּוּ, שֶׁעֵיקַר הַהַקְּפָדָה בְּכַשְׁרוֹת הַלּוּב, הוּא בְּרֵאשׁוֹ, כִּי רֵאשׁ הַלּוּב שְׁגוּבָה מְכוּלָם,

שֶׁאֲנוּ עוֹשִׂין, הוּא נֶגֶד שֶׁשָׁה קְצוּוֹת הַנִּלְ שְׁבַדַּעְתָּ, לְהַמְשִׁיךְ הָאֲרָה מִשְׁמַם, אֶל הַלּוּב וְאַרְבַּעַת מִינִים וְהַשְּׁשָׁה קְצוּוֹת הַתַּחֲתוֹנִים, עַכ"ל.

116. וז"ל (שם): וְהַכּוּוֹנָה בְּעֵינַי שֶׁאֲמַר הַכְּתוּב (תהלים מב, ט): "יִזְמַם יְצִיָּה ה' חֲסֵדוֹ", וְלֹא אָמַר יוֹם, אֶלֶּא "יִזְמַם" (כְּמְבֹאֵר בְּזוּהַר בֶּלֶק ח"ג דף קצא: וְהוּבָא לְעִיל אֹת ד') שֶׁהוּא (הַחֶסֶד) הַהוֹלֵךְ עִם כּוֹלָם, וְזוּהוּ "יְצִיָּה", כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ חז"ל (בְּרִכּוֹת ו:ו) 'כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ לֹא נִבְרָא אֶלֶּא לְצוּוֹת לְזוּהַ', שֶׁהוּא לְשׁוֹן חִיבוּר, שֶׁמִּחְבֵּר הַחֶסֶד וּמְצוּוֹה לְכוּלָם, לְכֵן אֲנוּ מְנַעֲנְעִים בְּכָל יוֹם ע"ב (כְּמִנְיַן חֶסֶד) נַעֲנוּעִין בְּהֵלֶל, לְהַמְשִׁיךְ אֹרֵר הַחֶסֶד עִם כּוֹלָם, וְגַם

הַאֲרָה מִשְׂרֵשׁ הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲהֶבָה שְׂבֻדָּעַת, לְתוֹף הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּלִיאוֹת הַמְדוּת, שְׂבֻבְכֶם מְלַבְּשִׁים חֲסָדִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲהֶבָה בְּנִ"ל:

וְכַל זֶה בְּדִי לְהַאִיר אֶל הַמְלָכוֹת שֶׁהוּא הַאֲתָרוּג, הֵינּוּ בְּדִי לְגַלוֹת מְלָכוֹתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצָּא אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעִבּוּרִים, וּבְכָל הַדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת בְּנִ"ל, שְׂבֻבְכֶם זֶה הוּא בְּחִינַת (תהלים קג, יט) "וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מוֹשְׁלָח". וְכַל זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַצְּדִיק שְׂבֻדָּה וְצָרוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוֹלֵב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צְדִיק בְּיָדוּעַ, בְּחִינַת (שם צב, ג) "צְדִיק בְּתַמָּר וּפְרָח".

עוֹטָה אור

הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּה כִּי הִידִים וְהַרְגִּלִים וְהַגּוֹף וְהַבְּרִית הֵם שֶׁשֶׁה קְצוּוֹת, שֶׁהֵם שֵׁשׁ סְפִירוֹת מַחֲסָד עַד יְסוּד, שֶׁהֵם בְּחִינַת פְּלִיאוֹת הַמְדוּת, שְׂבֻבְכֶם מְלַבְּשִׁים חֲסָדִים - כְּלוּמָר, שֵׁשׁ הַסְּפִירוֹת הַלּוֹל מְקַבְּלוֹת שֶׁשֶׁה חֲסָדִים, הַנִּקְרָאִים חֲסָדִים שְׂבֻדָּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲהֶבָה בְּנִ"ל (אות ד').

וְכַל זֶה בְּדִי לְהַאִיר אֶל הַמְלָכוֹת, שֶׁהוּא הַאֲתָרוּג, הֵינּוּ בְּדִי לְגַלוֹת מְלָכוֹתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמִצָּא אֱלֻקוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעִבּוּרִים, וּבְכָל הַדְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים, וּבְכָל מְדוּרֵי הַקְּלָפוֹת בְּנִ"ל (באות ב'), שְׂבֻבְכֶם זֶה הוּא בְּחִינַת (תהלים קג, יט): "וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מוֹשְׁלָח"¹¹⁸.

וְכַל זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי הַצְּדִיק שְׂבֻדָּה וְצָרוֹ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוֹלֵב, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'צְדִיק' סְפִירַת הַיְסוּד בְּיָדוּעַ (וזהר פינחס ח"ג דף רנה)¹¹⁹, בְּחִינַת הַכְּתוּב (תהלים צב, ג): "צְדִיק בְּתַמָּר וּפְרָח"¹²⁰, וְהַלּוֹלֵב הוּא מַעֲזַן הַתַּמָּר, הַרִי, שֶׁהַצְּדִיק הוּא בְּחִינַת לּוֹלֵב.

מקורות ועיונים

עֲשֶׂרָה בְּרָכוֹת הַתְּפִלָּה, כְּנֶגֶד שְׂמוֹנֵה עֲשָׂר שְׁמוֹת שֶׁל (תהלים כט) "הִבּוּ לֵה' בְּנֵי אֱלִים", כְּנֶגֶד שְׂמוֹנֵה עֲשָׂר שְׁמוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. וְנַעֲנוּעַ לְשֵׁשֶׁה צְדָדִים, בְּחֻשְׁבוֹן ו'. וְשִׁלְשָׁה נַעֲנוּעִים בְּכָל צַד, הֵם שְׂמוֹנֵה עֲשָׂר].

120. תְּקוּנֵי זוֹהַר (תִּיקוּן י"ג דף כט), וז"ל: מֵאֵן דְּמִבְּרַךְ עֲלָה (עַל הַלּוֹלֵב דּוֹקָא יוֹתָר מִשְׂאָר הַמִּינִים) בְּיּוֹמָא קְדָמָא דְּסִכּוֹת, בְּגִין דְּאִיהוּ קְשׁוּרָא וְיַחְדָּא דְּכָלָא, ח"י עֲלָמִין, דְּאִיהוּ לְקַבֵּל ח"י חוּלְיִין דְּשִׁדְרָה, וּבְגִין דְּאִי אִוְקָמוּהוּ מֵאֲרִי מְתַנְיָתִין, לּוֹלֵב דּוֹמָה לְשִׁדְרָה, וְרָזָא דְּלוֹלֵב "צְדִיק בְּתַמָּר וּפְרָח", וְנָדָא אִיהוּ (דְּבָרֵי הַיָּמִים א' כט, יא) "כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֲרָץ", וְתַרְגָּם אֲנִקְלוֹס 'דְּאֲחִיד בְּשָׂמָא וּבְאֲרָעָא' (פ"י), הַשְּׂמִים הֵם כְּנֶגֶד הַדְּעַת, וְהָאֲרָץ כְּנֶגֶד הַמְּלָכוֹת, וְהוּא סְפִירַת הַיְסוּד שְׂנִקְרָא "כָּל" שֶׁהוּא מְבִיא מֵהַשְּׂמִים - מֵהַדְּעַת, אֵת כָּל הַחֲסָדִים עַד שְׂמִינִים עַד הַמְּלָכוֹת). [תַּרְגוּם: מְבָרַךְ עֲלֵיו בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל סְפִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא קְשׁוּר וְיַחְדוּד שֶׁל הַכָּל, ח"י הַעוֹלָמִים, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד שְׂמוֹנֵה עֲשָׂרָה חֲלִיּוֹת שֶׁל הַשִּׁדְרָה, וּמִשּׁוּם זֶה פְּרָשׁוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה, לּוֹלֵב דּוֹמָה לְשִׁדְרָה, וְסוּד הַלּוֹלֵב "צְדִיק בְּתַמָּר וּפְרָח", וְזֶהוּ "כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֲרָץ", וְתַרְגָּם וְאִנְקְלוֹס שְׂאֲחוֹז בְּשָׂמִים וּבְאֲרָץ].

מְגִיעַ עַד מוֹח הַדְּעַת, וּמִשָּׁם שׂוֹאֵב אֵת הַחֲסָדִים שְׂבֻדָּעַת (שׂוֹ בְּחִינַת אֲהֶבָה שְׂבֻדָּעַת הַנִּ"ל) כַּדִּי לְהַבְיִאֵם לְכָל הַמִּדּוֹת, כְּלוּמָר, בְּכָל שֵׁשֶׁת הַקְּצוּוֹת (שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַמִּינִים וּכְנִ"ל), שֶׁהֵם הַסְּפִירוֹת מַחֲסָד עַד יְסוּד, וְהַנַּעֲנוּעִים הֵם לְהַבְיִאֵם אֵת הַכָּל לְנוֹקְבָא דְּז"א, שֶׁהִיא סְפִירַת הַמְּלָכוֹת הַנִּרְמֶזֶת בְּאֲתָרוּג.

118. כַּמְבֹאֵר בְּתַקּוּנֵי זוֹהַר (תִּיקוּן ס"ט סוף דף ק:ח), וז"ל: וְאֵלִין קְלִיפִין אִינוּן מְחִיצָה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׂבֻשָׁמִים, בְּאֵלִין קְלִיפִין מְתַלְבָּשׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ, לְקַיְמָא בְּשְׂכִינְתֵיהּ (תהלים קג, יט) "וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מוֹשְׁלָח", וְלְקַיְמָא בֵּיה (שם מז, ח) "כִּי מְלַךְ עַל כָּל הָאָרֶץ אֱלֹהִים".

119. וז"ל: לּוֹלֵב דְּאִי צְדִיק, דְּדָמִי לְחוּט הַשִּׁדְרָה, דְּבִיה ח"י חוּלְיִין, לְקַבֵּל ח"י נַעֲנוּעִין דְּלוֹלֵב. וְאִינוּן לְקַבֵּל ח"י בְּרָכָאן דְּצִלְתָּא. לְקַבֵּל שְׂמֵנָה עֲשָׂר אֲזָכְרוֹת (תהלים כט) דְּ"הִבּוּ לֵה' בְּנֵי אֱלִים". לְקַבֵּל שְׂמֵנָה עֲשָׂר אֲזָכְרוֹת דְּקְרִיאַת שְׁמַע. וְנַעֲנוּעַ לְשִׁית סִטְרִין, בְּחוּשְׁבָּן ו'. תַּלְתַּת נַעֲנוּעִין בְּכָל סְטָרָא, אִינוּן ח"י. [תַּרְגוּם: לּוֹלֵב זֶה צְדִיק, שְׂדוּמָה לְחוּט הַשִּׁדְרָה, שְׂבוֹ שְׂמוֹנֵה עֲשָׂרָה חֲלִיּוֹת, כְּנֶגֶד שְׂמוֹנֵה עֲשָׂר נַעֲנוּעִים שֶׁל הַלּוֹלֵב. וְהֵם כְּנֶגֶד שְׂמוֹנֵה

כי בסבות אנו עוסקין לגלות מלכותו לכל באי עולם, ואפלו לכל השבועים לשונות העפ"ם, שזהו סוד השבועים פרים שמקריבין בשבילם בסבות (ע' סוכה נה:). וזהו שאנו אומרים אחר נטילת לולב והקפותיו: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד". וכל זה מבאר בהתורה הזאת במבאר לעיל באריכות. ועדין צריכין עיונא רבא, לבאר כל הפונות של לולב על פי התורה הנ"ל באר היטב. וה' יאיר עינינו בתורתו, שנזכר להבין דבריו ורמיזותיו הנוראים והנפלאים:

עוטה אור

כי בסבות אנו עוסקין לגלות מלכותו של הקב"ה לכל באי עולם, ואפלו לכל השבועים לשונות העפ"ם - הגויים, שזהו סוד השבועים פרים שמקריבין בשבילם בסבות (סוכה נה:)¹²¹. וזהו שאנו אומרים אחר נטילת לולב והקפותיו: "למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד"¹²².

וכל זה מבאר בהתורה הזאת, במבאר לעיל באריכות. ועדין צריכין עיונא רבא - עיון רב, לבאר כל הפונות של לולב על פי התורה הנ"ל באר היטב. וה' יאיר עינינו בתורתו, שנזכר להבין דבריו ורמיזותיו הנוראים והנפלאים.

מקורות ועיונים

122. כתב בלקוטי הלכות (נדריים ג, סוף אות כ"ט), וז"ל: בחינת מצות נטילת ארבעה מינים בידי, שהוא בחינה מה שכל אחד מרמז בידי לכל באי עולם כי "ה' הוא האלקים", ועל כן מסמין אחר ההקפות בארבעה מינים 'למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים אין עוד'. נמצא, שבסבות מסיפין שמגלין על ידי הארבעה מינים שזכינו לתקון נפלא, עד שגם אנחנו בני ישראל הפשוטים כל אחד ואחד יכול ללמד גם לאחרים, להמשיך הארת הדעת האמת גם לאחרים לבנים ותלמידים, שזהו בחינת מצות ארבעה מינים.

121. שם מובא: אמר רבי אלעזר 'הני שבועים פרים כנגד מי, כנגד שבועים אומות וכו'. אמר רבי יוחנן: אוי להם לגויים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן. ובזוהר פרשת ויחי (ח"א דף רכא.), איתא: ואפילו אמות העולם חדאן בחדנותא, ומתברכין מנה. ועל דא מקריבין קרבנין בכל יומא עליהו, לאטלא עליהו שלם, ויתברכו מין. [תרגום: ואפלו אמות העולם שמחים בחדנה ומתברכים ממנה, ולכן מקריבים בכל יום עליהם להטיל עליהם שלום, ויתברכו מאתנו].

מעמד המרגש של הכנסת ספר תורה לבנין הקדוש

ח"י תשרי יומא דהילולא דרבינו הקדוש הננמ"ח זיע"א

י"ל ע"י

כולל חצות ארץ ישראל

ביתר עילית

ירושלים | בית שמש

לתרומות והנצחות, לימוד ותפילות לזכות בשעת רצון

ראש הכולל חצות הר"ר יהושע מאיר דויטש

02-5803545 052-7628272 פקס 02-5805123

דוא"ל: chatzot18@gmail.com

ת.ד. 30067 ביתר עילית 90500

ניתן לתרום עבור זכויות לשותפות בלימוד התורה בנדרים פלוס - כולל חצות ברסלב ביתר עילית.